

J. Baart de la Faille
Med. Prof.
GRONINGEN

SURGEON GENERAL'S OFFICE

LIBRARY.

Section,

Folios A

No. 140253.

de Feyfer (Janus'15) D 62

St. said to have taken Ven. pellets from Vesal. tab. Anat. 1538
changing origin of Ven. hincercaria.

817

V. Siebold, 18²¹/_{IX} 1840.

Hocce speciem raram, propter figuras ligno incisas, quoniam
nonnullae nomine Jollat sunt insignitae, magni aestimantur. Vide
Choulant, Gesch. d. Anat. Abb. pag. 36. -- Accurata descriptio in
R. Weigel's Kunstcat. N° 17772.

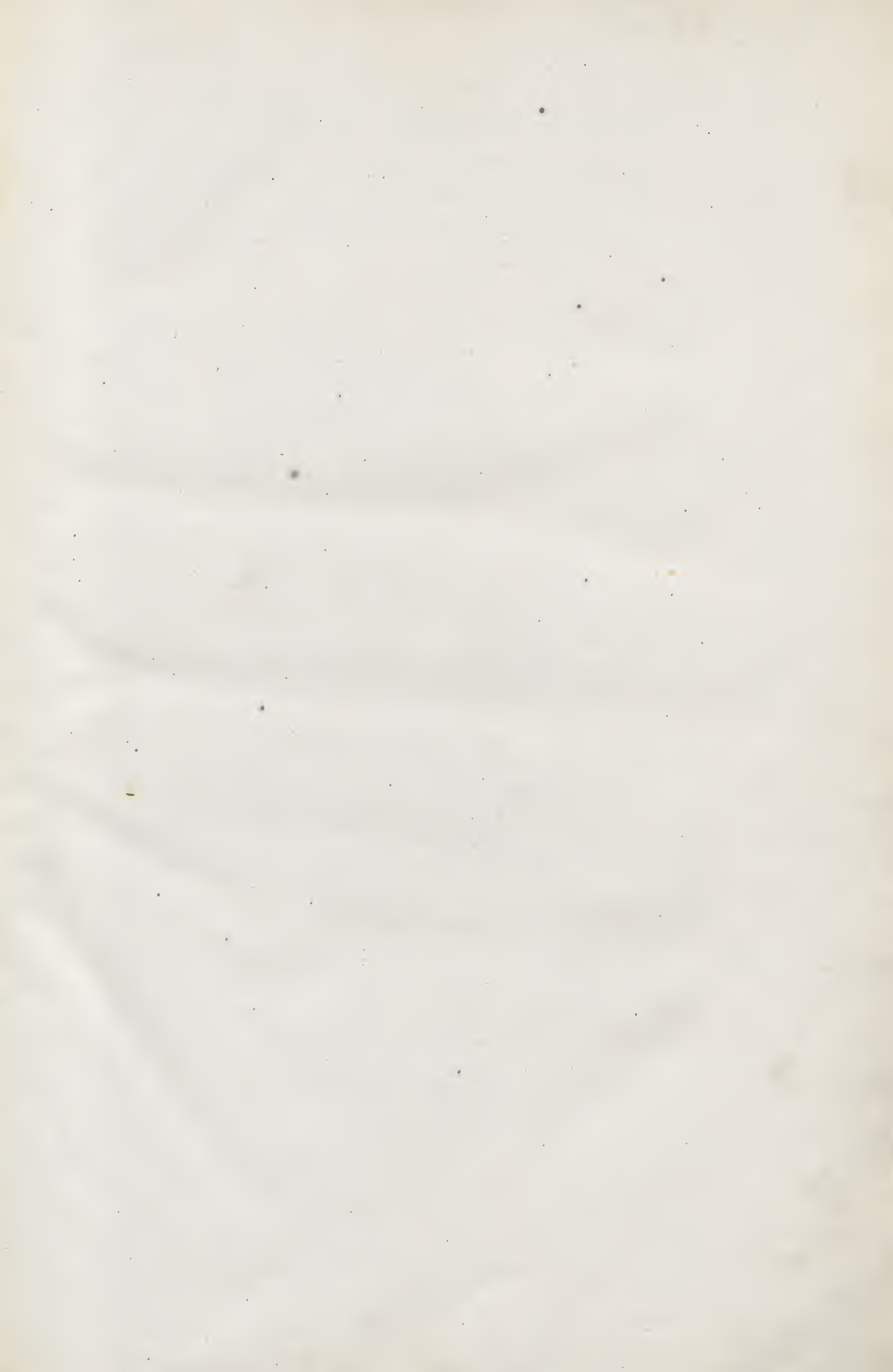
Hocce exemplar est pulcherrimum, et nitidissime conservatum.

dlv.

Ex aut. J. de Bosch. Amstelod.
ki. 5m

De dissectione partium corporis

humani libri tres, à Carolo Stephano, doctore Medico, editi. Vnà cum figuris, & incisionum declarationibus, à Stephano Riuerio Chirurgo cōpositis.

SURGEON GENERAL'S OFFICE
140253
LONDON

Cum priuilegio.

P A R I S I I S.

Apud Simonem Colinaum.

1 5 4 5.

AD
BIBLIOTHECAM
ED. CASP. IAC.
DE
SIEBOLD

Carolus Stephanus, doctor Medicus, anatomicarum
rerum studiosis, suis. S.

Corporis humani partium historiam describentis officium, ab eius munere qui rerum gestarum memoriam publicè proponit nihil equidè inferius esse putamus. Nam cū historicum, hoc præter cætera plurimum dedeceat, mendaces, nullòq; iudicio cōfictas in medium adferre fabulas: in quibus plurima quidè ornamenta, permultæ verborum ac sententiarum formulæ, veritatis parum admodū deprehendatur: sic qui corporis humani historiã conscribit, hoc præter cætera obseruare debet, vt ex conspectu res eas de quibus acturus est cōpertas habeat: ne quid falsi proferat, ne quid veri non audeat dicere. Nihil enim est quod hominum animos æque alliciat ac demereatur, siue id quidem scriptum, siue etiam pictum fuerit, atq; rei ab ipso authore propius inspectæ, ac diligēter animaduersæ, aut vt ex naturæ constitutione se habet propositæ explicatio. Vnde non sine magna ratione pictorum sculptorūmq; opera hoc magis admirari solemus, quòd propius ad verã corporum effigiem accedere, ipsasq; imagines, ceu viuas cernentium oculis exactissimè proponere videntur. Nobis igitur quum hoc muneris atq; officij ex animi instituto suscepti maximè incumbat, vt post antiquos ac recentiores rerū Medicarum scriptores, corporis humani longè omnium nobilissimam historiam tribus libris in vestram gratiam perstringamus: hoc præcipuè efficiendum esse duximus, vt rerum à nobis conspectarum breuitatem, vnã dicendi laudem adsequeremur: satis tumdemum præstitisse existimantes, si quod hoc loco proponeretur, facile à vobis intelligi posset. Cui tamen breuitati cōfirmandæ, ne quid ornamenti deesse videretur: sententijs eorum qui de hac re grauissimè, magnòque iudicio disceptarunt, his scriptis robur addere tentauimus: plurimum facere eos arbitrati, qui viam digito commonstrant, atque eò maxime aliquem dirigunt quo proficisci studet. Quod reliquum est, ita singulas corporis partes descripsimus, tanquam ipsæ adhuc præ oculis iacerent: neque verò auditus tantum, sed rerum vel minimarum conspectus potius, iudicium protulit, quod vobis tandem vsui futurum esset. In quo perficiendo, Riuerio Chirurgus præcipue vsi atq; adiuti sumus: cuius labor, & in pingendis ijs quæ necessaria videbantur, ossibus, ligamentis, neruis, arterijs, venis, musculis, ac plærisque alijs, assiduus: & in dissectionum rationibus (quibus plurimum exercitatus esset) demonstrandis frequentissimus fuit. Eas verò dissectiones, ex characterum ipsis picturis insculptorum interpretatione passim à nobis descriptas videbitis. Quæ singula anno 1539 ferè absoluta erant, & vsque ad tertij libri medium impressa: quum ob enatam controuersiam, totum opus, vobis multum (vt scio) reclamantibus, suppressere necessarium fuit, vt liberum interea temporis alijs fuerit, nouas de hac re comminisci sententias: picturæque alias confingere, aut ex huius libri suffuratis nonnullis, tanquam suis, ante opus emissum vti. Verum hoc quidem furtum (si furtum est appellandum) facile ac leuissime perferemus: quandò vos huius iam admoniti estis. Non enim potuit à typographis iam pridem impressum opus ita diligenter, dum suppresseretur obseruari, quin aliquid clam à nonnullis huius rei spectandæ pau-

Io cupidioribus, etiam adhuc inemendatum auferretur, atque in Germaniam protinus transmitteretur: cuius exemplaria, præsertim pictorum neruorum, venarum, atq; arteriarū, per amicos huc postea demãdata sunt, quæ perpetrati huius furti nobis fidẽ facerent: Sed hæc planè negleximus. Liceat enim per nos vnicuique de singulis ad omnium eruditionẽ pertinẽtibus, vel suis vel aliũde petitis scribere: modo id postea quale sit, studiosi percipiant. Nam quod ad inuentionẽ, aut huius operis dispositionẽ, vel etiam ad styli in describendo quã quis vestrum fortasse exoptulauerit grauitatem pertinet, ab horum sanè furto parum quidẽ metuimus: hoc enim ingenuè fatebimur, indignum esse quod surripi possit aut debeat: nihil enim id minus quam Ciceronem refert: quum neque verborum lenocinijs, aut sententiarum absolutissimis numeris, hac in re data sit à nobis opera: dum satis tumdemũ effecisse iudicarem: si partium formam, situm ac connexionem, atq; adeo officium, pro nostra hac mediocritate ostenderemus. Quod si non omnino placebit (vt omnibus ex æquo satisfieri non potest) erit fortasse inter tot nugas quidpiam quod vestra studia aliquantulũ recreare poterit: id vero cum reliquis qui de hac re diligentius scripserunt authoribus conferetis: picturis interea reficientes animum, dum cadauer humanum vel alterius generis vobis disseccandum sese offeret: erratis nonnihil condonantes, & ab eadem incude meliora breui expectantes.

Index eorum quæ tribus dissectionum anatomicarum

libris continentur : cuius prior numerus, paginam : alter
lineam designat.

A			
Abdomen	162.41. & 167.5	Altera corporis pars exterior intacta	179. 26
Abdominis musculorum primum par	110. 38	relinquenda	344. 16
Abdominis musculorum par secundum	111. 7	Altior alio ren vel dexter vel sinister	186. 22
Abdomini nati	167. 7	Amnios tunica	273. 44
Absolutus usus	10. 18	Amphiblastroides oculi tunica	91. 19.
Acetabulum	12. 17	& 300. 40	
Acetabulum in coxendice	34. 1	Amplum os	25. 17
Acetabula uteri	272. 17. & 361. 34	Amygdalina glandula	128. 44.
Acetabula aut sinus in epiglottide	233. 2	& 232. 4	
Acies oculorum & pupilla	156. 18	An cum humanis conveniant similiae partes	7. 35
Acrocheir	331. 14	Anatome picta quatenus conferat	8. 6
Acromion processus	28. 4	Anatome scripta picta connecta multum inuat	8. 13
Actio partium	5. 14	Anatome sicca	9. 5
Actiones musculorum variae atque officia	95. 40	Anatomes cognitionis utilitas & dignitas	159. 35
Acus	346. 20	Anatomes definitio	5. 1
Acuti dentes	22. 4	Anatomes descriptio quid conferat	7.
Adenes	127. 35	Anatomes difficilis ratio	3. 37 (41)
Aden colatorius	255. 37. & 371. 30	Anatomes finis	4. 38
Adeps	146. 26	Anatomes utilitas	5. 5
Adeps circa musculos	147. 15	Anatomen non esse aliunde petendam quam ab humano corpore	257. 35
Adeps muscularis confusus	148. 1	Anatomica administratio	4. 33
Adeps muscularis	372. 26	ex Anatomico theatro male disposito spectatorum tumultus	346. 42
Adipem suscipientes membranae intermusculares	94. 9	Anceformes	244. 26
Adipinus zircus	171. 4	Ancylotomos	345. 37
Adipis generatio & utilitas	147. 31	Ancyroides processus	28. 2
Adiposa substantia cordis	215. 29	Aneurisma	144. 37
Adiposa membrana	89. 4	Anfractus in seminariis vasis	359. 39
Adiposi	147. 25	Anguli oculorum	156. 21
Aditus circa theatrum	347. 22	Ani & vesicae sphincter	99. 24
Administratio anatomica	4. 33	Animalis facultas	7. 8
Administrationis ratio diversa instrumentis	306. 43	Animalium varietatis contemplatio	2. 26
Admiratio conditoris in partium conformatione	257. 22	in Anteriora motus.	328. 6
Admiratio syderum	2. 14	Anus	158. 3
Admiratio varietatis animalium	2. 26	ad Anum attinentes duo musculi externi	199. 17
Adnata testiculis glandula	193. 6	Anuli trachiae	39. 34
Ad quid necessaria locorum unde incipiunt musculi descriptio	101. 33	Aorta arteria	365. 39
Ad quid facta ligamenta	42. 9	Aponeurosses	101. 16
Aeris meatus	234. 24	Aponeurosses musculorum	100. 41
Ale nasi	21. 4. & 39. 6. & 156. 32. & 256. 15	ab Aponeurossibus tunica	301. 12. & 30
Ale pudendi muliebris	290. 15	ex Aponeurossibus oculi sexta tunica	301. 12
Albugineus & aqueus humor	305. 3	Apophysis belonoides, aut graphioides	19. 22
Allantoides tunica	273. 41	Apophyses pterygoles	19. 44
		Apoplectica vena	132. 23
		Appetentia ventriculi	179. 26
		Aqualiculus	157. 35. & 162. 39. & 195. 10
		Aqueus & albugineus humor	305. 3
		Arachnoides	301. 2
		Aristotelis placito Galeni sententia collata	38. 21
		Armi	157. 17
		Arytenoides cartilago	233. 26. & 39. 29
		Arteria	39. 34
		Arteria definitio	132. 3
		Arteria divisio	132. 10
		Arteria crassitudo	132. 25
		Arteria vena & nervi frustra partibus simplices existimantur	6. 30
		Arteriarum motus	132. 37
		Arteriarum principium cor	214. 18
		Arteriarum utilitas	132. 32
		Arterij nervus adiacens, & ad arterias attinens	69. 30
		Arterij vena carere possunt non arteria venis	143. 18
		Arteria aspera	234. 21
		Arteria aspera in pulmones divisio	234. 37
		Arteria aspera membrana	92. 34
		Arteria non incubat vena in inguinibus	142. 33
		Arteria aorta	365. 39
		Arteria à corde exeuntis divisio	141. 14. eiusque productio 217. 14
		Arteria maxima	217. 9. & 132. 19
		circa Arteria maxima orificium tres valvulae	220. 1
		Arteria magna valvula	366. 36
		Arteria venosa	133. 2. & 216. 45. & 366. 2
		Arteria venosa valvula	366. 37
		circa Arteria venosa orificium valvulae	220. 5
		Arteriosa vena ortus	216. 41
		Arteria sine pari	132. 20
		Arteria coronalis	216. 32
		Arteria lenis	132. 14
		Arteria trachia	234. 20
		Arteria ad foetum pertinentes	274. 29
		Arteria ad mammas	203. 40
		Arteria ad plexum retiformem	142. 7
		Arterij emulgentes	142. 19. & 185. 34
		Arteria in hepate	183. 2
		Arteria ingulares	141. 40

I N D E X.

Arteria lienis	185. 9. & 356. 13	exortus & procurfus quinti nervi in	
Arteria plexum choriformem constituentes	252. 7	Brachium & manus	81. 10. & 23
Arteriarum ad sperma attinentium ortus	192. 16	Bregmatis ossa	18. 34
Arteriarum & venarum mesarei ortus & productio	177. 26	Bregmatis palpitatio	18. 38
Articulatio	11. 12	Brevis enumeratio nervorum ad inferiores artus demissorum	83. 31
in Articulatione genu ligamenta	53. 14	Bronchia	39. 32
Articulationum genera	11. 22	Bronchus	39. 33. & 367. 36
Arthrodia	11. 31	Bucca gnathos	66. 27
Articulus	11. 10	Buccæ	156. 39
Artificium oculi	291. 20	C	
cur Artium actio leditur nervo affecto	56. 28	Cadaver capsâ pertusa inclusum & torrenti expositum	37. 28
Ascendentis concavae munimenta	136. 42	in Cadavere unus ren	186. 26
Aspera arteria	234. 21	Cæcum intestinum	174. 8
Astragalus	36. 18	Cælum intuentes Deum admiramur	1. 18
Atrabilis	185. 16	Calli in cute	153. 21
Attrahentia renum vis	187. 16	Calvaria	27. 26
Autrix facultas	7. 16	Calx	158. 11
Auditus	257. 39	Calcis os	36. 29
Augmentum pilorum	155. 5	in Calce sinus	36. 38
Aures	38. 43	Canini dentes	22. 5
Auris	156. 23	Canthoculorum	156. 22
Auris foramen	19. 18	Capilli	155. 14. & 156. 29
circa Arem sectio venæ	144. 16	Caput	238. 10
Auricula dextra cordis	136. 35	Caput à corpore exemptum an commode dissectur	369. 7
Auricularum cordis ratio & forma	215. 40	Caput inter ventres non connumerari	162. 19
Auriculæ	156. 24	ad Caput ac faciem venæ delatæ	138. 24
Auriculæ cordis	215. 36	Caput thoraci colligantia ligamenta	46. 7
Axillæ	157. 18	Capitis cutis	153. 31
Axillaria vena	139. 6	Capitis pili	155. 13
Axillarum & pudendorum pili	155. 32	in Capitis ossibus squamæ, cortices, sepides	18. 7
Axungia	147. 8	Caput cordis	216. 12
B		Caput ossis	17. 17
Balanus	195. 6	Cardialgia	178. 1. & 214. 9
Barba	155. 17. & 157. 7	Caro	125. 38
Basilare os	19. 39	Carnesilium	78. 8
Basilica, vena interna	137. 42	Carnes inter nasi colatoria	127. 11
Basilicæ sectio	144. 40	Carnes linguæ	126. 11
Basis cerebri	19. 38	Carnes simplices in oculis	127. 8
Bebulcum	346. 23	Carnosa pulpa ventriculi	179. 16
Bilis atra	185. 16	Carnosa renum substantia	126. 20
Bonosus imperator	187. 22	Carnosa substantia	126. 5
Brachia	157. 17	Carnosus panniculus	164. 26
Brachij interna vena	144. 44	Caruncule circa podicem	78. 39
inter ossa Brachij inferioris membrana communis	29. 42	Carotis ingrediens ubi tertiæ coniugationis nervus ingreditur	67. 35
Brachiale	31. 17	Carotides	132. 21. & 142. 6. & 251. 43. & 365. 45
ad Brachium propagatio, atque ortus secundi nervi à spina	80. 4	Carpi constructio	31. 22
tertij nervi à spina ad Brachium ducti exortus & productio	50. 26	Carpi ligamenta	51. 19
		Carpi ossium processus	31. 18
		in Carpo utilitas processuum	32. 2
		ad Carpum spectans musculus	316. 33
		Cartilago	10. 35
		Cartilaginis diffinitio	38. 29
		Cartilaginum differentie	37. 39
		Cartilaginum utilitas	38. 32
		Cartilago arytenoides	39. 29
		Cartilagine in extremis costis veris	48. 16
		Cartilago in genu	35. 21. & 40. 3
		Cartilago in maxilla inferiore	39. 11
		Cartilago in vertebra	46. 29
		Cartilago innominata	39. 30
		Cartilago inter duas maxillas	46. 1
		Cartilago mucronata	39. 44
		Cartilago post os hyoide	39. 14
		Cartilago scutiformis	26. 36. & 39. 26
		Cartilago xyphoides, vulgò malum granatum	148. 40
		Cartilagine costarum	39. 38
		Cartilagine costas claudentes	26. 21
		Cartilagine laryngis	233. 23. & 368. 30
		ad Cartilagine, attinentia ligamenta	233. 29
		Cartilaginum asseruatio	374. 40
		Cartilaginum preparatio	375. 23
		Catheter	345. 19
		Cava vena	136. 20
		Cava venæ ad mammas rami	203. 37
		Cauda	195. 2
		Cauda, finis, extremum musculi	96. 34
		Cavea theatri	347. 12
		Cavernula in petrosi ossibus	19. 13
		Caulis constitutio	195. 14
		Caulis penis	157. 40
		Caulos	195. 5
		Ceratoides oculi tunica	91. 16
		Cercis	30. 39
		Cerebellum	243. 38. & 371. 7
		Cerebellum involvens tunica	240. 33
		Cerebrum	258. 32
		ad Cerebrum delata vasa	370. 14
		ad Cerebrum ingularium internarum procurfus	251. 3
		Cerebri anteriores vetriculi	370. 42

I N D E X.

Cerebri basis	19. 38	Cimarum hepatis confyderatio	356.	Concauum ligamentum penis	359.
Cerebri consistentie ad spinalem medullam collatio	341. 12	32		35	
Cerebri dextra ac sinistra pars anterior	370. 31	Clavicula	28. 31	Conceptacula in nervis	96. 1
Cerebri forma & substantia	243.	in Clavibus sinns	28. 37	Conceptacula inter sepides	18. 12
II		Clavium confectio	363. 13	Concoctrix facultas	7. 21
Cerebri meatus repurgatorij	255.	Clavium ligamenta	49. 12	Coditoris admiratio, in partium conformatione	257. 22
14		Claves	158. 1	Condylis	12. 15
Cerebri membranae duae	90. 39	Coarticulatio	11. 23	Conformatio	354. 1
Cerebri membranae, quo pacto sibi & alijs continuae	89. 40	Coccygis ligamenta	47. 44	Conformatio & magnitudo graduum	347. 18
Cerebri reliqua substantia uti auferenda	371. 25	Cocle vena concaua	136. 19	Confusus adeps musculus	148. 1
Cerebri substantia	147. 2	Caelis vena	184. 40	Congeniti pili	155. 2
à Cerebro septem paria nervorum	247. 13	Coharens oculi tunica	91. 20. & 301. 27	Coniunctiva & coharens oculi tunica	301. 27
ex Cerebro motores nervi	57. 45	Cognitio plantarum	2. 24	Coniugatio gustatoria	66. 39
in Cerebro porri excrementa repurgantes	255. 17	Colatoria nasi ossa	21. 17	Coniugatio motoria nervorum cerebri	66. 14
Cephalica ocularis	139. 1. & 145.	Colatorius adeni	255. 37	Coniugationis tertiae cerebri motoriae productio	66. 20
16		Collatio Cerebri consistentiae ad spinalem medullam	341. 12	Coniugationis cerebri in tres ramos divisio	67. 18
Cervix	157. 11	Collatio nervorum ad muscorum fides	55. 8	Coniugatio cerebri tertia fere tota motoria	58. 4
Cervix scapulae	28. 7	Colla ossium	12. 12	Coniunctiones in osse sacro	25. 23
Cernicem constituentes vertebrae	23. 44	Collum	157. 13	Commissura	11. 44
Cernices ossium	12. 11	Collum aut cervix matricis	289. 26	Connexio	353. 29
Chalcoidea	37. 8	de Colli coniugatione secunda Galeni sententia	73. 37	Connexio costarum ad vertebrae	26. 13
Characteribus notata muscutorum connexio	310. 39	de Colli tertia coniugatione Galeni sententia	74. 21	Connexio muscutorum notata characteribus	310. 39
Chylus	177. 14	de quarta Colli coniugatione Galeni sententia	74. 38	Connexio tunicarum oculi inter se	300. 42
Choana	255. 42	Colli coniugatio quinta	75. 12	Connexiones ossium variae	9. 43
Chœnidion	346. 30	Colli coniugatio sexta	75. 23	nostra Confectio atque descriptio ab exterioribus partibus ad interiores	301. 22
Cholera	184. 12	Colli coniugatio septima	75. 33	Confectio exteriorum partium	344. 5
Chorion	240. 21. & 272. 38	de Colli musculus Galeni sententia	107. 4	Confectio Galeni à muscutorum tendinibus	331. 21
Chorij crassities	273. 12	Colli septima vertebra & liberum extremam duplicia emittere nervorum paria	341. 41	Confectio Galeni in musculus tibiae	322. 8
Chorij definitio	273. 3	Colli extensio	328. 12	Confectio Galeni in musculus brachij, ab extrema manu incipit	314. 4
ad Chorion vasa pertinentia	273. 5	Colli musculi triangularis descriptio ex Galeno	118. 28	Confectio muscutorum à tendonibus vel à capitibus fieri potest	306. 37
Choriformis plexus in vetriculis cerebri	243. 25	Colli muscutorum paria quatuor	117. 34	Confectio oculi ratio	294. 12
Choriformem plexum constituentes arteria	252. 7	Colon	174. 15	Confectio varietatem in gravida muliere, diversam esse ab ea que in viro administrari solet	261. 3
in Choriformem plexum venae distributa	251. 36	Columella	127. 23. & 232. 26	non esse Confecandum oculum ebullitum	295. 2
Choroides oculi tunica	240. 20. & 302. 1	Columella aut stylidion in magno trochantere	34. 42	Constitutio caulis	195. 14
Choroides plexus	300. 44	Communio cordis cum alijs partibus	214. 21		
Cyboides	36. 42	Compositio vasis ad umbilicum fetus pertinentis	273. 28		
in Cyboides processu tendo	37. 3	Conarion	245. 7		
Cicatrix	153. 4	Conarion glandula	128. 37. & 371. 4		
Cycliscum	346. 1	Concaua, & communis vena	136. 33		
Cilia	156. 19	Cocaua ascendens munimenta	136. 42		
Ciliorum vsus	292. 35				
Circularis motus	328. 4				
Circuolutiones sub testiculis	192. 37				
Cystis fellis	183. 43				

I N D E X.

Constitutio gulae	235. 15	Secamus	103. 24	Delatio	99. 19
Constitutoria demonstratio	372. 8	Corporis vasorum situs frequentior	372. 42	Demissio	99. 21
Constructio carpi	31. 22	Corporis venarum omnium initium	274. 26	Deneruationes	101. 17
Constructio pollicis	33. 9	nihil esse in Corpore quod non varie		Dens secundæ colli vertebræ	24. 9
Constructio spinæ	336. 21	dissecari possit	306. 31	Dentes excipientia ossa	29. 37
Consyderatio dignitatis oculorum in corpore	291. 6	Corpora glandulosa	127. 45	Dentes gelasini	22. 1
Consyderatio elementorum	2. 21	Cortices, Squamæ aut lepidæ in capitibus ossibus	18. 7	Dentes gemini	22. 25
Contemplatio partium corporis humani	2. 31	Costæ nothæ	48. 13	Dentes quid ad loquendum conferant	21. 38
Contractio	99. 17	Costæ nothæ mandosæ spurie	26. 8	Dentes sensus aut sapientia	22. 28
Coracoides processus	28. 3	Costæ vere	26. 4. & 48. 9	Dentes, sensus participes	21. 26
Cor arteriarum principium	214. 18	Costarum ad vertebrae conexio	26. 13	Dentes tomici	22. 1
Cor an inter musculos	126. 37	Costarum cartilaginee	39. 38	Dentium numerus	21. 42
Cor dis auriculæ	215. 36	Costarum cartilaginee vti diuidendæ	362. 22	Dentium nutrimentum	21. 33
Cor dis caput	216. 12	in Costis veris cartilaginee	48. 16	Dentium substantia	21. 21
Cor dis cum alijs partibus communiõ	214. 21	Costas claudetes cartilaginee	26. 21	Dentium variae radices	22. 22
Cor dis cuspis	216. 13	Costas succingens membrana	92. 36	Deorsum motus	99. 18
Cor dis dextra auricula	136. 35	Cotilæ	12. 17	cur Depiles genæ & nasus	155. 19
Cor dis dexter ventriculus	219. 10	Coxæ	33. 29	Descendens vena concaua	139. 36
Cor dis facultas	214. 38	Coxæ sine fœmina	34. 21	Descendentes musculi obliqui	319. 5
Cor dis ostiolorum vtilitas	219. 31	in Coxendice acetabulum	34. 1	nostra Descriptio cum Galeni sententia quomodo conueniat	8. 26
Cor dis motus	214. 22	in Coxendice tendo	34. 6	Descriptio cutis sine musculi frontis	311. 11
Cor dis motus quodammodo videri potest	214. 44	Coxendicum ligamenta	52. 13	Descriptio exacta tertij ventriculi cerebri	244. 19
Cor dis sinister ventriculus	219. 12	Cranion	240. 12	Descriptio labrorum	105. 36
Cor dis situs	216. 10	in Cranio & facie cur nulla inueniatur ligamenta	45. 11	Descriptio nostra dissectioni obnoxia	343. 31
Cor dis substantia	214. 10	in interno Cranio membranulæ ligamentis similes	45. 25	Descriptio temporalis musculi	302. 15
Cor dis substantia adiposa	215. 29	Crassa intestina	174. 38	Descriptio triangularis colli musculi ex Galeno	118. 28
in Cor dis medio diaphragmate foveæ	219. 23	Crassa & pinguis intestina	174. 11	nihil hic Describitur quod non fuerit oculis diligetissime cõpertum	2. 40
in Cor dis tunicam nervus	215. 27	Crassities chori	273. 12	Denique quid existimauerunt antiqui philosophi	2. 2
Cor dis ventriculos separans diaphragma	219. 4	Crassities & tenuitas membranarum varia	90. 19	admiramur Deum cælum intuentes	1. 18
Cor dis vtilitas	216. 1	Crassitudo arteriæ	132. 25	Dexter cordis ventriculus	219. 10
exerentis à Corde arteriæ diuisio	141. 14	Crea	35. 41	Dextri cordis sinus consyderatio	366. 25
in Corde os	215. 20	Crystallinus humor	305. 24	Dextra ac sinistra pars anterior cerebri	370. 31
à Corde prodeuntia tria vasa	216. 22	Crystallinus humor speculi vice in oculis	304. 16	Diaphragma	100. 34. & 226. 38
Cornea oculi tunica	91. 17. & 301. 4. & 301. 35	Crura	158. 6	ad Diaphragma membranæ	227. 16
Cornua vteri	361. 30	tertius ramus in Cubitum	80. 34	Diaphragma ventriculos cordis separans	219. 4
Coronalis arteria	216. 32	D		Diaphragmatis ambitus	355. 10
Coronalis sutura	18. 28	Dartos	194. 37	Diaphragmatis substantiæ consyderatio	368. 10
Coronalis vena	136. 29. & 216. 27	Dearticulatio	11. 28	Diastolæ	214. 32
in Coronali osse sutura	18. 28	Decubitus	99. 21	Didymus	129. 28. & 193. 8. & 359. 42
Corone	12. 16. & 30. 8	Definitio anatomes	5. 1	Differentiæ cartilaginum	38. 39
Carpus	31. 17	Definitio arteriæ	132. 3	Differentiæ cutis	152. 36
Corpus de trabe suspensum	348. 13	Definitio cartilaginis	38. 29	Differentiæ ligamentorum	42. 17
Corpus fornicatum	244. 10	Definitio chori	273. 3	Differentiæ membranarum à substantia	88. 36
Corpus ligulæ	232. 38	Definitio ligamenti	41. 15		
Corporis altera pars exterior inta- cta relinquenda	344. 16	Definitio membranæ	88. 2		
Corporis pars descripta quare vna tantum	310. 43	Definitio musculi	95. 20		
alterum tantum Corporis latus dis-		Definitio ossis	9. 17		
		Definitio tendinis	101. 8		
		Definitio venæ	131. 11		

I N D E X.

Differentia membranarum à varijs appellationibus	88. 26	Dorsum ligamenta interna	337. 10	Eurytenæ	233. 5
Differentia musculorum	100. 9	Dorsi partes	336. 29	Excalfacit pinguedo per accidens	164. 20
Differentia ossium	9. 23	Dorsales vertebræ cõmitæ & conti- nuæ	47. 35	Excisorium scalprum	344. 35
Differentia pilorum	155. 1	Dua tunica peritonæi	169. 15	Excoriatio	349. 13
Difficilis anatomes ratio	3. 37	Duodenum	173. 42. & 355. 7	Excrementa repurgantes porri in ce- rebro	255. 17
Digitus	157. 21	Duorum fœtum positio	277. 14	Expulsatoria facultas	7. 21
Digitus, cur inæquales	32. 38	Duplex peritongum circa ventricu- lum	352. 44	Extensio colli	328. 12
Digitus pedum	37. 24	Duplices musculi intercostales	206. 31	Exteriores femoris musculi ex Ga- leno	112. 33
Digitus pedum quo pacto moveantur	323. 3	Duplicitas membranarum	88. 45	Exteriorum partium cõsectio	344. 5
Digitorum articulationes ligamentis cinctæ	52. 2	Duplex tunica pericranij	238. 30	Externa iugularis	144. 29
Digitorum manus flexionem mediam faciens musculus	315. 32	Dura mater	240. 5	Externæ & internæ iugulares	137. 44
ad Digitorum manus secûdos articu- los pertinens musculus	315. 21	Duri nervi	57. 14	Extremum musculi finis cauda	96. 34
ad Digitos venæ	139. 32	Duriores nervi cur facti	57. 37	Exteriores & qui ad cutim sunt nervi	84. 18
tres neruorum rami ad Digitos	82. 13	Durities in collo matricis	289. 29	Exortus & procurfus quinti nervi in brachium & manus	81. 23
in Digitis ossium forma	32. 42	E		F	
Dignitas & vtilitas cognitionis ana- tomes	159. 35	Ecphysis	173. 39	Facies	156. 11
Dioptrion	346. 23	Eiaculatorium vas	360. 7	Faciei neruorum dissectio	67. 10
vti Dissicare oporteat oculorû diuul- sum	298. 12	Elementorum consyderatio	2. 21	Factos esse homines, ad diniorû ope- rum contemplationem	1. 10
Dissectio	304. 44	Eloquentia	258. 19	Facultas animalis	7. 8
Dissectio ad integros nervos demon- strandos	374. 9	Emulgentes arteriæ	142. 19. & 185. 39	Facultas cordis	214. 38
Dissectio ad neruorum originem osten- dendam	374. 6	Emulgentes venæ	139. 34. & 185. 39	Facultas hepatis	182. 13
Dissectio musculorum oculi	297. 20	Emulgentes dextræ	358. 6	Facultas vinculorum	41. 34
Dissectio neruorum ad faciem perti- nentium	67. 10	Emulgentes sinistra	358. 10	Facultas vitalis	7. 11
Dissectorius ordo	372. 14	Enarthrosis	11. 30	Fauces	39. 25. & 157. 4. & 233. 17
Divisio arteriæ asperæ in pulmones	234. 37	Encephalos	243. 6	Fel	184. 11
Divisio arteriæ	132. 12	Enumeratio tunicarum ossa innuolen- tium	93. 27	Fœmina sine coxæ	34. 21. & 158. 4
Divisio arteriæ à corde exeuntis	141. 14	Erythroides	194. 38	Femora	158. 4
Divisio magnæ venæ ad inguina	140. 16	Epen cranis	243. 39	ad Femora deducti nervi grandiores	84. 130
Divisio nulla in hepate venarum	182. 11	Epidermis	164. 8	de Femorum nervis Galeni sententia ex tertio libro Institutionum ana- tomicarum	84. 12
Divisio venæ maioris	184. 41	Epidermidis cõsectio	350. 8	Femoris figura	34. 34
Divisio ventris inferioris in suas par- tes	162. 31	Epidermis quando ab alia cute diuel- litur	153. 11	Femoris motus	34. 36
ad Diniorum operum contemplatio- nem, factos esse homines	1. 10	Epididymis	194. 39. & 359. 42	Femoris exteriores musculi ex Ga- leno	112. 33
Dodecadaetylos	173. 40	Epigastriion	167. 4	Femoris musculi interiores ex Gale- no	113. 12
Dolor quid	57. 33	Epigastrij cõsectio	350. 26	Fibra	156. 27
Dolor ischiacus	34. 16	Epigastrij musculi	318. 36	Fibræ	126. 6
Dorsum	157. 29	ad Epigastrij musculos ramus	137. 36	Fibrarum intercostalium exacta con- templatio	206. 41
Dorsum constituentes vertebræ	24. 20	Epigastrij musculi obliqui descenden- tes	139. 12	Figura femoris	34. 34
Dorsum veluti carina corporis	336. 15	Epiglottis	39. 17. & 232. 33	Figura media	100. 1
		in Epiglottide acetabula aut sinus	233. 2	Figura metacarpij	32. 15
		in Epiglottide vinculum	233. 8	Figura motuum musculorum ex Ga- leni sententia	99. 31
		Epigonatis mola	35. 13	Figura tonica	99. 39
		Epiphysis membranarum	183. 1	Figura vulnæ	268. 24
		Epiphyses membranarum in iecore	157. 11		
		Epiphysis vermiformis	244. 28		
		Epiploon	171. 2		
		Epifion	195. 9		

I N D E X.

Filamenta frontis musculi	311. 34	Forma cubiti	30. 27	neruorum vario exortu	71. 19	
Finis anatomes	4. 38	Forma & situs pulmonum	364. 24	Galeni sententiae collectio de tibiariū nervis	85. 20	
Finis, cauda, extremum musculi	96. 34	Forma & substantia cerebri	243. 11	Galeni sententiae explicatio quoad ossa brachialis	31. 30	
Finis medicorum	7. 29	Forma anatomica tabulae ac theatri	348. 26	Galeni solertia in rebus ad corpus hu- manum pertinentibus	3. 12	
Fistula spiritalis	234. 23	Forma tennis meningis	240. 27	à Galeno in quo variemus	8. 30	
Flauabilis	184. 9	Forma vertebrarum	23. 34	Gargareon	127. 21	
Fœtus membranæ, quibus inuoluitur	272. 36	Fornix	244. 16. & 371. 1	Gelasini dentes	22. 2	
Fœtus positio in vtero	277. 4	Fornicatum corpus	244. 10	Genæ	156. 38	
Fœtus tunica	89. 37	Forpicula	345. 11	Genæ & nasus cur depiles	155. 19	
Fœtus vittati	274. 2	Fouea in medio cordis diaphragmate	219. 22	Genera articulationum	11. 22	
Fœtus viuus quo pacto extrahi debeat	261. 22	Frons	18. 19. & 156. 13. & 291. 38	Generatio cutis	153. 6	
Fœtus extractus quo pacto dignoscas viuus sit an non	272. 38	Frontis cutis	153. 33	Generatio & utilitas adipis	147. 31	
gemini. Fœtus extractio, quorum alter mortuus alter viuus erat	265. 18	Frontis cutis cur sine pilis	155. 19	Generatio lactis	204. 7	
quo pacto viuus Fœtus extrahi debeat	261. 22	Frontis musculi filamenta	311. 34	Generatio spermatis	194. 19	
Fœtus emortuus vna matre quo modo extrahi debeat	263. 10	Frontis cutaneus musculus	104. 19	Genu	158. 5	
qua parte corripiedus intus Fœtus vt tutius extrahatur.	264. 32	Frontis musculi motus	311. 27	in Genu cartilago	35. 21. & 40. 3	
ad Fœtum pertinentes arteriæ	274. 26	in xta Frontem sinus	255. 17	Gennini dentes	22. 25	
Fœtum inuoluentes membranæ	272. 36	Frustra partes simplices existimatur nervi, venæ, & arteriæ	6. 30	Gibbarum hepatis consyderatio	356. 26	
Fœtum in vtero emortuum indicatia signa	262. 16	Fungosa caruncula inter nasi colatoria	127. 11	Gibbosi	28. 18	
in Fœtu circumuolutio vrachi	277. 20	G			Gingiuæ	21. 25. & 156. 44. & 127. 17
Fœtum membranæ	277. 19	quid Galenus vocet pinguedinem	147. 38	Gynghismos	11. 32	
Folliculus fellis	183. 44	Galeni in musculis brachij consectio ab extrema manu incipit	314. 4	Glandes mammarum, quas lactales vulgus vocat	129. 9	
Folliculi fellis consectio	356. 35	Galeni in musculis tibie consectio	322. 8	Glans	127. 25. & 157. 41. & 195. 7	
Fonticulus in capite	18. 41	Galeni sententia cum Aristotelis placito collata	38. 21	Glandium	129. 4. & 223. 14	
Foramen auris	19. 18	Galeni sententia passim his descriptionibus inserta comperitur	3. 7. & 55. 33	Glandula circa pylorum	129. 16	
Foramen per quod carotides ingrediuntur cerebrum	252. 3	ex Galeni sententia motuum musculorum figura	99. 31	Glandula insignis præter alias ad papillam attinens	204. 14	
Foramen in humero medio	29. 33	Galeni sententia de colli musculis	107. 4	Glandula in xta retiformen plexum	252. 14	
Foramina in cuneo	20. 3	Galeni sententia de prima colli coniugatione ex libro 13. vtilitatum	73. 13	Glandula, conarion	128. 37	
Foramina in fundo ossium capitis	371. 39	Galeni sententia de secunda colli coniugatione	73. 37	Glandula testiculis adnata	193. 6	
Foramina in maxilla inferiore	22. 39	Galeni sententia de tertia colli coniugatione	74. 21	Glandule	127. 34	
Foramina in occipite venam recipientia	138. 16	Galeni sententia de quarta colli coniugatione	74. 38	Glandule in canthis oculorum	128. 26	
Foramina in omoplata	28. 26	Galeni sententia ex tertio libro institutionum anatomicarum, de femorum nervis	84. 12	Glandule in mammis	362. 18	
Foramina in osse sacro	25. 27	Galeni sententia cur præponatur his descriptionibus.	66. 5	Glandule salinales	128. 37	
Foramina in palato	232. 18	Galeni sententia ex libris de vsu partium collecta	83. 27	Glandule sub lingua	128. 34	
Foramina in posteriore occipitis parte	18. 15	Galeni sententiae collectio de spinaliū		Glandularum vtilitas	128. 6	
Foramina in septo	227. 21			Glandulosa corpora	127. 45	
Foramina in spondylis	340. 32			Glene	11. 10	
Foramina in styliidio	35. 2			Glutos	34. 24	
Foramina inter ligamenta membranosa	48. 22			Glutia	244. 22	
				Gnatos	66. 27	
				Gomphij dentes	22. 19	
				Gomphosis	11. 42	
				Graphium	145. 25	
				Gula constitutio	235. 15	
				Gula pars ima	235. 21	
				Gula summum	157. 5	
				Gurgulio	232. 25	
				Gustatoria coniugatio	66. 39	

I N D E X.

Gustatus	258.6	Humor in tunicis foetus contentus	Intercoftalium fibrarum exacta con-
Guttur	233.19	274.8	templatio
H		Humor in ventriculis cerebri	Interna vena brachij
Hamuli	346.19	22	Interna & externa ingulares
Harmonia	11.43	Humores in oculo, quo pacto nutriuntur	44
Hæmorrhoides	199.25. & 360.28		Interni lumborum muscoli
Hepar	182.7	I	Intermusculares membranæ adipem
ad Hepar nervus	183.5	Icones	suscipientes
Hepar tunica innolvens	183.7	ad Iecur foetus, quo pacto penetrât venæ illudq; componant	Intermuscularis membrana
Hepatis facultas	182.13	18	Interseptum
Hepatis ligamentum	183.29	Iecoris portæ	Interseptum ventriculorum cordis
Hepatis lobi	183.16	Iecoris substantia	366.33
Hepatis suspensorium	183.32	Iecoraria vena	Intestina
in Hepate membranarum epiphyses	183.1	Ieiunum intestinum	Intestina non esse plura
in Hepate arteriæ	183.2	Iliæ	ad Intestina attinentes
Hymen	290.19	Ilium ossa	Intestina crassa & pinguis
post os Hyoide cartilago	39.14	Ilium carnes	Intestina recta
Hyperos	346.16	Iliaca ventris pars	Intestina subtilia
Hyperoceta tunicam costas ambientem vocant Græci	226.15	Ileon intestinum	Intestinorum motus
Hypochondria	157.28	Imperator Bonofus	Intestinis tres tunica
Hypogastria ilia	157.44	Imus cubitus	Intestinum rectum cum suis musculis
Holecranon, cubiti tuber	30.13	Imus venter	360.36
Homo	1.24	Imum gula	Intima, vera, & tota cutis
Homines esse factos ad diuinorum operum contemplationem	1.10	Incoctio atq; ebullitio ossium	Intimi muscoli
Hominum causa omnia generata	1.39	Incisores dentes	Innoluentes ossa membranæ
Hominum extremum munus	1.31	Inferior maxilla	Innoluentes testiculos tunica
Humana mens varia contèplatur	2.13	Inferior palpebra	35
Humanum oculum, non aliorum animalium eligendum	294.32	Infundibulum	Innolucrum
Humanum sternum	27.26	Infundibulum à tenui meninge constitutum	Iris
Humeri lati	27.40	Ingenita vis temperamento cuiusque partis	91.30. & 300.33
Humeri	157.16	Inguina	Ischia
Humeri ligamenta	49.25	ad Inguina magnæ venæ diuisio	ad Ischium ligamenta
in Humeri superiori capite sinus	29.13	16	Ischiatica vena
in Humero orbita	29.11	Innominata cartilago	Ischiacus dolor
in Humero sinus	29.6	32	Isthmoidea ossa
in Humero medio foramen	29.33	Insertio pororum vreticorum in vesicam	Isthmoidea & spongoidea ossa
Humeralis, cephalica, aut cubiti vena	144.31	Instrumenta orationis	Iudicium ex partium utilitate
Humeralis vena	138.29	Instrumenta motus voluntarij	343.21
Humeralis sectionum tria loca	145.12	Instrumenta motus voluntarij varia instrumenta in parte organica varijs funguntur officijs	Inguale os
Humiditas in pericardio	212.25	Instrumenta sensuum	in Inguale sutura
Humor aquens & albugineus	305.3	ex Instrumentis, corporis sumitur administrationis diuersa ratio	20.17
Humor crystallinus	305.24	43	circa Inguale cutis
Humor crystallinus speculi vice in oculis	304.16	Integrarum partium confectionis ordo	Ingulum
Humor vitreus	305.17	Interanea	Inguia
Humor in pericardio	364.49	Interna vena basilica	Inguales
		Intercoftales muscoli duplexes	Inguales arteriæ
		43. & 206.31	Inguales externa
		Intercoftales interni & externi	Inguales interna & externa
		43.	137.44
		Intercoftales musculi interni	Inguarium internarum prokursus ad cerebrum
		207.4	251.3

L

Labdoides sutura	19.3
Labeones	156.43
Labiorum cutis musculosa	154.4
Labra	156.41
ad Labra pertinentes musculi	105.30
Labrum inferius vti cõtexitur	313.11

I N D E X.

Labrum superum musculi efficiens 313. 1	Ligamenta in cranio & facie cur nul- la inueniantur 45. 11	Lobi hepatis 183. 16. & 356. 29
Labrorum descriptio 105. 36	Ligamenta inferioris maxillæ 45. 34.	Lobi pulmonis 211. 21
Lacerti 95. 15	Ligamenta interna dorsi 337. 10	Lobus paruulus pulmonis quintus 211. 23
Lacertosi 95. 16	Ligamenta metacarpij 51. 39	Loci 268. 15
Lactales glandes mamarum 129. 9	Ligamenta nervis commixta 42. 28	Locorum unde incipiunt musculi de- scriptio ad quid necessaria 101. 33
Lactes in mesareo 129. 22. & 177. 7. & 354. 53	Ligamenta ossis sacri 47. 42	Longa via vasis ad mammas attine- tibns cur facta 203. 43
Lactis generatio 204. 7	Ligamenta ossium sesaminorum 52. 9	Lumbi 157. 45
Lacuna 371. 34	Ligamenta radij 51. 8	adhaerens Lumbis peritonæum 121. 6
Læuis arteria 132. 14	Ligamenta sterni 48. 30	Lumborum musculi interni 360. 43
Lagonæ 157. 45	Ligamenta tarsi & pedis 54. 31	Lumborum vertebræ 25. 2
Lanceola 345. 39	Ligamenta thoracis 48. 8	Lumborum vertebra prima & secūda 77. 39
Larynx 233. 16	Ligamenta tibiæ 54. 2	Lumborum quinta vertebra 78. 3
Laryngis cartilagines 233. 23. & 368. 30	Ligamenta vermiformen ad naticu- las copulantia 244. 44	M
Laryngis musculi 100. 30. & 368. 33	Ligamenta vertebrarum metaphreni 47. 30	Machæria 345. 29
Laryngis musculorum positio 234. 2	Ligamentum concauum penis 359. 35	Magna arteria 132. 19
Laryngis officium 233. 37	Ligamentum in cutito 30. 21	Magna arteria in corde 366. 7
Laryngem mouentes musculi 233. 42	Ligamentum membranosum 31. 9	Magnus & paruus trochanter 34. 16
Latera 157. 27	Ligamentum membranosum per totā spinam 46. 40	Maioris venæ diuisio 184. 41
Laterales processus superiorum ver- tebrarum 24. 17	Ligamentum hepatis 183. 29	Malleoli 35. 42. & 158. 10
Lati humeri 27. 40	Ligamentum sub glande ad præputium 198. 29	Malleolaris vena 140. 41. & 145. 4
Latum os 25. 17	Ligamenti definitio 41. 15	Malum granatum vulgò xiphoides cartilago 48. 40
Lenon 251. 11	in Ligamento vena 31. 13	Mammæ 157. 31. & 203. 28
Lepides, cortices, squamæ, in capitis ossibus 18. 7	Ligamentorum denudatio 374. 39	Mammæ in quibusdā animalibus cur in hypochondrijs sitæ 204. 10
inter Lepides conceptacula 18. 12	Ligamentorum differentia 42. 17	Mammæ non inter parenchymata 126. 25
Libera sit omnium sententia de his quæ deinceps scribentur 3. 22	Ligamentorum substantia 41. 39	ad Mammæ arteriæ 203. 40
Lienis arteriæ 185. 9	Ligamentorum vsus 41. 44	ad Mammæ canæ venæ rami 203. 37
Ligamenta 41. 8	Ligamentorum utilitas 41. 27	ad Mammæ venæ ramus 137. 21
Ligamenta ad quid facta 42. 9	Ligamentis cinctæ digitorum articu- lationes 52. 2	Mammæ extuberantiam facien- ciantes musculi 318. 10
vera Ligamenta quæ dicantur 41. 24	Ligamentosa sterni membrana 49. 3	Mammæ formam efficiens muscu- lus 362. 35
Ligamenta ad cartilagineas attinen- tia 233. 29	Linea cædida inter musculos epigastrij 350. 29	in Mammis glandulæ 362. 18
Ligamenta ad linguam 231. 37	quo pacto ducendæ Lineæ circa ven- trem inferiorem 349. 32	Mammæ glandes quas lactales vulgus vocat 129. 9
Ligamenta ad ischium 52. 40	Lingua 100. 33. & 156. 45. & 231. 7.	Mammæ natura 203. 30
Ligamēta ad musculos 96. 20	sub Lingua venæ nigre 144. 22	Manuum nobilitas 258. 24
Ligamenta ad vuluam pertinentia 268. 39	Linguae carnes 126. 11	sub Mammis musculi 206. 4
Ligamenta caput thoraci colligantia 46. 7	Linguae musculi 99. 27. & 313. 20	Mamillaris processus 19. 25
Ligamenta carpi 51. 19	Linguae substantia & utilitas 231. 10	Manus 157. 20
Ligamenta coccygis 47. 44	ad Linguam attinentia vasa 231. 24	Manus extrema 32. 24
Ligamenta clauium 49. 12	Linguam constituentes musculi 231. 21	Manus digitorum flexionem mediani faciens musculus 315. 32
Ligamenta communia spondylorum 46. 23	ad Linguam ligamenta 231. 37	Manus ossium numerus 32. 28
Ligamenta coxendicum 52. 13	Linguam mouentes musculi 231. 32	ad Manus perueniens primus nervus 79. 40
Ligamenta cubiti 50. 21	ad Linguam nervi 231. 27	ad Manus perueniens secundus ner- uus 80. 21
Ligamenta humeri 49. 25	Ligula 232. 32	
Ligamenta in articulatione genu 53. 14	Ligula corpus 232. 38	

I N D E X.

ad Manum tertius ramus	81. 1	Melancholicus succus	185. 15	Membranarum oculi succincta explicatio	304. 21
Manus musculorum omnium numerus	331. 31	Membrana	87. 14	Membranarum oculi vsus	291. 24
sex Manus musculi	316. 40	Membranae definitio	88. 2	Membranarum tenuitas & crassities varia	90. 19
Manuum internarum & sub pedibus cutis	154. 9	Membrana à cute resolueda	349. 20	Membranarum varia nomina	89. 30
Massiteres aut maxillares musculi	313. 4	Membrana à musculis obliquis ascendentibus ad rectos conuestiendos	319. 31	Membranarum vtilitates	94. 16
Massiteres musculi, molitores & masticatores	106. 11	Membrana arteriae asperae	92. 34	Membranarum vtilitas	88. 8
Massiteribus dati musculi adiutores	106. 22	Membrana communis inter ossa brachij inferioris	29. 42	Membranis nervi etiã contacti	90. 5
Masticatores musculi	106. 11	Membrana costas succingens	92. 36	Membranis quo modo vestiatur spina tum interior, tum exterior	90. 1
Matrix	268. 15	Membrana in capacitae interiore rennis	359. 18	Membranosum ligamentum	31. 9
Matrix conuersa scrotum ostendit	289. 17	Membrana intermuscularis	373. 19	Membranosum ligamentum per totam spinam.	46. 40
Matricis collum aut cernix	289. 26	Membrana inter duo ossa	10. 29	inter Membranosa ligamenta foramina	48. 22
in collo Matricis durities	289. 29	Membrana inter testes	194. 31	Membranosam portionem nervi caeteris sibi vicinis partibus tribunt	90. 8
in collo Matricis, rugae	389. 34	Membrana musculos vniuersum operiens	350. 30	Membranulae ligamentis similes in interno cranio	45. 25
Maxilla superior	20. 19	Membrana ligamentosa sterni	49. 3	Membranularum quibus maiora, atq; ab his pedetia vasa innicè coherēt ac cōnectūtur excoriatio	357. 26
in superioris Maxillae extremitate ossa parvula	20. 42	Membrana palati	232. 20	Mendose costae	26. 8
Maxillae superioris nervi	248. 3	Membrana pulmonis	211. 29	Meninx tenuis	240. 19
Maxilla inferior	22. 33	Membrana secundum tibiae longitudinem extensa	333. 26	à Meninge tenui constitutum infundibulum	240. 41
in Maxilla inferiore cartilago	39. 11	Membrana prima spondylos contentgens	340. 12	Meningis tenuis forma	240. 27
in inferiore Maxilla foramina	22. 39	Membranae ad diaphragma	227. 16	Meningis tenuis officium	240. 23
Maxillae inferioris ligamenta	45. 34	Membranae adiposae	89. 4	Mentula	157. 41
Maxillae inferioris processus	22. 35	Membranae cerebri	90. 39	Mentum	22. 35. & 157. 6
ad Maxillam inferiorem nervi pertinentis procurfus	68. 11	Membranae cerebri, quo pacto sibi & alijs continuae	89. 40	Mesaraeon	177. 2
inter ambas Maxillas cartilago	46. 1	Membranae consistentia à crassitie & tenuitate	88. 14	in Mesaraeo lactes	129. 22
Maxillares dentes	22. 17	Membranae foetuum	277. 19	Meseraica vena	177. 13
Maxima arteria	217. 9	Membranae intermusculares adipem suscipientes	94. 9	Mesenterium	177. 2
Meatus aëris	234. 24	Membranae in naribus	92. 15	Mesenterium vti exacte contemplari possis	354. 4
Meatus à liene ad os ventriculi	179. 23. & 185. 18	Membranae musculorum	94. 4	Meseterij exortus à peritongo	355. 33
Meatus à vesicula fellis in ventriculum	179. 33	Membranae ossa innolentes	10. 25	Mesues qualitas specifica	214. 42
Meatus ad nasum	255. 22	Membranae palpebrarum	91. 25	Metacarpium	32. 7
Meatus repurgatorij cerebri	255. 14	Membranae spissiores in arteriae venosae extremitate	217. 4	Metacarpij ligamenta	51. 39
Meatus vrinarij	187. 25	Membranae trachiae arteriae	234. 26	Modiolus	346. 28
Media aut mediana vena cur dicta	139. 22	Membranarum à substantia differentiae	88. 36	Mola, epigonatis	35. 23
Media figura	100. 1	Membranarum à varijs appellationibus differentiae	88. 26	Molares dentes	22. 18
Mediana & communis vena	138. 37	Membranarum duplicitas	88. 45	Molitores musculi	106. 11
Mediastinum	92. 39	Membranarum epiphyses in hepate	183. 1	Molitores masticatores & massiteres musculi	106. 11
Mediastinum quid	209. 4	Membranarum naturam habetia viscera	89. 19	Molles nervi	56. 43
Mediastini procurfus	209. 7	Membranarum oculi summa	300. 2	Mollis tertia coniugatio cerebri	248. 10
Medici & chirurgorum sedes	347. 39	Membranarum oculi substantia & compositio	301. 19	Monoculus	174. 10
Medicorum finis	7. 29	Membranarum origo	89. 11	Motus arteriarum	132. 37
Medium, venter musculi	96. 31	Membranarum oculi summaria explicatio	300. 2	Motus circularis	328. 4
Medulla	146. 39			Motus cordis	214. 22
Medulla cur dicta	341. 29			Motus cordis quodam modo videri potest	214. 44
Medulla spinalis	146. 41. & 340. 7				
cur dicta est Medulla	341. 21				
Medullosa nervi substantia	56. 20				

I N D E X.

Motus deorsum	99. 18	Musculi frontis motus	311. 27	Musculi partis inferioris oculi	298. 26
Motus femoris	34. 36	Musculi frontis siue cutis descriptio	311. 11	Musculi partis superioris oculi	298. 18
Motus frontis musculi	311. 27	Musculus labrum supernum efficiens	313. 1	Musculi obliqui ascendentes	319. 19
Motus in anteriora	328. 6	Musculus linguae	99. 27	Musculi obliqui descendentes	319. 5
Motus in posteriora	328. 9	Musculus, mediam 4. digitorum flexionem faciens	315. 32	Musculi recti epigastrij	319. 40
Motus intestinorum	173. 18	Musculus pertinet ad pollicem	316. 17	Musculi recti obuoluntur tendinum fibris	320. 8
Motus musculorum ostensio	373. 29	Musculus temporalis diuisus in duas partes	312. 26	Musculi penis	360. 12
Motus oculorum	297. 13	Musculi temporalis descriptio	312. 15	duo Musculi ad latera virge	198. 4
Motus palpebrarum	312. 4	Musculi temporalis portio	369. 32	Musculi superciliarum	104. 30
Motus pulmonis	211. 30	Musculi temporalis tendines	312. 19	Musculi sub mammis	206. 4
Motuum musculorum figura ex Galeni sententia	99. 31	Musculi definitio	95. 20	sex Musculi peculiare scapularum	118. 18
Motoriorum cerebri tertia coniugationis ortus	67. 14	Musculi partes	96. 27	Musculi temporales	104. 30
in Mouendo officia musculorum	99. 14	Musculi principium & caput	96. 28	Musculi transversus abdominis	320. 8
Mouentes linguam musculi	231. 32	Musculi medium & venter	96. 31	Musculi triangularis colli descriptio ex Galeno	118. 28
Motores neri 55. 16. & 57. 7. & 247. 9		Musculi extremum, finis, cauda	96. 34	Musculorum abdominis officium	318. 36
Motores ex cerebro	57. 45	Musculi	95. 12	Musculorum abdominis par primum	110. 38
Motores neri, vnde sensum habent	57. 28	Musculi adiutores masseteribus dati	106. 22	Musculorum abdominis secundum par	111. 7
Motores nervi oculorum	247. 41	Musculi ad labra pertinentes	105. 30	Musculorum aponeuroses	100. 41
Motores & visorij oculorum nervi	371. 13	Musculi aut carnes graciles inter tendines	315. 42	Musculorum colli paria quatuor	117. 34
Motoribus nervis longa via	57. 40	Musculi cur in oculo plures	297. 2	Musculorum consectio à tendonibus, vel à capitibus fieri potest	306. 37
Motoriorum in faciem discurrentium nervorum diuersitas	65. 34	duo Musculi externi ad animum attinentes	199. 17	Musculorum differentia	100. 9
Mucronata cartilago	39. 44	Musculi femoris exteriores ex Galeno	112. 33	Musculorum connexio notata characteribus	310. 39
Mucus in vertebriis	46. 32	Musculi intercostales duplices	76. 43. & 206. 31	Musculorum in mouendo officia	58. 4
Mulieris grauidae vterus circa Mulierem in extremis laborantem, quid agendum vt viuus postea foetus extrahatur	261. 15	Musculi intercostales externi	364. 16	Musculorum laryngis positio	234. 2
Muliebres pudendum	269. 15	Musculi tres interiores circa rectum intestinum	174. 26	Musculorum membrana	94. 4
Muliebres vterus	361. 26	Musculi intimi	104. 2	in Musculorum numero parum laborandum	103. 21
Multum inuat scripta anatome cum picta	8. 13	Musculi laryngis	100. 30. & 368. 33	Musculorum oculi dissectio	297. 20
Munimenta coccae ascendentes	136. 42	Musculi laryngem mouentes	233. 42	Musculorum oculi numerus	297. 17
Munus extremum hominum	1. 31	Musculi linguae	313. 20	Musculorum oculi vsus	291. 30
Munus ventriculi	179. 14	Musculi linguam constituentes	231. 21	Musculorum particularis demonstratio cur tertio libro fiat	306. 14
Munus vesicae	188. 7	Musculi linguam mouentes	231. 32	à Musculorum tendinibus Galeni consectio	331. 21
Musculus ad pollicis motum pertinet	315. 5	Musculi lumborum interni	360. 43	Musculorum variae actiones atque officia	95. 40
Musculus ad nares pertinet	312. 37	Musculi mammarum extuberantiam facientes	318. 10	Musculorum vtilitas	95. 31
Musculus ad secundos articulos digitorum manus pertinet	315. 21	Musculi sex manus	316. 40	circa Musculos adeps	147. 15
Musculus carpi	316. 33	Musculi maxillares aut massiteres	313. 4	an inter Musculos cor connumeretur	126. 37
Musculus circa nasum	105. 15	Musculi palmae	108. 19	ad Musculos ligamenta	96. 20
Musculus cutaneus frontis	104. 19	Musculi palpebrarum	311. 38	post Musculos neri cur non explicantur	55. 23
Musculus cutaneus capitis	369. 29			qui factum est, vt interdum plures, interdum pauciores reperiamus Musculos	103. 14
Musculi femoris interiores ex Galeno	113. 12				
Musculus formam mammarum efficiens	362. 35				

I N D E X.

Musculus adeps confusus	148.1	tescunt	321.27	tio	341.5
Musculus aperta figura	101.41	Nervi à spina prodeuntes quo pacto dignoscantur	72.32	Nervorum à spina productorum in brachium sex membranæ	82.5
in Musculis tibiæ consecutio Galeni	322.8	Nervi à spina quo pacto procedant in artus	71.9	Nervorum duo genera	55.13
Muscularis adeps	372.26	Nervi à foraminibus ossis sacri quo modo procurrant	86.37	exitus Nervorum à quatuor colli spondylis post primum	71.29
Musculosa cutis laborum	154.4	Nervi à lumborum spondylis quo modo nascantur	72.4	Nervorum ad crura productio	86.18
Musculosi	147.23	Nervi à primo spondylo colli quo pacto exeant	71.24	Nervorum ad inferiores artus demissorum brevis enumeratio	83.31
N		Nervi à metaphreni vertebris orti, quorum descriptio ex Galeno non extat	76.30	Nervorum, ad musicorum fides collatio	55.8
Nares	156.34	Nervi à spondylis metaphreni quo modo nascantur	71.39	Nervorum motoriorum in faciem discurrentium diversitas	65.34
ad Nares musculus pertinens	312.37	Nervi ab osse sacro quo modo prodeant	72.17	Nervorum pertinentium ad faciem dissectio	67.10
sub Narium foramentis ossa	20.40	Nervi ab osse sacro nati, in quas partes disseminantur	78.27	Nervorum cerebri tertia coniugatio motoria	66.14
Narium officia	258.3	Nervi ad cubitum tres primi rami	79.29	Nervorum sextæ coniugationis cerebri propagatio	68.33
in Naribus membranæ	92.15	Nervi ad linguam	231.27	Nervorum tertiæ coniugationis motoriorum cerebri exortus	67.14
Nasus	156.30	Nervi ad maxillam inferiorem pertinentis procurfus	68.11	Nervorum sextæ coniugationis cum intercostalibus permixtio	69.5
Nasus & genæ cur depiles	155.19	Nervi ad pedes delati	85.35	Nervorum septem paria à cerebro	247.13
Nasi alæ	21.2. & 39.6. & 156.32	Nervi ad rectos & obliquos descendentes musculos epigastrii	77.15	Nervorum spinalium, ortuum varietas	70.34
Nasi ossa	20.45	Nervi cur non explicantur post musculos	55.23	Nervis comixta ligamenta	42.28
ad Nasum meatus	255.22	Nervi duri	57.14	in Nervis conceptacula	96.1
circa Nasum musculus	105.15	cur facti Nervi duriores	57.37	de Nervis in facie distributis cur primum agatur	65.12
Nates	158.1	Nervi exteriores & qui ad cutim perveniunt	84.18	duplex Nervis operimentum	56.17
Naticulæ	371.3	Nervi grandiores ad femora deducti	84.30	in Nervis porus	56.6
ad Naticulas ligamenta vermiforme copulantia	244.44	Nervi in ventriculum	179.3	de Nervis ad intercostales & lumbos atque interna viscera pertinentibus cur non dicatur primo libro	83.14
Natura	1.27	Nervi maxillæ superioris	248.3	longa via Nervis motoribus	57.40
Natura cutis	152.25	Nervi membranis contacti	9.5	cur Neruo affecto leditur artuum actio	56.28
Natura mammarum	203.30	Nervi molles	56.43	Nexus	41.37
Naturalis unio	11.10	Nervi motores	55.16. & 57.7. & 247.9	Nigræ venæ sub lingua	144.22
Naturale	157.39	Nervi motores oculorum	247.41	Nympha	290.16
Nauiforme	37.6	Nervi motores & visorij oculorum	371.13	Nobilitas manuum	258.24
Nervus	56.3	Nervi optici	291.28	Nobilitas officiorum corporis humani partium	257.33
Nervus à spina ad cubitum	80.18	Nervi quo pacto cateris partibus sibi vicinis portionem membranosam tribuant	90.8	Nobilitas oculorum	257.41
primus Nervus à spinali medulla ad brachium	79.19	Nervi recurrentes	68.39	Nodi ossium	12.14
secundi Nervi à spina ortus, & propagatio ad brachium	80.4	Nervi sensorij	56.34. & 247.7	Nomina membranarum varia	89.30
exortus & productio tertij Nervi à spina ad brachium deducti	80.26	Nervi spinales quo pacto inter se compllicantur	71.1	Nomina varia venarum	131.12
quarti Nervi à spina exortus & productio in brachium & manus	81.10	Nervi tactorij	56.46	Nothæ costæ	26.8. & 48.13.
primus Nervus ad manus perveniens à spinali medulla	79.40	Nervi, venæ, & arteriæ, frustra partes simplices existimantur	6.30	Nonacula	344.37
secundus Nervus ad manus perveniens	80.21	Nervorum à spina procedentium ratio		Numerus dentium	21.42
tertius Nervi ramus ad manus	81.1			Numerus musculorum oculi	297.17
Nervus ad arterias attinens	367.9			Numerus musculorum omnium manus	331.31
Nervus ad arterias attinens & arterijs adiacens	69.30			Numerus nervorum à spina productorum	
Nervus ad hepar	183.5			Numerus ossium	10.3 (72.25)
Nervus dexter recurrens aut reuersivus	69.36			Numerus ossium manus	32.28
Nervus recurrens sinister	367.17				
Nervus in cordis tunicam	215.27				
Nervus sine pari	78.35. & 342.2				
Nervus sub tertio musculo tibiæ delatus	334.21				
Nervus, vena, & arteria maiores sub transverso epigastrii musculo delati					

I N D E X.

Numerus ossium metacarpij	32. 9	in singulis Oculorū foraminibus tria		Origo perinæ	198. 35
Numerus ossium spine	23. 20	ossa	20. 25	Origo membranarum	89. 11
Numerus tunnicarum oculi	300. 29	Oculorum humores, quo pacto nutriuntur	304. 29	Ortus arteriosæ venæ	216. 41
quo pacto Nutriuntur humores in oculo	304. 29	Oculorum motores & visorij nervi	371. 13	Ortus & productio venarum & articularum mesaræ	177. 26
Nutrimētum dentium	21. 33	Oculorum motus	297. 13	Ortus pericranij	238. 24
Nutritoria facultas	7. 12	Oculorum nervi motores	247. 41	Ortus vasorum ad sperma attinentium	192. 7
Nutritoria organa	6. 7	Oculorum nobilitas	257. 41	Ortus venarum ad sperma attinentium	192. 13
O		in Oculis carnes simplices	127. 8	Os & bucca	156. 45
Obelæa sutura	18. 35	circa Oculos cutis	153. 38	internum Os vulvæ	289. 44
Obesi	147. 28	Ocularij dentes	22. 12	Ostiolorum cordis utilitas	219. 31
Obliqui ascendētis administratio	351. 23	Ocularis cephalica	139. 1. & 145. 16	Ossis definitio	9. 17
Obliqui descēdentes epigastrij musculi	139. 12	Oesophagus	100. 21. & 368. 6	Os basilare	19. 39
Obliqui musculi ascendentes	319. 19	Officium anteriorum ventriculorū cerebri	243. 35	Os calcis	36. 29
Obliqui musculi descendētis administratio	351. 16	Officiorum corporis humani partium nobilitas	257. 33	Os coronale	18. 20
Occiput	19. 2. & 156. 9	Officium epiphyseos vermiformis	244. 38	Os caudæ	25. 31
in Occipitis parte posteriore foramina	18. 15	Officium laryngis	233. 37	Os in corde	215. 20
in Occipite venam recipientia foramina	138. 16	abdominis musculi Officiū præbet idē quod trabes in torculari	318. 36	Os ingale	20. 9
Oculus interdum decipitur in tenuissimis	343. 14	Officium retiformis	252. 39	Os latum, amplum, sacrum	25. 17
Oculus quemadmodum & cerebrum se habet	300. 27	Officium tenuis meningis	240. 23	Os palati	19. 37
Oculi artificium	291. 6	Officium venæ cavæ	184. 33	Os paris	20. 12
Oculi partis superioris musculi	298. 18	Officia atque actiones variæ musculorum	95. 40	Os sacrum	336. 27
Oculi partis inferioris musculi	298. 26	Officia musculorū in mouendo	99. 14	Ossis sacri ligamenta	47. 42
Oculi membranarum succincta explicatio	304. 21	Officia narium	258. 3	ab Ossis sacri foraminibus, quomodo procurrant nervi	86. 37
Oculi membranarum summa	300. 2	Omentum	147. 9. & 171. 3	in Osse sacro coniunctiones	25. 23
in Oculi minore angulo pulsatilis venæ	144. 11	Omenti duplex tunica	171. 29	Os sphenoidæ	19. 18. & 21. 6
Oculi membranarum vsus	291. 24	Omenti membranæ superioris exortus	355. 26	Ossa dentes excipientia	20. 37
Oculi tunice	91. 14	Omenti secundæ membranæ exortus	355. 35	Ossa bregmatis	18. 34
Oculi musculorum dissectio	297. 20	Omnia generata omnium hominum causa	1. 39	Ossa ilium	33. 37
Oculi musculorum vsus	291. 30	in Omoplate foramina	28. 26	Ossa isthmoidea	21. 9
Oculi musculorum numerus	297. 17	Omoplate	27. 39	Ossa inuoluentes membranæ	10. 25
cur plures in Oculo musculi	297. 2	Operimentum	87. 15	Ossa inuoluentes tunica sibi continuæ	93. 38
quo pacto Oculum à capite diuellas	297. 41	Operimentum duplex nervis	56. 17	Ossa innuolētium tunicarum enumeratio	92. 27
Oculum emulsum vti disseccare oporteat	298. 12	Operta Sceptula	27. 37	Ossa nasi	20. 45
Oculum à capite quomodo diuellas	297. 41	Opticus	300. 8	Ossa petræa	19. 19
Oculum ebullitum non esse consecandum	295. 2	Opticus, porus dictus	56. 11	Ossa pubis & pectinis	33. 32
Oculi	156. 20	Optici nervi	291. 28	Ossa pubis in partu non relaxantur	52. 32
Oculorum anguli	156. 21	Opticorum primum par	247. 14	Ossa paruula in maxilla superioris extremitate	20. 42
in Oculorū canthi glandula	128. 26	Orationis instrumenta	258. 10	Ossa sesamina	32. 32
Oculorum dignitatis in corpore consideratio	291. 6	Orbita in humero	29. 11	Ossa sesamoidea i pedis pollice	37. 31
		Orchees	194. 10	Ossa spongoidea	21. 19
		Ordo consecutionis integrarū partium	343. 43	Ossa squamosa	19. 8
		Orificium ventriculi	235. 23	Ossa sub narium foramenti	20. 40
		Organa	5. 44	tria Ossa in singulis oculorum foraminibus	20. 25
		Organa nutritoria	6. 7	vti sunt Ossa post emundationem copulanda ac reducenda	375. 14
		Organicæ partes	5. 40	Ossium capita	12. 14
		Oricularia	345. 13	Ossium capitis tabule	369. 44
				Ossium carpi processus	31. 18

I N D E X.

Ossium cervices	12. 11	Parenchyma	125. 44	Peritonei administratio	352. 23
Ossium colla	12. 13	Parastata varicosi	192. 40	Peritonei duæ tunica	169. 15
Ossium collectio	374. 42	Parencephalis	243. 38	Peritonei ortus	169. 28
Ossium differentie	9. 26	inter Parenchymata mamma non cõ-		Peritonei tunicam duplicem facit Ga-	
Ossium foramina in fundo capitis	371. 39	numerantur	126. 25	lenus	169. 33
Ossium incoctio atq; ebullitio	375. 2	Parietalia	18. 33	Peritonei utilitas	169. 18
Ossium emundandi ratio in dolio aqua		Paris os	20. 12	Perone	35. 32
calcinata pleno	375. 5	Paristhmia	129. 1	Pes	36. 11. & 158. 10
Ossium manus numerus	32. 28	Parotides	128. 30	Pedis culcitra, & substragulum	335. 27
forma Ossium in digitis	32. 42	in Parte organica varia instrumenta		Pedis rassetta	37. 10
Ossium metacarpij numerus	32. 9	6. 19		in Pedis pollice ossa sesamoidea	37. 31
Ossium numerus	10. 3	oculi Partium varij vsus	6. 23	Pedis planta	37. 18
Ossium nodi	12. 14	Pars altera corporis exterior intacta		ad Pedem deducti tres rami	86. 24
Ossium sesamorum ligamenta	52. 9	relinquenda	344. 16	ad Pedes lati nervi	85. 35
Ossium spinæ numerus	23. 20	Partes dorsî	336. 29	Pedum digiti	37. 24
Ossium variæ connexiones	9. 43	Partes musculi	96. 27	Pedum digiti, quo pacto moveantur	323. 3
Ossium substantia	10. 1	Partes organica	5. 40	sub Pedibus, & manuum internarum	154. 9
Ossium vsus in generali	10. 6	Partes sensoria, aut organa sensiti-		cutis	37. 21
Ossium vsus vnde sumatur	9. 23	tina	56. 43	Pedion	19. 9
in Ossibus capitis cortices, aut tabulæ	18. 7	Partes simia, an cum humanis con-		Petræa ossa	19. 9
quot Ossibus constet pectus	27. 2	ueniant	7. 35	in Petrosi ossibus cavernula	19. 13
quot Ossibus constet pollex manus	32. 26	Partes similes	5. 33	Phacotus	345. 43
cur Ossibus varijs ac duris spina con-		Partium actio	5. 14	Pharinx	39. 24. & 233. 18
stet	337. 2	Partium corporis humani contempla-		Phatnia	21. 29
Osteologia osteotome	9. 5	tio	2. 31	Philosophi	3. 17
Ostagra	346. 2	in Partium conformatione conditoris		Philosophi antiqui, Deum quid existi-	
		admiratio	257. 22	mauerunt	2. 2
		ex Partium utilitate iudicium	343. 21	Pia mater	240. 6
		Partium vsus	5. 12. & 127. 43	Pichys	11. 19. & 30. 5
		Pecten	37. 20. & 162. 43	Picta anatome quantũ conferat	8. 6
		Pectinis & pubis ossa	33. 32	Pili	154. 39
		Pectorale	26. 34	Pili axillarum & pudendorum	155. 32
		Pectorale simia	27. 15	Pili capitis	155. 13
		Pectorale suis	27. 17	Pili congeniti	155. 2
		Pectus	25. 36. & 157. 26	Pili palpebrarum	155. 26
		Pectus quot ossibus constet	27. 2	Pili postgeniti	155. 3
		Peluis	255. 34	Pilorum augmentum	155. 5
		Penis	195. 3	Pilorum differentia	155. 1
		Penis caulis	157. 40	cur sine Pilis frontis cutis	155. 22
		Penis ligamentum concanum	359. 35	Pylorus	173. 38. & 178. 40. & 355. 6
		Penis musculi	360. 12	circa Pylorum glandula	129. 16
		Pericardion	364. 41	Pingue	146. 27
		Pericardios chiton	211. 44	Pinguedo	146. 34. & 164. 11
		in Pericardio humiditas	212. 25. & 364. 49	Pinguedo thoracis	203. 20
		Pericranios tunica	238. 22	Pyrenoides processus	24. 10
		Pericranios vnde fit	240. 15	per accidens Pinguedo excafcacit	164. 20
		Pericranij duplex tunica	238. 30	Pinguedinem quid vocet Galenus	147. 38
		Pericranij ortus	238. 24	Pingues	147. 28
		à Pericranio septima oculi tunica	301. 15	Pinguia & crassa intestina	174. 11
		Perineon	195. 11	Pinna	156. 26
		Periostios membrana	93. 19		
		Peritoneum	93. 2. & 169. 3		
		Peritoneum lumbis adherens	121. 6		

I N D E X.

Pinna nasi	256.15	Processus ancyroides	28.2	Quatrio	36.23
Planta pedis	37.18. & 158.12	Processus inferioris maxillæ	22.37	Quid conferat anatomes descriptio	7.41
Plantarum cognitio	2.24	Processus mamillaris	19.25	Quid dolor	57.33
Planum	37.19	Processus ossium carpi	31.18	Quies post diastolen & systolen	215.5
Plexus choriformis in ventriculis cerebri	243.25	Processus pyrenoides	24.10	Quid agendum circa mulierem in extremis laboratē, ut postea viuus extrahatur fœtus	261.15
Plexus retiformis	252.19. & 371.33	Processuum vtilitas in carpo	32.2	Quid ad loquendum conferant dentes	21.38
Podex	158.2	Procreatrix facultas	7.14	Quinta colli coniugatio	75.12
Podicis sphincter	199.2	Procurfus vreterum	187.35	Quinta coniugatio	371.19
circa Podicem caruncula	78.39	Productio arteriæ maximæ	217.14	Quinta tunica oculi	301.8
Pollex manus quot ossibus constet	32.26	Productio tertiæ coniugationis cerebri motorie	66.20	Quintus pulmonis lobus	364.32
Pollicis constructio	33.9	Pfallioides	244.9	Quis ordo in sequentibus observandus	292.5
ad Pollicis motum pertinens musculus	315.5	Pterna	36.31	Quo modo conveniat sententia nostra cum Galeni opinione	8.26
ad Pollicem pertinens musculus	316.17	Pterygia	39.7	Quo pacto moneantur pedum digiti	323.3
Poples	158.9	Pterygodes apophyses	19.43		
Popletica vena	145.28	Pubes	162.44	R	
Porta vena	184.24	Pubis & pectinis ossa	33.32	Radices dentium variæ	22.22
Portæ iecoris	184.21. & 131.25	Pubis ossa non-relaxantur in partu	52.32	Radius	30.39
Portenarium	173.38. & 178.40	Pudendum	157.38	Radij ligamenta	51.8
Porticus exteriores	347.15	Pudendum muliebre	269.15	Rami venarum.	130.15
Porus bilem deferens ad intestina	355.4	Pudendi muliebris alæ	290.14	Ranula	232.1
Porus in nervis	56.6	in Pudendo muliebris situs pilis decoratus	290.14	Rasorius culter	344.37
Porus opticus appellatus	56.11	Pudendorum & axillarum pili	155.32	Rasseta pedis	37.10
Porus vetriculos cerebri distinguens	244.1	Pulmonis lobi	211.21	Ratio	258.32
Porus vreticus	187.29	Pulmonis membrana	211.29	Ratio anulorum trachiæ	234.35
Pori ab hepate ad cystim & ab ea ad duodenum	356.37	Pulmonis motus	211.30	Ratio nervorum à cerebro procedentium	341.5
Pori in cerebro excrementa repurgantes	255.17	Pulmonis parvulus lobus quintus	211.23	Ratio pulsum	215.7
Pori vesiculæ fellis	184.2	Pulmonis quintus lobus	364.32	Recti epigastrij musculi	319.40
Pororum vreticorum insertio in vesicam	360.29	ad Pulmones pertinentia vasa	211.16	Rectum intestinum	174.22
Portæ iocinoris	182.37. & 357.1	Pulmonum situs & forma	364.28	Rectum cum suis musculis intestini	360.36
Positio duorum fœtuum in utero	277.14	Pulpa carnosâ ventriculi	179.16	circa Rectum intestinum tres musculi interiores	174.26
Positio fœtus in utero	277.4	Pulpa	95.18	Rektorum musculorum administratio	351.27
Postgeniti pili	155.3	Pulsatilis vena	144.5	ad Rectos & obliquos descendentes musculos epigastrij, nervi	77.15
in Posteriora motus	328.9	Pulsum ratio	215.7	Recurrens aut reuersivus nervus dexter	69.36
Precipue venæ & arteriæ	372.1	Pulpis vena	138.15	Recurrens nervus sinister	70.3
Præparantia vasa	192.35	Pupilla & acies oculorum	156.18	Recurrentes nervi	68.39
Præputium	157.41. & 195.8	Pupilla cur perforata	302.17	Ren, vel dexter, vel sinister, alio altior	186.22
ad Præputium sub glande ligamentū	198.29	in Pupilla spiritus	305.30	unicus Ren in quodā cadavere	186.26
Primæ venæ	354.36	Purgatio aduersus eos qui longiorem anatomes indagatiōē minus probant	159.19		
Prima & secūda vertebra lumborum	77.39	Q			
Principium & caput musculi	96.28	Quæ dicantur vera ligamenta	41.24		
Probatula	345.16	Quæ vincendi ratio mulieri sit comoda	263.36		
Prochoæ	233.4	Qualitas specifica Mesues	214.42		
Processus acromion	28.4	Quare hoc opus conscriptum fuerit	3.26		
Processus ad nasum	371.12	Quarta coniugatio	371.18		
		Quantum conferat picta anatome	8.6		
				Renis sinistri à corpore exempti dissectio	359.6
				in singulo Rene duplex crena	186.36
				Renum carnosâ substantia	126.20

I N D E X.

Renum situs	358. 42	ne Secundina intus relinquatur quid	Simiæ pectorale	27. 15
Renum vis attractoria	187. 16	agendum	Similares partes	5. 33
Renum utilitas	186. 2	Secundinarum variæ constitutiones	Sine pari arteria	132. 20
Repurgatorij cerebri meatus	255. 14	265. 43	Sine pari nervus	342. 2
Resupinū corpus super tabula lignea	348. 22	indiciū ab inspectione Secundinae quæ	Sinister nervus recurrens	70. 3
Retentio	10. 7	causa fuerit interimēdi fœtus	Sinus in calce	36. 38
Retiformis plexus	252. 19. &	36	Sinus in clauibus	28. 37
371. 33		Secundum tibiæ lōgitudinem extensa	Sinus iuxta frontem	255. 7
Retiformis officium	252. 39	membrana	Sinus in humero	29. 6
ad Retiformē plexum arteriæ ascen-		333. 26	Sinus in vtero	277. 25
dentes	142. 7	Sectio in pudendis	Siphac	169. 4
iuxta Retiformem plexum glandula		Sectio basilicæ	Sinus pilis decoratus in pudendo mu-	
252. 14		144. 40	liebri	290. 14
Rhagoides oculi tunica	91. 18. &	Sectio mediocris & moderata	Situs cordis	216. 10
302. 2		349. 18	Situs & forma pulmonum	364. 24
Robur	10. 15	Sectio venæ circa aurem	Situs renum	358. 42
Rudicula	346. 7	144. 16	Situs umbilici	320. 6
Rugæ in collo matricis	289. 34	Sectionum humerariæ tria loca	Sumen	162. 41
S		145.	Syderum admiratio	2. 14
Sacrum os	336. 27	12	Synarthrosis diarthrosis	11. 26
Sacrum, amplum, latum os	25. 17	Semen præparantia vasa	Symphysis	11. 16. & 12. 1
in Sacro osse foramina	25. 27	359. 37	Synchondrosis	12. 6
Sagittalis sutura	18. 37	Semispithula	Syndesmi	41. 10
Saluatella	145. 22	346. 11	Synneurosis	12. 7
Salinales glandulæ	128. 37	Sensoriæ partes, aut sensitiva organa	Syngotomon	346. 12
Sanguinis serum	152. 26	56. 34	Syffarcosis	12. 8
Sanies	152. 26	Sensorij nervi	Systole	214. 29
Saphena vena	140. 40. & 145. 4	vnde Sensum habent motores nervi	post Systolen & diastolen quies	215. 5
Sapientia aut sensus dentes	22. 28	57. 28	Sondæ	345. 14
Saccus	174. 9	Sensuum instrumenta	Spatharum genera	346. 4
Scaphoides	37. 5	6. 13	Spathomela	345. 24
Scalpellum	145. 26	Sententia Galeni passim interseretur	Specilla	345. 15
Scalprum excisorium	344. 35	55. 33	Speculi vice in oculis crystallinus hu-	
Scalprum ad venas secandas	345.	Sepes & spina	mor	304. 16
38		336. 32	Spectatorum dispositio in gradibus	
Scalprorum plura genera	345. 32	Septem portæ vasorum distributio	347. 25	
Scapulæ	157. 15	357. 4	Spectatorum tumultus ex anatomico	
Scapulæ, cervix	28. 7	Septima colli coniugatio	theatro male disposito	346. 42
Scapularum sex peculiare musculi		75. 33	ad Sperma attinentium vasorum or-	
118. 18		Septima coniugatio cerebri	tus	192. 7
Sceletos	11. 3	249. 13.	Spermatis generatio	194. 19
Sceleti utilitas	374. 22	& 371. 21	Spermatia vasa ad virgam attinen-	
Sclerotica tunica	301. 37	Septum membranosum inter ventri-	tia	193. 32
Scolopoma charia	345. 27	culos	Sphagitis	138. 3
Scoptula aperta	27. 37	370. 35	Sphenoide	19. 18. & 21. 6
Scortum	157. 41	Septum transversum	Sphincter	174. 29
Scripta	8. 9	226. 38	Sphincter in ano & vesica	99. 24
Scripta anatome, cum picta multum		in Septo foramina	Sphincter podicis	199. 2
innuat	8. 13	227. 21	Sphincter vesicæ	188. 14. & 360.
Scrotum	194. 39	Serrulæ	34	
Scrotum conuersa matrix ostendit		345. 31	Spina	23. 10
289. 17		Serum sanguinis	Spina & sepes	336. 32
Scutiformis cartilago	26. 36. & 39.	152. 26	à Spina productorum nervorū nume-	
26. & 233. 24		Serum inesse venis	rus	72. 25
Secundæ colli vertebrae, dens	24. 9	186. 5	Spina tum interior tum exterior, mē-	
Secundina	272. 39	Sesamina ossa	branis quo modo vestiatur	90. 1
		32. 32	Spinae constructio	336. 21
		Sesamoidæa ossa, in pedis pollice		
		37.		
		31		
		Sensorij nervi		
		55. 15. & 247. 7		
		Sensus participes dentes		
		21. 26		
		Sensus renum		
		187. 13		
		Senum		
		146. 30		
		Sextæ cerebri coniugationis propaga-		
		tio		
		68. 33		
		Sexta colli coniugatio		
		75. 23		
		Sexta coniugatio cerebri		
		371. 20		
		Sexta oculi tunica ex aponeurosis		
		301. 12		
		Signa fœtum in vtero emortuum		
		indicantia		
		262. 16		
		Silones		
		156. 36		
		Simi		
		156. 35		
		Simiæ partes an cum humanis conue-		
		niant		
		7. 35		

I N D E X.

in interna Spine medulla canitas	341. 21	Substantia & compositio membrarum		à medio Temporalis muscoli, tendinis	
Vasa ad Spinam delata & ab ea exeuntia	340. 27	oculi	301. 19	explantatio	105. 7
per totam Spinam ligamentum membranosum	46. 40	Substantia & forma cerebri	243. 11	Temporales muscoli	104. 30
Spinalis medulla	146. 41. & 340. 7	Substantia iecoris	126. 44	Tendo	45. 37
à Spinali medulla primus nervus ad brachium	79. 19	Substantia ligamentorum	41. 39	Tendinis definitio	101. 8
Spinales nervi, quo pacto inter se compllicantur	71. 1	Substantia lingue	231. 10	Tendo in coxendice	34. 6
Spinalium nervorum ortus varietas	70. 34	Substantia nervi medullosa	56. 20	Tendo in processu cyboidis	37. 3
de Spinalium nervorum origine collectio sententia Galeni	71. 19	Substantia ossium	10. 1	Tendinis explantatio à medio temporalis muscoli	105. 7
Spiritus in pupilla	305. 30	Substantia vnguium	154. 32	Tendines	96. 8
Spiritus visorius	302. 29	Substragulum & calcitra pedis	335. 27	Tendines à temporali musculo exorti	312. 19
Spiritualis fistula	234. 23	Succincta explicatio membrarum		inter Tendines muscoli aut carnes	
Splen	185. 2	oculi	304. 21	graciles	315. 42
Splenetica vena	145. 23	Succus melancholicus	185. 15	Tendinum fibrae quibus obvolvuntur muscoli recti	320. 8
in nimio Splendore cur coniuemus	302. 12	Suis peccorale	27. 17	Tenne intestinum	174. 4
Spondyli	23. 24	Summa cutis, epidermis, cuticula	152. 39	Tenuis meninx	240. 19
Spondylorum ligamenta communia	46. 23	Summa manus	32. 24	Tenuis meningis forma	240. 27
in Spondylis foramina	340. 32	Summaria explicatio membrarum		Tenuis meningis officium	240. 23
Spongoidea ossa	21. 19	oculi	300. 2	à Tenni meninge constitutum infundibulum	240. 41
Spongoidea & isthmoidea ossa	256. 7	Supercilia	156. 14. & 291. 39	in Tennissimis interdum decipitur oculus	343. 14
Spuria costa	26. 8	Superciliorum musculi	104. 30	Terebella quae non mergitur	346. 32
Squamæ, lepidæ aut cortices, in capitibus ossibus	18. 7	Superior cutis	164. 6	Terebræ	346. 25
Squamosa ossa	19. 8	Superior & inferior venter quis dicatur ex Galeno	162. 14	Tergum	157. 29
Stephanica coronalis vena	216. 27	Superior maxilla	20. 19	Tertia & quarta lumborum vertebra	77. 45
Sternum	26. 35	Superioris maxillæ nervi	248. 3	Tertia coniugatio	371. 16
Sternum humanum	27. 26	Sura	35. 33	Tertia coniugatio cerebri mollis	248. 10
Sterni præparatio	375. 19	Surae	158. 8	Tertius venter	238. 6
Sterni ligamenta	48. 30	Suspensorium hepatis	183. 32. & 356. 29	Tertius ventriculus cerebri	244. 4. & 371. 5
Sterni ligamentosa membrana	49. 3	Sutura	11. 39	Tertij ventriculi cerebri descriptio exacta	244. 19
Stylidium in magno trochantere	34. 42	Sutura coronalis	18. 28	Tessera	36. 19
Styloides processus in cubito	30. 36	Sutura in ingali	20. 17	Testes	129. 28. & 194. 9
in Styloide foramina	35. 2	Sutura labdoidea	19. 3	ad Testiculos attinentia vasa	194. 25
Stomachus	162. 30. & 178. 36. & 235. 22. & 355. 8	Sutura obelæa	18. 35	Tetroros	36. 22
Stomachalis ventris pars	162. 37	Sutura sagittalis	18. 37	circa Theatrum aditus	347. 22
Sublingua glandula	128. 34	Suturarum utilitas	17. 33	Thenar	331. 19
Sub testiculis circunvolutiones	192. 37	Suturarum varietas	17. 45	Thymus	129. 5. & 223. 13. & 364. 10
Subtilia intestina	174. 37	Tabula anatomica versatilis	347. 36	Thorax	25. 35. & 157. 30
Substantia carnosa	126. 5	Tabulae ossium capitis	369. 44	Thoracis cutis	203. 17
Substantia carnosa renum	126. 20	Tactus	258. 7	Thoracis pinguedo	203. 20
Substantia cerebri	147. 2	Tactorij nervi	56. 46	Thoracis ligamenta	48. 8
Substantia reliqua cerebri uti auferenda	371. 25	Talus	35. 44. & 36. 17	Tyroides cartilago	233. 25
Substantia cordis	214. 10. & 215. 15	Tarsus	37. 9. & 92. 6	Tibia	35. 29
Substantia dentium	21. 21	Tarsi, & pedis ligamenta	54. 31	Tibiæ ligamenta	54. 2
		in Tarso vena	145. 6	de Tibiarum nervis Galeni sententia collecta	85. 20
		Tela teatro supertensa	347. 31	Tonus	56. 4
		Temperamento cuiusque partis, vis ingenta	5. 9	Tonsillæ	128. 44
		Tempora	156. 28		
		Temporalis musculi descriptio	312. 15		
		Temporalis, in duas partes divisus	312. 26		

I N D E X.

Torcular	251. 12	Tunica testiculos inuoluentes	194. 35	Vasa semen preparantia	359. 37
Tori	95. 13	Tunica testium	359. 44	Vasa spermatica ad virgam attinentia	193. 32
Torosi	95. 14	Tunica tres intestinis	173. 6	Vasa ad vesicam nutriendam	188. 40
Tomici dentes	22. 1	Tunica ventriculi	178. 12	Vasa plurima in omento	353. 36
Tonica figura	99. 39	duæ Tunica vesica	188. 12	Vasa spermatica	358. 25
Tonsillæ	232. 4	Tunicarum diuersitas in venis & arterijs	372. 27	Vasorum ad sperma attinctium ortus	192. 7
Totum corpus dissectabitur in vniuersum	372. 23	Tunicarum oculi inter se connexio	300. 42	Vasorum corporis situs frequentior	372. 42
Trachia arteria	234. 20	Tunicarum oculi numerus	300. 29	Vasis ad mammas attinentibus cur facta longa via	203. 43
Trachie anulorum ratio	234. 35	Tunicarum ossa inuoluentium enumeratio	92. 27	Vena definitio	131. 15
Trachie membranæ	234. 26	in Tunicis fetus contentus humor	274. 8	Vena vnde	130. 12
in Trachia vinculum membranosum	92. 18			Vena à iecore ad lienem	356. 8
Transuersi muscoli epigastrij	320. 8. & 352. 15	V		Vena arteriosa	216. 34. & 366. 1
Tria loca sectionum humeraria	145. 12	Valuula arteriæ magnæ	366. 36	Vena axillaria	129. 6
Triangularis colli muscoli descriptio ex Galeno	118. 28	Valuula arteriæ venosæ	366. 37	Vena basilica interna	137. 42
Trochanter magnus & parvus	34. 16	tres Valuule circa orificium arteriæ maximæ	220. 1	Vena brachij interna	144. 44
in magno Trochantere columella, aut stylidion	34. 42	Valuule circa orificium arteriæ venosæ	220. 5	Vena cœle, concaua & cõmunis	136. 20
Tuber cubiti	30. 13	Valuule tres circa orificium venæ arteriosæ	219. 41	Vena cõmunis, & mediana	138. 37
Tunica	87. 17	Valuule venæ caue in corde	366. 28	Vena concaua descendens	139. 36
Tunica ab aponeurosis	301. 12. & 30	Valuule venæ arterialis	366. 39	Vena coronalis	136. 29. & 216. 27. & 365. 22
Tunica allantoides	273. 41	tres Valuule in dextro cordis ventriculo	219. 33	Vena frontis, preparata	144. 1
Tunica amnios	273. 44	Valuularum cordis vtilitas	219. 31	Vena humeralis & humeraria	138. 29
Tunica cerebellum inuoluens	240. 33	Varia membranarum nomina	89. 30	Vena iecoraria	136. 24
Tunica choroides	300. 44. & 301. 1	Varicosi parastatæ	192. 40	Vena in ligamento	31. 13
Tunica cõiunctiua & coherens oculi	301. 27	Varietatis animalium admiratio	2. 26	Vena in tarso	145. 6
Tunica cornea	301. 4. & 35	Varietas futurarum	17. 45	Vena ischiatica	140. 37
Tunica hepar inuoluens	183. 7	Vas eiaculatorium	360. 7	Vena malleolaris	140. 41
Tunica in palato	92. 11	Vas sperma deferens	360. 3	Vena popletica	145. 28
Tunica lienis	356. 16	Vasa à corde prodentia	216. 22	Vena non incubat arteriæ in inguinibus	142. 33
Tunica musculorum	96. 43	Vasa ad cerebrum delata	370. 14	Vena porta	131. 25. & 184. 24
Tunica oculi septima, à pericranio	301. 15	Vasa ad chorion pertinentia	273. 5	Vena pulsatilis	144. 5
Tunica pericranios	238. 22	Vasa ad linguam attinentia	231. 24	Vena puppis	138. 15. & 145. 10
Tunica rhagoides	302. 2	Vasa ad pulmones pertinentia	211. 16	Vena saphena	140. 40
Tunica sclerotica	301. 37	Vasa ad testiculos attinentia	194. 25	Vena sine coniuge, aut pari	137. 4. & 365. 10
Tunica, vasa preparantia operiens	192. 30	Vasa ad vesicam nutriendam pertinentia	188. 40	Vena sursum ad cerebrum means	138. 3
Tunica venarum	131. 25	Vasa circa peritonæum	353. 6	Vena vmbilicalis	353. 14
Tunica vteris	187. 32	Vasa eiaculatoria	193. 8	circa Venæ arteriosæ orificiũ in corde tres valuule	219. 41
Tunica vteri exterior	272. 4	quo ordine Vasa emulgentia & spermatica ostendi ac distingui debent	358. 20	Venæ caue ductus sursum	365. 7
Tunica vteri interior	272. 6	Vasa preparantia	192. 35	Venæ caue officium	184. 33
Tunica vnea	302. 3	Vasa preparantia tunica operiens	192. 30	Venæ maioris diuisio	184. 41
Tunicam costas ambientem quid vocent Græci	226. 15			Venæ nigræ sub lingua	144. 22
Tunica fœtus	89. 37			Venæ portæ rami	184. 25
Tunica oculi	91. 14			Venæ ramus ad musculos epigastrij	137. 36
Tunica ossa inuoluetes sibi per totum continuæ	93. 38				

I N D E X.

Venæ à liene ad stomachum & fundū ventriculi	356. 10	Ventriculi appetentia	179. 26	in Vertebris mucus	46. 32
Venæ ad brachia	36. 27	Ventriculi minus	179. 14	Vertex	156. 7
Venæ ad caput ac faciem delatæ	138. 24	Ventriculi orificium	235. 23	Vesicæ minus	188. 7
Venæ ad digitos	139. 32	Ventriculi fundum	355. 39	Vesicæ sphincter	360. 34
Venæ ad intestina attinentes	173. 13	Ventriculi pulpa carnosæ	179. 16	Vesicæ sphincter duplex videtur	188. 31
Venæ ad utrū quo modo perveniant	272. 10	Ventriculitunicæ	178. 12	Vesiculæ fellis pori	184. 2
Venæ apoplectica	132. 23	Ventriculus cordis dexter	219. 10	Vesiculæ fellis substantia	184. 13
Venæ, arteriæ & nervi, frustra partes simplices existimantur	6. 30	Ventriculus sinister cordis	219. 12	Vestigium	158. 13
Venæ & arteriæ præcipuæ	372. 1	Ventriculus tertius	371. 5	Via vtererum	187. 43
Venæ emulgentes	185. 39	Ventriculi anteriores cerebri	370. 42	Visorius spiritus	302. 29
Venæ in dextro æquè ac sinistro late- re ad costas feruntur	365. 18	ad os Ventriculi meatus à liene	179. 23. & 185. 18	Vinus fœtus quo pacto extrahi de- beat	261. 22
Venæ in choriformem plexum distri- bute	251. 36	in Ventriculo cordis dextro tres val- vulæ	219. 33	Vinus sit fœtus extractus an non, quo pacto dignoscas	262. 38
Venæ in ventriculum	179. 7	in Ventriculum meatus à vesicula fellis	179. 33	Vinculum in epiglottide	233. 8
Venæ lactales	352. 10	in Ventriculum nervi	179. 3	Vinculum membranosum in trachia	92. 18
Venæ meseraicæ	177. 13	in Ventriculum venæ	179. 7	Vincula	41. 9
Venæ quo pacto ad iecur fœtus pene- trent illudque componant	274. 18	Ventriculorum anteriorum officium	243. 35	Vincula vertebrarum colli	47. 8
Venarum ad sperma attinentium ex- ortus	192. 13	Ventriculorum cordis interceptum	366. 33	Vinculorum facultas	41. 34
Venarum & arteriarū mesaræi ortus & productio	177. 26	Ventriculos cerebri porus distinguens	244. 1	Virga	195. 4
Venarum nulla divisio in hepate	182. 11	in Ventriculis cerebri plexus chori- formis	243. 25	ad latera Virgæ duo musculi	198. 4
Venarum rami	130. 15	in Ventriculis cerebri humor	243. 22	Viscera membranarum naturam ha- bentia	89. 19
Venarum tunica	131. 25	Vera cutis	164. 8	Vis attractoria renam	187. 16
Venarum utilitas	131. 22	Veræ costæ	26. 4. & 48. 19	Vis cuiusq; partis temperamento in- genita	5. 9
Venis arteriæ carere non possunt, sed arterijs venæ carere possunt	143. 18	Verendum	157. 39	Vitalis facultas	7. 11
in Venis & arterijs tunicarum diver- sitas	372. 27	Vermiformis	371. 2	Vitam tueri quid	7. 5
Venis suum serum inesse	186. 5	Vermiformis epiphysis	244. 28	Vitreus humor	305. 17
Venosa arteria	133. 20. & 216. 45	Vermiformis epiphyseos officium	244. 38	Vittati fœtus	274. 2
Venter	157. 36	Vertebræ colli septimam & extre- mam lumborum duplicia emittere	341. 41	Vlna	30. 6
Venter superior & inferior quis dica- tur ex Galeno	162. 14	neruorum paria	23. 24	Vlnæ	157. 19
Venter imus	162. 43	Vertebræ	9. 40	Vmbilicus	157. 37
Venter tertius	238. 6	Vertebræ cernicem constituentes	23. 44	Vmbilici situs	320. 6
pars Ventris stomachalis	162. 37	Vertebræ dorsales coïnitæ & conti- nuæ	47. 35	ad Vmbilicum fœtus pertinentis va- sis compositio	273. 28
Ventris vocabulum	162. 3	Vertebræ dorsum constituentes	24. 30	Vmbilicalis ventris pars	162. 40
prima pars Ventris ad xiphoidem	162. 34	Vertebræ lumborum	25. 2	Vncus	346. 21
Ventris pars vmbilicalis	162. 40	Vertebrarum colli vincula	47. 8	Vngues	33. 5. & 52. 13. & 157. 22
Ventris pars iliaca	162. 43	Vertebrarum forma	23. 34	Vnguium substantia	154. 32
Ventris inferioris divisio in suas par- tes	162. 31	Vertebrarum metaphreni ligamenta	47. 38	Vnio naturalis	11. 10
Ventriculus	162. 5. & 177. 42	Vertebrarum superiorum laterales processus	24. 17	Voluntarij motus instrumenta	6. 5
Ventriculus tertius cerebri	244. 4	Vertebris intermedia cartilago	46. 29	Vrachus	273. 30. & 274. 37
Ventriculi ablatio	355. 23			Vrachi circumvolutio in fœtu	277. 20
				Vreteris tunica	187. 32
				Vreteres muliebres	361. 26
				Vreterum procrursus	187. 35
				Vreterum via	187. 43
				Vreticus porus	187. 29
				Vreticorum pororum insertio in ve- sicam	360. 29
				Vrinarij meatus	187. 25

I N D E X.

Vsus partium	5. 12. & 127. 43	interior Vteri tunica	272. 6	Vtilitas suturarum	17. 33
Vsus absolutus	10. 18	in Vtero sinus	277. 25	Vuea oculi tunica	302. 2
Vsus ciliorum	291. 35	ad Vterum quomodo perueniant ve-		Vulfellæ	346. 18
Vsus conarij	245. 8	ne	272. 10	Vulua	268. 17
Vsus diaphragmatis	227. 2	Vtilitas anatomes	5. 5	os Vuluæ internum	289. 44
Vsus ligamentorum	41. 44	Vtilitas arteriarum	132. 32	Vuluæ figura, magnitudo, situs, &	
Vsus membranarum oculi	291. 24	Vtilitas & generatio adipis	147. 31	connexio	268. 24
Vsus musculorum oculi	291. 30	Vtilitas cartilaginum	38. 32	ad Vuluam pertinentia ligamenta	
Vsus ossium in generali	10. 6	Vtilitas cordis	216. 1	268. 39	
Vsus palpebrarum	291. 33	Vtilitas glandularum	128. 6	Vuula	127. 24. & 232. 27
Vsus varij partium oculi	6. 23	Vtilitas ligamentorum	41. 27	X	
Vternus	268. 16	Vtilitas membranarum	88. 8	Xyphoides	26. 37
Vternus grauidæ mulieris	361. 41	Vtilitas musculorum	95. 31	Xyphoides cartilago vulgò malum	
Vteri cornua	361. 30	Vtilitas ostiorum cordis	219. 31	granatum	48. 40
Vteri acetabula	272. 17. & 361.	Vtilitas peritonæi	169. 18	ad Xyphoidem prima pars ventris	
34		Vtilitas rennum	186. 2	162. 34	
Vteri crassitudo varia	272. 22	Vtilitas valvularum cordis	219. 31	Z	
exterior Vteri tunica	272. 4	Vtilitas membranarum	94. 16	Zirbus adipinus	171. 4

Errata sic emendabis.

Pagina 18. versu 10. minimum sint cauernosa. 19. 14. vestigium impressæ in. 23. 39. infernam tamen. 25. 5. alij deorsum. & 31. Id intro resupinatur. 26. 8. quoniam hæc in. 28. 8. isque suo extremo. 28. 34. summo pectorali. 28. 44. ossibus commune est. 29. 28. De quo egimus. 32. 27. Inter postbrachialis. 33. 4. neruicq; inquit Celsus ea ossa. 45. 39. quem mamillarem vocant. 46. 24. quæ ipsis vndiq; circumiacent. 48. 14. quod hæc motu. 49. 14. ad caput ascendunt reperientia quiddam in ea clauicula leuiter concauum. 50. 9. vbi subiacentis. ibidem. 22. vertices inum humerum ingrediuntur. 52. 16. Singulis (inquit) digitorum articulationibus. 53. 9. quod Coxendix dicitur. 60. 20. neruum prædictum. 60. 22. dissepti pulmonum. 64. 30. in quo ab anterioribus differunt. 74. 14. merus 5. in. 82. 28. qui à quarto ramo (de. 82. 35. quæ ad iecur pertinet. 101. 23. semper membrum quem inflectit, quemadmodum. 104. 42. sculum duplicem facit. 105. 19. nosa, ipsi quidem. 107. 8. ex terius natus. & 12. capite natus. 108. 16. radio natus. 111. 26. musculis membranofam suam par. & 33. femorum interiorum musculi. 112. 1. à primo natus. 113. 19. toti colo cir. 117. 30. contiguum ipsis 118. 43. caput maioris ossis brachij inferioris, cuius. 119. 10. vsq; ad minimi digiti. & 19. in quam primus. 120. 39. dum enim se inserit veluti in quosdam digitos discretus est. 121. 21. ad maioris ossis tibix caput. 123. 13. pedij deductus quod minimum. 126. 29. autem ad substantiam. & 44. carnosam iecoris. 136. 33. ventriculo commune fit. 138. 13. ramus præscriptæ diuisionis. & 30. iugulari externa. & 34. ipsarum membranarum. 176. 7. fundum ventriculi. 177. 32. lienem iuxta. 177. 44. Atqui ventriculum propria. 197. 15. internus, primus admodum. 219. 35. Foris intro nutantes. & 45. præditas, intus foras nutantes.

Cætera quisque apud se pro arbitrio emendabit. Nihil enim est ex omni parte beatum.

De dissectione partium corporis humani; Liber primus.

Procœmium, cum argumento totius operis.

10 **A** Naxagoras, cum ab eo quæreretur, cuius potissi-
mum rei causa factos homines esse crederet: protu-
15 nus ipse cælum intuens, atq; id digito commo-
strans, ad hoc (inquit) natum opinor hominum
genus. Eam vocem admirati sunt omnes, tan-
quàm Philosopho dignissimam: nimirum qua cæ-
lo principatū tribuere videretur, quo nihil in quo-
que genere nec potest, nec debet esse præstantius:
Nos autem primum humo excitatos, celsos &
20 rectos constitutos, vt Dei cognitionem cælum intuentes capere possemus:
cælum esse iudicans omnium optimum, omniumq; rerum potestate domi-
natūq; dignissimum. In ea parte, mundi principem residere, ad cuius con-
tēplationē nati essent homines: non quidem vt terrarū incolæ & habitatores,
sed quasi spectatores superarum rerum, atque cælestium: quarum spectacu-
25 lum ad nullum aliud genus animantium pertineat. Solus enim homo, præ-
ter cæteras animantes, rectus corpore ac statu factus, rigidusq; erectus, vt
ad contemplationem parentis sui excitatus esse videatur: vt cælum spectet,
vnde illi origo est. In cælo naturam eam consistere Anaxagoras credidit,
quæ res omnes complexa teneat: à cælo fruges, & reliqua quæ terra pariat,
30 item etiam tempestates ac tēporum varietates, quibus omnia quæ terra gi-
gnat maturata pubescant, generi humano tribui. Ex quo intelligi debet,
extremam tū demum esse hominum curam, vt diuinorum naturæ operum
inuestigationi animum attendant: vt diligenter animaduertant, à cælo (cui
Deus præest, quod regit, cuius principatum obtinet) sustineri omnia quæ
35 gignantur è terra: quibus nihil tribuit amplius, quàm vt ea alendo atque au-
gendo tueatur. Hominum autem causa, eas rerum copias comparatas esse
fatendum est. à cælo, animantia sensum & motum habent, & cum quodam
appetitu, accessum ad res salutare, à pestiferis recessum: ipsas vero besti-
as, hominum gratia generatas esse, cui non est perspicuum? Nam quemad-
modum clypei causa factum est inuolucrum, & vagina gladij (inquit Chry-
40 sippus) ita hæc omnia, omnium hominum causa generata, nemini dubium
est: fruges, vt hominum vitæ inseruiant, equi vehendi causa facti, arandi
boues, venandi & custodiendi canes, sues & item pisces ad escam: oues vt
earum villis cōfectis atq; contextis, vestimenta nobis suppeditent. Ipse au-
tem homo, ortus est ad Deum contemplandum, & imitandum, à quo (ad
45 hoc potissimum) rectam constantēq; rationem habuit. Longa est ora-

Factos esse
hoies, ad diui-
norū operum
cōtēplationē.

Cælum intu-
entes, Deum
admiramur.

Homo.

Natura.

Hominum
extremū mu-
nus.

Omnia omni-
um hoium cau-
sa generata.

Deum quid
existimave-
runt antiqui
Philosophi.

tio, multæq; rationes quibus doceri possit, natos nos imprimis fuisse, ad Dei Opt, Max. incredibiliū operum cōtemplationem: quem Deum, cum nonnulli ex antiquis ignorarent, vocauerunt Prouidentiam, quæ Græcis Pronœa dicitur: alijs Mundum placuit appellare, qui omnia complexu suo coërceat, & contineat: Zeno, Deum vocauit Naturam, artificem, consultricem & prouidam vtilitatum oportunitatūmq; omnium: quidam, vt hic nos-
ter Anaxagoras, cælum, æternum esse Deum existimarunt, ex quo conseruatio & salus omnium omnis oritur: quo nihil perfectius ac beatius, nihil nobilius aut sapientius esse crediderūt. Sic vndiq; omni ratione concluditur, cum mēte consilióq; diuino omnia in hoc mundo ad salutem omnium conseruationemq; admirabiliter constructa sint, natos sine controuersia nos esse, ad huiusmodi rerum consyderationem.

Varia esse ea,
quæ mens hu-
mana contem-
pletur.

Admiratio sy-
derum.

Consyderatio
elementorum

Cognitio plan-
tarum.

Admiratio va-
rietatis ani-
malium.

Contempla-
tio partium
corporis hu-
mani.

Nihil hic de-
scribitur quod
non fuerit ocu-
lis diligētissime
compertum.

Sed quemadmodum varia in nostrum vsum à summo conditore procreata sunt, sic ea varie nostra ingenia ad sui contemplationem ducere solent: cum nemo vnus perfectam omnium cognitionem habere possit. Sunt itaq; quibus admodum placeat syderum admiratio, quæ ex nobilissima purissimaq; ætheris parte gigni dicant: quibus præstantem intelligentiam inesse autument: qua duce, sua sponte, suo sensu ac diuinitate (vt ait ille) tum occultentur, tum rursus aperiantur: tum abeant, tum recedant: tum antecedāt, tum vero subsequantur: tum celerius moueantur, tum tardius: tum omnino ne moueantur quidem, sed ad quoddam tēpus insistant. Alios magis oblectat consyderatio elementorum ignis, aëris, aquæ, terræ: à quibus humorem & calorem qui est fusus in corpore, & terream viscerum soliditatem, animam deniq; illam spirabilem trahimus. Sunt qui ducantur eorum cognitione quæ terra concipiat seminum, quæq; ipsa ex se generata, stirpibus in-
ta contineat. Quosdam potius trahit animantium varietatis admiratio: quorum quædam corijs tecta sunt, quædam villis vestita, alia spinis hirsuta, plumis alia, alia squamis videmus obducta, alia esse cornibus armata, alia vngulis suffulta, alia habere effugia pennarum. Atq; hæ demum cōtemplationes, varie nonnullos in sua studia trahunt.

Nobis vero, præter cætera, magis placet contemplari in vno corpore humano, quàm insignis, quàmq; admirabilis sit immortalis Dei architectura atq; opificium. Licet enim iam remotis aliorum affectibus, in solo humano corpore oculis quodāmodo perlustrare, pulchritudinem rerum earum, quæ diuina prouidentia constitutæ sunt: quo facilius intelligamus à summo Deo hominibus esse prouisum, si erit integra hominis fabricatio perspecta, omnisq; humanæ naturæ figura atq; perfectio. Totam igitur libet humani corporis molem animis, atq; oculis obire, omniāq; recondita, & hætenus minus à plerisq; cognita, diligēter excutere, vt tādē aliqua ex parte munus id obijisse videamur, ad quod præcipue nati sumus. Qua in re, nihil scripturos nos quisquam existimet, quod non ipsi diligēter perspexerimus, & ex permultorum cadauerū confectione nobis exactissime cognitum fuerit. Non enim tam authores in hac causa, quàm obseruationis momenta inuestiganda esse duximus. Nam (vt inquit ille) obest plerunq; ijs qui discere aut scribere volunt, autoritas eorum qui se docere profitentur: desi-

nunt enim qui ex aliorū authoritate scribunt, plerunq; suum iudicium adhibere: id habent ratum, quod ab eo quem probant, iudicatum vident.

Quicumq; vero (ait Galenus) vult fieri diligens operum naturæ inspector, nō oportet eum anatomicis libris credere, sed proprijs oculis. Veruntamen vt omni nos inuidia liberemus, neque paulo arrogantius ex maiorum scriptis quidquam detrahere videamur (quod sibi de nobis falsò nonnulli per suaferunt) principis Medicorum Galeni sententiam, non verebimur descriptionibus nostris interferere: à quo antequā hanc confectionem aggredieremur, primum instituti sumus: cuius tanta est in rerum anatomicarum inuestigatione adhibita solertia, vt vnum de hac re quamoptime sensisse iudicemus, præterea paucos admodum: cui tantū tribuimus, vt maximū piaculum esse ducamus, ab huiusmodi viro scriptis nostris vel minimū dissentire. Eius enim tanta temeritas non fuit, in rerum ad naturam pertinentium indagatione, quanta eorum quos vulgo Philosophos nominamus: quorum animus obruitur earum rerum perscrutatione, quæ à nobis longè remotæ, neq; oculis percipi, neq; tangi manu, neq; comprehendi sensibus possunt: & tamen de huiusmodi rerum cognitione sic disputant, vt ea quæ asserunt, probata, & cognita videri velint. Quid est autem quod Galeno, aut etiam nobis inuidiosum quisquam putet, si rationem corporis nostri inspicere & contemplari velimus? quæ planè obscura non est, quia ex ipsis membrorum officijs, & vsu partium singularū, quanta vi prouidentie quidquā factum sit, intelligere nobis licet. Nolumus autem à vobis nostram hanc de re anatomica sententiam ita accipi, quasi Pythagoricum quiddam: vt postea vos à nobis edocui, respondeatis, *ἀνὴρ ἐφύη*. Cupimus enim omnium de scriptis nostris liberas esse sententias, nullis vinculis obuincta iudicia: vt quid quaq; de re quisq; sentiat, libere pronuntiet. Si vero quis requirat, quæ causa nos impulerit, vt hæc literis mandaremus: nihil est quod expedire tam facile possimus. Nam cum (vt iam pauloante dictum est) ad diuinorum operum consyderationem primum nati simus, deinde vero ad amicorum commoda: nihil tandem nobis visum est contemplatione dignius, aut in quo amicis magis gratificari possemus, quàm hac humani corporis partium descriptione: qua solertiam naturæ incredibilem admiramur, Deūmq; imprimis laudamus, qui nihil inane, nihil sine causa, nihil superuacaneum in corpore construxit. singulæ autem corporis partes, atq; omnia membra, tum facillime cognoscuntur, quum totæ quæstiones, & dissectionum rationes scribendo explicatæ fuerint, & pictæ proponentur oculis. Quæ omnia quàm foelicitè, aut eo minus, à nobis tractabuntur, vos tandem libere decernatis. Immensa est enim, & supra quàm dici possit ardua, partium humani corporis inuestigatio. Atq; haud scio, an hodie quisquam reperiat, qui integram & vndiq; absolutam anatomes cognitionem sibi iure vendicare possit, aut debeat. Sed nolumus esse longiores. Itaq; breuiter proponendum, quid quoque libro deinceps à nobis tractabitur.

Quo facilius igitur oculis animi intueamur fabricam tanti operis, qua construi atq; ædificari nulla nobilior, nulla præstatiore potest: prius quidem molitionem consyderabimus: deinde vero, quæ ferramenta, qui vectes, quæ

Lib. 2. vs. part.

Galeni sententia passim his descriptionibus interseritur.

Galeni solertia in rerum ad corpus humanum pertinentium inuestigatione. Philosophi.

Libera sit omnium sententia, de his quæ deinceps scribentur.

Quare hoc opus conscriptum fuerit.

Difficilis anatomes ratio.

Quid quoque libro tractabitur.

machinæ, qui ministri, tanto operi præsent.

Liber primus

Quapropter primo libro, totius operis designationem atq; apparatus proponemus: molitionem & fundamenta contemplantes, quæ sunt ossa toto corpori humano subiecta: quorum mirabiles commissuræ adamussim erunt excutiendæ, quæ ad stabilitatem artificiosi huius, diuinique operis aptæ, ad artus finiendos accommodatæ sunt, ut motui & actioni præsent. Ab ossibus, ad cartilagineas & ligamenta ducemus orationem, à quibus artus continentur, quorum implicatio corpore toto pertinet. Post ligamenta, nervos explicabimus, qui (præsertim exteriores) tum à cerebro, tum spinali medulla profecti, in corpus omne ducuntur. Nam de interioribus, aut ijs nervis qui sensuum interpretes sunt, & rerum nuncij: in capite, tanquam in arce, mirificè ad usus necessarios facti & collocati, sequenti libro docebimus. Post nervos, membranas attingemus, quæ partes omnes, & externas & internas, mirabili quodam artificio cõtegunt. Inde vero, aggrediemur ad musculorum cõtemplationẽ, præsertim eorum qui sunt externi: quorum exacte forma, atq; abinuicem separata, postea libro tertio describentur. A musculis, venas & arterias exponemus, per quas, tum sanguis, tum spiritus, in omnes artus diffunditur. Atq; ita demum corpus hoc, suo adipe, suaque externa cute conuestitum & opertum, relinquendum erit.

Secundus.

Secundo libro, partium internarum confectionem & descriptionem moliemur, ea propemodum ratione, quæ tum ab antiquis Medicis ac Chirurgis fieri solita est, tum etiam vulgo quotidie administratur.

Tertius.

Tertius, post earum partium explicationem quas duobus libris superioribus describere minus commode licuerat (quemadmodum executorum musculorum, item etiam vteri, & oculorum, tum demum docebit rationem administrandæ dissectionis, quam obseruauimus, dum omnia diligenter à nobis inuestigarentur. Nam hæc singula, ad integram de re anatomica descriptionem referenda sunt. Sed quando omnis nostra consideratio atq; descriptio, de dissectione futura est: prius quam incipiamus, placet antè definire quid sit anatome.

Definitio Anatomies.

Cap. I.

Administratio anatomica

Finis anatomies.

Vi solent de dissectione corporis humani (quam Græci anatomen vocarunt) differere, ita definiunt: Administrationem anatomicam, esse exactam inuestigationem per sectiones cadauerum diligenter administratas, earum corporis partium, quæ nostris oculis minus percipiuntur, aut quarum alioqui incertam, vel admodum obscuram haberemus cognitionem. Huius autem dissectionis finem esse aiunt, ut profligandis morbis, & hominum vitæ tuendæ (quod præcipuum Medici munus esse debet) operam adhibeamus. Quid enim est per Deum immortalem Medico dignius, aut magis vtile, ad vulnera quæ in bello accipiuntur, ad telorum extractions, ossium excisiones, luxata, fracturas cum vlcere, fistulosos sinus, abscessuum incisiones, & quæcunq; alia id genus, quam omnium corporis partium motus omnes, situs varios, connexiones ingeniosissime compactas, scite tenere? Talis est quorûdam de anatomies definitione sententia. Nobis

verò sic licet è re nata statuere: Anatomem, esse confectionem corporis
 humani, cum ratione & iudicio administratam, in partes tum simplices,
 tum compositas, ad earum perfectam cognitionem. Perfecta autem parti-
 um cognitio, præcipue consistit in substantiæ, magnitudinis, formæ, nume-
 5 ri, situs, connexionis indagacione. Anatomes ea est utilitas, vt facilius ijs
 incommodis occurratur, quæ varia nostri corporis officia, vel præpedire,
 vel etiam grauitè offendere possunt. Nulla enim est vel minima in corpo-
 re particula, quæ non ad aliquem vsu conformata sit, aut suum munus
 obeat, vel alterius actionem iuuat. Quamobrem inest vis quædam & facul-
 10 tas: cuiusq; partis temperamento innata atq; ingenita, à qua dependet utili-
 tas, cuius nullum aliud inuestigandi principium est, quàm actio, per quam
 totius corporis constitutionem optimam iudicamus. Vfus enim siue utili-
 tas partis, hòc ab actione differt, quòd alterum alterius causa factum est:
 nempe vsus, actionis perfectæ gratia. Quemadmodum si dicat quis, visio-
 15 nem esse actionem oculi: vsu autem ad hanc actionem habere membra-
 nas, & humores, ac neruos quibus constat. Medico igitur cum imprimis
 propria esse debeat veri inquisitio, vt communibus hominum periculis au-
 xilietur: huic certe apprime necessaria est, earum corporis partium quæ aspe-
 ctu sentiuntur pulchritudinis, venustatis, conuenientiæ, inuestigatio: vt con-
 20 sequentia cernat, principia & causas videat, partiumq; processus non igno-
 ret, similitudines comparet, partibusq; simplicibus annectat atq; adiungat
 alias simplices, easdemq; rursus à compositis secernat: facile totius corporis
 habitum videat, ad eumq; tuendum præparet res necessarias. Quid sit ana-
 tome videtis: iam animaduertendum est diligentius, quæ natura partium
 25 sit, quæq; earum officia atq; actiones.

Anatomes
definitio.Utilitas ana-
tomes.Vis cuiusque
partis tempe-
ramento in-
genita.
Vfus partiū.

Actio partiū.

Vfus & officia partium earumq; differentiarum. Cap. II.

Quibus partibus corpus hoc nostrum compositum ac conformatum est, ijs
 30 vtitur natura ad varias actiones obeundas, quæ vitam conseruent
 ac tueantur: vt si quid vicissim de altera in alteram transferatur,
 nihil impeditius ad utilitatem, nihil deformius ad aspectum videri possit.
 Harum aliarum, nostris similes, græcis homœomeres dictæ: simplices qui-
 dem eæ, & omnium minus compositæ, à primis elementis natæ sunt, à quibus nul-
 35 la perfecta actio ædi potest. Perfectam autem actionem intelligimus, quæ
 fit in communem totius corporis gratiam, & commodum: cuiusmodi est
 animalis quæq; functio, & eæ naturales, quæ toti corpori communes appel-
 lantur. Erunt igitur partes similes, os, cartilago, caro, adeps, medulla, mem-
 brana, tendo, ligamentum, & si quæ sunt aliarum: quas non nisi in sui similes diuide-
 40 re licet, vnde simularium appellationem habent. Alias verò dissimiles, or-
 ganicas, siue instrumentarias, & officiales dicunt, græci anomœomeres:
 quæ quidem à superioribus compositæ, integrarum aut absolutarum actio-
 num sunt authores: cuiusmodi videmus brachia, tibiae, & alias huius ge-
 neris partes: quas organa siue instrumenta vocat Galenus: quòd eam com-
 45 positionem, aut formam sortitæ sint, per quam actio in animantibus perfe-

Partes simi-
lares.Partes orga-
nicæ.Organa.
lib. I. meth.

*Instrumenta
sensuum.*

*Instrumenta
motus volun-
tarij.*

*Organa nu-
tritoria.*

*Varia instru-
mēta in par-
te organica
varijs fungi-
tur officijs.
Oculi partiū
varij vsus.*

*Nervi, venæ,
& arteriæ,
frustra par-
tes simplices
existimantur.
lib. 19. vtilit.*

cta fiat: harum enim aliæ ad apprehensionem & amplexum, aliæ ad gressum & ambulationem factæ sunt. Præterea, oculus, auris, nasus, lingua, sensuum instrumenta vocantur, quod ad odoratum, aspectum, auditionem, gustatum pertineant: vulgus sensoria, siue sensifica (hoc est, sensum nobis suppeditantia) appellare solet. Iam & musculos instrumenta motus voluntarij Galenus nominare confuevit, quod ij sint eius motus authores, quem cum volumus facimus. & permultis in locis vocat idem, organa nutritoria, vel nutrimenti, ea quæ nutritionis perfectam actionem præbeant: veluti sunt, ventriculus, iecur, lien, renes, vesica. Vnde alia constat esse instrumenta animalium functionum, alia naturalium: quæ ad communem totius corporis vsum pertinent. Sunt præterea aliæ differentiæ instrumentorum, à compositionis ratione & modo deductæ: per quas instrumenta multorū sunt generum: vt venas, arterias, nervos, prima esse organa fateamur: musculos, & digitos, in secundo ponamus ordine: manum in tertio: brachium verò (quod tria superiora complectitur) in quartum ordinem referamus. quemadmodum etiam licebit de nervis, oculis, cerebro, & capite dicere: & si quæ alia magis composita videbuntur, aut alium ordinem sortiri. Ita fiet, vt secundi generis instrumenta, primis constent: tertia, secundis & primis: & quæ quarti ordinis erunt, tria superiora complectantur. Quinetiam variæ particulæ in parte organica, diuersas actiones obeunt, varijsq; funguntur officijs. Quod si cupis ad oculum tibi demonstrari, Oculum sumito: eo nimirū dissecto in suas partes: videbis quasdam esse ipsius particulas, per quas proxime fiat actio, cuiusmodi esse dicas humorē crystallinum: alias, per quas melior, & inculpator fiat, qualis est humor vitreus, & aqueus: alias, sine quibus nulla prorsus actio fieret, veluti sunt tunicæ, oculum mirabili quodam artificio conuestientes: alias per quas actionis & partis tutela præbetur, quales sunt, ceratoides, & cohærens tunica: nam omnes eas tunicas factas esse censemus, ad actionem oculi conseruandam, quemadmodum, palpebras, & supercilia. Sed & nervus opticus, instrumentum est oculi, sine quo, visus actio prorsus interiret, aut nulla esset omnino. Vnde frustra quidam vocarunt nervos, venas, & arterias, partes simplices, aut similes: quas nimirū, ex superioribus, vides esse instrumenta: quas etiam Galenus, organicas appellare non dubitat. Verū si quis contrā nobis obstet, atq; alium locum eiusdem authoris producat, qui est statim initio libri primi de Differentijs morborū & symptomatum: huic nihil est quod facilius respondeamus: appellari ob id eo loco, nervos, venas, & arterias, partes similes: quod si quidem ad earū substantiam & compositionem spectes, non nisi à primis elementis natas esse dicas: si verò ad figuram, & earum conformationem attendas, tum quidem eas partes, instrumentorum rationem habere, merito iudicaueris: quandoquidem secta aut diuisa, nerui, venæ, aut arteriæ portiuncula: iam non amplius quod sectum erit ac diuisum, venam, arteriam, aut neruum iure appelles, sed tantum nerui, venæ, aut arteriæ particulam: quod in carne simplici, aut adipe, non item fieri censeas.

Quæ facultates, corporis singulas partes regant. Cap. III.

Ed expositis partium officijs, earumq; differentijs: deinceps facultates, à quibus actiones variæ proficiscuntur, quæq; corpus omne diuino quodam spiritu regunt, paucis attingendæ. Ab his enim vitæ conseruatio nostris corporibus inest: vt vitam tueri, nihil aliud esse Galenus autumet, quàm eas facultates integras, & illæsas, in corporis nostri partibus seruare. Sunt autem tres potissimum ab antiquis Medicis constitutæ, quarum sedem in corporis partibus longe nobilioribus esse crediderunt. Facultatē quā animalem vocant, in cerebro residere existimarunt, à qua nobis motus & sensus, & id insuper quo maxime à brutis differimus, nempe ratio & oratio: Vitalem præterea facultatem constituunt, quæ pulsus & animi pathematum author est, atq; in corde residet: Nutritoriam in iecore esse autumant: à qua nobis incrementum. Huius nutritoriæ comites sunt magna ex parte, procreatrix & auctrix. Procreatricis officium est, semen genere, in vtero immutare: & diuiniore vi accepta, id in animatis formā conuertere. Huius autem facultatis opus, est tota corporis moles. Auctricis munus est, incrementum partibus dare: & alias alijs maiores, alias minores, pro iusta & eleganti conformatione efficere. Insunt deniq; partibus omnibus etiā minimis, suæ facultates innatæ, quibus eo munere quod sibi tributum est à natura, commodissime funguntur: veluti sunt eæ quas nutritoriæ ministras appellant: attractrix, retentrix, concoctrix, & expulsoaria: Eas diligens rerum perscrutator, aliunde fusius explicatas repetat.

Vitam tueri,
quid.

Facultas ani-
malis.

Facultas vi-
talis.

Nutritoria.

Procreatrix.

Auctrix.

Concoctrix,
Expulsoaria.

Faciendæ, & conscribendæ anatomes, rationes variæ. Cap. IIII.

Dictum est quid sit Anatome, quæ partium differentiæ, vtilitates, officia. Dicitur etiam, quæ sit vis facultatum, partes omnes, atq; adeo totum corpus dispensantium. Superest iam vt doceamus, quibus rationibus & fieri & conscribi possit anatome: vt inde ad opus strenue accingamur. Ac primum quidem, cum is Medicorum sit finis, hominum integram valetudinem, corpusq; tueri: eaq; scire imprimis, tum in suo, tum in alieno corpore declinare, quæ nocitura videantur: neq; verò quicquam eorum facile præstari queat, non prius adhibita in partium, tum externarum, tum internarum contemplatione summa diligentia: nihil tandem esse magis commodum iudicamus, à quo hæc omnia perfectius condiscantur, quàm ab humano corpore. Licet enim Simia (præsertim quæ rotundiore est capite) multas admodum habeat partes humanis similes: & porci aut canis quoq; interna viscera, vt quamminimum à nostris differant: tamen Simia (vt dicitur) semper Simia est: veriùsq; mihi videtur corporis humani partium formam imitari, quàm eas exactissime referre. Itaq; nostro iudicio, quicumq; rem anatomicam perfecte callere desyderabit, in solo corpore humano se exerceat necesse est: aut vbi id quidē per opportunitatē deerit, ad eorum scripta confugiat, quos iudicabit de ea re ingeniose sensisse: quorum sententias postea, dum licebit, cum ipso cadauere conferat: vt si quid minus diligenter inuestigatum fuerit, facile emendet: & rem omnem diligentius alieno labore perscrutetur, quàm si quotidie atrectanda esset nouacula, atq; ea singulis

Medicorum
finis.

Simie partes,
an cum huma-
nis cōueniāt.

Quid conse-
rat anatomes
descriptio.

horis perscrutáda, quę visum protinus effugiūt. Vix enim dici potest quantum ad cognitionem multarum rerum conferat quorundam incredibilis diligentia, qui scriptis ea referūt, quę multo labore, multis vigilijs, tãdem adsequuti sunt. Hac enim ratione existimo probè cõsultum omnium commodis. Quod siquidem ita se habet, sũntq; vtilissima scripta rerum earum, 5
 quas diligenter inuestigauimus: quid obstat quo minus vtilis esse debeat earundem rerum per icones propositio? Nam si illa animis & ingenijs faciunt satis, hæ verò, etiam oculis speciem figurámq; rerum quas describimus ostendunt. Scripta quidem loquuntur: icones, quanuis mutæ, res singulas ita ferunt ob oculos, vt nullum præterea sermonem desyderent. Itaq; ne 10
 quid in controuersia vocari possit, vtq; omnibus ex æquo satisfactum iudicetis: scriptam cum picta anatomen ita connectemus, vt prior ex alia pendeat: oculósq; æque atq; animum pascat & oblectet nostra hæc rei anatomice descriptio. Si quando igitur vobis deerit cadauer (vt nunquam est vn- 15
 decunq; prompta occasio) quod re vrgente consecetis: en vobis anatomen scriptam: quæ memoriam excolat, fidem faciat eius rei quæ vos suspensos detinebit. Sin autè hoc nõ omni ex parte satisfecerit, & maius quiddã exoptuletis, neq; verò scripta anatomie desyderia vestra omnino expleat: en rursus pictam subnectimus, quæ rem ita proponat ob oculos, vt præter rerum 20
 substantiam, nihil vobis deesse facile cognoscatis. Qua in re, nos eum ordinè obseruare cupimus, quem principio à natura fuisse institutum animo complectimur: vt ita tandem progrediatur oratio in his descriptionibus, quasi nos aliquod hominis corpus confingendum proponamus, cui nihil desit, præter igneum illum vigorem, quo mouemur, ac viuimus. A nostro vero 25
 instituto, non omnino visus est recedere Galenus, cum ait, ossium naturam primum perdiscendam esse, siue in humano, siue in Simie corpore, præstare autem in vtroq; mox ad musculorum concisionem properadum. nam hæ duæ corporis partes, reliquis omnibus, veluti fundamenta subiecta sunt: 30
 deinde (inquit) licebit quoduis discere primum, siue arterias, siue venas, siue nervos. Cui sententiæ, nihil est, in quo non planè conueniat nostra descriptio, præterquam in musculorum concisione. Nos enim, facilitatis gratia, explicatis ossibus, & quibus continentur ac vincuntur ligamentis, protinus nervorum descriptionem subiunximus: quòd ab ijs musculorum tum capita, tum etiam fines pendeant: nihil exactum in musculis cognosci posse existimantes, non prius cognita nervorum intercurfantium productione. 35
 Qua eadem ratione, membranæ post nervos enumeratę sunt: & quòd à nervis pendeant, & quòd musculos, quemadmodũ reliqua omnia membra conuoluant, ac contegant. In reliquis verò partibus explicandis (ac potissimũ internis) prorsus Galeno, & anatomicorum vulgo assentimur: quemadmodum inter legendum facillime postea videbitur. 40

Picta anatome quantum conferat. Scripta. Icones.

Scripta anatomie, cum picta multum iuuat.

Ordo quẽ in sequẽtib; obseruatum videbis.

Lib. I. anat. institut.

Nostra descriptio cũ Galeni sententia quomodo conueniat.

In quo variamus à Galeno.

Ossium corporis humani; vniuersa

DESCRIPTIO.

CAP. VI.

5 **S**ermonem qui de ossibus inquit, vocauit Galenus, osteo-
 10 logiam, & osteotomen: quam hic primum molimur descri-
 ptionem, vulgus siccam anatomen appellat. Quæ quid
 vtilitatis omnibus sit allatura, cum vel iniuria accessit, aut
 os aliquod vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur,
 aut colliditur, aut loco mouetur: à chirurgis petendum est,
 quorum artis est luxata vel contracta membra instaurare. Huius autem
 conficiendæ rationem, & quo pacto expugnanda erunt ossa, sibiq; inuicem
 colliganda, vt apte & ingeniose cohæreant: tertio libro deinceps ostende-
 mus. Nunc primum quid sit os, deinde verò quæ sint ossium differentiæ,
 15 quas vtilitates adferant, quòq; pacto inter se connectantur, explicandum,
 antequam ad figuras, & earum descriptiones veniamus.

Osteologia.
 Osteotome.
 Anatome
 sicca.

Os igitur, pars est simplex ac similis, dura & sicca, tâquam ex sperma-
 tis face concreta, nullum ex se officium aut actionem corpori præstans:
 sed cum tantũ vsum, quem in tentorijs pali, aut in ædificijs parietes. Sunt
 20 enim ossa, corporis solidamenta. Nam & ipsorum substantia (ait Galenus)
 in multis quidem partibus, veluti firmamentum & sedes submissa est, vt
 tibijs & manibus, in alijs velut propugnaculum quoddam & murus: vt in
 cranio, thorace, & osse sacro. Atq; ita ossium vsum, partim ab eorum diffe-
 rentijs varius esse intelligitur, partim ab ijs officijs quæ non ipsa quidem
 25 sola, sed neruorum & muscutorum ope consequuntur.

Ossis defi-
 nitio.

Euariant inter se magnitudine, situ, connexione: alia enim alijs maiora
 sunt, alia item alijs minora, vt in brachijs & manibus videmus, ad varios
 vsus: alia situm habent rectum, alia indirectum: alia figuram rectam, alia
 obliquam obtinent: vel à capite, vel medio, vel extremis. Quinetiam om-
 30 nia ferè in orbem rotunda sunt, aut ad formam orbicularem accedentia,
 quæ omnium est minus obnoxia periculis. Sed horũ rursus alia in his dun-
 taxat articulis orbiculata sunt, in quibus moueri membra in omnes partes
 oportebat, vt in scapulis, quoniã manus vtrolibet agitari aut contorqueri
 necessarium esset. Alia lata, & æqualia, & in vnam partem rotunda, in his
 35 vtiq; locis, vbi tãtummodo curuari mēbra decuit, vt in genibus, cubitis,
 ac manibus ipsis. Quædam apparent excauata, & (ad vigorẽ corporis con-
 seruandum) medullis intrinsecus plena, cuiusmodi sunt ossa maiora: eaq;
 rursus non æqualiter porrecta finiuit natura, sed summas eorũ partes cras-
 sioribus nodis conglobauit, vt & substringi neruis facilius, & verti tutius
 40 possent, vnde sunt vertibula nominata. Nonnulla magis solida, ac dura fa-
 cta sunt, minúsq; cõcaua, sed quæ tamẽ cauernulis intus referta sint, in qui-
 bus humor delitescat rori persimilis, quo quidẽ ipsa & augeãtur & alantur.

Ossium vsus
 vnde sumat-
 tur.

Ossium diffe-
 rentie.

Vertibula.

Connectuntur ossa in seinuicẽ, tum articulationibus, tum iuncturis, tum
 futuris, tum commissuris: quas omnes connexionum differentias postea
 45 vberrime ex Galeni sententia describemus.

Connexiones
 ossium varie.

- Substantia ossium.* Ossium substantia ex ipso cadauere perdisci potest, hic tantū rudi quodam stylo exprimi.
- Numerus.* Numerum verò, nihil est facilius quàm hoc loco ostendere, vt sciamus quot sint ossa in capite, brachio: quot in carpo, quot in metacarpio, digitis, & alijs partibus: quorum integra descriptio mox erit proponenda. 5
- Vsus ossium in generali. Retentio.* Cæterum vsus ossium, ab officijs quæ musculorum & neruorum ope solent obire, sic contemplabimur: Alia esse retentioni destinata, veluti sunt scapulæ, & quas claues dicimus: quæ cohibere videntur, ne brachium huc atq; illuc immoderatus feratur. Alia verò ad confirmandum & sustinendum apta, ceu fundamenta quædam alicuius ædificij, aut in nauibus com- 10
bæ & dryochi. huius generis sunt, vertebræ spinam constituentes. Quædam confirmant aliorum actionem, eamq; validiorem efficiunt: cuius generis esse censemus ossa brachiorum: quæ si fuissent alterius materiæ, omni planè soliditate aut apprehensionis vi caruissent manus. Alia deniq; ossa facta sunt, vt robur ac munimentum addant ipsis partibus: quemadmodum 15
cranium, ad cerebri propugnaculum: & costæ, ad cor & pulmones munientes: quanquam respiratori quoque seruiant. Ad perfectiorem præterea & magis absolutum vsus, natura in quibusdam partibus multorum ossium connexionem molita est, quemadmodum in brachiali & tharso pedis: quarum partium ossa cartilaginibus & ligamentis ita sibi inuicè copulauit, vt 20
neutrum aliud possit offendere. Sic quoq; in caluaria, ita mutuo per futuras commisit ossa, vt nihil rectius aut solidius excogitari queat.
- Robur.* Huc pertinet membranarum & cartilaginum ad ossa attinentium contemplatio, quæ omnia propter vsus vel rectiorè, vel meliorè facta esse minime dubitandum est. Inuoluuntur enim omnia ossa peculiari membrana 25
siue tunica, ab oleosa & pingui eorundem substantia nata, quam græci περιό-
πιον οστέων vocant, hoc est tunicam ossa ambiètem: quemadmodum περιερίον
vocauerunt, tunicam eam, quæ caluariam operit. Sed & à quorundam ossium
- Membrano ossa inuolutes.* capitibus nascitur ligamentum membranæ formam obtinens (potissimum inter ossa cubiti & tibiarum) quod ab vtraq; parte vehementer ipsis adhæ- 30
ret, flexionibusq; & motibus varijs partium obsequitur, id scilicet munus præstans ne duo ossa sibi vicina, diuersis muneribus fungentia, protinus suo loco mutarentur, & musculos offenderent. Ossa verò quæ motionibus magnis ac frequentioribus inseruiunt, nodos habent firmiter solidatos, & leui quodam operculo tectos, quod dicitur cartilago: scilicet, vt sine attritu 35
leuiorem & faciliorem motum obirent, & cum minore suæ substantiæ consumptione: nullus autem articulus non in cartilaginem finit. Neq; enim aut moueri posset os, nisi læui particulæ inniteretur: aut cū carne neruisq; coniungi, nisi duo ossa media quædam materia committeret. ad id igitur munus obeundū, cartilago pars spermatica, tenuis, & expolita facta est. 40
- Cartilago.* Veniamus iam ad ossium compactionem ex Galeni sententia.

Ossium connexionis varia ratio, ex Medici sententia. Cap. VI.

Vmani corporis ossium inuicem cohærentium vniuersa compa-
ctio, sceletos nominatur græcis, quasi dicas cadauer assiccatum:
hoc est aridam & assiccata ossium cõpositionem. Connectun-
tur autem ossa, ratione duplici: aut enim per articulum compo-
nuntur (quam arthrosin græci vocant, tu si voles articulationẽ dices) aut
per vnionem naturalem, quã illi symphyisin appellant. Per articulum com-
poni dicimus ea ossa, quæ inter se aperte inseruntur, vt alterum alterius
motum iuuet: quemadmodum vides in humero, qua parte vlnã & radium
attingit. Est verò articulus Hippocrati, alterius ex cohærentibus ossibus
extrema pars: ea scilicet quę articulata est, & in proximũ cauum inseritur:
Galeno articulus, naturalis est ossium inter se cõpositio: vnde articulatio-
nẽ (12. de vsu partium) vocat, ossium inter se compositionem, propter mo-
tum voluntarium factam.

Sceletos.

Cõpositio per
articulum.

Articulus.

Articulatio.

At quæ ossa per symphyisin connexa sunt, ea minus aperte copulantur:
fitq; huiusmodi naturalis vnio, vel cartilaginum, vel carnis intercurrentis
ope: Atque hæc tumdemum naturaliter componi & vniri dicuntur. Nam
quæ luxata fuerunt (inquit Galenus) si deinde reducãtur, cohærere quidem
& componi dixeris: fractãq; superinducto callo vniri: sed id negandum est
naturaliter fieri. Quod enim fit à natura, id nullo præterea adiumento, nul-
la auxiliatrice manu indiget.

Vnio natu-
ralis.

Symphyisis.

Porrò, varia sunt articulationum genera: vel enim fit articulatio cõiun-
ctim, vel fit separatim. Quæ fit coniunctim, ea coarticulatio dicitur, græcis
synarthrosis, quòd obscurũ & difficilem, nec visu perspicuum motum ha-
beat: tale quid vides in ossibus cranij. Quæ fit separatim, græcis diar-
throsis, nostris dearticulatio appellatur: cum euidentis est ossium seiunctio,
qualis in brachijs & coxis.

Articulatio-
num genera.

Coarticula-
tio.

Synarthrosis

Diarthrosis.

Dearticulatio, trium est generum: aut enim fit per enarthrosin, cũ exci-
piens cauum ossis, altum & profundum admodum est: caputq; quod in id
inserirur oblongum: quemadmodũ in coxis videtur. Aut fit per arthrodiã,
cum cauum leniter, & in superficie apparet: capitulum etiam depressum vi-
detur: qualis est costarum cum vertebris cõiunctio. Aut per Gynglismos,
cum ossa ita in se inuicem coniunguntur, vt in sese mutuo congregi videan-
tur: quemadmodum vertebrę inter se, & humerus cubitũsq;. Quanq; in his,
etiam quædam fit differentia. Nam in vertebris, quæ media est, supra
infrãq; appositum, vtrinque subit: humeri verò ac cubiti, mutuus est
ingressus.

Dearticula-
tio.

Enarthrosis.

Arthrodiã.

Gynglismos.

Quæ coarticulatio vocatur, etiam triplicem habet speciem: nempe su-
turam, gomphosim, & harmoniam. Sutura, compositio est ad consutarũ re-
rum similitudinem facta: qualis in ossibus cranij videtur: quæ à multiplici
ratione, tum ferrata, tum dentata, tum etiam in vngue commissa dicuntur.
Gomphosis, est cum ad instar clauis, os ossi infigitur: quemadmodum den-
tes ipsis maxillis. Harmonia verò, structura simplex est: hoc est, per simpli-
cem lineam facta: quæ commissura quoque dici potest, qualis in mēto est,
& nonnullis capitis ossibus, ac pube.

Sutura.

Gomphosis.

Harmonia.

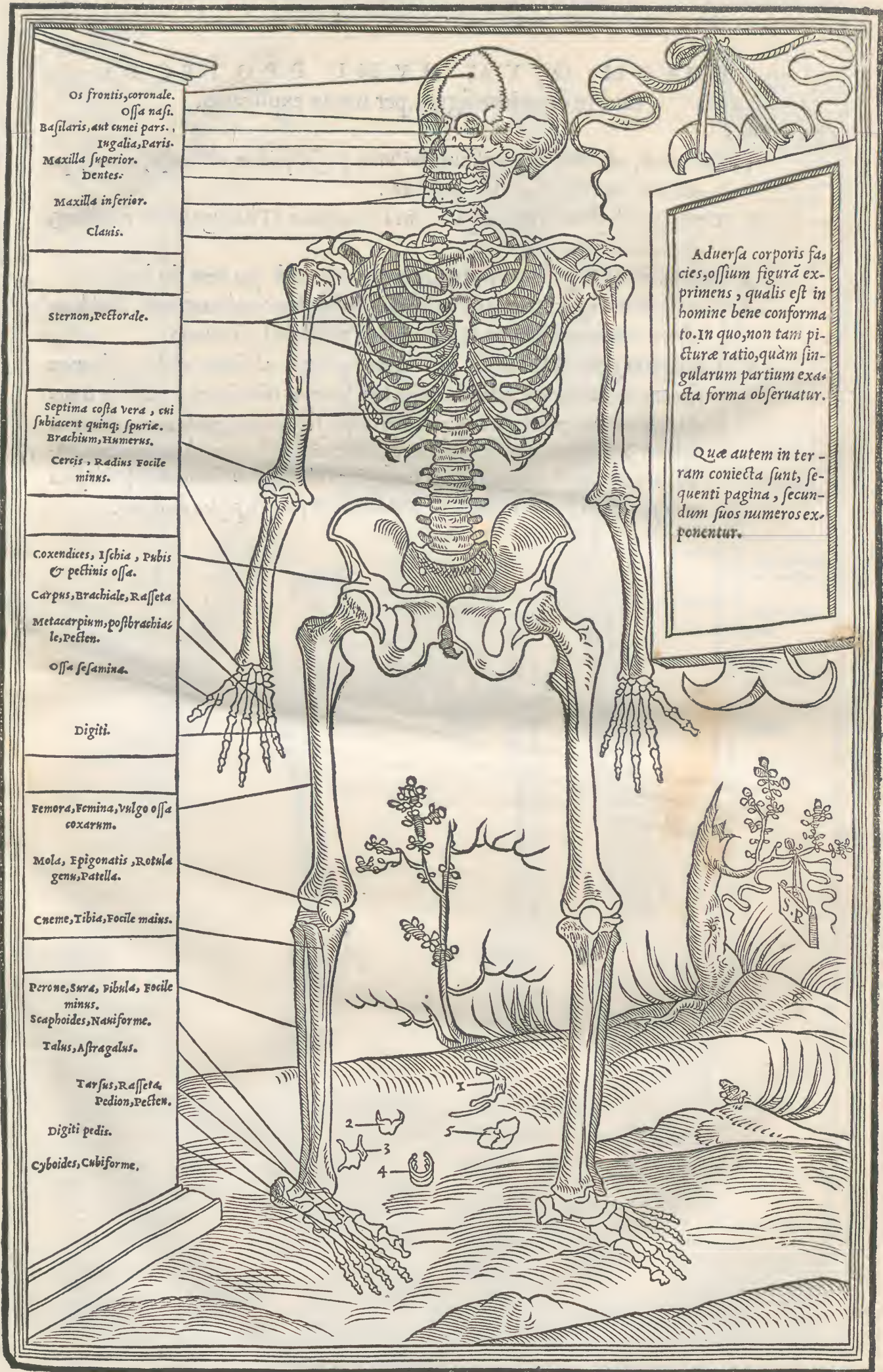
Commissura.

Symphysis. Rursus quoq; symphysis, quæ admodum & coarticulatio, suas habet dif-
ferentias. Ea verò dicitur, cum ossa, vel simpliciter, vel aliquo interuentu,
ita inter se à natura coniunguntur, & vniuntur, vt cohæreant: Simpliciter
quidem, quæ fungosiora, molliâq; sunt mutuo inter se: sicciora verò, densio-
ràq; nōnullis intermedijs coalescunt. Aut enim id fit cartilaginū beneficio: s
vt in carpo, & plerisq; alijs partibus, & hæc à græcis synchondrosis dicitur:
*Synchondro-
sis.* aut etiam ligamentorum & neruorum ope, & synneurosis appellatur:
Synneurosis. aut per carnem & musculos intermedios, & ea demum syssarcosis à Gale-
Syssarcosis. no dicitur.

Explicanda etiam nobis est maiorum ossium cavitatis & capitum ratio. 10
*Cervices of-
sium.* Cervices igitur, siue colla, tenues sunt ossium processus: quorum extremū,
Colla. quod crassius & orbiculatum est, caput nominatur, siue nodus, aut condy-
Capita. lus: vt in osse cruris, qua parte imam spinam attingit. Quod verò in mucro-
Nodi. nem & processum desinit, iam nō amplius cervix, sed corone seu coronon
Condyl. dicitur græcis. Quod autē cauum, alicuius ossis caput excipit, id si quidem 15
Corone. altum erit, & profundius, cotyle græcis, acetabulum latinis dicitur (vulgus
Cotyle. pixides vocat). Si verò tantum superficiē tenuis concauum fuerit, id à græ-
Acetabulum. cis glene, ab ocularis sinus similitudine appellatur. Commodum iam est,
Pixis. his præmissis, ad picturas ossiū & descriptiones singulas mature accedere.
Glene.

Os frontis, coronale.
Ossa nasi.
Basilaris, aut cunei pars.
Iugalia, Paris.
Maxilla superior.
Dentes.
Maxilla inferior.
Clavis.

Sternum, Pectorale.

Septima costa vera, cui
subiacent quinque spurie.
Brachium, Humerus.
Cercus, Radius, Focile
minus.

Coxendices, Ischia, Pubis
& pectinis ossa.

Carpus, Brachiale, Rassetta
Metacarpium, postbrachias
le, Pecten.

Ossa sesamina.

Digiti.

Femora, Femina, vulgo ossa
coxarum.

Mola, Epigonatis, Rotula
genus, Patella.

Cneme, Tibia, Focile maius.

Perone, Sura, Fibula, Focile
minus.
Scaphoides, Naviforme.

Talus, Astragalus.

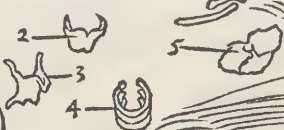
Tarsus, Rassetta
Pecion, Pecten.

Digiti pedis.

Cyboides, Cubiforme.

Aduersa corporis fa-
cies, ossium figuram ex-
primens, qualis est in
homine bene conforma-
to. In quo, non tam pi-
ctura ratio, quam sin-
gularum partium exa-
cta forma obseruatur.

Quae autem in ter-
ram coniecta sunt, se-
quenti pagina, secun-
dum suos numeros ex-
ponentur.

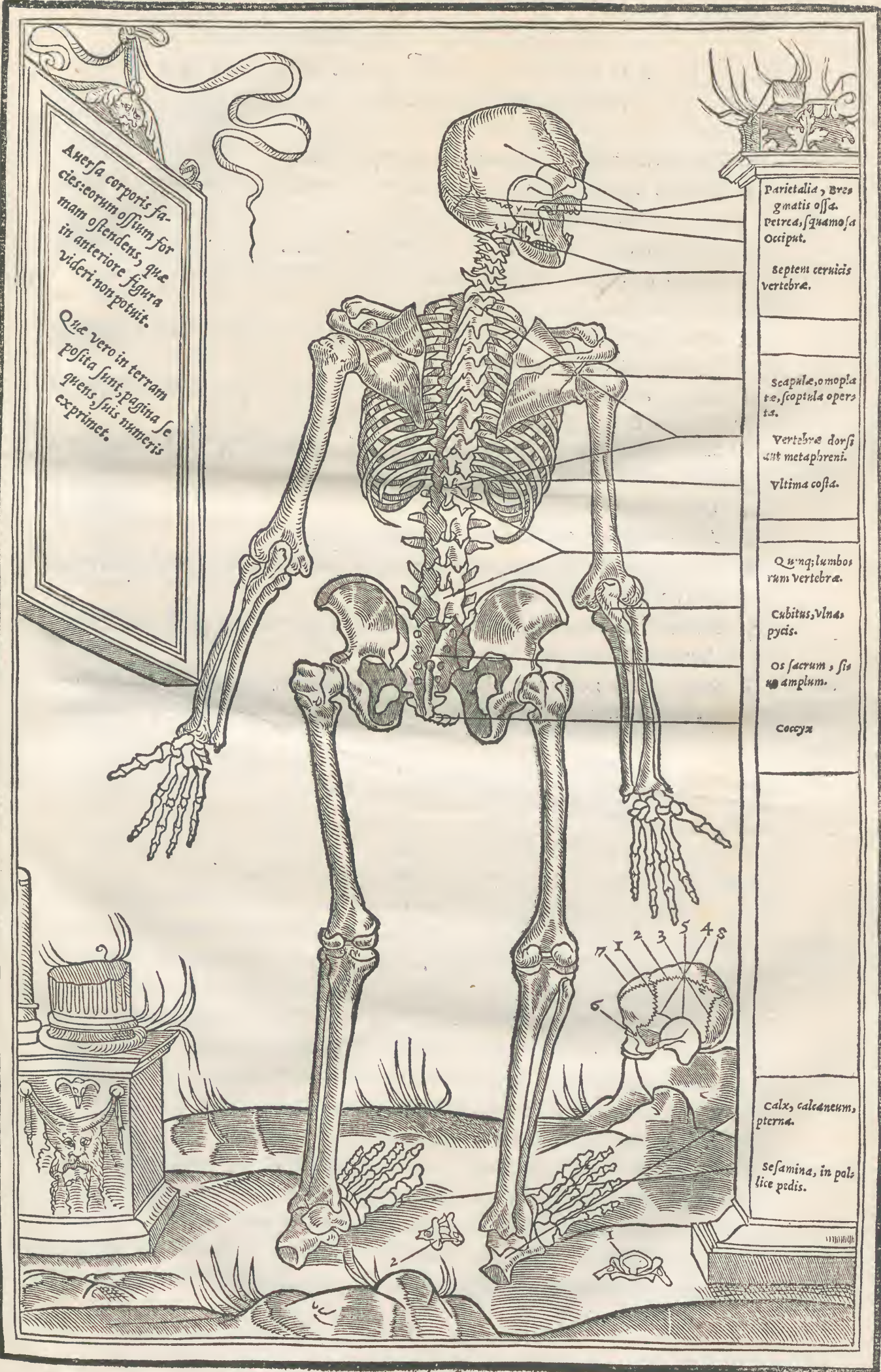

EORVM QVAE HVMI PROIECTA
sunt in superiore figura, per notas explicatio,

- 1 Os hyoide, ad radices linguæ situm: cui vtrinque ossei quidam obeli adpositi sunt, qui
secundæ vertebræ processibus finiuntur. 5
- 2 Cartilago, ad ostium arteriæ asperæ, circa os intimum (Pharinga Græci appellant)
de qua libro tertio fusius.
- 3 Scutiformis cartilago, antrorsum in laringe prominens: de qua item suo loco. 10
- 4 Cartilagines aliquot, ciformes dictæ, quibus veluti semicirculis aut anulis dimidiatis
aspera arteria contextitur, in cicutæ modum (transtulit Lactantius).
- 5 Cartilago in genu, ob hoc facta, ne continuo motu crus ad femur allidatur: formam
seruat extremitatum femoris & cruris, tum superiori tum inferiori parte: estque à me-
dio perforata: in qua capacitate, quædam adipis substantia (paulo tamen durior ac
solidior) recipitur, qua humectantur ossium capita. Est autem ob hoc maxime soli- 15
dus. is adeps, quod ligamentum ab vno osse ad aliud, per medium cartilaginis fora-
men penetrans exacte conuestiat: quemadmodum suo loco postea docebitur.

*Aversa corporis fa-
cies: eorum ossium for-
mam ostendens, que
in anteriore figura
videri non potuit.*

*Que vero in terram
posita sunt, pagina se-
quens suis numeris
exprimet.*

*Parietalia, Bres-
gnatis ossa.
Petrea, squamosa
Occiput.*

*septem cervicis
vertebrae.*

*Scapulae, omopla-
te, scoptula opero-
ta.*

*Vertebrae dorfi
aut metaphreni.*

ultima costa.

*Quinq; lumbos-
rum vertebrae.*

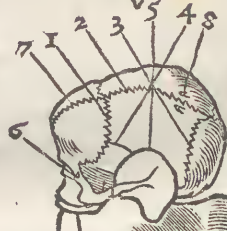
*Cubitus, vlnas
pycis.*

*os sacrum, sis-
amplum.*

Coccyx

*Calx, calcaneum,
pterna.*

*sesamina, in pal-
lice pedis.*

EORVM QVAE IACENT HVMI
in figura superiore, per suas notas explicatio.

- 1 Prima colli vertebra, ab aliarum forma longè distans. 5
- 2 Secundæ vertebræ figura, qua pyrenoiden explantationem (dentem vocat Hippocrates) & processuum formam vides.
Ad dextram porò caluaria sita est, suturarum omnium figuras, quæ in ossium capitæ enumeratione signari minus commode potuerant, numeris sequentibus 10
exprimens.
- 1 Anterior sincipitis sutura, quam Græci Stephanicæam, Latini coronalem appellant, quæ transversa est ab aure ad aurem.
- 2 Sutura, ab anteriore ad posterioris medium, per capitæ longitudinem producta, ob idq; à Græcis obelæa, à Latinis sagittalis siue recta appellata.
- 3 Sutura posterior, in occipite: formam referens græcæ literæ . Λ . vnde Lambdoide di 15
Eta, nostri occipitalem vocant.
- 4 Ossis petrosi commissura.
- 5 Alia commissura, quæ ad finem est pterygodis ossis.
- 6 Diuisio (siue commissuram, aut colaturam, aut etiam suturam appellare mauis) quæ in osse iugali conspicitur.
- 7 Foramina in parietalibus: Item aliud foramen, à quo venam (quæ Puppis dicitur) 20
exire certissimum est.
- 8 Sutura, quæ in multis, tum virorum, tum etiam mulierum (non autem omnibus) capitibus cernitur: ad nares per verticem tendens, atq; occipitium à summo capite diducens.

SINGVLORVM CORPORIS OSSIVM QVAE

superioribus figuris continentur, enu-
meratio. CAP. VII.

5 Stensis quàm breuius à nobis fieri potuit, & verius, om-
nium ossium figuris: eorúmque nominibus margini adscri-
ptis: deinceps (vt erat propositum) singulorum descriptio
subnectenda est: quo facilius ea quæ natura ante clausu-
rat circumspectiamus: ossiúmque posituram, figuram, magni-
tudinem, ordinem, numerúm, processus deniq; singulorum
10 & recessus, & siue quod inferatur alteri, siue quod partem alterius in se
recipiat, diligentissime contemplemur. Quæ omnia ne confusa aut indi-
gesta videantur: v'tq; aptius & commodius memoria teneri queant, à ca-
pite, veluti parte longè omnium nobilissima incipiendum.

15 OSSA CAPITIS. CAP. VIII.

Caput.
Caput, pars corporis princeps, à quo est regimen totius animan-
tis: in summo constructionis eius partis collocatum, quæ simi-
lis est nauis carinæ. Id verò non obductum porrectúmque forma-
20 uit Deus, vt in mutis animalibus, sed orbi & globo simile: quod orbis
rotunditas, perfectæ rationis sit ac figuræ. Pluribus vtrinque ossibus con-
stat, varijs tum futuris, tum commissuris adinuicem ingeniosissime ap-
plicatis, quæ veluti fornicem & cameratum quoddam constituunt, quod à
græcis ἡ κεφαλήν καὶ ψαλλισθίς appellatur.

25 Superior capitis pars, cerebrum veluti galea contegens, à græcis κεφαλήν κεφαλήν.
dicta est, à nostris calua, aut caluaria, vulgo testa: ea fortassis ratione, Caluaria.
qua quidam ex antiquis, totum caput ollam vocauerunt. Interiore qui- Testa.
dem parte concaua est caluaria, extrinsecus gibba, vtrinque læuis. Raro
autem (ait Celsus) caluaria, solida sine futuris est. Locis tamen æstuo-
30 sis facilius inuenitur talis. Eius structura pluribus ossibus constat, ab ex-
terioribus duris, ab interioribus (quibus inter se connectuntur) mollibus,
transuersam & obliquam, adde etiam rectam figuram seruantibus: ne si
capiti vehemens aliquis ictus incutiatur, protinus rimas ducant longio-
res, quàm ad vnus aut alterius ossium futuram. Vix enim plura ossa, si-
35 mul confuta, vno ictu vulnerari possunt, nisi sit ille vehementissimus.
Necessaria insuper visa est huiusmodi future ratio, ad præbendum exitum,
vaporibus à cerebro sursum elatis: membranulis item, venis & arterijs,
superiorem cranij partem conscendentibus, quas huic alimentum submi-
nistrare credibile est. Ad quos vsus, natura sagax, futuris adeo ingeniose
40 ipsa quidem ossa coniunxit, vt nulla arte quidquam elegantius, aut no-
bilius consui posse, facile iudicemus. Sed quo pauciores sunt futuræ (ait
Celsus) eò capitis valetudo commodior est. Harum aliæ squamis haud
absimilem formam præ se ferunt, quo validius ossa sibi inuicem impacta
retineant: quemadmodum in futura (quæ coronaria dicitur) facile vide-
45 mus. Aliæ serrato quodam textu, ossa cranij coniungunt, qualis est futu-
B.j.

κεφαλήν.

κεφαλήν.

Caluaria.

Testa.

Suturarum
utilitas.

lib. 8.

Suturarum
varietas.

ra quæ labdoide vocatur. Aliæ vero tanta dexteritate factæ sunt, vt potius colaturæ aut commissuræ dici mereantur, quàm quiduis aliud: quemadmodum in ossibus faciei apparet: quorum futuras difficillimū est percensere. Sed de his vberius inter describendum.

CRANION.

CAP. IX. 5

Lepides, cortices, squame, in capitis ossibus.

Conceptacula inter lepides.

Foramina in posteriori occipitis parte.

Frons. Os coronale.

Sutura in coronali.

Sutura coronalis.

Parietalia. Ossa bregmatis.

Sutura obelæa.

Sagittalis.

Palpitatio bregmatis.

Fonticulus.

Ranion sex ossibus constat: ea omnia duabus faciebus conclusa sunt, quas græci λεπίδες vocant, Galenus cortices & squamas appellat, quarum quæ superior, solida: quæ inferior est, paulo rarior apparet. In squamosis tamen & temporalibus, huiusmodi facies non tam facile distinguere possis, quòd ea minimum sint carnosæ. At in illis quatuor superioribus, manifestum est intercidere cauernulas, & ductus ac conceptacula quædam, sanguineo humore referta: quoquidem ossa enutriuntur: quem non dubium est illuc transfundi, ab ijs articularum & venarum ramis qui cranion penetrant. Cuiusmodi vasa duo videas in posteriori capitis parte, paulo supra os occipitis, interdum in osse parietali dextro, nonnunquam in sinistro, vt plurimum autem in obelæa: illic enim est foramen, vtramque ossis partem penetrans, per quod exit ea vena quæ puppis dicitur: cuius postea suo loco descriptio futura est.

Anterior cranij pars, frontis os appellatur, & coronale, quòd cuiusdam coronæ figuram præ se ferat: vel eo magis, quòd super ea capitis parte, coronæ gestari plerunque soleant. Id parte infima, quæ supercilijs incumbit, non modo cæterorum more cauernosum est, sed insignem admodum habet cavitatem, ad ossicula nasi productam: duabus faciebus, vtrinque læuibus vndique conclusam, quæ tandem in coronalem futuram peruenientes, cæterarum more coeunt. Id ipsum os, nonnunquam peculiari sutura diuisum est, tam in virorum quàm mulierum capitibus, quæquidem à vertice per medium caput ad frontem procedit: eaq; modo sub imo capillo desinit, modo frontem diuidens, inter supercilia finitur. Sed & sutura quæ coronale parietalibus coniungit: & occipitium à summo capite ducit, etiam coronaria vel coronalis à forma dicta est, græcis στεφανία, vulgo ferratella, siue ferratula: hæc verò ad exteriorē oculi canthum vtrinq; finit.

Proxima frontis ossi, sunt alia duo, in vtroque capitis latere posita, veluti parietes quidam, vnde etiam parietalia vulgo dicta: græcis ossa bregmatis, hoc est anteriora, & sinciput constituentia. Coniunguntur adinuicem, sutura recta: quæ græcis obelæa, vulgo sagittalis dicitur: Cauernosa sunt, rara, & omnium capitis ossium infirmissima, præsertim ea parte qua tendunt ad verticem. Quòd autem nonnulli dicunt, in pueris recens natis, sinciput ad tres menses moueri ac palpitare, nec roborari ante sermonis initium: certe id ita est accipiendum, vt non solum ossium parietalium extremæ & ossi frontis annexæ partes moueri conspiciantur, sed etiam pars superior ossis frontis, parietalium extremitati contigua: fonticulum vulgus nostrum vocat. Hæc verò palpitatio fit, crassioris membranæ cerebrum obtegentis atq; adeo ipsius cerebri motu. Nondum enim exacte firmatis & resiccatis ijs ossibus, apparet quiddam fursum ac deorsum ferri, atq; hoc pacto cerebri pulsus ac motum ostendere.

Parietalibus connectitur ad superiorem capitis partem, posterius os, quod occiput appellatum est (vulgus corrupte occipitale vocat) vel os laude: omnium capitis ossium firmissimum est, & densissimum. Huius futura, qua superioribus ossibus hæret, labdoïdes græcis vocata est, quòd figuram græcæ literæ Λ retineat. In eo osse, maximum omnium quæ sunt in capite foramen iuxta primam vertebram conspicitur.

Occiput.

Sutura labdoïdes.

Vtrique cranij lateri, per mendosam futuram committuntur ea ossa quæ λεπίδιοσση græcis, hoc est squamosa, quòd squamarum piscium figuram seruent: item λιθοσση. hoc est lapidosa, & petrea dicuntur, vel (vt vulgo magis placet) petrosa, quòd lapideam duritiem præ se ferant. Horum ossium vtrunque, ossibus bregmatis (quæ quadrilateram formam seruant) applicatur: nempe sui extrema ac superiori parte, quæ ad aures est. Nam ab inferiori, cum osse iugali connectuntur: quo in loco cauernula quædam inest, eam propemodum formam habens, quam vestigium impressi in figlina glandis. Est enim ceu acetabulum & sinus quidam, in quem implantatur alter processus maxillæ inferioris qui breuior & rotundior est, ibiq; veluti quidam cardo circumagitur: modo huc, modo illuc, facili motu se inclinans. Ultra prædictum sinum, foramen auris apparet, quod primo rectum & simplex, procedendo flexuosum est, deinde verò iuxta cerebrum in multa alia tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi nobis est. Ducitur autem hic meatus auditorius in cerebrum, per insignem apophysin, pollicis crassitudinem æquantem, quam Galenus belonoiden vel graphioiden appellat, ab acus stiliue scriptorij similitudine. Sunt præterea in osse petroso alij duo processus vtrinque, quos verius exortus dixeris, quorum alterum qui posterior est, mamillarem appellant: alter autem longior & tenuior ad os iugale pertinet, & in id inferitur.

Ossa squamosa.
Petrea.

Caernula in petrosis.

Foramen auris.

Apophysis belonoides aut graphioides.

Processus mamillaris.

Ad basim, secundum palatum, subiacet toti capiti, continuamq; partem occipitij habet os, quod à cunei similitudine græci Iphenoïde vocant. medium enim est veluti cuneus quidam, inter caput & superiorem mandibulam, habens pororum expurgantium cerebrum foramina. Id autem os, à nonnullis inter capitis, ab alijs inter maxillæ superioris ossa numeratur: cum inter vtrunque sit medium, & vtriusque quodammodo participes. Vndique enim terminatur futura ea, quam Galenus post labdoïdem enumerat, quæ à cauis temporum, ad posteriores dentes, & palatum procedens, id os intra se vndique comprehendit ac concludit: vnde fit, vt quatenus alarum extremis palatum attingat, idque finiat, Galenus os palati appellet: quatenus verò occipitio hæreat, cerebroque substernatur, basim cerebri vocet, vulgus nostrum os basilare. Durum & spissum factum est, ne facile putresceret, aut cariem pateretur à defluentibus in id superfluitatibus, ad quas suscipiendas & emittendas, subtilibus foraminibus veluti quibusdam cauernulis perforatum est. Habet id os apophyses, quasi explantata & procedentia quædam, quas ab alarum similitudine græci pterygodes vocant, eæque sunt vtrinque concauæ, sedem præbentes & operimentum (ait Galenus) oris musculis ex lateralibus partibus. In cauitates enim ab ipsis determinatas ac circumscriptas, dependent horum

Sphenoïde.
Cuneus.Os palati.
Basis cerebri.
Os basilare.

Pterygodes apophyses.

Foramina in
cuneo.

musculorum capita. Perueniunt huiusmodi alæ, ad temporum cauitatem, vtrinque terminatæ ac circumscriptæ petroso & iugali ossibus. Recipit cuneus foramina quædam per quorum meatus nerui in faciem, & excrementa à cerebro in cõmunia loca expurgatoria descendunt. de quibus foraminibus dicitur libro secundo, post cerebri confectionem & auulsam 5 crassam meningem, vacuatúmque caput.

OSSA FACIEI.

CAP. X.

Iugale.
ζυγωδες.
ζυγωμα.
Os paris.

Quod transfuersum os, in vtraque faciei parte, à genis tendens, ab inferioribus sustinetur, iugale appellari potest, ab eadem similitudine, à qua id græci ζυγωδες appellant: ζυγωμα vocat Galenus: vulgus nostrum, os paris. Substantia eius, spissa, medullæ expers, dura lapidis instar, robusta quantum à natura maxime fieri debuit, vt propugnaculum esset musculis tẽporalibus, quos sub se locatos habet. Eius vtrinque posterior pars tota, ijs processibus connectitur, quos diximus à petrosis ossibus pendere, auriúmque foramina constituere: superior verò, 15 extremæ superciliarum regioni inhæret, futura quadam ad paruum oculi canthum pertinente. Inferiore sui parte, malis coniungitur.

Sutura in iugali.

Maxilla superior.

Maxilla superior quindecim ossibus constat, quorum constructio & applicatio, adeo ingeniose compacta est, vt plerisque; fefellerit, paulo negligentius attendentes, neque ad id aduertentes animum, quod Galenus admonet, omnium caluariatum futuras non esse serratis exacte compagibus structas: vt quæ in quibusdam futuræ sunt, in alijs harmoniæ apparent. Vniuersa autem maxillæ superioris ossium structuræ ratio sic habet.

Tria ossa in singulis oculorum foraminibus.

Primum, tria sunt ossa in cuiuslibet oculi radice sita: in vtroque; oculo 25 sex: futuris geminis, ijsque admodum exiguis diuisa ac circumscripta: quarum altera à communi capitis futura est: altera à temporibus, sub osse iugali & inferioribus oculorum palpebris, ad medium superciliarum ascendit. Horum ossium maximum habetur (inquit Galenus) quod iuxta iugale situm est: nonnihil temporis superciliique, & sedis oculorum, totúmque 30 exiguum angulum in se comprehendens, & ad eam partem, quæ malum dicitur procedens. alterum situ & magnitudine medium est inter reliqua duo, neruos ad superiorem maxillam tendentes continens, habetque naturale foramentum, omnium quæ sunt in eo loco maximum, per quod neruus in faciem defertur. Tertium os omnium minimum, iuxta magnum 35 oculi angulum locatum est.

Ossa dentes excipientia.

Tribus ossibus in oculi cauitate positis, ab vtroque latere, os vnum insigni magnitudine subiacet, cuius os mali, dentiúmque; omnium (exemptis incisorijs) alueoli partes sunt.

Ossa sub narium foramentis.

His, duo alia exigua subsunt & validissime copulantur, quæ narium foramenta ad palatum meant. 40

Ossa paruula in maxillæ superioris extremitate.

Sunt & alia duo, in maxillæ extremitate posita, admodum etiam exigua, in quibus dentes incisorij infiguntur, eaq; magis interiora sunt, quàm quæ foris facile possint conspici.

Ossa nasi.

Nasi quoque ossa duo sunt, quæ futuris à medio superciliarum descen- 45

dentibus discernuntur, oblonga, exigua, dura, cartilaginibus communi-
ta: Ea ossa ad imum nasum producuntur, cuius formam vndecunque fle-
xilem efficiunt, ob idque alas vocat Galenus, quæ nonnihil efficere vidē-
tur ad sonorum & vocis modulationem. Numerum autē quindecim os-
5 sium superioris maxillæ, explet sphenoides pauloante descriptum, atque
ea ratione inter ossa faciei connumeratum, quod & toti faciei connexum
fit, & palatum, atque ossa dentes excipientia contingat.

Ossa nasi.

Alæ nasi.

Sphenoides.

Ossa isthmoi-
dea.

Spongioidea.

Colatoria.

Sunt intus, meningibus præposita versus cerebrum (qua parte excre-
menta ad nasum ferri debebant, & odores fursum attolli) ossa multorum
10 foraminum & fistulosa, ab anatomicis propter cribri speciem ἰσθμοειδῆ ἀνοσθῆ
lata, Hippocrati magis proprie σπογγιοειδῆ, hoc est spongiosa, quæ varijs sint
foraminibus referta, tanquã spongiæ, poris neq; secundū rectitudinē sibi in
uicē incumbentibus, neq; omnino rectis omnibus, vt eorū plurimi obliqui
& circumferētiales conspiciantur. Per ea ossa (vt iam dictum est) humores
15 à cerebro in nares defluunt, & aër inspiratus fursum in cerebrum defertur:
colatoria vulgus vocat. Quod reliquum est in eorum ossium descriptione,
foraminūmq; aliorum ossium ad caput & cerebrum pertinentium ratione,
secundo libro vberius docebimus.

DENTES.

CAP. XI.

20 **D**ubitandum non est, osseam esse dentium substantiam: quorum
tamen durities, sicut in molari lapide, maior sit & asperior quàm
in cæteris ossibus, vt ad conterendos cibos pabulūmq; suffice-
rent. Hi verò, ne nudi, ac restricti, magis horrore quàm ornamento es-
25 sent, gingiuis mollibus (quæ à gignendis dentibus nominantur) ac deinde
labiorū tegminibus honestati sunt. Dentes fecit natura sensus participes,
præter aliorum ossium facultatem: vnde & frigidum & calidum discer-
nunt: & dolores nonnunquam experiuntur. Ad eorum enim tum radices
tum cauernulas (φάρυα græci vocant) neruosi quidam ramuli pertingunt,
30 ab ijs pendentes qui à tertia cerebri coniugatione, vnà cum odoratorijs
in faciem delabuntur, quemadmodum paulopòst suo loco docebimus. Ac
ne continuo ciborum attritu consumantur, perpetuum ferè incrementum
aut nutrimentum suscipiunt, ab ijs excrementis, quæ per maxillas deer-
rant, ad vicinarum partium nutritionem. Soli itaque ossium dentes, ferè
35 quouis tempore vitæ incrementum accipiunt: possuntq; ex Galeni senten-
tia, vel vsque ad quintum & quadragesimum annum crescere & enutrirī,
mutariq; ferè intra septimum annum solent. Plurimum ad loquendum
conferunt. Nam & infantes nō antè incipiunt fari, quàm dentes habuerint:
& senes amissis dentibus, ita balbutiunt vt ad infantiam reuoluti denuò
40 esse videantur.

Dentium sub-
stantia.

Gingiuæ.

Dentes sen-
sus partici-
pes.

Pharynx.

Nutrimentū
dentium.
Lib. 5. de corp.
med. sec. lo-
cos.Dentes quid
ad loquendū
conferant.

Maxilla quælibet, tam superior quàm inferior, in corpore bene constituto,
sexdecim dentium est capax: vt in vtrâq; duo & triginta numerentur: Cui
verò plures erunt, naturæ redundantiam: cui etiam pauciores, materiæ de-
fectum, eius rei causam esse iudicabimus. In corpore autem bene compo-
45 sito, nihil est quod præter naturam inueniri debeat.

Numerus dē-
tium.

- Tomici.
 Gelasini.
 Incisores.
- Ex dentibus, quaterni primores & aduersi *τομικοί* græcis nominantur, item gelasini, quòd inter ridendum retegantur: Latinis incisores, quia cibum in os primo allatum confringant & incidant: singulis tantum radicibus nituntur. Horum verò lateribus adiacent, in qualibet maxilla duò acuti, canum dentibus fimiles (vnde *κυνόδοντες* vocati) cinguntq; tomicos ex omni parte: quorum munus est, morfu diuidere escas, atq; eas discriminare. Simplici radice constant, quemadmodum incisori. Sed caninorum qui superiores sunt, longissimas habent radices, vt ad oculorum orbem ferè pertingant: neruisque qui labri superioris motores, ab oculorum regione per superius commemoratum foramen emergunt, admodum vicini sint. vnde fit, vt altero ex his dentibus auulso, periculum nonnunquam imminet, ne parte aliqua offendantur oculi: quapropter vulgo, dentes ocularij dicti. Magnum (dum nascuntur) dolorem infantulis infligunt: & si quando defluxio à cerebro in eam gingiuæ partem infederit, in quam implantantur (vel natu grandioribus) totius genæ & oculi dolorem pulsatorium non sine febre suscitant. Intimis porrò dentibus atteritur cibus, ijs maxillaribus siue molaribus nomen est inditum: græci *ρομφίαι* & *μύλας* vocant: quòd cibos iam incisos, & contractos, à prioribus dentibus, molant & comminuant: asperi enim sunt, duri, & ampli: vt incisa à tomicis, & contracta à caninis, in læuorem exactum terant. Sunt autem viginti: superius quidem decem, in vtroque latere caninorum siti: totidémque inferiorius. Qui superiori maxillæ affixi sunt, triplici radice, interdum etiam quadruplici nituntur: alij verò, duplici, & nonnunquam triplici: præfertim qui duo ex ijs aduersi & anteriores magis sunt: tertius enim per raro huiusmodi esse reperitur. Sunt & vltimi ac nouissimi dentes, qui fero gigni solent, vnde genuini appellantur: interdum enim ad septimum & vicesimum annum latent, interdum etiam ad octogesimum (inquit Plinius) quamobrem vulgo dentes sensus, vel sapientiæ appellari audiuius, Arabes neguedid vocauerunt. Hos verò si maxillaribus addas, vt numerum integrum cum ipsis conficere aut explere velis: sex vtriusque numerabis in adulto corpore: quòd ad Galeni sententiam proxime accedet.
- Ocularij.
- Maxillares.
 Molares.
 Gompheij.
- Radices dentium varia.
 Genuini dentes.
- Dentes sensus, aut sapientiæ.
- Maxilla inferior.
 Mentum.
- Processus inferioris maxillæ.
- Foramina in maxilla inferiore.
- Superest maxilla inferior describenda: quæ duobus ossibus constat, ad mentum imum tam artificiose colatis, vt vix (nisi ex coctione) commissuram discernas. diductum enim clementer à genis mentum: & ita inferius conclusum, vt acumen eius extremum signare videatur leuiter impressa diuisio. Verum ipsius maxillæ partes extremæ, quasi bicornes sunt: Alter processus intra latior, deinde in mucronem desinens, vertice ipso tenuatur: longiusque procedens, sub osse iugali subit, tendinémque à temporis musculis accipit, quo illigatur super eodem iugali. Alter longior & rotundior: sub eo exortu, quem mamillarem vocant, capiti connectitur, & in eo sinu qui iuxta foramina auris est, cardinis modo fit, rotundóque tuberculo illuc sese inserit, vt facilius hinc & inde se inclinans, maxillæ vsum motus præstet. Ab vtraque verò parte eius commissuræ quæ ad mentum est: in ea præcipue regione quæ caninos dentes admit-

tit: confyderanda sunt foramina duo, sursum verſus tendentia, à quibus exeunt tum neruus à cerebro, tum vena & arteria à carotidibus internis: quæ vafa ad labrum inferius pertinent. Ingrediuntur autem, primum interiorẽ ipsius maxillæ partem, circa eum proceſſum qui ad tonſillas eſt: quo in loco foramen inuenias maximum, intrò quidem per longitudinem maxillæ tendens, admittensque vaſorum procurrentium impreſſionem, quoad mentum pertingant, veluti latius ſuo loco docebimus.

SPINA CAP. XII.

10 **C**aput ſpina excipit: ea ſic appellata, quòd maioribus & breuibus *Spina.* offibus ceu carina quædam compacta ſit: quorũ offium proceſſus, *ἀκρον* ſpinis haud abſimiles iudicari poſſunt: quapropter etiam græcis *ἀκρον* dicta, quòd ſit veluti ſæpes & vallum totius dorſi: totam enim corporis molem firmiter ſuſtinet, & in vtramuiſ partẽ agit ac contorquet. Quã-
15 obrem ſpinã noluit ſummus artifex, vno perpetuòq; offe formare, ne gradiendi flectendique ſe facultatem, animal non haberet. Media perforata eſt, quã medulla cerebro commiſſa deſcendit, à qua permulta neruorum paria ortum habent: quæ deinde poſt ligamentorum deſcriptionem re-
20 cenſebimus. Conſtat offibus quatuor & viginti, ſummo artificio inuicem connexis, *Numerus offium ſpinæ.* tum quidem per proceſſus, qui à ceruicẽ ad renes ſquamatiim, ab his deorſum denticulatiim colligantur: tum verò per membranã à cerebro deduc-
tam: à qua ſimiles membranulæ protenſæ, in mediam offiũ ſpinæ ſedem ita ſeſe inſinuant, vt commune omnibus vinculum præbere videãtur. Ea offa, *Vertebrae.*
25 Latinis vertebrae, græcis *σπόνδυλοι* appellantur: quorum flexu modico, ſuis *Spondyli.* negotijs homo & reclusus inſiſtat, & alioqui ad neceſſaria opera curuetur. Septem in ceruice ſunt, vſque ad homoplatas: quæ motũ capitis prorſum, ad latera, & in orbem efficiunt. Ab homoplatis, ad extremam coſtam, numerantur duodecim: à quibus etiam ipſas coſtas produci non eſt dubium. in
30 quibusdam tamen plures, in nonnullis pauciores vidimus: in alijs duas, aut tres ita ſibi continuas, vt nulla arte diuidi poſſent, nulla futura aut cõmiſſura copulata apparerẽt: ſed iſ eſt naturæ luſus. Ab extrema autẽ coſta, quinque ſunt aliæ vertebrae lumbos cõſtituentes, quæ quidẽ in id os finiunt, quod amplum à latitudine dicitur. Cæterũ id peculiare eſt omnibus vertebrais, vt
35 imam capacitatem ſtrictiorem & contractiorem habeant, quàm quæ ſumma eſt. Quò enim ſpinæ medulla in gignendis neruis conſumitur, attenuaturq; magis: eò inferiora vertebrarum foramina minuuntur: quod etiam ad faciliorem medullæ deſcenſum, factum fuiſſe conijciendum eſt. At verò ceruicis vertebrae, cum omnium ſint minus craſſæ, capacitã internã tamen
40 ampliorem, & copioſioris ſubſtantiaẽ cõtinentiorem habent. quæ deinceps ſubſequuntur, quo magis ab his recedunt, hoc habent foramen anguſtius. Nunc ſingularum formã & connexionem adamuſſim perpẽdamus, qualis præ oculis nobis viſa eſt.

Summa vertebra, omniũ capaciſſima & tenuiſſima, protinus caput ſuſtinet per duos ſinus receptos ſuis proceſſibus: aliquãdo quidẽ exacte ample-
45 *Vertebra cernicem cõſtituentes.*

ctitur secundæ vertebræ tubercula & gibbositates, vel capitis eminentias: aliquando autem ab illis recedit plurimum. Processum habet, à superiore sui parte, omnium magis obtusum, & paululum admodum prominentem, adeo ut hūc nullum esse dicat Galenus: à lateribus vtrinque alium transfuersum, perforatum, parte antica conspicuum. Secunda vertebra, angustior validiorque est, processum admodum magnum, & ut plurimum bifidū habens à parte posteriori: duos item alios à lateribus, superioris vertebræ similes: sed eos multo minores tamen. Eius verò processum posteriorem, qui bifidus est, Hippocrates dētem vocat, Galenus à figura turbinata, pyrenoiden: eminet enim ac fursum spectat, priori spondylo vtrinque, quibusdam vinculis deligatus, quæ ab utroque superioris vertebræ latere partis internæ prodeunt: ut ita valido rotundōq; ligamēto nixæ duæ priores vertebræ, caput in vtriusque partem inflectant, & orbicularem motum efficiant. Tertiæ Quartæ & Quintæ vertebrarum apophyses posteriores multo minores superioribus apparent: & interdum furcata: Sexta, oblongum satis & acutum processum posteriorem habet: Septima omnium quæ in ceruice sunt, præter secundam maiorem & robustiorem. Laterales processus, leuiter quasi bipartitos gerunt omnes, à tertia ad septimam perforatos, in exitu manifestè duplices, & cæterorum omnium maximos: Septima ab vtraque parte tantum habet simplicem processum, latum quidē eum, & magnum: in extremo rotundum & obtusum. Cæterum hi laterales processus, totam concauitatem supernā generantes, stringunt & intra se excipiunt aliorum spondylorum eminentias, Pars autem quarumlibet vertebrarum anterior, quæ inter se cōalescunt (prima excepta) oblongam formam habet. Earum præterea corpora, prælonga quidem infernè, concaua verò supernè operata est natura, ad varias & multiformes actiones. Citius enim, diutius, & plurimum inclinare, reclinare, erigere, & circumducere collum, quàm totum dorsum oportuit. Non autem facile poterant inoueri, superiores spondyli (inquit Galenus) absque prælonga apophysi aut colligatione laxa.

Vertebre dorsum constituentes.

Quæ vertebræ dorsum postica parte, antica thoracem constituunt: ut sunt duodecim, ita vndecim ex ijs, tres habet processus: nempe transfuersos duos in vtraque parte, eosq; validos, atq; obtusos, & quodāmodo rotundos (cuiusmodi quiddam in septima colli vertebra ostēdimus) ad quos vtrinque costæ annectuntur per symphysim: Alium insuper posteriorem medium, minus quidem validum, sed oblongiorem & deorsum versus spectantem, in morem reflexæ cuiusdam spinæ. Duodecima autem, bifidos vtrinque processus ostendit, quibus mendosæ reliquæ costæ, quæ admodum in quatuor sibi superioribus, appositæ sunt: Posteriorem apophysim magis habet validam quàm præcedentes, breuiorem tamen. Proinde omnes dorsii vertebræ vsq; ad decimam, à summo ad imum colligantur: processibus à superiori parte, ad inferiorem leuiter protensis, atq; inter eos sensim desinentibus, qui insequuntur: quique fursum vergunt transfuersi processus, extuberantes: qui deorsum, leuiter sinuati sunt. Quæ infra decimam sunt vertebræ, ab imo ad summum protenduntur. Decimæ autem processus transfuersi, in neutram partem inclinant: cum qui supra eam sunt, deorsum: qui infra, sur

sum spectent, tanq̄ tubercula quædam primæ cervicis vertebræ similia.

Omnium maximæ & crassissimæ, quinque; lumborum vertebræ: angusto foramine paucam medullam continentes. Atq; ab ea duntaxat vertebra, quæ alijs superponitur, nervus exilit: veluti postea docebimus. Earum verò
5 singulæ, quinque; processus habet: quorum quidam fursum ac deorsum spectant, quibus vertebræ colligantur inter se: alij transuersi sunt, & ad latera, qui quidem ita diuiduntur, vt gemini appareant: alij medium omnium situm habent. Sed eorum qui fursum vergunt extrema, quodammodo extuberant: at qui tēdunt deorsum, habent extrema leniter caua. Singulis quoque
10 que vertebris (antrorsum maxime) videntur foramina aut fissuræ minutulæ, ceu rimulæ quædam vermium corrosionibus haud absimiles, ad quas vasa nutriētia, hoc est venas arterias & item neruorum portiunculas deferri palàm est: cum alioqui in cæteris vertebris, vel nullæ, vel perexiguæ admodum spectentur. Sciebat enim natura (inquit Galenus) virtutem attractionis ex vasis quæ ossibus adiacent, in minoribus spondylis posse syn-
15 ceram permanere: in magnis verò, præ longitudine distantia exolui.

Vertebra
Lumborum.

Imam spinam constituit os magnum, quod ab amplitudine latum, siue amplum, græcis πλάτυ, & ἱερόν, hoc est sacrum appellatur. Huius transuersi
20 processus, grandes admodum patent, quales in cæteris vertebris: Quibus exteriori in parte, sinus quidam inest leuiter cauus, in quem ilium os inferitur. Ipsum verò os sacrum, suis quibusdam vertebris constat: minus tamen perspicuis, nec solutu facilibus: quemadmodum ex coctione, & alia separandorum ossium ratione nobis visum est. Insunt autem internæ ipsius ossis parti, quatuor symphyfes, & simplices coniunctiones, quibus ossa
25 quinque, abinuicem seiungi posse credibile sit. At certe nullum exterius commissuræ vestigium apparet, quo vel à lateribus, vel extrema parte, villo pacto sine fractione seiungi queant. Quatuor vtrinque foramina, sacrum os vndecunq; penetrant, à quibus profiliunt nerui ac vasa ad artus inferiores commeantia: quorum deinceps suo loco sermo habebitur.

Os latū, amplum, sacrum.

Coniunctiones in osse sacro.

Foramina in osse sacro.

30 Mucronem ossis sacri, græci coccygen appellant: vulgus nostrum, os caudæ: id in spinam resupinatur ac reflectitur, tribusq; particulis osseis, intermedia multa cartilagine constat. Sed hæc de spina satis. Veniamus ad thoracem: vt deinde scapulas, brachia, femora, & tibias describamus.

Coccyx.
Os caudæ.

PECTVS. CAP. XIII.

35 **T**hini pectus, græci thoracem appellant, spiritalium partium munimentum. Ea enim ossa quæ spiritalia partes continent, & circumsepiunt, perinde se habent ac thorax quidam pectus ab ingruentibus periculis defendens. Comprehendit autem anterius, quodcunque est à clauibus ad scutiformem cartilaginē: posterius verò totam costarum
40 positionem, quæ à cervicis vertebris, ad lumbos protenditur: quibus clementer incuruatis, & in se velut in circulum penè cōductis, interna viscera conteguntur: vt ea quæ mollia & minus valida fieri opus erat, illius solide cratis amplexu, possent esse munita. Sic quoque Galenus autumat, vt quicquid à costis vtrinque determinatur ac circumscribitur, antè quidem ad pectora
45 le & phrenas peruenientibus, retro autem ad dorsum flexis, totum hoc spa-

Thorax.
Pectus.

tium à medicis thorax dici debeat. Primum itaque costas, deinde verò pectorale, posthæc autè claves, & homoplatas describemus: quæ partes sunt, quibus præcipue thorax constat.

Costa vere. Costarum vtrinque duodecim, septem quidem tam vno quàm altero latere veræ dicuntur, quòd metaphreni singulis vertebris illigatæ, suisque cartilaginibus pectorali commissæ, spiritalia claudant ac communiant: quarum summa, contra humeros sita, omnium breuior, tenuior, ac latior, est. Reliquæ, nothæ, siue *ἐὐνοίαι* appellantur: Latinis mēdosæ, & spuria: quoniam eæ nihil claudant, sed inæquali quadam textura dissolutæ appareât, ad distentionem ventriculi, & partium sibi vicinarum: item etiam vt foetui (dum est in vtero) locum præbeant. Quinque sunt vtrinque inæquales, eòque breuiiores, ac tenuiores, quo magis ad imum tendunt: eæ paulatim in cartilaginem versæ, extremis abdominis partibus assident. Connectuntur autem per ligamenta costæ ad vertebrae, eo pacto qui sequitur. Primum enim inter duas vertebrae, imis processibus incubant: vnius & alterius vertebræ, ad quam pertinent, latus attingentes, & ceu in quoddam acetabulum inibi ita receptæ, vt vix dissilire queant. Rursus quoque altero processu suo inter descendendum contingunt apophyses vertebrarum inferiores: quibus multo strictius alligantur quàm circa vertebrae. Eo enim loco, citius processum aut vertebræ, aut costæ confringas, quàm villo pacto seiungere possis.

Cartilaginee costas claudentes. A septem costis superioribus, quæ veræ dicuntur, vsque ad os pectoris, protenduntur cartilaginee oblongæ, eandem propemodum crassitiem retinentes quam costæ à quibus deriuantur: eas verò costas cum osse pectoris iungunt ac connectunt: superiores quidem tractu breuissimo, inferiores, longiore, eòque incuruo, ab imis, in ensiformem cartilagineam reflexæ. Duræ hæc, quemadmodum ossa, substantiam non habent, sed sunt flexiles, ad respirationis & inspirationis vsu. Præterea, quæ à quinta, sexta, septima, costis sunt, inæqualiter adiuuicem ferè per medium connectuntur, quemadmodum præscripta figura tibi ostendit. A prima autem earum costarum quæ nothæ appellantur, producitur etiamnum ramus cartilagineus, qui sursum statim ascendens, cum septimæ costæ cartilagine connectitur, atque circa illius medium plerunque finit: ima verò ex nothis costis, nihil ferè cartilagineis recipit, totaque ossea videtur.

Pectorale. Sternon. Pectorale (Galenus sternon vocat) à faucibus valens ac durum incipit, ab utroque latere lunatum, & à præcordijs iam ipsum quoque cartilagine communitum terminatur: quæ cartilago, vel à clypei similitudine scutiformis, vel ab ensiculi siue gladioli forma xyphoides appellatur. Pectoris os, sursum quidem latum est ad tres digitos, crassum, porosum, & veluti cariosum, ac ramulis fatiscens, per quas vasa nutrientia ipsam ossis substantiam ingrediuntur, cuiusmodi quiddam in lumborum vertebris visum est. Imum, haud æque latum est, sed sensim in cuspidem vsque ad extremum procedens, vnde à nonnullis (inquit Galenus) totum os pectoris, quia gladij similitudinem refert xyphoides nominatur. Pectoris verò longitudinem quisque in suo pectore facile dimetietur, si manu ad id extensa, quicquid ab extrema vola, hoc est manus radice, ad summum digitum continebitur, id esse pecto-

rale iudicet. Tribus ossibus nobis constare visum est, tanto artificio coniun-
ctis, vt nihil venustius aut strictius cohærens excogitari queat. Nolumus
tamen hoc in Galeni sententiam paulo imprudentius dictum, ne quidam ita
de nobis sentiant. Cum enim ille septem censuit ossibus cōstare sternon,
5 id certe protulit, quòd antiquo more in lōgum dissecaret pectorale per me-
dium, quemadmodum in suis administrationibus se fecisse fatetur. Itaque
tria quæ mox describemus ossa, iam sex erant, quibus septimum addidit
quod xyphoidē cartilaginē recipit. Nos verò cum recētioribus, sternon ea
parte eximimus à pectore, qua in cartilagine costæ desinūt. Itaque diligen-
10 ter suis membranis osse denudato, circumspicimus numquid sit commissu-
rē in toto osse quod in septem partes ipsum distinguat. Duas autem solum
animaduertimus, quemadmodum mox explicabitur. Reliquam erectionis
sterni rationem in thoracis confectione lib. 2. videbis. Falluntur qui sternō
humanum cū alterius animantis cadauere conferāt, aut illud simile esse cen-
15 seant, quia hoc tale sit. Non enim si simiæ pectorale, septē ossibus constet,
protinus existimandū est, hominis sternon ita se habere: neq; verò si quan-
do in sue ad tertium & quartum os sterni videbitur linea, quam si per me-
diū seces, facillime ipsa ossa in longum diuidere ac diducere possis: vt me-
diastrini diuisio hac ratione apertissime videri queat: ob hoc statim iudicā-
20 dum erit, sic habere corporis humani pectus. Etsi enim in permultis, tum
simia, tum porcus, aut etiam canis, corporis nostri quasdam partes imiten-
tur: haud tamen omnes ad vnguē referunt: neque verò ex horum animalium
aut internarum aut externarum partium situ, forma, vel numero, habenda
est nostri corporis ratio. Quemadmodum enim simia à porco, & porcus à
25 cane differt ipsa partium cōformatione, ita sanè hominem ab his plurimū
dissidere fatendum est. Nam proculdubio sternon humani thoracis longē
aliud referre videtur, quàm quod in superioribus animalibus cernitur. Id
enim vel in aquam calentem immisum, aut oleo feruēte ebullitum, aut fer-
reo instrumento, quantumuis ingeniose dissolutum, nunq̄ plura tribus ossi-
30 bus ostendet: quorum primum, ad secundam ferè semper costam desinit: se-
cundum, interdum ad sextam, nonnunq̄ etiam ad septimam, vt plurimum
autem inter vtrāq; tertium vsque ad ensiformis extremitatem protēditur,
atque eiusdem propemodum formæ est, cuius ipsa cartilago, quæ ei inhæ-
ret, vt postremi pectoralis ossis additamentū facile iudicari ac cēseri possit.

35 O M O P L A T A E. C A P. X I I I I.

QVæ duo lata ossa, à ceruice vtrunque ad scapulas tendunt, nostri
(inquit Celsus) scoptula operta, ὠμοπλάταις greci nominant, hoc est
latos humeros. Ea verò, post thoracem sita, cum occipite, spināq;
& thoracis costis, atque etiam eo esse quod gutturi præiacet, musculorum
40 opera copulantur. Sinuata sunt in summis verticibus, ab his triāgula, pau-
latimque latefcentia ad spinam tendunt, & quo latiora quaque parte sunt,
hoc hebetiora. Atque ipsa quoque in imo cartilaginosa, posteriore parte
velut innatant: quoniam nisi in summo, nulli ossi inhærescunt. Ibi verò va-
lidis musculis neruisq; cōstricta sunt. Exacta ipsorum forma inequalis est,
45 omni ex parte sibi dissimilis: intus sima, exterius gibba: ab imo tenuis &

Quot ossibus
cōstet pectus

Initio lib. 7.
anato.

Pectorale si-
mie.
Pectorale
suis.

Sternon hu-
manum.

Scoptula o-
perta.
Omplatae:
Lati humeri.

Forma.

oblonga, à summo crassa & breuior. Quà in parte processus duos habent:
 quorum exterior ab ancoræ similitudine ancyroides, vel coracoides à cor-
 ui rostro, vel à cornu arcus forma appellatur: oblongus est, in exteriora val-
 de prominens, ad extremum omoplatæ transuersim productus. Superior au-
 tem processus ad iugulum, acromion dicitur: summum armum vertit Ga-
 za, nonnulli cataclida vocant, & tertium os esse aiunt quod iuxta clauis fi-
 tum sit. In ea etiamnum parte, processus alter subest qui scapulæ ceruix di-
 citur: Ijsq; suo extremo in acetabulum desinit, ad quod humeri caput sese
 leuiter insinuare conspicitur. In sima porrò scapularum parte, quidam pro-
 cessus apparent, oblongi, transuersim prominentes, atque in vtrâque ossium
 extremitatem leniter desidentes, vt ferè cõniti videantur. Tales verò pro-
 cessus, ad omoplatarum robur factos à natura putandum est: ne si fortè
 tenuia vndecunque fuissent ossa, ab ea maxime parte, quæ inferius protensa
 est, maioribus periculis patuissent. præterea horum processuum ope, muscu-
 lis intro recubentibus facilius motus datur: vel maxime per eas rugas quæ
 à media ipsius processus parte, vsque ad infimam, nonnunq̃ tres aut plures,
 interdum etiam pauciores apparent. Imum omoplatæ cartilaginofum, ad
 nonam semper costam finit: præterq̃ in his, quibus armi tument, quiq; gib-
 bosi sunt, aut propter naturæ defectum, aut nutricum negligentiam, dum
 infantes adhuc molles ac teneros, fascijs perperâ deligant: aut etiam magis
 dum præter etatem, tenellos cogunt ambulare inepteq; sustinent, in ambu-
 lationum motibus docendis. Huiusmodi enim corporum, os omoplatæ
 (parte inferna, satis debile) facile cedit immoderato motui, & sursum erigitur
 ac prominet, musculisq; internis sese attollentibus, locum præbet. Cæte-
 rum in superiore præscripti ossis parte, quæ superius os brachij excipit, ap-
 parent manifesta quædam foramina, exterius quidem quatuor, interdum
 plura: intus vero duo, aut ad summum tria, à quibus vasa quædam, in eius
 de quo sermo est ossis substantiâ inseruntur, ad augmentum & nutritionem.

CLAVES. CAP. XV.

Clauiculæ
 κλαῖς
 iugula.

Laues siue clauiculæ, græcis κλαῖς, nonnullis Iugula: ea sunt ossa,
 quæ sterno & omoplatæ vtrinque iuncta, brachia confirmant,
 claudunt, ac retinent, ne motu quodam inordinato facile dissili-
 re aut loco moueri possint. Vtrinque summa pectorali clauis an-
 nectuntur: fistulosæ sunt, rotundæ, crassitie inæquali. Pars earum inferior, ster-
 no alligata, crassior cæteris: rotundiórque est: quæ huic succedit, longè gra-
 cilior. Quæ item scapulis committuntur, ea parte latiusculæ apparent, exte-
 rius tantum gibbæ. Quæ verò primæ costæ initium circa sternon attingunt,
 sinum habent haud absimilem vestigio impressi in figlina digiti, in quam
 cavitatem clauis ligamentis validis alligantur. Proinde etiam illud aduer-
 tere poterit diligens naturalis artificij contemplator: superiorem clauium
 partem & prominentiorem, quæ media & exterior est, porosam ac quibus-
 dam cicatriculis refertam esse: in quas dubium non est, quin venulæ quæ-
 dam inserantur ad earum nutrimentum quod plerisq; magnis ossibus com-
 est, quemadmodum mox explicabimus.

HVMERI. CAP. XVI.

A Clauibus & omoplati incipit humerus: *βραχίονα* græci vocant. *βραχίονα*
 Huius summa pars, verticulatis scapularum ossibus inserta, ac ma-
 iore parte ex transitu neruis deligata, grandiusculum habet caput,
 5 rotundius quàm cætera ossa de quibus diximus, paruae cuidam ceruici coagmen-
 tatum adnatumque. In eo, iuxta anteriorem partem, sinus est, patulae scissure
 similis: qui totum caput in duo tubercula bifariam diuidit: estque via ner-
 uis in humerum propagatis. Pars ima humeri, duos processus habet, inæqua-
 les, quorum qui superior est, radij capitulum excipit: in eum verò qui est in
 10 parte inferiore, nullum os prorsus immittitur. Inter hos processus quiddam
 est persimile concauis trochlearum orbitis, quo cubiti extremum immissum,
 motum habet facilem. Ad huius orbitæ extrema, duo sunt sinus: cubiti pro-
 cessus acutos excipientes, ut priorem processum (cubito intrò reflexo) ante-
 rior & minimus sinus recipiat: posteriorem autem, alter sinus, qui maior est,
 15 complectatur. Sed & eius trochleæ latus infernum, altius atque eminentius
 factum est, quàm superius: ne neruus per infernum latus means, eiq; parti molli-
 ter incumbens offendatur, aut ab ipso cubiti motu, aut dum in cubitum
 nitimur. In quem eundem usum natura interius tuberculum construxit, in
 quo diximus nullum os inferi. Cæteræ humeri partes rotundæ, nec rectæ, nec
 20 similes ex toto, sed gibbæ quidem anteriore parte, posteriore atque interiore
 simæ sunt. qua constructione, brachia fiunt magis idonea ad comprehensio-
 nem corporum conuexorum: præparaturque hac ratione locus vasis quæ ad
 totas manus feruntur (inquit Galenus) Summum ac superius humeri ca-
 put, quod extra prominet, semicircularem sinum admittit ab vno ad aliud
 25 eiusdem ossis brachij latus protensum: in quem robustissima ligamenta, la-
 xa & libera (ut faciliorem motum edant) inseruntur: quæ quidem ab extre-
 mitate spatulae sibi vicina, prodeunt. Est & alter sinus, externum hoc caput
 de quo agimus, in duo tubercula per longum diuidens: ut tendoni à muscu-
 lis humeri prodeunti viam præmuniat, atque in se recipiat: ne propter mo-
 30 tum quem validum & continuum habet brachium, is quidem tendo sua ro-
 tunditate facile dissilire possit. Sed & circa tubercula illa duo exteriora (præ-
 fertim ad latera) non pauci meatus insunt, per quos venulae complures atque
 etiam arteriæ ipsam ossis substantiam ingrediuntur ad nutritionem. Imò
 etiam diligenter obseruauimus, in omnibus ferè humeris quos vidimus, cir-
 35 ca mediam partem interiore tamen, ad ipsas costas, foramen esse apertissi-
 mum deorsum vergens, & in ossis substantiam manifeste penetrans: per
 quod delabitur insignis vena in ossis concauum, ut internam medullam
 enutriat: atque id vel hoc argumento nemo non sibi facile persuadeat, quòd
 videmus confractò huiusmodi osse, dum adhuc recens à corpore detractum
 40 est, cruentam medullam & sanguine tinctam emanare.

IMA BRACHIA. CAP. XVII.

R Eligua pars totius brachij, quæ est ab humero ad carpum, duo-
 bus ossibus constat, communi quadam membrana inuicem à sum-
 mo ad extremum colligatis, ne motus inæqualis fiat: aut dum ma-
 45 nu in pronum aut supinum deuoluta, ipsa ossa coeunt, facile loco mutetur.

*Membrana
 communis in-
 ter ossa bra-
 chij inferio-
 ris.*

Tum autem maxime abinuicem recedunt, cum pollex manu in latus inclinata sursum vergit. Cum verò in aliam formã deuoluitur manus, ipsa ossa se mutuo contingunt: quapropter mēbrana opus maxime fuit, quæ quidem ea commode retineret.

- Pichys.* Maius os quod est in brachij parte inferiore, Galeno pichys, hoc est vlna, 5
Vlna. quibusdam cubitus appellatur: Cuius summũ duobus quasi verticibus ex-
Cubitus. tantibus, in eum sinum humeri (quem inter duos processus desidere prædi-
Coronæ. ximus) se inserit. Eos verò acutos vertices, Galenus coronas vocat, quorum
 anterior, minor est: alter verò, grandior, ab ijsque cubiti sinus sigma literæ
 similis deprehenditur: in quem sinum humeri prædicta orbita (quæ inter 10
 duo eiusdem ossis tubercula sita est) inseritur: cuius artificio, extremus bra-
 chij flexus, summáq; extensio fit commodissime. Cæterum superiorem cu-
Holecranon, biti partē Galenus holecranon, seu cubiti tuber appellat. In eo est quædam
Cubiti tuber. appendix, interius mediocriter concaua, exterius gibba, formam cuiusdam
 scutuli referens (in quibusdam tamen interdum paulo maior) in quam ap- 15
 pendicem, inseruntur tendones, à superioribus musculis profecti, ad cubiti
 motum. Paulo inferius (versus eam partem concauitatis, in quam trochlea
 circumagitur) quidam sinus apparet in quem ita apponitur radij caput su-
 perius quod rotundum est, vt tamen libere sese circumagere possit, neq; fa-
 cile dissilire. Quinetiam natura, periculorum cautrix, verita, ne id minus 20
 sufficeret, quòd totum radij caput non complecteretur in sinum huiusmo-
Ligamentum di: addidit præterea ligamentum fortissimum, ab vtraque sinus superioris
in cubito. extremitate productum: quod prædicti capitis ceruicem adeo striete & ex-
 acte circunuolueret, vt è suo sinu radius dissilire vix queat: sed tantum libe-
 re in id deuolui: quemadmodum in ligamentorum figuris tibi manifestius 25
 apparebit. Ab hoc verò sinu ad *imū cubitū*, varia est formæ ipsius ossis
Cubiti forma contemplatio. Primum enim ad trium vtrinque digitorum latitudinē à sua
 ceruice, quadratum est: Ab hinc ad totidem digitos ab imo, triangulare, cui-
 us formæ latus vnum, sursum exporrectum est, duo alia latera inferius ap-
 parent. Reliquum ossis, quod ceruicem inferiorem constituit, planè orbicu- 30
 latū est. Pertinet cubitus ima sui parte ad minimū digitum: desinitq; in ap-
 pendicem, cuius forma est extrinsecus conuexa & gibba, intus autē sinuo-
 sa & caua, in quam cauitatem sese brachiale insinuat, annectiturq;: cuius o-
 pera, summam manum extendimus, & inflectimus: brachiale enim in rectū
 per hunc nexum ducitur. Inest præterea imo cubito, ex abundātia quadam 35
Styloides pro- processus, quem à columnæ similitudine Galenus styloiden appellat, isque
cessus in cubi- brachiali etiam connectitur: quo nexu in obliquum ducitur.
to.
Radius. Minus autem os quod in superiori brachij parte conspicitur, latini ra-
Cercis. dium, græci *κεκίδα* vocant: supra infráq; validis ligamentis cubito annexū
 est, vt ambo simul per medium dehiscant. Huius pars superior breuiórq; & 40
 tenuior: rotundo & leuiter cauo capite, exiguū humeri tuberculum recipit,
 atque ibi neruis & cartilagine continetur: cuius connexionis (inquit Ga-
 lenus) munus est, totam manum in pronam ac supinam partem adducere.
 Parte autem ima, pollicis respondet: circa quem adnatam appendicem ha-
 bet interius concauam, exterius gibbam. Sed ad id quod cauum est, reliqua 45

pars ossium brachialis annectitur ad flexionem & extensionem manus. Imū radij, quatuor veluti confusis angulis constat: medium ferè triangulare est: sed quod latus sursum vergit, rotundior & graciliorem formam habet, quàm quæ latera deorsum tendunt. Summum, prorsus rotūdum est, ad duos

Forma Radij

rum ferè digitorum latitudinem. Sed in eius extrema parte intrò vergente, consideranda est appendix, in quam tendo à musculis brachij superioris demissus, implantatur ad motum. Cariosa sunt hæc ossa, aut porosa à suis capitibus, ad vasorum nutrientium ingressum, veluti iā in humero dictū est.

Ab vtriusq; ossis parte superiori ad inferiorem adnascitur ligamentum membranæ formam habens, angulis ipsorum interius adhærens: obliquis filamentorum villis contextum, qui nonnihil carnosæ exilitatis habeant. Eo fit, vt duo ossa brachij primo iuncta paulatim deriuentur, rursusque ad manum coeant, modo crassitudinis mutato. Per hoc autem ligamentū mediū, vena quædam indirecte procurrit, ab vno ad aliud latus sensim penetrans: quod ex ligamentorum figuris tibi deinde latius patebit.

Ligamentum membranosum.

Vena in ligamento.

BRACHIALE.

CAP. XVIII.

Rimam palmæ partem, Galenus carpum, Latini brachiale vocauerunt. Octo ossibus constat, duplici distinctis ordine, eoque inæqualiter producto: dura omnia, & paruula, nec medullosa, multiplicisq; figuræ: hoc est, partim gibba, partim sima, partim recta, partim orbiculata: nervis, cartilaginosisq; nexibus inter se per synarthrosim constructa: exteriore superficie leuiter elata, intrinsecus sinuata. Pars brachialis superior, tribus ossibus constat, quæ ferè in rotundam figuram structa, tum cubito, tum radio, tum etiam styloidi processui annectuntur. Aliud præterea est os paruulum, quod ad minimum digitum spectat, atque exiguo leuique sinu prædictum processum recipit. Præscriptorum verò trium ossium, quod medium est, illuc potissimum sedem habet, vbi cubitus radii que inter se copulantur, tertium à radio comprehenditur. Pars ima brachialis, quatuor præcipue ossibus constituitur: metacarpio ordine & situ exacte correspondentibus. Ossium carpi ratio ferè sic habet ex Galeni sententia. Quod autem ait, os paruulum ad minimum digitum pertinens excipere leui sinu styloidem cubiti processum: id quidem intelligendum est, non semper: sed tum potissimum, cum manus in latus decliuus, ad infernam partem tendit. Quin etiam id obseruandum est diligenter in ossibus inferioris partis carpi: quantum qui in ordine recto circa pollicem conspicitur, non omnino exacte respondere ossibus metacarpij: nam inter minimum & sibi proximum digitos ita inseri videtur, vt vtrunque (minus tamen exquisite) comprehendat. Habet duo hæc ossa (nempe quod ad minimum digitum inseritur: & quantum inferne partis) versus intimam manum, processus satis oblongos sursum prominentes, ferè sibi similes, præterq; quod paruuli ossis processus, paulo crassior & obtusior est: tamen hi duo processus extuberant: vt versus pollicem, aperto quodam sinu reflecti conspiciantur. His ossibus, parte interna, etiam correspondet os illud inferioris ordinis carpi, ad quod pollex annectitur: extuberat enim in ea potissimum parte, & geminum processum ostendit, versus alios de quibus nunc agebamus inflexū: cui processus alius

Carpus Brachialis.

Constructio carpi.

Galeni sententia explicatio quo ad ossa brachialis.

Processus ossium carpi.

Processū v-
tilitas in car-
po.

preterea subest, qui ab osse superioris ordinis, quod radio annectitur, exci-
dit: mamillaris extremitatis formam quodammodo feruans. Hos verò
processus à natura factos fuisse existimandum est, vt suis prominentijs ve-
tarent, ne tendones à brachij musculis in manum internam protensi, huc at
que illuc vagarentur, sed pertinacius hærent.

POSTBRACHIALE. CAP. XIX.

Metacarpium.

Numerus of-
sium.

Figura.

Metacarpium græci, Latini postbrachiale appellarunt, partem eam
quæ volam aut palmam in aduersa manu constituit, inter digitos
& brachiale sitam. Quatuor ossibus præcipue cõstat, brachiali per
synarthrosim connexis: priori verò digitorum phalangi atque ordini, per
diarthrosin: indici autem quod annectitur os metacarpij, oblongius, vali-
dus, & crassius apparet, quàm quod medium digitum subit: cum medius,
omnium digitorum sit longissimus. Figuram habet hæc duo, circa brachia-
lis extremum, cuidã veluti maxillari denti similem, hoc est leuiter incisam.
Media eorum forma triangularis est: qua autem parte digitis inseruntur, or-
biculatam figuram habent: ab utroque tamen partis exterioris latere, adna-
ta quedam ostendunt, sibi inuicem correspondentia, ad musculorum qui in
manu reperiuntur firmitudinẽ. In capitibus etiã habent poros, venulas ex-
cipientes ad incrementum. Reliqua ossa metacarpij pro suo situ, magnitu-
dine ac proportione, eandem formam retinent quàm superiora, imbecillio-
ra sunt tantum.

MANVS. CAP. XX.

Summa ma-
nus.

Pollex quot
ossibus cõstet

Numerus of-
sium manus.

Sesamina ossa

Cur inequa-
les digiti.

Forma ossium
in digitis.

Summa siue extrema manus, quinque digitis constat: quorum vnũ
quodque, tribus ossibus articulatim inuicem cõiunctis absoluitur,
priori internodio, in subsequenti sinũ semper subeunte: iurẽq; di-
cendus est pollex (cũ Galeno) triplici osse constructus: primũq; eius inter-
nodium inter brachialis ossa neniquam connumerandum: cum ab vtraq;
parte per diarthrosin connectatur: quod primis digitorum, non autẽ post-
brachialis ossibus accidit. Quo fit vt dicere minime vereamur, metacarpium
quatuor tantum, summam autem manum, quindecim ossibus constitutam:
non autem, cum Celso, postbrachiale quinque ossibus, digitos quatuorde-
cim tantũ constare. Porrò non omittenda sunt ossa sesamina siue sesamiã
appellata, ab eiusmodi leguminis forma: Ea in primo pollicis internodio si-
ta sunt; cuius generis ac formæ totidem in pedis pollice inueniuntur: falso
quispiam inter glandulas aut cartilagineas annumerauerit: cum & constitu-
tionem omnino osseam, & substantiam durissimam præ se ferat. Facta qui-
dem à natura crediderim, ad retentionem eius tendinis qui à brachij mu-
sculis in pollicem deducitur, quem suo loco postea explicabimus. Quem
admodum digitos inequales à natura factos fuisse credibile est, vt ipsorum
summitates in flexione ad æqualitatem melius perueniant, vel tum maxi-
me cum magnam aliquam molem comprehendimus.

Quatuor igitur oblongiores digiti, vt tres ordines ossium habent, ita
formam sibi similem retinent. Qua parte ossibus metacarpij annectuntur,
caua sunt: alia, quæ internodia efficit, sinarthrosi quadam mutuò inter se
coeunt. Superior duorum ordinum pars, rotunda: interior, ad planam &

conuexam media. Externa ossa, qua parte vngues recipiunt, figuram rotundam habent: præter internodium: in quibusdam tamen paulo compressiorem & subplanam. Interiore eaque ima parte, vertice sinuantur, recipiuntq; exterioris ossis exiguum tuberculum: neruisq; (inquit Celsus) ea continent, à quibus orti vngues indurescunt. Ipsi verò totam superiorum ossium externam partem contegunt, vt ortum ab internodio habere dici debeant: etsi in viuo corpore semioperti videantur. Forma eorum est rotunda, concauis tegminibus digitorum fastigia comprehendens, atq; seruans, ne multitudo carnis in tenendo cedat. Pollex tribus (præter sesamina) ossibus constat: quorum primum omnium maius, ac validius, carpi os exterioris inferioris ordinis recipit, furculatim idem ipsum inæquitans: vt facilius motus suos obeat. Huius autem media figura, exterior, paululum compressa, interna subrotunda apparet. Qua verò secundum internodium efficit, parte externa, rotundum est ac paulo obtusius, quàm metacarpij ossa: in eo verò articulo, ad internam manum sita sunt ea sesamina, de quibus paulo ante dicebamus. Medium os pollicis, eandem formam retinet, quam ea, quæ prima erant in alijs digitis: breuius tamen est, sed proportione crassius ac validius. Extremum, eiusdem est formæ, cuius quæ postrema visa sunt in alijs digitis, nisi quòd aliquantulum est crassius. Redeundum est nobis ad inferiores partes, ac de ijs ossibus primò dicendum, quæ cum osse sacro committuntur. Nam de superioribus partibus satis iam explicasse videmur.

Vngues.

Pollicis constructio.

COXENDICES.

CAP. XXI.

Magna duo ossa, ad id quod sacrum dicitur, rectis ingentibusq; processibus apposita: variam, pro diuersa constructione & partium ad quas pertinent vicinia, denominationem habent. Nam qua parte crura in suos sinus recipiunt, ea parte coxédices dicuntur, græcis ischia (vnde morbus ischias & ischiaca vena) qua verò lata sunt, nempe sursum, versus ilia, tum quidem ilium ossa appellantur (anchas vulgus vocat.) Antrorsum, quæ ad pudenda spectant, magisq; tenuia, & forata sunt: tum quidem ossa pubis, & pectinis appellantur: quo in loco, suis extremis inter se committuntur per cartilaginem, ibiq; super intestinis transuersum ventrem formant: rectiora quidem in viris, recuruata magis versus exteriora in foeminis, ne partù prohibeant. Iliū ossa, amplissima sunt, intrinsecus caua, in quam cavitatem veluti peluim quandam intestina recipiuntur, foetusq; dum est in vtero, plurimum recumbit. Cinguntur supernè labris crassioribus, raris, spongiosis, foras reflexis, cartilagine numerosa vndecunq; communitis. Horum pars ima sinum habet, in cuius extremo quidam est exortus, cui ex aduerso opponitur minor alter ab osse sacro. connectunturq; hi duo exortus sibi inuicem ligamento præduro, quod eum sinum veluti in circulum claudit, vt per hanc circuli cavitatem tutius multorum neruorum propagines à lumborum vertebris in crura deriuarentur, de quibus in sequentibus vberius. Vinciuntur, hærentq; firmissime ossi sacro per cartilaginem, commissuris latis & incuruis, secundū ossis

Coxæ.

Ischia.

Ilium ossa.

Ossa pubis &

pectinis.

C.j.

Acetabulum in coxendice facri figuram. Vtrique ossi coxendicis prægráde acetabulum inest, in quod femoris caput nexu validissimo copulatum connexúmque circumagitur. Is verò nexus, tendinis est validissimi, ab eo musculo prodeuntis qui in interiore pectinis parte recumbit: profilitque per id foramen, cuius circumferentia videtur auriculæ flexuum formá retinere: inde per insculptum canaliculum quendam viam sibi muniens tendo, meat ad internum pectinis finú: vt ea parte qua ingreditur, videatur aut confractum acetabulum, aut insculptum in osse riuulum admittere. Eóque pacto colligat is tendo, femoris caput ad os pectinis: quo motus liberiores fiant ac tutiores. Qui tamé si quando validissimi & frequentissimi, aut etiam si nulli prorsus fiant (cum maxime fieri debeant) accedátque diuturnior eius partis quies in aere, ac loco, frigidis & humidis: tum quidem (humore in amplum acetabulum per riuulum aut canaliculum confluyente, quo tendo facile imbuitur) vel crus contrahitur, vel integræ parti liber motus adimitur: haud sine dolore, quem propterea ischiacum nostri vocarunt. Sed hoc fortassis præter institutum. Itaque sedis intestinorum, in interna pectinum parte, rationem: item etiam vasorum per foramina maiora deductorú enumerationem in alium locum differemus.

FEMORA.

CAP. XXII.

Femina.
Coxæ.

Gltos.
Trochanter
magnus &
parvus.

Femoris figura.
Motus femoris.

Columella
aut stylidion
in magno trochantere.

SVpera parte coxendici alligantur, quæ femora & femina dicimus, coxas nonnulli appellant. Ea rotundissimo prædita sunt capite, prolixæ ceruici intro vergenti adnato: sub qua duo sunt exigui processus, figuris præcedentibus notati: quorum exteriorem (qui maior est) glutton græci, hoc est natem, Galenus trochanterem magnum vocat. Interiorem autem, trochanterem paruum. Infera femorum pars, quo loco poples consistit leuiter patens, in duo tubercula definit, adeo grandia, vt iam capita possint appellari: inter quæ incidit cauitas ingens ac profunda, inanis & vacua, vsque ad molam genu pertinens, in quam cauitatē desinunt musculorum tendines qui ad poplitem spectant. Porrò ima femorum capita, de quibus sermo est, tibiæ annectuntur, non modo membranosis vinculis (quibus tota ambitur dearticulatio) sed tribus quoque alijs ligamentis validis, rotundisque. quorum vnum, ab exteriore totius connexionis parte, alterum ab interiore, tertium à medio posterioris interiorisque porrigitur: quemadmodum vberius in musculis explicaturi sumus. Totius autem femoris forma, antèrius, exteriúsque gibba: posterius, interiusque sima est. Mouetur (vt diximus) tendine ab interni pectinis musculo per magnum foramen in sinum amplum deducto, qui quidem inseritur in femoris medium caput superius: quamobrem cauitas perspicua in summo vertice à natura impressa est, quam nisi scias ob id factam, vt mouentem tendinem recipiat, facile alioqui iudicabis in eo loco naturam aut peccasse aut mancam fuisse. Cæterum ab eo processu quem trochantera magnum superius vocauimus, producitur vsque ad ossis ferè medium & eo paulo longius, quædam ceu columella aut stylidion, in cuius interiore parte, diligenter aduertenda sunt foramina, per quæ vasis nutrientibus ad in-

ternam ossis medullā iter est. Horum verò foraminum cavitās sursum vergit, neque numerum in quolibet corpore parem æquant: cum in quibusdam corporibus plura, in alijs pauciora reperiuntur. Ab eā verò columella de qua sermo est, bona pars eorum musculorum qui ad genua commeant, prodire ac quodammodo enasci videtur, veluti postea docebimus. Porro femoris basis & caput inferius, multo validius, ac robustius est, item etiam grandius, quā summus vertex: nempe ad fulcimentum maius: quemadmodum in columnis, spiras & bases validiores & crassiores videmus, quā scapos & capitula.

Foramina in styliō.

Epigonatis. Mola.

Cartilago in genu.

Tibia.

Perone.

Sura.

Cneme.

Tibia.

Crea.

Malleoli.

Talus.

10 Qua parte femur tibiæ annectitur (nempe externa) rotundum os est, genu constituens: & ei cavitati obiectū atq; oppositum quā diximus à poplite per extrema femoris tubercula produci: ne crus in anteriora, æq; vt in posteriora inflectatur. Id os, patellam latini vocāt: græci epigonatida, & molā: intus quidem, atq; adeo per totam substantiā cauernosum, & pumiceum, extrinsecus autem obuolutum cartilagine. Huius munus est, iuncturam tueri, curuaturæ & flexui partis præesse, facilioremq; motū efficere. Idem etiā os, gibba, & veluti tubercula subiectorum, aptis sinubus comprehendit: paululumq; intumescens, quod inter femur tibiāq; spatiū pater, complectitur, nulli tamen horum inhærens, sed carne & neruis deligatum, paulo magis
20 tamen ad femoris os tendit.

Inter femur & cruris ossa media, inest cartilago satis lata, & admodum læuis, quæ motū continuæ flexionis vtriusq; membri leuiorem facit: & præcipua quadam ratione oblitit, ne capita ossium (quæ sibi alioqui mutuo occurrerent, dum mouetur artus) collidantur & atterantur. Huius verò cartilaginis formam, atque exactam pieturam, in ijs quæ sub priore ossium figura annotata sunt, videbis.

OSSA TIBIAE. CAP. XXIII.

30 **T**ibia per omnia ferè brachio similis est, quæ admodū femur humero: adeo vt habitus quoq; & decor alterius, ex altero cognoscatur. Constat ossibus duobus, quorū quod ab anteriore parte supra positū est, gracilius ac tenuius, ad talos intumescēs, græcis perone, latinis sura nominatur: quanquā etiam carnosa tibiæ pars, sura nominetur, quam græci gastrocnemiam hoc est tibiæ ventrē appellant. Quod verò priore (ipso tantū
35 situ) videtur longius, & superiore parte plenius, id græcis cneme, latinis tibia dicitur: vt tibię vocabulum quemadmodum & humeri, ad totam partem, & ad os in parte pertineat. Solum cum femoris inferiore capite committitur, magna quadam appendice, duplici sinu prædita: Inter quos sinus, eminentia quædam assurgit, partim neruea, partim etiam cartilaginosa,
40 quæ inter femoris tubercula, veluti in imam quandam scissuram inferitur. Tibiæ autem quicquid anteriore in parte tenue & carnis est expers, crea græcis nominatur. Porro etiam malleoli dicuntur, extremæ tibiæ suræque processuum partes: quæ quidem exterius prominentes gibbæ sunt, & omnino carne vacuæ, intrinsecus verò cauæ: sub quibus vtrinque talus
45 continetur, atque vndequaque ita contegitur, vt vix attingi possit.

Proin, ad id attendendum est, duo cruris ossa, à situ suo naturali remota, & iuxta se applicata, æqualis propemodum esse altitudinis: vt aliud alio productius, aut oblongius minime cerni possit. In suum autem situm si reducantur, tum certe tibia longior ac productior apparet, fura autem breuior: cum tamen reuera nihil tale sit. Sed quanto fura, ipsi tibiæ parte superiori subijcitur, neque tam alte attollitur: tanto etiam inferior eius pars ad talum deprimitur.

PES. CAP. XXIIII.

Pes.

PEdem, communi quadã appellatione vocabimus id omne quod ab ima tibia ad extremos digitos continetur: vt & talum, & calcem, & tarsum, & quæ ad eum pertinent ossa carpo, manus respondentia: item etiam pedion, quod metacarpio manus simile est, ac præterea digitos, vna pedis appellatione comprehendere nobis liceat. Quæ singula quo breuius & rectius describantur, à talo nobis est incipiendum.

Talus.
Astragalos.
Tessera.

Talus Latinis, græcis astragalos, quibusdam tessera dicitur, quòd anti- quæ tessera lusoriæ figuram referat, hoc est (vt vulgus chirurgorum ait) nucis balistæ formam. Os durum est, sine medulla, magis in posteriorem partem proiectum, ab imis tibiæ suræq; processibus comprehensum in homine: in alijs verò animalibus, teretem figuram magis representans. Pars eius quæ prominet, & sursum vergit, ac in os tibiæ recipitur, Galeno τετραοος quibusdam quatrio dicitur. Posteriores autem tali partes, leuigatæ sunt, modice orbiculatæ, & ad superiora potius tendentes: anteriores verò, rotundo quodam capite, oblonge ceruici adnato, cum eo osse connectuntur, quod à cimbræ similitudine scaphoides nuncupatur: de quo statim postea. Cæterum ab utroque latere, in duo extantia supercilia desinens, tibiæ, suræque cauis excipitur: ipsius quoque pars interna, læuorem habet.

Tetroros.
Quatrio.Os calcis.
Pterna.

Talo subest os calcis, quod nonnulli calcaneum, alij calcem vocant, græci nominant πτερον. Id verò quadam parte, nempe anteriore, sinuatur, quadam excessus & procedentia duo ex talo recipit, quæ in suum sinum inferat. Immittit quoque mutuo partem aliquam in sinum tali: quæ pars leuiter rotunda, & latiuscula est. Sed & posterior quoque calcis pars, similiter rotunda, est, eaq; tibiæ rectitudinem excedit: Anterior verò è regione magni digiti sita, tali capiti subiacet, nec cum altero osse copulatur: at eius extremitas quæ minimo digito respondet, cum osse tesserae per synarthrosin cõnectitur. In interiore calcis parte, quæ sub pede est, sinus est capacior, per quem tendo in transfuersum delatus, tuto ad infimum digitum meat. Quo eodem loco, neruo cuidam maximo præbetur exitus facilis & tutus, de quo suo loco amplius.

Sinus i calce.

Cyboides.
Cubiforme.

Cyboides græcis, latinis cubiforme dictū, quæ cū calcaneo iungitur, gibbū est: interiore autē parte, simū, iuxta scaphoides positum: ita tamen, vt se mutuo non attingant: magna enim concauitas est per mediam connexionem astragali, scaphoidis, cyboidis, & calcanei: in quã cauitatē transmittitur quædam musculi extremitas, vt suo loco docebimus. Cæterū cyboidi annectuntur ea plantæ pedis ossa, quæ minori digito, & ei proximo respondent.

Quinetiam interna parte, gibbosum quendam processum habet ad minimum digitum: iuxta quem processum, cavitatis inest manifestissima, in qua includitur tendo maximus, transuerso quodam tractu ad pollicis sesamina demissus, quo tutior sit ac firmior neruus qui ad omnes pedis digitos fertur.

Tendo in processu cyboidis

5 Scaphoides, hoc est nauiforme (quod cimbulae cuiusdam similitudinem referat) qua cum talo iungitur, sinuatum est: qua vero cum tribus tarfi ossibus connectitur, gibbosus.

Scaphoides. Nauiforme.

Tria deinceps ossa paruula chalconea nonnullis dicta, vna cum osse cubiformi, tarsum, hoc est primam pedis partem (qua rassa vulgo vocata
10 est) constituunt, inferiori scaphoidis parti per synarthrosin annexa sunt, cum quibus etiam extrorsum cyboides pariter porrigitur. Horum vero ossiculorum primum, alijs duplo maius omnibus modis apparet, cui id os plantae quod ad pollicem pedis pertinet coniunctum est. Secundum, multo tenuius priore & tertio, ad quod os plantae copulatur quod secundo digito respon-
15 det. Quod autem tertium os inuenitur, minus primo, maius secundo est, cui (quemadmodum diximus de alijs) id os plantae colligatur, quod medio digito respondet.

Chalconea.

Tarsus.

Rassa pedis.

Planta pedis, alijs planum, alijs pecten, graecis pedion: quinque ossibus constat: nam pollicis primum os comprehendit, quod in manu non item fieri
20 superius explicauimus. Respondet autem pedion, ei manus parti, quam metacarpium vocauimus: non solum forma, sed etiam constitutione ossium: praeterquam quod in superiore extremitate, capita ossium pedis, paulo gibbosiora sunt, & crassiora ac longiora: a quibus articuli incipiunt.

Planta pedis

Planum.

Pecten.

Pedion.

Pedum digiti totidem quot & manuum sunt, specie magis quam usum praese ferentes. Ideoque & iuncti, & breues, & gradatim compositi. quorum quidam maximam, quoniam sicut in manu, discerni a caeteris non erat opus, ita in ordinem redactus est, ut tamen ab alijs magnitudine, ac modico intervallo distare videatur. Constant digiti pedum ternis internodijs, & totidem ossiculis, ad eorum quae in manu sunt similitudinem: pollice excepto, qui duplici tantum osse constare videtur. Sed & idem pollex pedis (quemadmodum
30 is qui in manu est) sua ossa sesamoide habere videtur, circa primum internodium: propter eam utilitatem ac rationem, quae superius in manu dicta est. Tantum hac constitutione differt pollex pedis a pollice manus: quod os proximum pollici, omnium sit longissimum in pede: in manu vero, quod medium est. Explicasse videmur in ossibus ferè omnia quorum ratio intelligi potest. Caetera diligens rei naturalis perscrutator, apud se, qua poterit cura ac diligentia perquirat. Nunc ad ea veniendum, quibus ossa inuicem alligantur & constringuntur.

Digiti pedis.

Constitutio

Sesamoidea ossa, in pedis pollice.

De Cartilaginibus, quibus ossa in

fuis extremis communiuntur.

CAP. XXV.

NON est omittenda diligens naturæ solertia in ossibus custodiendis, ne continuo motu adinuicē propter siccitatem sibi congenitam atterantur: cui rei elegatissimè prouisum ac prospectum fuisse iudicabimus, si tota cartilaginū ratio (qua nihil in corpore diuinius) paucis à nobis hoc loco perpendatur. Nam de huiusmodi solidamentis ac veluti operculis, opportunū esse videtur, iam explicatis ossibus, aliquid recensere, anteq̄ ad ligamenta & nervos sermonem transferamus.

Lib. 2. parti.
animal. ca. 9.
& lib. 3. hist.
anim. cap. 8.
Gal. lib. 7.
util.

Natura (ait philosophus) eadem ossis & cartilaginis est, quāquam pluris minorisve ratione differant: quapropter neutrum præcisum recreescere potest, neque etiam cartilago rupta vnq̄ solidescere. Flexuris ossium insertur, veluti lectisternium, ne mutuo attritu lædantur. Mollis lubricaque est, naribus & auribus accommodata, ad vsum tutiorem, mollitiemq; flexilem: prominentiora enim si rigida sint, frangi celeriter possunt: minime autem frangitur, ac rumpitur pressa cartilago (inquit Galenus) vnde melius fuit prominentes partes tali substantia fieri, quā ex ossibus. Accedit Medicus ad philosophi sententiam, cum ait, cartilagine subungere ac sublinere quasdam partes, læuoris gratia, sicut in articulis. vtitur autem ijs (inquit) aliquando natura tanq̄ cedentibus moderate corporibus, vt in naribus, auribus, ensiformi. Eæ porrò ad operimenta & propugnacula subiacentium organorum, maxime sunt idoneæ, vt quæ neque frangi, neque rumpi modo fragiliū & friabiliū ac durorum: neque incidi & contundi queant, tanquam mollia & carnosā.

Lib. 16. util.
Galeni sententia cum Aristotelis placito collata.

Lib. 12. util.

Lib. 7. util.
Cartilaginis definitio.

Utilitas cartilaginum.

II. util.

Est igitur (inquit Galenus) particula quædā similis ac simplex in corpore animalis, aliarum omnium durissima, solo autem osse mollior, cui nomen ferè omnes medici imposuerunt *χόνδρον* id est cartilagine. Ea alba est, læuis, molliter flexilis: ad ossium commodiorem constructionem præcipue facta, vt in articulis, quibus inunctionis & læuoris vtilitatem præbet: vel ad dispathiam prominentium partiū, vt in xyphoide, naso, auribus. huiusmodi enim omnes nudæ ac prominentes particule, & quæ extrorsum indentibus obiacent atque expositæ sunt, tali substantia egebant, qualis neque rumpi, neque frangi facile possit.

Cartilaginis differentia.

Aures.
2. de nat.
deorum.

Variæ sunt cartilaginum differentia, varia etiam cognomina, pro partium ad quas pertinent ratione, quemadmodū mox explicabimus. Necessè est enim hoc loco, non solum eas cartilagine, quibus ossa communiuntur, explicare, sed etiam reliquas omnes paucis attingere, quæ sunt in vniuerso corpore.

Aurium cartilagine (Cicero vocat duros & corneolos introitus) medio criter ac moderate molles sunt, complicatæ ac prominentes, ne facile lædatur cerebrum propter ipsas positū, ab ijs quæ intrò possunt incidere. Iuuant

in super, ad excipiendos cōtinendōsq; sonos, quo facilius in meatū incidāt.

Palpebrarū extremis, adnatæ sunt cartilagine, ad quas pili recte infiguntur: semp̄q; prominent. Has cartilagine tharfos vocat Galenus. de quibus libro tertio, in oculorum dissectione.

5 Cartilagine extremo naso inhæretes, securitatis gratia factę sunt circa ea ossa quæ nasi formam effingunt: eæ à quibusdam alæ vocantur, Galeno pterygia: quorum motus, repentinis inspirationibus & efflationibus non parum confert.

II. vtili.
Alæ nasi
Pterygia.

10 Qua parte maxilla inferior ad ossa petrosa inseritur, in ea videas, præter cartilagine omnibus ossium extremis communem, aliud etiã corpus cartilaginofum, articulationi mediæ interiectum, crassum, & foratū, in medio refertum mucosa quadam ac viscosa substantia, qualem tum in singulorū spondylorum spatijs reperias, tum etiam in genu.

Cartilago in
maxilla infe
riore.

15 Ad fines ossis hyoidis, cartilagine insunt vtrinque, stylorum formam referentes, musculorum laryngis tēdines confirmantes, quarum forma in par ergo primæ figuræ ossium visa est.

Cartilago
post hyoides.

Laryngis orificio præpositum operculum cartilagineū satis tenue, epiglottiden græci vocant, quòd paruulæ linguæ formam referat: non solum ad edendam vocem necessarium, sed etiam ad comprehensionem spiritus.

Epiglottis.

20 Ea quidem ligula dum respiramus, recta stat: dum transglutimus, super laryngem concidit, vt eum operiat. Rotunda est, paululum in cuspidem definit, magnitudine paulo maior orificio laryngis, & ad partes quę sunt apud stomachum conuersa (inquit Galenus).

Lib. 7. vtil.

25 Caput laryngis hoc est vbi initium capit arteria aspera, λάρυγγα græci vocant, latini fauces, tribus cartilaginibus compingitur, quarū exterior ac prominens nodū gulæ efficit scutiformis dicta (ait Galenus) græcis thyroides: quòd veluti quidam clypeus, aduersus iniurias externas proposita sit: alioqui parum facit ad vocis modulationem. Alia est in capacitatem laryngis cōuersa, cui nomen arytenoidi à vasis olearij similitudine, positionē habens

Pharinx.
Fauces.

Scutiformis.

30 cōtrariam epiglottidi. Rursus alia strictior est, in inferna laryngis basi, hęc innominatam vocant: de quibus omnibus vberrime docebimus suo loco.

Arytenoides.

Innominata.

Cæterum huiusmodi corpora cartilaginosa. quæ magna asperæ arterię portio sunt: bronchia græci nuncuparunt, vnde & ipsam arteriam bronchum.

Bronchia.

Bronchus.

Anuli tracheæ arteriæ.

35 Totum meatum arteriæ asperę cōstituunt anuli cartilaginofi, membranosus ligamentis contenti, non integri aut absoluti, in cicute formam (vt ait Lactantius) compositi: græcis à forma s literæ σπυγμωδεις appellati, vnde latinis quibusdam etiam cformes dicuntur.

40 Costæ thoracem constituentes, qua parte sterno connectuntur, cartilaginofæ sunt, ossea substantia in rotundum ac flexile quiddam degenerante, ad thoracis motum liberiolem. Copiosa quoque cartilago nothis costis in vnaquaque extremitate circumfusa est, propter dispathiam: minime enim frangitur ac rumpitur pressa huiusmodi substantia. De quarum cartilaginū figura, & connexionis ratione, in ossibus dictum est.

Cartilagine
costarum.

45 Subnata etiam est ossi pectoris, ad finem, mucronata cartilago, dicta ab ensis similitudine εὐφροδία, quæ manifestum est propugnaculū oris ventris, &

Mucronata
cartilago.

partis phrenon quæ ibi est, ac cordis. Eius autem cartilaginis forma, in of-
fium figuris superius visa est.

*Cartilago in
genu.*

Iam qualis sit quæ genu articulo cartilago circuniacet, etiam in ossibus
attigimus, ac deinceps in ligamentis vberius docebitur. In summa: nullum
est os per articulationem ad aliud coniunctum, in cuius extremo nõ sit ad-
nata cartilago, propter eas vtilitates quæ pauloantè enumeratæ sunt: vt hic
sit communis sermo, ad spinam, brachia, omoplatas, cubitos, manus,
coxas, femora, crura, ac pedes.

De vinculis aut ligamentis, quibus

singulæ corporis partes inuicem continentur. CAP. XXVI.

Explicasse videmur in ossibus omnia quorum ratio intelligi potest: nunc ad ea veniendum, quibus ossium articuli continentur ac constringuntur, ligamenta aut vincula appellant: Hippocrates *(Ludiciorum)*, iuniores medici (inquit Galenus) nervos colligatores: de quibus in vniuersum dicere aggrediemur, figuris ad ea demonstranda propositis, si prius pauca quædam de eorum naturis, vtilitatibus, ac differentijs, communi sermone præscripserimus, à quibus quæ deinde subsequuntur, multo faciliora futura sint.

Ligamenta.
Vincula.
Syndesmi.
15. vtilit.

Est igitur ligamentum, pars corporis simplex, à spermate concreta, ab osse deducta, omnino exanguis, mediocris consistentiæ, pro partium ad quas pertinet ratione: nullo sensu prædita, variam formam retinens: cuius officium ac præcipuum munus est, ossibus præesse, vt ea connectat, articulosq; confirmet, qui motionibus à natura destinati sunt. Galeno verò placuit ligamentum definire, communi vocabulo, quicquid ossa colliget: propria autem significatione, corpus spermaticum, ab osse natum, in diuersam autem naturam trāsiens: aut in os implantatum, vt in articulis: aut in musculum, ex quo cum neruo fit tendo. Vera autem ligamenta, ab osse ad os pertinent, nullo ferè sensu tactus, aut eo admodum obtuso prædita: quæ propter sola motum nullum efficiunt: tantum colligant: qualia sunt, quæ maiorum ossium internodia confirmant. iicin etiam quæ tenuia & membranosa, paruorum ossium articulis præfunt. Nisi enim ossa ligamentorū beneficio continerentur, nihil certe prohiberet ea in quolibet motu luxari, & à suis acetabulis identidem subsilire: cuiusmodi ne quid fiat, natura omnes ossium articulationes, in circuitu comprehendit validis ligamentis, remissionem & intensionem admittentibus. Quæ autem ligamenta mixta nervis inseruntur in musculos, ea certe sensus nescio quid à nervis accipere possunt.

Definitio ligamenti.

Lib. 1. de motu musc.

Vera ligamēta quæ dicuntur.

Vtilitas ligamentorum.

Habent igitur vincula quibus ossa nodiq; corporum alligantur, nervorum ferè naturam: eo dempto, quòd ea magis dura sint, neque sensu aliquo prædita: nisi quid à nervorum aut membranarum vicinia desumant: vnde quibusdam ea magis placuit nexus appellare, quòd ossa mutuo connectant ac colligent: ligamenta quoq; ab hoc nominata, quia mouere nequeant, sed tantū colligare. Alba sunt, solida, exanguia, concauitatis expertia: præter id tantum quod ad pudendum pertinet. Nascuntur ab ossibus, & in ossa plerunq; finiunt: musculis vires addunt, eosq; præcipue cõtexunt. Caro enim circa ossa consistit, vinculis modo fibrarum tenuibus, adhærens, cuius causa ossium genus habetur.

Vinculorum facultas.

Nexus.

Ligamentorū substantia.

Triplex est ligamentorū vsus ex Galeni sententia. Primo enim id præstant à quo & nomen ipsorum deriuat. Nam ex osse in os inserta, vinculum

Ligamentorū vsus.

Lib. I. anat.
administr.

vtriusq; commune redduntur, hoc solo nomine, vt ossa inuicem deligata contineant. Secundo vsu, munimēta sunt corporibus subditis: quod in brachialis tendinibus vides. Tertio, veluti quædam indumenta his ipsis tendinibus extrinsecus circundantur. Quartus autem ipsorum vsus generalis alius nō est. etenim qui muscoli exacte ligamenta in suis capitibus tenent, eorum similis est quoq; vsus, ei quem de ossibus ostendimus: præterquam quòd huiusmodi ligamenta os ossi non committant: sed medio ipsorum, musculos subiectos ossibus, ex quibus ducunt originem.

Ad quid facta
Et ligamēta.

Facta ad hoc præcipue ligamēta, vt ijs articuli vndecunq; custodiātur ac cohæreāt. Nam quas articulationes sciebat natura validis & multis actionibus famulari debere: periculūmq; imminere, ne ob violentiam luxatio contingeret, eas vndiq; strinxit multis extrinsecus ligamentis, non tantum crassis & membranosis, sed etiam rotundis & cartilaginosis. Vbi autem minus violentis actionibus articuli destinati sunt, ibi natura, metu iam abiecto, tenuia & membranosa ligamenta deduxit, laxam ijs totam ossium constructionem fabricata.

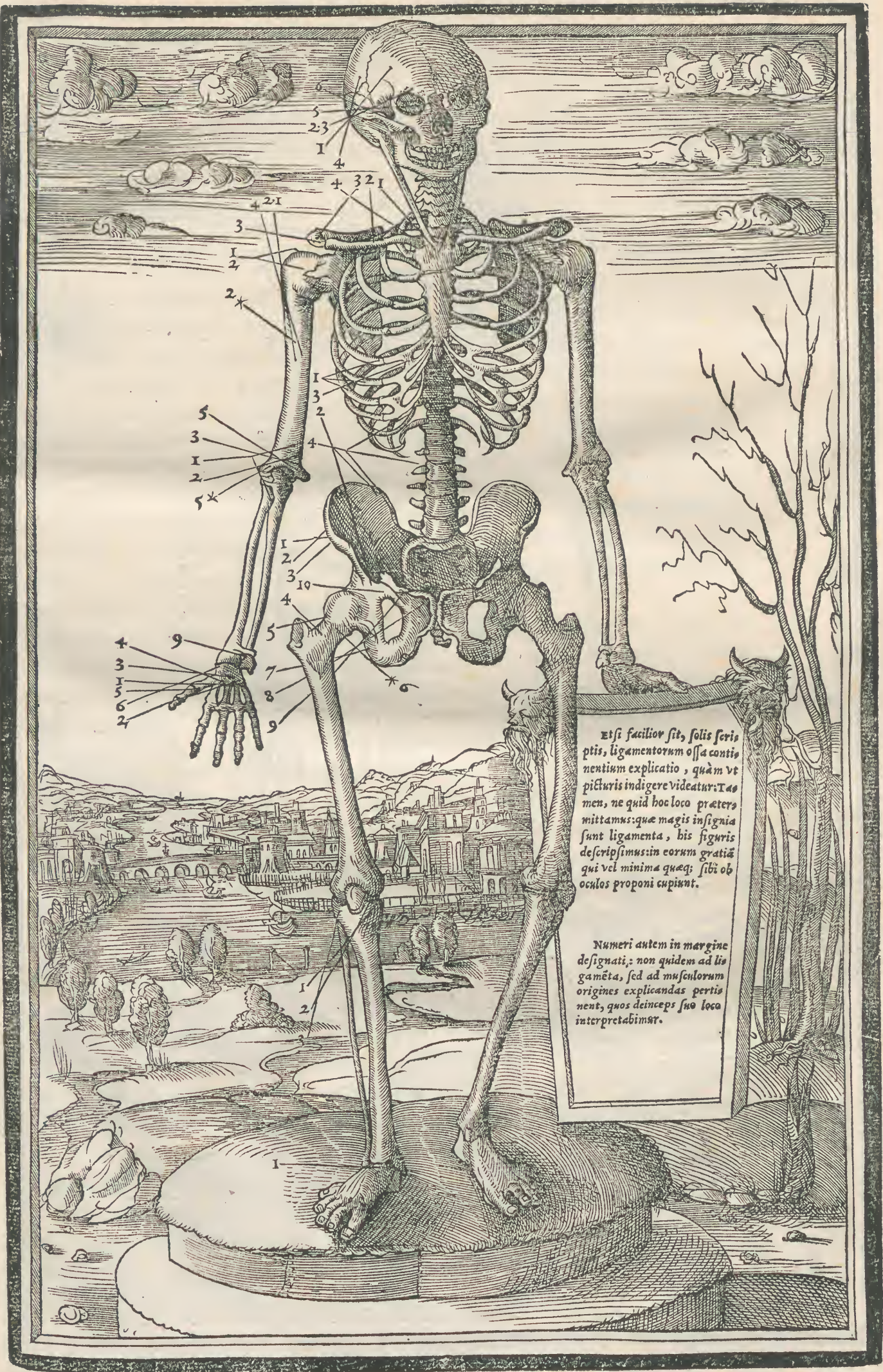
Differentia
ligamentorū.

Ligamentorum verò nonnulla, rotunda & crassa sunt: vt quæ præcipuos & maximos custodiunt articulos: eaq; interna sunt, ab ossium capitibus, in media acetabula implantata, articulis tantum propria, vt nervos cartilagineos esse prima fronte iudices: alia membranarum instar lata ac longa, vt quæ articulos conuestiunt. Sed præter id duplex ligamentorum genus, siue quod ab osse productum ac recòditum in os desinat, siue quod ossa vicissim extrinsecus alliget, aliud est ligamenti genus, quod ab osse quidem natum, in os tamen non finitur. Quædam enim ligamenta ab aliqua ossis particula proueniunt, quæ tamen extrinsecus porrecta, tendines prius iuuant quàm ossa: vt quod ex tibiæ extremo in calcem desinens, vnà tendines subiectos constringit, vnàque ipsis ossibus ligamentum efficitur. Ad hæc verò quæ ab osse nascentia in os non desinunt, connumeramus ligamenta neruis confusa, per multas corporis partes deerrantia, musculorūque subiacentium communia: item quod ab osse pubis ad naturale pertinet, solum omnium concuum, vt iam prædiximus.

Ligamēta neruis
comixta.

Nunc proponendæ sunt ligamentorum figuræ, quibus diuersas ipsorum formas, ductūsq; varios, & connexionis rationem doceamus.

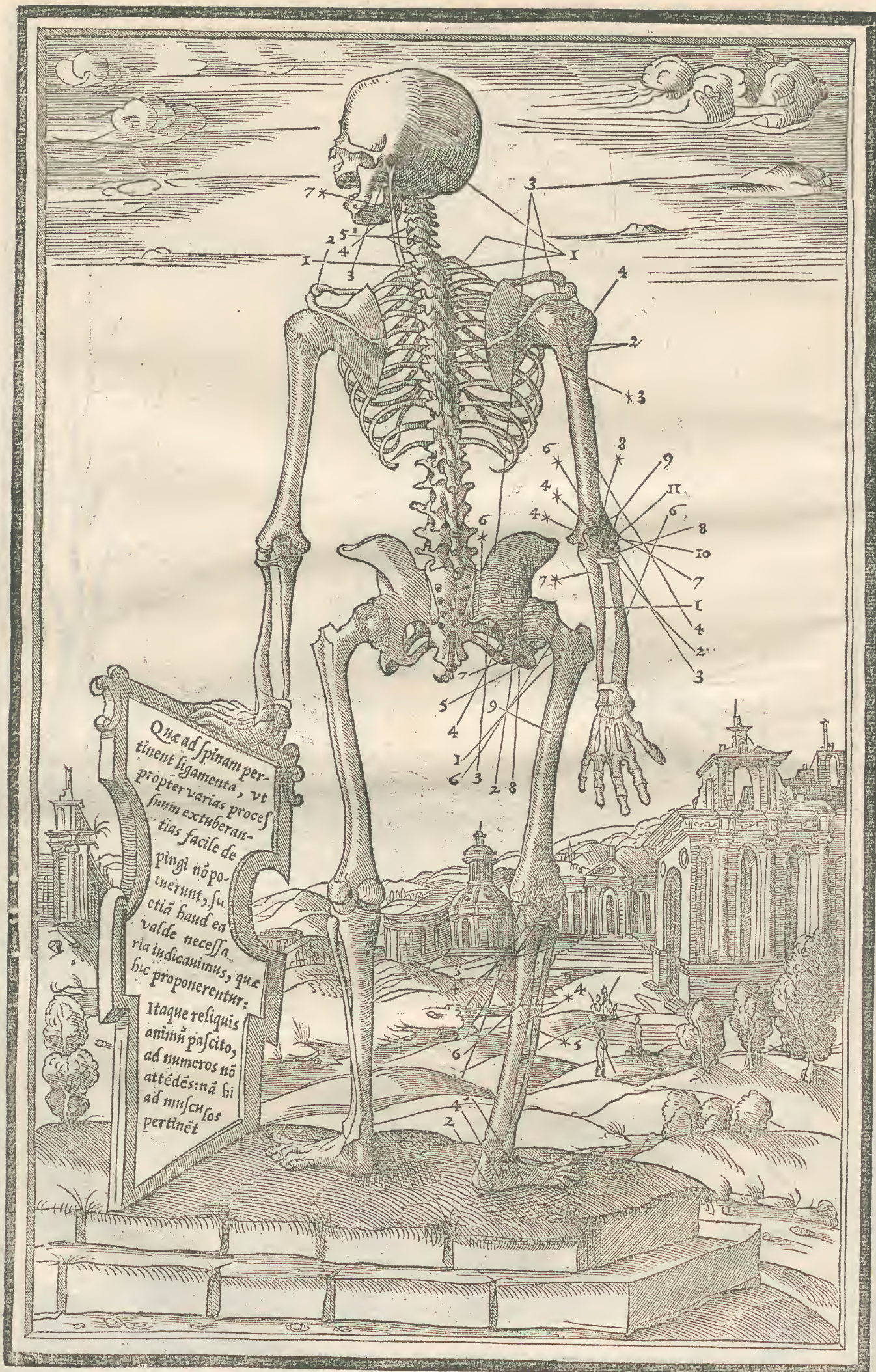

Et si facilius sit, solis scri-
 ptis, ligamentorum ossa conti-
 nentium explicatio, quam ut
 picturis indigere videatur: Tas-
 men, ne quid hoc loco praeter
 mittamus: quae magis insignia
 sunt ligamenta, his figuris
 descripsimus: in eorum gratiam
 qui vel minima quaeq; sibi ob-
 oculos proponi cupiunt.

Numeri autem in margine
 designati, non quidem ad li-
 gameta, sed ad musculorum
 origines explicandas perti-
 nent, quos deinceps suo loco
 interpretabimur.

Que ad spinam per-
 tinent ligamenta, vt
 propter varias proces-
 sum extuberan-
 tias facile de-
 pingi nō po-
 uerunt, su-
 etiā haud ea
 valde necessa-
 ria iudicauimus, quæ
 hic proponerentur:
 Itaque reliquis
 animū pascito,
 ad numeros nō
 attēdēs: nā hi
 ad musculos
 pertinet

LIGAMENTORVM PARTES OMNES CORPO-
ris constringentium, secundum artus ad quos pertinent
enumeratio. CAP. XXVII.

5 **D**icendum est de ligamentorum generibus quibus singulæ corpo-
ris partes continentur, idque etiam ex Galeno, vt deinde (no-
stro more) aliquid describamus, quod & Medici sententiã paulò
latius explicet, & rem vti à nobis visa est, exponat.

10 Capitis, & faciei ligamenta. CAP. XXVIII.

15 **C**vm igitur omnium ligamentorum proprium sit partium motui
destinatarum articulis præesse, easq; præcipuo quodam munere
in seinuicem colligare ac connectere: nullaq; pars cranij, aut etiã
faciei motu vel eo quidem minimo opus habeat: certe multum absonum
20 & frustra à natura conditum fuisse credendum erat, siquidem eas partes li-
gamentis deuinxisset: nobis quoque multo minus considerate prospectum,
si vel id explicare conaremur, vel tale quid aliquando factũ fuisse credere-
mus: cum nemo sit etiam minimo sensu præditus, qui non facile aduertat,
25 ea ossa futuris ac cõmissuris (quas superiori, qui de his habebatur, sermone
descripsimus) inter se copulata, nulla tamen interueniente vinculorum fa-
cultate. Ac licet quædam faciei commissuræ cartilagine communiantur:
hoc tamen ad ligamentum non attinet. Itaq; nihil est quod nos in eam
sententiam adducat, vt cranij & maxillæ superioris contextum hoc loco
describamus, cum is præcedenti sermone iam sit satis explicatus, nõ enim
30 aliquo ligamentorum genere constat. Quòd si hic nobis obstes, dum ad-
ducis in interno cranio permultas videri membranulas ligamentis haud
absimiles: certe nolim te in hoc decipi, vt eas temere existimes ligamenta
iure appellari debere: licet habeant nescio quid veris ligamentis simile, ob
hoc fortassis quia connectunt ac confirmant: sed ossibus non hærent, & ea
35 nõ mouent, cum cranij & faciei ossa nemo nõ neget moueri posse aut de-
bere: quapropter nostro iudicio verius inter membranas connumerandæ
sunt huiusmodi particulæ: de quibus libro sequenti vberrimè, cum cere-
brum aperiemus.

At verò maxilla inferior, cum perspicuum motum habeat, & omnino
35 necessarium: ea propter continetur ligamento à sinu superioris ossis ad
summum caput ipsius maxillæ pertinente. Nam ad alterum caput quod
paulo inferius est, implantatur tendo à musculis faciei & colli natus, ad
motum præcipue commodus, quemadmodum etiam ij qui à musculis iu-
gali annexis ad mediam ferè maxillam inferiorem ducuntur, quos in ema-
40 ciatis & atrophia laborantibus potius iudices membranosa ligamenta, q̄
quiduis aliud: huius tamen rei, officium iudicem esse volumus. Id verò est
quod ait Galenus, alterũ cornu maxillæ inferioris in mucronem desinens,
tendinem à temporis musculo descendente suscipere: alterum, capitis ossi
sub eo exortu, quem maxillarem vocant, alligari. Cæterum qua parte pro-
45 cessus ille superior inferioris maxillæ leuiter ingreditur sinum alterius, in

*Cur in cranio
& facie nulla
inueniatur li-
gamenta.*

*In interno cra-
nio membra-
nulae ligamen-
tis similes.*

*Maxille in-
ferioris liga-
menta.*

Tendo.

*In libella de
ossibus.*

Cartilago inter duas maxillas.

ea, cartilaginofum quiddam interiacet, nodum maxillæ fufcipiens, ab extremis fpiffum ac prominens, læuigatum, ac durum, à medio tenuiffimum, & in mollem quãdam fubftantiam definens, perforatum, in quo foramine continetur veluti mucofus quidam humor, vifcofus ac lubricus, motionem faciliorem efficiens; cuiufmodi quiddam in genu pro partis ratione deinceps explicabitur.

Ligamēta caput thoraci colligantia.

Caput antrorfum duo ligamenta colligant, fub eo finu imi petrofi offis nafcētia, in quod implantatur maxilla inferior. Ea verò ad mufculos fub humerales pertinent, in quorum fubftantiam diffunduntur ac finiunt, circa primam & fecundam metaphreni vertebram. Sunt alij duo paulo pòft fiti, ab eo petroforum processu nafcentes, quem fuperius mamillarem vocauimus: ad primum os fterni pertinent, quo loco claues committuntur. Aliud præterea, ab occipite natum circa summam ceruicem intermedias spatulas attingit: eifque partim adhæret, partim pòftremis ceruicis vertebris connectitur: quod in emaciatis, gracilioribus, ac fenibus facile confpicias: in præpinguibus enim & admodum torofis, confufum habet cum adipe contextum. Verum id eſſe ligamentum nulla alia ratione iudicamus, quàm quòd extrema præ fe ferat ligamentis propè fimilia, & ab offe ortū ad offa pertineat. Horum autem vinculorum meminit Galenus lib. 12. vtilitatum circa principium.

Ligamenta ad spinam pertinentia.

CAP. XXIX.

Spondylorum ligamenta cõmunia.

Spondylorum spinam constituentium propria ligamenta dici debent quæ ipfos vndique circumiacent, & tum in lateribus eorum apophyſibus infunt, tum verò magis ad posteriores processus at-

Lib. 13. vtil.

tinent (inquit Galenus). Communis autem eſt ligamentorum omnium ad fpondylos attinentium ratio (præter primum & fecundum tamen) vt ſibi-

Lib. 12. vtil. Cartilago in vertebris.

inuicem tuto colligati ſint ex anteriore parte, articulati verò retrò, inquit idem. Sed & in anteriori parte cartilago circũiacet plurima, cui ligamenta neruofa, ampla, craſſa, fortia, implãtauit natura, ad cuſtodiendũ & colligã-

Mucus i vertebris.

confiſtit: potiùſq; alia parte cõfringatur os, q̄ ea qua ligamentis vincitur. Interiacet autẽ iſſis mucofa quedã ſubſtãtia, mollis, vifcoſa, digitis hæres, paulatim indureſcens, dũ ad externos orbis peruenit. Id autẽ eſt quod Hippocratem coëgit dicere, mucofa eſſe huiufmodi vertebrarum ligamenta.

Lib. 13. vtil.

Cuius rei meminit Galenus, cum ait, vniuerfos ſpondylos ab anteriori coniunctione abſcedentes, retrorfum paulatim diſtare, habentes plenam mediam totam regionem, humiditate craſſa & vifcoſa, confimili ei quæ & alijs articulis propè omnibus diſſeminatur.

Ligamentum membranofum per totã spinam.

Eſt præterea à ſecunda vertebra ad imum offis ſacri quiddam membranæ ſimile, vertebraſ vndiq; contegens, antrorfum firmiſſimum, omnibus filamentorum generibus contextum: quorum recta magis confpiciuntur. Id verò ligamentum eſſe vertebris cõmune nemo ibit inficias, cum & à ſecunda vertebra oriatur, & ad imã offis ſacri partẽ deſinat: obiter intermedijs vertebris ita ſe inſinuans, vt ad ipſas quodammodo complicari videatur.

Sic autem ad vnguem anteriores omnium spondylorum partes colligat, vt multi medicorum (ait Galenus) non colligari in his partibus, sed con-
 crescere inuicem spondylos existimarint: alio autem loco, vocat id ligamē-
 tum membranofum, villos habens: rursus etiam alio, appellat membranam
 5 que geminas spinalis medullę tuniculas extrinsecus ambiat, sese in mediam
 vertebrarum sedem insinuans, vt commune vtrisque vinculum præbeat.
 Sed ad particularia vertebrarum vincula.

Prima ceruicis vertebra, haud eadem ratione cum secunda connectitur
 qua reliquæ inter se. Habet enim validissimum admodum & insigne liga-
 10 mentum, in interna sui parte natum, ab ijs extremis quibus ambitur pars
 superior secundæ vertebræ, quæ dentis formã habet: ipsũmq; dentem ea in
 parte colligat, ne validis motibus qui à prima vertebra fiunt, corrumpatur.
 Sunt alia duo minora ligamenta, tenuia, & laxa, primam vertebram imo
 15 capiti alligantia: quorum ortus est à tenuissimis processibus imi capitis,
 quæ sunt circa id foramen, per quod medulla exit in spinam. Inseruntur
 autem leuiter ac laxè, in supremas, sed exteriores oras ipsius spondyli, ad
 motum liberiolem ac faciliorem. Horum ligamentorum meminit Gale-
 nus libro 4. Anatomicarum institutionum, circa finem. Qua verò parte,
 20 suprema vertebra secundæ alligatur: in ea, duo vincula minus quidem per-
 spicua, atque omnium laxissima sunt: ab imis oris primæ vertebræ ad su-
 premas secundæ transmissa, & tandem in musculos vtriusq; vertebræ mo-
 tioni destinatos conspersa ac desinentia, cuius rei meminit Galenus in li-
 bello de ossibus. Talis est primæ & secundæ vertebrarum connexionis ra-
 tio. Reliquæ verò colli, parem habent inter se ligamentorum admodum
 25 validorum rationem: quorum origo est ab imis superioribus. ad summas
 inferiores, partis potissimum aduersæ, quæ præcipua ac maiori vertebra-
 rum portione constat. Cæterum hæ quidem ceruicis vertebræ, paulo laxio-
 ribus ligamentis vinciuntur, quo facilius, præter alias, etiam ad latera cir-
 cunduci possint.

Dorsales spondyli, continentur adinuicem per ligamenta à superiori-
 bus ad imas tendentia, quemadmodum & alij: strictiorem tamen & magis
 compactam vinculorum compagem habent, quàm reliquæ vertebræ, eo q-
 nulla flexione, aut ea admodum parua indigeant. Vnde nobis aliquando
 30 visæ sunt duæ, interdum etiam tres dorsi vertebræ, ita sibi inuicem iunctæ,
 vt perpetuam ac continuam vertebram efficerent, nulla futura, aut com-
 35 missura separatam, nullo vinculo colligatam. Sed quin id præter naturam
 factum fuerit (quemadmodum pleraq; alia) nobis non est dubium.

Quod verò ad lumbos attinet, etsi validiores ac crassiores sint eius loci
 vertebræ, tamen omnium laxiorem habuerunt per vincula connexionem:
 40 quòd liberiori motui essent obnoxia: præterea autem, pari ratione con-
 nectuntur inter se, qua reliquæ superiores.

Sacrum os, spinam suscipit, eique annectitur, ligamento maxime vali-
 do, laxo tamen, & omnibus motibus cedenti, quod eo pacto producitur,
 ac vincit, qui dictus est in superioribus vertebris. Coccygis verò tria os-
 45 sicula, singulis ligamentis tenuibus, ac validis vinciuntur, tum in sein-

Lib. 13. vtili.

Lib. 16. vtili.

Libello de of-
sibus.Vincula ver-
tebrarũ colli.Vertebrarũ
metaphreni
ligamenta.Dorsales ver-
tebrę cõnigit
& cõtinuæ.Vertebrarũ
metaphreni
ligamenta.Ossis sacri li-
gamenta.Coccygis liga-
menta.

uicem, tum ad os sacrum: non vsque adeo tamen stricte ac rigide quin facilem motum in anteriora obtineant.

Interiora spinæ ligamenta tertio libro fusiori sermone explicabuntur, dum ipsam spinam aperientes, membranas quibus vestiuntur nerui explicabimus.

Ligamenta thoracis.

CAP. XXX.

Ligamenta
thoracis.
Costæ veræ.

Nothæ.

Cartilagine
in extremis
costis veris.

Foramina in-
ter ligamēta
membranosa.
De his vide-
to Gal. in li-
bello de ossi-
bus.

Ligamenta
sterni.

Cartilago xy-
phoides, vul-
go malū gra-
natum.

Nil est in vniuerso thorace quod non suis vinculis deligetur. ac primū quidem, costæ veræ, quæ vertebris apponuntur, latum habent ligamentum, arctum, haud ita laxum: cum ipsæ ex sese minus moueātur: quæ verò iunguntur inferioribus apophysibus vertebrarum, longe compactius & strictius habent vinculum, arctiusque ea parte cohærent. Nothæ autem, laxius ad vertebrae cōnectuntur: quòq; magis ad imum tendunt, eo minus stricte vincuntur, quòd eæ motu præter alias magis insigni præditæ sint. Sternon dum ferè attingunt costæ veræ, tum quidem cartilaginosa suis extremis fiunt (vt iam dictum est) atque ita hæ cartilagine pectorali annectuntur, nullo præterea intercidente ligamento: cum aliquid habeat cartilago cum vinculis commune, quantum ad connexionem. Verum ipsas quidem cartilagine, membranosa ligamenta primum obuoluunt, deinde adiuicem colligant, & sternon coniungunt: in quorū vinculorum medio, quod est inter duas cartilagine, præcipue circa mammæ, foramina videas admodum conspicua, per quæ venæ insignes ad eas feruntur: quarum sermo deinde futurus est in venarū descriptione. Ex spurijis, duæ priores, in cartilagine etiam exeunt, ad extremas veras pertinentes, vt eo pacto sternon attingant: imæ reliquæ, nullam habent cum ossibus sterni connexionem, sed in cartilagine, etiam leuiter finientes, videntur membranæ inferiori ventri circumtensis quodammodo alligari, vt internis visceribus extumefactis cedant, & ipsas membranas aliquatenus extendant ac dilatent.

Sterni ossium (quæ non amplius quàm tria nobis visa sunt) connexio sic habet. Primum os omnium maximum, lunatum, & paulo latius, alterū excipit, qua parte secunda costa superior, ad sternon inferitur. Fit eorum ossium connexio, per ligamenta valida, à superioris ossis extremo, ad summum alterius demissa: non ita tamen obscure (vt quidam existimant) quin facile percipiatur, hac in parte ossa abiuicem dirimi posse. Secundum os, tertio alligatur ad sextam & septimam costas veras, idque vinculis etiam validis ac perspicuis. Tertium autem, gladioli aut scutuli formam multo verius retinet, quàm quæ sibi adnascitur cartilago, quam xyphoidem & scutiformem à specie, mucronatam etiam vocarunt antiqui, quod in plurimis corporibus verum esse conijcimus. Tamen eam interdum vidimus, non quidem gladij aut scutuli formam præ se ferentem, sed per medium diuisam, hirundinis caudam extremam potius referre quàm quiduis aliud: in plerisque etiam corporibus, nullo pacto diuisa aut fissa nobis apparuit, sed in hemiciclum aut dimidiatum orbem sinuata, vt ipsa cartilago circa extremum latior videretur, quàm ab ea ossis parte à qua dependet. Proinde

sternon tum exterius, tum interius, ambit tunica quædam (præter eam tamen quæ singulis ossibus propria est) ligamenti munere potius fungens, quàm membranæ. Ea, conuestit ac confirmat cartilagineas à costis veris ad pectorale pertinentes. Introrsum, colligat sternon mediastino, per totam
 5 longitudinem: neruis ad diaphragma procurrentibus viam præmunit, eosque confirmat, & ita ad se attrahit, vt inuicem ferè cohæreant. Extrorsum autem ita confunditur musculorum adiacetium finibus, vt in eorum aponeuroses desinere videatur: quod alioqui membranæ minime proprium esse solet.

Membrana
ligamentosa
sterni.

10   Clauiculæ ligamenta.   C A P.   XXXI.

Clauicula sterno sic alligatur. Primum, qua parte os pectoris attingit, ea quædam ligamenta valida sursum ad caput ascendunt: habentia quiddam in ea clauicula leuiter concauum ad quod in-
 15 ferantur. Sed & articulum clauis ad sternon, rursus circumuoluit aliud ligamentum potens, mediocriter laxum, membranofum, motui non vsque adeo insigni aut qui facile perspicui possit cedens. Alia parte, quæ ad brachium est, processui omoplatarum maiori alligatur, ea ratione quæ iam
 „ pauloantè descripta est. Nam non solum (inquit Galenus) clauem omoplatæ colligant ligamenta membranosa, sed ex superabundanti, tertium aliud in eis superiacens os cartilagineum, alijs quibusdam ligamentis fortibus à quibus occultatur, ipsum subiectis ossibus copulat.

Ligamenta
clauium.

Lib. 13. vtilit.

   Ligamenta humeri.   C A P.   XXXII.

Humerus per ligamenta ad partes sibi vicinas connexionem: antrorsum enim, alligatur sterno per clauiculam: postica, & ea superiori parte, omoplatæ: collo, per ligamenta robustissima à vertebra vtrinque sursum delata, & ad omoplatæ processum maximum, in longum producta: qua eadem parte rursus etiam humerus omoplatæ coniungitur, per membranofum ac validissimum vinculum, ab eodem processu, sub quibusdam musculis ad brachium delatum. Sed est præterea ligamentum aliud, humero magis peculiare: quo validissimo, ac membranæ instar, conuoluuntur tum ceruix omoplatæ, tum caput humeri superius: ita laxè tamen, vt ossi liberum in acetabulo motum relinquat.
 35 Incipit autem id ligamentum à labijs omoplatæ, quæ circumstant acetabulo: alligatur verò ad maioris capitis ossis humeri ceruicem, quæ est iuxta eum processum, in quem, tertij & item quarti musculorum posterioris figuræ tendines inseruntur, qui humerum sursum attollunt. Huius rei meminit Galenus cū ait, Humerum ad scapulas ligamēta quædam membranosa valida, in explantationum locis orientia coniungere ac stringere circulariter, ne caput ossis rotundum à subiecta cauitate ceruicis omoplatæ (quæ supina est, & capiti humeri similis) facile excidat: Laxa quidem facta fuisse, quòd per humerorum articulum non solum extēdere & flectere, sed in orbē quoquo uersum circumducere brachium liceret. Fusius id ipsum
 45 explicat alio loco, in quo contendit, tria ligamenta fortia, os brachij ad

Humeri liga.

Lib. 2. vtilit.

collum omoplatae copulare, praeter comune omnium articulorum circumferentiale ligamentum. Amplum igitur (inquit) & membranofum ligamentum quod omnibus articulis inest, nascitur ex labijs concauitatis quae est in omoplata: totam autem articulationem exacte in circuitu ambiens, in principium capitis adnascitur. Aliorum vero trium, duo quidem exacte sunt rotunda, quales sunt nerui, tertium vero leuiter amplum. Enascitur autem primum, ex fine apophyseos, ἀγκυροειδῆς, hoc est ancorae formam referentis processus: alterum vero, quod est maius, ex collo omoplatae, secundum eam maxime partem, ubi superiacentis ei concauitatis supercilium est altissimum. Huic igitur caput brachij ascensum praebet securum: tam magnam in superioribus & anterioribus sui partibus sortitum concauitatem pronae sectioni ampliusculae simile, quantum est ipsum quoque ligamentum. Aliud vero prius dictum ligamentum, ex internis partibus capitis brachij circumtenditur. Reliquum tertium, ex eadem cum secundo regione exoritur: obliquum autem illi subnascens, inseritur & ipsum in primum principium capitis brachij, similiter ut amplum ligamentum, quod totum in circuitu comprehendit articulum. Est enim id ipsum quadamtenus pars ipsius articuli. Praedicta vero ligamenta duo, perueniunt ad superiacentem brachij muscolum, quem cum ageremus de manu, in caput radij dicebamus implantari. Ea est de ligamentis ad humerum attrinentibus Galeni sententia.

Vlnae ligamenta.

CAP. XXXIII.

Ligamenta cubiti.

Và duo cubiti vertices summum humeri ingrediuntur (in superiori ossium descriptione trochlearum orbitis similem esse diximus) in ea parte ligamentum est ab utriusque ossis ceruicis exteriori latere natum, membranofum, validum, laxum, quemadmodum & id quod ad omoplatam pertinet, utrinque totam articulationem in orbem ambiens: quo solo, duo haec ossa coarctantur ac continentur. Cubitus autem, superiore sui parte, radio cohaeret, per comune quoddam vinculum, latum, membranofum, laxum, motibus cedens, totam duorum ossium articulationem ambiens, & ab vna ceruice ad aliam protensum. Paulopost, aliud est ligamentum, iam superius in ossibus obiter descriptum, ab eo sinu summi cubiti natum, quod est versus eam cauitatis partem, in quam trochlea circumagitur. In eum autem sinum, caput radij superius inseritur: eoque ligamento valido ac lato sic continetur, ut tamen libere circumagi possit, nec facile ab acetabulo dissilire, quando non habet cauitatem usque adeo patentem atque amplam. Rursus duorum ossium motibus, qui fiunt dum brachium circumagimus, praestitum ligamentum admodum latum, ut extensa quaedam membrana dici possit, nisi a summa interna vnius & alterius ossium parte nasceretur, ad imam internam tendens atque insertum, exteriores vlnae musculos, ab internis veluti paries quidam fecernens ac diuidens: a cuius finibus, tunicam accipiunt muscoli, motus ossium circulares obeuntes, quos deinde suo loco describemus. Ad id vero ligamentum, venae & arteriae insignes penetrant, tum ad ipsum tum ad vicinarum sibi partium nutrimentum, quod in ossibus etiam attigimus. Iam imus cubitus, imo radio conectitur, ea fere ratione quam in summo cubito diximus: nascitur enim ab extremo fere radio (circa eum musculum qui orbiculatus ei parti

Imus cubitus

adiacet) validum ligamentū, larum, mébranofum, laxum, extreme cubiti ceruici conuolutum: non huic tamen immobiliter adhærens, sed ita cubitum radio colligans, vt liberum & innoxium motum relinquat. Pertinet hoc ligamentū ad carpū, nectitq; cubitū, simulq; radium ipsum carpo. Sed in super
5 ab appendice extremo cubito adnata, prodit aliud ligamentū, breue, validū tamen ac durū, quod in secundū ordinē ossium carpi minimo digito respondentium inferitur.

Radius autē, duobus carpi primoribus ossibus ligamento satis robusto
conectitur, ab eius extremi capituli labris enato, qui tandem in finū leuiter
10 concauum desidet, in quē prima duo ossa carpi recipiuntur. De his verò
,, ligamentis ita sentit Galenus: Vlnæ (inquit) ad humerū ligamenta fortia
,, producuntur, circum articulationē, quę vehemētes motus sustineant. Radius
,, quoq; vlnæ cōiunctus est, in vtroq; sine validis ligamentis. Vlna etiā carpo
,, conectitur, nō crassis modo, sed etiā duris vinculis, contra ea quę vellere
15 aut prohibere motum possent, néve articulorum ossa plurimum à mutuo
,, connexu resiliant ac distent.

Brachialis vincula.

CAP. XXXIII.

 Inciuntur omnia carpi ossa inter se, per id ligamentū quod à labris
concauitatis imi radij capituli profilit, & ad ea extēditur, ipsaq; om-
20 nia ita colligat, vt tamē nullo negotio moueri ac circūduci possint.

Nam non solū id vinculū pertinet ad primū ordinē ossium carpi, sed etiam
cōmune esse videtur ad ordines reliquos. Est tamē præter id, rigidū aliud li-
gamentū, à singulis ossibus, ad ossa singula sub prædicto pertinēs: quod pro-
prium & peculiare ossiū carpi dici potest: cuius maiorē portionē, eamq; la-
25 xiorē suscipiūt, ea quę maiori motu opus habent ossa, veluti qua parte os
carpi pollicem admittit. Id verò est quod ait Galenus, articulationes carpi
,, stabiles ac tutas factas fuisse, tum ab ossiū cōstructionibus, tum etiā magis à
,, præduris, & crassis ligamētis ipsos articulos foris cōtinētibus. Sed & in imo
,, carpo, introrsum, ad metacarpium, aliud est ligamentū insigne, natū ab acuta
30 apophysi eius ossis carpi, quod primo pollicis articulo respōdet, trāsuersim
ad aliū sui ordinis ossis processū tēdens, ad quod id os metacarpij alligatur,
quod minimo digito respōdet. Ita quidē intēsūm est hoc ligamētū, vt tāq; sub
arcus iaculatorij neruo digitū libere inferere possis in eam cauitatē quę ipsi
extēso vinculo subiacet: tendinibus tamen exectis, qui multiplices per eam
35 capacitatem ad internam manum commeant, quemadmodum in muscu-
lorum descriptionibus postea videbitur.

Ligamenta postbrachialis.

CAP. XXXV.

 Metacarpium autē carpo iungitur, iisdem ferè vinculis, quibus &
carpus radio. Nam à vinculo radij ad carpū attinēte, propagines
40 enatæ, metacarpium alligāt. Cum enim tota ossiū carpi cōnexio,
vsq; ad initiū metacarpij eo ligamēto quod radius producit, ceu
membrana quadam non solum ossa connectente inter se, sed etiam com-
muniente, circunuoluantur: certe ob hoc non minus dicendum est, eam
etiā ad metacarpium attinere: aut saltem fibras inde enascentes. Itaque
45 de his nihil aliud occurrit quod hic proferamus.

Manuum ligamenta.

CAP. XXXVI.

Digitorū articulationes ligamentis cuncte.

Sesaminorum ossium ligamenta.

Ungues.

Lib. I. anat. administ.

Vemadmodum metacarpium ad manus digitos alligatur, sic etiā digitorū omnium articuli ligamentis deuinciuntur, ab vno osse ad aliud pertinētibus, alijs quidē minoribus, alijs verò maioribus & laxioribus, pro validioris ac varij motus ratione. Singulos enim digitorū articulos, singula ligamenta obuoluunt, laxo (parte externa potissimū) sed valido inuolucro: tum etiā deuinciunt & ita colligant, vt tamen variè, & innoxie flecti possint. Neq; verò prætermittendus est ossiculorū ad pollicis secundū articulum attinētium (sesamina vocant) elegans contextus, nō tamen minimis aut mediocribus ligamentis cōstans, sed supra quā quis conijciat validis ac robustis: ab eo pollicis articulo, cui adiacent, prodeuntibus. Proinde à ligamentorū ad extremū digitorū articulum pertinētium fibris, nascuntur ungues, & veluti congelata quædam ligamentorum substantia, foras prodeunt, partim ad ornatum, partim etiam ad munimentum.

De vinculis ad digitos & ungues manuum attinentibus ita censet Galenus: Singulas (inquit) digitorū articulationes circūiacent ligamenta membranosa ac tenuia, quibus vinciuntur: habent enim ipsi digiti, etiā motus ad latera, vt in humero: nō tamen, eque circūductiles: Foris & extrinsecus trāuersa sunt digitorū ligamenta, quibus capita tendonum subiacent, interna parte digitorū flectentiū, exteriore intendentiū: ingrediuntur autē tertium cuiusq; digiti os, circa fissurā. Ungues insuper, ligamēto quodā extremi digitorum internodij termino cōiunxit natura.

Coxendicum, & femorum ligamenta. CAP. XXXVII.

Coxendicum ligamenta.

Non relaxatur ossa pubis in partu.

Ligamēta ad ischium.

Erūm quæadmodū brachia & manus, propria continent ligamēta, sic etiā coxis, femoribus, & cruribus existimandū sua propria esse vincula, quibus cōnectantur. Ac primū quidē, coxēdices, quā pubē cōstituunt, ligamēto omniū validissimo cōnectūtur, quod in cartilaginē inseritur, tū maxime cū ad ipsam copulationē ventū est, quæ fit potissimū asperis quibusdā rugis, circa extremas ossiū oras prominētibus, in quas ita se permiscēt & intexunt ligamēta cartilaginea, vt propè videātur fieri similia ipsi ossiū substātiæ. Vnde nulla ratione quisq; nobis persuadeat, ea ossa in partu relaxari posse, quod cēsuit Auicēnas. Qua verò parte coxēdices ad os sacrum pertinent, & iliū ossa dicūtur, ea ligamēto nō minus robusto, quā quod superius expressū est, sed magno & amplo vinciuntur, versus eā sacri ossis partē ad latera, quæ magis rugosa & aspera est, multisq; rimis vndecūq; fathiscēs, vt videatur huiusmodi ligamētū, per eas rimas, tū cōplicari, tū etiā quiddā cartilagineū in suā substātiāmittere, quo sacrum os, coxæ adeo strictè & arctè nō extrinsecus modo, sed & media ossium copula colligetur, vt nullo labore neq; in viris neq; etiam in foeminis, disiungi aut separari possit.

Pars ea coxæ quæ femur in amplū sinū recipit, ob idq; ischion appellatur, ligamētū emittit, durū, validū, spissū, & (vt motibus cedat) laxū, ab ischij sinus labris exterioribus emanās, ad ceruicis alterius ossis principiū, totā articulationē ambiēs. Est & alterū ligamētū internū, prædurū, vt mediā substātiā cartilaginis & ligamēti aut nerui obtineat: rotundū, breue: à medio acetabulo, ad mediū femoris caput exporrectum. Id verò additū est, ad firmiorē articuli

nexū, ne femoris caput, p̄ vehemētes motuū īpetus quos sustinet, facile exili-
ret. Cæterum qua parte posteriore ischij inter os sacrū & coxendicē, quiddā
est incisum, semirōtūdum, & admodum crenatū, per quod maxima neruorū
propago ad femora delabitur, in ea quidē parte (ne nerui inelegāter concī-
5 dant, v̄ tq; ppagines stabiliores & magis cōfirmatæ sint) ab vno semicirculi
latere ad aliud, validū ligamētū, siue mēbranā dicere mauis, extēdit naturā,
in rotundā formā aliquātulum cōpressum, super quo descēdentes nerui infi-
7 deant. De coxendicū autē & femorū ligamētis breuiter sic refert Galenus: *Lib. 2. anat.*
8 Primū quidē os (inquit) quod coxa dicitur, vnū in orbē ambit ligamētum: *inslit.*
9 aliud itē quod in imo articuli recōditū, femoris caput suo sinui cōnectit, ita
10 durū vt iā neruus cartilagineus dici possit. Eius autē ligamēti quod totū arti-
culū orbiculatim ambit, oēs partes validæ sunt, tū crassitudine tū robore.

Genuum ligamenta.

CAP. XXXVIII.

Ligamenta in articulatione genu.

Articulatio genu, per quam femoribus crura annectuntur, iuuante
15 osse intermedio, sic habet: Femur ima sui parte, capiti maioris tibi-
biæ ossis (suram prius vocauimus) alligatur, vinculo lato, robusto,
membranoso: ab extremo vnus ossis, ad aliud caput perueniente, quemad-
modum in alijs superius dictū est. Id autem, non solum parte posteriore, &
ad latera, ea duo ossa deligat, sed etiā antrorsum delatum, integram molam
20 operit, eamq; connectit exactissime, inferiore parte, ad suræ caput, non au-
tem vsque adeo exacte ad os femoris: nam ab ea potissimum regione tendi-
nibus mēbranosis crus sursum attollentibus sustinetur ac colligatur. Quin-
etiam eodē vinculo (quod admodū laxū est, sed à lateribus multo validius
25 & crassius) cingitur ac cōtinetur lata & forata cartilago, intermediæ articu-
lationi subiecta, ambos femoris nodos cōmittens, cū quo per huiusmodi vin-
culū ita cōnectitur, vt ipsi suis extremis omnino cohæere videatur. Præter
id ligamētū, rursus aliud est, adipe circumseptū, spissum, densum, cartilagi-
nosum, durū: ab intermedia suræ capitis regione productū, inter vtrūq; no-
dum, rectā sursum ad cartilaginis prædictæ foramen ascēdens, ad idq; pene-
30 trās, vt ad femoris capitis intermediū quoq; spatiū pertingat. Eo vinculo præ-
cipue duo hæc ossa cōnectuntur, recipiuntq; ab adipe circūfuso quiddā humo-
ris viscosi & pellucidi atq; albuginosi, quo iuuat motus, & fit multo facilior:
qd̄ singulis maioribus articulationibus est cōmune, præsertim coxēdicis, cu-
biti, humeri, spōdylorū, ac pedū. De huius articuli vīculis sic refert Galenus:
35 Articulatio genu (inquit) pluribus ligamētis præditus est: quorū vnū in imo
coxæ ligamini respōdens sub ipsius cōmissura conditū est, quod in femoris
partibus bifidū porrigitur. Alia duo, in lateribus habētur: quorū exterius, tibi-
biæ posterioris os femori colligat: internū verò gracilius ac mollius, ex fe-
moris nodo, quē admodū & prius, procedit: neq; in tibiæ latus inseritur, sed
40 veluti & aliud exterius, in priora, maiore sui parte cōcedit. Alia ligamenta
sūt cartilaginea, in genu articulo, vtriq; ossi cruris orbiculatim circūducta,
quæ tandem inuicē cocuntia, ea parte qua tibiæ sinus inter se cōmittuntur,
validius quoddam inibi producunt ligamentum cartilagosum, quod in
medium femoris nodum iniicitur: totum verò articulum bifariam inter-
45 secat: quippe medius inter tibiæ & femoris nodos situs est.

*Vincula ad cartilaginem latam intermediam.**Li. 2. admini.*

Tibiarum & crurum ligamenta. CAP. XXXIX.

Tibia liga-
menta.

Neme, Latinis tibia, & fibula, ad suram, hoc est maius cruris os ita deligatur utroque extremo, ut ægerrime dissolui queant: potiusque confringas in ea parte ossa, quàm villo pacto dirimas.

Lib. 2. admi-
nistr.

Quæ autem ad crura attinent ligamenta, sunt hæc ex Galeno: 5
 » Vnum internum, anterius os cum posteriori connectens, aliud externum
 » tendinibus obiectum, quos non solum secure tuetur ac constringit, sed etiã
 » posterius tibiæ os calci coarctat. Est præterea ligamentum quoddam ob-
 » longum, ex eadem radice procedens, cum priore ligamento, quod à tibia
 » ortum, posteriori eius ossi inseritur: non tamen & ipsum, similiter illi, an- 10
 » terius tibiæ os posteriori connectit: Quippe humilius fertur, extrorsum-
 » que, & deorsum versus, iuxta priorem malleoli prominentiam, ferè recon-
 » ditur: extremum ipsius, ad calcis os descendit: principium, alio ligamen-
 » to constat, quod subter ea quæ inibi habentur, ex tibia procedit, conne-
 » xum ligamento totum articulum complectenti. Finis autem ipse, nõ mul- 15
 » to post exortum descendit, articulum statim qui cum posteriore tibia com-
 » mittitur, excedens. Sequitur hoc, ligamentum aliud, iuxta inferiorem ti-
 » biæ partem, nerueum magis & cartilagineosum: quo tibia cum interiore
 » malleoli parte coit, illic potissimum ubi ipsum excipit. Aliud similiter ex-
 » trinsecus, posterius tibiæ os malleolo coniungit. Item aliud tertium iuxta 20
 » eandem radicem ex malleoli ceruice procedens, in os posterioris tibiæ per-
 » uenit. Ad hæc quartum aliud in prioribus partibus caput ipsius connectit
 » ossi quod *σναφοδῖς* appellant. Hæc omnia quatuor ligamenta, malleolum
 » ambientibus vinculis colligant, ut dictum est. Quippe nerui cartilaginei
 » admodum sunt, eandem proportionem habentes cum ijs, quæ coxæ & ge- 25
 » nu articulum in imo coniungunt, ita sanè & in pede, malleolo quatuor os-
 » sibus confirmato, ligamen cartilagineum per profundiora creatum est:
 » extrinsecus iuxta posterius os tibiæ: intus ad tibiam: inferius ad calcem,
 » sicut in priori etiam, propter os scaphoides.

Pedis ligamenta.

CAP. XL. 30

Tarsi & pe-
dis ligamēta.

Quod reliquum est in cruris ad tarsum connexionem, item etiam
 tarsi ad pedionem, & pedij ad summum pedem: certe ita prorsus se
 habet, quemadmodum in carpo, metacarpio, manu, & summis digi-
 tis pauloante recensuimus. Aut si quid interest, id est adeo paruum, ut in-
 dignum existimemus, quod longiori sermone producat: quemadmodum si 35
 quis de nodorum imi cruris ad tarsum connexionem contendat, aut etiam
 de calcanei robustis ligamentis, ad crus pertinentibus: nam id etsi à brachij
 connexionem differre videatur, tamen si partem vnam ad aliam diligen-
 ter conferas, habita positionis, ac formæ ratione, facillimè utranque similem
 habere connexionem iudices: ut etiam ungues, & digitorum articulos, item 40
 quæ sesamoidea dicuntur ossa, pari ratione cõtexta cernas in vtrisque artibus.
 Verum hæc de ligamentis hæcenus, deinceps ad nervos progrediendum,
 quos ceu motuum ac sensuum authores, summus opifex ab interiore tum
 cerebri tum etiam spinæ medulla per omnes artus hinc inde produxit: ad ab-
 solutam & vndique perfectam totius machinæ molem constituendam. 45

De Neruis, per omnes artus cor-

poris discurrentibus. CAP. XLI.

5
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 E ossibus ac ligamentis satis dictum est: deinceps, vt erat propositum, de neruis dicatur: à quibus mouentur ac retinentur artus. Simili autem ratione constant in homine, qua concors modulatio constat in fidibus: quemadmodum enim musici, intentionem, concentumque neruorum, in integros modos, sine vlla offensione consonantium, harmoniam vocant: ita etiam, nerui bene intenti, conspirantem in corpore harmoniam efficere videntur. Sed sunt neruorum duo genera: vnum, eorum qui tantum sensuum interpretes dicuntur, ac nuntij rerum, qui que in capite, tanquam in arce, mirifice ad vsus necessarios & facti, & collocati sunt: alterum, eorum qui motionum omnium authores, artus huc atque illuc inclinant: quorum origo, siue à cerebro, siue à spina fuerit, certe præter motum, etiam sensum præstare videtur. Atque illi quidem molles & sensorij, ad interiores partes & secretiores magis pertinent, vixq; cerebrum exeunt; quapropter eorum explicatio libro secundo continebitur: hi verò duri, tum à cerebro in faciem & loca subiacentia, tum etiam magis à spinæ medulla in artus & membra externa demittuntur. Quamobrem hic locus comodior visus est, ad explicandam & excutiendam eorum originem. Nam id quidem fieri nulla ratione potuisse vidimus, vt super musculis nerui aperte producerentur: interni enim omnium partium cum sint maximè: còsque natura prudens in profundissimo ac tutiore loco posuerit, tanquàm omnium longè dignissimos, vt minoribus periculis essent obnoxij, & facilius sua munia exequerentur: certe melius atque æquius tandem duximus (musculorù tractatione dilata) de his hoc loco pertractare: vt omnia etiam intima, còmode animaduertamus. Quod quo facilius tandem absoluator: liberiùsque & æquiori animo nobis faueatis, neque quisquam postea falsò nobis imponat, quòd grauissimorum Medicorum auctoritati nonnihil scriptis nostris detrahatur: Galeni de neruorum productionibus sententiam ex varijs eius vigiliarum locis desumptam, singulis descriptionibus præmittendam curauimus: vt inde diligens rerum Anatomicarum indagator, facile intelligat, & quantum ille docendo ac describendo, & nos dissecando atque inuestigando valeamus. Verum antequam ad rem accingamur: operæpretium est, quædam generatim præscribere, quibus animi ad neruorum cognitionem paulo adhuc rudes, facilius præparentur. Itaq; quid sit neruus primum docebimus, deinde quot eius differentiarum, qui ortus, quæ vtilitates: postremo verò, in quo à ligamentis & tendonibus distent.

Neruorù, ad musicorù fides collatio.

Duo genera neruorum.

Sensorij nerui. Nerui moteres.

Quare post musculos nerui non explicantur.

Galeni sententia passim interferetur.

D.iiij.

Neruorum, definitio, differentiæ, ortus, vtilitates,
diuisiones. CAP. XLII.

Neruus.
Tonus.

Porus in ner-
uis.

Opticus, po-
rus dictus.

Duplex ner-
uis operimen-
tum.

Medullosa
nerui substan-
tia.

Cur neruo
affecto ledi-
tur artuum
actio.

Sensorij nerui.

Sensoria par-
tes, aut sensi-
tina organa.

Lib. 8. vtilit.
Lib. 7. de pla-
citis.

Nerui molles

Nerui tacto-
rij.

Neruus, græcis τὸν & νεύρος, ab inclinando dictus: pars est organica, sensum aut motū corpori tribuens, à cerebro vel spinali medulla procedens, à quibus accipit medullosam substantiam, & membra- 5
nas quibus contexitur. Ipsæ enim membranæ porum ac meatum ceu fistu-
lam quandam efficiunt in neruis, in quo medullaris quædam substantia
est, quam præcipuam nerui portionem dicimus: in qua spiritus animalis
continetur, atque à cerebro in singulas corporis partes diffluit: etsi non-
nullis videatur, spiritus ille, per artus non ipsa quidem substantia distri- 10
bui, sed sola facultate. Quapropter solū opticum aiunt ab Herophilo po-
rum appellatum, quòd omnium magis perspicuam cavitatem habeat. No-
bis autem omnes hi nerui, qui per artus ad motum disseminantur, caui &
porosi visi sunt: vt facile conijciamus, vsque ad extremos neruorum fines,
eam cavitatem produci: licet plerunq; oculos fallat. Neque hos tantum 15
quos vidimus neruos cauos esse putamus, sed etiam reliquos omnes mo-
tui destinatos. Duplicem præterea aduertimus ijs factam à natura fuisse
membranam: superiorem, ab ea deductam, quæ meningis crassæ cerebri
portio est, & medullam spinalem inuoluit: alteram, tenuis meningis so-
bolem, inuoluentē statim ab origine, medullosam quandam & admodum 20
delicatam substantiam, quæ ipsa quidem est præcipua nerui portio. In ea
substantia, nos spiritus animalis vim quandam excipi à cerebro credimus,
quæ sensum ac motum neruis præbeat. Nam motus & sensus authorem
spiritum animale esse certissimum est: qui non solum in anterioribus
ventriculis cerebri, sed etiam in tota ipsius substantia continetur. Sed 25
hic occurrit controuersia, qua fortasse neruis, quis dicat facultatem quan-
dam sensus ingenitam fuisse: Dum Galenum audimus inuestigantem,
qui fiat, vt neruo tibiæ aut pedis male affecto, ipsa actio, & motus præ-
cipuus offendatur: cum tamen huiusmodi dolorem cerebro communicari
non videamus. Id nempe fieri certum est (inquit) quòd ipsimet nerui, 30
cerebrum quodammodo appellari possint. At reuera quicquid sensus ac
motus habent nerui, id omne à cerebro suscipiunt.

Neruorum, duæ sunt species, ab insigni officio variam appellationem for-
titæ: Alij enim sunt sensorij siue sensifici: alij motores. Sensorij dicuntur,
quibus vnum officium est, sensum partibus præbere, non autem eas moue- 35
re: hiq; nobiles præter cæteros, ex cranio non longius excidunt: statimque
egressi, aut ad oculos, vel aures, aut nares, aut linguam perueniunt: quæ par-
tes sensoriæ appellatur. Quatuor enim sunt in capite sensitiua organa (ait
Galenus) oculi, aures, nares, lingua, ad quas demittuntur nerui, qui sensorij
appellantur. Vocantur autem ex Galeni sententia, nerui sensorij qui instru- 40
mentis sensorijs immittuntur, molliores alijs qui particulas mouent. Qua-
propter dicuntur etiam ijdem molles, eaq; sola appellatione intelliguntur,
propter consistentiam & substantiæ suæ rationem: quòd omnes alios molli-
tie & delicata substatiæ ratione superent. Sunt etiã alij nerui sensifici, supe-
rioribus duriores, quos tactorios appellauimus, qui quatenus sensifici sunt, 40

molles etiam appellantur, ad motorios facta collatione: tales sunt paruuli qui ad viscera pertinent. Inest enim (ait Galenus) ventri, hepatis, & intestinis vniuersis ac visceribus alterum genus neruorum, scilicet molle: sicut & dētibus ossium solis, & cuti ex subiectis particulis, ad dignotionem tristantium præcipue distributi & ad hoc præcipue à natura facti, vt animal admo-
 5 neant recedat ab ijs quæ sibi insalutaria sunt. Reliqui nerui communi quadam appellatione motores dicuntur, quòd ad motum imprimis destinati sint; cum tamen etiam sensum insignem tactus præbeant partibus ad quas
 10 perueniunt, quod omnibus neruis proprium est: sed præter eum sensum, motui destinati sunt: cuiusmodi censemus eos qui à cerebro in faciem, & à spinali medulla, in omnes artus deducuntur. nulla enim pars animalis (ait Galenus) neque motum quem arbitrarium vocamus, neque sensum sine neruo obtinet. Hi verò etiam duri vocantur ad aliorum discrimen: propterea quòd nullos motores neruos inuenias, qui non longè à sua
 15 origine recedentes, suis officijs fungantur: inter deerrandum autem, duritiem acquirunt, atque ob id nomen habēt. Natura enim ita custodijt & obseruauit per omnes particulas, vt nunq̄ paruus neruus aut durus ad particulam indigentem sensu exactiore transeat, neque magnus ad eam quæ
 20 non magis indiget sentire q̄ moueri vehementius, neque mollis ad eas quibus est vtilitas in robore motionis. In summa, nullus est neruus sensorius, qui non & mollis sit, nunq̄ autem moueat. Nullus etiam est motorius, qui non & durus sit, & idem sensum tactus præbeat. Quoniam enim sensus non sine dispositione quadam nerui, motus autem in faciendo solo actionem
 25 obtinet (ait Galenus) merito sensorius mollior, durior autē motorius neruus factus est. Motorij autē omnes, sensus tactus participes sunt: quoniam horum sensibilitas crassiorum est partium.

Lib. 16. partium.

Nerui motores.

Nerui duri.

Lib. 7. de placitis.

Motores igitur nerui (de quibus nunc agimus) qui tum à cerebro, tum à spinali medulla per singularum vertebrarum foramina, in singulos artus
 30 distribuuntur: sensum tactus & motus exquisitum à cerebro habent. Per eos enim, sentitur contrariarum rerum & insalutarium molestia, quem dolorē appellamus: dolor enim non sentitur, nisi vbi neruus est, aut partibus vicinus, aut ijs cointus & alligatus. Cæterum natura iustissima dispensatrix, vnicique parti, tantum neruorum tribuit, quantum opus fuit, ad eius operationem & ministerium. Quamobrem, sensorijs, & musculis, pro magnitudine, dignitate, & vehementia motus, neruos distribuit, alios alijs maiores.
 35 Duriores enim motorios, & eos qui à spinali potissimum medulla in musculos ossa mouentes inseruntur, opus fuit fecisse: cū mouere sit vehemēter agere, durū autē pertinacius agat, & diutius actioni resistat. Longā viam habent nerui motores: & quanto magis à sua origine recedunt, tanto robustiores fiunt: quandoquidem in ipso statim exortu, adhuc molles sunt, & confidentia, medullæ à qua prodeunt similes: Inter discurrendum autem, alij alijs commixti, vires acquirunt, atq; ex longa via redduntur potentiores. Dixerit quispiam, etiam ex cerebro motores & duros neruos produci. id quidem verum est: sed ij iam non amplius ad sensum attinent: sensorij enim
 45 (vt diximus) recta in loca sua meant, neque longius ex cranio egrediuntur.

Motores nerui, vnde sensum habent.

Dolor quid

Duriores nerui cur facti.

Lōga via motoribus neruis.

Motores ex cerebro.

Tertia coniu-
gatio cerebri
ferè tota mo-
toria.

tur. Nam (inquit Galenus) cum primum nervus à cerebro mollis enascitur, is quidem statim motiuus existere non potest: protensus autem & procedens si ficcior ac durior seipso fiat, omnino erit tãdem motiuus, Veluti est is, qui à tertia coniugatione ad ossa inferioris maxillæ permeans, iuxta dentes caninos transit, & extra excidens, in labiorum musculos disseminatur. Item etiam, qui per regiones quæ sunt secundum oculos, ad malarum ossa perti- nens, musculos qui sunt in superiore gena mouet, & narium alas, præsertim exteriores: Gingivæ enim & dentes omnes, ac tota faciei cutis: tunica item quæ nasi interiora subungit, & illinit: à tertia coniugatione scissiones ner- uorum accipiunt, per maxillarũ meatus. Sed hæc hæctenus. Nunc propo- nendæ sunt figuræ, quibus nervi motores ad artus pertinentes explicabun- tur. Hoc enim loco, tantum de his dicetur, qui ad motum partium externa- rum, & artuum, duri à natura facti sunt, quique riuorum in morem, à medul- la spinali ceu à quodam fonte producti, musculis vires impertiunt: quibus cum primum coniuncti sunt scinduntur multifariam, ac deinde in tendo- nes exeunt, qui tum fibris nervosis in seinuicem arte mirabili complexis, tũ etiam ligamentis compositi, & mouent & colligant ipsas partes. Reliquos nervos sensorios, libro secundo persequemur.

10

15

Anterioris neruorum figuræ descriptio secundum suas notas.

Antequam ad descriptionem accingamur: Sciendum est, in hac figura neruorum anteriore, vt omnium commodis melius inseruiretur, sternon è corpore ademptum fuisse, item etiam os pubis, clauiculas, & maxillam inferiorem, quam manu gestat imago, vt qua parte neruus in eam ingrediatur, quãve inde exiliat ad oculum proponeretur. Reliquæ autem partes exemptæ sunt, ne productionibus neruorum, varijsq; commixtionibus exprimendis obsessent. Cæterum quod inexplicatum priore figura relinquitur, id deinde posterior explicabit.

Numerorum arithmeticonum notæ.

- 1 Pars ea primi rami à tertia cerebri coniugatione nati, quæ sursum ascendit ad supercilia & frontem. 10
- 2 Secundi rami tertiæ cerebri cõiugationis soboles ad alas nasi & labrũ superius perueniēs.
- 3 Foramen per quod exeunt nerui à sexta coniugatione in viscera interiora, à quibus etiã fiunt, qui ad arterias attinentes, & recurrentes vocantur.
- 4 Tertij rami portio à neruis tertiæ cerebri coniugationis pendens, in maxillam inferiorem inserta, ab eaq; exiliens, per id foramen quod est circa dentes caninos: vt vides in ea maxilla quam nostra effigies tibi manu proponit: non enim exortum nerui potuisses aperte videre, nisi ea execta. 15
- 5 Procursus ac diuisiones rami sextæ coniugationis ad dextrum corporis latus pertinentis post recurrentem neruum productum.
- 6 Reliqua portio nerui sextæ coniugationis circa secundam lumborum vertebram, cui parti, portio inferior dissecti pulmonum vicinior est. 20
- 7 Eius loci demonstratio in quo fieri videas nerui sextæ coniugationis recursum in dextra corporis parte, circa quartam costam veram.
- 8 Eius loci demonstratio, in quo fieri solet sinistri nerui à sexta coniugatione recursus, sub clauicula. 25

Maiusculorum elementorum aut characterum notæ.

- A Prima neruorum commixtio, à tertia, quarta, quinta, sexta colli vertebris, & prima metaphreni procurrentium: quæ tandem in duas insignes partes exit, in quarum superiore, habentur nerui, tertiæ & quartæ, vertebrarum colli: in inferiore autem, coniunguntur adinuicem, qui à quinta, sexta colli vertebris & prima metaphreni oriuntur. Tandẽ hæ duæ partes, in vnam coeunt. 30
- B Ramus ab alijs nascēs qui à colli vertebris & prima metaphreni inuicem confusis prodeunt: in humerum discurrit, eiúsque ceruicem superiorem complectitur in semicirculum: ac tandẽ in musculos eius partis disseminatur: cuius extremum sequenti figura notatur. E.
- C Alter ramus à superiore vertebrarum propagatione, sub axilla in transuersum per brachium conscendens: in duas partes diuisus, quarum altera quæ minor est, in musculos vlnæ posteriores distribuitur, eóq; loci finit, qui in posteriore figura notabitur. I. Altera verò quæ maior est, ad interiorem vlnæ regionem eamq; superiorem pertinet, in musculos eius loci dispersa, tandem autem extrorsum super imo radio conscendens, per carpum ad pollicem, indicem, nonnunq; etiam medium digitos parte exteriori distributus: tribus digitis varios ramos impertitur, nempe pollicis vnum circa indicem, indici externo vnum vtrinque, medio vnum circa indicem: quod in figura posteriore notatum vides. L. 35 40
- D Tertius ramus cum superioribus nascens, secundum brachij longitudinem ad cubitum procurrrens, atq; inibi confirmatus ac colligatus iuxta imam trochleam externam: inde ad 45

- Vlnam fertur, musculis internis propagines relinquens, vt tandem ad carpum perueniat. Illuc in duas partes finditur, quarum minor imam appendicem cubiti conscendens secundū metacarpiū, ad extremos mediū, indicis, & parui digitos pertinet, in figura sequenti notata. R. Interim tamen cuti exterioris manus villos impertiens ad sensum. Maior pars, sub
- 5 ligamento, quod est in carpo, iuxta primam volam exilit, ac protinus in quatuor particulas sibi inuicem ferè æquales secernitur: quarum duæ ad latera interna minimi digiti transcurrunt vsque ad eius summum: tertia ad latus internum medici pertinet, quod minimo vicinum est: quarta circa mediam volam cum ea particula quarti rami commiscetur atque vnitur, quam mox describemus, quæq; deinceps notata est. H. ac paulo post recedens, in
- 10 duas fibras exit: quarū altera ad id latus internum medici distribuitur quod medio respondet, altera ex aduerso per id latus mediū digiti fertur, quod medico vicinum est.
- E Quartus ramus, à superiore propagatione nascens, per interiora brachij decurrit, secundum internam venam, vt tandem ad vlnā delabatur, eiusque musculis internis propagines tribuat: tandem ad carpum peruenit, sub eoque ligamento fertur, quod in extremo carpo est, paulo superius tamen quā tertius ramus. Atque ita iuxta pollicē, in sex particulas finditur: quarum duæ ad pollicis latera interna vtrinque feruntur, vsque ad summum: duæ ad indicis etiam latera procurrunt: quinta ad id latus internum mediū digiti pertinet, quod
- 15 indici respondet: sexta ad mediam volam cum quarta particula tertij rami miscetur, quam mox explicabamus: inde paululum abscedens ita diuiditur, quemadmodum paulo ante dictum est.
- 20 F Quintus ramus supradictæ propagationis, in membranas musculos brachij & vlnæ contegentes, item adipem, cutim, & quicquid in ea parte neruis opus habuit, distribuitur: vt maior eius pars vsque ad carpum vix perueniat.
- G Sextus ramus cū superioribus natus, in exteriorē brachij procurrat partē: omnes etus loci musculos obiens, singulisque ramulos effundens: adipi & cuti eius loci sensum impertiens: vt maior & oblongior eius particula, non videatur medium brachium excedere.
- 25 H Locus in media vola, in quo commiscetur quarta particula tertij rami cum sexta: quorū paulo ante meminimus.
- I Tenuēs particulæ neruosæ à suo situ remotæ, ne reliquis nocerēt: à colli vertebra, maxime autem à septima natæ: & ad diaphragma peruenientes, quemadmodum deinde suo loco docebimus.
- 30 K Nerui à sexta colli coniugatione secundum pericardij latera ad diaphragma delati, cū nonnullis superius descriptorum particulis.
- L Nerui à metaphreni vertebra ad intercostales musculos peruenientes, præcipue autem interiores: sub singulis costis delati ac secundum earum incuruationem & longitudinem vsque ad sternon ferè demissi.
- 35 M Nerui à decima metaphreni vertebra nascentes secundum diaphragma, in musculos epigastrij rectos & obliquos descendentes inserti.
- N Nerui à duodecima metaphreni vertebra, admodum breues in musculorum epigastrij quos transversos appellant, partem superiorē delati: vt ad posteriores lumborum musculos cum sequentibus tandem perueniant, illucque consumantur.
- 40 O Nerui à prima lumborum vertebra, per transversum epigastrij musculum procurrentes, atque in eas partes ventris quæ superiacent musculis distributi, vt in abdomen & cutim toti exeant ac diffundantur.
- 45 P Nerui à secunda lumborum vertebra, longi & magni, vsque ad coxendicem vtrinque

peruenientes, eiúsque labro superiori insidentes: quo in loco fiunt duplices: alterámque sui portionem in obliquos epigastrij musculos ascendentes effundunt, altera vsque ad pubem secundum vertebrae lumborum peruenit: inde sursum ascendens, in imos rectos epigastrij musculos inseritur, integráque consumitur in eorum compositionem. 5

Q Neruorum qui à tertia, quarta, & quinta lumborum vertebrae exeunt permixtio ac confusio cum ijs qui à quatuor foraminibus ossis sacri nascuntur. Quorum (maxime à tertia lumborum vertebra peruenientium) insignes rami, deferuntur in musculos internis coxendicibus incubantes, item etiam vesicá, vterum, & anum, atque adeo partes omnes interiores. Sed à reliquis neruis simul permixtis, fit insignis ramus per inguina decurrens, sub ve- 10

na & arteria maximus: atque in eas partes distributus quæ ad crura & tibias exteriores pertinent, hoc est membranas musculos operientes, item etiá adipem, & vniuersam cutim.

R Alia diuisio, post commixtionem neruorum superius explicatorum: cuius diuisiois rami, per anteriora pubis foramina super eo ligamento quod est circa acetabulum in ischio, feruntur ad musculos anteriores crurum: huius autem diuisiois oblongior pars non ex- 15

cedit genua.

S Quod aceruatum & in vnum corpus cointum superest ex confusione neruorum quos nunc describebamus, vnica membrana inuolutum & opertum (vt vnicū ramum esse credas, nisi tunicam auulseris) per posteriorem ossium pubis regionem exit, ligamentum id inequitans, quo sacrum os ad coxendicem alligatur circa crus medium: diuiditur in plures 20

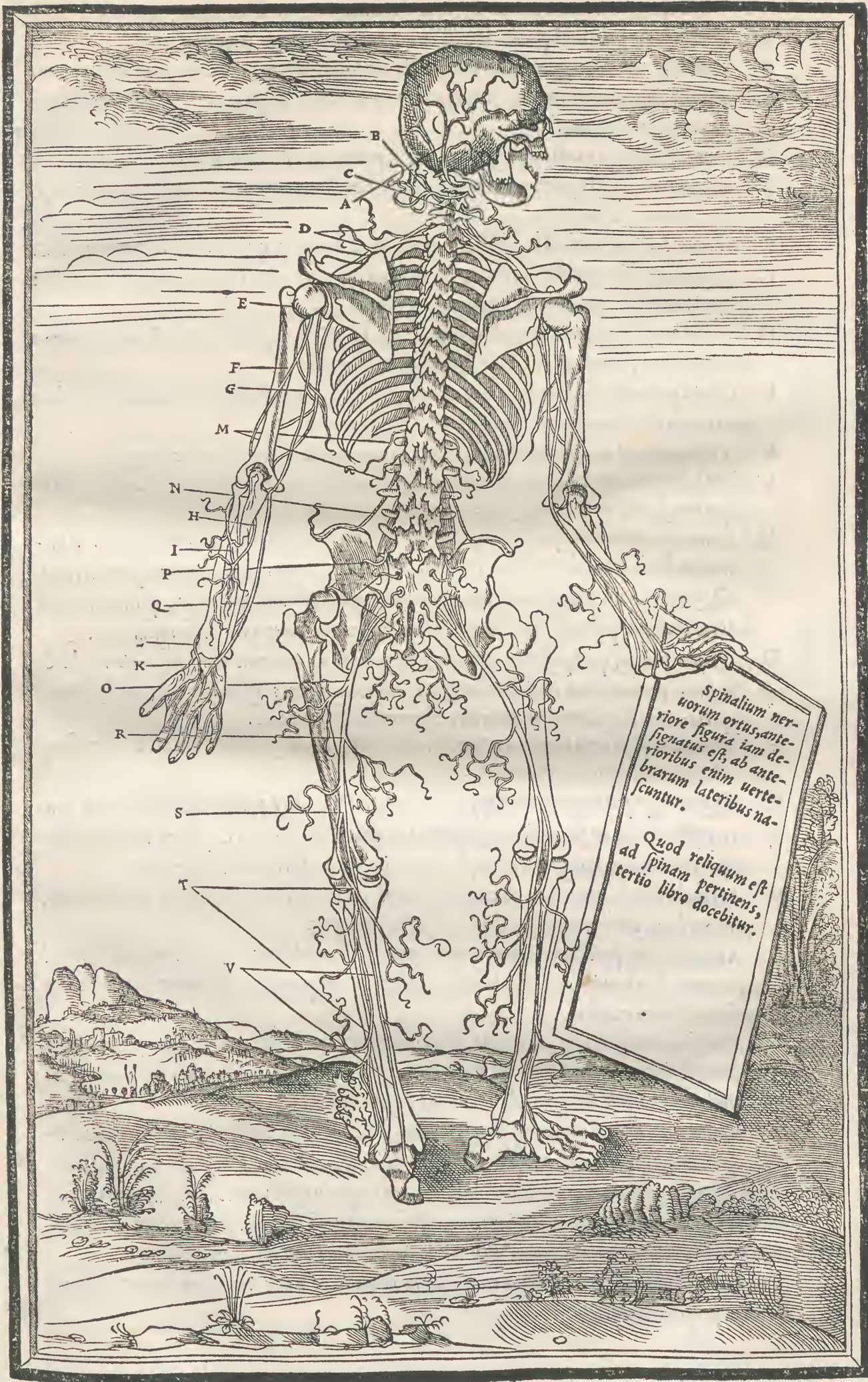
ramos, quos in posteriori figura O. R. notauimus: alij ad singulos eius partis musculos ducuntur, alij vsque ad cutim perueniunt. Denique nihil est in toto crure, sensu ac motu opus habens, nihil in tibia aut pede vsque ad extremos digitos, quod non ab hisce neruis propa- 25

T Qui ramuli circa coccygis cōpages, à neruo sine pari deducti, ad pudenda pertinent.

V Extrema pars diuisiois superius explicatæ R, sub media crurū regione.

X Quo pacto nerui à superiore commixtione deducantur ad pedio, & extremos digitos, ac cutim vniuersam.

Posterioris neruorum figuræ descriptio, per suos characteres.

- A Procurfus primæ coniugationis colli in occiput, verticem, ac tempora.
- B Secundæ colli coniugationis procurfus in musculos cervicis, & internam oris partem.
- C Tertiæ cōiugationis cervicis propagatio quæ posterior est, ad musculos sibi vicinos & oris partes implantata. 5
- D Ramus à reliquis colli coniugationibus, & prima metaphreni, ad humeros.
- E Extremum ac finis primi rami neruorum ad brachia pertinentium, quos in anteriore figura notatos vides. B.
- F Inflexio secundi rami ad brachiū procurrētis circa humerū, quæ ramū ante notauimus. C. 10
- G Quod ex tertio membro neruorum ad brachia procurrētium, retrorsum inflecti videtur: quem ramum in anteriore figura notatum vides. D.
- H Posterior pars quinti rami ad brachia delati, & in vlnæ posteriores musculos disseminati: eum autem ramum in anteriore figura signatum vides. F.
- I Quod posterius apparet ex secundo ramo fieri circa cubitum: illuc enim diuiditur in duas partes. quemadmodum explicauimus in priore figura. C. 15
- K Tertij rami ad manus delati posterior pars, quam notauimus in priore figura. D.
- L Finis secundi rami ad manus digitorum latera exteriora, pollicis, indicis, & medij: quod in superiore figura expressum est. C.
- M Rami duo neruorum, quorum superior ab vltima metaphreni vertebra est, alter à primo lumborū spondylo nascitur: eorū autem procurfus notauimus superiore figura. N. O. 20
- N Quod posterius videtur ex neruo à secunda lumborum vertebra nato, quóq; pacto lateris coxendicum posterioribus commode insideat: eum ramum prius descripsimus. P.
- O Prima diuisio (quæ posterius apparet) neruorum ab extremis lumborum spondylis & osse sacro prodeuntium inuicem commixtorum, & in nates musculósq; crurum posteriores dispersa: eam diuisionem in anteriore figura notatam vides. S.
- P Ramus à postrema lumborum vertebra, per posteriorem partem delatus & ad posteriores coxendicum musculos perueniens. 25
- Q Quatuor posteriores neruorum productiones ab osse sacro procurrentes: secundum quatuor posteriora in eo foramina: disseminantur autem in clunium & ilium musculos: breues sunt admodum, nunq̄ inuicē cōplicantur, in quo à posterioribus differunt. 30
- R Secunda diuisio neruorum ab extremis lumborum spondylis, & osse sacro prodeuntium, quorum bona pars in musculos femoris posteriores abit.
- S Aequalis ferè p̄dicti nerui diuisio iuxta genu post secūdā paulo ante enumeratā: cuius alter ramus, isq; breuior, in musculos tibiæ posteriores dispergitur: vt tamen non videatur mediam tibiā excedere.
- T Diuisio prædicti rami sub poplite, ferè etiā æqualis: cuius altera portio per internam tibiā discurrit, altera vsque ad malleolum perducitur, sub perone, per calcaneum: ad musculos qui sub pede sunt, & extremos digitos abit. 35
- V Maior pars eius diuisionis q̄ sup genu fieri prius dicta est. S: sub osse calcis p̄ tibiæ longitudinē discurrit ad surā leuiter alligata: sub pede in eius loci musculos dispersus finit. 40
- Sūt præterea alij nerui à vertebra nascentes, in musculos posteriores distributi: quorū productionē hic data opera prætermisimus, ne cōfusum esset: cū sint ipsi ceu quædam soboles eorum, quorum ortus in priore figura visus est iuxta laterales vertebrarum processus.
- Quod reliquum est in neruorum explicatione generali, id nunc secundum ea quæ vidimus breuiter proponendum. 45

secundum artus ad quos pertinent, vniuersa
 descriptio. CAP. XLIII.

5 **Q**vando id vnū præcipue molimur, atq; in hoc potissimum
 nitimur, vt ostendamus eorū neruorum productionē, qui
 ad membrorū corporis motus vārios, tum à cerebro, tum
 etiam à spinali medulla, per totum corpus disseminantur:
 superuacuum'q; & minus cōsonū videatur, eorū origines,
 connexiones, progressus, atq; exilitates prætermittere: ope
 10 ræ pretiū duximus, in hac præsertim descriptione, eos neruos imprimis at-
 tingere qui (quemadmodum sensorij) à cerebro prodeunt, per totā faciem
 varie distribuuntur: Partim ne quis fortassis, in hoc munere obeūdo, diligē-
 tiā nostram curiosius exoptulet: partim etiam, ne rem hæcenus neglectā,
 & non omnibus fortassis compertam, remissiori quā par esset sermone præ-
 15 termitteremus. Illud interim admonentes: Ne quis vestrum tantam fidem
 adhibeat descriptioni nostræ, quin ipsam confectionem, atq; adeo verā ana-
 tomen, diligenter cōsulat. Eo enim pacto fiet, vt & rem ipsam apertius mul-
 to intelligat, & nostro huic labori, fortassis aliquid fidei tribuatur. Itaque
 quo facilius & breuius percurramus, necesse est, nos hoc loco eorum neruo-
 20 rū origines, cōnexiones, & progressus primū adnotare, qui cū motores sint,
 tamen à cerebro (quemadmodum & ij qui sensorij dicuntur) prodeunt.

*Quare hoc lo-
 co de neruis
 in faciem di-
 stributis pri-
 mum agatur.*

Ac ne quid dubij cuiquam suboriatur, quòd cum neruos motores à cere-
 bro productos ostendamus, ipsum tamen cranion nō retegatur: nos verò id
 multis rationibus adducti fecimus. Primum enim inter omnes neruorū ce-
 25 rebri coniugationes, paucissimæ quidem motorix sunt, quemadmodum po-
 stea docebitur: quamobrem aperto cerebro, fieri nō potuisset, quin omnium
 coniugationum origines simul aperuissemus: quod nimirum superuacuum
 omnes facile existimassent. Quid enim ineptius, quā vna parte ostensa,
 vicinas silentio prætermittere? Deinde verò, cū super nudato sua carne cor-
 30 pore, hoc loco nerui ostendantur: quis non hoc minus elegans iudicasset, ce-
 rebri substantiam ostendere: cum neque etiam dorsalem medullam aperia-
 mus, tātūmq; ipsæ neruorum aponeuroses describantur? Taceo eorum ce-
 rebri neruorum (quos hoc loco proposituri sumus) originem, quæ sub vtra-
 que meningum facile tantum conspici potest, & in eo maxime spatio quod
 35 est inter meningas: vt minorem cerebri, maiorem vtriusque mēbranæ (cras-
 sioris potissimum) portionem accipiant: Alij verò ab ipso cerebro immedia-
 te oriri conspiciuntur, vt plus à cerebri substātia, minus à meningibus acci-
 pere videantur. Iis enim plurimum sensus, minimum motus opus est: illis
 verò plurimum motus, minimum sensus. Vides quemadmodum omnino ne-
 40 cessarium fuisset, non modo totam cerebri substantiam, sed etiam ipsas in-
 tegras meningas subduxisse, siquidē neruos qui in faciem partim motores,
 partim sensorij disseminati sunt, exacte describere voluissemus. Quocirca
 cum id in secundi libri postrema capita relinquendum statuerimus: con-
 uenientius visum est, hoc tantum loco neruorum faciei productionē osten-
 45 dere, ipsam autem originem in secundum librum differre. Sed ad rem.

*Cur omnes ce-
 rebri coniuga-
 tiones aperto
 cranio non re-
 tegantur.*

*Diversitas
 neruorum mo-
 toriorum in
 facie discer-
 rentium.*

E.j.

Nerui ad faciem peruenientes. CAP. XLIIII.

Rimum quidem facilitatis ergò Galeni sententia de tertiæ neruorum cerebri coniugationis distributione, quam in faciem disseminari censet, vobis proponenda est, quo facilior postea nostræ descriptionis ratio videatur. Nam ex Galeni verbis tum quidem perspicuum vobis futurum esse speramus, quantâ adferat lucem anatomicarum rerum studiosis nostra hæc de neruorum productionibus diligens inuestigatio: vt inde commodè iudicetis, nos nihil à Medico suffurari, sed hoc imprimis studere, vt eius sententiã nostra descriptione lucidiorẽ & vobis faciliore reddamus.

Secundæ (inquit Galenus) cõiugationi cerebri, dũ per caluã procedit, non etiã cum primũ nascitur, adiacet tertia neruorum cõiugatio. Ac deinceps: Paulò ijs durior, neruorum ex cerebro prodeuntium quarta cõiugatio cũ tertia miscetur: ac perreptat, primũ quidem crassam membranã, cerebri custodẽ: deinde verò ipsum etiã capiti obductũ os: tum rursus ad palatũ retrocedit. At verò tertia coniugatio, sicut ex frequentibus primis radicibus videtur cõstituta, ita etiã variè scinditur ac definit, vt dicere possis (inquit paulo post) vel ipsos neruos à seipsis discerni ac separari, vel à tota cõgerie quãlibet oriri partẽ. Harum autẽ partium vnaquæq; ad inferiore capitis regionẽ recedit: cõmune enim est caluariæ foramen, per quod deorsum feruntur, & arteriæ carotidis reliquũ ad cerebrũ subit: vtrinque autẽ vna est. Ac rursus: Ea cõiugatio è calua emergens, attingit quidẽ secundã: sed tamen non eodẽ pacto cũ ea permiscetur, quo aliæ quædã: variè enim scinditur, quẽadmodum iam diximus. Statim autẽ pars eius minor quã maxilla iungitur, ante aures erumpit, atque illic mox (inquit postea) cũ neruo à quinta cõiugatione per foramen ossis petrosi excidẽte, coit, ac societate inicit: haud illo tamẽ ad hunc perueniente, sed operiẽte potius, dũ hic ad se pertingat. Ex ambobus igitur ipsis cõmixtis, pars plurima, vel (vt verius dicam) totum ferè, in latum musculũ scinditur, qui cuti subiectus, buccã (ὤσθον græci vocãt) sine maxilla, mouet. Truncus autẽ & pars maior prædictæ cõiugationis (ait paulo ante) bipartito quidẽ scinditur primũ: deinde verò membrũ vtrumque in multas rursus partes. Nã alterũ membrũ ramos ex se mittit in temporũ musculos, itẽ in eos qui molitores appellantur, præterea etiam in eos qui ex superiore mandibula ortum habent. Quin ad gingiuas, labraque superiora etiam, ac dentes, & cutẽ quæ faciei prætenditur, ex hisce prioris membri ramis aliqui perueniunt. Alterũ verò membrũ, in radices dentium qui in inferiore impacti sunt mandibula diuiditur: ad eandẽ propemodũ formã ac modũ, quo prius illud membrũ in superiores. Eadẽ quoque opera ad gingiuas, labraque inferiora propagines mittit, quẽadmodũ illud ad superiora. Plurima autẽ eius pars ad linguẽ tunica pertinet, vnde nonnullis hæc coniugatio neruorum gustatoria appellata, quoniam eorum ministerio, gustandi sensus potissimũ obeatur. Sed hæc hoc loco fusissime.

Breuius autẽ ac veluti in summã colligit hos neruos alio loco. A neruo (inquit) qui excidit à cæcis foraminibus, & mittit temporalibus parua & obscuram distributionem, sectiones quædam tum ad adenes, & reliquas partes quæ sunt circa aures, tum ad subtiles partes maxillarum feruntur.

Cur Galeni
sententiam
preponamus
nostris de-
scriptionibus

Galeni sentē
tia ex libel-
lo de disse-
ctione neruo-
rũ collecta.
Tertia con-
iugatio moto-
ria neruorũ
cerebri.

Productio
tertiæ coniu-
gationis cere-
bri motorie.

Bucca, gna-
thos.

Cõiugatio
Gustatoria.

Lib. 9. utili-
tatum.

„ Plurima verò eius nerui portio, maxillarum motum in latera, & obliquè o-
 „ peratur, per amplum musculum.

Ad hunc igitur modum se habet tertie neruorū cōiugationis distributio.

Quæ quia maxime (vt vides) in faciem disseminari à Galeno traditur: hic
 5 autem de faciei neruis singulatim habendus est sermo: ob id certe à nobis
 hoc loco descripta est, atq; adeo ex ipsius authoris scriptis translata: vt fa-
 cilius que deinde recensentur, à nobis ante descriptionem summa diligē-
 tia attrectata, & ad oculum visa, quiuis apud se conferat: atque apertius Ga-
 leni de hac re sententiam intelligat. Attendat itaque paulisper animum di-
 ligens lector, ad ea quæ mox dicturi sumus.

10 A media cerebri regione, quæ est inter lacunam & fornicem, neruus exit
 multo spissior ac solidior ijs qui sensuum interpretes sunt: Hic verò, licet à
 cerebri substantia non nihil accipere videatur (quod alioqui sensoriorum
 est proprium) reuera tamen sic habere comperimus, vt maiore sui parte, ab
 vtraque meninge prodeat. Is neruus statim ab ortu suo, priusq̃ ex cranio e-

*Dissectio ner-
uorum ad fa-
ciem pertinē-
tium.*

15 labatur, in tres manifestos ramos diuisus est: quorum vel minimus, optico
 maior apparet. Primus autem ramus, versus eam partē delabitur, in qua est
 carotidū arteriarū plexus, quē reti formem vocant: quo in loco, cum eo ner-
 uo societate inicit, qui mouet oculū, secundamq; ferè cōiugationem cōstituit.
 Atq; ita inter se coniunguntur & intexuntur, quoadusq; cranio emergāt,
 20 ad angulum maiore oculi: Illic tum quidem in plures alios ramos diffindi-
 tur, quorum qui prædicto neruo secundæ coniugationis fit comes, circa nasi
 principium, sursum ad supercilia & frontem ascendit, ac tandē in eos muscu-
 los oculi dispergitur, qui ad internam maioris eius anguli partem incūbūt:
 alter verò, ab oculo ad maxillam superiorem deducitur. Cuius quidē ma-
 25 ior portio, in ipso progressu, musculum tēporalem constituit: minor verò,
 capacitatē maxillæ superioris protinus ingreditur: ac post multos anfractus,
 tandem per quosdam porulos emergit: vt tandem in ipsam cutis sub-
 stantiam dispergatur.

*Ortus tertie
cōiugationis
motoriorum
cerebri.*

*Dissectio ter-
tie coniuga-
tionis in tres
ramos.*

*Duo brachia
primi rami.*

Secundus prædictæ coniugationis ramus, statim à sua origine (quæ est
 30 inter lacunam & fornicem) prodit integer, vt ad internam oculi capacita-
 tem tandem pertingat, atque adeo maiorem ipsius angulum. Inde verò, cir-
 ca anteriorem ossis iugalis commissuram emergit atque enascitur. Quo in
 loco (priusquam emergat) in duas portiunculas diuiditur: quarum minor,
 paulò superius ascendit quàm altera, viamque ad nasi colatoria sibi munit,
 35 vt in maxilla superiore suis ipsius vestigia oblique & sinuose quodammodo
 impressa relinquat. In id verò foramen vnde emergit prædictus ramulus,
 ingreditur manifesta quædam carotidis arteriæ portio: à maxilla inferiore
 illuc usque producta. Maior autē nerui portiuncula, delabitur inter ossis iu-
 40 galis inferiorem extremitatem, & nasum: per id foramen quod est sub ocu-
 li cavitatem in maxilla superiore. Illic verò, hæc eadem portiuncula, non lon-
 ge ab exortu suo, in septem, aut ad summum octo manifestas particulas di-
 uiditur, quarum aliæ ad alas nasi, aliæ verò in labrū superius disperguntur:
 atque ita earum partium motum ac sensum efficiunt.

*Secundus ra-
mus.*

*Duo brachia
secundi ra-
mi.*

*Carotis in-
grediens vbi
neruus ingre-
ditur.*

45 Tertius ramus nerui superius expressi, priusquam cranion egrediatur,

*Tertius ra-
mus.*

E.ij.

ex se alium producit, per internum palatum in eum musculum linguæ demissum, qui ossis hyoidis extremitati alligatur: cuius caput ad tōsillas pertinet: quo loco in omnes linguæ, palati, & oris partes diffunditur. Idē verò ramus tertius, de quo præcipuus est sermo: inter discurrendum, partibus sibi vicinis, portiones quasdam sui relinquit: deinde verò cranion egreditur, ac paululum ad anteriorem partem reflexus multos spargit ramos, in temporum musculos motores: deinde verò solus nullo alio comite, vsque ad implantationem maxillæ inferioris descendit: quo in loco, venam & arteriam sibi socias facit: cum quibus communi membrana inuolutus: inter duos maxillæ vertices ingreditur, vt cum alijs vasis sibi coniunctis, per internam ma

Nervi ad maxillam inferiorem pertinentis pro-cursus.

xillæ substantiam decurrat: atque inter decurrendum, dentibus nō nihil relinquat suæ facultatis. Nervus autem ipse, circa caninos dentes, à parte exteriori maxillæ, solus prodire cōspicitur: vena & arteria intus consumptis, manifestum sui exitus foramen etiam in mortuo corpore, super ipsa maxilla relinquēs. Sed posteaquam à præscripto loco egressus est, in infinitas pro-pemodum exilitates desinit, quæ totam labri inferioris substantiam, confusis quibusdam implicationū villis texunt, ad eius varios motus, quibus præter cæteras particulas admodum obnoxium est.

Nervi à capite in thoracem delati, & ad viscera interiora pertinentes. CAP. XLV.

Dicendum est de ijs nervis qui à cerebro, in thoracem & partes subiacentes demittuntur. Quorum descriptio quo sit facilior, priusq̃ nostro iudicio quicquam de ijs proferatur, Galenum paulisper audiamus, de sexta coniugatione differentem, à qua prodire censet, quicquid nervorum in thoracem demittitur.

„ Sexta (inquit) nervorum à cerebro productorum coniugatio, per id foramen exit, quod ad extremitatē futurę labdoidis interpatere cōspicitur. Principia autem statim à cerebro prodeuntium trium vtrinque nervorum obtinet, quæ vbi è calua emerferunt: tum quidem multifariam inter se commiscuntur, tum etiam cum adiacentibus alijs copulantur: nempe primæ secundæq; coniugationibus spinalis medullæ, item etiam tertiæ ac septimæ à cerebro prodeuntibus ramis per thoracem demissis: Itaque trium nervorum à cerebro exeuntium vnus vtrinque à sexta coniugatione dispergitur in laryngis musculos, carotidibus etiam vtrinque adiacens, ac propagines nō paucas emittens, dum per collum thoracemq; defertur. Nam & à spinali medulla quæ circa eam est partem, hi nervi quosdam sumūt ramulos, eosq; ad posita inibi viscera dispergunt, cumq; ijs miscuntur, quos ante à coniugatione tertia per collum thoracemq; ferri diximus.

Galenis sententia ex lib. de dissectione nervorum collecta.
Sexte cerebri coniugationis pro-pagatio.
Nervi recurrentes.
 Ceterū de medio thorace, ab ijs nervis, retrorsum aliquæ ascendunt partem ad quosdā gutturis musculos: quæ quidē læsæ, causa sunt vt mutescat animans. Ac magna nervorum arterijs adiacentium cōiugatio (quoniā istorum partes sunt) si offendatur, vocem eripere potest. Eorū verò maior pars, descendens, quæ nō recurrit, se inserit & spargit in os ventriculi, quod exquisitissimo sensu præditum reddit. Superfunt duo vtrinq; sextæ cōiugationis rami: quorū alter, ad vtrosq; faucium musculos, linguæq; radicem pertingit:

„ alter ad scapulæ sui lateris musculum, & ad eum qui latus est, aliósque quos
 „ dam eius loci musculos distribuitur.

„ Quinetiam hos rursus ipsos nervos qui propter costarum radices deor-
 „ sum porriguntur, à sexta coniugatione esse propagatos prodiderunt om-
 „ nes. Multiplex porrò & horum commixtio est, cum nervis intercostali-
 „ bus (non quidem motus vtilitatis gratia, sed ad membranæ costas subcin-
 „ gentis contextum) alijsque ferè omnibus qui graciliores per lumbos exten-
 „ duntur: denique cum reliqua eorum parte qui ad os ventriculi pertinent.
 „ Varia etiam digestio eorum nervorum est, per extimam peritonei regio-
 „ nem. Hactenus Galenus. Nunc ad nostram descriptionem, quæ superio-
 „ rem medici sententiam explicet.

*Permixtio
 nervorū sex-
 tæ coniugatio-
 nis cū in-
 tercostalibus.*

„ Qua parte caput cervici connectitur, circa flexuosam illam viam pe-
 „ trosis impressam, quam efficiunt aurium cartilaginee mutuo inter se con-
 „ currentes: egreditur nervus, qui statim ab ortu suo in duas propagines exit:
 „ quarum maior, exiles tenuitates in eos nervos spargit, qui à colli vertebris,
 „ (maxime verò à septima) profiliunt: quibus implexæ ac cōplicatæ (quæ
 „ mixtio, inquit Galenus, securitatis gratia, à natura facta est, in nervis, vel
 „ non firmatis, vel per longam viam ire debentibus) vsque ad diaphrag-
 „ ma, per internam sterni regionem procurrun, in cuius substantiam distri-
 „ buuntur. Quod reliquū est huius propaginis, id infra delabitur, secundum
 „ vertebrarum longitudinem, vt subiacentibus diaphragmati partibus sin-
 „ gulis, sensum tribuat, cuius magis insignis soboles, in mesenterium con-
 „ sumi atque inferi videtur, & vsque ad intestina superiora peruenire. Nam
 „ reliquæ eius nerui particule, vix percipi possunt ad viscera pertingere, nisi
 „ in admodum emaciatis & ætate confectis: in quibus quiddam videtur ab ijs
 „ nervis profectum, ad interiorē mesenterij tunicam deerrare: ac deinde in
 „ hepatis, & lienis tunicas distribui: omnibus denique alijs partibus interio-
 „ ribus, quæ sensu opus habent, ramulum tribuere.

*Accessio ad
 Galeni sentē-
 tiam.*

„ Minor propago nerui superius descripti, per dextrum corporis latus, à
 „ ceruice ferè vsque ad claviculam integra fertur, ita quidē carotidibus in-
 „ ternis vicina, vt ijs cohærere videatur, vnde ad arterias attinens, & ar-
 „ terijs adiacens Galeno dicta. Verum is quidem nervus, antequam thora-
 „ cem ingrediatur, duos ramos emittit: quorum minor, ad axillam ceu funis
 „ quidam trochleæ implicatus, circum arteriam (quæ axillaris dicitur) le-
 „ uiter inflectitur. interim trachiæ arteriæ annulis suffultus, ijsque adhærens:
 „ vt sursum ad musculos laryngis mouendos recurrat, vnde nomen accipit:
 „ vocaturque iure ab eius arteriæ amplexu, ad laryngem vsque, recurrens,
 „ vulgo reuersiuus: nulliusque alterius vasis aut particule societatem in-
 „ neque ramum alicui musculo relinquit, priusquam ad caput trachiæ arte-
 „ riæ perueniat: quo in loco, disseminatur in musculos sui lateris. Reli-
 „ qua autem huius rami portio, multo maior ac crassior superiore, deorsum
 „ rectā fertur, sub ea glandula in pectore, quæ insigniorū vasorum diuisionē
 „ confirmat (thymum vocant) à qua vbi paululum recessit, statim tunicę pul-
 „ mones inuoluenti particulam sui relinquit, atque adeo pericardio, dissepto
 „ pulmonum, tunicis costas succingentibus, omnibus denique præcordijs.

*Nervus ad ar-
 terias atti-
 nens & arte-
 rijs adiacens.*

*Nervus dex-
 ter recurrens
 aut reuersi-
 uus.*

Inde verò ad orificium ventriculi ferè tota hæc portio consumitur, idque sensu exquisitissimo præditum reddit.

Nervus recurrens sinister.
lib. 7. vtilit.

Qui verò ramus minoris huius propaginis in sinistram pectoris partem fertur: primum quidem per mediastini longitudinem vsque ad caput cordis iuxta pericardion tunicam procurrit: vt deinde ad maioris arteriæ primam diuisionem perueniat: secundum eum maxime locū (inquit Galenus) vbi primum explantata, à corde, versus dorsum flectitur ramo maiore: Illuc enim nervus de quo sermo est, diuiditur in duos ramos: quorum minor flexionem quandam leuem & circularem, in transuersa arteriæ maxime positione facit: ac sursum recurrit (quemadmodum & is qui dexter appellatus est) implantaturq; ac disseminatur in reliquos laryngis musculos, qui sui lateris sunt, nempe sinistri: quapropter eo loco sinister recurrens vocatus est. Quod reliquum est ex eo neruo, longe maius ea parte quæ sursum recurrit, id infra delabitur, pulmonū tunicæ, pericardio, omnibus denique partibus thorace contentis, portionem sui relinquens, quemadmodum & de recurrente dextro dictum est. finit autem ad orificium vetriculi, veluti etiam ramus dexter: atq; ita ex opposito sibi inuicem occurrunt hi duo nerui, vt dexter nervus, sinistram orificij partem ambiat: sinister autem, dextram. Atq; hæc de huiusmodi neruorum descriptione sint satis. Quo pacto autem arterijs circunducantur, quàmve positionem habeant in partibus interioribus, libro secundo deinceps explicabitur. Nunc ordinem figurarum nostrarum sequentes, ad eorum neruorum descriptionem cōuertamur, qui à spina prodeunt: eorūmq; originis rationē primum explicemus, vt deinde ad propagationes in artus sermonē transferamus.

Neruorū à spina prodeuntium, vniuersa descriptio. CAP. XLVI.

Quemadmodum nerui quidam motores à cerebro in partes subiacentes demittantur, quòq; pacto in faciē & partes inferiores prodeant, satis explicatum arbitramur superiori sermone. Sequitur vt ea neruorum genera persequamur, quæ pertinent ad posteriorem & auersam huius nostri corporis partem, in qua, describenda est spinalium neruorum productio. De quibus antequam iustum atq; integrum sermonem incamamus, primum quidem, ortus ipsorum ratio ac varietas paucis attingenda videtur: quod vt breuibus absoluamus: Sciendum est, omnes à dorsali spina prodeuntes neruos, haud eundem seruire inter se ortus ac progressionis modum: neque pariter desinere, aut equaliter implantari. Sunt enim qui à posterioribus vertebrarum processibus nascuntur: veluti qui primi & secundi sunt ordinis. Sunt qui ab anteriori vertebrarum parte, vt qui prodeunt à quarta, quinta, item etiam sexta colli coniugationibus. Sunt qui in eadem vertebra, varium ortum habeant, vt quidam ab anteriori, quidam à posteriori parte prodeant: cuiusmodi quiddam apertissime videas in tertio colli spondylo, item etiam primo metaphreni, & ossis sacri omnibus vertebris: minus autem aperte in reliquis. Quæ omnia facilius ex sequentibus videbuntur.

Cæterum, à spina quidam nerui dum procedunt, simplices ac soli, nullis

Quid deinceps explicabitur.

Varietas ortuum spinalium neruorum.

alijs implexi inueniuntur, idque ab ortu suo, ad implantationem & finem usque: Huius notæ sunt, qui à prima, item etiam secunda colli vertebris oriuntur: præterea bona pars eorum qui sunt ab internis metaphreni spondylis. Alij verò, cum vno aut altero neruo, interdum etiam tertio complicantur ac coeunt: Huius formæ sunt, qui à superioribus colli spondylis ad diaphragma mouendum procurrunt. Quosdam nonnunquam vidimus cum alijs quinque ramis societatem inire: vt qui ad brachiorum motum vergunt: Quosdam cum pluribus, vt qui in crura, tibias, & pedes delabuntur.

Quo pacto inter se complicatur nervi spinales.

Quod verò ad eorum extremitates ac fines attinet, illud insuper adnotandum: quosdam statim ab ortu suo implantari in locum sibi à natura destinatum, vt quos græci rhachitas vocant. Alios, haud tam cito finiri, sed longius procurrere: vt qui in diaphragma inseruntur, item etiam qui ad colli musculos, temporales quoque pertinent, & eos qui omoplatas mouent. Alios denique, longissimos progressus habere, secundum eorum membrorum ad quos demittuntur remotam longitudinem. Horum autem omnium longissime decurrunt, qui pertinent ad pedes. Iam quo pacto, & à quibus vertebrarum partibus nerui orientur, dicendum est ex Galeni sententia, vt deinde singulorum productiones facili atque aperto sermone persequamur.

Quo pacto nervi à spina procedant in artus.

A primo spondylo qui nerui producuntur (inquit Galenus) longe alia ratione exeunt quàm qui ab alijs, cum quibus etiam permultum differt, ipsa forma ac constitutione, veluti iam superius in ossibus explicatum est. Itaque ad tutiorem neruorum explationem, natura ea parte primum spondylum perforauit, quæ crassissimus est, hoc est, iuxta supernas articulationes: illucque foramina subtilissima excouauit, ad dispathiâ, tum spondyli, tum etiam neruorum, qui quidem in musculos ipsi spondylo incubantes & adiacentes, vtrinque distribuuntur: præterea ad confirmationem earum arteriarum ac venarum, quæ foris intrò, in commune foramen, ad medullæ nutritionem demittuntur.

Galeni sententia collectio de spinalium neruorum vario exortu ex. 13. vtilitatum.

Nervi à primo spondylo colli quo pacto exeant.

Reliqui ceruicis spondyli, suas neruorum explationes habent, tectas ac custoditas, à tràsuerfis apophyibus, quas furcatas & bifidas esse supra diximus. Ab extrema vniuscuiusque parte, quædam veluti semicirculum exsculpsit natura, verita spondylos ipsos perforare, propter eorû subtilitatem & imbecillitatem: post quem semicirculum, sunt siti spondylorum articuli. In medio verò amborum articulorum, prodit neruus, simul quidem (vt inquit Galenus) ab omnibus circuniacentibus eminentijs tectus, simul etiam in vtroque spondylo, modicum quid exsculptum habens. Ita tamen eleganter, vt si omnino separe spondylos à seinuicem: nõ vtiq; putes aliquid insculptum esse, sed necessario consecutas ipsas apophyses facile iudicare possis.

Exitus neruorum à restis colli spondylis procedentium.

A spondylis metaphreni, prodeunt nerui per laterales apophyses, in quibus insignes explationes videntur quas conscendunt ipsi nerui, & cum quibus articulantur ossa costarum. Pulchrè igitur natura ad ima spondylorum latera, neruos explantauit: ne vel offenderentur, vel imbecillior dorsi compositio fieret, aut ligamentorum continuitas intercideretur: denique ne pari aliquid periclitaretur nerui per longam viam delati. Ac quod in omnibus spondylis,

Nervi à spondylis metaphreni quo modo nascantur.

„ de nervorum exitu per foramina & meatus proprios dicimus, idem quoq;
 „ intelligendum de venarū & arteriarū exitu: per quod enim foramen nervus
 „ foras egreditur, per idem vena & arteria foris intro meat.

*Nervi à lum-
borum spon-
dylis quomo-
do nascantur.* Lumborum spondyli quia omnium maximi sunt: ob id insignes, & di-
 gnas ratione explicationes habuerunt, in regione admodum secunda: si qui-
 dem diligenter alteram ex ijs apophyfibus consideres, quæ inferne delabi-
 tur, atque in validum ligamentum definit. Ea nervo extenso, veluti murum
 quendam facit, & propugnaculum, aduersus omnia quæ quo quomodo acci-
 dere possunt. Prima omnium fortunæ tela atq; ictus suscipit, ea repellit: vt si
 vulneris vel contusionis, vel alterius offensionis instet periculum, prius ipsa
 apophysis omnia sustineat ac toleret, quæ nervus patitur. Ad ima igitur sin-
 gulorum lumbi spondylorū latera, nervi exeunt ac cōscendunt maximam
 quandam apophysin, cui similis quædā est in vltimis duobus thoracis spon-
 dylis. Sunt enim & hi quoque (vt in ossibus dictū est) maximi, & figura ab
 alijs differentes.

*Nervi ab offe
sacro quomo-
do prodeant.* Ossis sacro (quod cum vltimo lumbi spondylo copulatur, quo modo ille
 alijs) insunt aperta foramina, per quæ quatuor nervorum coniugationes ori-
 untur: de quibus in sequentibus docebitur, vnā cum coccygis nervis. Ve-
 niendum nunc ad singularum coniugationum descriptionē, vt facilius per-
 cipiamus, qui nervi in quas partes inferantur.

*Numerus ner-
uorum à spi-
na producto-
rum.* Expositis igitur nervorū de quibus agēdum est, originibus, quōq; pacto
 inter se varie commisceantur: deinceps explicandum videtur, quot nervo-
 rum paria à dorsali spina producantur: deinde verò singulatim ea describe-
 mus. Nascuntur itaque à spina, triginta nervorum paria: & præterea vnus,
 qui nullam cum aliquo societatem init, solūsq; imam spinam egreditur.
 Atq; vt singulatim omnes colligamus, per suas partes: sic enumerādi sunt.
 Primum quidem à septem vertebra ceruicis, octo nervi prodeunt (tertia e-
 nim vertebra duo paria æqualiter diuisa emittit: alterum anterius, alterum
 posterius) Duodecim præterea à metaphreno: A lumbis quinque: Ab osse
 sacro quinque: Quæ supputatio tandem numerum triginta parium exple-
 bit, non connumerato eo, quod sine pari prodit ab extremitate ossis sacri.

*Quo pacto di-
gnoscantur
nervi à spina
prodeuntes.* Hic si nobis obstet quispiam, qui contendat in eo nos deceptos, quod à
 quibusdam vertebra, nonnulli nervorum villi prodeant, quos nullo iure
 inter insignes connumeremus: Huic verò sic responsum cupimus, ab hoc
 diligenter cauisse ne deciperemur. Nam cum à tertia colli vertebra (præter
 duo paria nervorum) nonnihil exiliat: quod quis incautus neruum insi-
 gnē appellare possit: cum etiam ab ossis sacri spondylis nervosæ quædam
 tenuitates, in vtrunq; latus, præter suum sibiq; innatum par, emittantur
 atq; exeant in nonnullas corporis particulas: Nos tamen nouimus nō esse
 eas inter nervorum paria iure cōnumerandas, cum huiusmodi nervosæ exi-
 litates, nullam æqualem inter se diuisionem habeant: nullam etiam propor-
 tionis rationem, alijs ex æquo respondentem: neq; verò (dum egrediuntur)
 aliquod exitus sui vestigium in ossibus ostendant. Quinetiam cum à cæ-
 teris paribus exeant: ob hoc diuisionē apertā nō habēt, qua quasi iudicare
 debeat, eos ab ossibus enasce, sed potius ab ipsis quidem paribus: vt verius

dici debeant ramuli tenues à maioribus paribus nati, atq; in vicinas partes distributi, quàm quiduis aliud. Sed velim caueas diligenter, ne simile quiddam fieri existimes in posterioribus neruis à tertia colli vertebra deductis, atq; adeo in anterioribus quatuor paribus ab osse sacro prodeuntibus. Eandem enim hæc proportionis formam ac rationem planè retinent cum alijs paribus, manifestúmq; sui exitus vestigium in omnibus relinquunt. Imò verò, si accuratius introspicias, manifestam eorum neruorum diuisionem agnosces factam, priusquã ab ipsis prodeant ac producantur. Quod tibi argumentum esse debet, ipsos ex se quidem neruos esse, à spinali medulla immediate productos, non aliorum ramos.

Nerui à septem colli vertebris nati. CAP. XLVII.

P Arui cum sint septem colli totius spondyli (inquit Galenus) eos nimirum multi, magni, ac validi circumiacent muscoli, ad quorum motum & vires plurimis etiam neruis opus fuit. Prima earum vertebrarum coniugatio, quæ subtilis est, ex eo loco primæ vertebræ prodit, qui superius dictus est: atque in musculos ipsi spondylo incubantes vtrunque neruorum distribuit: quum enim prima vertebra motu frequenti maxime egeat: fuit æquum, ipsam ex propinquis sibi partibus dorsalis spinæ neruos suscipere.

Galenus sententia de prima colli coniugatione, ex lib. 13. vtilitatũ.

Productio verò primæ coniugationis colli ex nostra dissectione, sic habet. Primus cervicis spondylus, parte sua posteriore vtrinque, sub suis apophyseis lateralibus, neruum emittit, semicirculo quodam ad temporalem musculum procurrentem, per occipitis partem decliuorem. Is verò neruus, ab exortu suo, primum quidem musculos interspinales adit, eisque ramulos distribuit ad motum. Ab his, integer recedens, sine aliqua insignis membri diuisione, vsq; ad musculum omoplatæ perducitur, cui numerus. i. in sequentibus musculorum figuris. Illuc bona sui parte consumptus: tandem per ipsius musculi superiorem angulum exit: ossisq; squamosi commissuræ circumferentiam sequens, aurem conscendit: ac sursum cranion penetrans, ipsiq; coniunctus parte interna, vsq; ad temporalem musculum producit: cui maximam sui portionem relinquit. Quod superest ex ipso neruo, in carunculas quasdam circa aurem ferè consumitur, versus eam regionem maxime, in qua maior inferioris maxillæ processus implantatur ad ossa capitis. Quas verò tenuissimas exilitates neruosas habet, eæ disperguntur in pericranij substantiam.

Accessio ad Galeni sententiam.

Secunda coniugatio (inquit Galenus) non à lateralibus quidem foraminibus secundi spondyli (quemadmodum aliæ) neque etiam ex ipso perforato spondylo (quemadmodum primus) explantatur: sed ab vtraque spinæ parte regionem quandam à natura præparatam habet, inter primum & secundum spondylum, per quam ipsa egreditur. Cuius vterque neruus, obliquus primum, retrorsum quidem simul & sursum: obliquus autem rursus, hinc antrorsum perueniens disseminatur in vniuersas capitis partes, tam quæ sunt circa aures, quàm quæ retro, vsque ad verticem, & principium bregmatis. quod autem ex ipsis reliquum fuit: infernè in musculos omnes proxi-

Galenus sententia de secunda colli coniugatione.

„ mos distributum est, à quibus primorum spondylorum motus, & ad seinuicem, & ad caput fiunt.

Accessio ad Galeni sententia.

Galenus, propter neruorū affinitatē, ferè id quod primæ coniugationi adscripsimus, secundæ tribuit. Nos verò, secundæ coniugationis productionē ex dissectione, talem esse comperimus: A secundæ colli vertebræ parte posteriore vtrinque prodire neruum: qui quidem statim ab exortu suo, in duos ramos diuidatur: Quorum minor, in musculos secundo spondylo incubantes ita consumitur, vt nullam ex se particulam longius producat, quàm ad vnus digiti extensionem: maior, prædictorum musculorum substantiam prætergreditur, nulla ad ipsos diuisione sui facta: vbi verò iam tantum recessit ab ortu suo, quanta esse potest trium digitorum latitudo: tum quidem æqualiter ferè diuisus, tres ramos producit: quorum qui superior est, in eum musculū dispergitur, qui maxillam inferiorē deprimit, cui signatus est numerus. 4. in sequenti posteriorū musculorum figura. Qui verò ramus est medius, in musculum, primū spondylum mouentē inseritur, parte postica, cui signatum videbis numerum. 3. Qui denique inferior est, primū quidem ei musculo portionem sui tribuit, qui pertinet ac desinit in ossis lapidosi rotunditatem parte posteriore, cui musculo signatus est numerus. 2. Inde verò exiens, in eū musculum rursus sese inserit, qui supremo pectoris ossi adiacet, cui musculo signatus est numerus. 1. in sequentibus figuris.

Galeni sententia de tertia colli coniugatione.

Tertia coniugatio (inquit Galenus) ex communi foramine secundi ac tertij spondyli prodit: distribuiturque in musculos genas mouentes & retro inclinantes totum collum, cum toto capite.

Accessio ad Galeni sententiam.

Dicemus etiam hoc loco quod ipsi inter dissecandum vidimus; quo facilius Galeni sententia intelligatur. A tertia igitur colli vertebra, duo neruorum paria procedunt: alterum à dextro, alterum à sinistro latere. Sed & quodlibet par, duobus neruis constat: quorum alter ad partem anteriorem, alter ad posteriorem pertinet. proinde qui neruus partis anterioris est, vnà cū ijs descendit, quos postea in artuum descriptione recēsebimus. Qui verò posteriorem ortum habet, statim ab origine sua, in musculos colli dispergitur, ac potissimum quidem eos quibus numeri signati sunt. 5. & 1. in secunda musculorum figura item. 2. 3. 4. in prima figura. Itaque non est illud silentio prætermittendum: nullam esse vertebram præter hanc in tota spina, vsque ad os sacrum, quæ geminam habeat neruorum productionem, vel à qua duorum neruorum paria orientur. Aliarum enim omnium productiones in vnum tantum par, aut reducuntur, aut certe necessario reduci debent: quemadmodum pauloante ostendebamus.

Galeni sententia de quarta colli coniugatione.

Quarta coniugatio (inquit Galenus) cum tertia affinitatem & connectionem habet. vt à tertia & quarta coniugationibus, dicere possimus, neruos communibus colli & capitis partibus præberi, & musculis genas mouentibus, sicut & omnibus post aures partibus. Eius autem portio quædam tenuis, infernè descendens, cum ea parte sequentis quintæ coniugationis permiscetur, quæ in radice existens, maximam portionem ex eius regionis spondylis aceruatam habet: Hinc duo rami conflantur, vtrinque vnus: qui sub membranis thoracem septientibus delati, in neruosam diaphragmatis

„ partem sese inferunt: vnde fit, vt sectione transuersa integra facta, in me-
 „ dia tertiæ & quartæ vertebræ regione, animal ipsum non solum thoracis
 „ motu & efflatione, sed etiam respiratione, confestim priuetur.

Quartæ cum tertia, item etiam quintæ, & sextæ, vertebrarum colli pro-
 5 ductiones, vnâ cum supremi spondyli metaphreni ramis postea describen-
 tur, cum brachiorum neruofas partes explicabimus. Itaque nihil iam hic
 superesse videtur quod præterea dicamus: Tantum Galeni descriptionem
 ex varijs eius locis excerptâ audiemus, ne quid insuper à nobis expeti possit.

„ Quinta coniugatio, quæ prædictis quatuor succedit: explantationem *Galenus.*
 10 habet, vbi cōiungitur quinto quartus spondylus. Neruus autem, ab eo loco
 „ explantatus, simul atq; prodijt: tres ex se ramos producit, sursum ascenden- *Quinta colli*
 „ tes: quorum primus, retrò fertur, per profundum, in communes colli & ca- *coniugatio.*
 „ pitis musculos: ipsâmq; vicinam cutim contexit: Alter, antrorsum pergit,
 „ in musculos genas moturos, & caput inclinantes: nonnihil suæ substantiæ,
 15 extremæ cuti relinquens. Tertius, versus summitatem omoplatae protendi-
 „ tur, vt musculis eius loci, simulq; circumiacenti cuti distribuatur. Reliqua
 „ eius pars (vt supra dictum est) ex radice spondyli orta, cum quarta & sexta
 „ coniugationibus societatem init: ramôsque duos communes, mittit ad dia-
 „ phragma mouendum: vnde si fiat sectio integra per transuersum medullæ
 20 spinalis (nam recta sectio parum lædit) inter quartam & quintam verte-
 „ bram, aut circa eam regionem: totum corpus animalis immobile redditur,
 „ nempe adempto diaphragmatis, brachiorum, & colli motu.

„ Sexta coniugatio, sub quinto spondylo excidit, fitq; eius magna per- *Sexta colli*
 „ mixtio cum vtrisque contiguis. Plurima eius pars, ad internam scapulari *coniugatio.*
 25 regionem pertinet, augétque quadamtenus (ex anterioribus maxime par-
 „ tibus) etiam diaphragmatis neruum. Ex quartæ enim & quintæ vertebræ
 „ interuallo, primam coniugationem neruorum in diaphragma implanta-
 „ torum procedere refert Galenus: ex quintæ auté & sextæ spatio, secundam: *8. anatomica-*
 „ ex regione quæ est post sextâ vertebram, tertiam: quæ etiam exigua admo- *rum admini-*
 30 dum est. Cæterum prædicta hæc sexta coniugatio, de qua hic agitur, alijs *strationum.*
 „ omnibus colli coniugationibus, explantationes quasdam paruas, ex sui
 „ substantia transmittit.

„ Septima coniugatio, post sextum spondylum ortum habet: nempe ex cō- *Septima colli*
 „ muni septimi & texti spondyli foramine. Huius autem permixtio fit ma- *coniugatio.*
 35 xima, in ambas continentes coniugationes. Plurimam sui partem in bra-
 „ chium extendit.

Vt Galeni dictum facilius intelligas: Sciendum est, ex nostra disse- *Accessio ad*
 ctione, neruum hunc postremum septimæ coniugationis, qui vtrinque vnus *Galeni sentē-*
 egreditur, bona sui parte distribui in quatuor superiores humeri musculos: *tiam.*
 40 reliquum in omoplatarum & thoracis posteriores, quibus in sequentibus
 figuris, signati sunt numeri. 1. 2. 3. 4. immiscetúrque quibusdam villis aut fi-
 lamentis admodum tenuibus, quæ à reliquis ceruicis vertebris prodeunt.
 Cæterum horum etiam neruorum villosis portiunculis, tunicæ ipsos mu-
 sculos ambientes componuntur, vt nihil ad naturæ artificium deesse quisq;
 45 iudicare possit. Id est quod Galenus ait, non tantum periculi imminere ex

huius coniugationis sectione, quantum si alias præcidas. Sectione enim integra transfusa facta post sextam vertebram (inquit Galenus) omnes thoracis muscoli statim motum amittunt. Sectiones verò hac vertebra inferiores, nempe post vertebram septimam, multis partibus thoracem moueri concedunt. Sed iam ad nervos metaphreni veniendum, qui potissimum in intercostales musculos distribuuntur.

Nerui à metaphreni spondylis enati. CAP. XLVIII.

Galenus sententia col-
lectio.

Post septimum spondylum, natura cœpit effingere & conformare thoracem, atq; eum costis communire, ad quas nerui multifariam deducuntur. quanquam tamen qui ex prima, secunda, & tertia metaphreni vertebris oriuntur nerui, nò solum in intercostales distribuuntur, sed etiam ad alias partes perueniant: sunt enim costæ primæ alijs multo minores, quapropter minima neruorum portione opus habuerunt, vt sequens forma facile tibi aperiet.

A prima metaphreni vertebra producuntur nerui, quorum pars plurima, ad vnam meat: pars altera, superioribus coniugationibus cõplicatur, hanc enim Galenus octauam coniugationem vocat. Reliqua portio, ad claues & primum intercostalem musculum demittitur. Atque hæc est Galeni sententia: quam nulla hic alia descriptione locupletiolem facturi sumus: cum eius vertebræ latissima & apertissima productio postea futura sit, in eo sermone qui de brachiorum neruis postea habebitur.

Galenus.

A secunda thoracis vertebra, oriuntur nerui cum præcedenti permixti, quorù bona pars, tendit ad extremas manus: reliquum ad intercostalem musculum delabitur. Hæc Galenus. Præterea autẽ, paucissima admodum, aut nihil omnino de alijs vertebris refert: cum eadem propemodum rationem productionis habere censeat reliquas metaphreni vertebra. Sed nos, ne quid in hac parte mancum ac truncatum relinquere videamur: propter facilitatem, ita breuiter absoluemus quod Galenus tacuisse visus est.

Accessio ad
Galenus sententiam.

Nerui à reliquis metaphreni vertebris orti, quorù descriptio ex Galeno nò extat.

Sub quibuslibet secundæ, tertiæ. 4. 5. 6. septimæ vertebrarum metaphreni processibus internis, qui sunt ad latera, oritur neruus, vtrinq; vnus: qui quidem statim ab exitu suo, in particulas propemodum infinitas diuiditur: quarum oblongior, per singularum costarum imam regionẽ, vnà cum vena & arteria producitur, vt plurimum etiam vsque ad pectus ipsum: quod facile conspicias in corpore gracili, & diuturno morbo vexato, vel alimenti defectu attenuato: aut in ijs maxime, qui multis annis, ac senio confecti sunt. Reliquæ verò portiunculæ neruosæ, confuso quodam & qui vix percipi possit implexu, in intercostales superiores, ita disseminantur: vt deinde attingant eos thoracis posteriores musculos, qui superioribus intercostalibus incubant. Quinetiam suis exilitatibus atq; extremis, videntur membranas contegentes musculos ipsis neruis vicinos, item etiam eas quibus costæ induuntur, contexere & componere. Sed ne sit tibi confusum quod de intercostalibus scribimus: velim hoc intelligas, Duo esse intercostalium musculorum genera, quorum interiores ab oblongiore neruorum superiorum dictorum portione aluntur, & ferè constant: superiores autem, minoribus

Duplices intercostales musculi.

particulis, quas huiusmodi nerui producant. Sed de mesopleurijs musculis vberius libro sequenti, in thoracis dissectione tractabitur.

Ab octauæ. 9. 10. 11. & duodecimæ metaphreni vertebrarum processibus lateralibus internis, producuntur singula neruorum paria: vtrinque vnus. Atq; hi quidem nerui, statim post suum exortum, videntur eandem propè diuisionem retinere, quam & superiores: præterquam quòd ab anteriore vertebrarum regione circa ipsarum longitudinem, infernè quidem, videntur vtrinque demitti rami longè validiores, & oculis magis conspicui, quàm qui parte interna sub ipsis costis progrediuntur. Sed hi rami, vnà descendentes, ac simul ita permixti, vt difficillime seiungi aut abinuicem secerni queant, ad diaphragma perueniunt, circa eam potissimum partem, quæ est inter peritoneum & succingentem membranam. His etiam, musculosa diaphragmatis substantia pro parte constituitur.

Sed hic subit, nescio quid vobis proponere, quod fortassis nouum quibusdam videbitur. Nam cum hi nerui, de quibus sermo est, multi sint & maximi, inferanturq; in diaphragmatis muscolum, neq; dum illuc consumentur, quid obstat quominus etiam libere proferamus, eos ad rectos epigastrij musculos à diaphragmate delabi ac procurrere? Nullum profecto aptiorem aut decentiorem ortum neruorum in eos musculos implantatorum conijcere aut inuenire quis poterit, quàm eum qui à superioribus illis vertebris, in diaphragma primum, deindè verò in finem inferiorem sterni descendit. Imò etiam illud audacter asseuerare minime verebimur, musculos quoq; epigastrij oblique descendentes, ab earundem vertebrarum enatis ramulis exterioribus componi: quemadmodum tertio libro latius ostendemus, in quo de musculorum epigastrij administratione communis sermo habebitur.

Nerui ad rectos & obliquos descendentes musculos epigastrij

Nerui ex lumborum vertebris nati.

CAP. XLIX.

EX lumborum vertebris qui prodeunt nerui, à Galeno sanè explicati sunt: neq; enim huius rei dubium aliquod esse debet: sed certe nullam præter generalem quandam & latius patentem explicationem inuenimus, quam superius explicatam vidisti: nisi quid præterea inuenias in tertio anatomicarum administrationum, vbi de crurum & femorum ac tibiaram neruis agitur. Particularis autem & integra descriptio, certe inueniri debuit in decimoquarto libro, in quo de spinalis medullæ neruis abunde se tractaturum pollicetur. Is verò liber (cum multis alijs) nescio quo fato nobis ademptus est: neq; adhuc nostra memoria repertus. Itaque sola dissectionis nostræ ratio hoc loco producenda.

Non extat de his neruis Galeni exacta sententia.

A prima & secunda lumborum vertebris, prodeunt neruorum paria duo, à qualibet vertebra vnum, quod vtrinq; (quemadmodum in alijs vertebris) vnum neruum fundit, quorum bona pars ad epigastrij musculos transfuersos & obliquos ascendentes ac rectos mittitur: ossi pubis incubans. Reliquum verò in eos musculos spargitur, qui vtrinque sibi mutuo connexi, toti lumborum longitudini procumbunt.

Prima & secunda.

A tertia, quarta, & quinta nascuntur ea paria, quæ cum primo, secundo,

Tertia & quarta.

& quarto paribus, ab osse sacro productis coeuntia, in crura ac tibia delabuntur: quemadmodum mox docebimus.

Quinta. Ab iisdem paribus, demittuntur soboles in partes vesicæ proximæ, item etiam sphincteras musculos, hoc est vesicam & rectum intestinum claudentes, præterea etiam in matricem, & partes internas, ossium pubis capacitati inclusas, præcipuo motu opus habentes: veluti sunt, carnes internis ilibus adhærescentes, quæ numerosæ (inquit Galenus) ab ossibus natæ deorsum tendunt, græci *Ψόας* vocant. Eorum præterea neruorum portiunculæ quædam, ad imum rectorum epigastrij musculorū inseruntur: quæ parte ossis pubis adiacent. Atq; hæc de ilium neruis, nunc ad ossis sacri productiones. 10

*Ψόας carnes
ilium.*

Nerui ab osse sacro prodeuntes.

CAP. L.

*Galeni sententia
ex libro de ossibus.*

Nerui (inquit Galenus) qui à spinæ medulla per sacri ossis foramina prodeunt, iuxta suarum veluti vertebrarum compages, sicuti per spinam totam profiliunt, nō tamen ab utroque latere, sed intrinsecus quidem atq; extrinsecus: hiq; nerui, tria constituunt paria. 15

Iuxta autem compages trium peculiarium particularum, quibus os coccyx appellatum in imo lati ossis substans, componitur: nerui posteriore ex parte prodeunt. Gemini priores, ex ea oriuntur parte, quæ coccyx latum os attingit: insequens par, inde ortum habet, ubi prima huius ossis pars cum secunda committitur. Duo alij, inde egrediuntur, quæ secunda eiusdem pars cum tertia coniungitur. Iuxta tertiæ huius extremitatem, quod reliquum est ex spinali medulla, simplex, nulliq; associatum profilit. 20

Accessio.

Itaque sex erunt ex Galeni sententia, neruorum productiones siue paria, tum ab osse sacro, tum à coccyge demissa: & præterea alius, quem vulgus sine pari nominat. Deinceps recensendum quid de his viderimus. 25

In quas partes disseminantur nerui ab osse sacro nati.

Prima, secunda, tertia, & quarta neruorum productiones anteriores, simplices quidem, ab osse sacro utrinque prodeuntes, in musculos internos feminum vel coxarum disperguntur. Quorum fusior explicatio in neruorum ad artus pertinentium descriptione futura est. Illic enim procurrun, & usq; ad extremos pedes delabuntur. 30

Prima, secunda, tertia, & quarta productiones exteriores neruorum ossis sacri, innatum & lumborum musculos externos, procurrun: eoque pacto disperguntur, quo deinceps in artuum explicatione docebimus.

Nervus sine pari.

Qui nervus sine pari dictus est, is à medio infimoque foramine ossis sacri profilit: estq; veluti spinalis medullæ & eam inuoluentium membranarum extremum. Secundum coccygis longitudinem & incurvationem fertur: ipso progressu, multas fibras hinc & inde spargens, in eas maxime carunculas, quæ podici adiacent: quas non libet appellare musculos, quoniam neq; formam musculorum habent, neq; in tendinem exeunt, nec venas aut arterias sibi proprias recipiunt: quapropter cutanei musculi quibusdam dicuntur, quod ipsi cuti & adipi, confuso contextu permisceantur: eas autem carunculas in sequentibus figuris nullo pacto videbis adnotatas, propterea quod à cute vix secerni potuerint. Cæterum fibræ quas à nervo sine pari produci diximus, hæc sunt fortasse tres propagines, quas Ga- 45

Caruncula circa podicem.

lenus à compagibus coccygis exire pauloante recensuit. Verùm hæc hæc tenus. De ijs nervis dicendum est, qui ad artus tum superiores tum inferiores pertinent.

Nervi, in brachia, cubitos, summas manus, & artus superiores disseminati.

CAP. LI.

Quod deinceps de nervis ad brachium pertinentibus dicetur, id certe est ex Galeni sententia, atque ex eius libro tertio Anatomicarum institutionum transsumptum: neque verò ita collectum, ut singula verba describantur: multa enim superuacua recensenda fuissent, quæ alioqui ab instituto nostro multum aliena iudicari poterant. Ita autem collegimus quod ad rem nostram facere videbatur, ut eandem quam refert Galenus sententiam, iisdemque ferè verbis recenseamus.

Nervus à spinali medulla per axillam in brachium descendens (inquit Galenus) omnium quos deinceps explicaturi sumus elatior est, ac sublimior: eoque potissimum loco brachium ingreditur, cui inhærescit tendo posterioris axillæ musculi, qui maximus est inter humeri iuncturæ motores. deinde quæ inseritur, priorem subit musculum: capitibus ipsius hac parte nondum cunitis, sed adhuc diremptis. Sub altero autem interius sito procedens, partem aliquam sui utriusque capiti statim mittit: inde declivis fertur, insinuans se magis alterius capitis interni partibus quæ in rectum spectant: quod caput secundum latitudinem tenuius est: ex eo ligamento natum, quod à radice, anchoræ figuram imitante procedit. Porro capita ipsius nervi à supernis processibus liberata, mox in unum coeunt, & musculum unum generant, ex numero eorum, qui cubiti articulum flectunt. Postea autem rursus scinduntur separanturque directa musculi utriusque linea. Inde verò deriuatur nervus in flexum brachij, ac postea quæ dictas prius ramorum propagines in brachium deduxit, deorsum ad articuli iuncturam fertur: illic verò tres ex se ramos facit. Quorum primus, valde tenuis, ei venæ adhærescit, quæ in medijs cubiti superficie, secundum longitudinem extensa est: mox arteriæ, quæ in brachiale demissa, eidentem pulsum facit ac repræsentat. Secundus ramus, siue propago nervi prædicti, admodum etiam tenuis est, & in peculiaris radij musculi oblongi caput dispensatur: deinde verò humeralis venæ reliquo, quandam ex se productiunculam mittit, quæ totum brachium modo telæ araneorum prætenus intercurrit. Qui superest ramus nervi prædicti, postea quæ subter eam venam permeavit, quam ab humerali propagatam obliquè incidimus: in superficiem obliquus emergit: deinde verò paulatim ad proprium radij musculum oblongum, ex superiore parte quæ intus habetur, accedit: medius prædictorum ramorum admodum exilium. Vbi verò hic musculus cessat, & ipsæ quoque propagines absumuntur: ac per nodum, quo manus summa cubito iungitur, recta pergit ad magni digiti partes radio propinquas: ramorum sobolem extrinsecus ipsis sub cute summa communicans: ac subinde quidem assumit in radij extremo aliquam illius nervi portiunculam qui cum ipso expanditur, nempe secundum. Hic itaque nervus alter, cubiti venæ subiacet: Quos autem ab utraque

Galeni sententia ex libris de dissectionibus anatomicis, collecta.

Primus nervus à spinali medulla ad brachium.

Tres rami primi nervi ad cubitum.

Primus nervus ad manus perveniens.

„ parte sitos esse dixi, frequenter ipsi venæ insident, cutéque detracta, sen-
 „ sum perpetuo effugiunt: ille verò qui venæ substratus est, semper ferè con-
 „ spicitur. Itaq; primus omnium neruorum brachij, sic in totū consumitur.

*Secundi ner-
 ui à spina
 ortus, &
 propagatio
 in brachiū.* „ Secundus neruus, primo multo inferior atq; humilior: cum primum in
 „ brachium inferitur, statim ab eodem musculo occultatur, à quo etiā prior 5
 „ neruus contegi dictus est. Itaque ab initio sui, per internas partes fertur
 „ decliuus: à primo æquidistantem situm habens, sed humiliorem: insidétq;
 „ brachij nodo, vbi planissimus est: hoc est, interiorem, inferiorémq; nodum
 „ brachij, vbi planissimum & minime gibbum est, ingreditur. In processu ve-

*Secundi cū
 primo com-
 plexus.* „ ro, hi duo nerui, interim ab altero, interim ab vtroq; , propagines mittunt 10
 „ in caput exigui musculi, qui inter anteriores cubiti musculos numeratur.
 „ Deinde verò, alter hic neruus, priori tantum de se ramum impertit, quan-

*Secundi cū
 quarto cō-
 plexus.* „ tum illic primi reliquum fuisse apparet. Vbi verò ad cubitum peruenit,
 „ iam cum quarto ramo societatem init, de quo postea suo ordine dicemus.

„ Itaque per cubitum hi magni duo nerui deferuntur, medio musculorum 15
 „ digitos flectentium interuallo: ac interiores cubiti musculos perreptantes,

*Secundus
 neruus ad
 cubitum.* „ huic incumbunt, illiq; subiecti sunt, vt quibuslibet sibi vicinis musculis,
 „ particulas ac ramos demittant. Vbi verò hi musculi in tendines cessauerunt,
 „ iam vtriusq; prædictorum neruorum reliqua portio, partim in torum 20
 „ brachiale, partim in aduersam eius partem, quam metacarpium vocant,

*Secundus
 neruus ad
 manus per-
 ueniens.* „ peruenit: distribuiturque in intimas digitorum partes. Itaque neruus hic,
 „ totam summæ manus exterioris partē dimidiam amplexatur, sub cute ex-
 „ trema ad summos percurrens digitos, paruos sanè totos, medijs verò dimi-
 „ dium. Reliquam autem manus externæ partem, cum magno digito, totus
 „ tertij nerui ramus excipit, vt mox docebimus. 25

*Exortus &
 productio
 tertij ner-
 ui à spina
 ad brachiū
 deducti.* „ Tertius itaq; neruus omnium plenissimus, duos prædictos in ipso ortu
 „ insequitur: exteriori, superioriq; brachij nodo circumdatus: ac secundum
 „ ipsum brachium ingrediens, vnâ cum grandibus vasis, vena & arteria, quæ
 „ per axillam in brachium perueniunt. Atq; ideo neruus hic, cum iisdem va-
 „ sis, in magnos brachij musculos propagatur, à quibus cubiti articulus ex- 30
 „ tenditur: magnos sui ramos omnibus ijs musculis transmittit, obliquus in
 „ externam partem emergens.

*Tertius ra-
 mus in cu-
 bitum.* „ Vbi verò neruus hic, brachij os per exteriorem partem egressus, paulo su-
 „ pra cubiti articulum elatus est, ibi pars quædam ipsius ad cutem elabitur.
 „ Reliqua eius soboles, admodum crassa, radium contingens, externam cu- 35
 „ biti regionem adit: atq; adeo exteriores omnes cubiti musculos perreptat:
 „ obliquusq; neruus, per profunda vergit: statim quidem ad brachialis mu-
 „ sculum bifidum, cuius caput, ipsum superat, priusquã ramum prædictum
 „ emisit: deinde radij musculorum extimum, ad gibberum spectantem per-
 „ reptat: quibus vtrisque, propagines quasdam tenues impartit: deinde mu- 40
 „ sculo quatuor digitos extēdenti: mox etiam ei qui duos paruos in obliquū
 „ agit: postremo illi qui brachiale versus paruum digitum deducit, ramos
 „ etiam alios mittit. Has igitur ramorum propagines vniuersas, in capita
 „ musculorum quos enumeravi, haud longè ab articulo dispensat. Inde ad
 „ musculum bifidum, qui magnum digitum ad brachiale mouet, porrigitur: 45

palámq; est, quòd huic ramos quosdam impertiat. In transitu ipse ner-
 ui, tendo musculi qui magnum digitum in obliquum mouet, aliquatenus
 accumbit, proximè cum eo ad brachiale vsque porrecti: mox tendo, qui
 duos digitos, indicem & medium, pari motu regit. pars huius nerui reli-
 qua, adusque brachiale excurrens, locis propter articulum disseminatur, in
 nullum digitum perueniens. Maximus autem ipse finis, in illius loci pro-
 fundum demergitur, vbi ligamentum esse dixi, quod caput tendinum digi-
 tos quatuor extendentium contegit. In hunc itaque modum neruus iuxta
 nodum brachij exteriorem in cubitum deueniens, dispergitur.

Tertius rami
 mus ad ma-
 num.

10 Quartus, summa sub cute, etiam citra musculorum brachij confectione-
 nem, omnium primus apparet: quapropter in internam brachij regionem,
 in quam etiam prædicti tres, paulò inferius quàm tertius neruus inferi-
 tur. Hic verò neruus, in brachio ante cubiti commissuram incipit propa-
 gari in ramos, ferturque per totum ferè ipsius nodum, scissa iam numero-
 15 siore ipsorum serie. Solæ autem elatioris articuli partes, ramos ipsius non
 participant: reliquæ brachij anteriores, quæ ante cubiti nodum habentur,
 nimirum superficialiæ, huius nerui processus excipiunt. De quarti autem
 nerui in cubitum & summam manum propagatione, superius in secundi
 nerui explicatione diximus: vnà enim coeunt, & vnà disperguntur: atq; eadè
 20 viam faciunt: interiores cubiti musculos perreptantes. Hic igitur quartus
 neruus, vt breuiter rem claudamus, internam cubiti regionem ferè totam occu-
 pans, inferiori vniuersæ, & exteriorum partium non paucis inseritur.

Quarti nerui
 à spina exor-
 tus, & profu-
 sitio in bra-
 chium & ma-
 nus.

Quintus per intimam brachij regionem, aliorum modo fertur: sed nulli
 brachij particulæ siue superficialiæ, siue penitiori, aliquam sui portionem
 25 communicat: secundo respondet, sicut etiam primo, & quarto: ac vtrique,
 nempe secundus & quintus, ceu triplicatam primi quarti que crassitiem ex-
 plere tibi videbuntur.

Quinti nerui
 exortus &
 procurfus in
 brachium &
 manus.

Sextum etiamnum alium neruum constituere videtur Galenus, ex se-
 cundæ costæ interuallo prodeuntem: & internam, posterioremq; brachij
 30 cutem vniuersam, adusq; scapularum extrema, interreptantem: vt ad sum-
 mam manum prodeat: Reliquum autem cutis, à tertij nerui ramulis (de
 quibus supra diximus) constituitur. Itaque duo hi nerui sunt, qui de spi-
 nali medulla profecti, ramorum sobole manuum cutem adeunt. Alij ve-
 rò quatuor suprædicti, ac maxime bona tertij rami portio, per profundio-
 35 ra, in omnes totius membri musculos disseminantur, vt interim propagi-
 nes quasdam tenues cuti transmittant. Nunc ad ea quæ vidimus ipsi, & ex
 dissectione nobis certiora facta sunt: quo facilius, & ortus prædictorū ner-
 uorum intelligas, & Galeni sententiam approbes.

Sexti rami
 exortus &
 procurfus.

A tertia, quarta, quinta & sexta colli vertebris, quatuor neruorum pa-
 40 ria produci vidimus: & item aliud, à primo metaphreni siue thoracis
 spondylo natum. Omnia autem hæc, in seinuicem inæquali quodam im-
 plexu ita coniuncta sunt, vt in sua membra, aut partes difficillime secari ac
 diuidi possint. Itaq; ab ea parte quæ sub clauibus est, trãseunt ac demittuntur.
 Eas autem mixtiones & complexus (vt iam sæpe diximus) fieri Galenus
 45 refert securitatis gratia: atque id quidem natura potissimum excogitauit

Accessio ad
 Galeni senten-
 tiam, de supe-
 rioribus ner-
 uis in brachijs
 procurrenti-
 bus.

in nervis, vel non firmatis, vel per longam viam ire debentibus. Vbi autem ad collum humeri iam ipsi nerui simul cōplexi peruenerunt (nempe circa anteriorem eius partem) in sex rursus membra atq; alia brachia diuiduntur, quorum productiones ita notauimus.

*Sex membra
neruorum à
spina in bra-
chium produ-
ctorum.* Primum omnium membrum, ipsum humeri collum, semicirculo quodā 5
complectitur: vt finire conspiciatur ad exteriorem eius ossis partem quę in
imum vergit. Signatum est autem in figura, caractere. B.

*Duo rami se-
cundi mēbri.
Tres rami ad
digitos.* Secundum, ferè ad humeri medium perducitur, quod etiam parte poste-
riore ambit: deinde verò, superiorem eiusdem ossis partem conscendens,
circa eam venam iacere videtur, quę humeralis vulgo dicta est. Quo loco 10
in duos ramos rursus finditur: quorū pars vna, in interna curuaturæ bra-
chij parte videri potest, sub ea vena, quę vulgo mediana dici solet: produ-
citurq; integra, vsq; ad superiorem manum, circa pollicem, & medium di-
gitum: atq; illic, in tres rursus particulas diuiditur: quarum altera, pollicis
internam partem conscendit: altera, inter pollicem & indicem sita est: ter- 15
tia, ad indicem fertur, & vsq; ad cutis superficiem, vndecunq; disseminata
apparet, quod in figura neruorum anteriore signatum est. C. Reliquum
verò superioris nerui ad humerum pertinentis, in omnes musculos humeri
externos distribuitur. Huius autem maior, & oblongior pars, mediam vl-
nam non excedit. 20

*Tertium mē-
brum.* Tertium membrum, ad imi humeri partem posteriorem extenditur, quā
humerus illigatus est. Inde verò, integrum, neq; vllō pacto diuisum, primū
quidem ad inferioris extremitatis ossis cubiti partē anteriorem, iuxta car-
pum delabitur: deinde verò in quatuor ramos diffinditur: quorum duo, ad 25
*Quatuor ra-
mi.* minimi manus digiti latera, vtrinq; parte interna cōmeant. Tertius ad id
latus auricularis digiti protensus est, quod minimū digitum respicit: atq; hi
tres rami, ad extremos vsq; digitos tandem defluunt. Quartus, vnitur atq;
idem fit, cum portione quadam sexti illius rami, qui à quarto brachio (de
quo infra suo ordine agemus) profilit. Signatur autem ea in figura ante-
riore, caractere. H. ac paulo post carpum, statim in duas rursus particu- 30
las exit, quarum alteram, ad id latus annularis digiti mittit quod medio
proximum est: alterum ad id latus medij, quod annularem respicit: id ve-
rò anteriore neruorum figura notatum est caractere. D.

*Quartum mē-
brum.* Quartum membrum, per medium & internum brachij flexum decurrit,
sub ea vena quę ad iecur pertinent, vulgo basilica dicitur. Inde verò ad 35
carpi partē internam descendit: atq; inter descendendum, singulis musculis
internis cubiti, portiunculam quandā sui relinquit. Cūmq; ad carpum iam
accessit, tum quidem in sex ramos diffinditur, quorum duo, vtrunq; pollicis
latus cōscendunt: duo ad indicis latera ferūtur: quintus, id latus medij digi-
ti occupat, quod indici proximū est. sextus tertio ramo supradiçti brachij 40
Sex rami. primum iunctus, ac postmodum separatus, alterū ramum, ad id latus indi-
cis mittit, quod annulari proximū est: vt in superiori figura ostendimus:
caractere. E.

*Quintum mē-
brum.* Quintum membrum, posteaquā omnibus humeri musculis manifestum
ramum dedit, statim ad brachij curuaturam dilabitur: inter secundum eo- 45

rum quæ supradicta sunt membrorum: produciturq; vsque ad carpum parte exteriori: atq; inter decurrendum, musculis vlnæ exterioribus filamenta distribuit. Inde verò, in infinita propemodum & visui incompertissima filamenta diuiditur: quibus superior vniuscuiusq; digiti pars, atq; adeo cutis ipsa contexitur: signatur autem hoc membrum figura anteriore. E. posteriore verò, huius reflexio. H. Quia enim (inquit Galenus) nulla caro ex se ipsa sensum habet, & absurdum erat apprehensorium organum insensibili tegi particula: neruorum ad totas manus desuper venientium, non paruum portionem ad carnes ipsas natura deriuauit.

10 Sextum membrum vsq; ad internam brachij curuaturam defluit: in infinitas exilitates membranarum diuisus, quibus musculi omnes, qui ab humeris ad manum sunt, abscòduntur, & obuelantur: Id in anteriore neruorum figura signatum est. G. Prodit autem hoc membrum & enascitur, ex alijs propaginibus à secundo & tertio membro procurrentibus. Qui nerui
15 ad intercostales musculos, & epigastrium, item etiam lumbos, & anteriores partes præcipue pertinet, à metaphreni & lumborum vertebris nati, iam satis expressi videntur in figuris superioribus, earumq; explicatione propofiti, item sermone superiore qui de his habitus est in exortu spinalium neruorum descriptione. Hic itaq; nihil est quòd denuo repetatur, cum & con-
20 fusi sint admodum, & ad secundum librum magis pertineant, in quo partes interiores præcipue exponemus. Hoc autem loco peculiari sermone cupimus vobis eos esse neruos propofitos, quorum productio ad exteriores artus imprimis spectat. Itaque de neruis ad femora & crura peruenientibus dicendum est.

25 Nerui in femora, tibias, ac pedes, artus deniq; inferiores demissi.

CAP. LII.

Nerui femorum ac crurum, ab humerorum & brachiorum neruis, latione multum differunt: quod necessario (inquit Galenus) secutum est, propter articulum, tum humeri, tum ischij differentiam.
30 Articulus enim humeri, distat à colli spondylis, à quibus sua est neruorum explantatio. Articulus autem ischij, id est coxendicis, còiugatus est spondylis, tam lumbi quàm eius ossis quod *ιερόν*, hoc est sacrum vocatur: ex quibus aceruati & collecti nerui, ad crura descendunt. Nulla præterea cum esset
35 cruribus talis media regio, qualis secundum axillas in brachijs est: necessariū fuit naturæ, ex lateralibus partibus vniuscuiusq; spondyli explantatos neruos, per posteriores coxæ partes ad crura deferre. In quibus partibus cum haberet maximū musculum qui nates facit, sub quo eos occultare posset, antequam
40 ad coxam duceret: mirandum est, qualiter & hic inter caput coxæ, & os amplum neruos transfuehit: occultans quidem ipsos, ipsis ossibus, & musculo qui retro articulationem est, tegens: Inde autem tuto per profundissimas coxæ partes vsq; ad poplitem (quæ *ιγνύμ* græci vocant) duxit, distribuens vnicuique musculorum qui sunt in coxa, neruum, secundum eorum dignitatem. A poplite
45 verò, per gastrocnemiam (hoc est tibiæ ventrem) & suram, quæ tota est carnosa, alios quidem ad externam regionem tibiæ, alios autem ad internam duxit, alios verò per mediā ipsam deriuauit: musculis qui inibi sunt distri-

F.ij.

Sextum membrum.

Cur de neruis ad intercostales & lumbos atq; interna viscera pertinentibus hic non dicitur.

Galenus sententia ex libris de usu partium collecta.

Neruorum ad inferiores artus demissorum breuis enumeratio.

„ buens. Eos præterea qui per internam partem suræ feruntur, apud astragalū,
 „ & tibiam occultavit, & ad inferiorem pedis partem duxit. Alios autem,
 „ qui per externam partem suræ ducuntur, apud astragalum & peronā occul-
 „ tans, ad interiora simul & superiora pedis deduxit.

Hæc ferè ex Galeni libris de vsu partium. Quæ vt videas lector q̄ ve- 5
 ra sint: quemadmodum ipse author eo in loco iubet, tu ipse nobiscum ana-
 tomen diligenter consyderabis: primū quidē ex eius administrationibus pe-
 titam, quæ admodū nostri moris esse iam superius cognouisti: deinde verò ex
 nostra dissectione: quā tu, siquidē arridebit, fortassis nō oīno improbabis.

Primum quidem exiles & qui sunt in superficie cutis nervos declarabi- 10
 mus: deinde verò grandium neruorum qui omnes medij per musculos fe-
 runtur, confectionem moliemur. Quatuor iuxta femoris principium (in-
 quit Galenus) neruorum radices in cutem excurrentium videntur, pares
 numero principijs grandium neruorū, qui in musculos disperguntur, vnde
 processere. Vna igitur est, quæ ab anterioribus musculis, deorsum versus, in 15

*Galenī sentē-
tia ex tertio
anat. instit.
de femorum
neruis.*

„ totam cutem ipsis vicinam fertur, dispensaturq;: atq; hæc quidem radix, va-
 „ lidam membranā suam retinet, qua multas neruorum exilitates obuoluit.

*Exteriores &
qui ad cutim
sunt nervi.*

„ Secunda, quæ interior est, per inguina, magno angustōq;, hoc est, tenui, la-
 „ tōq; musculo vehitur, haud difficilem cōspectum habens: cuius villi, inter-

„ nam omnem femoris tibiæq; regionē amplexātes, inter se coeunt: Quippe 20

„ cum vena, vsq; ad interiorem tibiæ processum iuxta talum feruntur. Reli-

„ quum verò, internæ femoris regionis, parua quadam particula nerui pecti-

„ nem excidentis amplexatur, de quo mox dicendum. Tertia iuxta sacri ossis

„ fastigium mucronatum, quod coccyga græci vocāt, nascitur, cæterisq; mi-

„ nus conspicua est. Quarta adhuc magis condita, in pectinis foramine con- 25

„ sistit: etenim nervos etiā qui in cutem elabuntur, exiles admodum hæc con-

„ tinet, & reuera telæ araneorum similes, reliquis autem pleniores: partim vt

„ pilos benè nutritos, partim etiam pilis crassiores, ad radices interni valdè

„ conspicuos. Nunc verò ad grandiores nervos.

*Nervi gran-
diores ad fe-
mora dedu-
cti.*

Sunt igitur quatuor neruorum initia, quorum tria magnitudine sibi in- 30

„ vicem coequalia sunt, quæ primum exequar. Quartum verò aliud maximū,

„ bifidum, ipsis succedit, de quo postea.

„ Primus igitur nervus grandior, in anteriores musculos diffinditur, quem

„ non videas nisi ipsos musculos erexeris: post superficialium neruorum fa-

„ ctam anatonem. 35

„ Secundus, magnis vasis transfuersim porrigitur: ipsisq; ramos, telæ ara-

„ neorum modo prætenues, vt musculis contiguus impertit: Tangit præterea

„ ipsum subiectus maximus musculus: incumbit autem ei, tenuis & angustus,

„ quem primum in femore dissecamus.

„ Tertius, amplum pectinis foramen permeat, & duos musculos id fora- 40

„ men amplectentes: vnum vtrinque, à foris alterum, intrinsecus reliquum.

„ Hic verò nervus, bipartito scinditur, priusquā musculos permeet. Cuius al-

„ tera pars, quæ minor & elatior est, in musculū à pectine ortū procurrens, dif-

„ feminatur. Altera quæ maior est, & demissior, vbi foramen peruasit: sobolē

„ quidē in paruos circa se musculos emittit, præterea verò in maximū femoris 45

musculum finditur: ramulósque quosdam tenues musculis exiguis, ipsi maximo vicinis communicat.

Quartus, sub musculis quatuor femoris, ex coxendicis osse nascentibus, grandis admodum apparet, multósque ramos ostendit, qui foras ab interiore lati ossis parte, cum musculis tenuibus ex eo productis emergunt. Verum illi in omnes articuli musculos exteriores disperguntur: primum ex vniuersis superficialium, qui articulum retrorsum agit: mox carnosum sub ipso, magnum: deinde paruos infra hunc latentes: vnum ex ilium osse procedentem, alterum ex lato, qui liuens semper apparet: & tertium post ipsos, à pectinis osse ad magnum femoris tuberculum (*προχωνίβρα* græci vocant) procurrentem. Insumptis iam in hos musculos nervis tenuibus: postea grandes soli per femoris regionem postremam excurrentes, maximum sanè ramum lato musculo, notabilem verò alijs quoque dispensant, interim & femoris maximo. At latus musculus, non modo sursum ad caput (sicut alij) neruum capit, sed etiam alterum postea, cum grandes nerui (de quibus agitur) femoris medium perreptauerint: ab hoc autem neruo, eos qui cutem excidunt, vti paulò prius dictum est. Atque hæc de femorum & coxendicum nervis ex Galeni concisione. Nunc ad tibiæ nervos ex eiusdem sententia.

Duo soli (inquit Galenus) grandes nerui per femoris posteriorem sedem conspicui apparent, & sub vnico lato musculo deducti ad tibiæ principium excurrunt: atque ibidem primum separantur ab inuicem. Alter qui minor est, exterioribus ipsis musculis distribuendus: alter, puta maior, interioribus: Sed externus, tibiæ subter posterioris ipsius ossis (peronem vocant) caput ingreditur: interior (quem maiorem esse retuli) suræ initio, profundius immergitur: idque media regione inter duo grandium ipsius musculorum capita. Atque huius nerui pars reliqua, non mediocris, in pedis inferiora porrigitur. Alterius autem tenuia extrema, supremis plantæ partibus dispensantur. Portio quædam ipsius, etiam ad neruum alterum peruenit, qui per suram, prope inferiorem tibiæ finem defertur. Itaque infimam pedis sedem neruus vnus subit, haud exiguus, in omnes ipsius partes distributus. Porro, hic neruus ex altero grandiore superest, quæ in posteriores tibiæ musculos digeri commemorauimus. Cæterum in plantam pedis descendit, vnà cum tendinibus qui digitos ipsos inflectunt. Insuper interioris nerui particulam quampiam huic misceri dictum nobis est. At in supernam partem pedis, exiles neruuli quatuor porrigitur, trium aliorum reliquiarum: vnus certe qui cum vena intra tibiæ defertur: alterius, qui post suram per summa se promit: cuius mentionem paulo prius feci, nempe cum dicerem ipsum in suræ initium, inter musculos ex femore ortos inferi: Procedit autem ex gracili neruo (hoc est, vbi is inseritur) alius quidam neruulus, qui per suram procurrentem, à musculo posterioris tibiæ ossi porrecto, ad extremum ipsius pedi proximum peruenit, atque inibi externis plantæ partibus propter exiguos digitos disseminatur: quemadmodum prædictus (quem simul cum vena, per totum crus, ad magnos ferri digitos retuli) fines expandit. Hos inter, alij duo, ex magnorum altero, qui anteriores tibiæ musculos

Galeni sententia collectio de tibiæ nervis.

Nervi ad pedes lati.

» amplexari dictus est, deorsum versus pertendunt, medium plantæ conscen-
 » dentes. Alter itaque è superficialijs, sub cute consistit: qui tum articuli iun-
 » cturæ ligamento incumbit, tum solis in cutem plantæ extantibus parti-
 » culis distribuitur. At qui in imo sub ligamine delitescit, superstratis muscu-
 » lis dispensatur omnibus: quorum tendines obliquo digitorum motui præ- 5
 » esse audiisti. Hactenus Galenus. Videndum est diligenter, vt descriptio-
 nem nostram, cū eius sententia conferamus: vt aliud ex alio lucidius fiat.

*Accessio ad
 Galeni sentē-
 tiam de fe-
 morum & ti-
 biarū nervis.*

Qui ad femora & tibias feruntur nervi, à tertia, quarta, & quinta lum-
 borum vertebris inferioribus oriuntur: item etiam ab ossis sacri primo, se-
 cundo, tertio, & quarto foraminibus. Hi verò per eum sinum qui est in ima 10
 parte ossis coxæ, semitis sibi à natura factis deducti, & ad inferna tenden-
 tes, ita inter se cōplicantur, vt difficillime admodum seiungi possint: cum
 autem emergunt ab ijs foraminibus quæ sunt in osse sacro admodum con-
 spicua, primum quidem mittunt explantationes paruis musculis, qui circa
 idem os apparent, & ad matricem, anum, vesicam, ac pudendum. Hinc, re- 15
 ctà ad poplitem extensi, tum in duo membra exeunt: quorum vniuersa
 ratio sic habet.

*Productio
 nervorum ad
 crura.*

Primum membrum, per poplitem ad externum crus tendit: cūmq; pau-
 lulum iam à poplite recessit, tum in duos ramos exit: quorum alter, in om-
 nes externi cruris musculos spargitur: alter, post multos ex se alios ramu- 20
 los hinc & inde productos, tandem ad tarsum peruenit: cuius partem su-
 periorem, atque adeo os ipsum quod scaphoides dicitur, primo ramo
 attingit, secundo, imam suram non excedit.

*Tres rami
 prædicti mē-
 bri ad pedem
 deducti.*

Alterum membrum, ad imam suram pertinet: ferturque per eum sinum
 qui medius vtriq; suræ capiti interiacet, parte tamen interna. Sed & anteq̃ 25
 illuc perueniat, inter decurrendum, omnibus qui in interna tibia sunt mu-
 sculis, sui portiunculam præbet. Tres ramos in ima sura producit: quorum
 primus sub calcis osse demittitur, quod semicirculo quodam comprehen-
 dit, eiusque parti quæ exterior est, & inferior, inhæret. Secundus, tendit ad
 eam iuncturam, quæ inter tarsum est, & ea ossa, ad quæ minimus, sibi que 30
 proximus digitus, inseruntur: quo in loco alios rursus ex se ramulos pro-
 ducit, qui cum eo quem proxime descripturi sumus, in singulos pedis di-
 gitos distribuuntur. Tertius ramus, pollicis pedis, & digito pollicis proximo
 subiacet: ac deinde in multos ramulos, cū eo qui postremo descriptus est,
 finditur: vt tandem hi nervi per singulorum pedis digitorum latera disse- 35
 minentur: ea ferè ratione, quam in manu superius descripsimus.

*Nervi à fo-
 ramini-
 bus of-
 sis sacri quo-
 modo pro-
 currant.*

Qui à quatuor foraminibus ossis sacri posterioribus prodeunt nervi, ad-
 modum breues sunt, & reliquis tenuiores, neq; os ipsum longius exceden-
 tes, vt vix ad femur pertingere videantur: disperguntur autem in musculos
 & membranas huius partis, nempe posterioris, quæ ad nates pertinent. 40
 Quapropter de ijs superuacuum fuerit longiorem inire sermonem. De mē-
 branis nunc dicendum est.

De membranis, partes omnes cor-

poris conuestientibus. CAP. LIII.

5

10

Eruorum corporis exteriorum qui nosci potuere ductus, generatim membratimq; sic habent. Restant operimenta quæ neruis constant, quibus muscoli, atque adeo omne corporis membrum, tum internum, tum externum, incredibili quodam naturæ artificio conteguntur: membranas ob id vocant, quanquam vnica tantum membrana dici

debere videatur, per totum corpus vndiq; sibi continua, sed variam à formæ, situs & partium quas operit ratione denominationem trahens: quemadmodum à partibus ad quas deriuatur venæ aut arteriæ, varium nomen accipere solent. Vocabimus autem eas, cum quibusdam, operimenta, in-

15 uolucra, & tunicas, quas græci χιτῶνας dicunt. Sunt enim qui videantur nescio quid discriminis inter huiusmodi vocabula constituere, secundum magis & minus, aut propter partium dignitatem atque excellentiam. Sed id Galeno minus probatur. Quidam enim (inquit) sola operimenta, tu-

nicarum nomine dignantur: Alij autem vocant, ea tatum quæ sunt crassa:

20 Alij verò, nisi composita simul & crassa secundum naturam extiterint operimenta, eis tunicæ appellationem non tradunt. Similiter autem de

membranis litigant. Quibusdam enim simplicitas sufficit: alijs subtilitas:

aliq; ambobus indigere existimant, vt ita nominentur: & nisi subtile fuerit simul & simplex hoc operimentum, nolunt vocare membranam. Verùm

25 antiqui, tunicas, membranas, meninges, non ista modo, sed præter hæc, omnia etiam alia vocant. quos & nos sequentes, & à vana in nominibus gloria abscedentes, proposito hærebimus. Hæc Galenus. Sunt autem mem-

branæ (inquit Philosophus) in sanguineis animalibus veluti partes cuti prætenui spissæ que persimiles, diuersum tamen genus ab ijs obtinentes.

30 Membranis (inquit rursus) singulatim ossa, tum etiam viscera includuntur: pro tegmine enim opus est, quo illæsa seruentur, eoque leuiori. Membrana autem talis suapte natura est, quippe quæ & densa sit, vt arcere possit: & carne vacet, vt vaporem nec trahat, nec habeat: & tenuis præten-

datur, vt leuis sit, & nihil ponderis adferat. Maximæ autem inter mem-

35 branæ & robustissimæ sunt, quæ cor aut cerebrum obeunt, idque optima ratione. Hæc enim præcipuam tutelam desyderant: tutela enim partibus

adhibenda principalibus est, hæc autem principatum maxime vitæ obtinent. Sed iam auditis Medici ac Philosophi sententijs, definienda est mem-

40 brana, vt deinde ad diuisiones ac differentias veniamus: omniumq; corporis membranarum originem, & continuam quandam seriem, quam habent inter se, explicemus, eo more qui philosophis in describendo peculiaris est: nam ijs interdum non nihil est tribuendum.

Membrana.
Operimentū.
Inuolucrum.
Tunica.
χιτῶν.
lib.4. vtilit.

lib.3. de hist.
aiol. cap. 3.

li.3. de part.
aiol. cap. 2.

F.iiij.

45

Membranarum, definitio, diuisio, differentia. CAP. LIIII.

Membranae
definitio.

Membrana, pars spermatica, similis, à prima partium conforma-
tione simul nata, per vniuersum corpus continua, veluti & cutis:
sed omnino exanguis, crassitie inæquali, à neruorum villis in-
crementum accipiens, quos ex varijs ramorum extremis ad singulas cor-
poris partes decurrentibus assumit: exactissimo sensu prædita, ad omnia
tum interna, tum etiam externa membra pertinens.

Utilitas mē-
branarum.

Membranarum officium est, vt alias partes ab alijs fecernant, alias ro-
borent, alijs figuram ac formam præbeant: dum prohibent ne partes in se
molliter ac deformiter concidant: dum substantiam hepatis, lienis, aut e-
tiam cordis, ac cerebri coactam quodammodo complectuntur. Robur præ-
terea tribuit membrana, cum alias partes alijs connectit, alias discernit ac
separat, facitq; vt nulla, præsertim interna pars, non habeat mutuum cum
alia commercium. Pro partium autem quas ambit utilitate, crassitiem
aut tenuitatē acquirit: vt in quibusdam spissior, in alijs tenuior appareat: 15
spissior quidem, aut propter officium, aut propter particularum cum qui-
bus coit vicinitatem: veluti in pericranio & periostijs vides, præcipuè circa
maiorum ossium articulationes, in quibus minus est sensilis membrana,
propter coitum vel vnionem cum ligamentis: nam circa medium ossium
aut dum longius ab articulis abest: eo in loco, subtilior & exquisitiori sen- 20
su prædita est. Tenuissima verò apparet in internis præcipue partibus,
vt iecore, & alijs. Nam de ijs membranis quæ ex sese procreatæ sunt, &
officium aliquod præstant toto corpori necessarium, quales in ventriculo,
intestinis, vesica vtraque, & huiusmodi cæteris videas, nullum hic sermo-
nem habituri sumus. Habebitur autem libro secundo suis locis. 25

Differetia à
varijs appel-
lationibus.

Quibusdam membranis propria & peculiaria tribuuntur apud græcos
nomina, ab ijs partibus deducta, quas ipsæ conuestiunt: vt periostios di-
cta sit tunica, ossa inuoluens, pericardion cordis inuolucrum, pericranion
tegmen ossium cranij, peritonæum operimentum totum ventrem infernū
circumplectens, visceribusque ad motionem pertinentibus circumtensum, 30
quibus singulis priuatam tribuit membranam, peculiari nomine caren-
tem. præterea *ὠματώδης* græci nominant, tunicam costas succingentem, quā
vulgo pleuram dicunt. Meningas quoque proprio vocabulo Galenus vo-
cat membranas cerebrum obtegentes, de quibus omnibus fusissime libro
secundo. 35

Differetia à
substantia.

Membranarum aliæ carnem simplicem recipiunt, quæ vel ipsis semper
adest, vt in membrana quæ supertēditur faciei musculo: vel per atrophiam
deperditur, vt in ea mēbrana quæ est à ceruice ad lūbos, item ea ventris par-
te quam panniculum carnosum falsò quidam appellant. Quædam venas
& arterias admittunt, quibus aut enutrirī videantur, aut nutrimentum alijs 40
partibus subministrare. Quædam ita musculos in sui substantiam recipiūt,
vt partim musculi, partim membranę dici possint. Quædam simplicissimæ
sunt, ac tenuissimæ, subtiles, perlucidæ: quarum beneficio sensus quibusdam
partibus inest. Huiusmodi sunt quibus hepar, lien, musculi, & reliquæ par-
tes carnosæ obuoluūtur. Aliæ duplices sunt, vt peritonæum, mediastinum, 45

Duplicitas
mēbranarū.

pericranion. Aliæ spiffæ, robustæ, densæ, venas plurimas & arterias admittētes, sensu præter alias magis exquisito præditæ, propter neruorum copiam quibus maiori ex parte contexuntur: vt sunt tunicæ costas succingentes, itē cordis inuolucrum. Aliæ admittunt adipem, cum quo sic quidem confun-
 5 duntur, vt nisi ipsa pinguedine eliquata cōspici nō possint, interdū etiā admittunt nescio quid sanguinis serosi, quo enutriatur adeps. Sed de membranis adipem suscipientibus, plura in cutis exterioris explicatione. Nūc quid de membranarum origine sentiamus, paucis recensendum.

Adiposa mēbrana.

Membranarum origo, procurfus, & communitas, ac conti-
 10 nuitas inter se. CAP. LV.

Membranarum omnium origo est eadem cū singulis corporis partibus quas conuestiūt: necesse enim fuit omnes corporis partes ad
 15 formam retinendam membranis inuolui, quæ statim in ipsa corporis conformatione natæ sint. Non igitur ab alijs partibus mēbranæ componuntur, sed est continua quædam ipsarum substantia, per totum corpus vndique discurrens, atque ab interioribus eius partibus vsq; ad cutim perueniens, omnibūsq; mēbris operimentum præbens. vt ipsa ossa, ligamēta (nūq̄ autē cartilaginee articulis insertæ) nerui, muscoli, venæ & arteriæ, item etiam adeps quocunque loco reperiatur, viscera denique omnia
 20 mēbranis contegantur: etiam ea, quæ præter hanc tunicam naturalē, quandam aliam membranarum naturam sibi propriam habent, qua maxime cōstant, vt ventriculus, vesicula fellis, vterus, vesica vrinam suscipiēs. præter ea quoque viscera, quædam alię partes sunt, peculiari substantia compositę, membranis ferè simili: ab his tamen quas hoc loco recēsemus sibi per totū
 25 corpus cōtinuas, neutiq̄ depēdentes: tale est pericardion, mesenterio, & quę in oculo propria membrana reperitur, ab optico nascens. Proinde membranas visceribus quibusdam proprias, à communi partium omnium membrana, hoc solo differre censemus, q̄ officium & actionē aliam habeant, ab ea quæ veris membranis aut tegminibus siue operimētis adscribi debet.

Origo membranarum.

Viscera, membranarum naturam habentia.

30 Mēbranis partes omnes corporis cōtinuo quodā cōtextu vestiētibus, varia sunt indita nomina, pro partiū ad quas pertinent ratione. aut enim à situ partis, aut à forma & substantia, aut etiam à partis nomine significationē accipiunt. A situ, peritonęum dictum, & tunica costas succingens, item etiā quod mediastinum appellatur, nos pulmonū interseptū vocamus. A forma
 35 & substātia dictæ, crassa & tenuis meninges, item etiam cornea, vuea, siue rhagoides. A partium nomine pericranion dictū, periostios, epididymis, & si quę sunt aliæ. Tunicæ autem foetum cōuestientes, extra corpus sunt, & ad aliam vtilitatem pertinent, quapropter inter communes non numerantur: harum autem ratio, libro tertio deinceps habebitur.

Varia membranarum nomina.

*A situ partis
 A forma & substantia.*

*A nomine partium.
 Tunica foetus.*

40 Verūm hoc si tibi videbitur alienum, quòd censemus membranas cerebrum conuestientes, communem habere substantiam cum dissepto pulmonum, & peritonæo, atque adeo periostijs omnibus: Id verò nihil facilius est quàm vt probetur. Primum enim cerebri membranæ, duæ quidem sunt, quod ad nomen attinet & formæ rationem: continua autem alioqui substā
 45 tia quædam est, quæ circa futuram coronalem & rectam facile videtur, lon-

Membrane cerebri, quo pacto sibi & alijs cōtinuæ.

Spina tum in
terior tñ ex-
terior mem-
branis quomo-
do vestiatur.
Nervi mēbra-
nis contēti.

Nervi quo pa-
cto ceteris
partibus sibi
vicinis partio-
nem membra-
nosam tri-
buāt.

Crassities &
tenuitas mē-
branarū va-
ria.

ge autē exactius, circa basim cerebri. Ab iisdē mēbranis cranion exeuntibus vestitur medulla spinalis, vsq; ad ossis sacri extremum: eadēmq; mēbrana, spinā interiorē conuestiens, dū per foramina vertebrarum excedit, operimentum præbet exteriori spinæ. Quinetiam omnes nerui, tum à cerebro tum spina ortum habentes, quocunque loco progrediantur, iisdem membranarum nis quas mox recensebamus, exactissime cōteguntur ac cōfirmantur: vt potius eas membranas in extremis neruis percipiamus, quam ipsam medullæ substantiam, qua præcipue constant. Iam nerui per omnes corporis partes decurrentes, quemadmodum acceperunt suas meninges, aut à cerebro, aut à spina, ita etiam earum portionem distribuunt in omnes partes sibi vicinas: nēpe ossa, ligamenta, musculos, & cutim vniuersam. Id verò est quod nonnulli dicunt à neruis membranas plurimum componi: quod sanè verum est. Sed non id credendum est à propria nerui substantia (quæ medulla est) fieri: quin potius à membranarum nis quas habent, cum partibus à quibus oriuntur continuas. Neque verò dixeris omnes huiusmodi membranas, quas in reliquis corporis partibus vides, à neruorum meningibus in totum constitui, sed ab ijs incrementum suscipere. Nisi velis membranas pro neruis accipere, eosq; cum mēbranis confundere, quod tibi nolumus inducere in animū.

Membranæ autem huiusmodi, quas supra enumerauimus, siue nomine plures fuerint, siue contextu quodam sibi continuæ: certe quiddam habent, in quo à seinuicem nonnihil differre dici debeant. Quædam enim sunt alijs multo crassiores, veluti quæ crassa meninx dicitur, itē etiam peritonei pars superior, ima quoque pars tunicæ costas succingentis. Quædam leuiorem contextum habent, vt est tenuis meninx, itē etiam pars ima peritonei, superior quoque pars tunicæ costas succingentis. Eandem quoque differentiā seruant inter se, quæ ossa conuestiunt mēbranae, vt pericranios tunica crassior fit brachij periostio: periostij quoq; mēbranæ crassiores sint ijs quæ musculos operiunt: & rursus his tenuiores quæ sustinent adipem, & vsque ad interiorem cutem perueniunt. Atqui hæc quidem omnes membranæ, mutuo quodam contextu, ita sibiinuicem alligantur, vt omniū quæ in corpore humano attrectantur & inciduntur, longe difficillimum sit eas abinuicē secerere, filamentisq; aut fibris quibusdam, etiam leuissimis ac tenuissimis separare: neminēmq; hodie existimemus, vel leuissima eaq; diligentissima manu præditum, qui id præstare aut administrare queat.

Nunc danda est opera, vt singularum corporis partiū operimenta, breuiter & paucis attingamus, vt deinde facilius quod reliquū est intelligatur.

Singularum corporis membranarum breuis enumeratio. CAP. LVI.

Duæ membra-
ne cerebri.

Rimum quidem, duæ membranæ cerebrum operientes, communiter ac peculiari vocabulo meninges appellantur: quarum alia crassior, alia tenuior est, de quibus suo loco postea sermo futurus est. Eæ quoque, vnā cum medulla cerebri in spinam descendentes, ipsam quidem medullam, haud secus atque eam quæ cranio includitur, tegunt. Sed præter eas, tertia est crassior densiorq; mēbrana totam spinæ fistulam intus subungens inuoluensq; duas meninges ipsi medullæ proprias. Hęc suo progressu

interim germina per articulationum interualla demittit, quæ vertebris ligamenta fiunt, quæ etiam alteri membranæ occurrant, totam exteriorem spinam obuoluenti.

Caluariæ ossa superiore parte, sub cute, conteguntur membrana quæ per
 5 futuras à meningibus pendet, περιεγκενίου græci nominant. Ea verò nō solum
 vsum præstat, vt ossa operiat, sed etiam per rimas aut futuras deducta,
 ligamenti vice fungitur: præterea crassiorem meningē sustinet, ac sursum
 rigida attollit, ne quod in ipsa cōtinetur cerebrum, suo motu ad ossa vicina
 illidatur. Eo pericranio, tota facies & maxilla inferior inuoluitur: qua par
 10 te, nullum aliud peculiare nomen habet: atque ab hac (inquit Galenus) ori-
 go est membranæ costas succingentis, & septi transuersi, & peritonei, deniq;
 omnis membranæ quæ neruis constat. Sed de pericranio fusius libro secūdo,
 figura cerebri prima.

In introd.
 seu medico.

A meningibus cerebri, duas tunicas oculus recepit ex Hippocratis senten
 15 tia. Recentiores autem (ait Galenus in medico) tres ponunt: quarum supe-
 rior à græcis ceratoides appellatur, nostris cornea: huic inferior, quod sit a-
 cino vuae similis, rhagoides nominatur. Tertia, retis modo finum habens,
 amphiblistroides dicta est. Duæ igitur priores crassæ, à crassa meninge, alia
 tenuissima, à tenui cerebri mēbrana facta esse creditur. Est præterea mēbra-
 20 na à pericranio nata, quam cohærentem vocamus, vulgus album oculi: per
 eam oculus alligatur ossibus circuniacētibus. Ablata autem cohærente quæ
 à pericranio est, inueniuntur infinitæ membranæ priusquam perueniamus
 ad illam tunicam, quæ est ex aponeurosis. vbi autem desinit cohærens, il-
 lic cornea incipit.

Tunica oculi

Ceratoides.
 Cornea.
 Rhagoides.
 Amphibli-
 stroides.

Cohærens.

Cæterum prius fiunt palpebræ quàm cohærens tunica, decurrit enim pe-
 25 ricranion ad palpebras constituendas eo pacto qui sequitur. Primum qui-
 dem per latera ciliorum periostios aut pericranion descendens, constituit
 palpebram superiorem: deinde iterum ascendit, & duplicat palpebram, rur-
 sum autem redit, & facit cohærentem, quæ quidem finit ad eam partem ocu-
 30 li quæ dicitur iris, qui circulus est vbi copulatur album oculi nigre parti. de
 hac verò constructione palpebræ sic refert Galenus: Natura (inquit) mem-
 branam vocatam ab ossis circuitu periostion abducēs, & perducens per cilij
 35 labrū, in quantā longitudinē oportebat extēdi palpebras, rursus eā mēbranā
 adduxit per inferiores partes palpebræ, neque inibi ponens tanquam scutū
 aliquod duplicatum (quemadmodum quidam putant) nec vsque ad princi-
 pium vnde prodijt ducens: sed subiacentibus ei, cōtinētibus verò oculū mu-
 sculis annexuit: inde autē deducēs vsque ad iridem, vbi eam implatauit in
 40 corneam tunicam. Quæ verò sunt media inter duas portiones periostij cor-
 poris, viscosa & vinctuosa comprehendit, per quasdam membranas à muscu-
 lis extensas. In quo loco etiam vocatas ὑδατίδας contingit fieri, vinctuosis his
 corporibus (quæ gratia molliendi, impinguātia palpebras natura operata
 est) maioribus aliquando etiam præter naturam effectis.

Palpebrarū
 membrane.

Coniunctinā
 vulgus vocat

Iris.
 Lib. x. vtil.

Palpebra autē inferior constituitur à portione periostij tunicæ quæ fertur
 ad maxillam superiorē vel malam, duplicatūq; inibi, quemadmodū in su-
 45 periore palpebra dictum est. Proportionaliter huic constructioni (inquit)

Palpebra in-
 ferior.

- Lib. 10. vtil. inferiores palpebræ factæ sunt, à perioftio membrana quæ est circa poma quadamtenus extensa, reuerfa autem rursus ad corneâ. Quo verò loco tum superioris tum inferioris palpebræ duplicatur perioftios tunica, nempe circa externas oras siue fimbrias in quas inferuntur pili, in eo quidem quod veluti cartilaginofum subest, tarsus Galeno dicitur. Nam vbi (inquit) recurre
- Tarsus. re perioftios membrana incipit, natura quædam durior quàm membranæ conueniat subtensa est, τάρσος nominata, claudens & comprehendens ac stringens quod conuexum & gibbum fit. In duplicatione eius perforatus est quibusdam foraminibus iste tarsus, ex quibus palpebrarum pili prodeunt, sedem & stationis rectitudinem habentes propter duritiem tarfi.
- Tunica in palato. Est in palato tunica, ab internis nata, os ipsum subungens & illinens, durior non lingua sola (inquit Galenus) sed etiam alijs ferè omnibus faciei particulis: in quam membranam tertiarum coniugationis neruorum cerebri bona portio implantatur ad gustum.
- Lib. 9. vtili.
- Membrana in naribus. Crassa etiam meninx per palati foramina in nares excidens, quemadmodum portionem inferiorem ossis palati vestit, ita etiam ossa ἰσομοδίον, hoc est colatoria subungit, item etiam neruos olfactorios.
- Vinculum membranofum in trachia. Quod ceu membrana quædam defectum cartilaginum semicircularium replet in trachia arteria, id Galenus membranofum vinculum appellat: quod organum esse respirationis multis rationibus probat. Quemadmodum alia ligamenta cartilaginea copulantia, quæ per inspirationes & impletionem totius pulmonis extenduntur, & tantum abinuicem cartilaginea diducunt, quantum ipsa extendi natura possunt. Per expirationes verò laxata & duplicata, concurrunt in se ipsa, adeo vt cartilaginea seinuicem tangere permittant. Ea ligamenta paulo ante vocauit testis coruorum simillima, alij tamen
- Lib. 7. vtili.
- Initio lib. 7. legunt cuti coruorum. Cõmuniter autem (ait) his colligationibus, & alijs circularibus, adhæc cartilaginibus ipsis, alia quædam intus super tenditur tunica exacte circularis & subungens ac superlinens omnia. Quæ tunica densa & spissa rectos secundum longitudinem villos sortita est. Estque cõtinaua ei quæ totum os (nempe in palato) & partem œsophagi ac totius ventriculi interiorem subungit. Quinetiam omnia quoque ipsa arteriæ foris comprehendit quædam membrana, velut indumentum & amiculum totius arteriæ: cui membranæ continua est ea subtilis, quæ continet omnes pulmonis lobos, suscipiens particulas quasdam eorum neruorum qui iuxta œsophagum ad ventriculum feruntur.
- Membrana arteriæ asperg.
- Membrana costas succingens. Membrana costas succingens quam hypezocota græci nominant, vulgus pleuram, iam superius dicta est à pericranio pendere. Huic autem continua est ea quæ distinguit ac diuidit omnia quæ thorace cõtinentur, dextras partes à sinistris separans, mediastinum anatomici vocant: nostri disseptum pulmonum. De membrana siue tunica, aut capsula cordis, quam græci pericardion chitona vocant, hoc est cordis inuolucrum, à vasculis qui intus continentur nata, docebimus abunde libro secundo: quo in loco etiam medium amborum ventriculorum diaphragma explicabimus, item & eas membranas, quæ veluti epithymata & opercula sunt orificijs vasculorum à corde prodeuntium membranarum epiphyses & valuulæ dicuntur.
- Mediastinum.

Peritonæum toto ventri inferiori supertensum, à superioribus etiam membranis pendet, præbetq; visceribus omnibus quibus superiacet tegumentum, vt nulla in ea regione membrana non habeat communem cum ipso affinitatem. Peritonæum.

De visceribus autem quæ membranis constant & peculiarem corpori vtilitatem præstant, nihil hic agatur: cum ea inter exacte membranas aut tunicas appellatas minime connumeranda sint. Venarum quoque & articularum ac neruorum inuolucra quæ membranosa sunt, ad hanc partem non attinent. Nam membranæ (inquit Galenus) tegumenta sunt, in quacunque particula fuerint, nullam actionem aut vsum habentes, qualem arteriæ, nerui, & venæ. Lib. 7. de plac. bip.

Tunicæ foetum inuoluentes in vtero, choriõ, alantoides, & amniõ, libro tertio describentur: nam vterum inter membranas non connumeramus.

Testiculos item inuoluentes membranæ duæ sunt, quarum tenuiorem græci *ἐπιτεροειδῆ*, valentiolem *δ'ἀετοπ* appellant. Communis deinde vtrique testiculo sinus est *ὄσχεον* græcis, scrotum nostris dictum. quorum omnium sermo futurus est libro secundo: & si quid membranarum in renibus inueniatur.

Nullum est os in corpore quod non membrana sibi peculiari ac propria conuestiatur, quam ob id periostion chitona græci vocant, sub quo vocabulo etiam Galenus, plerisque in locis, pericranion comprehendit: id enim etiam periostij nomine significat. Sed ita sibi inuicem coniunctæ sunt & affines huiusmodi tunicæ, vt ex dissectione facile cognoscas per vniuersum corpus esse continuas, crassiores autem & minus sensiles circa ossium articulationem, propter ligamentorum cum quibus coeunt vicinitatem: tenuiores autem quo magis ad ossium medium vergunt: de quibus nunc est communi sermone breuiter differendum. Sunt autem quæ cranion, vertebrae, & os sacrum obuoluunt: sunt quæ singulas costas tegunt: sunt aliæ quibus pectus ac claues & omoplatae conuestiantur: aliæ quibus humeri, vlnæ, & manuum omnia ossicula contacta sunt: vt etiam in coxendicibus, & femoribus, tibijs, ac pede, pari ratione dicendum sit: quæ partes singulæ, suis membranis ita strictè conuestiuntur, vt eæ quidem tunicæ difficillime ab ossibus separari possint. Eoque loci simplex membrana conspiciatur, atque ossibus hæreat, in quo nullum est ligamentum. Verum quibus in locis vides ligamenta in membranarum formam extensa, nempe circa articulos, ea nihilominus proprijs membranis partem contegentibus obuoluta sunt, periostio continuis: quibus non solum ipsa vincula, sed etiã si quid est in ijs partibus cartilagineum, obducitur. Nam quæ membrana circa articulationem vnum os contingit, etiam alteri per articulum communis est: vt audacter dicendum sit, omnes ossa inuoluentes membranas sibi continuas esse, à quibus etiam pendet eæ quæ musculos obuoluunt, item quæ ad viscera omnia interna pertinent. Periostia.

In summa, ne longius sermo in ambiguum protrahatur, vnica dici debet sibi; in totum continua membrana, ab ossibus, ad omnes alias partes & cutem internam lata, iisque portionem sui pro dignitate & necessario vsum communi quodam munere tribuens. vnde ab vtilitatis ac partium dignitate, variam habet nominum appellationem, veluti paulo antè dicebamus. Eadè Enumeratio tunicarum ossa inuoluentium.

Tunicæ ossa inuoluentes sibi per totum continuæ.

quoque ratione factum videas in intestinis, venis, & arterijs: quorum cum vnicus sit ramus, idémq; corpus sibi per totum corpus continuū, tamen varijs nominibus appellantur: vt deinceps docebimus.

Membrane musculorum.

A perioftijs pendent ac nascuntur quæ musculos totius corporis obuolunt membranæ, quæq; ipsos discernunt, atque ijs interiacēt, omnino quidem sibi inuicem continuæ, & vasa ad musculos pertinentia recipientes. cuius rei gratia, validæ ac robustiores factæ sunt. At verò quæ membranarum portiones musculis interiacent, nullo pacto eos ambientes, sed laxæ, & veluti corpora quædam errantia inter musculos dispersæ: haud eæ quidem sine magna ratione à natura constitutæ sunt, nempe quæ laxo suo contextu adipem assumant, eiq; formam ac solidum corpus tribuant: quod vt facile percipias, perpendito quantum distet crassum à gracili corpore: in quorū altero, propter obesitatem & confusum adipem, membrana musculis interiacens, nullo pacto aut minimum admodum apparet: in alijs verò, vt senibus & qui atrophia laborant; adeo conspicua, vt vel à quouis percipi ac digitis contrectari queat. Proinde etiam illud aduertito, quod ad membranarum in corpore vtilitatem spectat, eas non solum id partibus præstare quod diximus, sed & glandulas confirmare, ijs locis appositas, in quibus insigniorū vasorum diuisiones fieri debent. quemadmodum enim glandulæ, tum in axillis, tum inguine, tum etiam sub auribus ac mammis vasa confirmant, sic etiã ipsæ à membranis confirmantur ac tutæ fiunt. nihil enim habere videntur cum alijs etiam vicinis sibi partibus commune, nisi id membranarum beneficio fieri asseueres. Sed properandum ad musculos.

Membrane intermusculares, adipem suscipientes.

Vtilitates membranarū.

De musculis, ad ossa communienda,

& artus mouendos à natura factis. CAP. LVII.

5
TRanseamus ad eam partem quæ iactis corporis nostri fun-
 10
 damentis molem hanc rudem & adhuc informem tegat
 atque exornet, sine qua priora opera inutilia sint ac vana.
 Expositis enim ossibus, iisq; sibi inuicē colligatis: post ner-
 uos ac membranas, deinceps proponendum est carnosum
 15
 genus, quod artuum formam efficiat, ad ossa mouēda præ-
 cipuo munere à natura conformatum: musculos nostri vocant, bene latini
 toros, & lacertos: vnde torosi & lacertosi dicti, quos græcis *ἰσοάγκυς* placuit
 nominare, hoc est plurima carne præditos. Sunt tamen qui lacertos vocent
 20
 minores musculos, ab huiusmodi animalium similitudine: alijs magis pla-
 cet lacertorum vocabulum ad artus pertinere, toris cōpositos: vnde validos
 & rigidos lacertos pro brachiorum robore dixerunt antiquiores. quos autē
 hic musculos appellamus in homine, alijs pulpas vocāt in fructibus. Sed o-
 missa vocabulorum contentione, proponenda est musculi definitio: vt dein-
 25
 de ad diuisionem & officia perueniamus.

Dispositio
 eorum quæ
 deinceps tra-
 ctabuntur.

Musculi.

Tori.

Torosi.

Lacerti.

Lacertosi.

Pulpa.

Musculi defi-
 nitio.

Musculi definitio, vtilitas, actio, compositio. CAP. LVIII.

25
EST igitur musculus membrum organicum, motioni destinātū, bo-
 na sui parte carne constans: in cuius substantiam dispergitur ner-
 uus ad motum, ligamentum ad robur, venæ & arteriæ ad nutritio-
 nem & vitam: quod totum corpus, cōtegitur familiari membrana à perio-
 stio nata, formam ipsius aliam atque aliam efficiente: definit autē in vnū,
 interdum plures tendines, ab extremis tum neruorum tum ligamentorum
 30
 villis conflatos, communi mēbrana contactos, ad ea ossa pertinentes quo-
 rum motui destinati sunt.

Compositæ carnis vtilitatem primum musculus animali præstat: Caden-
 ti præterea, discumbenti, vel reclinato corpori, molle fit stragulum ac pul-
 uinus quidam delicatus: aduersus ictus, tegmen est penicillis simillimū: vul-
 35
 neribus suscipiendis, fit ossibus propugnaculum: calefacit in frigore, carno-
 sa sua substantia, quæ à sanguine cōcreta est: obumbrat, in æstu: Operimen-
 tum inter præcipuas partes aduersus omnes iniurias expositum est carno-
 sum genus. Denique vacuas cavitates, quæ partibus solidis interiacent, re-
 plet, easq; partes appositu suo firmat, ac custodit. In summa, dum singulis
 partibus munimentum ac præsidium adfert musculorum caro, singulare est
 40
 etiam toti corpori ornamentum.

Musculorum
 vtilitas.

45
 Tororum actiones atque officia sunt, motus voluntarij, hoc est, quos
 pro arbitrio facimus: non autem naturali quodam ac cōtinuo impetu, nun-
 quam intermittente: quod alioqui proprium est arteriarum, quæ perpetuo
 pulsant ac mouentur. Itaq; musculus, erit instrumentum eius motus quem
 nos pro arbitrio facimus: vt à mouendo nomen desumpsisse videatur, quan-
 45
 quam nonnulli à mure id deducant. Motum autem & sensum habet à facul-

Musculorum
 variæ actio-
 nes atque of-
 ficia.

Conceptacula in nervis. tate animali sibi per neruū transmissa. Infunt enim neruis (vt suo loco diximus) manifesta conceptacula per quę deducuntur musculis vires ac sensus, quos à cerebro aut spinali medulla mutuatur. Nerui enim (inquit Galenus) veluti ex quodam fonte riuuli, à cerebro aut spinali medulla ad sensum & motum producuntur ad musculos: in quorū capita statim inserti multiplices fibrarum propagines emittunt, ipsi carni confusas vt plurimū secundū musculorum longitudinem extensas: quę tandem ligamentis permixtę, & communi membrana musculos cōtegente obuolutę, in tendones desinunt: haud alium motum habentes in corpore, ac funes nautici multis canabinis aut etiam lineis fibris contexti, qui dum ab agentibus mouentur, onera ad sese attrahunt, vibrant, & in varios motus agunt: Sic quoque musculi, spiritu animali sibi per neruos transmissis partes mouent: tendines autē per motum agunt, flectunt, adducunt, contrahunt, extendunt. Quę omnes varię actiones per solam musculorum contractionem fiunt: internis enim contractionis extenditur membrum, externis etiam contractis flectitur. Cæterum ex musculis quidam in vnicum tendinem exeunt: longiori tractu excurrentes in eam partē quam mouent, alij carnosus suis partibus proxime perueniunt ad membra: multis & minimis, ac breuibus neque adeo manifestis tendonibus ea mouentes: nonnulli etiam manifestū habent in multis tendines exitum. Verūm ab ossibus certissimum est musculos suis capitibus ligamenta quędam recipere, per quę ipsis colliguntur & connascantur: vt quasdam etiam fibras exiles in ipsam musculorum substantiā mittant, quę quum nullum ex se sensum habeant (nisi ex neruo quid accipiant ob contiguitatem) certe nihil aliud in tendonibus agere videntur, præterquā vt robustiores eos efficiāt, ad motus validiores obeūdos, haud secus atq; in funibus variabarū cōnexio. Itaq; qua parte musculus desinit, ea mouet, & tendinē efficit.

Partes musculi. Principiū & caput musculi. Proinde musculi tribus partibus constant: principio, medio, fine. Principiū vel caput musculi id appellamus, quod neruum recipit, vel in quod inseritur neruus, quocunq; loco & parte id fiat. Medium verò aut vētrem, vocamus eam partem, in quam neruus & ligamentum multiplici diuisione sic confusa sunt, vt vix amplius discernātur. Qua autem parte se tandem colligunt atq; in vnum refluunt neruorum ac ligamentorum fibrę tenues tunica communi obuolutę, & in aponeurosim latam vel rotundam desinentes (tendinē vocāt) ea pars, finis, cauda, & extremū musculi appellatur. Cum autem operatur musculus, tum quidem ad suum principium & caput finem adducit atq; in seipsum colligitur, partemq; suo extremo alligatam sensim attrahit: vt tendinē cōtrahat ad eū locū in quem neruus inseritur: tunc enim in sese cōtrahitur & fit breuior: dumq; propter cōtractionē latior fit, tū eas partes quas cōtinet & sibi etiā vicinas cōprimit, quę tamen minus offenduntur in eo motu, propter innatū adipē quē intermuscularē appellamus, super quo insident musculi. Hic vicissim inanem relictam regionem in laxitate & remissione musculi opplet, distenditurq; relaxato ac reducto toro.

Finis, cauda extremū musculi. Musculi omnes duabus tunicis conuestiuntur: quarū exterior, ipsis quidem minus propria est, quā à mēbranis ossa inuoluētibus accipiūt, atq; vnus ab altero musculi diuisionē facit: interior autē, tenuissima est admodū, & ijs

MISSING PAGES 97-98

MISSING PAGES 97-98

milis quæ hepar & pulmones induuntur: nã ea etiã à neruo cõtexitur, quem-
admodũ & quæ visceribus internis obducuntur: solidãmq; & cõpactã ipsorũ
musculorũ substantiã cõtinet. Vt igitur muscoli hæc habet peculiaria, ita
etiã motus sibi quisq; proprios fortiti sunt, quẽadmodũ nunc explicabimus.

5 Varij musculorum motus, & officia. C. A. P. L. I. X.

Motus musculorũ omnium, aut est obscurus (hoc est, quẽ difficile per-
cipimus) vt intercostalium: aut manifestus, qualis est eorũ quorũ
tendones fursum erigi inter mouendũ perspicue videtur. Omnis
autem pars, quæ motu indiget, vt minimũ duobus musculis opus
10 habet, motus sibi inuicem contrarios edentibus. Nulla particula, vno tantũ
ad suum motũ vtitur musculo. Sed & singuli muscoli duos habent motus:
vnum proprium, alterum per accidens: qui fit dũ per aliũ mouetur: vt vides
in musculis sibi cõtrarijs. Cæterum qui muscoli rectũ habent situm, eos sciẽ-
dum est simplici præesse motui: alios verò, composito.

15 Varia præterea musculorũ in mouẽdo sunt officia. Interni flectũt mēbra,
externi intēdũt. Sunt porrò q in pronũ, sunt qui in supinũ partes ducũt. Pro-
pria autē muscoli actio, cõtractio esse dicitur, cuius operã motus oēs fieri vi-
demus. Sed à grauitatē cuiq; parti insita fit motus deorsum, nõ autē alicuius
musculi opera: quapropter etiã talis actio, delatio dicitur: quẽ fit, tũ maxime
20 cũ pars aliqua prius fulta aut alicubi cõfirmata, infernẽ decedit, & sua spõte
delabitur. Decubitus autē, quæ & demissio dici potest: non iã à partis graui-
tate, sed musculorũ fit beneficio: nẽpe cũ sensim partē reclinamus ac deuol-
uimus, aut à summo ad imũ deducimus. Omnes igitur muscoli ossa mouen-
tes, habet alios sibi oppositos, ad opus suũ edendũ, vt dũ vnus partē attrahit,
alter extēdat. Quod dum plerisq; in ano verũ esse minus videtur, qui sphin-
25 cterẽ nullũ sibi oppositũ musculũ habere contēdant: Id verò nihil moramur,
cum nullũ aliud mēbrum, sed seipsum tantũ contrahat & laxet, quod idem
de musculo vesicæ occludēte dicendũ erit. Eiusdẽ ferè rationis est linguæ
musculus, qui si ad os aliquod mouendũ destinatus à natura fuisset, non tã va-
rio ac multiplici motu flecteretur. Sed vt facilius prædictorum motuum ra-
30 tio intelligatur, necesse est iam figuras motuũ paucis in summã cõtrahere.

Quinque figuras motuũ qui musculis perficiũtur Galenus sic enumerat.
Primũ enim proponit extremã extensionẽ & extremã flexionẽ: in quarũ sin-
gulis, necesse est alterũ tantũ musculorũ genus operari: vt summa intēfio, ex-
ternis musculis, summa flexio perficiatur internis: quẽ duæ figuræ, quod ex-
35 tremæ sint, maxime sunt dolorificę, præsertim summa flexio: in qua si quan-
do diutius immoremur (vt cũ brachiũ aut tibia omnino cõtrahitur) diu qui-
dẽ permanere in eodẽ statu nõ potest quin dolorẽ adferat, propter cõpres-
sionẽ internorũ ligamētorũ, & cõtractionẽ externorũ. Est præter eas, figura
40 quẽ tonica dicitur ab immoderata cõtensione, vt dũ vehementissime artus
exporriguntur: in qua, vtrũq; musculorũ genus simul agit: interdum etiam
præter vires: vel tũ maxime cũ diutius mēbrum in ea tensione cogimus persi-
stere. Quo fit, vt hæc figura tandẽ imbecillis reddatur, nõ enim diutius fer-
re possunt muscoli maximam fibrarũ neruosarũ cõtensionẽ. Fieri tamen in-
45 terdũ potest tonica figura, magis vel minus, pro mouētis imperio. Mediam

G. j.

Officia mu-
sculorũ in mo-
uendo.

Contractio.
Motus deor-
sum.

Delatio.

Decubitus.
Demissio.

Sphincter in
ano & vesti-
ca.

Linguæ mu-
sculus.

Figura mo-
tuum muscu-
lorum ex Ga-
leni sentētia.

Figura Toni-
ca.

Media figura. verò figuram appellare licet eā quæ nihil summū aut extremū habet, sed aliquid inter summū & minimū mediū, vt cū brachiū nec omnino extēdimus, nec omnino cōtrahimus. Tūc enim simpliciter quiescere muscoli vidētur: quapropter mediam figuram iure dicere possumus omniū maxime expertē doloris, vnde etiam diutius suam formam retinere potest. Talis est autem de musculorum figuris Medici sententia. Nunc eōrum differentiæ paucis explicandæ: quæ multiplices sunt.

Differentiæ musculorum inter se. C A P. LX.

*Musculorum
differentiæ.*

Riores musculorū differentiæ à forma deduci possunt, quam modo oblongā, modo orbicularē, tum angulosam, tum turbinatā, interdū inæqualem, interdū quadratā faciunt, vel mēbranæ quibus ambiuntur, vel locorum quibus destinati sunt ratio. Quæ verò à situ sumuntur, eas ex sequentibus figuris, aut si mauius ab ipso cadauere petito. At quæ magis communes sunt, à connexionē deductæ: sic habent. Quidā enim soli & particulares dici possunt, nullā cū alijs aut situs aut formæ rationē habētes: vt sunt ij qui oculos mouent, de quibus tertio libro. Sunt præter hos permulti variā ab exterioribus & ijs qui ad artus pertinet formæ ac substantiæ rationē habentes, cū tamen muscoli dici debeāt. vt qui ad labia attinent: itē quos ita cuti cōiunctos vides, vt difficillime admodum separari possint: cuiusmodi est frontis musculus, quē ob hoc cutaneum vocant, cui simile quiddā *Oesophagus.* apparet in tota brutorū animalium cute, ad muscas abigendas. Sed & Galenus fistulam per quā cibus in aluū demittitur, inter musculos connumerat. quanquā enim in tendinē non desinat, neq; os aliquod moueat, fungitur tamen in animalibus officio musculi. Qui ceruicē vesicæ vrinæ fuscipientis, quiq; anū claudit, sua quidē substantia musculo similis est, & musculi præterea actionē edit, vnde etiā inter musculos cōnumerandus. Quin & ij qui in sede sunt, siue plures inter se cōiuncti iudicandi, siue vnus tantū, musculo rū certe officio fungūtur. Quapropter etiā muscoli dici debent, haud secus atq; ij, qui ad penē ac testes pertinet. Itē quæ carūculæ laryngi ac gutturi circunfusæ sunt, musculorū nomen habent, & ab officio (mouent enim) & à cōsistentia ac ratione: nma cōuestiuntur singulis mēbranis, quibus abinuicem distingui possint: sunt autē ad numerū. 18. quorū octo proprij. 10. improprij. Est & linguę substantia inter musculos cōnumerāda. Neq; verò diaphragma *Lingua.* *Diaphragma* omittendū: quod à Galeno inter musculos thoracis annumeratur: cōtexitur enim bona sui parte carnosa substantia in mēbranas finiente, quapropter nō est cū quibusdā pāniculus tantū appellandus. Longū est singulas musculorū tenuiū differētias hoc loco ex sectione persequi: itaq; cū bona pars musculorum quos hic prætermittimus interna sit: eorū omniū descriptio in secundū librū erit referēda. Hic enim (quē admodū in neruis præmonuimus) tantū depingimus, & ante oculos vobis proponimus externos musculos ad artus exteriores pertinentes, à quorū finibus aponeuroses, aliæ latæ, aliæ rotundę *Aponeuroses musculorum.* deducuntur. quorum executorum formæ ac descriptiones libro tertio proponentur, in quo de dissectionum rationibus præcipua habebitur oratio: quapropter etiā eodem loco laryngis & oculorū musculos describemus, quorum ratio secundo libro minus commode haberi potuerat. Tantum sit hic

fatis musculorū differentias generali quodā sermone breuiter perstrinxisse: ne quid in hac parte prætermissum iudicari à quoq̄ posset, quod ad eius rei cognitionem necessarium esse videretur. At quoniam omnis ferè musculus in tendinem vel vnicum vel plures exire solet: consentaneum esse videtur hoc loco de tendinibus cōmuni sermone quiddā præscribere, quod eos explicet. Quando vnà cum musculis etiam tendines proponere necesse est.

De tendinibus. CAP. LXI.

Tendonem (siue tendinē appellare maui) græci τένωντα vocāt: Pars est neruo & ligamento composita, à musculis nascens: quorū tunica etiā connectitur, in ossa desinens ad ea cōtrahenda, vel remittēda. Ea verò pars quatenus neruosa est, sentit, ac mouet: quatenus autem ligamentū recipit, robusta est, ac valida. Quantum itaque neruorū habent tendines, tantū etiā habent motus voluntarij. Est igitur tēdo musculi finis, per quē melior & inculpatior fit actio: cuius generationis gratia, musculos fuisse factos non est dubiū. Soluuntur enim ac cōfringuntur nerui & ligamēta in fibras permultas, & minimas particulas, quæ simplici carni commixtæ, ac deinde coalescentes, mutuo quodam concursu tendonem componūt: qui deinde in os desinit ac perit. Debit enim ad motum, neruo quidem esse durior, & ligamento mollior. Quapropter etiam sensus particeps factus est, minus quidem q̄ neruus, magis autem q̄ ligamentū: mediū igitur substantia est inter vtrūq̄. Hinc facile conijcias, antiquos falsò tendonibus neruorum nomen indidisse, cū nerui & ligamenta simul cōmixta, ac cōmuni mēbrana obuoluta tendonē conficiant: qui à fine musculi productus, attrahit ad se semper eū quem flectit musculus, quēadmodū deinceps aperte docebimus cum de his agatur. Quo in loco, videbis id esse verissimū quod Galenus asseruit, Naturā nobiliores & insigniores tendones, in profundo (quemadmodum & neruos) posuisse. Cæterū loca à quibus tendones incipiunt, Galeno vocantur aponeuroses: quas nos neruosas explantationes, aut deneruationes dicere possumus: nisi malis cū Linacro, neruosam, aut nerueam tenuitatem appellare. Verūm hæc hæctenus. Proponēdæ sunt deinceps figuræ, quibus musculorum ac tendinum ratio vobis aperta fiat.

Priusq̄ autē musculorū formā, & incubationū ac filamentorū rationes vobis producamus: operæpretiū est, eorū origines, atq; ea loca, à quibus præsertim nascuntur ante oculos offerre. Quæ præcipua huius tractationis pars est, ad res permultas apprime necessaria: & ad periculorū grauitatem dignoscendā, quæ ex læsis in vulneribus musculis plerunq; subsequitur (cum omnium longe molestissima sint vulnera quæ circa capita musculorū accidunt) & ad dissectionis formulam, ac viam percipiendam, quā in musculis incidendis hic obseruamus, quæq; libro tertio postea proponetur.

Itaq; duas primū anteriores figuras videbis: quarū altera nuda, excarnis, tantum ossea, & ligamentis contexta, facta est, ad ea loca demonstranda, vnde oriuntur musculi: Altera verò musculis operta, ipsorū incubationem, numerum, positionem ac figuram in corpore describit. Has subsequentur (post descriptionem tamen) aliæ duæ posteriores, eadem ratione depictæ, qua etiam priores.

Definitio.

Aponuroses

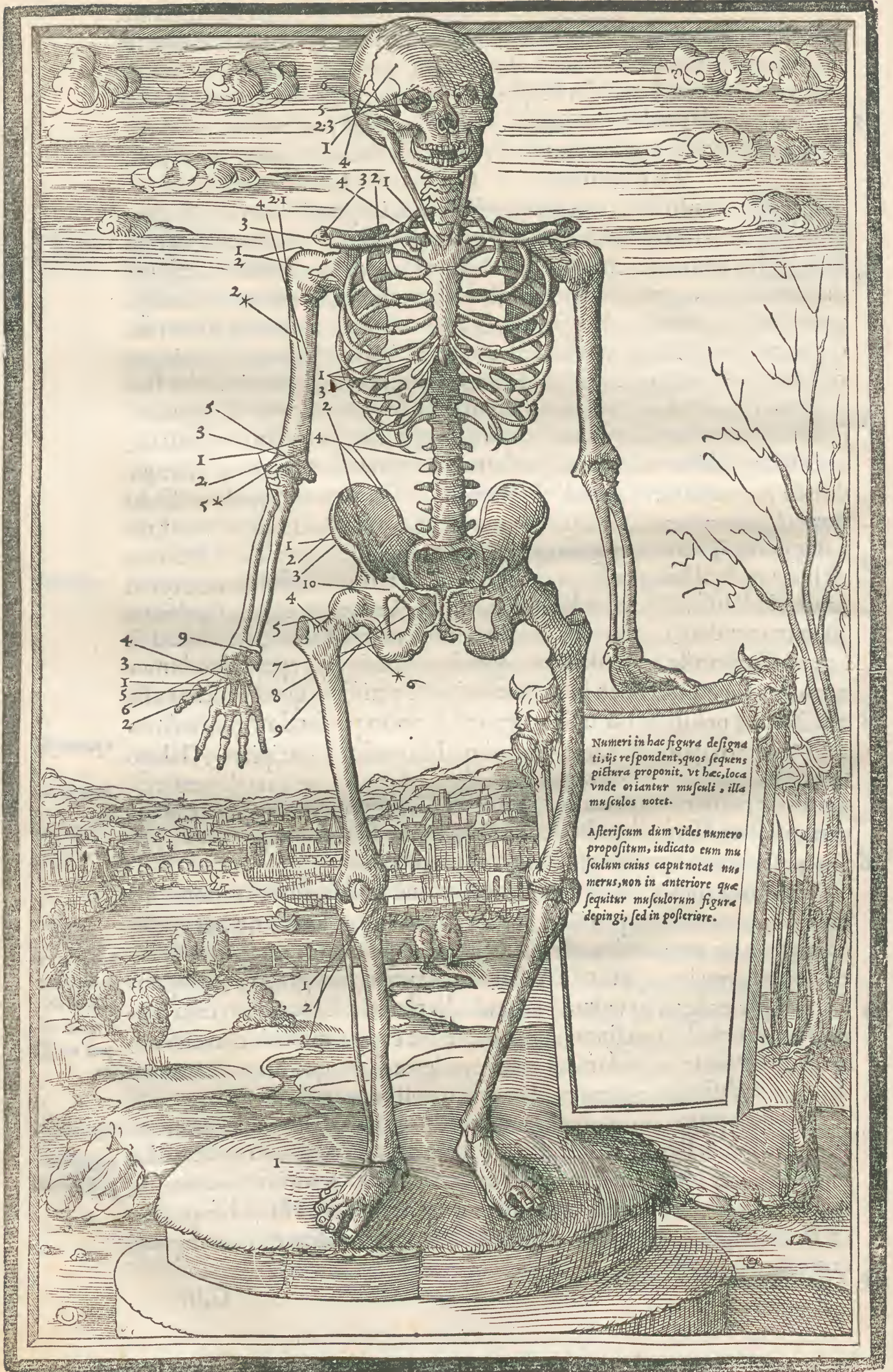
Deneruationes.

Locorum vnde incipiunt musculi descriptio ad quā necessaria.

Figura nuda.

Figura musculis operta.

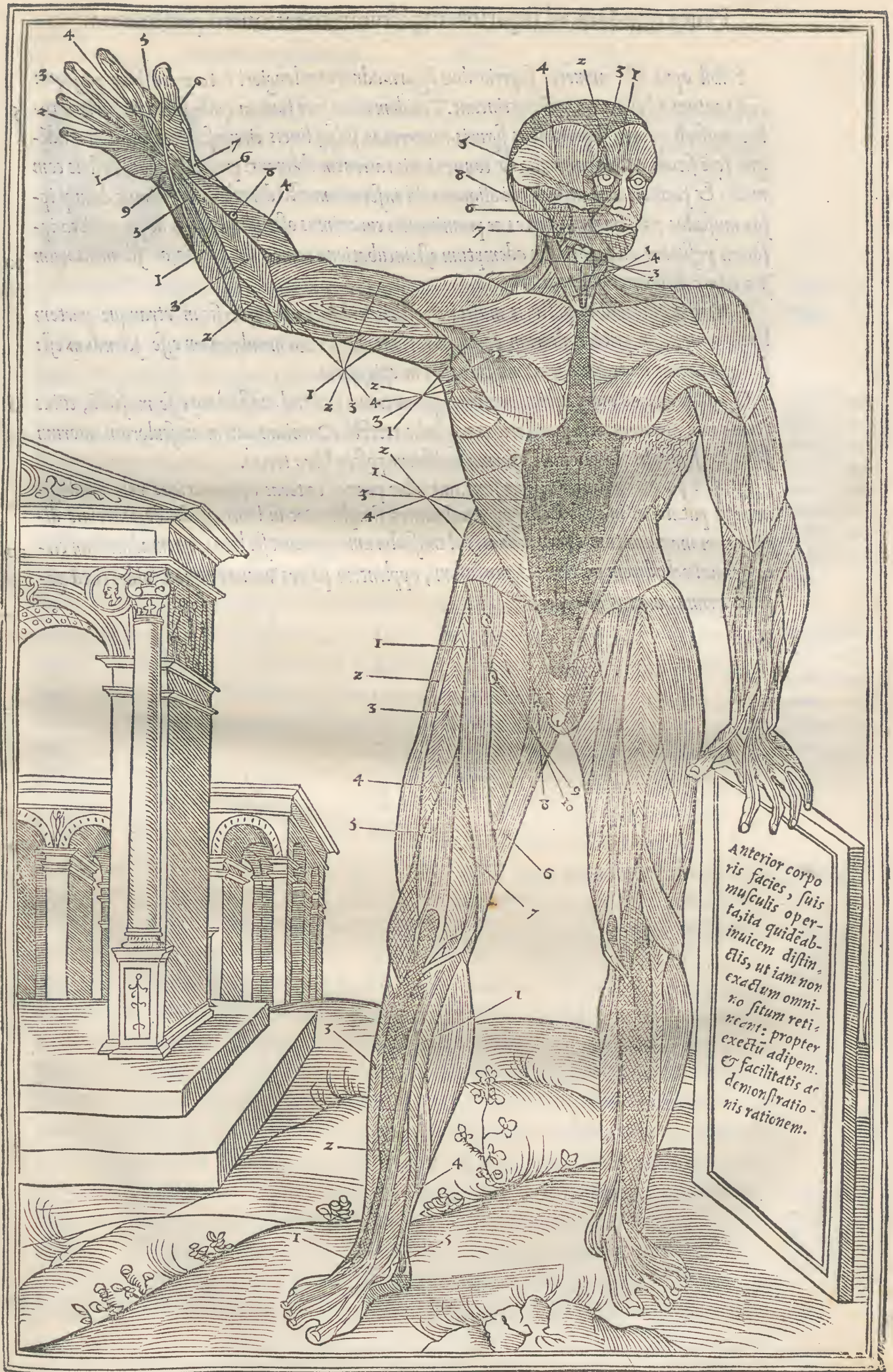

Numeri in hac figura designati, ijs respondent, quos sequens pictura proponit. ut hæc, loca unde oriuntur muscoli, illa musculos notet.

Asteriscum dum vides numero propositum, indicato cum musculo cuius caput notat numerus, non in anteriore qua sequitur musculorum figura depingi, sed in posteriore.

Pauca quædam, ad superiorum picturarum rationem pertinentia.

Nihil opus est, numeros superioribus figuris adnotatos longiori interpretatione persequi: cū ij tantum ad supputationē pertineant. Totidem enim ferè sunt in quibuslibet corporis artibus muscoli, quot in superioribus figuris numeratos, suisq̃ lineis circumscriptos videtis: eundēque ferè situm ac proportionis & connexionis rationem obtinent: præterq̃ quòd vestris com- 5
modis & faciliori demonstrationi aliquantulū inseruitum est. Id verò dum fecimus, dūmq̃ ipsos musculos paulomagis exertos ac prominentes curauimus ostendi: de recta atque exacta ipsorum positione aliquantulum ademptum est: incubatione tamen & forma, ac filamentorum 10
varietate diligenter obseruatis.

Cæterum quicquid in picturis musculis vestitis videbitur transuersis in vtranque partem lineis contextum, præter aliarum partium rationem, id vero membranam esse sciendum est: sub qua tamen interdum lateat musculus, vt in epigastrio.

Quod præterea vides orbiculo nonnunquam circumscribi: id existimato esse musculū, cuius 15
forma non appareat, nisi superioribus musculis relectis. Omnium autem musculorum, quorum situs & figura hic latet: exacta forma videbitur postea libro tertio.

At quæ partes aut lineis vacuæ sunt, aut albæ præter cæteras apparent: eas vel cartilagine esse putato, vt in naso & larynge: vel carnes simplices, vt in labris, pudendo, extremis digitis tum manuum tum etiam pedum: vel musculorum aponeuroses latas, quemadmodum circa 20
genua: vel adipem partibus circumfusum, opplentem partes vacuas: quod vides circa poplites, primas manus, ac pedes.

Vsculorum aduersi corporis positiones, & filamentorum ductus apparent superioribus picturis, quales in cadauere suo adipe nudato videri possunt: distincta secundum suas formas locorum ratione, vt promptius conspiciantur. In quo sunt admonendi lectores, nos parum admodum labo-

5
 10 admodum neque plurimum laborandum docet Galenus. Tantum hic eos describere, quos ipsi præ oculis vidimus: quos membranis con-
 15 tactos, & ab alijs secretos conspeximus. Qua in re, si quid erit controuersia, vel ob hoc maxime quòd interdum plures nobis, interdum etiam pauciores videan-
 20 tur quàm Galenus describat: id verò non erit ita accipiendum à vobis, ceu maleuolo quodam ingenio dictum aduersus eum, quem vnum inter omnes maximopere veneramus, cui imprimis studemus, atque inseruimus. Quin
 potius, id à nobis factum fuisse iudicandum est, vt experiremur, quid tan-
 dem futurum erat, ex musculorum concisione, à suis capitibus inita. Eam
 cum non semel atque iterum, sed multoties attentarem: ita tandem factū
 25 est, vt à Galeni sententia paululum recederet nostra descriptio, numeroque solo discreparet: quem qui vult lector adeo exacte nouisse, vt nihil ex eo demptum cupiat, nescio vtrum commodius sequatur, an Galenum, an nos:
 neuter enim huic rei vehemèter studuit: itaque qui plures musculos statuit,
 eum existimato membranulas omnes percurrisse: qui etiam pauciores, qual-
 30 dam membranas prætermisisse, quæ visum effugerint. Aduertat præterea di-
 ligens lector, nos alterum tantum corporis latus disseccare ac describere, vt
 totidem musculos in opposito latere esse iudicet, quot sunt in eo quem de-
 scribimus: eosque propemodum esse similes, neque situ, magnitudine, aut
 numero aliquantulum differre. Paria enim omnia sunt ad amussim in
 dextra animantis parte sita (inquit Galenus) ijs quæ in altera sunt: os ossi,
 35 musculus musculo, vena venæ, neruus neruo, arterijs arteriæ respondent.

Proponenda est musculorum corporis anteriorum generalis & latepa-
 tens descriptio: quemadmodum in superioribus factum est, dum ossa ac ner-
 uos explicaremus. In hac autem descriptione, non tantum quot musculis
 præditi sint artus, facile videas (nam in hoc nolumus cuiusquam nobis
 35 maleuolentiam conciliare) quantum ipsum ordinem, connexionem, ori-
 ginem, finem, ac dissectionis rationem, hoc est, quo pacto incidi debeant.
 Sed quando integra & exacta connexio non potuit à nobis superioribus fi-
 guris depingi, propter musculorum sibiinuicem incubantium varietatem
 40 (confusum enim fuisset) sermonem qui de hac re instituendus erat, in
 tertium librum distulimus, in quo secreta & separata omnium musculorum
 figura, cum suis rationibus ad dissectionem attinentibus, vberius propo-
 netur. Verùm in ea quæ sequitur descriptione, ortus omnes ac progressus,
 affinitatem denique musculorum inter se, tum ex Galeno, tum etiam ex no-
 45 stra cõsectione descripturi sumus: qua motus varij, quibus inseruiūt, cogno-

Lib. 9. de pl.
Hipp.

Qui factum
est, vt inter-
dum plures
interdum pau-
ciores repe-
riamus mu-
sculos, quàm
Galenus sen-
tiat.

In musculo-
rum numero
parū laboran-
dum.

Alterum tan-
tum corporis
latus dissecca-
mus.

Lib. eodem

Proposito
muscularum
explicadonē.

Tertio libro
musculi seor-
sim explica-
buntur.

Intimi mus-
culi. fcantur: vtq; inde facile percipiamus, quem vsus in corpore muscoli præ-
beant. Cæterum qui muscoli interiores sunt, & omnium intimi, tantum hic
leuiter enumerabuntur, ne corpus, præter institutum, sit hoc loco aperi-
endum: vberius autem secundo libro descriptos videas. Nam nihil magis con-
fufum futurum credidimus, quàm id hoc loco describere quod mentem ob-
turbet, facilitatem nullam adferat.

Musculi faciei. CAP. LXIII.

Quid sequenti
descriptione
docebitur.

Ntequam ad descriptionem aggrediamur, idem rursus præmoni-
tum cupimus, quod & paulo antè docebamus. Non enim quæ mox
subnectetur descriptio, tantum numeros superioribus figuris ad-
notatos explicat (quanquam eos interpretatur) sed præterea etiam muscu-
lorum omnium formæ ac connexionis, item etiam originis ac desinentiæ
rationem aperit: quod idem superioribus descriptionibus moliebamur, cum
de ossibus & neruis sermo habitus est. Cæterum, si quid erit in hac descri-
ptione quod minus cum Galeno conueniat, id potius ad numerum referen-
dum erit, quàm ad aliud quiduis, cum nos aliam dissectionis ratione ac or-
dinem sequuti simus. Itaque vt vnâ & alteram dissectione videas: Galenū
etiam audies, quem tibi liberum erit in omnibus sequi.

Musculus cu-
taneus fron-
tis.

Primus faciei musculus cuti exteriori capitis & pericranio intertextus
est, à summo vertice ad frontem exporrectus, vt etiam vsque ad oculos per-
ueniat: de quo Galenus in hanc ferè sententiam.

Lib. 9. viil.
part.

„ Pilosæ (inquit) cuti capitis, subiecta est musculosa quedâ natura tenuis,
„ multas neruorum fibras in se suscipiens. Cuius corium eximere haud tam
„ facile queas, atq; id quod per totum corpus deerrat. Vnita enim est omni-
„ no hæc cutis cum sua carne, vt motus amborum sit vnus, qui supercilia sur-
sum tendere & attollere possit. Hoc autem interest (inquit ille rursus) inter
cutem frontis, & oculos, ac labra: quod huic quidem cuti frontis, subiecta
est natura musculosa tenuis: oculos autem magis muscoli moueant, labio-
rum verò natura, cute admixta musculo sit.

Lib. 1. de mo-
tu muscu.

Musculi su-
perciliorum.

Secundus & item tertius faciei muscoli: oculorum cilijs adiacent, eorum
palpebræ superiori, quæ identidem mouetur annexi. Faciunt vniti triangu-
lum, ad vnum & alterum oculi canthum exporrectum. Horum verò descri-
ptionem Galenus ex libris Anat. instit. item Vtilitatum partiū, reijcit in li-
brum de Motibus musculorum incompertis: quem hodie non reperimus.

De internis autem oculorum musculis libro tertio seorsum tractabitur.

Temporales
musculi.

Quartus faciei musculus, is est qui temporalis dicitur, omnium pro
parte ad quam attinet, & officio quod exequitur longe maximus. obit totâ
ossis petrosi circumferentiam, aliquantulum tamen ipsum excedens, iuxta
parietalia: vt tandem sub iugali, ad maxillam inferiorem, maiori sui parte,
sed ea contractiori perueniens, mentum attingat: quo loco, in aponeuroses
latas, duras (præcipue circa inum) ligamentorū participes, desinit. Eum mu-
sculum triplicem facit Galenus, in eum modum qui sequitur.

Lib. 4. anat.
instit.

Musculi temporales qui græcis κρωτιαται dicuntur, non circumagere ma-
xillam nati sunt, verum adducere dum mordemus aliquid, vel edimus, vel
os claudimus. vniuersi enim eorum motus, sunt tres: vnus in manden-

- do, alter in ore claudendo, tertius in aperiendo. Principia neruorum plu-
 rima habent, propter necessitatem. Quinetiam ipsos propemodum to-
 tos occultauit natura in ossibus capitis, ea exculpens in sufficientem pro-
 funditatem quibus ipsi incubant, & à quibus proteguntur: vt minimum
 5 accipiant noxæ ab extrorsum occurrentibus. Sunt enim principio neruo-
 rum valido propinqui, & solum os vnum eos prohibet quominus cerebrum
 attingant. Cæterum à temporalibus medijs, tendo explantatur, in extre-
 mitatem inferioris maxillæ sursum extensam applicatus, vt in nullo alio
 musculo talem tendinis explantationem inuenias. Vterq; autem musculus
 10 postquam ad tonsillas & flexionem inferioris maxillæ peruenit, non am-
 plius fit musculus, sed certus & exquisitus tendo, nudus omni substãtia car-
 nosa. Finiens igitur vterque in vnum tendinem magnum, implantatur ex-
 tremitati inferioris maxillæ, eam sursum euellens, si tendatur: in qua actio-
 ne, clauditur os animalis.
- 15 Quintus musculus in facie, ab oculi maiore cantho in superius labrum
 peruenit, idq; sursum, cum alis narium adducit, cuius paucam admodum
 descriptionem ex Galeno collegimus: ita enim adipi confusus est, vt (nisi
 propius adueras) vix musculum esse iudices. Filamenta tamen habet car-
 nosa, ipso quidem adipi confusa: à neruo item incipit, & ad alas nasi per-
 20 uenit: cuius explantatio est (inquit Galenus) sub pomis inferioribus: quæ
 fit prope principia descendentium ad labia musculorum. Consequentem
 autem positionem habent, quòd scilicet quadamtenus cum his versatus &
 connexus, semper magis ac magis recedit, obliquus versus nasum. Paruus
 autem est vtrinque, pro portione partium à se mouendarum. Cæterum (in-
 25 quit idem) musculos qui narium alas mouent, tales natura esse pronun-
 tiare palàm oportet, qualis & latus musculus maxillaris, qui postea descri-
 betur: illis enim fibræ subter cutem cohærescunt, vnde mouentur. Verùm
 alæ quæ cū superiore labro coeunt, dū contrahuntur: nullum ad hoc pecu-
 liarem musculum fortitæ sunt.
- 30 Sexti faciei musculi situs ac positio est sub osse iugali, iuxta téporalem,
 ad labrum superius: cuius formam efficit in ea parte. Cæterum cuti admo-
 dum confusus & intextus est. Quando autem hic de labris sermo est, vi-
 deamus quid Galenus sentiat de musculis ad ea pertinentibus, vtranque
 enim faciei partem describit.
- 35 Labra (inquit) naturam singularem eximiámq; obtinent, etenim præter
 varios ipsorum motus, quorum gratia condita sunt, potiorum corporis
 substantiam vix excogitare possis. Sciendum est autem vtrunq; labri mu-
 sculum, ex toto peculiarem esse, à fibrosis autem musculis adiuuari. Qua-
 40 tuor enim (inquit idem) sunt musculorum ad labia pertinentium princi-
 pia, euidencia quidem & manifesta, antequam permisceantur cuti, concre-
 ta verò ei, omnifariam obscura sunt, & inseparabilia ab illius natura. Ea
 verò capita, deponuntur quidem superne, à regione malarum, obliqua qui-
 dem superioris labij duo vtrinq; inferioris totidem, obliquorum labrorum
 motuum duces. Quatuor autem esse oportet, quoniam quatuor oportet
 45 bat esse principia motus labijs, vtrinque scilicet duo: vnum quidem ad

Ex libr. II.
 vtilit.

Tendinis ex-
 plantatio à
 medio tempo-
 ralis musculi.

Musculus cir-
 ca nasum.

Lib. II. vtilit.

Lib. 4. ad-
 ministr.

Musculi ad
 labra perti-
 nentes.

Li. 4. admini.
 Labrorum de-
 scriptio.

Lib. II. vtilit.

sinistram, aliud autem ad dextram circumducens.

Ab octauo faciei musculo nascitur septimus: quapropter ille prior est describendus. Oritur autem à tertia & quarta colli vertebris, sub temporali, parte carnosiore, per malam, obliquè sed antrorsum delatus: ad maxillam inferiorem implantatur: vnde masseterem antiqui vocauerunt.

Ab huius extremo, prodit alius musculus tenuis, in labrum inferius degenerans, cuius extuberantiam efficit, cuti & neruo in ea parte exeunti confusus: huic autem musculo signatus est in figura numerus. 7. Masseterem siue maxillarem vtrunq; sic Galenus describit.

Lib. II. vtili. „ Triangularis (inquit) quodammodo est vterq; maxillaris musculus: hoc 10
 „ est velut summitatem quandam trianguli apud vocatum *μίλον*, id est, pomum, fortitus: hinc autem vna trianguli costa versus zigomatis finem tenditur: alia verò versus mandibulam: reliqua & tertia, velut quædam basis, ambas superiungens prædictas costas, totis prædictis partibus inferioris mandibulæ supertenditur, secundum ipsius longitudinem. Est autem 15
 „ musculi ipsius neruosissima pars, secundum locum qui est sub pomis, vbi
 „ veluti summitatem habet. Mouet autem & circumducit mandibulam, alijs
 „ villis, & applicationibus, ita factis à natura, vt sibi inuicem succedentibus
 „ motibus qui ἐν τῷ μάστωρι, hoc est, in molendo cibo peraguntur, actio multiformis fiat. Hos igitur musculos apte nominant *μάστωρες*, hoc est molitores & masticatores. 20

Musculi adiutores masseteribus dati.

Quos præterea masseteribus adiutores datos recenset Galenus in internis partibus maxillæ sitos, in ore delitescentes, qua parte caua est maxilla, fursum tenso, versus os capitis: eos nona figura thoracis descripturi sumus libro sequenti. Itaque tria musculorum paria, maxillam mouebunt: 25
 „ temporales quidem cū anterioribus fursum cōuellentes, masseteres autē in latera circumagentes: inferiores, à vertebris deducti deorsum ipsam attrahentes.

Colli musculi.

CAP. LXIIII.

Colli musculi appellamus, eos qui ad iugulum anteriore parte 30
 „ spectant, quibus ex opposito respondent ij, quos cervicis musculos deinde vocabimus. Proinde, quantū incerta sit ac varia Galeni confectio, ex his musculis videbis, quorum fines interdum vocat capita, & econuerso. Eius sententiam post nostram descriptionem statim videbis.

Primus colli musculus longus atq; idem rectus est: ligamento fortissimo 35
 „ quo caput cōfirmatur adiacens, cum quo simili ferè munere fungitur, præterquam quòd etiam caput ad scapulas retro adducit: principium autem ac finem habet, ipsi ligamento propè conformes.

Secundus subiacet priori, in transuersum porrectus, caput in latera mouens, à medio iugulo interno, ad petrosi extremum inferius situs. 40

Tertius latior est prædictis duobus quibus subest, in profundissimo situs, etiam in latera caput inclinans, à summo humero, quâ clauis inseritur, ad ossis petrosi extremum posterius pertinens.

Quartus, omnium latior, sed breuior: prædicto tertio cōiunctus, cuius actionem iuuare videtur, & perfectiorem reddere: à sternone nascens, per 45

primæ costæ longitudinem, ad spondylos colli protensus: deinde verò ad occiput conscendens, atque illic finiens, sub primo musculo ceruicis, quem in sequenti figura describemus.

Qui musculi (inquit Galenus) caput in priora torquent, hi quidem ad pectus & primas clauicularū partes protenduntur, ex duplici orti principio: altero post aurem, altero in ipsis clauibus sito: præterea eorum alter angustus, durusq; est, & modice rotundus: alter vero carnosus. Cæterum prior, sub auris radice natus, bifariam spargitur: altero enim extremo, in pectus, altero in clauiculæ articulum ipsi commissum ingreditur. Atq; hoc musculi extremum, carnulentum est: quod autem in pectus iniicitur, exangue magis, duriusq; apparet, ceu ligamenti naturæ particeps. Posterior musculus carnosus, qui ex capite procedit, quemadmodum ille, clauiculæ etiam inseritur: sed ita, vt priori carnosio iunctus, contiguusq; existat. Non tamen in totam sic clauiculam conijcitur, vt quibusdam visum est, sed circiter medium pertingens, definit. Paulopost autē subdit: Præstiterit forsan (inquit) non fines, sed principia, capitāq; ipsorum anteriorum musculorum extrema, ad clauiculam porrecta nominare: in caput autem edita, fines: si quidem illud reuera mouent. Verum ob administrationis ordinē, exortus quidem ipsorum appellauit superiores, iuxta caput, anatomicorum more, qui nos præcesserunt: insertiones autem inferiores, ad clauiculam.

Galenus sententia de colli musculis, ex lib. 4. anat.

Eodem loco

Musculi pectoris.

CAP. LXV.

Quem in anteriore thoracis parte primum describemus ac dissecemus musculum, eum Galenus, secundum in ordine constituit: quem rursus nos secundum statuimus, ille tertium describit: quem deniq; tertium existimamus, ille primum omnium facit: vt ex sequentibus videbitur. Præterea nos eos musculos à brachij regione ortos, in pectus definire credimus: ille contra à pectore in brachium. Nolumus tamen à quoq; existimari confusam ob hoc descriptionis aut confectionis nostræ rationē: iusta enim tandem videbitur, cum rationes omnes vtriusq; partis diligenter perspectæ fuerint: variæ sunt enim (quemadmodum in colli musculorum descriptione pauloante vidisti ex Galeni sententia) confectionum rationes: quas omnes (ne hoc loco fusiores simus) tertio libro vberime exponemus. Itaq; qui nostram confectionem hic sequetur, minime aberrauerit: qui etiam Galeno diligentissime attendet: videbit & nostram & Galeni sententiam minimum abinuicem discrepare.

Lib. 5. anat. dissect.

Primus, & item secundus musculi ad pectus attinentes, mammarum formam efficiunt: sibi inuicē ita connexi, vt ægre nisi doctissima manu, diuelli possint. Nascuntur à medio sterno, magis tamen ad cartilaginum insertiones, in ipso pectorali: quorum superior, secundum clauis longitudinem procurrentis, ad medium humerum definit parte interna: alter ima sui parte vsq; ad octauam costā porrigitur, recti abdominis musculi superiori parti incumbans. Vnicum musculum, sed bipartitum facit Galenus, atq; ita describit.

Musculus (inquit) ex toto pectore oriens, mammæ subiectus, bipartitus quodammodo est, fibris ipsius in similitudinem .x. literæ mutuo sibi incu-

Lib. 5. anat. administr.

„ bantibus: alijs, ab humiliore pectoris sede, ad articuli eminentiorem porre-
 „ ctis, alijs ab elatiore ad demissiora inclinantibus, vbi potissimum musculi
 „ fibræ modo linearum. x. literæ, seinuicem secant. Itaque musculum ex toto
 „ pectore enascentem, duos esse connexos, non vnum licet dicere: tum pro-
 „ pter fibras, alias alijs (vt dixi) superstratas: tum propter actionis differen- 5
 „ tiam. Cæterum hic musculus qui & maximus est, toti clauiculæ in longum
 „ figura triangulari expanditur. Hæc nanq; elatior linea est, inter eas quæ
 „ ipsum definiunt, situ trāsuersa. Porrò huius musculi tendo, humilius subter
 „ brachij caput, directè secundum ipsius longitudinem inseritur: idq; bipar- 10
 „ tito, musculi totius modo. Hic enim, ab humiliore ipsius parte, intus in bra-
 „ chium insertionem obtinet, altero horum ab altioribus partibus profecto.
 „ 3. Subiacet prædictis, cuius nullam formam in figura superiore videas,
 „ quòd interior sit: in tenuissimam admodum exilitatem desinit, bifidam, ad
 „ secundam & tertiam costas pertinentem: cuius in secunda thoracis figura
 „ libri secundi situs & connexio videbitur: exacta autè forma lib. 3. 15

Loco supe-
riore.

„ Restat (inquit Galenus) tertius alius, post confectionem prædicti appa-
 „ rens, qui ex pectore ducit originem: quæ secunda, quarta, quinta & sexta
 „ costa, cum ipso coarctantur, eiusq; beneficio brachium elatius thoraci ad-
 „ mouetur. Ipsius tendo, ad elatiora, ex brachij capite emergit, ligamento
 „ præsertim membraneo, quod commissuram continet. 20

4. Cæteris tribus subest, satis magnus & latus, ad septimam vsq; costam
 permeans, veluti secunda fig. thoracis libro secundo ex ipso situ ac posi-
 tione apparebit, exactissime autem & seorsum lib. 3.

Loco supe-
riore.

„ Hunc musculum, Galenus principem & primum commemorat, eorum
 „ qui à mammis ad brachij caput accedunt. Eum autem ait, simul cum pe- 25
 „ ctoris musculo, axillæ concauum efficere, & à costis spurijis (quas nothas
 „ græci appellant) sursum tendere, propter præcordia: non procul à ma-
 „ milla incipientem. Humilis præterea brachij deductionis opificem esse cõ-
 „ tendit. Quinetiam hic musculus sublimior (inquit) etiã triangularis est,
 „ sed neq; triangulo rectangulo similis vt secundus: verùm retusior potius, 30
 „ & longè valentior. Nervosioris item primi musculi tendo, in membrano-
 „ sam exilitatem cessans, ad ipsum conscendit articulum, vbi cõcauitatis tu-
 „ bercula seu eminentiæ apparent: quas medium in brachio musculi ante-
 „ rioris caput occupat.

Musculi interiores humeri.

CAP. LXVI. 35

Ruſtra hoc loco attendas ad numeros musculorum, quos (vt iam
 tibi prædiximus) haud ita diligenter conamur recensere, nam id
 parum admodum ad rem nostram facere videtur: sed potius ani-
 mum aduertat velim, ad ipsam musculorum connexionem, variúmque 40
 contextum: cui potissimum negotio damus operam. Proinde, qui numeri
 singulis musculis adscripti sunt: hi quidem, non tam ad enumerationem,
 quam ad dissectionis rationem attinent: quæ deinde libro tertio propone-
 tur. Vnde nihil mirum videri debet, siquidem in brachijs, & cruribus, no-
 ſtra hæc descriptio, minus cum Galeno conueniat. placuit enim confectione 45

nem à capitibus musculorum exordiri : quapropter immutata dissectionis ratione, fieri non potuit, quin etiam ordinem ac numerum musculorum ad eas partes attinentium inuerterimus. Caue igitur hoc loco te decipiat Galeni supputationis, cum nostra collatio.

- 5 1. Quem prominere vides in pictura, eum scito musculum esse internum secundum humerum extensum: à scapulæ ceruice, parte interna, natum: ad flexum brachij productum, vt circa imum humerum finiat.
2. Priori subest, paulo tamen exterius natum, iuxta clauiculam (nam ea duobus hisce musculis interiacet) vnà etiam cum priore finit: cum quo, ita per medium cohæret, vt difficillime percipi queat. Hi duo, brachium inæqualiter adducunt, in aduersam partem.
3. Prioribus subest, ab eo ossis humeri capite natū, quod concauū axillarū efficit: obliquè ad cubitū internū protēsum: brachiū in aduersum producēs.
4. Ab imi humeri parte interiore, circa summi radij partem exteriorem, 15 per brachij medium sinum, quo flectitur: communem habet cum superiore motus rationem.
- » Interni autem humeri muscoli à Galeno exprimuntur hoc pacto: Brachij (inquit) prior musculus, qui iuxta venam humeralem omnibus, vel 20 circa confectionem apparet, maxime in gymnasticis, duo habet capita suspensa: vnum ad scapularum ceruicis eminentiam: alterum ad processum quem nonnulli ab anchoræ similitudine ἀγκυροειδῆ, quidam ab arcus cornu κορακοειδῆ, nuncupant. Ligamen vtriusq; capitis abunde valens est, paulo minus toto rotundum. Quapropter hæc ipsius capita, deorsum in brachium procurrentia, sequi te conuenit: quippe cum in idem mutuo coierint, musculus hunc non certe sublimem, neq; ab ossibus dissidentem generant: 25 sed veluti cum illis inquam capitibus, brachij ossi mox cohærentem: insuper alteri musculo minori subdito elatius, ad cubiti articulum vsque insidentem, vbi & neruosam exilitatem quam edit, validum tendinem procreat: per ipsum, radium, pariter & articuli membranofum ligamen comprehendit, quo totū etiā articulum attollit, paulatim ad interiora declinans. 30 Ablato iam hoc musculo, alterum ei subiectum comperis, brachio & hunc duobus carnosissimis principijs circumdatum: vno in posteriori brachij sede, altero in anteriore magis: verū posterius caput, longè altius eminent, atq; hæc, mutuo in idē coitu, musculū vnū generare spectabis, qui in nerueā desinens tenuitatē, in cubiti os per tendinē procreatum inseritur: & flectens simul articuli nodū, & in exteriora paulatim inclinās. Verū vtriusq; musculis probe functionē obeuntibus, articuli flexus in neutram partē deflectit.
- » Tres igitur muscoli priores sunt, qui cubiti articulum flectunt, duo verò alij, connexi inuicem, hunc articulum extendunt.

Lib. I. anat.
admiristr.

40

Vlnæ interioris musculi.

CAP. LXVII.

Ariat Galenus à nostra descriptione, dum cubiti aut vlnæ musculos tum internos, tum externos enumerat. Sed huius rei causa est, etiam varia summi Medici dissectionio. ille autem cum à tendo- 45 nibus incipiat, tantum quos recenset musculos reperit, quod facile factum

fuisse crediderim. Nos verò à capitibus musculorum incipientes, totidem quot hic describimus reperisse videmur: sed hoc parum admodum refert, modo ne musculorū officia ac ductus inuertamus. Tibi autē liberum erit, vtram voles dissectionē attentare. vtraq; enim est facilis, neq; te potest decipere membranarum musculos contegentium, & ipsis interiacentium, separatio: quam facile quidem, inuento musculi capite, molieris: etiam solis digitis, aut ossea vel lignea nouacula.

1. Multo longior est ac productior quàm ex pictura cognoscas, veluti libro tertio docebitur: prodit enim ab imo humero, vt ad imum radium tendat: ad extremum pollicem, tendinem suum deducens.

2. Priori subest, etiam admodum magnus: à cubiti flexu, ferè ad carpum intensus.

3. Mediam vlnam facit, omnium qui in ea parte sunt, longè maximus: ab imo humero, iuxta brachij flexum, ad brachiale ferè pertinens: vt quatuor tendinibus in digitos exeat.

4. Cubito adhæret, à summo tamen radio natum, cuius ceruicem propè obuoluit: ac deinde ipsi ossi subiacens, vsque ad vlnam mediam peruenit, tertium musculum attingens: in quatuor tendines etiam diuisus: inter quos (cum præcipue palmam attingit) iacent quatuor muscoli, admodum graciles & tenues, cum ipsis tendinibus quodammodo confusi, vt difficillimè seiungi queant. Iuuât autē actionē partis: quorū singularis descriptio, & pictura libro tertio futura est, nā hic depingi nō nisi cōfusissime potuerunt.

5. Omnium maxime internus, & in profundo situs: haud ita magnus tamen, sed æque longus: ab imo humero interno nascens, mediāmq; vlnam excedens, vt ferè ad carpum producat: tendinem ad manum mittit.

6. Tendinem huius tātum vides; internus est enim maxime: sub quarto, & octauo, atque etiam septimo situs: satis magnus tamen, ab ima humeri ceruice, ad carpum ferè tendens, atque in id os carpi insertus, quod pollicem recipit.

7. Admodum breuis, internus, nihil hic præter tendinem ostendens, sub cubiti ceruice natus, vix ad carpum carnosā substantia perueniens: suo tendine, primum os pollicis attingit.

8. A superioris capitis cubiti ceruice, ad mediam vlnam deducitur, suo tendine (quem hic tantum vides) ad extremum pollicem pertinente: cum septimo musculo copulatur, circa vlnæ medium.

9. Minimus omnium qui ad vlnam attinent, rotundus, validus, duorum vlnæ ossium imo superiectus: vt ab extremo cubito interno natus, ad extremum radium finiat.

lib. i. anat. administr. De his autem musculis, eorūmq; officijs ita censet Galenus: Qui musculus (inquit) ex interioribus, brachiale ad paruum digitorum inflectit, à nodo brachij interioris incipit, attingitque cubitum. Qui verò ad reliquum magnum digitorum abit, ex eodē nodo ducit originem. Porrò inter vtrunq; caput, processus habetur musculi, in manus cutem elabentis: atq; huic rursus sum subsunt capita duorum musculorum, qui digitos mouent, ac mediam cubiti radiiq; regionem totam implent. Minor itaque illorum, & medius

„ exacte fitus est , & ab extremo capite procedit , leuiusculè brachium , cu-
 „ bitúmque attingens. Alter verò solus huic subiacet , per profundiora, me-
 „ diam radij, cubitq; sedem vniuersam cõplexus. Quinetiam vtriq; ossi co-
 „ hæret, & cubito , propter gibberum : & brachiale comprehendit , ea parte,
 5 qua rectus in paruum digitum insertatur. Est & alia eius pars , quæ or-
 „ tum similem prædicto musculo quatuor mouenti digitos obtinet. Verùm
 „ iuxta lineam rectam, indicem adit , quemadmodum & tertia eius portio,
 „ eisdem digitis applicatur: maxima verò, etiam regionē, quæ radium cubi-
 „ túmque intercedit, occupat. Iam omnibus quos percensui musculis exēpris,
 10 radij peculiare apparent : per quos supina , pronaq; manus tota efficitur.
 „ Quatuor autē sunt vniuersi: duo ad primas radij partes, duo ad priora bra-
 „ chialis extrema pertinent. Ex ijs qui brachiale spectant, alterū ipsorū scito
 „ esse obliquum, radium ac cubitū intercedentē: cuius quidē caput, ex cubito
 „ enasci , extremū autē radium, cui mouendo est, ingredi cõperis. Nam si ma-
 15 num supinam collocaueris, velisq; musculi caput tuismet digitis compre-
 „ hensum extendere, totam in pronum conuerti manum videbis: quemadmo-
 „ dum si eum qui toti radio superstratus, caput in brachium conijcit, de su-
 „ periori extremo tetenderis: sic quoq; supina manus tota euadit. Quippe hi
 „ duo musculi, contrarias inuicem actiones obeunt: vtrique mouentur ad fi-
 20 nem radij, qui brachiale respicit. Verùm longior ipso carnosiorq; , solus ipsi
 „ passim desuper iniectus, agensq; extrorsum, manum supinam figurat: quare
 „ & exterioribus eum annumerant. Alter verò, qui radium intro flectit, pro-
 „ nam manum efficit. Reliqui duo musculi, radium deorsum versus mouen-
 „ tes, & ipsi quodammodo obliquè inuicē opponuntur. Vnus ab interna parte
 25 fitus, ex brachij nodo prodit: idem, capiti flectentis brachiale, ad magnum
 „ digitum musculi cohæret, ex elatioribus radij partibus emergens. Alter in-
 „ ternus quidem est, sed hoc minor: atq; ideo transuersum magis fibrarum
 „ fitum obtinet: & radio, quæ eminent, per extremū neruosius insertatur, quàm
 „ prior dictus interior, qui continuum sanè ipsi processum in radium exigit.
 30 Cæterum inferius consistit, vt ferè ad medias vsque radij partes subindè
 „ extendatur. Constat autem omnibus interiore tenso, pronam manum con-
 „ stitui: supinam exteriore, qui ex ligamento articuli membraneo processit:
 „ attingens aliquatenus etiam cubitum.

Manus interioris musculi.

CAP. LXVIII.

35 **D**rimus à carpo, ad minimi digiti primum articulum pertinet.
 2. 3. 4. Interiacent ossibus metacarpij, de quibus dictum est in
 quarto cubiti musculo.

5. A pollicis primo articulo, quo carpo iungitur: transuersum ad indicis
 40 primum articulum tendens: antequam tamen ad eum perueniat, primo
 pollicis ossi, per longum hæret.

6. A carpo, iuxta radium, ad secundum pollicis articulum.

Nos hoc loco omnes manus musculos, tam externos quàm internos re-
 censebimus ex Galeni sententia: ne postea confusum sit ea repetere. Eo-
 45 rum (inquit) qui in extrema manu sunt musculorum facile comprehen-

Lib. 2. vtilit. dicitur numerus. Vnicuiq; enim digitorū vnus est proprius; duo sunt qui vo-
 ,, lam (græci *θίνας* vocant) constituunt; maximi eorum qui ibi sunt musculo-
 ,, rum, per quos tum carnosā pars manus, alta: media verò, caua fit: tum di-
 ,, gitorum vtriq; , nempe maximus & minimus, plurimum ab alijs abducun-
 ,, tur. Vides quemadmodum Galenus non vsque adeo exactè aduerterit ad
 musculorum per distinguentes membranas dissectionem. Nihil igitur mi-
 rum tibi videri debet, si plures hic musculos reperiamus, cum à capitibus
 confecantes, omnes etiam tenuissimos, secundum suas membranas distin-
 xerimus: præterea autem nihil à Galeno discrepamus. Cæterum horum
 musculorum situs, ac motus exactos ita describit alio loco.

Lib. 1. anat.,, In manu (inquit) priusquam quicquā examines, amouendi sunt magni
 ,, tendines à musculis cubiti prodeuntes: de quibus supra diximus: à quibus
 ,, digiti flectuntur. Inde verò videndi sunt septem muscoli, in extrema ma-
 ,, nu siti: quorum alius, pollicem longissime ab omnibus digitis abducit: at-
 ,, que hic quidē longior necessario factus est, eóq; caput ex primo brachia-
 ,, lis osse profectum obtinet. Alius indicem versus agit, sed hic breuior la-
 ,, tiórq; est, & obliquis constat fibris, atque alijs qui deinde referētur muscu-
 ,, lis infidet, capite autem medium digitum palmæ affixus. Iam verò sicuti
 ,, pollicem longissimè ab alijs digitis diducit, ex primo brachialis osse proce-
 ,, dens: sic paruum digitum alius eiusmodi musculus à cæteris plurimum
 ,, remouet, originem ducens ex ossium priore, cui etiam tendo totum inibi
 ,, brachiale flectens inseritur. Atq; hi quidem muscoli non solum à nullo alio
 ,, musculo occultantur, vel tendine: sed etiam prius quàm tendines digitorū
 ,, motores, detegi possunt: in ea confectione, qua tēdinem membraneum de-
 ,, pili excarniq; manus parti subditum auferimus: alij singuli quatuor mu-
 ,, sculi, ipsis tendinibus in imo sitis, adhærescunt.

Musculi abdominis.

CAP. LXIX.

Lib. 5. vtilit.

Musclos abdominis, Galenus interdum ratione demonstratoria
 enumerat, vt rectos primum, deinde verò transuersos, postea au-
 tem obliquos constituat. Interdum autem dissectionis rationem
 obseruans describit, vt eo loco quem mox proposituri sumus: ab obliquis
 enim ad rectos, deinde verò ad transuersos sermonem transfert. Cuius rei
 te præmonitum volumus antequam ad rem aggredieremur, ne varia hæc
 Galeni ratio, velut incautum falleret.

1. Musculus obliquus descendens, à scapulis ad pubem: quem ita de-
 scribit Galenus.

Primum par
 musculorum
 abdominis.,,

Primum (inquit) par abdominis musculorum, est eorum qui omnium
 extimi à thorace incipientes, omnibus alijs superstrati sunt, quorum initia
 maximo thoracis musculo confinia, suis ipsorum terminis, ceu digitis qui-
 busdam, in costas, sextam, septimam, & octauam inseruntur. At prior exor-
 tus, in septima potissimum costa sui musculi anterioris, inter eos qui tho-
 racem mouent subiacet: deinde ex alijs iam omnibus costis procedit, quæ
 illis partibus vicinæ habentur, vbi primum singularum os in cartilagineum
 degenerat. Cæterū toti abdominis regioni per inania (græci vocant *κενέωρες*).

» expanditur : tum ad ilium ossa , tum ad inguina vterq; procedit: ac pubis
 » ossi per membraneū, sed validum tendinem, ante inguina ortum inseritur.
 » Pars autem horū musculorum quæ ad ventris anteriora porrigitur, in te-

» nuem exacte tendinem definit , rectis extrinsecus musculis superpositum.
 5 2. Alter obliquus ascendens, ab extremitate superiore coxendicum, ad
 extremas costas & ensiformem pertinet, parte potissimum aduersa.

» Alterum par musculorum (ait Galenus) obliquum fibrarū situm primis Secundum
 » contrarium habet: vterq; vero istorum, ex ilium osse ducit originem, mem par mu-
 » brana carnosiore insertus: deinde verò obliquè sursum protensi, musculis sculorum
 10 transuersis insident: postea, quatuor costarum notharum extremis, carno- abdominis.
 » fiores injiciuntur. Tendo verò ipsorum tenuis, & in membranam degene- Lib. 5. vtilit.
 » rans, longis musculis incumbit: medius inter ipsos & dictorum iam obli-
 » quorum tendinem procedens. Etenim duo amborum musculorum tendi-
 » nes, in vnum coire videbuntur.

15 3. Rectus, à sexta & septima costis, ad pubem, rectà per eandem regio-
 nem procedit.

» Recti (inquit) musculi epigastrij, & secundum longitudinem extensi: Lib. 5. vtilit.
 » in vtraq; parte cartilaginis xiphoidis sunt, supernam explantationem ha-
 » bentes: ad pubis ossa se mutuo cōtingentes deferuntur, & rectos villos de-
 20 super infernè similiter allatos obtinent. Aequales quoq; omnino sibi inui-
 » cem sunt, non longitudine solum, sed etiā latitudine & profunditate.

4. Reliquis subiacet, transuersus, ab extremis spurijis costis, ad os sacrum:
 membranā cōstituens, quæ sub rectis musculis, ad medium ventrē protēditur.

» Qui transuersi rectis subsunt (inquit) alter quidem eorū dextram par- Lib. 5. vtilit.
 25 tem totam peritonēi comprehendit, alter verò sinistram. Aequales etiam
 » ipsi, & similes per omnia existunt. Submittuntq; rectis musculis suam par-
 » tem, obliquis autem carnosam.

Hos verò musculos libro secundo vberiori sermone describemus, dum
 ad confectionem internarum partium aggrediemur. Tum enim singula-
 30 tim erunt relegendi, vt eorum officia facilius innotescant. Tertio verò,
 multo vberius, & particulatim dissecabuntur.

Femorum exteriorum musculi. CAP. LXX.

35 **Q**Uod iam superius præmonitum est in cubito & humero, id etiam
 hoc loco sit dictum. Quam enim dissectionis rationē in artubus
 superioribus obseruauit Galenus, eandem in inferioribus obser-
 uare certum est. Quapropter minus hic te velim ad numeros aduertere,
 quàm ad musculorum officia & connexiones. Non enim à Galeno dissen-
 timus, sed alia tantum dissectionis vtimur ratione.

40 1. Admodum magnus & longus, transuersim à pubis latere exteriori ad
 maius os tibiæ pertinens: tendine satis breui, in eius ossis ceruicē insertus.

2. Rectum habet sitū, æque longus ac prior, ima parte paulo carnosior:
 sub priore nascens, & in idem os tibiæ, sed aduersi à priore lateris, breui
 tendine implantatus.

45 3. Superioribus latior, ac validior, haud ita tamen longus: ab anteriore
 H. j.

pubis regione, non longe à primo natum, antequam ad molam genu perveniat: tendinem habet, qui postea in robustam membranam degenerans, molam operit, & ad os tibiæ alligat.

4. Subiacet alijs, sub acetabulo femoris productus, in duos tendines finiens: quorum alter ad molam pertinet, alter septimi muscoli tendini con- 5
nitus in maius os tibiæ inseritur.

5. A femoris capite superiore, cum tertio & sexto musculis in molam definit, tendine admodum brevi, qualem in alijs diximus.

6. Non longe à commissura ossium pubis nascens, ad genu productum: femiorbiculo sinu, à suo tendine facto: tandem in caput maius ac pro- 10
minentius ossis cruris implantatur.

7. Ab osse pubis, circa id acetabulum in quod femur ingreditur: magnum & latum tendinem emittit, vnà cum quarto & sexto applicatum, & ad prominens cruris caput insertum.

8. Internus maxime, sub alijs reconditus, vt hic exactum situm nõ pos- 15
sit ostendere: ab osse pubis natus, circa pudendum: ad mediam ferè maioris ossis cruris regionem pertinens, in quam tendine lato ac membranoso per longum annectitur.

9. Etiam internus, neq; in pictura conspicuus: ab interna pubis parte nascitur, quæ ad imum ventrem est, per foramen magnum in pube pro- 20
ductus: paulo superius finiens, quàm octauus, & in eandem ossis cruris regionem insertus, similiq; ferè tendine.

10. Sub alijs est, nullo pacto conspicuus, ab ima pube (circa id latus tamè quod femur admittit) pariter ac duo priores finiens, sed paulò superius.

Lib. 15. vtili. Femoris musculos tum externos tum internos ad motionem crurum per- 25
tinentes ita describit Galenus, vt ex eius verbis facile omnia musculorum femoris officia comprehendamus. Omnes autem hic produximus ex Medici sententia, quòd difficillimum sit singulos motus percipere, altera tantum musculorum phalangis explicatione. Præterea nolumus eruditiss. & antiquiss. viri sententiam invertere aut diuidere. Quod autem in libris 30
dissectionum de ijsdem etiam omnibus musculis sentit, sequenti figuræ interpretatione docebitur.

Exteriores „ Primus omnium (inquit) totum articulum tegit ex posterioribus parti-
femoris „ bus: proportionaliter se habens musculo secundum epomidem sito. Dupli-
musculi ex „ cibus implantationibus extendit crus, ipsam motionem exacte rectam am- 35
Galeno. „ babus agens operatur, minimum autem declinantem ad lateralia, per so-
„ lam alteram earum.
„ Secundus, ab externis partibus ossis ilium incipit. Inseritur autem in par-
„ tem magni trochanteris altissimam, parum etiam ab anteriori assumens:
„ extendit, simul & parum ad interna trahit caput coxæ. 40
„ Tertius verò, ab externis & inferioribus partibus ossis ilium explanta-
„ tionem habet: & implatur primis internis partibus magni trochanteris:
„ consequenter autem & his quæ antorsum circumnascuntur. Minimum
„ quidem extendit crus, sed aliquanto plus circumuertit.
„ Quartus autem, ei qui nascitur ab amplo osse & ex posterioribus par- 45

» tibis omnibus vsq; ad summitatem adnascitur magno trochanteri. Crus
 » paulo magis intrò tendit, quàm extédit: multo verò minus quàm musculi
 » quibus hoc ipsum opus commissum est: de quibus mox dicemus.

» Alius præter hos quintus musculus, maximus est omnium corporis mu-
 » sculorum. Ab internis & exterioribus partibus applicatur toti ossi, quod
 » est secundum coxam vsq; ad genu. Huius musculi villi posteriores, qui
 » ab ischio procedunt, crus stabiliunt & affirmant, extendentes articulatio-
 » nem. Præstant autem nõ minus id ipsum etiam villi qui per inferiores par-
 » tes explantantur ab ossè pubis, cum breuissima quadam in partes internas
 » reptione. Altiores verò ijs villi intrò ducunt coxam, sicut qui sunt omniũ
 » altissimi, adducunt antorsum, & trahunt sursum.

» Oppositi verò prædictis quinq; musculis, flectentes articulationem, his
 » & minores sunt & pauciores. Horum autem primus, qui & supernus est,
 » & rectus: ex duabus explantationibus vno ordine implantatur in summi-
 » tatem parui trochanteris: intrò autem coxam mouet.

*Interiores
 musculi fe-
 moris, ex
 Galeno.*

» Alter in ipsum quoque trochanterem implantatur, sed implantatione
 » humiliori: eundemque motum facit cum priore.

» Tertius, explantationem ex ossis pubis anterioribus partibus habet, &
 » velut portio quædam maximi musculi apparet: obliquusq; toti collo cir-
 » cuntenditur vsq; ad genu, in eius internum caput desinens: extrorsum co-
 » xam abducit, quemadmodum & interna portio maximi musculi.

» Quartus, articulationem quæ est in genu extédit, per aponeuosim, ner-
 » ueamq; tenuitatem quæ ascendit in molam: cuius articulationis gratia, etiã
 » factus est: explantationẽ ex dextro dorso habet, ab ossè cruris: quapropter
 » extensus in seipso, non solum tibiam sursum vellere natus est, sed etiam
 » coxam flectere.

» Alij præterea duo musculi sunt mouentium: quorum vnus ab internis,
 » alter ab externis partibus ossis explantationem habet. Circunuoluuntur
 » autem ambo, circa coxendicem, in idem sibi inuicem accedentes, implanta-
 » ti vni concauitati per tendines robustos, in posterioribus coxæ locati: ma-
 » xime secundum ipsam primam explantationem magni trochanteris. Hi
 » soli omnium prædictorum musculorum, conuertunt & circunuertunt co-
 » xam, dum vterq; versus seipsum attrahit.

Musculi tibiæ interni.

CAP. LXXI.

35 **P**rimus, ab imo femore ad tarsum pertinet, longus vt vides, &
 » duplici tendine præditus: quorum alter ad pollicem pedis ver-
 » git, alter per ossa tarfi decurrit.

40 2. Etiam admodum longus, à summa tibia ad tarsum quoq;
 » ferè productus, in quatuor tendines finiens, singulos pedis digitos, supe-
 » rius attingens.

3. Inter duo ossa tibiæ natus, ad tarsum producitur: in quinq; tendines
 » diuisus, quorum validior ad pollicem tendit, reliqui ad alios digitos, sub
 » pede, transuersum deferuntur.

45 4. Paulo superius quàm maioris tibiæ ossis medium, ad tarsum perue-
 » H.ij.

niens, duplici tendine præditus est: quorum alter, in ossa tarfi dispergitur: alter, sub scaphoide, transuersim ad digitos pertinet.

5. Huius musculi vides tendinē solū, nā reliquis toto corpore subiacet: nascitur autem à media ferè minoris tibiæ ossis regione, sub scaphoide procurrentes: cum tertij musculi tendine ad pollicem deducto confunditur, vt ad secundum & tertium eius articulos perueniat.

Lib. 3. vtilit. Priores (inquit Galenus) tibiæ musculi, antiquis Anatomicis visi sunt
 » tres esse, propter connexionem & coniunctionem quam habent inter se:
 » quamuis sex vel septem melius dicantur. Nam qui extendit quatuor digi-
 » tos, vnus eis videtur, sicut & est vnus: ex vtraque verò parte ipsius, rursus
 » est vnus alius, in triplicia tendonum capita desinens. Quibus capitibus
 » & ipsorum vtilitatibus, si quis adhibeat mentem, ipsos omnes, aut sex aut
 » septem statuet: sicut in anatomicis tractationibus ostenditur. quem locum
 » producemus in sequentis figuræ explicatione, dum exteriores musculos ex-
 » plicabimus.

Pedis superior musculus.

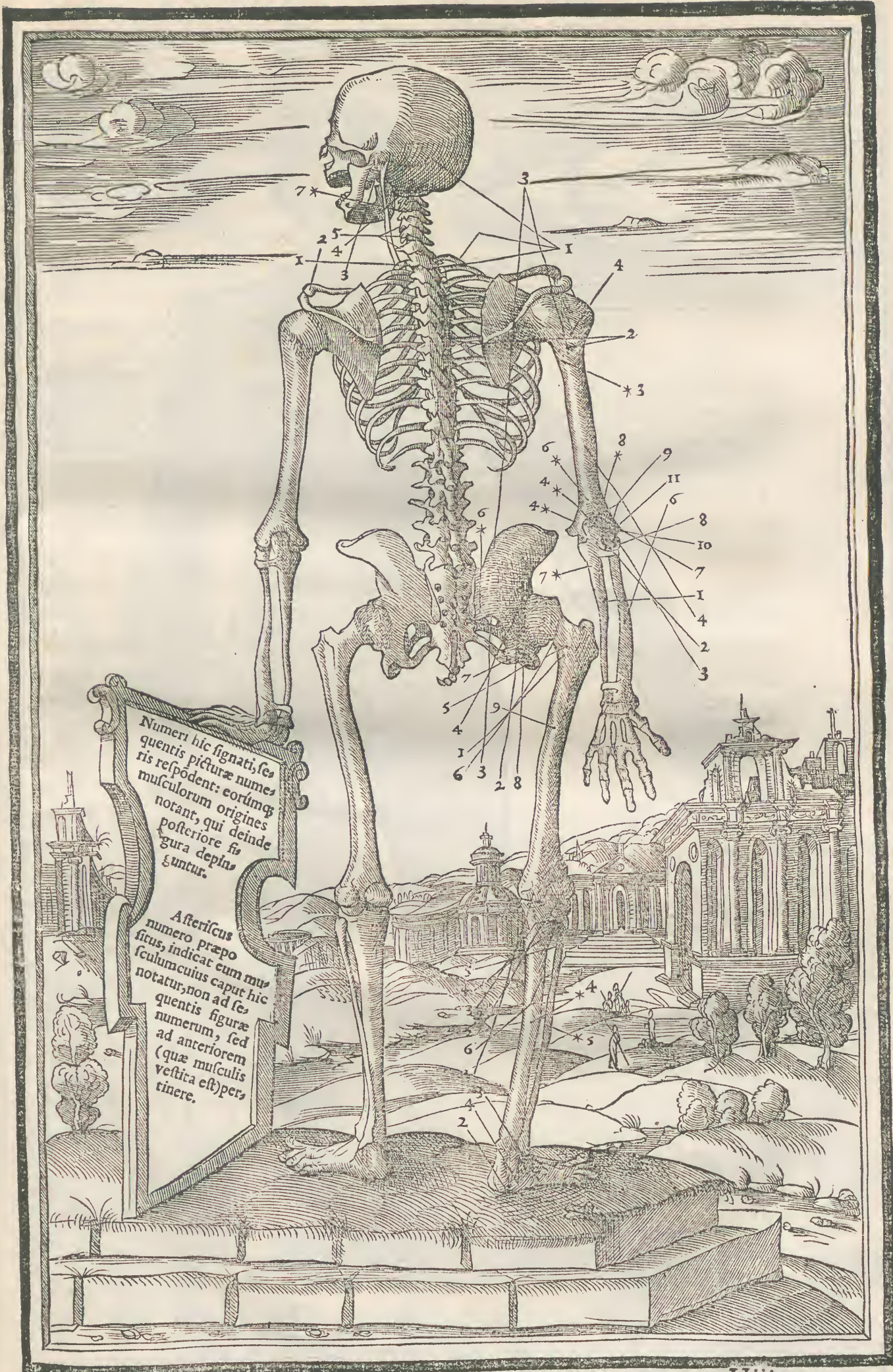
CAP. LXXII.

Superior pedis musculus, ab externo nodo maioris ossis tibiæ nascitur, secundum tarfi latitudinem delatus: in quinque particulas ac tendines finiens, ad singulos pedis digitos procurrētes, ad motum.

Administratis femorum & tibiæ carnibus tandem ita de pedis musculis differit Galenus: Quatuor (inquit) sunt in pede musculorum genera, non vt in manu duo. Tria quidem infra pedem: vnum supra, in aduersa plantæ parte situm. Atque hi musculi, obliquos adhuc motus digiti subministrantes, proportionem ijs respondent, qui manum extrinsecus mouent.

Dicendum est de posterioribus musculis corporis, secundum eas notas, quæ sequentibus figuris tam in nudo, quam operto ac vestito corpore describuntur.

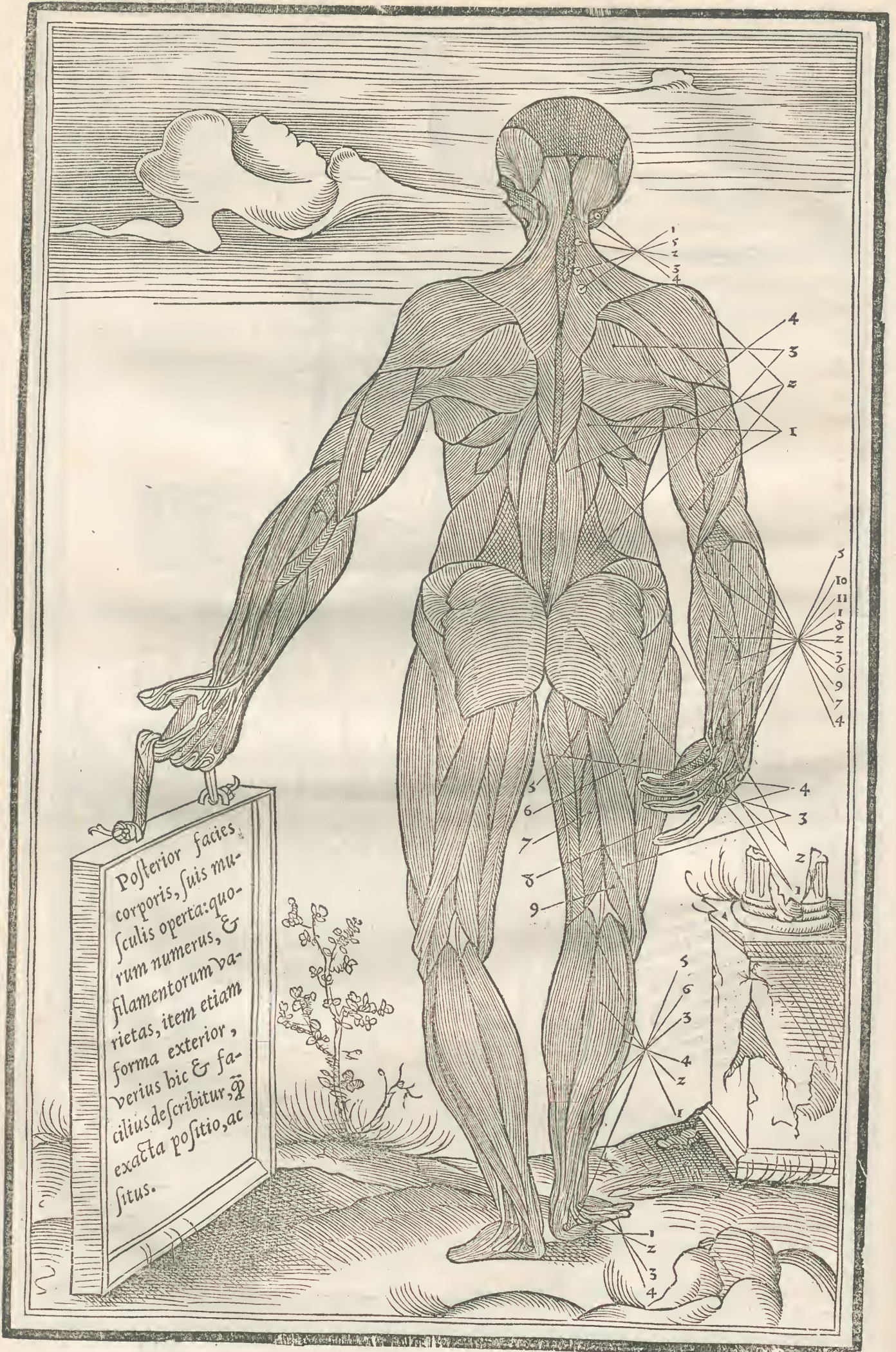

Numeri hic signati, sequentis picture numeris respondent: eorumque musculorum origines posteriori figura designantur.

Asteriscus numero præpositus, indicat eum musculum cuius caput hic notatur, non ad sequentis figure numerum, sed ad anteriorem (quæ musculis vestita est) pertinere.

5 **N**ihil attinet hoc loco iterum recensere quod superiore ser-
mone satis iam enumeratum est, vtpote musculos complu-
res sub alijs latere, quorum vt in superioribus picturis for-
ma vix ostendi potuit, ita difficillimum fuerit aliquid de
ijs proferre quod omnium oculis adamussim satisficiat.
10 Quapropter si quid hoc loco tibi simile occurreret (quem-
admodum in ceruice accidet: & quibus locis extremum lineæ numerum
designantis videbis orbiculo circumscribi) sicco tantum pede situm attin-
gemus, quod reliquum erit, tertio libro deinceps explicaturi.

Ceruicis musculi. CAP. LXXIIII.

15 **I**n anterioribus musculorum figuris, egimus de ijs musculis, qui
collum cõmunientes ac constituentes, caput antrorsum mouebant.
Nunc de ijs dicendum qui posteriores sunt, & ad ceruicem atq; oc-
ciput pertinent: quorũ opera, caput attollitur, & retrorsum flectitur, quin-
etiam in obliquum ducitur, ac rursus in naturalem formam redit.

1. Adhæret. 7. 6. & quintæ vertebris à quorum processibus exterioribus
nascitur: fursum ad imum os petrosum conscendens, illicq; implantatus
membranosa quadam deneruatione.

20 2. Et hic quoq; ad occiput pertinet, à primæ costæ exteriori superficie
nascens, processibûsq; lateralibus ceruicis adhærens, inter conscendendum.

3. Ab eadem costa prodit, sed introrsum, per processuum ceruicis latera-
lium anteriores partes: fursum ad petrosi extremum, & superioris maxillæ
regionem infimam tendit.

25 4. A latere primæ vertebræ, ad occiput.

5. Inter eũ processum qui est in ossis petrosi extremo, & foramẽ in occipi-
te per quod medulla à cerebro in spinã exit: ad inferiorẽ maxillã porrigitur.

„ Prima duo musculorũ paria (inquit Galenus) caput solum in posteriora
„ deflectunt: reliquum verò tertium, cum lateribus prioris vertebræ conne-
30 ctitur. Ac musculi hi obliqui, prædictis adiacent, qui sanè cõtiguum ipsius
„ ex capite processum obtinent, in latera autem recedunt.

„ Tertium igitur musculorum par, obliquam capitis motionẽ pro fibrarũ
„ rectitudine subministrat: cũ omnes musculi, natura in seipsos colligi possint,
„ & particulas simul cũ extremis ipsorũ cõnexas trahere. Succedit aliud quartũ

35 par musculorũ obliquum, tertio obuersim respõdens. Hi musculi primã ver-
„ tebram secũde cõnectunt: eorũ extrema ad laterales primæ processus, & secũ-
„ dæ spinarũ euadunt. Porrò tria hæc paria, nempe primũ ex omnibus que re-
„ censui, tertiuũ & quartũ: triangulũ æquis lateribus tibi cõstituere videbun-
„ tur. De secundo etenim (quod nequaquã nisi priore ablato apparet) prius di-
40 ximus. Verum reliqua tria coniugia, manifestò seinuicem qua retuli figu-
„ ra, tangere conspiciuntur.

Quintum autem quem præterea describimus, Galenus eodem loco post
scapularum & colli musculos ademptos explicat, ne quis putet nos præter
45 eius opinionem hic temere inculcasse.

Lib. 4. anat.
administr.

Quatuor mus-
sculorũ collæ
paria.

Primus, magnus est admodum, & supra quàm quis credat latus ac longus pro partis dignitate: quod maxime cernas, tum ex ipsa pictura, tum etiam si attēdas, eum musculum à medio ferè occipite, ad vndecimam metaphreni vertebram produci.

2. In scapula prominet, eiuſq; incuruum ambitum efficit: à medio humero, parte anteriore sursum elatus, per longitudinem claviculæ cui adhæret, ad internam spatulam finiens.

3. A medio humero externo, sub secundo ascendens, ad spatulam externam pertinet.

4. Non est vndecunque perspicuus: nam & eius bonam partem, anterior figura ostendit: & exteriorem formam aperit secundi libri figura, quæ primam thoracis confectionem docet. nascitur à summo humero, axillam parte posteriore efficiens, inde ad imam scapulam perueniens, tandem ad veras costas quæ in ea parte sunt, finit.

Lib. 4. admi. Ex musculis (inquit Galenus) qui scapulis mouendis sunt destinati, circulatim ipsas ambientibus, alij peculiare, alij reliquis etiam partibus communes existunt. *Scapularum sex peculiare musculi.* Peculiare scapularum musculi sunt sex præcipue, quorum duo per dorsum, reliqui duo ad caput porrecti, quintus deinde ex priora vertebra ortus: secundum quos, sextus ossi hyoidi cōnectitur. alius humerorum articulo communis est, scapulas deorsum versus trahens.

Nos verò, nonnullos scapularum musculos, in anteriore thoracis regione iam descripsimus: reliquos, qui posteriores erant, in hunc locū seruauimus: vt tandem si numerum consideres, cū Galeni sententia nostram hanc rationem facile conferre possis. Eorum autē quos pauloante describebamus, peculiarem descriptionem nullam inuenimus apud Galenum, præterquam primi quem triangularem vocat, hoc pacto.

Triangularis colli musculi descriptio ex Galeno lib. 4. anatomicarū institutionū. Omnium (inquit) per summa, apparet musculus latus, propemodū triangulus, quales figuras geometræ vocant trapezia. Intelliges autem rem manifestius, si triangulum rectangulum linea recta interseces, æquali basis interuallo. At ex ijs quæ ipsos cōnectunt, alteram sanè rectam, si cū vtriusq; compares, alteram verò obliquam reperies. Recta, iuxta vtriusque situm linea, è cervicis spina processit. basis totius figuræ, spina scapularum tota est, iuxta quā pari spatio linea exigua ex occipitij capitis osse prodit, quod priori vertebræ proximum est. quæ verò hanc cum basis extremo copulat, quartum musculi latus obliqua ad summum humerum nominatum pertingit, leuiter etiam claviculæ extremo inibi adhærens.

Externi humeri musculi.

CAP. LXXVI.

Primus, à suprema costa, obliquè ad humeri processum internum fertur, cuius musculi caput operit alius musculus, qui secundus ad scapulas attinet.

2. A summo humero, ad caput maioris ossis, cuius initium operit tertius scapularum musculus.

Primo admi. nistr. anat. Duo (inquit Galenus) principia musculorum totam manum extenden-

» tium confyderato: quorum alter, ab humili costa fcapularum offis, non to-
 » tius fed ex dimidio ferè ipsius partis superioris prodit. Alter verò, ex postre-
 » ma brachij regione, subter caput. Hæc iam procedentia in brachio coeūt:
 » deinde per tendinem elatum cubiti tuberculum ingrediuntur.

5

Vlnæ exterioris musculi. CAP. LXXVII.

Primus, subiacet ceruici maioris vlnæ offis in longum ad carpum
 extensus, vt suum tendinem ad extremum pollicem mittat.

10 2. A summo radij capite exteriori, versus carpum in duos tendi-
 nes exit: quorum alter vsque ad imi digiti extremum peruenit, alter meta-
 carpio inferitur.

3. Ab humeri capite infimo, secundum vlnæ longitudinē, ad carpum per-
 ueniens: vt suo tendine, ea metacarpij ossa contingat, quæ medium & indi-
 cem digitos admittunt.

15 4. A medio humero, quem ferè ambit in suo exortu: vt inde ad maius vl-
 næ offis caput superius deducatur, breui tendine illuc applicatus.

5. Solo tendine in pictura conspicuus: ab imo capite humeri, ad eam me-
 tacarpij regionem tendens, in quam index inferitur.

20 6. A superiore cubiti parte, in quem primus musculus ad humerum atti-
 nens definit: ad medium radium pertinet, quem eo loco amplectitur, & bre-
 ui ac membranoso tendine obit.

7. Magnus inter cæteros, ab extremo humeri capite nascens: imam vlnā
 non attingens, quin prius in quatuor tendines diuidatur, rectā ad superio-
 res digitos procurrentes.

25 8. Partim ab imo humero, partim etiā à capite radij superiore prodit, so-
 lo tendine, eoque membranoso ad metacarpium finiens, qua parte minimum
 digitum admittit.

9. Duobus ossibus vlnam constituentibus ita incubat, vt ab vno osse bre-
 uissimo tendine, ad aliud perueniat, quæadmodum nonus superioris figuræ
 ad eandem partem sed aduersam attinens: hic tamen paulo oblongior est.

10. A summo cubiti ad carpum, tendines duos emittit per indicis latera
 procurrentes.

35 11. Ab extremis tum humeri tum cubiti capitibus sibiinuicem occurren-
 tibus, ad secundum ordinem ossium carpi perueniens, vt tendinem mittat
 circa ea metacarpij ossa, quibus medicus & auricularis respondet.

Audiamus iam paulisper quid Galenus de his musculis sentiat. Huius
 autem sententia, etsi prima fronte minus tibi videbitur nostræ descriptioni
 respondere, tamen instā, & diligenter aduertito: tandem enim fiet, vt vtran-
 que descriptionem simul iungas, & vnum atque alterum approbes.

40 In exteriori brachij nodo (inquit Galenus) tria musculorum capita in-
 uenit. Eius fanè, qui digitos quatuor extendit, elatissimum: qui brachiale
 paruum digitum versus reflectit, humillimum: mediū verò inter illa, quod
 digitis duobus minoribus subseruit.

45 Sub his in imo, duo musculi conduntur, qui ex toto trium digitorum osse,
 quod ex cubito ducit originem inuicem coeunt. Primus quidem, maxima

Lib. I. anat.
 administr.

ex parte duorum digitorum est, incumbit ipsi alius, brachialis musculo co-
hærens, qui maioris digiti caput extollit: idem verò totam profunditatem
regionis, quæ inter vtrūque os radij & cubiti habetur, occupat.

Hunc cum probe à subiecto ligamine auulseris, & à cohærente sibi mu-
sculo segregaueris: occurret sub eo quidam obliquus exilis, de cubito in ra-
dium perueniens. prius autem adoriere musculum prædicto adnatum, incū-
bentemq;: sed vniuerso radij ossi porrectum, eiq; perpetuo adhærentem: qui
etiam radium superiore ipsius extremo leuiter attingit.

Deinde elatiorem hoc musculum incidere oportet, prædicto imminentē,
radióque connexum, quem antea retuli, bipartito tendine in palmam ante
pollicem ac medium digitum inferi. Huius musculi finem deprehēdes, qua
exterior maxime brachij nodus extat, conscēdere quadamtenus superposi-
tam nodo brachij partem.

Eum verò consydera, qui huic, ipsiq; radio, peculiariter deorsum expan-
sus, totam manum reddit supinā: supràq; hunc processum continuum adna-
tūmq; prædicto exigit. Extremum huius musculi, in membranā degenerat,
quæ brachij musculis qui inibi sunt insinuat. Exteriores itaque cubiti mu-
sculi, talia quædam habent capita.

Manus exterioris musculi. CAP. LXXVIII.

Qui externæ manui (quam græci ἀροχῆρα vocant) adiacent muscu-
li, eorum. 2. 3. 4. ossibus metacarpij interiacent: ab ijs quidem nati,
& in ea desinentes. quartus verò, cui in pictura signatus est nume-
rus. 1. à primo articulo indicis ad secundum pollicis articulum extenditur,
veriusq; ac maiori ratione musculus dici debet q̄ tres reliqui, quos tātū ob
hoc musculos nominamus, quòd carnem flamētis intertextam suscipiant.
Manus externæ musculi, in superiore figura enumerati sunt, ex Galeno,
dum internam manum, quam græci θύραρ vocant, describebamus.

Musculi dorsales, & lumborum. CAP. LXXIX.

Rimus, à prima metaphreni vertebra, in tres lobos exiēs, vt vides:
quorum vnus in latus procurrans, costas veras sequitur, vt ad septi-
mam insistat: alter qui medius est, ad primam ex nothis porrigitur.
Tertius in longitudinem deorsum extensus, vsque ad extremā notam per-
uenit. Tendinibus constant perq̄ breuibis, potius membranosis quàm rotū-
dis, quibus costas ad quas inhærent, in longum obsepiunt.

*Lib. 5. admi-
nistr.* Musculus (inquit Galenus) soli scapularum basi connexus est, & medijs
costarum, quæ maxime curuantur iniectus: cuius functio est thoracem vni-
uersum reuellere, præter inferiora extrema, quæ à septo transuerso mouen-
tur. Summa verò ipsius functionis, in illis potissimum costis est cōspicua, in
quas inseritur. Dum enim se inserit, veluti in quosdam digitos discretus est,
quos ipsis costis non contiguos habet, neque solidum inibi extremum ob-
tinet, quemadmodum complures musculi. Ceterum vsque ad spurias costas
pertendit: omnes ipsis superpositas, sursum versus attrahens.

2. A sexta & septima dorsalibus vertebris, vsque ad os sacrum: id autem
spatium explet, quod est inter posteriores & laterales vertebrarū processus:
quibus mirum in modum adhæret.

3. Membrana durissima operitur, quemadmodum vides, à quarta, quinta, & sexta vertebris dorfalibus productus, ad coxendicum circumferentiã implantatus, circa os sacrum.

„ Detectis (inquit Galenus) magna ex parte quæ infra septum habentur,
5 nihil mali fuerit, membranam lumborum carnibus subditam detrahere. Est
„ autem hæc, peritonæum lumbis adhærescens, quo auulso, carnes ipsorum a-
„ parte conspicies, singulos vtrinque musculos exactos per spinæ longitudi-
„ nem sibi mutuo connexos, à sua origine toti lumborum longitudini expan-
„ sos. Cúmq; iam propter os sacrum siue latum peruenerunt, dirimuntur inui-
10 cem, internis ilium adhærescentes.

Lib. 5. anat.
administr.

Peritonæum
lumbis adhæ-
rens.

Musculi clunium & femorum externorum. CAP. LXXX.

Primus, à femoris ceruice superiore, ad summum coxendicum pertinet, vt os sacrum ferè medium ambiat. magnus est, latus, multo adipi conferctus, clunium, aut natium formam efficiens.

15 2. Paulo altius emergit, ab eodem osse, sub labro superiore coxendicis abditus, & secundum ipsum breui deneruatione finiens.

3. Longus admodum, à posteriore coxendice natus, ad minus os cruris extorsum pertinens.

4. Nascitur circa acetabulum in quod femur recipitur, ad maioris ossis cruris caput antrorsum insertus.

20 5. Ab imo coxendice, femori inhærens, ad maioris ossis caput antrorsum finiens.

6. Haud longe à capite femoris natum: ferè ad poplitem ducitur, ad quem anteq̃ perueniat, in duos tēdines finditur, quorū qui validior est, ad molam
25 genu distribuitur, iuxta tertij musculi prædicti tendinem, alter magis latus, & membranofus, per longum cruris fertur.

7. Ab imo coxendice, per poplitem ducitur, atque in caput maioris cruris ossis implantatur.

30 8. Ab osse pubis, paulo post septimū, in maioris ossis cruris caput inseritur.

9. A femoris ferè medio, ad minimi cruris ossis ferè medium.

Femorum musculos tum exteriores tum interiores Galenus sic recenset in administrationibus anatomicis. Nam quod in libris vtilitatum de huiusmodi musculis recensuerat, in explicatione superioris figuræ produximus. Omnes autem hic rursus enumeramus ad facilitatem.

35 Primus (inquit) musculorum coxam moueriū, sub cute summa positus, ex
„ tota ilium ossis spina rectà procedit: quæ quidem eius pars, ex toto carnosa
„ est, cui alia adhæret contigua, paulatim iam in membranã desinens, vt mox
„ exactam ligamēti naturam habere videatur. Incumbit hic musculus ijs iliū
„ partibus, quæ osse ipsorum magis eminent, & obliquè retrorsum spectāt:
40 cæterum spinalium musculorum extremo connexus est. Vbi verò hoc eius
„ membraneum desinit, alius processus carnulentus occurrit, è regione primo
„ (vt aiunt) ex ilium osse emergenti oppositus. Atqui cum eodem procedit ex
„ lateribus sacri ossis mucronis (coccygem græci appellant) sensim etiam po-
„ steriores ipsius partes amplexatur. Quinetiam pars huius musculi membra-
45 nosa magis est, q̃ carnulēta. Quantacunque verò ipsi cōtigua, coxam in-

Lib. 2. anat.
administr.

- » greditur, ea omnino carnosâ est, capiti statim quod ex coccyge deriuatur
 » admixta.
- » Vbi autem paulatim tum has carnes, tû ipsis oppositas, quæ ex ilium osse
 » prodeunt, mediâmq; ipsorum membranâ à subiectis resolueris: tum femo- 5
 » ris caput reuelans, bipartitum musculi finem alterum inuenis, postremis il-
 » lius partibus connexum, rectôq; potissimum tramite, ad coxarum, & mu-
 » cronis sacri ossis, qui coccyx dicitur, exortus situm: alterû in membraneum
 » tendinem latum degenerantem, qui priores femoris musculos cõplectitur,
 » contiguus processui quem ad genu descendere antea diximus. Vnde liquet
 » omnibus, musculum hunc, femur retrorsum abducendo extendere, per eam 10
 » nimirum insertionem, quæ recta, tum ex sacri ossis mucrone, tum ex coxa-
 » rum osse producta, ad caput pertinet. Ad hæc femur paulum in exteriora de-
 » clinat: verû altero ipsius extremo dilatato, in latus extēdit. Ambobus au-
 » tem simul tensis, perfectissimam totius cruris extensionem efficit.
- » Sublato hoc musculo, alius occurrit, valens, & omnino carnosus, qui ex 15
 » tota propemodum posteriore ilium ossis sede progrediēs, vicinis etiam os-
 » sibus simul incumbit. Verû tendo ipsius magni genu musculi, capitis ver-
 » tici inseritur: adeôq; vltcrius adhuc procedit.
- » Porrò dum hunc musculum incidis, paruo cuidam alteri mentē adhibe,
 » qui ab extremis infernisq; lati ossis finibus oritur. facile enim existimabis, 20
 » nisi exacte circumscriptionem ipsius obserues, magni musculi partem esse:
 » non modo quòd ab eodem loco procedat, verum etiam quòd ad genu mu-
 » sculi caput, cui grandis musculus immitti dictus est, contiguus ipsi existat.
 » Quinetiam paulo interiorem quàm ille insertionem obtinet, erigens nimi- 25
 » rum & hic femur retrorsum, cum leui ad interiora deflexu.
- » Cæterum alius ibidem musculus colore liuido delitescens grandi etiam-
 » num musculo subiacet, qui hoc nomine prõptius prædicto inuenitur, quòd
 » liuorem repræsentet: originem ducit ex interioribus simul & lateribus ossis
 » lati, quem posse femoris caput contorquere cuius est perspicuû. Etenim &
 » ipse magno femoris excessui seu tuberculo (trochantera græci nominant) 30
 » sed humilior quàm grandior musculus iniicitur. Atque hi sanè tres muscu-
 » li in magnum excessum femoris (sicut dictum est) ingrediuntur.
- » Ab his alij duo conditi planè antrorsus femoris caput detorquent: & per
 » validos tendines, in grandioris tuberculi femoris sinum deligantur. Vtriq;
 » ex osse quod pubi subest procedunt, foramen occupantes, hic intus, ille ex- 35
 » trinfecus: mox ad ipsam femoris ceruicem à foris emergunt: vnde sic ad tu-
 » berculum ipsius per sinum prædictum ascendunt: cui rursus anterior demis-
 » sius, posterior elatius immittitur. Cæterum hi ambo muscoli, femoris caput
 » introrsus circûagût: vnus per totius articuli anteriora, alter per posteriora.
- » Ex ligamine membraneo, communiter vtrisque prædictis musculis sub- 40
 » iecto, numerosus exit processus musculorum, qui videlicet etiam ad vicina
 » foramini ossa vtrinque porriguntur.

Musculi tibiæ externi. CAP. LXXXI.

Primus, secundus, tertius, posteriore sui parte in vnicum tendinē exeunt, ad talum infixum: sed varia habent principia, à quibus vsque ad tendinem facile ab inuicem diuelli possunt. Primus enim
 5 ab interno capitis imi femoris nodo nascitur: secundus ab exteriorē re eiusdem capitis nodo: tertius ab vtrisque cruris ossium capitibus, magis tamen à minoris ossis capite. hic autem alijs duobus subiaceret, quos vides suram tibiæ efficiere, magis etiam latus & vastus, haud ita tamen longus, cuius tantum extremum vides, quā linea ad numerum attinens respondet.

10 4. A ceruice minoris ossis cruris, ad malleolum: ad quem antequam perueniat, tendinē emittit, in id os tarfi infertum, ad quod pollex pedis respōdet.

5. Sub prædicto, ad id os pedij deductum. minimum digitū pedis admittit.

6. Interiacet ossibus cruris, magis tamen à maiore participās, in duos tendines exit: quorum alter, ad minimum digitum fertur, alter, ad eum digitū
 15 qui minimo proximus est.

„ Exteriores tibiæ musculi (inquit Galenus) quantum sanè ad superiores *Lib. 2. anat. administr.*
 „ processus attinet, tres existunt: si autem tendines, motuūmq; differentiam
 „ spectes (cui imprimis est attendendū) plures. Primū contueberis musculum
 „ vsque ad superius caput porrectum, cuius extremum ligamentis cōtinetur:
 20 „ & plantam, vbi maior digitus incipit, subit: paulum inferiorem ipsorum regionem excedens.

„ Secundum deinde musculum alium spectabis huic adeo vicinum, vt pars
 „ ipsius esse putetur: idque ob causam duplicem: tū quòd processum desuper
 „ cōmunem habeat, tū quòd per totam tibiæ longitudinem extrinsecus adhæ
 25 „ rescat: verūm tēdo eius in caput primi maioris digiti internodij insinuat.

„ Huic autem cohæret alius exilis musculus, medio inter tibiæ os anterius
 „ posteriūsq; situs. ingreditur totius digiti maioris latus: proportionē simi-
 „ lis paruo manus musculo, qui tres maiores digitos extrinsecus in obliquū
 „ mouet. Verūm hic pedis tendo, cum propter magnum digitum sit, ligamen-
 30 „ tum quoddam permeat, eundem præbens vsū quem circuli in curru.

„ Hi igitur musculi in prioribus magis totius tibiæ partibus consistunt: a-
 „ lij tres ab vno capite in exterioribus habentur: atque hi præpositum liga-
 „ mentum, ex posteriore osse (peronam nominant) ad calcem ipsum pertinēs
 „ continent: quo soluto, tres neruosas musculorum exilitates spectabis: vnam
 35 „ quidem eximiæ magnitudinis, obliquā ad plantæ exteriora deferri, & huic
 „ rursus ex obliquo vestigium subire: mox ad caput primi ossis, prope maiorē
 „ digitum porrigi. hunc tendinē in pede humano haud est reperire: gracilem
 „ verò ei proximum qui ex paruo procedēs minimū digitum introrsum agit,
 „ inuenis: sicut & ipsum vicinum, qui totum pedem intorquet.

40 Cæterum tres hi musculi, connatas inuicem propagines obtinēt. Prior di-
 „ ctus circa plantam, qui ex infernis posterioris tibiæ ossis partibus ad infi-
 „ mum pedem pertingit, summa sub cute tensus, ex tenuibus ligamētis carni
 „ cōnexis efficitur. Alter, vbi prioris appellati caput desinit, & ipse non mul-
 „ to post principium, in tendinem rotundum degenerat, exilis totus existens.
 45 Tertius verò, qui pedem totum efficit concavum, ex reliqua posterioris ti-

Motus predi-
Etorum mu-
sculorum.

biæ parte procedit: hic ita pedē eleuat, simul & initio deflectit. At qui in ma-
gnum digitum iniicitur, extrorsum flectit. Verūm vtrique simul tenfi, inde-
clinabilem pedis eleuationem moliuntur: hoc modo etiam in musculis qui
pedem retrorsum agunt: vterq; in latus sensim declinat, ambo autē simul di-
recte pedem ducunt retrorsum. 5
Ablatis præterea posterioribus musculis ad suram porrectis, inuenimus
insignē tum crassitudine, tum robore, licet non longitudine, qui in articulo
poplitis cōditus est. Hic inter capita amborū musculorum, qui surā consti-
tunt situs, totam ferè ibidem latitudinem tibiæ comprehendit. Caput ip-
sius, ligamentum est validissimum, ex femoris nodo exteriori productum. 10
Conspicitur ligamento totius articuli abscisso, vt quod ab exteriori femo-
ris & tibiæ posterioris ossis parte ducens originem, hæc inuicem cōnectat,
ac totum articulum contineat, constringatq; sub hoc enim latefcit, iuxtaq;
ipsum obliquus ascendit, ex carnosa tibiæ substantia per poplitem ad nodū
femoris, vbi caput ipsius est, procurrans. 15

Musculi plantæ pedis. CAP. LXXXII.

Rimus ab extremo calce, iuxta nauiforme nascens ad primū polli-
cis articulum pertinet: eam cauitatē explens, quæ est inter calcem
& pollicem execto hoc musculo conspicua.

2. A calce subtus, ad id os pedij, quod primum articulū minimi digiti re- 20
cipit, in extremo pedis latere manifeste prominet.

3. Ab interno tarso, ad digitū pollicis proximū: validissimo tendine exiēs.

4. Ab imo calce, bona sui parte quæ præpinguis est cuti insertus, ac ma-
gnopere confusus, altera verò quæ interior magis est, ad ossa tarfi plurimū
inhærens. Tandem sub pedio, in tres tendines exit, ad tres reliquos digitos 25
extensus.

Lib. 2. anat.
administr.

Qui sub pede habentur septem musculi (inquit Galenus) cū septenis qui
in manu visuntur conueniunt, singulos digitos mouentes: quorum duo, vt
in manu, ex primis brachialis ossibus exoriebātur: ita & in pede priorem di-
gitum iuxta plantam, plurimum ab alijs digitis extrorsum abducunt. 30
Alij infra musculi ex tendinibus digitos flectentibus, priusq; exacte singu-
latim scindantur, procedunt: quorum munus est, medium vniuscuiusque di-
giti articulum flectere.
Abscissis iam tendinibus, alij minores musculi adhærescunt ijs qui in-
tus in manu obliquum motum digitis singulis suppeditant, proportione si- 35
miles. Quatuor hi sunt numero, sicut & illi: verum accessione qui extremos
digitos longissime abducunt, item eius qui magnum hunc indici veluti ab-
ducit, totus numerus septenarius efficitur.
Ad hæc tertium quoddam genus musculorum est, qui subter pedem, ossi-
bus inhærescunt: & in manu planè cognitis antea musculis proportionan- 40
tur. In conspectum prodeunt, si tendines quemadmodum & illic excindas.
Sic ipsorum numerus, & vsus se habet pro ratione illorum, quos in manu
prediximus. Duo enim cuiusq; digiti, primo articulo præpositi, leuiter ipsos
flectūt: simul quidē pari actione functi, priuatim autē vterq; in latus sensim
declinās. Interim iā cōtinui inuicē sibi iueniūtur, vt vnū in digitis esse putes. 45

Quod autem veluti substragulum & culcitra quædam pedi subijcitur, post musculos ac tendines, id inter adipis & cutis genera connumerandū est, cuius rei deinceps suo loco fiet à nobis mentio.

Reliqui corporis muscoli quibus locis explicentur. CAP. LXXXIII.

Os musculos indicant superiores figuræ. Qui verò supersunt, tū intimi tum ad oculos, linguam, & laryngem attinentes sequentibus locis describuntur, vt omnium ratio hic in vniuersum haberi possit.

Musculi mouentes oculos tam interiores quàm exteriores, qui septē sunt numero, libro tertio describentur.

Musculi duo interni in radice linguę siti, ossi hyoidi adiacētes, ad linguę latera lib. sec. fig. nona thoracis. vberius autem libro tertio in explicatione musculorum laryngis.

Musculi duo, quibus lingua constat lib. secun. fig. vñdecima thoracis.

Musculi ad costas pertinentes, quos mesopleurios græci vocāt, latini intercostales dicunt, in ea figura, quæ thoracis priorem cōsectionem docebit.

Diaphragma, quod inter musculos sine controuersia annumerandum est, libro secundo figura thoracis septima describetur.

Musculi lumborum interni, qui constituunt hypogastria: post vētris inferioris partes descriptas & exactas, fig. 12. lib. 2.

Interiores quoque muscoli ad coxendices attinentes, qui septē sunt vtroque latere, post exactas etiam partes eadem figura.

Musculi caulem virilem attollentes, duo ad latera, & vnum in medio: eadem figura, in parergo.

Musculi podicē aperiētes & claudētes, duo interni, & vnus externus, ibidē.

Musculus ad vesicæ collum pertinens, ibidem.

DESCRIPTIO CARNIVM, QVÆ PRÆTER

musculos in plerisque corporis partibus reperiuntur. CAP. LXXXIIII.

Præter musculos, quiddam est in corpore carnosum, diuersam secundum loca varia, partiūmq; officia, substantiæ rationem obtinens: quod ne tibi inter consecādum, aut dum partes omnes diligentius intueberis, tædium adferat, tanquā minus compertum, & à nobis prætermisum, hoc loco post musculos breuiter iam explicandum est.

Carnem confundit Aristoteles cum musculis: ipsāmque à visceribus separat ac secernit. Galenus solā eam purā verāmque carnem vocari contendit, quæ in musculo sit, atque in eius media potissimum parte. Nam eorum plerique circa suos fines in iustos tendines desinunt: nonnulli quoque neruosa habent capita.

Quod autem veluti carnosum in visceribus, ceu iocinore, renibus, liene, & pulmone videtur, id quidem *παρίχυμα*, hoc est affusionem antiqui medici

vocarunt, propterea quod ex venis affusus sanguis, circum vasa omnia con-

Caro:
Lib. 3. de
part. anima:
Tertio de ali
mentis.

Lib. 10. me
thodi ad fi
nem.

Parenchyma

crefcatur, vt ipfi arbitrantur.

Lib. II. sim-
plicium circa
principium.

Carnosa sub-
stantia.
Fibræ.

Quæ verò carnes in intestinis crassioribus sunt, vetriculi fundo, externo toto œsophago, eiusq; summo (quod stomachus dicitur, hoc est orificium vetriculi) & vtero: eas quidem medici sine nomine relinquunt, aut si quidē aliqua appellatione dignantur, carnosam substantiā, nō carnes appellāt. 5

Lib. 3. de hist.
animal. ca. 6.

At quod in tunica venarum reperitur, araneosis quibusdam interfitis cōtextum, id fibras vocant: carnosum enim quiddam est, huiusmodi partibus solummodo proprium. Vnde philosophus secundum fibrarum genus constituit, quod in sanguine consistere solet, vt is spissari non possit, si id genus fibrarum detrahatur.

Carnes lin-
guæ.
Lib. 3. animæ.

Lingua verò carne musculis haud absimili constat, quapropter videtur Galenus ambigere, vtrum inter musculos constitui debeat: cum ea quidē constat substantia fungosiore quàm musculus, hoc est rara, fistulosa, spongiosa, præterea etiam magis sanguinea. Nobis quoque etiam dubium est, an ea inter musculos adscribi omnino debeat. Reuera enim nihil mouet 15 cum ab vno tantum extremo deligata sit, mouetur autem ab alijs: eius præterea substantia interior, venis & arterijs caret, quod alioqui musculorum proprium esse solet. Nam quas habet lingua venas aut arterias exteriores, eæ membranam inuoluentem non penetrant. Sed de hac vberius lib. secūdo. 10

Renum car-
nosa substan-
tia.

Renes etiam cum glandulosum quid habere videantur, ob id eos non inter parenchymata quidam ponunt, sed inter glandulas potius. Nos tamen inter parenchymata, & viscera libere collocabimus, solidiorem tantum substantiæ rationem habentia, quibusdam veluti fibris contextam. Cuius ratio habebitur lib. secundo fig. 6. 20

Mammæ non
inter paren-
chymata.

Mammarum quoque cum glandulosa sit substantia, philtris & penicillis 25 non dissimilis: ob id inter parenchymata non connumerabitur.

Cor an inter
musculos.
Lib. 4. vtili.

Cordis substantia, fibrosa duraque est caro: minus rubicunda ac mollis quàm musculus: cuius stomachū quidā existimant ex simili planè musculis substantia constare (inquit Galenus) propius autem substantiam ipsorum 30

Lib. 6. vtili.

” accedit tunica exterior transfuersis contexta fibris, nec tamen hæc exactus 30
” musculus. Cor igitur (ait alio loco) caro est dura, multiformem villorum varietatem habens. constat enim villis obliquis, rectis, & trāsfuersis: duritie, vi gore, robore, & patiendi difficultate, multum ab aliarū partiū fibris differen tibus. Hoc enim à musculis euidenter differt, quòd illis vniformis est villorū natura: aut enim rectos solum habent, secundum ipsorum longitudinem: 35 aut transfuersos, secundum latum: simul autem vtrosq; nullus: cor verò, hos ambos habet, & tertios vltra hos nactus est obliquos. Non est præterea cor- dis motus arbitrarius, nec qui cessare possit, quoad animal vita fruitur. Mu sculorum verò functio subinde quiescit, ac rursus excitatur, animantis arbi trario subseruiens. Sed de his abundantius lib. secundo. 40

Lib. 7. admi.

Lienis substā
tia.

Nec verò te moueat quòd Galenus lienis substantiam, peculiari quadam appellatione parenchyma vocet, quasi etiam id vocabulum ad alia prædi- cta viscera minus conueniat. Recenset enim aliquos id dicere, quemadmo- dum etiam ait alio loco, Erasistrati sectatores carnosum iecoris substātiā parenchyma vocare: rursus alio loco refert, Erasistratum putare iecoris sub- 45

Lib. 6. admi.
Iecoris substā
tia.

stantiam, esse affusionem quandam, non autem admodum principalem visceris particulam. Vnde facile conicias id nomen etiam ad alia transferri. Lib. 8. de corp. med. sec. locos

Sunt carnes simplices in permultis partibus, præter eas quæ viscerum corpora constituunt, & ad ventriculum, intestina, vterum, & venas attinere diximus. Hæ verò cum nihil moueant, neque desinant in aponeuroses, alioqui musculis similes videantur: necesse est eas ab alijs distinguere, ne confectio-
nem, aut musculorum exactam cognitionem villo pacto remorentur.

Maiori oculorum angulo, caruncula simplex incubat, adipi confusa, quæ in omnibus facile percipimus, quibus est apertus oculus: non enim id carno-
sum, ad musculos attinere putandum est. Carnes simplices in oculis.

Inter nasi colatoria, & ea subtilia ac leuia ossa, quæ intro à naso ad palatum porriguntur, præter innatam periostion tunicã, adiacent fungosæ quædam carunculæ, viam faciliorem humoribus à cerebro decurrentibus præbentes, & ipsa ossa custodientes. Inter nasi colatoria.

Carnes (inquit Galenus) quæ dentes comprehendunt, vbi primum è stabulis suis emergunt, gingiuæ proprio vocabulo dicuntur, οὐλα græci vocant: quarum opus est, iuuare stabilitatem & firmitatem dētium, quæ ex accurata infertione prouenit. Lib. 5. de corp. med. sec. loc. Gingiuæ.

Carnosa quædam particula in summo ore suspensa apparet, si quis toto ore latissime adaperto linguam deprimat: Hæc duobus nominibus à veteribus nominatur, gargareo & columna: his posteriores medici prope omnes, columellam nominant. Vuulam aut vuam qui vocant, haud ita recte dixerint, non enim (ait Galenus) particulam, sed vnum aliquem ipsius affectum vuam nominamus. De hac latius figura. II. thoracis lib. secundi. Lib. 6. de corp. med. sec. loc. Gargareon. Columna. Columella. Vuula. Vua.

Virilium quoque extremum, quod à forma glandem vocant, carne simplici constat, nullo ex se sensu prædita, nisi quid à membranula contegente recipiat: nullam etiam venã aut arteriam admittit, quod habet cū superioribus carnibus cõmune. Huiusmodi quiddã reperitur in pudendo muliebri. Glans.

30 De glandulis & adenibus corporis. CAP. LXXXV.

Abent etiam adenes, & quæ glandulæ vocantur quiddam carni simile, quod tamẽ parenchyma dici nequaquã debuit. Sed & quæ crassiore & magis condensata substantia constant, ijs glandularum & adenum proprium nomen est inditum: veluti sunt, quæ id implent spatium, quod est in medio vasorum in diuersas partes diductorum, eiusque diuisionis pro firmamento sunt: quarum (inquit Galenus) haud magnus vsus animantibus est, sed ex abundantiore prouidentia factæ esse videtur, sicut alia quædam: quibus nullos nervos natura tribuit, quoniam neque sensum tactus neque motum voluntarium postulant. Quæ verò multo rariore sunt ac spongiosa substantia, ad generationem vtillum animalis humiditatum constructæ, cæ à nonnullis non iam amplius adenes aut glandulæ, sed glandulosa Glandulæ. Adenes. Lib. 14. met. Lib. 16. vsus partium. Glandulosa corpora.

Lib. 14. met. vocantur corpora: vt quæ vel saliuam, vel lac, vel genitale semen : ad hæc quæ pituitosum quædam humorem in mesenterio, vel faucibus, vel larynge generant: circa quas, sicut venæ & arteriæ sensibiles ac perspicuæ, aliquando etiam magnæ perueniūt, ita quoq; nerui ad membranas ipsas gládulas contingentes demittuntur: de quibus omnibus mox est singulatim differendum. 5

Vtilitas glandularum. Sunt igitur factæ glandulæ (vt Galeni sententiam augeamus) vel ad tráf mutationem humorum (præcipue sanguinis) vt in mamillis ad lactis generationem, in tonsillis ad saliuam, testiculis ad sperma: vel ad vasorū confirmationem, vt in eo quod Pancreas dicitur, item thymo, & in ijs quæ in mesenterio sunt glandulæ: vel ad iuuandam actionē partium ad quas per- 10
tinent, quale est conarion in cerebro, & glandula in pyloro: vel ad loca vacua & flexuosa replēda, vt parastatæ, & quæ circa colli, ac faciei & oris musculos sunt: vel ad redundantes atque errantes humores ebibēdos præcipue circa aures, axillas, & inguina: & ijs quæ tum parastatæ, tum emunctoriæ appellantur: ad hanc formam, omniū quæ in toto corpore reliquæ sunt, ratio 15
haberi poterit.

Conarion glandula. Est in cerebro, post medium ventriculum, corpus substantia gládulosum, paulo tamen mollius ac tenerius, perquam simile cono, vnde conarium dictum. Id magnæ arteriæ diuisionem replet. Non excedit autem magnitudinem ciceris in cadauere: de qua glandula, lib. 2. fig. 4. cerebri. 20

Sub crassa meninge, in concauitate quadam leni, circa superiorem ossis palati regionem, ad oculos, est etiam alia glandula solidior & maior multo, quæ post ventriculum medium sita est. Ea etiam conarion Galeno vocatur, formam enim habet turbinatam & amplificatę (vt ipse ait) ac fictili cui dam sphæræ similem: superiacet autem plexui retiformi. 25

Glandulæ in canthis oculorum. In utroque oculorum angulo, permulta reperias glandulosa corpora, minuta & admodum tenuia, quorū officium est oculos exonerare, lachrymas emulgere, ac per id foramen quod est ad palpebram inferiorem inter pilos & angulum exterius profundere.

Parotides. Parotides, glandulæ iuxta aures sitæ, carotides confirmantes, atque adeo 30
vasa sursum conscendentia, protenduntur autem multæ diuersum sitū obtinentes ab auribus ad iugulum, quas in gracilibus corporibus, & quibus redundat aut molesta est pituita, facile conspicias.

Glandulæ sub lingua. Quæ glandulæ substantiæ linguæ subsunt, circa radicem, haud omnes (inquit Galenus) pari ab ea distant interuallo, sūntq; ijs quadamtenus similes, quæ in mammis habentur, nondum lacte refertis. perpetuo autem munere funguntur, ad saliuæ generationem comparatæ, vnde vulgo saliuales dictæ. 35

Salinales glâ. Sunt præter eas aliæ circa finem ossis hyoidis sitæ, sub musculis ad radicē linguæ pertinentibus: adeo quidem exiles, vt multorum oculos effugiant, dilatari tamen possunt, humoribus noxijs in earum substantiam infarctis. 40

Amygd. gland. Tonsillæ. At quæ quatuor circa gutturis & faucium musculos sunt, eæ quidē grandes apparēt omnibusque cōspiciuæ, admodum spongiosæ, & cauernulis refertę, præter aliarum constitutionē: formam amygdalorum referētes, vnde amygdalina appellatæ: tonsillas etiam vocant, græci *ωαρι δμια* quod *ηριδμωρ* hoc 45

est angustum faucium meatum concludant. libro autem de locis affectis, paristhima morbum earum glandularum appellat Galenus. Vocatur etiam ea *Paristhima.*
αὐτὴν ἰσθμὸς, ab opposito sibi inuicem situ. De quibus. 11. fig. thor. lib. 2.

Glandium latini, græci thymon vocant, adenem maximum circa iugulum, *Glandium.*
 5 sub primo sterni osse situm, maioris tum venæ tum arteriæ sursum ascendē- *Thymus.*
 tium diuisiones confirmantem: magnus & albus in nuper editis animanti-
 bus conspicitur: verum illis incrementibus, ipsa glandula decrescit (inquit
 Galenus) de qua lib. sec. fig. 7. thor.

Quæ in mammis habentur numerosæ glandulæ, cum quidem fœtus ge- *Lib. 5. alimē.*
 10 statur, laxæ, turgidulæ, & lacte plenæ fiunt: At quo tempore lacte carent, in *Glandes mam-*
 sese contractæ densantur, tantum inter se differentes, quantum permadidæ *marum, lacta-*
 spongiæ ab ijs quæ sceleteuomenæ vocantur, hoc est expressa omni humidi *les vulgus*
 rate vinculis obductis constrictæ, ac in vnum corpus coactæ. de his lib. sec. *vocat.*
 prima figura thoracis.

15 Est glandula in principio pylori, quæ prohibet de ventre transsumi nutri- *Lib. 4. vtili.*
 mentum, antequam percoquatur: adauget enim angustiam pylori, maxime *Glandula cir-*
 quando ventriculus retentoria virtute vtens, vndique seipsum contrahit: re *ca, pylorum.*
 peritur autem hæc tantum in quibusdam animalibus.

Pancreas glandulosa substantia, omnibus nota, ad quam vena porta con- *Pancreas.*
 20 firmatur, in mesaræi principio sita est: veluti lib. secun. fig. 8. ventris inferio-
 ris docebitur.

Lactes, glandulæ numerosæ, aliæ alijs maiores in mesaræo, ad confirman- *Lactes in me-*
 25 das venarum (quæ meseraicæ dicuntur) diuisiones. de quibus. 8. figu. ventr. *sargo.*
 inferioris, libro secundo.

In crassiorum quoque intestinorum internis partibus nonnunquam repe-
 25 ritur nescio quid glandulis simile, præcipue in colo intestino, & extremo re-
 cti, sed id præter naturam est.

Testes, ad glandularum naturam spectare videntur, sed hi quidem præter *Testes.*
 30 alias glandulas nervos magis exquisitos habent, dupliciq; membrana con-
 teguntur, non connumerato scroto: habentq; singuli (in masculis tantum) *Didymus.*
 aliam sibi glandulam adiunctam & adnatam, quam dydimon ob id nomi-
 nant, cuius rei exactam descriptionem videbis libro secundo figu. 10. ven-
 tris inferioris.

Parastatas vocant glandulas collo vesicæ adhærescentes, circa vasa sper- *Parastate.*
 35 maticum humorem ad caulem virilem deferentia, de quibus lib. sec. fig. præ-
 dicta ventris inferioris.

Sunt & glandulæ in inguine, quemadmodum & axillis, vasorum ad femo-
 ra & crura descendentium diuisionem replentes: omnibus perinde notæ ac
 quicquid in corpore vulgatissimum est.

40 Præter has, sunt etiam aliæ in manibus, genu, & sub plantis pedum, atq;
 adeo varijs corporis partibus, ad vasa confirmanda accommodatæ: quas
 omnes in vniuersum persequi laboris esset propemodum infiniti. Itaq; pau-
 ca hæc in summam breuiorē collecta, quod ad glandulas attinet sufficiant.
 Nam ad venas & arterias festinandum.

Descriptio venarum & arteriarum

humani corporis. CAP. LXXXVI.

Propositio eorum quæ deinceps dicenda sunt.

Vena vnde.

Venarū rami

Quare hoc loco corpus aperiat ad venas & art. indicandas.

Equitur vt venas & arterias doceamus, per quas sanguis ac spiritus in omnia corporis membra tam interna quam externa ducitur. Quæ quo facilius accipi possint, prius positus ac ductus eorum vasorum indicabimus, qui toti corpori haud alia ratione communes sunt, ac fontis cuiusdā aut fluminis riuuli per ciuitatis partes varias ad præcipuā ciuium vtilitatem deducti. Quapropter nonnullis placuit venas à veniendo dici, quòd per eas sanguis in omnes corporis partes ad robur & nutritionem perueniat. Nam id ante omnia scire necesse est, omnes venarū ramos, ita sibi inuicem connexos esse, vt ex toto separari non possint: continuūmq; corpus efficere, cuius rami ab ijs partibus varia cognomina fortiantur, ad quas plurimum pertineant: aut etiam à suis officijs, & dignitate præcipua, cui rei explicandæ maiorem hic operam adhibemus. Nam ramos omnes persequi à quibus singulæ partes nutriantur, neque consultum fuerit, neque dignum quod hoc loco longiori sermone recenseatur. Tantum in hoc laboramus, vt insigniores ramos, & magis præcipuos describamus, reliquos qui in textu penè incredibili ad alias partes nutriendas procedunt, sicco pede percurrentes. Potest autem requiri, quid nos induxerit vt hic corpus aperiamus ad venas & arterias indicandas, cum alioqui ex priore instituto nihil tale fieri debere videatur: cum etiam in neruis iam antea descriptis, hoc idē non sit factum. Factū quidem satis fuisse existimandum est, quādo ita neruum descripsimus, vt nihil ab eius ortu ad extremum finem desyderari possit. nulla enim obstat caro, nulla membrana, nulla obest cutis, quominus ortum nerui apertissime conspicias: Nisi fortassis apertum cerebrum & discissam tibi spinā optas, quod libro secūdo & tertio deinde fiet. Nunquid autē hic satis fuit ortum descripsisse? Quid autem facimus amplius? nō enim tibi cor aut hepar aperimus, sed viam tantum patefacimus quæ est ad ipsa viscera, vt nihil iam ad omnem facilitatem obstat. Quòd si ea quidem viscera resecta fuerint, nihil vsque conspexeris: diuinum enim quiddam est, & mentem omnem excedens, quod dici potest de conformatione earum partium in visceribus à quibus nascuntur. Nos itaque coegit ipsa facilitas, verius quam alia ratio, vt corpus hoc loco aperiremus. Nam cum in explicandis fontium riuis, frustra quis laborauerit, qui non ipsas scaturigines doceat: ita quoque magnopere ab æquo & iusto discesserit, qui ramos venarum & arteriarum explicaturus, non describat hepar, & cor, à quibus ea vascula producantur. Veluti si quis ipsorum vasorum ductus per singulos artus ostendere cupiens, tantum ramos describat, ceu quiddam ab arbore productum, ipsos autem artus non pingat, & ita rem nudam proponat, tanq̄ id quod mente atq; animo comprehendi debeat. Nobis verò cū magis placeat ante oculos proponere, quæ de singulis partibus dici possunt, etiā si hoc loco

in viscerum internorum substantiæ explicatione minus laboremus: tamen quia hæc vasa à præcipuis visceribus internis oriuntur, corpus aperiendū duximus: vt omnia ad venas & arterias pertinētia, facilius intelligi possent: ramósq; proponeremus per singulos artus vagātes, ne quid præterea desiderari queat. Quæ tandem omnia apertius in vestrum conspectum venient, si prius pauca quædam in procinctu de venis & arterijs breuiter tradiderimus, à definitione incipientes.

Venarum definitio varietas, vtilitas, compositio. CAP. LXXXVII.

Distitaque vena, pars simplex, spermatica, simplici tunica prædita, mediocris consistentiæ, sanguinis conceptaculum, ab hepate in vniuersum corpus deriuans, crassiore humore, viscoso, lento, eoque ex rubro nigricante referta, ferè semper arterijs incubās: Varijs cognominibus insignita, pro partiū ad quas mittitur appellatione, pro munere quod orbit, item etiā pro suo situ, magnitudine, ac dignitate. Pro partiū appellatione, iugulares dictæ, itē cephalica, & malleolaris. Pro suis officijs, emulgētes, hæmorrhoides. A situ, interna brachij, quæ vulgo mediana: popletica, puppis. A magnitudine, concaua, quæ & magna dicitur. A dignitate basilica, sine pari, & quæ vulgo saluatella nūcupatur. Cætera autē venis indita cognomina, quisque tum apud se, tum ex sequentibus facile colligat.

Venarum vsus in corpore est, vt partibus omnibus nutrimentū deferant, nempe humorem ab hepate in sanguinem commutatū, quem ipsæ recipiūt & vndecunq; trās mittunt: decursu ferè inæquali, & secūdū varia corpora diuerso: vt etiam in eodē corpore, aliud latus ab alio, situ, magnitudine, & numero ramorū differat. Quapropter vt facilius huc & illuc decurrat humor, ipsæ venæ veluti tunica quadā subtili, eaq; rara præditæ sunt: quòd sanguis qui in eis continetur crassus sit, grauis, & ægre mobilis. Venā omnē (inquit Galenus) fibras varie ipsam intertextentes, tunicam verò vnam habere non uimus: atq; eam peculiarē semper, nisi sicubi sublimis & non affixa procurrat: in ijs enim locis, membranas quasdam vice tegumentorum, simul & firmamentorū desyderat. Atq; is demū est venarū præsertim ad artus pertinentium vsus: nam de internis minus laboramus: quarū ratio secūdo libro deinceps habebitur, confusum enim esset, externas cum internis miscere: quādo & officijs multum inter se distant: & non videntur simili humore refertæ, præsertim quæ porta dicitur. Nam quæ iusta ratione appellatur, ea à concaua produci debet, & à sima hepatis parte nasci, ac nutrimentum iam in ipso elaboratum per omnes corporis partes distribuere. Porta autem quæ dicitur, cum chylū adhuc crudum neq; dum concoctum, ac perfecte commutatatum in hepar adferat: & ad simas hepatis partes attineat: iure inter venas connumeranda non est, cum neq; partes alias nutriat, neque humorem contineat, qui vere adhuc sanguis dici possit. Itaque de hac, cum mesenterio, in octaua figura, lib. secundi docebimus: in nona autem, ramos meseraicos detectos videbis. Verūm hæc de venis hæctenus.

Definitio venæ.
Varia venarum nomina.

Vtilitas venarum.

Venarum tunica.

Lib. 6. anat. instit.

Vena porta.

Arteriarum definitio, motus, vtilitas, constitutio,
diuisio. CAP. LXXXVIIIArteria defi-
nitio.

Arterias ita veteres definierunt, conceptacula esse spiritus natura-
lis, mixti cum sanguine, in quibus plus sit spiritus, minus sangui-
nis. Nobis verò arteriam sic placet definire: esse partem spermatis
cam, simplicem, duplici tunica præditam, refertam sanguinis rubicundi, cla-
ri, spirituosi, qui pulsus causa sit: à corde ortam, à quo suum humorem reci-
pit, quem in singulas ferè corporis partes deferat: vt plurimum venam sibi
comitem habés, cui plerūq; subiacet: quæ definitio tantum ad leue arteria-
rum genus pertinet.

Diuisio arte-
ria.Lib. 7. de cõ-
sec. locos.

Leuis art.

Magna art.

Arteria sine
pari.

Carotides.

Apoplectica.

Crassitudo
arteria.Vtilitas ar-
teriarum.Motus arte-
riarum.

Est enim arteria duplex: quædã leuis, quædã aspera, de qua libro secũdo fig.
10. dicturi sumus: quam solam arteriæ nomine dignabantur antiquissimi
medici: venas autem appellantes, tam quæ non pulsarent, quàm quæ pulsam
admitterent (inquit Galenus) postea verò vbi appellatio de pulsantibus di-
ci consuevit, propter æquiuocum, asperæ nomen adiecerunt. Leuis arteria,
15. rursus duplex: venosa, quæ sola interdum à Galeno leuis dicitur (de qua lib.
secun. fig. 5. thoracis) & maxima, quæ à sinistro cordis ventriculo ortum ha-
bet: cuius omnes rami per totum corpus distribuuntur: de qua etiã hic præ-
cipuus habendus est sermo. Nam omnes arteriæ, sunt ab illa magna arteria
quæ græcis aorta dicitur. Est & arteria sine pari dicta, eius venæ quæ idẽ co-
20. gnomen habet, ramis paulo altius iuncta. Sunt etiam arteriæ carotides, sic
appellatæ, quòd pressæ, ligatæ, & complicatæ, afferant caron, id est somnum
veternosum, & torporem quendam apoplecticum. Vnde eas nõnulli apople-
cticas vocauerunt.

Est autem arteria, sexcupla crassitie ad venam. Quod quidem si aperte
25. scire volueris: dissecato corpore ipsius arteriæ, inuenies superiorem vnã tu-
nicam ipsi venæ æqualem, deinde verò interiorẽ etiam reperies quincuplo
maiores ipsa vena. Atq; ob id à natura factum, quòd sanguis qui in eis cõ-
tinetur spirituosus sit, tenuis, leuis, & cito mobilis: venarum autem sanguis
(vt iam diximus) crassus, grauis, & ægre mobilis est: quapropter venis sim-
30. plex tantum, & admodum tenuis data est tunica.

Arteriarũ vtilitas est, cõseruare tẽperie caloris natiui (qui spiritus natura-
lis dicitur) in qualibet corporis parte. Vnde nomen habent, *νεπε*, & *πὸ τῆς πηρῆς*
& *ἀέρος* hoc est à conseruatione spiritus, quem æra græci interdum appellat:
vel quòd, cum dilatantur arteriæ, aërem ad se attrahant, & conseruent, atq;
35. in cordemittant.

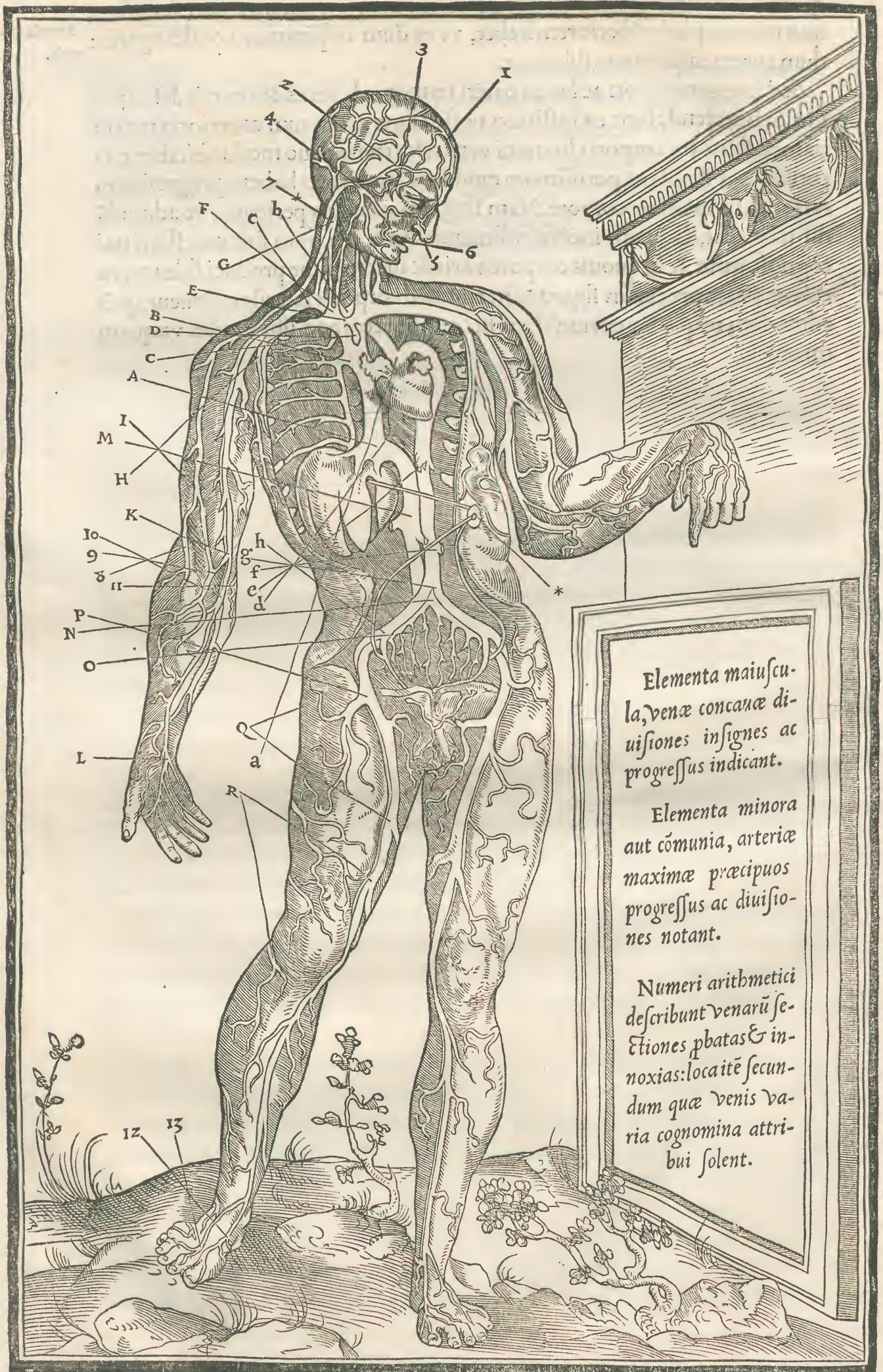
Motum verò habent arteriæ, à vitali calore, quem à corde accipiunt: neq;
secus dilatantur ac constringuntur in pulsu, ac cor ipsum: vnde ex arteria-
rum in partibus excarnibus tactu, interni affectus facile dignoscuntur. Ar-
teriæ autem corporis vniuersi, dum se dilatant: non modo sanguinem attra-
40. hunt ex adiacentibus & assidentibus venis, sed etiam aerem externum &
ambientem. Vnde fit, vt etiam tenuissimos pulueres & atomos nonnun-
quam cum ipso aere imbibant: hinc etiam est, vt aere impuro & noxio
existente, corpora morbis concidant, & peste collabantur. Itaque vt in
pauca conferam, arteriæ omnes in continuo motu naturali esse dicuntur,
45.

quem nos cohibere non possumus: præter vnã tamen arteriam venosã, quæ motum paulo liberio-^{Arteria ve-} rem habet, vt ea dum respiramus constringatur: ^{nosa.} dum autem inspiramus, dilatetur.

Sed hæc generali-⁵ ori ac latius patenti sermone de venis & arterijs descripta sint. Subnectendę sunt ex instituto nostro figurę, quę tum anteriores tum etiam posteriores corporis humani venas, & arterias quo modo se habent, ac pertissime ostendant. potissimum quidẽ eas, quę certas habent progressuum rationes, in quolibet corpore. Nam singulos ramulos persequi, vt admodũ difficile esset, ita etiam incõsultissimum: cum & ij parum sint necessarij qui ¹⁰ cognoscantur, & in quouis corpore varie & incertissime produci soleant, variãq; etiam procurfus figuram in eiusdem corporis lateribus seruent: quę admodum neque fluuio-rum riuos in qualibet regione sibi similes vnquam inuenias.

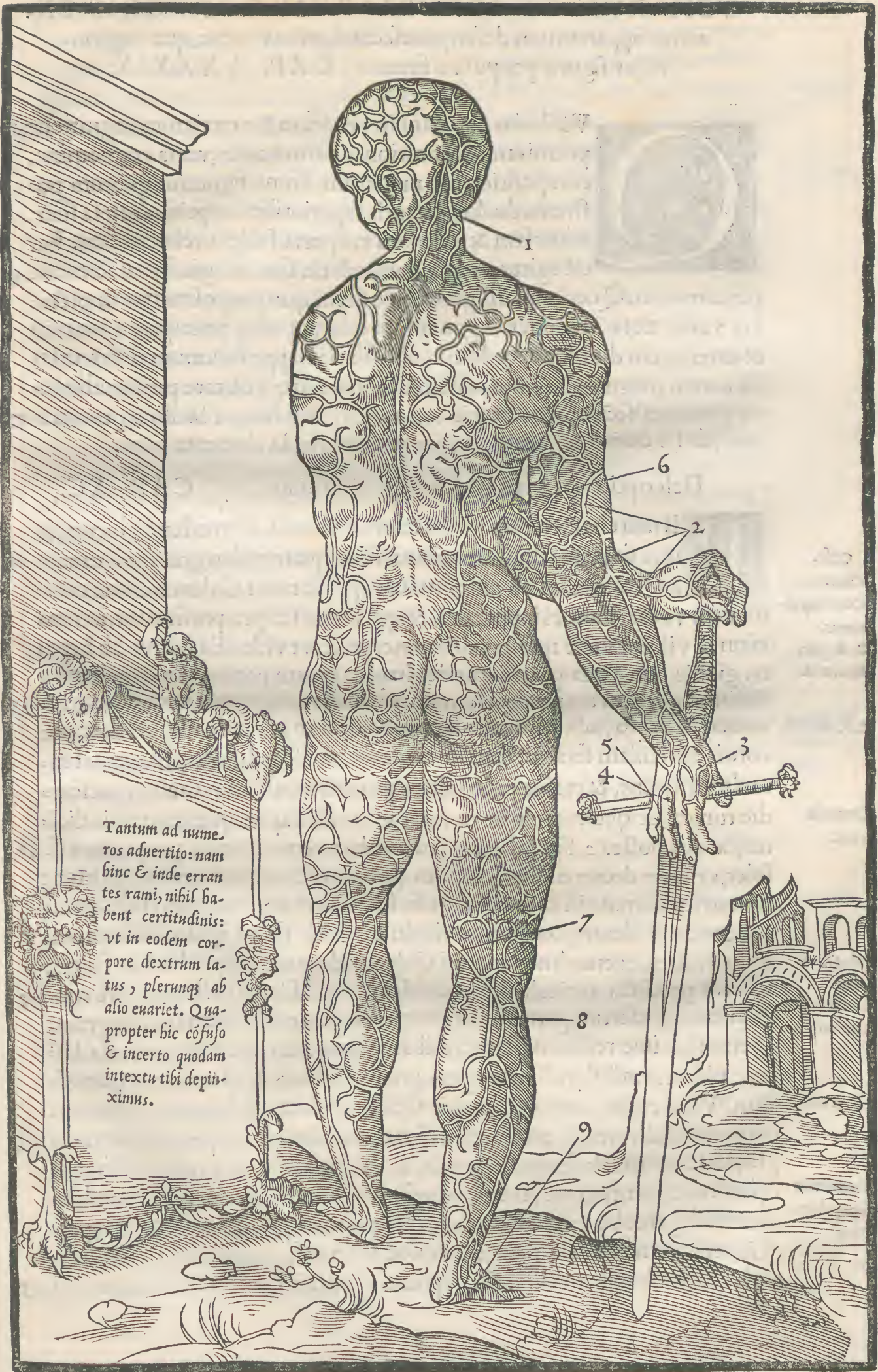

Elementa maiuscula, venæ concauæ diuisiones insignes ac progressus indicant.

Elementa minora aut cõmunia, arteriæ maximæ præcipuos progressus ac diuisiones notant.

Numeri arithmetici describunt venarũ sectiones pbatas & innoxias: locaitẽ secundum quæ venis varia cognomina attribui solent.

Tantum ad nume-
ros advertito: nam
hinc & inde erran-
tes rami, nihil ha-
bent certitudinis:
vt in eodem cor-
pore dextrum la-
tus, plerunq; ab
alio euariet. Qua-
propter hic cōfuso
& incerto quodam
intextu tibi depin-
ximus.

VENARVM ET ARTERIARVM CORPORIS EX-
terius apparentium descriptio: secundum eas notas, quæ superio-
ribus figuris præpositæ sunt. CAP. LXXXIX.

Væ latius patebant in venarum & arteriarum cognitione 5
præmissimus: definitiones, ortus varios, varia cognomina,
compositionem, numerum, situm, figuram: quorum po-
strema duabus picturis superioribus imprimis ostesa sunt,
aduersam & auersam corporis faciem referentibus. Par
est igitur, vt quæ particularia sunt magis, breui sermone 10
percurrantur. Quod tum diligentissime fiet: si quæ propositæ sint in pictu-
ris variæ notæ, breuiter exponantur: quarum aliæ præcipuas venarum
& arteriarum diuisiones indicant, aliæ varias appellationum differentias
ab earum magnitudine, situ, officio, dignitate, atq; vtilitate petitas: aliæ lo-
ca venarum sectionibus magis commoda. Sed hæc vt facilius percurra- 15
mus, ab ijs notis incipiendum, quæ per maiuscula elementa fiunt.

Descriptio notarum ad venas pertinentium.

CAP. XC.

*Cæle.
Cana.
Concaua, cõ-
munis.
8. de plac.
Iecoraria.*

Lib. 16. vtili.

*Coronalis
vena.*

*Lib. 4. & 6.
vtilit.
Auricula de-
extra cordis.*

Lib. 5. vtilit.

*Munimenta
cõcang ascen-
dentis.*

QRima characterum maiusculorum nota. A. eum ostendit locum, in
quo fit prima diuisio maximæ venæ quam cœlen græci, nos cauam 20
aut concauam ab amplitudine appellamus: Galenus etiam com-
munem vocat. Eam Hippocrates, & qui huius scripta profitentur, iecora-
riam, à viscere vnde ipsa prodijt nuncupant, vt vides. Ea statim ab hepa-
tis gibbis nata (qua parte iecur de diaphragmate pendet) in duos ramos
finditur: quorum maior deorsum, minor sursum fertur, per necessarium fo- 25
ramen in septo, ad tutiorem viam præparatum, vt inde vsq; ad dextram
cordis auriculam feratur: interim tamen dum ascendit, diaphragmati ra-
mulos tribuens, & rursus paulo altius prouectus, alium ramulum pericar-
dio tunicæ, ex quo ramulo fit ea vena in cordis capite quæ coronalis dici-
tur, de qua postea 2. fig. Id autem maioribus venarū ramis proprium esse 30
solet, vt inter decurrendum, partibus per quas feruntur, particulas mittant
ad nutritionem, ne id in sequētibus sit identidem repetendum. Inde, maius
vas concauæ, dextro cordis ventriculo cõmunis fit, ad ipsius substantiam
enutriendam, quemadmodum tibi Galenus elegantissime describit. Itaque
videtur prædicta auricula sic venā fulcire, vt eiusdem substantiæ ferè con- 35
spiciatur, præsertim parte sinistra: nam filamentorum formam integram,
dextra maxime retinet: vt iam nihil amplius commune cum auricula ha-
bere videatur: nihilq; ab ea recipere, præter sustētaculum ac fulcrum quod-
dam. Vena enim concaua (inquit Galenus) dum ad superiores thoracis
partes ascendit, tribus munimentis à natura fulta est, ne periclitetur rum- 40
pi: quòd & crassa sit, sursum appensa, & vna tantū tunica vestita. Primum
igitur munimentum est, membranosa cordis auricula dextra: secundum
autem est, paruulus pulmonis lobus, qui quintus appellatur: in cuius super-
ficie, crenatum aliquid apparet ad quod vena affirmatur, dum viuit ani-
mal: quemadmodum lib. 2. fig. septima thoracis docebitur: habet etiam 45

pro munimēto, thymū gládulam, ad clauē: in superiore fig. lib. 2. descriptā.

B. Altera concauæ diuisio, post exitum à corde, versus quintam metaphreni vertebram: quo in loco ramus exit vtrinque, ad octo costas inferiores nutriendas: cui ramo vulgus nomen indidit sine pari, aut sine coniuge: ^{Vena sine pari.} quòd nullam aliam venam sibi correspondentem habeat, cum id alioqui reliquis peculiare esse non soleat: Galenus, venam thoracem nutrientem appellat. Vbi enim (inquit) vena caua cor attingit, ibi eam quæ octo costas vtrinque nutrit, emittit. quã si videris qualiter ex altis velut suspensam produxit natura vsq; ad dorsum, tuto firmans per vicina corpora: scio tibi in hoc non paruam eius prouidentiam visum iri. Is verò ramus, statim ab origine sua, in duos alios finditur: quorum alter ad dextrum, alter ad sinistrum latus procurrit, vsque ad duodecimum metaphreni spondylum: relinquens interim sub singulis costis ramulum, quem vsque ad vniuscuiusq; costæ extremum produci, comperies ex dissectione. Quinetiam hæc vena, internis musculis intercostalibus fibras exiguas mittit, ad nutritionem.

C. Ramus insignis à caua productus, paulo supra eum qui venam sine pari constituebat, quem in nonnullis duplicem ac diuisum (præcipue autē in mulieribus) conspeximus, inter vtramque clauiculam. Inde multipliciter fissus, ad nutritionem ossium, & cartilaginum sterni in vtranque partem decurrens, postea autem inter costas mammis subiacentes delatus, musculosque ei parti incubantes oblique prætergrediens: tandem in ipsas mammas varie deducitur, ac deerrat, per ea foramina quæ in intercostalibus ligamenti superiori sermone descripta sunt. Quod reliquum est ex vena: thoracis cavitatem, bifidum exit, interdum circa quintam & sextam, interdum circa sextam & septimam costas veras, ab utroque latere, iuxta cartilaginem xiphoiden: inde ad inferna procurrit, musculis epigastrij rectis in hærens, vsq; ad vmbilicum, ac paulo inferius, quod in ventris fig. tertia, lib. secundo videbitur. quo in loco facile cernas, quam habeat hic ramus cum eo qui fursum à diuisione inferna conscendit vnionem.

D. Ramus, prædicto oppositam originem habens, ad primam metaphreni vertebram pertinens: deorsum tendens, bifidus vsq; ad quartam costam, vtrinque: qui dum illuc protenditur, singulis quatuor costis superioribus portionem quandam sui relinquit: eadem propè ratione ac forma, quæ dicta est in vena sine pari.

E. Præcipua & magis insignis atq; æqualis inter alias superiores venæ cauæ diuisio: sub clauibus, inter primum os sterni, & secundam metaphreni vertebram. cuius diuisionis altera portio ad dextrum, altera ad sinistrum corporis latus tendit.

F. Alia diuisio, statim à præscripta: etiam ad vtrunque latus vergens, sub vna & altera clauē. Tribus ramis constat: quorum qui maior est, per axillam, ad internum brachium descendit, vsq; ad extremos digitos: quapropter nonnullis interna vena dicta: alijs basilica ab insigni magnitudine: & quòd sola, ramis à quibus conascitur, etiam simul commixtis crassior fit, & nobilior. Reliqui duo rami, caput conscendunt: alter extrorsum in figura depictus, alter introrsum: cuius procurfus non potuit in picturis tibi

Ramus ad
mammās.

Ramus ad
musculos epi-
gastrij.

Interna vena
Basilica.

Inguales in-
terna & ex-
terna.

describi, propter breuitatem. Qui ramus intro fertur, statim ab exortu, fit duplex: Eius altera portio, primum ad foramina processuum colli laterali-
Vena sursum ad cerebrum means. lium deducta, sursum procedit: deinde verò, cranion per sinuosum foramen quod est in imo occipite, iuxta mamillarem processum ingreditur, vt toti cerebri substantiæ, ac membranis quibus cõtinetur, nutrimentum præbeat: 5
In libello de sec. venarum. Vnde ait Galenus ab his venis quæ per thoracis spatium productæ sursum attolluntur, alias nasci, quæ vbi ad sextam colli vertebram peruenerint, in ipsa foramenta se insinuantes, ad caput vsque efferuntur. Altera verò propter carotidum arteriarum longitudinem, secundum iugulum (vnde iugularis dicta, quã sphagitidem græci vocant) ad oris internas partes ten- 10 dit: multis suis portiunculis hinc & inde fusis, ipsum nutriens: quarum nonnullæ sectionem admittunt, veluti quæ sub lingua est, & ad gingiuas. At verò qui ramus proscriptæ diuisionis, sursum ascendens, extrorsum fertur: posteaquam singulis colli musculis debitam sui portionem reliquit, tandem ad occiput procurrens (vnde vena puppis dicta) interdum cum eo 15 ramo qui sibi ex aduerso respondet cõiunctus cranion penetrat, per foramen in occipite vtriq; commune. Quòd si duo in quibusdam capitibus foramina reperiantur, ad labdoidem aut rectam futuram: tum quidem existimandum est, singulum ramũ vtriusq; lateris, singulum habere foramen, per quod penetret inter cranion & crassam meningem: vt per superiorẽ ca- 20 pitis regionem dispergatur, ad cranij & crassæ meningis ac cerebri nutrimentum. Quod reliquum est, per cutem & pericranion exit in ramulos infinitos, tum ad earum partium alimentum, tum etiam ad sectiones necessarias: vt nulla ferè conspiciatur vena, per totum cranion, ac faciem, sectionem admittens, quæ nõ ab hoc ramo prodeat. Atq; vt in pauca conferam, 25 omnes ad extremum particulæ, omnia ossa ad caput attinentia, ab huius rami fibris nutriuntur: ne sit id molestius describendum, quod alioqui visum effugit, & curiosi potius ingenij quàm diligentis esse videatur.

Humeralis. Humeraria. G. Humeralis venæ (quam humerariam nonnulli vocant) productio, à singulari externa, vt plurimum sub inferiore maxilla: interdum autem cir- 30 ca claues (adeo sibi non constat situs venarum etiam insigniorum in singulis corporibus) ferè vsq; ad brachij curuaturam rectã procurrens: ita tamen, vt nonnullos ramulos in eam partem diffundat quæ externa est, tum id ipsarum membranarum, tum etiam ad adipis & cutis nutrimentum. Ab eo verò locò, rursus alium ramum producit, ad partem brachij interio- 35 rem inclinatum: qui tandem cum alio ramo à basilica deducto, coniunctus: venam eam constituit quæ vulgo mediana dicitur, quam postea supputatorijs numeris notatam vides. 9. communem fortassis appellare licet. Hac productione facta, vt plurimum prædicta humeralis vena, ad extremum brachium reflectitur, inter musculum humeri, cui in superioribus fi- 40 guris signatus est numerus. 4: Interdum etiam secundum longitudinem externi musculi, elatiorem vlnæ partem constituentis, cui signauimus numerum. 3. Huc atq; illuc ramos demittit: inordinatos quidem eos, atq; incertos, quibus vlna exterior, atque adeo tota manus ambitur. Tandem autem ea vena, inter pollicem & indicem, veluti cõiuncta facile videtur, in plæ- 45

Mediana. Communis vena.

O. Permultæ superius descriptorum ramorum productiones, quarum
Ad intestini quinque aut eo plures, vel pauciores ad intestinum rectum pertinent, qui-
rectum. bus nonnullis placuit hæmorrhoidas constare: alia verò particulae, nullis
 notulis signatae, numerum incertum habent, distribuunturque maxime in
 eas partes quæ sunt ad ilia: nempe vesicam, matricem etiam gravidam, pu- 5
Ad rectos epi denda, atq; adeo inferiorem musculorum rectorum epigastrii partem in-
gastrii mus- ternam: in qua ad umbilicum ac paulo altius ascendit: reliqua sui portione
culos. per ipsorum musculorum substantiam dispersa, quemadmodum de eo ra-
 mo dictum est quæ, C, litera pauloante notauimus: cum quo ita quidem
 vnitur vt ferè idem esse facile iudices, nisi diligentius attendas: nam in 10
 vtraque rectorum musculorum extremitate, capaciores hi rami tibi vide-
 buntur, si aduertas & latiores, quàm in medio: vnde has venas parùm aut ni-
 hil inter se commune habere existimandum est. Tamen hi muscoli (vt vi-
 des) venas in vtroque sui extremo recipiunt, quod idem alijs sibi vicinis
 non accidit. Veluti secundo libro docebimus, fig. 3. ventris inferioris. E. 15

P. Altera post priorem diuisio insignis venæ concauæ descendens, quæ
Diuisio vene fit, vbi paululum ab inferioris ventris capacitare recessit, circa pubem. Huius
ad inguina. autem diuisio, duo sunt rami: quorum alter, integer ad os coxæ
 perueniens, tandem disseminatur in omnes narium & femoris musculos
 posteriores, ita tamen vt nullam sui particulam videas (quæ nota indi- 20
 geat, aut sectioni commoda esse possit) genu curuaturam excedere. Verum
 id quidem est, permultas eiusdem rami particulas ad ipsum adipem & cu-
 tim superiorem coxæ diffindi, ad nutritionem: sed reuera, tres ad summum
 digitos curuaturam genu nunquam excedunt. Alter ramus, per interiorem
 regionem deorsum vergit, sub anteriori coxæ musculo, cui numerus: 7. si- 25
 gnatus est in superioribus figuris: semper tamen inter discurrendum, mul-
 tas sui particulas huc atque illuc vtrinq; mittens, quemadmodum postea
 fusius docebitur.

Q. Productio alterius cuiusdam rami à superius descripta vena deducti,
Ad postero- circa coxæ mediam regionem: illuc quidem missi, ad nutrimentum poste- 30
res coxæ mus- riorum coxæ musculorum, atque adeo adipis & cutis internæ regionis
culos. eiusdem coxæ.

R. Alia diuisio venæ cauæ, supra ceruicem inferiorem coxæ, parte inter-
 na: cuius diuisio minor quidem ramus, in externam tibiæ regionem de-
 currit: portiunculas sui in adipem & cutim obiter mittens, donec ad cla- 35
 uiculam externam (quæ est imi capitis minoris ossis caput) deducatur: quo
Ischiatica. loco vulgo ischiatica dicitur. Alter verò crassior ramus per internam ti-
 biæ regionem descendit, obiter interim portiunculas sui, musculis, adipi &
 cuti eius partis relinquens, quousque tandem ad internum malleolum per-
Saphena. ueniat quo loco saphena appellatur, quibusdam malleolaris: Inde ad pe- 40
Malleolaris. dem delapsus, varios ramos, secundum partis necessitatem & nutrimenti
 officium, hinc & inde dispergit.

Confectionem venarum à iecore procedentium, & in artus distributa-
 rum, refert Galenus ex Hippocrate, ad verbum, in calce libri sexti de Pla-
 citis Hipp. & Plat. præterea seorsum libellum de venarum & arteriarum 45

confectione descripsit, quem tu si voles cum nostris nugis conferre, facile quidem per nos licet. Id enim vnumquenq; studiosum facere vehementer cupimus, ne quis putet nos temere aut præter antiquorum auctoritatem quidquam hic protulisse.

5 **ARTERiarVM CORPORIS EXTERIVS APPA-**
rentium descriptio: secundum eas notas, quæ superioribus figuris
propositæ sunt. CAP. XCI.

- 10 **A**rteriarum nobiliores riuui à maxima illa aërta, per vniuer-
sum corpus defluentes: quemadmodum in superioribus fi-
guris, elemètorum communium characteribus notati sunt:
ita nunc quidem post explicatas venas, breuiter describèdi.
- 15 a. Maioris arteriæ scaturigo, à sinistro cordis sinu, super
aure etiam sinistra: Paulopost, in duos ramos diuiditur: *Diuisio arte-*
15 quorū maior deorsum, minor sursum fertur. Qui ramus deorsū vergit, po- *ria à corde*
steaq; excessit diaphragma, venæ cauæ descèdenti contiguus est: ipsi quidē *exerentis.*
subiacens, sed paululum in alterum latus decliuus. Hic statim à suo exortu,
ne offendatur, festinat ad quintū metaphreni spondylum, qui est è regione
capitis cordis: nullum enim habuit corpus firmius aut propinquius, ad
20 quod ipsa arteria confirmaretur: licet in nostra figura paulo sublimiorem
& elatiore situm obtineat: quod facilitatis gratia pictum est: tum vt aper-
tius res demonstraretur, tum etiam magis, ne corpus ipsius cordis præ-
pediret manifestam, & omnium primam ac præcipuam arteriæ diuisio-
nem. Qui verò ramus sursum ascendit, post quintam metaphreni ver-
25 tebram, in singulas vtriusque lateris costas superiores, singulos ramos ef-
fundit, eorum riuulorum comites, qui ab ea vena deducuntur cui superius
signata est litera. D.
- b. Omnium magis æqualis diuisio, sursum ascendentis rami: quæ fit sub *Diuisio alia*
30 primo osse sterni, inter maioris venæ diuisionem, cui superius, E, litera si- *in summo pe-*
gnata est, & eius partis vertebra. Huius autem diuisionis alter ramus ad *ctore.*
sinistram vergit.
- c. Alia eiusdem arteriæ sectio, in tres ramos: quorum maior, secundum *Alia diuisio*
thoracis & brachij partem externam fertur: omnibus musculis quibus tho- *ad humerum*
35 rax, humerus, brachium, & vlna, confirmantur, ac mouentur, portionem sui *& brachia ra-*
relinquens: vt vsque ad extremos digitos perueniat: quemadmodum in *mos mittens.*
basilica superius notatum est. F. Hunc arteriæ ramum, perspicue videas,
secundum radij ossis longitudinem: item etiam ad carpum, & articulum
manus, è regione eius venæ cui signata est litera, L. Duo verò alij rami sur- *Ad collum.*
40 sum ad caput meant: quorū qui minor est, particulis externis ramos præ-
bet: nempe musculis colli, faciei, laryngis, & ijs qui in ore sunt: deniq; verò, *Inguulares ar-*
omnibus partibus, ossa capitis atque adeo faciei operientibus. Alter verò *teris.*
ramus, statim vbi productus est, rursus diuiditur: maiore sui portione, ad
processus laterales vertebrarum eius loci commeante, vnà cum ea vena
cui superius notata est, F: non tamen ita perspicue cranion ingreditur, at- *Ad caput.*
45 que ipsa vena: sed bona & ferè tota sui portio, in eas membranas confu-

- mitur, quibus interna spinæ medulla inuoluitur. Reliqua portio (quæ maior est) vertebrae non ingreditur, extrâq; ipsas profluit: fursum rectâ descendens, propter neruorum ad arterias attinentium (nondum tamen recurrentium appellatorum) longitudinem. Tandem autem, cavitatē ipsam capitis in qua cerebrum est ingreditur, per quoddam foramen, cuius meatus sinuosus est: præcipue circa opticorum originem, inter aurem, & eum finum in osse petroso, in quem inferior maxilla inseritur. Proinde ab huiusmodi ramo fit plexus retiformis, de quo suo loco postea fufius.
- Circa recurrentes nervos.* d. Rami aortæ arteriæ inferius procurrentis prima diuisio, post eam tamen quæ in exortu à corde prius facta fuerat. Huius autem bona pars, in singulas costas inferiores distribuitur, quemadmodum de eo ramo venæ sine pari prius dictum est, cui signata est litera, B.
- Carotides. Ad plexum retiformem.* e. Alia diuisio, sub diaphragmate, quinq; ramos producēs à maiori trunco, parum admodum à seinuicem distantes: quorū vnus in partem ventriculi superiorem tendit, à quo etiam is ramus depēdet qui totam mesenterij & intestinorum regionem ambit: alter ad iecur: alter ad lienem: quartus & item quintus ramus ad diaphragma mittuntur, & partes ipsi adiacentes: à quibus ramis, vnâ cū eo quod ad lienē pertinet, bona parte cōtextitur epiploon.
- Ramus arteriæ deorsum tendens.* f. Arteriæ, vulgo emulgentes dictæ, quibus eæ venæ respondent quæ superius explicatæ sunt: à quarum vicinia, nomen trahunt, cum ipsæ quidem arteriæ, nihil emulgere videantur.
- Ad interna viscera.* g. Maior omnium & magis æqualis arteriæ diuisio, ad quintam, eamque vltimam lumborum vertebrae: cuius alter ramus in dextrum, alter in sinistrum vergit. Id autem diligenter aduertendum est, quod ad connexionē ipsius maioris arteriæ ad maximam venā attinet: ipsam quidem arteriam ab ortu suo, vena semper inferiorē apparere, sinistrâmq; regionē potissimū sibi fortiri, vt ipsis quidem (nempe venæ & arteriæ) intermedia quodāmodo fit vertebrarū rotunditas: nō eas quidē abinuicē seiungens, sed connexionē quandam efficiens, trium veluti figurarum circularium modo, quæ inter se triangulari quodam situ ac forma coniunctæ sint: quarum quidem maior, fit vertebrarum rotūdita: medias, venæ circulus, minima vero ipsius arteriæ maximæ formam seruet ac describat.
- Emulgentes arteriæ.* Quod autem nonnullis placet affirmare, venam maiorē, à diaphragmate vsq; ad eam diuisionē quā nunc describimus, incubare ipsi arteriæ: id profecto nullo pacto à nobis videri potuit. Nam quòd in cadaueribus, & corporibus etiam recens extinctis, arteria multo inferior ipsa vena cōspicitur: nō possumus ob hoc quidem adduci, vt credamus venam insidere arteriæ: nam id quidem ita apparere conijcimus, propter spirituum exhaustionem, quorum (vt iam superius dictū est) maxime capax est arteria, & quos potissimū continet. Itaq; his expiratis, multo quidem remissior & laxior apparet, quā ipsa vena: quæ & capacior est, & materiam non vsque adeo subtilem, & quæ tam facile euanescat, continet. Imò verò in viuientibus corporibus, vtpote quibus circa eam regionem fuerat inflictum vulnus, nonnunq̄ comperimus venam & arteriam, de quibus sermo est, eundem propemodum situm ac formam retinere quam hic descripsimus: quam etiam nota superior in figuris

indicat. Vbi autem ad eam diuisionem ventum est, de qua nunc est sermo: iam tum ipsa quidem arteria venam æqualiter cōscendere videtur, tam in sinistro quàm etiam in dextro latere: quousque tandem ad eam regionem peruenierint, quæ sublimior atque eminentior in ipso pubis ossè conspicitur. Illic enim vena incubat arteriæ, eundemque situm perpetuo retinent, usque ad extremos digitos, tam à dextra, quàm etiam à sinistra regione.

h) Alia diuisio quæ fit statim post superius notatam. Cuius minor ramus, in posteriora vergit: cui vtrinque arteriæ ad umbilicum attinentes conueniunt: quarum opus est, foetui spiritum præbere: quarum etiam certus profectus, libro tertio ostendetur, in matricis confectione, fig. 8. Inde verò internis ilium partibus, atque adeo ischio, portionem sui tribuit, quemadmodum de ijs venis paulo antè recensuimus, quibus O litera signata est. Alter verò ramus qui maior est, per internam coxæ regionem descendit, cum ea vena cui Saphenæ nomen impositum est: in varios ramos atque adeo varia loca diffluens, pro partium earum necessitate, quibus vitam præbet, quemadmodum venæ alimentum. Nam id necessarium est, nullam partem quæ viuat, arterijs expertem esse, nullam etiam arteriam in aliqua parte inueniri, cui non sit vena comes. Omnis enim pars vitæ capax, nutrimento opus habet. Venæ itaque absque arterijs, in corpore plerumque inueniri possunt: nunquam autem sine venis arteriæ. Quæ omnia, si quidem in summam conferamus, certe inueniemus, venas, instrumenta esse nutrimenti: arterias, vitæ: ab his spiritum animale per corpus distribui, ab illis sanguinem: à quo omnes partes incrementum accipiunt.

Sed hæc de arterijs satis. Generaliora enim, & quæ latius patebant, nobis magis cōperta, satis iam exacte percurrimus. Quæ verò incerta visa sunt, & nihil habere statum ac definitum, ea nos consulto prætermisimus, & quòd difficillime enumerari queant, & quòd ostentationis potius quàm eruditionis videretur, infinitos arteriarum ramulos percurrere, quibus nulla certa ac definita ratio præscribi possit.

30 QVIBVS LOCIS, VENARVM COMMODIOR SECTIO fieri soleat, ac debeat: secundum notas in priore figura propositas. CAP. XCII.

35 **C**ogimur tandem efflagitantibus amicis obsequi, ne pepercitis conuitijs obruamur: dum aiunt, nihil absolutum, aut (vt ijs dicere libet) determinatum in administratione nostra futurum, nisi etiam post depictas venas, idonearum confectionum loca describantur. His verò, dum insistimus, parergon esse quod petunt, protinus addunt: non tam id præter rem fore quàm quod interdum de partium vtilitatibus scribimus: rem multo absolutiorè, neque ob hoc vel tantillo prolixiorè futuram. Agedum, nihil moramur, sed rem ita breuiter attingemus, vt nihil præter nuda sectionum loca, quæ numeris supputato-
40 rijs in superioribus figuris notata sunt descripturi simus: nam affectus in quibus incidenda erunt venæ, itè etià qua ratione incidi debent, id à Galeno erit
45 requirèdum, tum in Methodo medendi, tum etià in libellis quos de hac re cōscripsit.

Ad matricè.

Ad coxam internam, cum saphena.

Arterijs veng carere possunt, nō arteria venis.

- Vena frōtis, preparata. Lib. 13. meth. Vena pulsatis. In minore angulo oculi. Sectio circa aurem. Vena nigra sub lingua. Inter labra & gingivas. Iugularis externa. Humeralis, cephalica, aut cubiti vena. Media. Aneurisma. Basilica sectio. Interna brachij.
1. Superioris omnium venæ, (quæ frontis appellatur, & in media fronte sita sit, vulgo autem præparata siue recta) locus sectioni idoneus, si quando fieri debebit: quod aliquando posse recenset Galenus.
2. Venæ, pulsatis vulgo dictæ, locus sectionem admittens, inter aurem & minimum oculi canthum, ad pilorum eius partis radices. Venam autem esse ob id credunt, quòd sanguis qui inde profluit non subsiliat in altum, neq; cum strepitu, sed ad imum tendat: præterea eiusdem est coloris & substantiæ, cum eo qui in reliquis venis continetur: pulsatis autem dicitur, quòd ea vena, arteriæ sit adeo proxima, vt ipsa pulsare conspiciatur.
3. Venæ iuxta oculi paruum angulum sitæ locus, qui secari potest, paulo super ossis iugalis extuberantia: tutior enim hoc loco est eius venæ sectio, quàm si in angulo maiore fiat: quòd minus sit in ea parte periculi, propter carnosum genus vicinum: præterea longius abest à neruo, & arteria.
4. Eiusdem venæ ramulus alter, paulo inferius situs, quàm sit superior auris pars: ad ossis iugalis extremum. Raro autem secatur, nisi urgente admodum necessitate: tamen secari quidem potest.
5. Vena in imo naso, inter duas cartilagineas: in quibusdam affectibus inciditur.
6. Venæ in ore, sectionem admittentes: quarum nihil hic exacte depingi potuit, propter obscuritatem: fiet autem postea, decima figura thoracis libri secundi, a. Earum duæ, sub lingua conspicuæ sunt: quibus vulgus nostrum, à colore, nigrarum nomen dedit: possuntq; in multis affectibus incidere. Aliæ sunt inter labra & gingivas: quarum altera, ab interiore, & ea quidem media maxillæ inferioris parte scinditur: aliæ verò, circa gingivas, paulo tamen longius, vtraque parte inveniuntur, raro tamen inciduntur: ac si id quidem aliquando fiat, potius casu quodam administratur, quàm vt certa aliqua ratione fieri dici debeat, nequis in ea re decipiatur.
7. Iugularis externæ locus, qui secari potest auctore Galeno: nobis tamen nunquam hæcenus aut visum, aut auditum.
8. Humeralis, in superiori curvaturæ brachij parte: quam eandem quidam cephalicam appellant: Ea verò, omnium minus est noxia, quòd nullus nervus, nulla arteria, nullus etiã tẽdo sub ea vena pcurrens sectionẽ impediat.
9. Vena in media curvatura brachij, cui medianæ aut mediæ nomen ab omnibus inditum: communem quidam vocant. Eius autem incisio, admodum difficilis, ac periculosa est: propter subiacentẽ neruum, ac tendinem: maxime si in ipso brachij sinu profundius incidatur. periculum id *ἀνεύρισμα* græci vocant. Nam is est præcipue locus difficilis, qui tamen quotidie administratur.
10. Basilica, quam maiorem quidam vocant, alij internam, aut iecorariã. Ea, inter cæteras eius loci, periculosissimam habet sectionem: tum propter arteriam quæ subiacet, tum etiam propter incertum & varium neruorum in ea parte procursum, qui te dubium & anxium reddunt: præsertim in interiore brachij plexu, qui minus carnosus est.
11. Interior vena, circa minus cubiti caput superius, sinuose pcurrens: vt in permultis sectionem non admittat: aut quòd sit admodum tenuis,

aut q̄ difficile percipiatur: vix autem inciditur, propter tendinum subiacentium multitudinē: vel ob hoc maxime, quòd propter varios anfractus, minus diligenter aut facile cohiberi ac constringi possit.

12. Saphena, vt plurimum sub malleolo, nonnunquam iuxta ipsum, aut ad ipsius latera sæpissime inciditur. *Saphena malleolaris.*

13. Ramus à saphena, sectionē sæpissime admittens: incubat autem tarso pedis, inter pollicem, & proximum sibi digitum. *Vena in tarso.*

Notæ posterioris figuræ, sectiones venarum idoneas proponentes. CAP. XCIII.

10 **R**ima nota, indicat venæ posterioris capitis (cui puppis nomen) locum sectioni obnoxium: etsi rarissime admodum incidi solet. *Vena puppis.*

2. Tria loca in quibus vena humeraria appellata facile sectionē admittit: præter eum qui in anteriori figura notatur. Nam hæc posteriora loca, multo facilius incidi possunt, & minori periculo, si modo adhibita diligentia venas indagaueris. *Humerariae sectioni tria loca.*

3. Ocularis cephalica vulgo appellata, in metacarpio: nempe inter pollicem & digitum ei proximum: & plerunq; & facile inciditur, nullo periculo quem pertimescas. *Cephalica ocularis.*

4. Vena inter medicum & medium digitos, frequenter admodum, & sæpissime inciditur.

5. Alius incisionis locus, inter medicum & auricularem: in cuius loci parte dextra (sic enim vulgus autumat) ea vena saluatella appellatur: sinistra verò, splenetica, propter affectus in quibus incidi solet. *Saluatella. Splenetica.*

6. Vena ad hypochondrion attinēs, dorsalē antiqui vocarunt: incertū incisionis locū habēs: nā in quibusdā iuxta spurias costas inuenitur, in alijs autem iuxta ilia: vnde eius incisionis nihil prorsus certi statuere possumus. Sūt autē ex antiquis quibus placuerit, eā venā illic sectionē recipere posse.

7. Venæ locus paulo super poplite, parte interiore, quæquidem incidi potest, si quando de ischiatica (quā appellamus) quisq; dubitabit, aut eā minus aperte reperiat. Nam à vena poplitis, ischiatica vulgo dicta procedit: veluti dictum est in superioris figuræ interpretatione. R. *Vena poplitica.*

8. Popleticæ vulgo appellatæ incisionis locus, minus sectioni communis, propter periculum subiacentis nerui.

9. Ischiaticæ locus, in quo frequentissima sectio fieri solet, sub exteriori pedis vtriusque malleolo, aut circa ipsum malleolum. Sed eæ venæ quæ in pedibus & manibus sunt, aqua calida administrantur. *Ischiatica.*

Plerisq; alijs in locis sectiones etiam nonnullæ fieri & possunt & nonnunq̄ etiā solent, tum scarificatione, tum cucurbitularū & hirudinū admotu: quæquidem omnia tacuimus, nō q̄ omnino incomperta nobis essent: sed certe magis, q̄ altiora viderētur & remotiora, q̄ ex nostro instituto ac describendi ratione. Sed id quorundā amicorū benevolentia datum est. Redeamus iam ad intermissum ordinem: & post venarū & arteriarū explicationē, ad ipse ipsum super vestito musculis corpore constituamus & describamus. Plura enim de venis & arterijs qui volet (vt iam dictū est) requirat ex. 16. vtilitatū
13. methodi, secundo ad Glauconem, & libello de sectione venæ Galeni.

De pinguedine, adipe, me-

dulla.

CAP.

XCIII.

5

Escripsimus musculos, quæ'q; musculis superiacent venas & arterias. Restat adipis & pinguitudinis natura, musculis tum interiecta, tum etiam incubans: cui præterea medullam ad ossa pertinentem adiungemus, quando non ita diuersa ab ijs est. 10

Sed prius breuiter explicandum videtur, quid discriminis inter communia vocabula, seui, adipis, fuminis, omenti, pinguedinis, & medullæ constituerint antiqui. Ex quibus tum demum intelligi poterit, quid sit omnium huiuscemodi congenerum vis ac natura, item etiam situs in humano corpore. 15

Lib. 2. partii
animalium.
Seuum.

Seuum & adeps (ait Philosophus) conueniunt inter se, sanguinis ratione. Est enim eorum vtrunque sanguis concoctus per bonitatem enutriendi. Consistitq; ex eo quod in pulpam quidem animalis absumatur, sed concoctionis alimentique bonitate præditum est. Differunt autem substantia, quòd quorum animalium sanguis est corpulentior, hæc seuum potius habeant: adipis autem natura minus terrena sit. Sed medullæ etiam generatio quædam sanguinis est: non, vt quidam volunt, vis naturæ animalis. Huc accedit Plinius, cum ait, Cornigera animalia, vna parte dentata, quæ in pedibus talos habent, seuo pinguescere: bisulca, scissive in 20

Lib. xi. ca. 57

Adeps.

Pingue.

ii. simpl.

Adeps.

Pinguedo.

Lib. 3. alimēt.

Medulla.

Lib. ii. simpl.

Medulla sp
nalis.

Lib. 3. alimēt.

malis. Huc accedit Plinius, cum ait, Cornigera animalia, vna parte dentata, quæ in pedibus talos habent, seuo pinguescere: bisulca, scissive in digitos pedibus, & non cornigera, adipe. Concretus hic (ait) & cum refrigit fragilis, sempérque in fine carnis. Contrà pingue, inter carnem cutémq; succo liquidum. Et medulla, ex eodem videtur esse, in iuuenta quidem rubens, in senectâ autem albescens. Galenus noster, ita cum vtrisque sentit, seuum & adipem communissimas esse inter animalium partes, vt quæcunq; bene nutriantur, ea omnia aut seuum aut adipem obtineant. Porrò (inquit) differt à seuo adeps, quòd seuum crassius sit, ac propterea animalibus totam naturâ terrosiorem habentibus proueniat, velut humidioribus adeps. Tu verò, si voles, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem adipem appellato. Sed & seuum nominare totum hoc genus licet. Ambo enim hæc (ait) olei quidem naturam referunt: verùm humiditate & siccitate à seinuicem distant. Adeps nanq; , humida quæpiam res est, oleo adsimilis longa vetustate increffato. Seuum verò, adipe multo siccius: ideóq; si ipsum incalfactum fundas, coit facile ac concrefcit. Medulla autem dicitur, non solum quæ in ossibus continetur: quæ sanè reuera est medulla, sed & improprie, quæ in spina: nam eam ipsam medullam spinalem quidam nominant: quæ tamen durior & siccius est, quàm alia: vnde non recte medullam appellant: est enim eiusdem cum cerebro generis. Vera autem medulla ossium, non solum humidior, mollior ac pinguior est spinali hac, verum etiam ipso cerebro. Quoniam verò in spinæ ossibus cõtinetur, colore medullæ nõ absimili, ea ex parte medullam nominant: quo nomine, 45

quidam ipsum quoque cerebrum vocitarunt. Hac tamen vel sola ratione medulla dicenda non est, quòd huiusmodi substantia igni quantumuis ad- Cerebri sub-
mota, neq; colliquescit, neq; minuitur: imò potius indurescit, quod alioqui stantia.
medullæ & adipi commune esse solet.

5 Itaque, vt semel concludamus, sæuum in animalibus substantia quædã crassior est, adeps oleosior: vtrique autẽ tam homini, quàm reliquis ani-
mantibus communis est pinguitudo, & item adeps: Cæterum adipem, Lib. 28. ca. 9.
græci (inquit Plinius) in voluminibus suis, axungiam appellarunt: quod Axungia.
10 cent. Medulla quoque ad vtrumque pertinet, quemadmodum & omen- Omentum.
tum, de quibus libro secundo: omentum enim magis ad ventris inferio-
ris pinguedinem pertinet: quanquam etiam fumen à quibusdam in eam
partem transferatur. Itaque omnia hæc vocabula, confundi quidem pos-
sunt, sed minus proprie.

15 Musculis igitur natura suum adipem ac peculiarem quandam pingui- Adeps circa
tudinem, omnibus corporibus etiam gracillimis tribuit: visui conspicuam, musculos.
præsertim circa ipsorum extremitates. Instar enim olei crassi (inquit Ga- lib. 16. vtilit.
lenus) adpositus est membranosis & neruosis animalis particulis. Qui ve-
rò inter ipsos musculos reperitur adeps, certe factus est à natura, tum ad
20 eorũ molliorem incubationem, tum etiam, ne dum alter in alterius oppo-
situm mouet, ipsi se mutuo conterant ac conculcent: quapropter data est
adipi quædam multo solidior substantia, quàm pinguedini. Quod facile
in ijs videmus, quos torosos appellant, vulgus musculosos, græci eufarcos: Musculosi.
hoc est, multa & copiosa carne præditos. Nam hi quidẽ, dum in statu sunt,
25 adiposi & quamoptime constituti apparent: quibus si per laborem, aut ni- Adiposi.
miam corporis exagitationem defluerit adeps, vt iam graciliores & ma-
cilentiores appareant, quamcirtissime postea ex ocio reficiuntur, atque in-
staurantur: pingues autem, obesi, & quibus sesquipes extat aqualiculus, ij Pingues.
inter adiposos non cõnumerandi sunt. Hoc enim humiditatis vitium est, Obesi.
30 illud bene constituti corporis indicium.

Adipis generatio & vtilitas ex Galeno sic habet. Generatur adeps (in- Generatio &
quit) ex eo quod est pingue in sanguine, transfuso ex subtilibus venis, & vtilitas adi-
apposito ficcis, & gracilibus corporibus: vt quæ sunt exiccanda, & celeri- pis.
ter induranda, ea semper madefaciat, defectu pinguedinis innatæ: vt in
35 longis inedijs, laboribus vehementibus, & æstibus immodicis: vnde cum
de adipe vëtri inferiori superposito loquitur: ait ipsum adipem plurimum, Lib. 4. vtilit.
ventrem simul fouere & mēbranas impinguare, ac per ieiunium, innatam
caliditatem enutrire. Pinguedinem autem, vocat substantiam illam natu- Pinguedinem
ralem, & humorem innatum (radicalem vulgus vocat) qui tum neruis, quid vocet
40 tum musculis, tum etiã venis & arterijs à natura datus est. Hic verò, nullo Galenus.
externo aut interno periculo ingruẽte corrūpitur, sed semper integer & in-
culpatus perstat: si verò periculum aliquod corpus inuaserit, tum humido
substantifico depaſto & diffuso, aut saltẽ alterato, adeps succedit, & eius vi-
ces supplet: ac tandiu ipsas partes calefacit, & humectat, quandiu alius hu-
45 mor naturalis, per quietem, iterum fit à natura procreatus.

Adeps musculis confusus.

Inest verò quibusdam corporis partibus adeps, musculorum carni sic confusus, vt difficile admodum fecerni possit: veluti sub cute frontis, & circa totum verticem, quem adipem in musculis explicauimus: Præterea quiddam adiposum est sub pede tanquã substragulum spissum ac solidum, totum corpus sustinens, neruosam & venosam quandam substantiam recipiens, quam hoc loco describere longissimum fuerit.

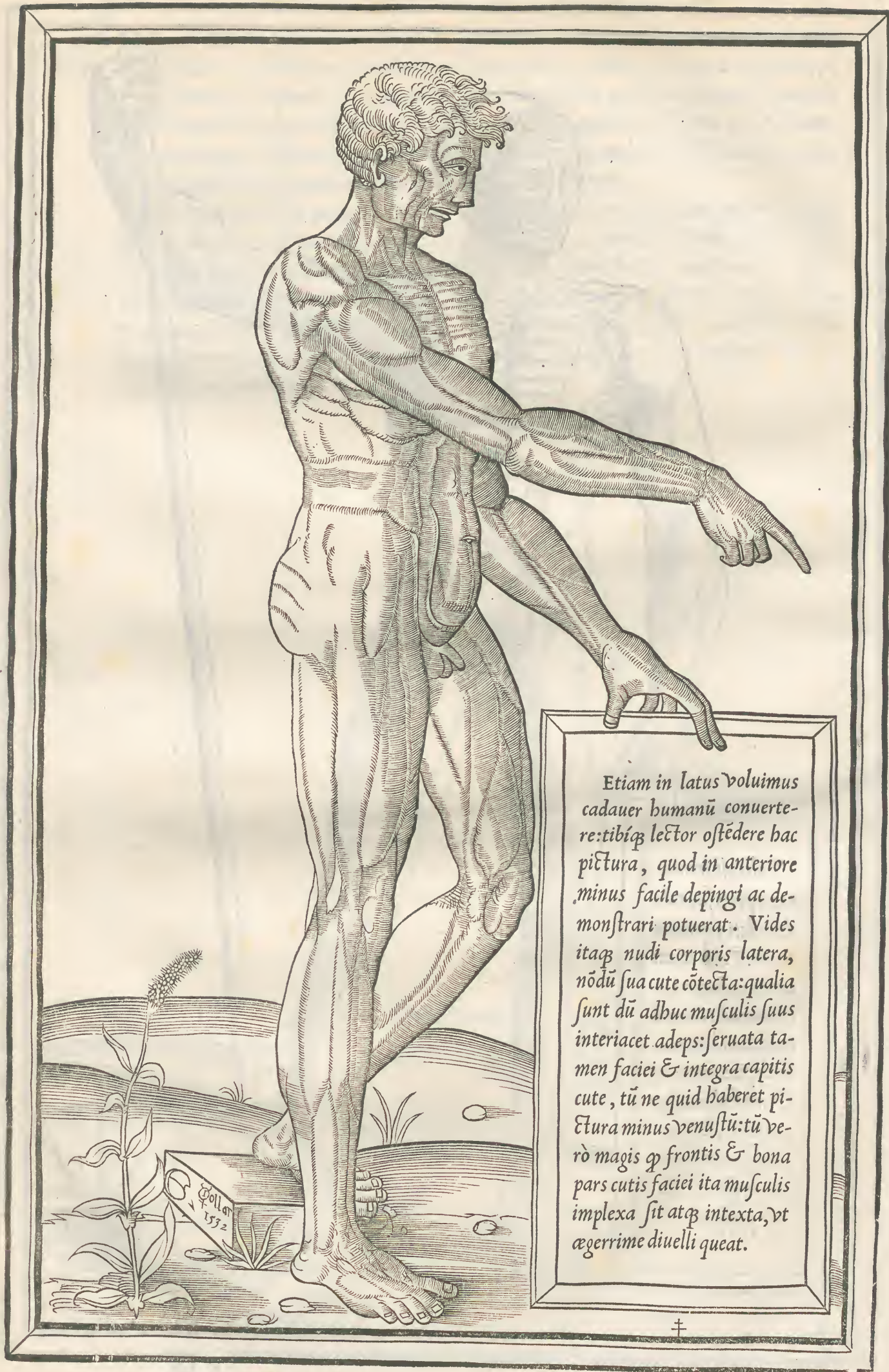
Sed hæc de adipe pauca breuiter exposita sint: non enim attingimus eum qui in internis est partibus, quemadmodum, qui tum in corde, tum etiam in renibus, omento, & huiusmodi inuenitur: nam huius tractatio in interiorum partium explicatione relinquenda: quarum vtilitatis atque adeo communis vsus gratia factus est. Videto iam ipsas figuras adipem inter musculos ostendentes, quantum ab ijs differant, quæ nudas tantum carnes sine adipe pauloantè describebant.

Talis est huma-
ni corporis sua cute
denudati figura an-
terior. Talis etiam
iuxta cadaver ex-
coriatū ad Naturæ
imitationē aliquā-
do depinximus: vt
& musculos adipe
confusos, & quic-
quid statim sub cu-
te conspicitur, fa-
cile perspiceres.

Posterior corporis imago, nõ-
 dum adhuc cute contecta, sed in
 qua præter cutem nihil deside-
 rare possis : adeo diligenter in
 pictorum & chirurgorum gra-
 tiam ferè omnia expressa sunt.
 In quo si quid occurreret, quod
 minus oculis, aut etiam animis
 vestris satisficiat, ad cadaver
 erit recurrendum: quod semper
 ante oculos habuimus dum hæc
 depingerentur. quemadmo-
 dum enim cupimus na-
 turæ artificium ad-
 vnguem imita-
 ri, ita etiam
 nolumus
 vobis
 imponere
 his picturis.

Andem sua cute contegendum atque operiendum est corpus hoc nostrum, cuius exteriorum partium descriptionē toto hoc libro iam ferè absolvimus. Res autem ad extremū facile deduci poterit, habita hoc loco totius cutis differentiarum ac naturæ ratione. Quemadmodū enim membranas docuimus, singulas partes internas, etiam omnium

minimas, communi quodam ac continuo cōtextu obuestire: sic quoque intelligendum est, cutē exterioribus supertendi. Contextu enim perpetuo (ait

Lib. 3. de hist. animalium.

philosophus) cutis in omnibus animalibus sanguine præditis continuatur: nec alibi interpellatur, quā vbi naturales meatus solent euaporare. Vnde refert Galenus ex Hippocrate, eos quibus rara mollisque sit cutis, extrinsecus imminentibus malis facile tentari, vt aeris frigiditate, aut caliditate: salubrem autem esse huiusmodi cutis raritatem, ijs quibus multum excrementorum quotidie effluit. Eos verò quorum densa ac dura est cutis, ab internis malis facile offendi: quòd propter pororū angustiam excrementa non euaporent, sed intus cōtineantur, vnde febres & mille alia incommoda: de quibus non est hoc loco differendum. Raram autem appellat cutim, quæ latos habeat poros, ad excrementorū efflationē: densam, cui sunt angusti meatus.

Lib. 2. vtilit.

Cutē toto corpori humano vndecunque extensam, græci & *δέρμα* vocant, eo quòd *δέρμα*, hoc est excoriari queat: vnde nos corium vocamus, quod tamen vocabulum magis ad quadrupedes pertinet.

Lib. 3. meth.

Cutis natura
Serum sanguinis sanies.

Cutis natura, carne ipsa & ficior & densior est (inquit Galenus) venarū tenuissimis ramis alitur: sub qua, serum hoc est pars diluta siue aquosa sanguinis, non concocta, continetur: Saniem vocat Aristoteles. Cutis subiectis sibi partibus, hoc est musculis, tum cōnita est: vt in capite, frōte, & tota ferè facie: tum connata, maxime secūdem manus, & pedes, ac spinam: tū commixta, vt in labijs, & ano: tum appensa, vt in reliquis totius corporis partibus, de quibus omnibus mox erit membratim & per singula recēsendum. In quibus autem corporis locis, ipsa cutis subiectis sibi partibus minus hæret, atque laxior est vt cubito, genu & ad digitorum articulos: id fecisse naturam credimus, ad motus articulorum leuitatem, ne scilicet ipsa præpediretur actio, inter quos laxiores cutis sinus, plurima substantia reperitur, eius generis quæ pauloantè dicta est inter cutem & carnem generari.

Cutis differentie.

Lib. 11. simp.
Summa cutis
epidermis cuticula.

Intima, vera
& tota cutis.

Lib. 16. vtili.

Cutis, duplex est: extima, & intima: extimam aut summam cutim græci *ἐπιδερμίδα* vocant, nostri cuticulam, ad quam sistuntur ac retinentur crassi, terrosiq; humores (ait Medicus) à quibus quidem pforæ, lepræ, & elephâtes nascuntur: nullo, aut eo obrusissimo, sensu prædita. Inrima cutis, vera dicitur, & tota cutis, cui adnascitur, quæ pinguedo iam antea dicta est, ea verò sensilis est inæqualiter, vt alibi plus, alibi minus sentiat: propter neruorum villos quos interdum plures ac synceros, interdum pauciores ac confusos à subiectis partibus accipit. Non enim (ait Medicus) sicut in singulos musculos peruenit aliquis neruus, sic & ipsius cutis proprius & determinatus est: sed ex subiectis quidem particulis, villi aliqui, ad eam perueniunt, simul

quidem colligantes eã, simul autem sensus organa futuri. Ea verò cutis, si semel perierit, talis prorsus non restituitur qualis prius fuerat ex prima cõformatione nata: sed quiddam eius loco simile cuti generari potest, quod eius officium suppleat: cum id tamen planè cutis dicendum non sit: cicatricem vocant.

Lib. 3. meth.

Cicatrix-

Cutis generatio ac substantia, ex recentiorum opinione, ita habet, quem admodum sequitur. Quædam enim à subtiliore spermatis excremento cõ-

Cutis generatio.

crescit, neruosis extremitatibus contexta, veluti iam dictum est: cuiusmodi est, quæ vera & intima cutis appellatur. Alia verò, ex oleoso quodam, partim

10 cutis veræ, partim etiam subiectarum sibi partium vapore componitur, atq;

inde nascitur: cuiusmodi est quam epidermida græci vocant. Ea non nisi maxima cum difficultate ab alia cute diuelli potest, præsertim viuente animali: nisi id quidem fiat, vel propter laborem insuetum (in ijs potissimū quibus est & rara, & tenerior cutis) vel etiam ingruente quodam externo ignis

Epidermis quando ab alia cute diuelli-
tur.

15 periculo, quo ipsum corpus afficiatur: vel interdum ob inflammationē quendam humorum, qui sub ipsa cute continentur: aut etiam propter solis ardorem, vel frigoris vehementiã. Accedit, quod quotidie in ijs corporibus cer-

nimus, quibus est vel propter assiduum laborem, vel propter temperaturę robustioris vim, densior cutis. In ijs enim facile videmus circa extremam cutem earum partium quæ vehementiori & magis assidue exercitationi obnoxia sunt, callos quosdam subnasci, qui nec sensum habeant, nec quidpiam

Calli in cute.

20 cuti veræ simile: nimirum substantiam atque adeo naturam obtinent, summæ ipsius cuticulę: quã etiã facile conspicias, ab interiore ac vera cute diuelli posse, in ijs corporibus quibus aut carcer, aut animi quidam affectus, aut

25 nescio quid aliud laboris continui desuetudinem induxit. In ijs enim videmus tandem non solum ipsos callos qui ex labore concreti fuerant, sed etiã

supremam illam cuticulam, de qua sermo est, concidere: circa eas præcipue partes, quæ labori continuo prius obnoxia esse solebant. Sed ad diuisiones quæ secundum partes sunt veniendum.

30 Pilosa capitis cutis, sicut reliqua totius animalis, scissiones quasdam neruorum & venarum, paucas, subtiles, raras, ægre visibiles, veluti telæ cuiusdam araneæ fila, ex omnibus subiectis partibus vt sentiat & nutriatur accipit.

Lib. 9. vtilit.

Cutis capitis

Cutis verò frontis, quia motum voluntariū assumpsit, rationabiliter sens-

Cutis frõtis.

35 files & manifestos neruorum villos acquisiuit. Subiectę quidem naturæ musculosæ, per totum vnita est pars eius ac superficies extrema quæ musculo-

Lib. 9. vtilit.

sa fit cutis, absoluta tamẽ & libera à subiectis ossibus. distinctaq; à perioestio

membrana. Ea enim nisi laxa esset, non posset moueri secundum electionem.

Cutis vniuersa, quæ est circa oculos, etiam à subiecta carne excoriari non potest: laxa tamen non est, sicut ea quæ ad frontem pertinet, neque sensibilem motum habet tanq̃ non gratia eiusdem vtilitatis facta sit talis: de palpe-

Cutis circa

oculos.

40 bris autem, superius dictum est, in cartilaginibus.

In pomorum partibus quæ sunt iuxta oculos, musculorum substantiam

Lib. 9. vtilit.

nequaquam inuenies subiectam, sed consimiliter toti cuti, laxam adhuc perioestium membranam circum ossa hæc tẽsam. Eo quòd autem inferior eius

Cutis circa

ingalia.

45 pars, genis & buccis est connata, superior verò, vnita subiectæ in fronte mu-

» sculosæ naturæ, simul moueri cum his potuit.

Cutis labiorū In labijs verò, téperatura & commixtio quædam musculorum, per totā
Musculosa cutis labiorū. cutim simul & corruptorum & confusorum sibiinuicem facta est, vt neque
 musculum neque cutim id dicere possis: quia commune quiddam est & per-
 mixtum, ex ambobus: neque in totum neque in partes diuisum: sed vel mu-
 sculos cutaneos, vel cutim musculosam vocabis iuste labia animalium, mu-
 sculis autem commiscuit natura, quòd & moueri secundum electionem de-
 bebant labra, & multo alijs musculis fieri duriora.

Lib. 2. vtilit. Cutis manū internarū & sub pedibus. In vola aut palma manus, circa medium, sub tendine, apparet velut ali-
 qua cutis secunda, alba & exanguis, sub tota, hoc est vera cute extensa, per
 summam manum, & digitos: hęc verò, non est possibile excoriare, propter
 tendinum & musculorum ad eam partem deriuationem. Similiter & sub pe-
 de credendū est fieri. Tendones autē ex superiacentibus musculis in cutim
 manus internam & pedis inferiorem peruenientes, eam sensibiliore, simul &
 nudam pilis & difficilius versilem, quauis alia cute reddunt.

Lib. 3. meth. Quæ cutis reliquis corporis totius partibus adiacet, ea subiecte musculo-
 sæ substantiæ appensa est (inquit Galenus) non connata vt de hac in vni-
 uersum dictum esse putes hoc sola ratione. Nunc ad cutis excrementa, quæ
 sunt, vngues, & pili.

De vnguibus & pilis.

CAP. XCVI.

Lib. 1. vtilit.

Vti superponuntur vngues: vel decoris & ornatus gratia,
 vt voluerunt Plato & Aristoteles: vel eo magis (vt ait Me-
 dicus) ad actionem manuum ac digitorum (quæ appren-
 sio dicitur) confirmadam. Horū enim ope, melior fit, & ex-
 actior corporum omnium comprehensio. Ossibus verò ac
 cuti committuntur, ne suspensi vacillent: quod qua ratione
 fiat, videto quid iam in ossium & ligamentorum descriptione dictum sit.

Substantia vnguium.

Vnguium substantia, neruo quidem durior est, ossē autem mollior. Cutē
 extrinsecus vniuersæ radici vnguium circundedit natura, ad ornatum: car-
 nem autem, interius vsque quaque subdidit ad firmamentum. In eorum ve-
 rò radicem non modo neruorum fibræ ad obtusum quendā in ea parte sen-
 sum, sed etiam tenues quædam venulæ porriguntur, à quibus nutritionem &
 augmentum accipiant: augentur enim perpetuo, vt vides: neque quicquam
 eorum incrementum remoratur.

Pili. Lib. 13. met.

Ex succis qui per cutim transpirāt quod limosum est (inquit Galenus) id
 pilos tum à principio gignit, tum de cætero, veluti succrescendo auget. Ita-
 que generatio eorum talis est, qualis plantarum, quæ ex terra enascuntur.

Lib. 1. de cō. med. sec. locos.

Quemadmodum enim in solo, aliud semen artificio agricolæ & voluntate,
 aliud ex naturalibus causis procreatur: ita etiam pilorum aliud quidem ex
 creatoris prouidentia nascitur, aliud verò ex loci natura.

Lib. 11. vtilit. Lib. 3. de hi. animalium.

Pilorum igitur (ait Philosophus) duo sunt genera: aut enim sunt cōgeniti,
 aut postgeniri. cōgenitos vocat, quos Galenus dicit ex creatoris prouidentia

natos: postgenitos autē, qui ex loci natura deinde proueniunt. Nam pili in homine (ait) animalium omnium vno, partim simul (interpretor à cōformatione) partim postea, per ætatem gignuntur, nempe ex loci natura: ita enim intelligendum puto. Congeniti itaq; dicuntur pili capitis, superciliarum, & palpebrarum: postgeniti, pubis primum, mox alarum, postremo menti. Porro autem quod ad pilorum augmentum attinet, eos in hac parte, etiam herbarum naturam retinere ait Galenus. Nam sicut herbæ & plantæ reliquæ ex humida & pingui terra ortæ, in longissimum augentur: quæ verò ex petrosa & dura, parua, duræ & non auctiles permanent: eodem modo & pili, ex mollibus orti particulis, maxime auctiles fiunt: quales sunt in capite, & alis, & pudendis: quicunque verò ex duris, non auctiles & parui. Sed de his nunc est membratim differendum.

Capitis pilos, è re ipsa capillos vocamus, quos in ea parte natura cōstruxit, veluti segetē quandā, ipsis ossibus tanquā in agro disseminatā: quæ partim aliquid influētis humiditatis ebibat, ne subiacentibus noxia sit, partim autem caput ipsum cooperiat, quæ regio est eucratos & maxime tēperata.

Pilos mento adnatos, barbā vocamus. Hi verò ad decorē & ornatū faciei conferunt: venustior enim (inquit Galenus) vir apparet, potissimum in ætatis progressu, si mentum vndiq; pili pulchrè communiunt. Ob eandē quoque rationem genæ faciei, atq; adeo nasus, pilorum expertes à natura relicte sunt: ne syluestris homini & feralis tota facies appareret, quod neq; familiare neque cōueniens animali politico videbatur. Quinetiā frons pilos nō habuit, quādo à pilis capitis quantum volumus tegitur: præterea si pilos habuisset, potuissent ij quidē oculis nocere ex frequentissima tonsione, quando frōs ipsis oculis supereminet.

Palpebrarū verò & ciliorū pili: soli totius corporis æqualē semper seruant magnitudinem quibus (inquit Galenus) si addideris aut abstuleris aliquid, corrumpes eorum vtilitatem. Illi enim vt nullum corpus paruū incidat a pertis oculis, veluti vallum quoddā obiecti sunt: hi autē, veluti murus quidā, prohibent ne quid oculis noceat: præterea etiā primi recipiunt vniuersa quæ à capite decidunt.

Axillarū & pudendorū pili, nō ob aliā rationē à Galeno facti esse existimantur, quā propter operimentum, & ornatus gratia: non aliter quā nates partibus ani, & præputiū pudendo. Facile autē in hisce partibus pili generantur, quod & calidæ sint & humidæ. Quā ob causam fit, vt ijs qui sunt tēperamēto calidiore & humidiores, etiā circa pectus, & lacertos, ac spinā, deniq; per totū corpus multi pili generentur: vnde fortes ac robusti existimati sunt. Nā pilorum copia, roboris & virilitatis est indicium, quæ cordis ac testiculorū innata caliditas præcipue cōfert. Quapropter quotidie vsu venire cōspicimus, vt quibus exēpti sunt testes, ij glabri fiant, etsi prius maxime essent hirti, spadones ob id appellauit antiquitas.

Ostendamus iam corpus sua cute contactum, vt tandē ab his figuris exterior hæc anatome claudatur. In quibus obiter rudium quorundam ingeniorū causa, qui vix ipsas partes corporis bene latine enuntiare didicerūt, vniuscuiusque partis nomina margini adscribenda duximus.

Pilorum differētia.
Pili cōgeniti.
Pili postgeniti.

Augmentum pilorum.

Lib. II. vtilis.

Pili capitis.
Capilli.
II. vtilis.

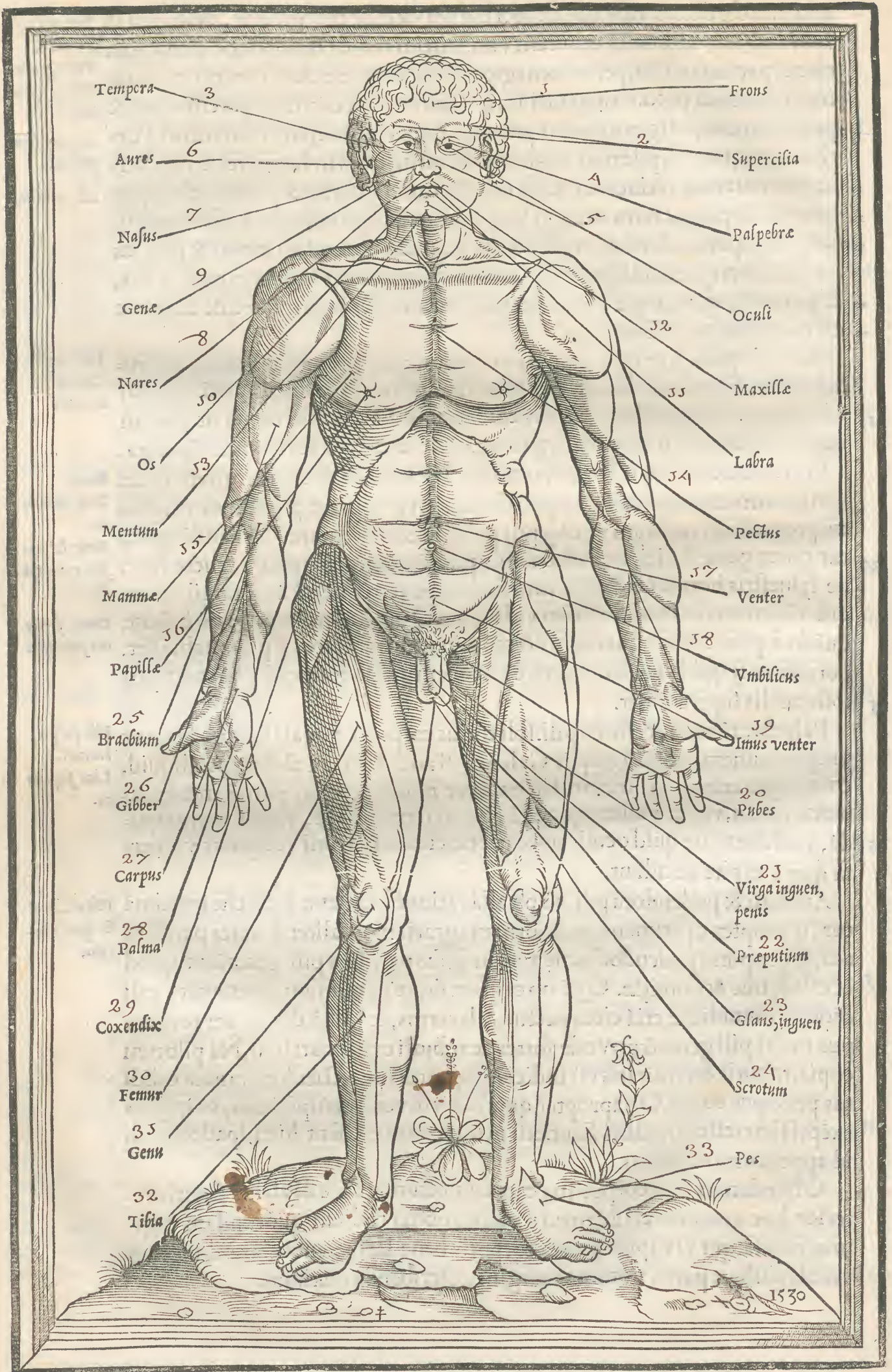
Barba.
Loco superiore.
Genes & nasus cur deplet.

Cutis frōtis cur sine pilis.

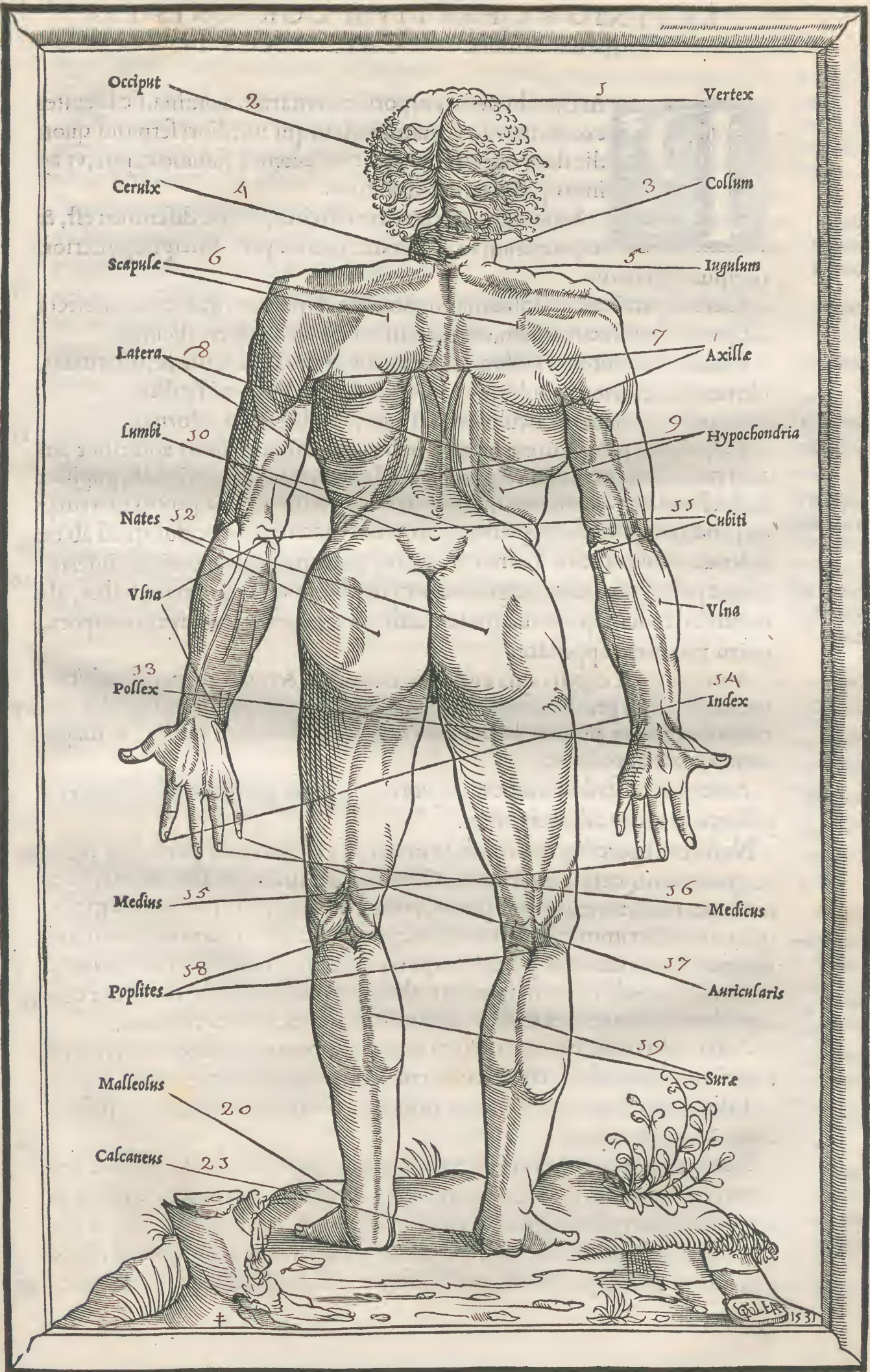
Pili palpebrarum.
Loco superiore.

Pili axillarū & pudendorum.

Artium humani corporis externarum nomina, sic breuiter exequemur, in eorum gratiam qui nitidiori sermoni quoti die dant operam. Incipiemus autem à summo capite, vt ad imos pedes rem deducamus.

Summum capitis, vertex dicitur, in quo discrimen est, & æquamētum capillorum: anterior pars, sinciput: posterior, occiput appellatur.

Vertex
Sinciput
Occiput

Facies

Faciem, partē eam nominamus in homine duntaxat, quæ caluæ subiecta est: præter hominem autem, omnia animantia facie carere dicimus.

Frons

Frons, caluæ anteriori subiacet, per circuitum vallata: tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, seueritatis index: ab oculorum foratu Varroni sic dicta.

Supercilia

Supercilia, dicuntur oculorum fastigia, pilis breuibus adornata.

Palpebra

Palpebris, à palpitatione nomen inditū, quòd ijs mobilitas adsit: sunt autem mollissima oculorum tegumenta, ad claudendas & aperiendas pupillas facta.

Pupilla, acies oculorum.

Cilia

Oculi

Anguli oculorum

Canthi

Pupillam autem voco, ipsam acie qua cernimus. Palpebras extremas qui ambiunt pili, cilia appellantur: à quibus quia tegatur oculus, quasi ab oculendo, oculos dictos Varro existimat. Pars communis superioris inferiorisque palpebræ, dicitur angulus: quem duplicem vterque oculus habet, alterum ad nasum, quem magnum canthum vocant: alterum iuxta tempora, quem minorem appellant.

Auris

Auricula

Pinna

Fibra

Tempora

Capilli

Nasus

Auris, pars est capitis qua audimus: cuius duri & quasi carneoli ambitus, multis flexibus præditi, auriculæ appellantur: earum autē pars superior duriuscula, pinnae nomen habet: pars inferior, admodum mollis, & magis carnea, fibra appellatur.

Aures circumscribunt tempora, à quorum summis partibus effunduntur capilli, etiam vsque ad occipitium.

Ala nasi

Interseptum

Nares

Simi

Silones

Mala

Genæ

Buccæ

Nasus ex superciliorum confinio oritur, & veluti æquali porrectus iugo: vt quasi murus oculis interiectus esse videatur: tandem in alas definit (sic enim vocamus extremas nasi partes vtrinque) quæ verò pars cartilaginea, ipsas alas discriminat, Latinis interseptum vocatur, Nares autē dicimus, ipsa nasi foramina: quia per eas (inquit quidam) vel odor, vel spiritus innare non desinat: ab ijs enim spiritus trahitur in pectus, & inde redditur: quæ si quidem contractiores fuerint, simos: sin diductæ, silones efficiunt.

Sub oculis mala, homini tantum leuiter eminentes, quas etiam genas vocant: in quibus pudoris est sedes: ibi enim maxime ostenditur rubor.

Infra genas, buccæ: hilaritatem risumque contractæ indicantes: inflatæ iram, & indignationem.

Labra

Labia

Labcones

Gingiuæ

Os

Lingua

Labra, mox à naso habentur: mobili carne constructa: labia quidam vocant, vnde labeones dicti. Ea gingiuas tegunt, quas à gignendis dentibus aliqui sic dictas volunt. Quod autem inter genas & labra describitur, os est: cuius species in transuerso patefit, ad sumendum cibū, & eloquendum. Lingua intus inclusa, quæ vocē motibus suis in verba discernit, & est interpret

animi: Hanc quòd contritos & commolitos dentibus cibos colliget (vt còglobatos vi sua deprimat, & transmittat ad ventrem) à ligando cibo linguá appellatam Varro existimat. Oris partes sunt, palatum, & fauces: quas quidá summú gulæ appellant: est auté extrema palati regio, *πάτερνα* græci vocát.

Palatum
Fauces
Summú gulæ
Mentum
Barba

5 Deductum clementer à genis mentum, & ita inferius conclusum, vt eius extremú signare videatur leuiter impressa diuísio. Ab hoc, barba nascitur: cuius ratio (inquit Lactantius) incredibile est quantum conferat ad cognoscendam corporú maturitatem, vel ad differentiam sexus, vel ad decorem vtilitatis ac roboris: vt videatur omnino non constatura fuisse totius corporis ratio, si quicq̄ aliter effectum fuisset.

10 Quod posterius à capite ad humeros protenditur, Latini ceruicem appellarunt: anterius autem, inter pectus & faciem, quod teres ac rigidum est, vocauerunt collum: sub quo, ad claues, quod concauum exterius, in pectus vergens, vtraque parte, iugulum appellatur.

Cervix

Collum

Iugulum

15 Scapulæ, velut mollibus iugis à ceruice demissæ. humeros nonnulli vocát, in animalibus armi dicuntur.

Scapulæ

Humeri

Brachia, valida & neruis substricta, vsque ad cubitú demissa: eorum sinus superiores ad humeros, alæ, siuæ axillæ dicuntur: à cubito ad manum, vlnæ.

Armi

Brachia

Axillæ

Vlnæ

20 Inde multarum artium ministræ manus: digitorum contractione facili, faciliq; porrectione, propter molles commissuras, & articulos nullo in motu laborantes. Extremis digitis veluti summæ neruorum clausulæ patét vngues, concauis tegminibus digitorum fastigia comprehendentes, atque firmantes, ne mollitudo carnis in tenendo cederet: quibus digitis in figura indita nomina.

Manus

Digiti

Vngues

25 Nunc pectoris latitudo, sublimis & exposita oculis, mirabilem præ se fert habitus sui dignitaté: cuius quæ partes alis subsunt, latera dicuntur: sub his verò, ad costarum extrema, sunt quæ græci hypochondria vocát: posterior autem eius pars, dorsum in hominibus, in animalibus tergum appellatur. Id omne, tum anterius, tum posterius, & ad latera thoracem vocabimus.

Pectus

Latera

Hypochondria

Dorsum

Tergum

Thorax

30 Pectori mammæ adiacent, quas mamillas etiam appellare licet. Papillæ extremis mammis leuiter eminentes, & fuscioribus ac paruis orbibus coronatæ, non nihil addūt venustatis: foeminis ad alendos foetus datæ, maribus ad solum decus, ne informe pectus ac mutilum videretur.

Mammæ

Papillæ

35 Quod sub mammis ad medium ventrem exporrectum, in præpinguibus intumescit, aqualiculus est.

Aqualiculus

Venter

Pectori subdita est ventris planities, quam mediam ferè vmbilicus nõ indecenti nota signat.

Vmbilicus

Pudendum;

Verendum,

40 Imum ventrem pubes occupat: cui pudendum, siue naturale, aut verendum subest: genitalia quidam vocant, alij penem, caulé, aut virgá: cuius caput carnosum, glandem à similitudine dixerūt, pellémq; qua circumtegitur, præputium, græci *ωόδνη*. De caule pendet quæ métula dicitur, & scortum. Pubis autem ima latera, inguina dicuntur.

Naturale,

Penis, Caulis

Glans, præpu-

tium, Mentu-

la, scortu,

In-

guina

Hypogastrica

Ilia

Hypogastrica græci vocant ventris latera, quæ ab vmbilico ad pubé sunt, Latini ilia: nam etiam vsque ad vmbilicum hypochondria pertinent.

45 Partem dorsi inferiorem, quæ spina cõstat, Latini lumbos, græci lagonas

Lumbi, Lago-

ne

Nates, clu-
nes.
Podex
Anus
Femora, femi-
na.
Genu
Crura
Tibia
Suræ
Poples
Malleoli
Pes
Calx
Planta
Vestigium.

vocant, & osphys: quibus subiacent clunes, aut nates: excretorię parti, quam podicem aut anum vocant, quasi stragulum subditę.

Sub natibus femora, quę femina quibusdam nominantur: his per articulum, quod genu vocant, crura nectuntur: quorum partes anteriores, tibię: posteriores carnosę, surę appellantur. Sinus verò posterior, inter crus & femur, poples dicitur, ἰχθυὶ gręci vocant. Postremum cruris, ad latera occupat qui dicuntur malleoli, nostris claviculę.

Pes cruri subest, quemadmodum vlnę manus: eius pars posterior, externa, calx dicitur: media plantę nomine explicatur, cuius quod carnosum inferius, solum attingit, vestigium dicitur. Superior autem pedis pars, etiã in digitos discreta est, quorum summo hærent vngues.

Hactenus partes omnes corporis exteriores, qua fieri potuit diligentia, in Anatomes studiosorũ gratiam disseruimus, ac descripsimus: Vt pauca admodum de his à bonis authoribus dicta sint, quę non in hunc locum producta esse videatis. In quo si quid fortassis occurret, aut minus diligenter interpretatum, aut dissectum: si etiam aliquid erit quod ornatius dici aut administrari posse iudicetis: id vnum à vobis omni studio contendimus, ac petimus, ut quicquid erit in hac re nostrę negligentię, id totum vestra industria, vestro favore, vestro erga bonos omnes studio compensetur. De interioribus corporis partibus dicendum est: atq; ea omnia breuiter explicanda, quorũ præcipue gratia partes corporis exteriores constructę sunt. Quę singula, vbi secundo libro abunde discussimus, tandemum administrationis nostrę rationem libro tertio producemus.

De dissectione partium corporis humani, Liber secundus.

Proœmium.

Væ partes in humano corpore solidiores & exte-
riores erant, quæq; ipsam machinam potissimum
constituebant, satis iam explicatæ nobis videntur
libro superiore. Sequitur, vt internas percurramus
quæ maximè pertinent ad vitam, & ad earum fa-
cultatum quibus incolumes viuimus conseruatio-
nem. In quo (quemadmodû instituimus) substan-
tia, situs, forma, numerus, cõnexio, earum partium
de quibus sermo futurus est, breuiter exponenda.

Quid dictum
libro superio-
re.

Quid secun-
do libro dice-
tur.

Ad quod munus statim aggrediemur, si pauca prius de instituto ac de iudi-
cio nostro subiunxerimus. Quanquàm enim hic noster in scribendo ac dissecan-
do labor, complures non modo in anatomes cognitione, sed etiam in Gale-
ni sententiæ interpretatione iuuare poterit: tamen interdû veremur, ne qui-
busdam nomen hoc anatomicum sit inuisum: mirenturq; in ea dissectione
tantum nos operæ & temporis ponere: cum alioqui ab ijs qui nummorum
potius quàm artis aucupio dant operam facile negligatur. Atq; ita nobis oc-
curritur, dum quærunt: satisne constanter facere videamur, qui cum corpo-
ris humani partiû longiori indagacione studemus, quæ magis sunt vtilia,
imprimisq; necessaria prætermittimus: satis esse affirmantes, eius rei cogni-
tionem sicco (vt aiunt) pede percurrere, in qua alia certa, alia incerta esse di-
cunt: alia probabilia, alia minus probabilia inueniri. Quod certe dictum (si
qui tamen inueniantur qui hoc dicant) hominum mihi videtur parû con-
siderate loquentium: atq; in maximis rebus errantium. Quibus vellem sa-
tis cognita esset nostra sententia. Non enim (vt inquit quidam) sumus ij quo-
rum vagetur animus errore: & incertis rebus demus operam, neque habea-
mus vnquæ quod sequamur. Quid enim est, per deos, absoluta anatomes co-
gnitione optabilius? quid præstantius? quid Medico vtilius? quid Chirurgo
dignius? quæ qui expetunt & adsequuntur, tandem Medici ac Chirurgi di-
cendi sunt: nec quicquid est aliud, quod Medicum aut Chirurgum magis com-
mendet, quàm ipsa anatome. Cuius studium qui vituperat, haud sanè intelli-
go quidnam sit quod laudandum in huiusmodi viris aut artibus putet. Nam
siue oblectatio quæratur animi: quid æquè delectat, aut ingenuos animos af-
ficit, atq; conditoris nostri, in hoc microcosmo procreando, diligenter per-
scrutatatum artificium? siue perfectio, & absoluta quædam ars petitur: certe
absq; anatome, Medicina aut ars nõ erit, aut nulla omnino. Itaque necesse
est, qui hæc omnia in quibus tantopere insudamus, neglexerit: artem quoq;
ipsam, cuius humani corporis anatome sine controuersia fundamentum est

Purgatio ad-
uersus eos,
qui longiorem
anatomes in-
dagacionem
minus probat

Anatomes co-
gnitionis vti-
litas & digni-
tas.

ac basis, planè negligat. Hoc autem ideo prædiximus, vt intelligat lector, vanum omnino non esse laborem nostrum, nõsq; in hoc maxime insudare, vt aliquod adiumentum adferamus hominibus nostris: vt nõ modo chirurgicarum administrationum rudes, sed etiam docti aliquantum se arbitrentur adeptos, & ad dissecandum & ad intelligendum. Sed iam institutum persequamur.

Propositio eorum que deinceps de explicabitur.

Internas igitur hominis partes describere, & figuris (quibus, veluti re ipsa ante oculos proposita, vti solemus) ostendere hoc loco conabimur. Cuius rei tractatio, quando vulgatio est, quàm quæ superiori libro demonstrata: certe ob hoc breues esse statuimus, & ea potissimum attingere, quæ tum in hac re secretiora videbuntur, tum etiam cognitu apprime necessaria: quanquam omnia obiter persequimur, permultas interim eorum qui de hac sententia scripserunt opiniones, in breuem summulam contrahentes. Atque vt aliquando incipiamus,

Sequentis figure propositio.

Proposito nobis corpore dissecando, eo quidem more quo vulgus nostrum administrare solet, primum erit nobis inferior venter in suas regiones diuidendus, antequam huic chirurgicam manum admoueamus. Huius autem diuisionis rationem, tibi ante oculos sequens figura proponit: cui quæ descriptio subnectitur, rem ipsam integram latissime explicat.

A pars ventris superior
B pars stomachalis
C pars umbilicalis
D pars inferior

Venter inferior. CAP. I.

Ventris vocabulum.

Lib. II. c. 37.
Ventriculus.

ἡράση
ἡράσηδιον

Lib. 4. meth.

Venter superior & inferior quis dicatur ex Gal.

Caput inter ventres non connumerari.

Lib. 4. meth.

Lib. 5. 6. & 8
utilitatum.

Stomachus.
Ventris inferioris divisio in suas partes

Prima pars ventris ad xiphoidem.

Stomachalis ventris pars.

Aqualiculus.

Vmbilicalis.

Abdomen, fumen.

Imus veter.
Pars iliaca.
Pecten.
Pubes.

Entris vocabulum apud authores tum Medicos tum etiam Philosophos latissime patet: vt etiã Plinius vëtre[m] sumpserit pro eo quẽ nos ventriculum, græci stomachum appellant. atque hunc quidem sequutos video nonnullos verfores linguæ græcæ: Ita enim Gaza in Aristotelem transtulit: sic quoq; qui Hippocratẽ vertit: vnde ille vulgatus Aphorismus: Vëtres hyeme calidiores. Sed & id quidẽ ab ijs verforibus ita scriptũ conijcio, quòd etiã apud græcos ἡράση pro ἡράσηδιον abusive, vellatius accipi soleat: quemadmodum apud nos quoq; venter, pro vëtriculo. Alioqui ἡράση pro ventre vel superiore vel inferiore proprie sumi debet. Quod vt facilius credam, facit Galeni locus: in quo sententiam Hippocratis interpretatur, quæ sic habet: Omni recens factõ vulnere, nisi in ventre sit, expedit ex ipso statim sanguinẽ plus minúsve effluere. Venter (inquit Galenus eo loco) nõ solum inferior intelligendus est, sed etiã superior. Diuiso nanq; quod inter collum & crura est trunco, in duas capacitates maximas: prior sub thorace, secunda sub ea membrana continetur, quæ abdomini subtenditur. Hæc Galenus. Itaq; vides, ventrẽ sumi, vel pro superiore, qui thoracem complectitur, vel pro inferiore, qui ea quæ sub thorace sunt. Neq; verò caput inter ea connumerat, separat enim ipsum à ventris appellatione cum ait rursus Hippocrates: Purgatio per aluum plerisq; vlcere[m] prodest, præterea vulneribus quæ in capite sunt accepta, item in ventre & articulis. Quo in loco Galenus ventrem interpretatur, vt superius. Ventres igitur sunt ij proprie dicendi: alij verò ventriculi, ad horum differentiam: vt qui cibos conficit, ventriculus propria appellatione dicetur, & qui duo in corde sanguinem emendat, Galeno ventriculi appellantur, item etiam qui in cerebro spiritum illũ animalem elaborant. Hęc, licet ita plerumq; vsurpemus: cum nihilominus proprie & absolute loquendũ erit, ventrẽ dicemus omnẽ capacitã quæ peritoneo circumcluditur, vëtriculum verò quod primũ est alimẽti receptaculum, stomachum græci vocant.

Ventrem inferiorem diuidimus in quatuor partes præcipue anteriores. Nã aliæ præterea sunt laterales, quæ hypochondria & ilia dicuntur: aliæ posteriores, quæ lumbos constituunt.

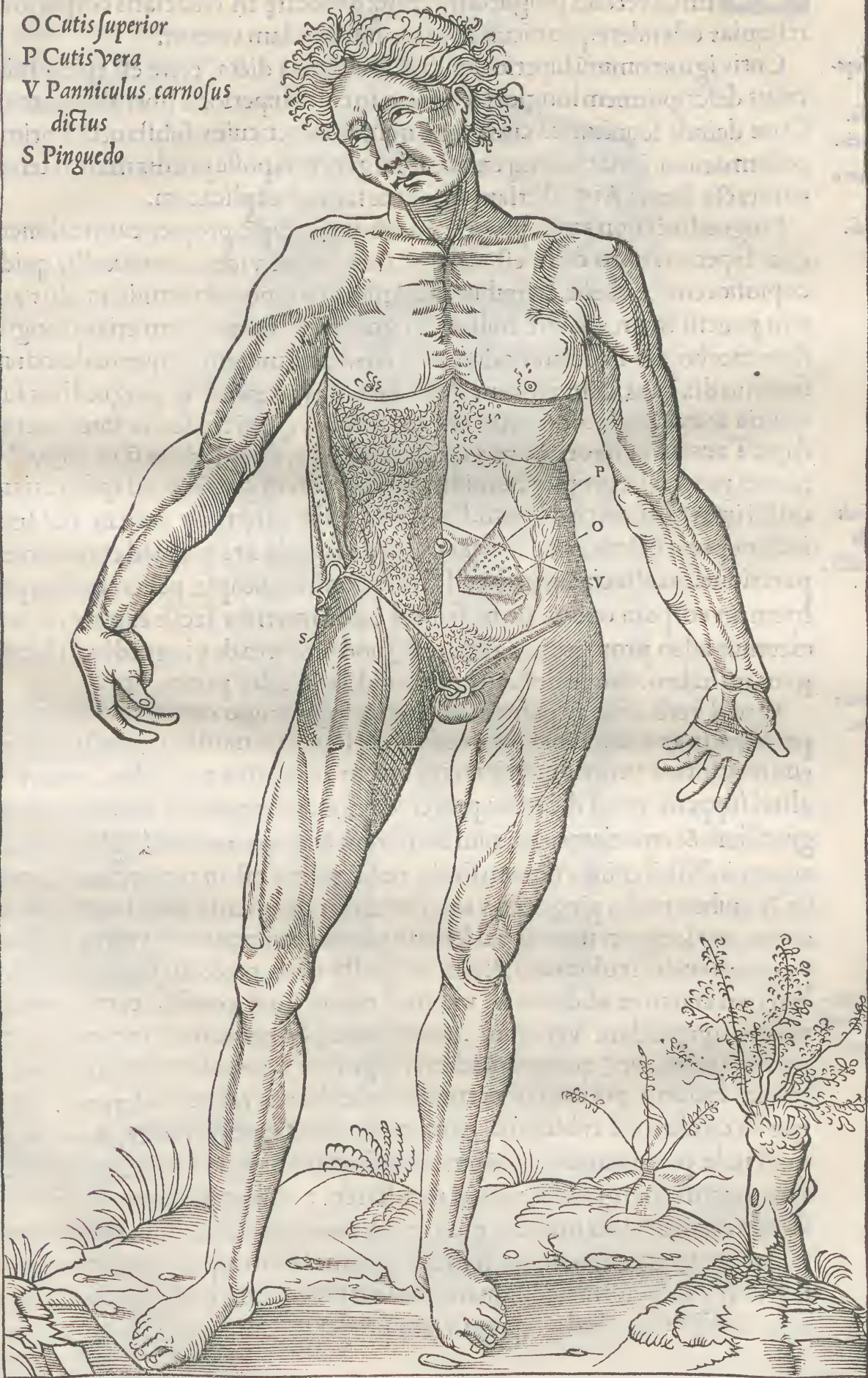
Prima igitur vëtris anterior pars, est circa xiphoidẽ cartilaginẽ: quã tamẽ partem quidã paulo latius extendũt. Ea est, quã vetustissimi medici cor appellauerunt inquit Galenus: quod nomẽ etiã nostro vulgo hodie nõ excidit.

Secunda, in vëtriculi est regione, stomachalẽ appellat, ea ratione qua stomachus pro vëtriculo sumitur: atq; ea quidẽ pars ferè vsq; ad vmbilicũ exporrigitur, in qua etiã parte, pinguis ille aqualiculus generari solet.

Tertiã vmbilicalẽ nominamus quæ circa vmbilicũ sit, superne atq; inferne ad palmæ latitudinẽ. Ab ipsa deinde vmbilici regione ad pubẽ, aliã partem rursus cõstituimus, quã fumen vocat: quòd in ea potissimũ regione vëtris, fumen sit eminentius. Nonnullis etiã imus veter & pars iliaca dicitur, quia superiaceat ileo intestino. Sub his partibus est quod pectẽ vocatur, & pubes: quæ tamẽ ad ventrem inferiõrẽ nequaquã pertinet. Sed nos quorundã ingenijs vbi iam curiosius satisfecimus, ad ipsam cõsectionem aggrediamur.

O Cutis superior
P Cutis vera
V Panniculus carnosus
dictus
S Pinguedo

Cutis, Pinguedo. CAP. II.

PLacet iã quandò partes vètris inferioris exacte discussimus, ipsam confectione aggredi: atq; ea figura, quæ mox præcessit, vtrinq; cutim, itẽ etiam pinguedinẽ: eiúsq; deficcate in emaciatis corporibus reliquias ostendere: panniculum carnosum quidam vocant.

Cutis superior.

Cuticula.

Epidermis.

Cutis vera

Pinguedo.

Excalfacit
pinguedo
per accidẽs.

Panniculus
carnosus.

Quæ sit pan-
niculi carnosus
substantia.

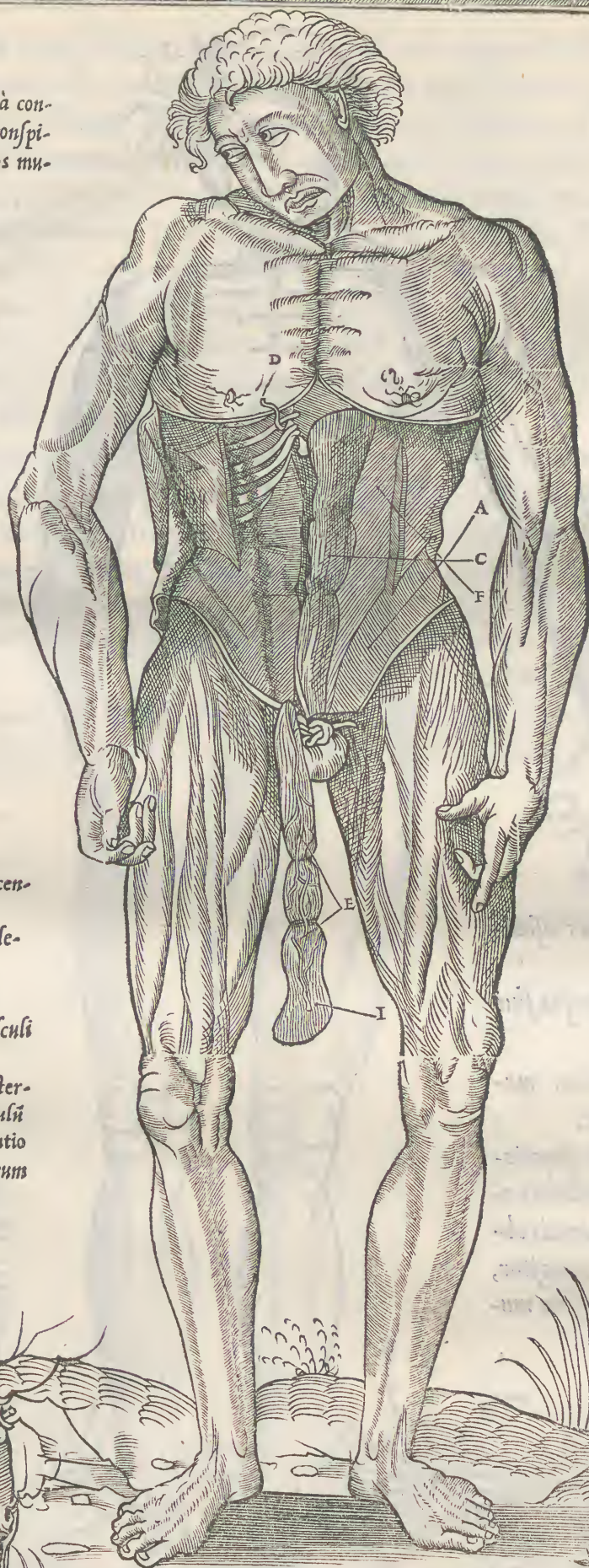
Cutis igitur omniũ superior, quibusdã cuticula dicta, certe est epidermis: cuius descriptionem longiori sermone, in calce superioris libri absolvimus. Quæ deinde sequitur, ea cutis veræ nomen habet: cuius substantiã à prima cõformatione innatã, nunq̃ exacte iterũ generari posse prædiximus, si semel contracta fuerit. Atq; id etiam fusissime iam est explicatum.

Pinguedinẽ (non enim proprie vocabimus adipẽ, propter eam rationem quæ superiori libro dicta est) detecta cute statim vides: in nonnullis quidẽ copiosiore, vt obesis, & quibus nulla morbi vis noxam attulit: in alijs autem, paucissimam, aut ferè nullam: vt gracilibus natura, item etiam longissimo morbo, aut senio admodum cõfectis. Facillime enim (quemadmodum superius diximus, dum adipem describeremus) deperditur pinguedinis substantia & exhalatur: non enim est tam solida, q̃ qui musculis interiacet adeps: Tantum in hac regione ventris inferioris, abundantior q̃ in alijs, est à natura procreata: propter humiditatem copiosam partis, & ad ipsius etiam calidi interni conseruationem. Excalfacit enim pinguedo partem sibi subiectam, per accidens, cum alioqui ex seipsa frigida sit, facta ad cutem comparatione: excalfacit autem haud alia ratione, atque ipsæ pelles, quibus per hyemem corpora operimus, ne scilicet calor internus facile expiret, & aer externus adeo promptè nos afficiat. Quod præterea de pinguedine subiungam, nõ habeo: itaque de hac re plura videto in calce prioris libri.

Quod verò ad eum panniculum attinet, qui vulgo carnosus dicitur, apparetque in gracilibus natura, aut senio & longiore morbo cõfectis, circa eminentiorem ventris inferioris regionem, ad rectos musculos, certe vix aliud suppetit quod dicamus, præter id quod ex frequentiori corporum tum gracilium & emaciatorum, tum crassorum & pinguium confectione nobis apparuit. Nihil enim vnquam simile nobis visum est in pinguibus aut crassis, & quibus multa pinguedo ventri inferiori supertensa esset. In gracilibus autem, aut longiori morbo, vel ieiunio plurimum attenuatis, vtpote quibus pinguedo veluti colliquata, & iam exhausta esset, profecto statim post detractam cutem ex abdomine, vidimus nescio quid confusæ cum extremitatibus quibusdam venarum, arteriarum, & neruorum carunculæ, & ita compactæ, vt (quemadmodum vulgus ait) carnosæ cuiusdam membranæ speciem potius quàm cuiusuis alterius rei referre videretur. Atque ea quidem est substantia panniculi carnosus quem vocant. Cæterum quid inde conijciamus, in prõptu est: colliquatæ pinguedinis reliquias esse, non autem aliud quiddam, quod peculiarem partis appellationem promereatur. Nam si etiam in obesis pinguedinem confeces, sanguinem cõfufum, filamenta item, tum neruosa, tum etiam carnosam introspecies, quorum contextus & exacta forma, colliquata tandem pinguedine conspicitur. Alioqui certe nusq̃ videas. Sed ad epigastrium properandum.

D *Locus in quo vena à con-
cana ascendente, conspi-
citur ingredi rectos mu-
sculos epigastrij.*

A *Obliquus musculus ascen-
dens.*

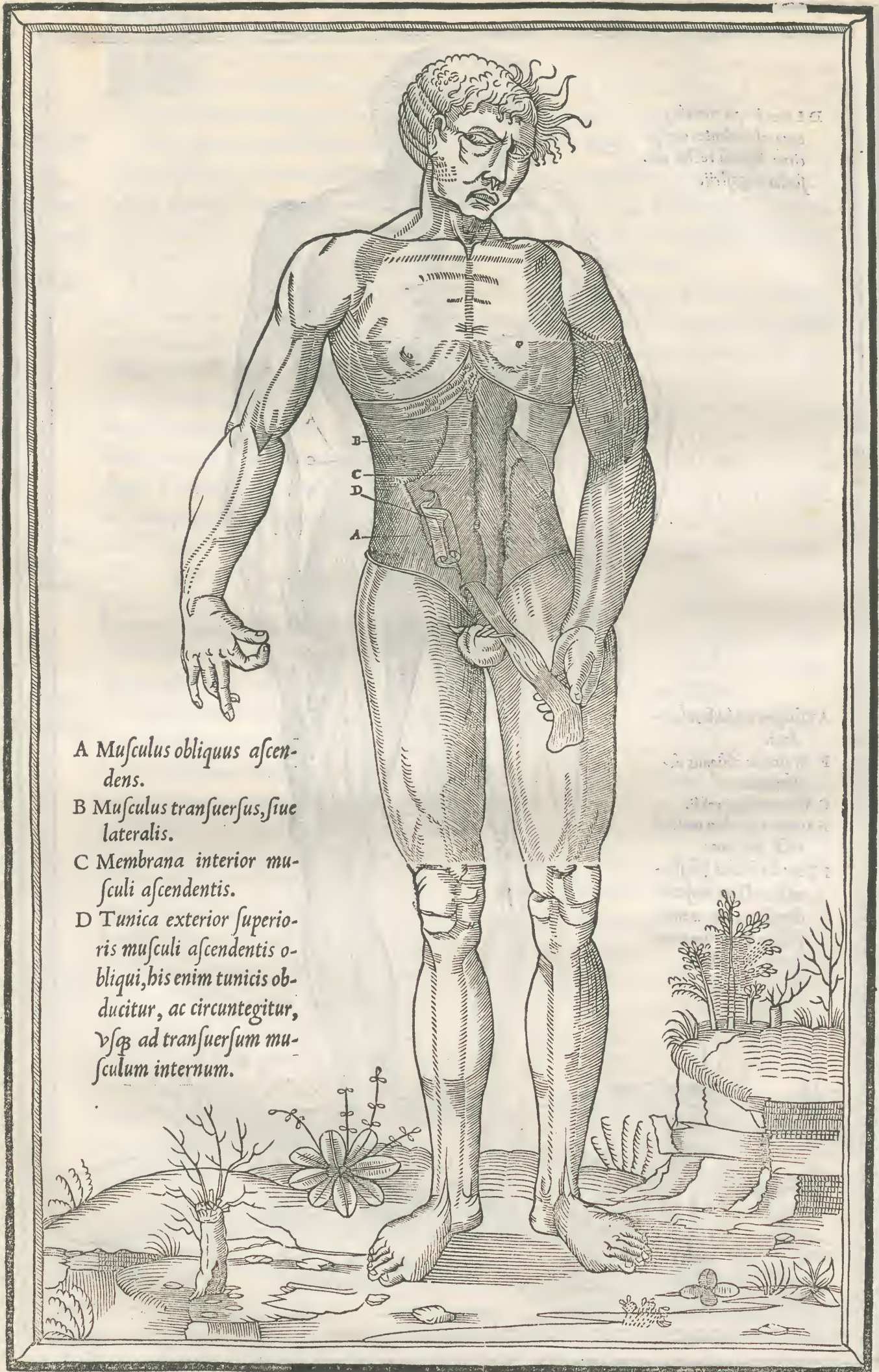
F *Musculus obliquus de-
scendens.*

C *Situs musculi recti.*

E *Interna quaedam musculi
recti divisiones.*

I *Vena à clavibus sub ster-
no, in rectum musculi
demissa: cuius mentio
facta est, in venarum
figura priore lib. I.*

5
D
 Etecta cute, sublato item adipe, sese offert pars musculosa ven-
 tri supertensa, quæ græcis epigastriion appellata est, Latinis ab-
 domen, quòd (opinor) ventrem inferiorem abdat, ac supertegat: Epigastriion.
Abdomen.
 vnde Ciceroni (vt etiam obiter illud dicamus) dicti sunt quidã
 nati esse abdomini suo, non laudi atque gloriæ: quibus maior cura est ven- Abdomini
nati.
 tris alendi, quàm honoris. Itaque epigastriion & abdomen, strictius si su-
 mantur, pro musculis ventri inferiori supertensis sumi debebunt: latius e-
10
 nim interdum patent, & ipsum peritonæum, atque adeo pinguedinem mu-
 sculis supertensam, & cutim: deniq; quicquid intestina circumtegit com-
 plectuntur. Sed de vocabulis nulla nunc altercatio nobis est subeunda:
 quin potius ad rem ipsam celerius decurrendum est.

15
 Superiores igitur figuræ, musculorum epigastrij, qui sunt octo, situm, Figurarũ su-
periorum de-
monstratio.
 & confectionem indicant: quorum hic quoque singularem descriptionem
 paulo longiori sermone attentaremus, nisi in priori libro cum de muscu-
 lis sermo habitus est, fusius id tractatum esset: ad quem locum, lector non
 grauabitur recurrere. Illic enim musculorũ abdominis formam, situm, nu-
 merum, substantiam, connexionem: & huiusmodi cætera accidentia, la-
20
 tissime explicata videbit: vt iam omnino superfluum iudicemus, hic quoq;
 eadem omnia repetere. Cæterum exactam horum confectionis rationem
 tertio libro persequemur. Veniamus igitur ad peritonæum.

A Pars peritonæi superior, quæ
diaphragma constituit.

B Media peritonæi pars, in qua
duplicem ipsius tunicam
conspicias.

C Inferior peritonæi pars, qua
facile intestinū aut epiploon
decidit in scrotum: inter-
dum multis ex causis ab-
rumpitur.

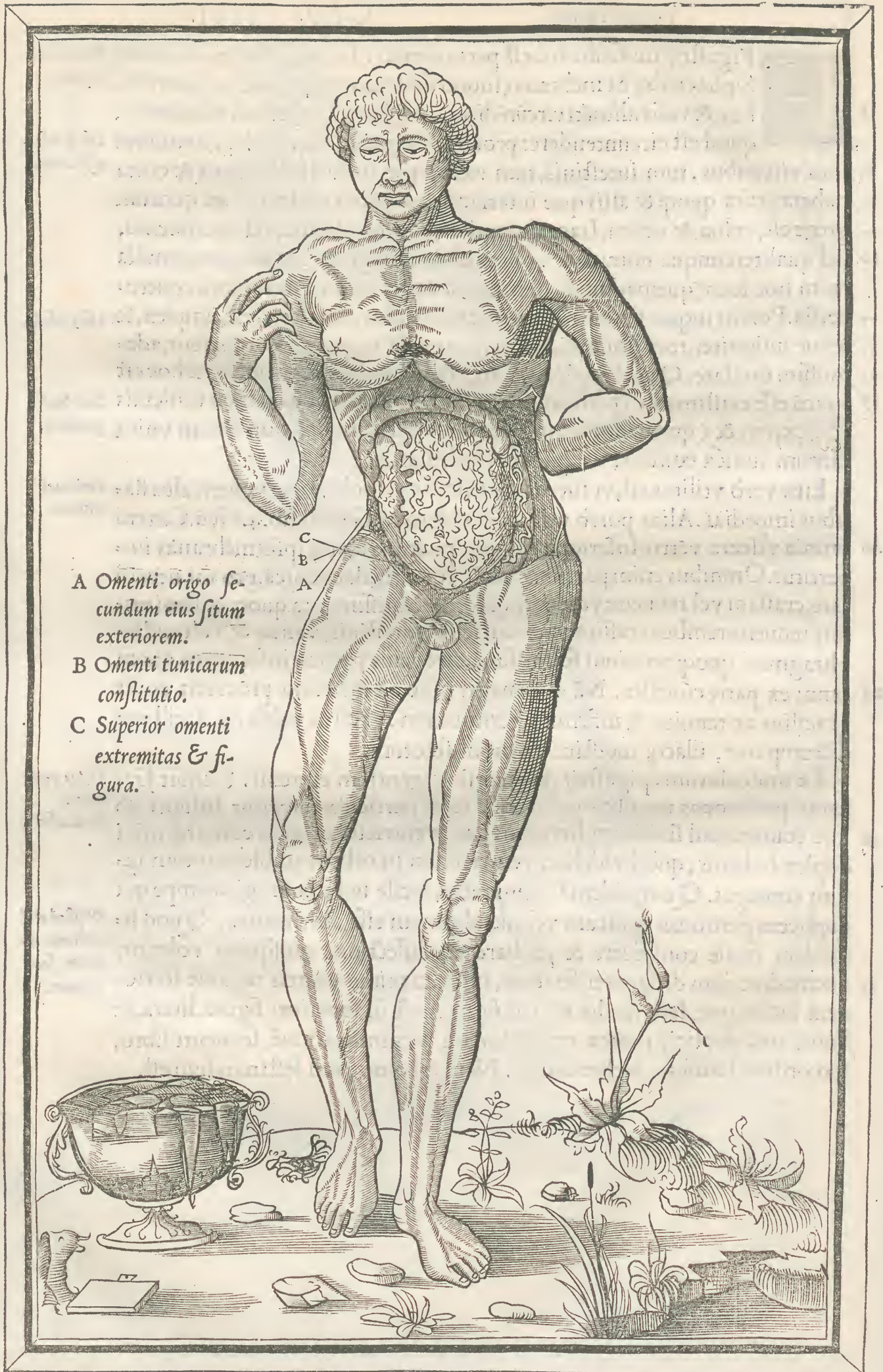

Pigastrij musculis subest peritonæum: Id autē Arabes vocarunt *Peritonæum.*
 Siphac: estq; ea mēbrana (inquit Galenus) quę omnibus interiori- *Siphac.*
 5 bus, & vasis alimēti circūteditur, vnde nomē habet ἀπὸ τῆς περιπέριου,
 10 quod est circumtendere: protenditur enim (inquit idem) omnibus *Lib. 6. admi-*
 tum visceribus, tum intestinis, tum vasis, quę inter diaphragma & crura *nistr. anat.*
 habentur: ita quoq; & alijs quę interiacent omnibus obducitur, ex quorum
 grege est, vulua, & vesica. Itaq; siue tunicā, siue membranā, vel operimentū,
 15 vel qualitercunque nominare volueris, haud magnopere laboramus: nulla
 enim hoc loco (quemadmodū diximus) à nobis inicitur vocabulorū contro-
 uersia. Porrò (inquit Galenus) latis araneorū fibris simillimū est, simplex, & *Lib. 5. admin.*
 tenue insigniter, totū sibi cōtinuū, vnū quoddā ex primis corporibus, ada-
 mussim simile. Quod quidē dictum, vt facilius intelligas: simplex hoc est
 20 vnicū esse existimamus peritonæum cū Galeno: sed duabus tamen tuniculis *Due tunice*
 contextum & (quemadmodum ait) insigniter tenuibus, non autem vnica *peritonæi.*
 tantum tunica constat, vt quidam existimarunt.

Eius verò utilitas est, vt intestina cōtineat: atq; obstat, ne ventriculus fla- *Peritonæi*
 tibus impediatur. Alias porrò utilitates, videto ex Galeni lib. 4. vsuū. Cæterū *utilitas.*
 20 omnia viscera vētris inferioris colligat peritonæū, atq; ipsis mēbranas im-
 pertitur. Omnibus enim partibus sub se cōtentis, dat tunicā, pro sui necessi-
 tate, crassam vel tenuem: vt iecori quidem tenuissimā, ita quoq; & lieni mi-
 nus tenuem: renibus crassiorem, ventriculo, intestinis, vesicæ & vuluæ: dia-
 phragmati quoq; omnium solidissimā, circa eius partem inferiorem, quam
 25 omni ex parte cōuestit. Nā quo magis hinc ad inferiora procurrat, eo fit
 gracilius ac tenuius & infirmius peritonæum: vt circa pubis os, facillime
 disrumpatur, illacq; intestina ruant in scrotum.

Ex musculorum epigastrij transuersim agentium extremis (inquit Ga- *Ortus peri-*
 lenus) peritonæos membrana carnosæ septi particulæ oboritur. Insuper ab *tonæi.*
 30 hoc connexu, ad sinistram, humiliter cum ventriculi orificio coit, atq; inibi *Lib. 6. admin.*
 duplex habetur, quòd videlicet ventriculum in orbem ambiens totum ip-
 sum contegat. Quęquidem Galeni ratio, facile nobiscum agit: nempe qui
 duplicem peritonæi tunicam vel membranam esse affirmemus. Quod si- *Duplicē etiā*
 quidem facile conspiciere & probare ex dissectione quisquam voluerit, *peritonæi tu-*
 35 quemadmodum diligenter fecimus, in ea maxime ventris regione sectio- *niam facit*
 nem faciat, quę ferè media est, cui signata est in superiori figura, litera, B: *Galenus.*
 huius autē duplicis tunicæ exactissimam administrationē, sequenti libro,
 suo ordine fusissime declarabimus. Nam ad omentum festinandum est.

Omentum Latini, veteres Græci epiploon siue *επιπλωον*: Barbari
 5 zirbum adipinum appellauerunt, id postremū ex peritoneo natum
 quod omnibus interioribus circumtēsum, ipsis intestinis, atq; adeo
 visceribus superuehitur & supernatat, vnde illi nomen. Id enim significat
 græcis verbum *επιπλωω*. Eius autem substātia partim membranæa est, partim
 adiposa, venis & arterijs permultis vndecunq; circumtexta: vnde nō imme-
 10 rito appellauit Aristoteles omentum, membranam aut seuosam aut adipo-
 sam. A partibus autem peritonæi, quæ à lumbis vtrinq; ascendunt sibi in-
 vicem occurrētibus, ad gibbosissimam & altissimam regionem ventris, or-
 tum habet: quo in loco magnam arteriam secundum longitudinem dorfi
 extensam inuenit, à cuius vtraq; parte, multas productiones in sui substan-
 15 tiam accipit: venas autē non quidem à vena caua quæ illi assidet in ortu, sed
 à vena porta recipit: insignes etiam ramos, ab eo qui ad lienem pertinet
 processu, sibi mutuatur: plurima quoq; adipis portione constat, qui quidem
 ex sanguinis calidiore excremento concrefcit, atq; ob id calidum admodū
 omentum existimatur. Nam propter membranæ densitatem (inquit Ari-
 20 stoteles) quod sanguine alimenti transmissum colatumque est, id pingue
 esse necesse est: tenuissimum enim hoc est, & calore loci istius concoctum
 pro carnosa & sanguinea coagmentatione in seuum aut adipem euadere
 necesse est. quod pingue cum calidum sit, calor autem vim cōcoquendi ha-
 beat, ideo natura abutitur omento, ad cibi meliorem concoctionem, vt fa-
 cilius celeriūsq; cibus concoquatur. Excalfacit enim ventriculum mirum
 25 in modum (inquit Galenus) vnde fit, vt quibus propter vulnus ablata est
 pars aliqua epiploei (inquit idem) ij frigidiorē ventrem sentiant, minus
 concoquant, pluribus operimentis & fomentis opus habeant, si præsertim
 insignis & effatu digna quantitas ablata fuerit. Porrò autem duplicem tu-
 nicam, à duplici peritonæi plexu accipit omentum: quarum vtraque densa
 30 est, hoc est solida & compacta, subtilis tamen: venis & arterijs permultis
 conspersa. Sed subiecta omenti portio (inquit Galenus) pauciores venas
 & numero & magnitudine obtinet. Cæterum omnes hæ particulæ, sibi mu-
 tuo continuæ sunt, ac corpus vnum, quod est omentum, constituunt. Figu-
 ram autem habet marsupij, & sacculi, aut peræ, vsq; ad vesicæ regionem:
 35 atq; eam formā retinet qualis est scuti in cuspidē efformati, cuius orificium
 quod fundo ventriculi cōiunctū est, inferiori sui portione (parietē nonnulli
 vocant) ab ephyssi, ad lienem, sub fundo ventriculi protenditur: quo in
 loco venas & arterias suas accipit, quemadmodum in portæ descriptione
 40 dicturi sumus: altero verò pariete (vt dicunt) qui superior est, ab ea regio-
 ne quæ cæco intestino vicina est, per coli intestini superiorem & eminenti-
 orem partem ad sinistrum renem ferè producitur. Quale sit id, & vnde
 præcipue oriatur, habes iam ex Galeni sententia. Quod præterea dici po-
 test, id quidem ex alijs scriptoribus requirito. Nam ad intestina ve-
 niendum.

Omentum.
 Epiploon.
 Zirbus adi-
 pinus.

Substantia.

Lib. 4. cap. 4.
 partium ani-
 malium.
 Ortus.

Lib. 4. cap. 3.
 partium ani-
 malium.

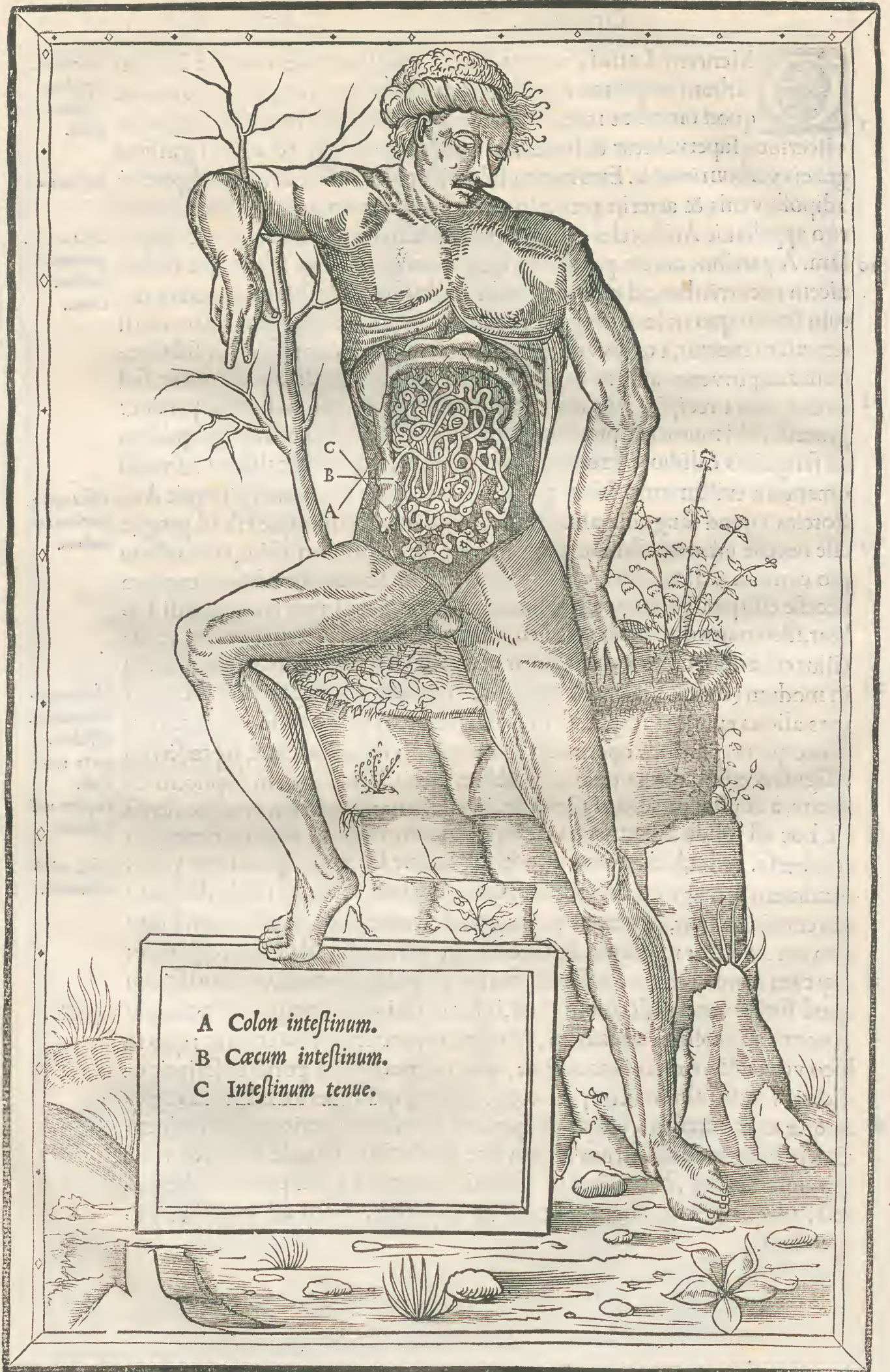
Lib. 2. tempe-
 ramentorum.
 Officium.
 Sexto me-
 thodi.

Duplex omē
 ti tunica.

Lib. 6. admi-
 nistrationū.

Productio.

Intestina. CAP. VI.

Intestina, quæ nonnullis interanea vocantur, à natura primum facta ad anadosim & distributionem alimenti. vnde instrumenta anadosæos siue redditionis ab antiquis appellata sunt: quapropter villis tantum transuersis constituta ad expulsionem. Ijs autè à natura duplex data est tunica, partim vt virtus excretoria valentior esset, partim vt vix afficerentur, nempe disenterijs, icterico morbo, tenasmo & cæteris huiusmodi morbis. Proinde tertiam habent tunicam à peritonæo, quod partes sibi subiectas (vt dictum est) circumuestit. Sed hæc quidem tunica facilius in recto, colo, & cæco intestinis diuidi & agnosci possunt, quàm in ileo, ieiuno, & ecphyssi, in quibus tribus postremis adeo sunt subtiles & tenues (etiam si tot filamentorum generibus contextæ sint) vt difficillime admodum separari queant. Habent præterea intestina venas plurimas, quas meseraicas vocamus: per orbiculos intestinorum sugentes chylum, per quas venas fit attractio alimenti à ventriculo concocti, ad ipsum hepar. Id enim certum est, in vnumquenq; intestinorum orbem, nerui vnius, venæ, & arteriæ portunculam distribui. Plurimas enim venas habet intestinum ileon, pauca admodum rectum. Cæterum intestinorum motus naturalis est, neq; enim ab aliquo præpediri potest. Habent & genuinam facultatem alteratricem, ventriculo ferè similem: nempe dum chylum ad se missum primum præparant, deinde quod præparatū est, in suam substantiam conuertunt: qui secundus fuit naturæ scopus in intestinorum conformatione: noluit enim tempus aliquod otiosum relinqui dum chylus per ipsa delabatur: Quam ob causam circunuolutiones plurimæ intestinis factæ, ad cibi contactum, & substantiæ ipsius. Poterat enim natura statim post pylorum, anum subdidisse, aut ventriculum alium intestinorum vice effecisse, quem admodum in quibusdam animalibus videmus: sed nõ fuisset adeo perfecta coctio. Quinetiam intestinorum circunuolutiones, chylum diutius remorantur, alioqui cogeretur homo perpetuo cibum assumere, & continuo excernere: quemadmodum in plerisq; voracibus animalibus videmus, quibus vnum tantū est intestinum, idq; rectum, neq; circunuolutum. Quamquam certe non est quod intestina plura esse proferamus quàm vnū: nomina enim varia indita sunt propter variam substantiam, formam & situm, quæ à ventriculo ad anum videmus. Vt alia dicantur intestina subtilia, alia crassa, alia etiam recta ab ipsa forma: alioqui profecto vnum tantum est intestinū, in seipsum circunuolutum, sed variam formam, ac substantiam, pro circunuolutione obtinens: vnde etiam plures denominationes habuit.

Statim enim à pyloro (quod vulgus portenariū vocat) id intestinū breue, recta descendens, versus dorsum, in dextra ventris inferioris regione, à græcis, itè etiā dodecadactylos, latinis duodenū appellatur, à longitudine duodecim digitorum. Ad id verò intestinum, nulla vena meseraica pertinet.

Quod inde sequitur, tres brasciatas extesum cōplectens, ieiunum appellatum est, semper enim vacuum inuenitur, neq; minimum quidem cibi in se retinet, propter vasorū multitudinē: quæ breuia, lata, & ampla, à mesaræo in sui substantiā implantata, chylum penè adhuc crudum & inconcoctum

M.j.

Intestina.
Interanea.Tres intesti-
nis tunice.Vena ad in-
testina atti-
nentes.Motus inte-
stinorum.
Facultas.Nõ esse plu-
ra intestina.Pylorus.
Portenarium
Ecphyssis.
Dodecada-
ctylos.Duodenum.
Ieiunum.

exugunt: atq; ea quidem vacuitas necessario sequitur, nempe propter anadofim & bilis citissimam euacuationem.

Ileon.
Tenuis. Aliud porrò quod octo brachiorum longitudinis est, à græcis εἰλεόν (vnde de iliaca passio) à Latinis subtile siue tenue appellatum est, ab insigni tenuitate. Sed & hæc tria intestina, latiori appellatione dicuntur etiam tenuia: sunt enim reuera alijs qui mox sequuntur tenuiora.

Cæcum.
Saccus.
Monoculus. Proinde autem in dextris ilibus, sub zona, atq; adeo sub ipso rene dextro, collocatū quod cæcum appellatur, quia nullum exitum habeat in inferiori sui extremitate: vnde vulgo saccus dicitur, & monoculus. Primum autem est eorū quæ crassa dicuntur, à maiori capacitate & amplitudine, ac tunicarū spissitate: Aristoteli pinguia, propter pinguedinem quā in se recipiunt, vt mox dicemus. Id autem intestinum cæcum, in nonnullis auibus duplex inuenitur ad actionis vehementiam.

Colon. Omnium postea latissimum & magis cauum mox subsequitur: ab omnibus propterea colon appellatum, vnde colicus affectus. Videturque alia intestina quodammodo ambire, & circum ipsa ferri.

Incipit à cæco intestino, & super fundo ventriculi sursum delatum, tandem ad sinistrum renem descendit. Cæterum præter superiorum explicatorum intestinorum naturam & conformationem, permultos habet sinus sibi inuicem ad duorum, trium, aut eo amplius digitorum longitudinem succedentes, pinguedine intus refertos.

Rectum. Postremum est quod rectum dicitur, & ad anum rectà fertur: non enim in spinam deuoluitur quemadmodum neq; alia intestina: sinus habet veluti & colon: sed pauciores, minus copiosa pinguedine refertos. Sub rene sinistro ad ossis sacri extremū producit. Amplum est, vt plurimum vacuum, vt aliorū excrementa, dum exonerantur, facilius excipiat. Tres habet musculos in sui extremo, qui quidem vel per tenasum, aut alia quauis ratione si semel coniderint aut resoluti fuerint, manibus adiutricibus egent. Est & alius musculus rotundus circa intestinū rectum, qui sphincter à stricgendo vocatur quasi strictorius, reprimit enim excrementa ne sponte exeat. Hic autem ab erodente bile si quando conuulsionem patiat, spontaneasalui deiectiones inducit. Sed de his musculis post eam figuram quæ de vasis spermaticis erit, abunde tractabitur: illicque formam ipsorum exacte ostendemus.

Recta intestina.
Subtilia. Conferamus iam omnia in summā quæ de intestinis diximus: & breuiter dicamus, intestinorum alia esse recta, cuiusmodi est duodenum, cæcum, & quod rectum proprio nomine appellatur. alia spiris conuoluta, qualia sunt ieiunum, ileon, & colon. Alia itē tenuia, siue subtilia, cuius substantiæ sunt duodenum, ieiunum, & quod tenue propria appellatione dicitur: alia crassa, qualia sunt cæcum, colon, & rectum.

Crassa. Quod superest, ex figuris quæ mox subsequuntur docebimus, antequam ad mesaræi descriptionem veniamus.

Interpretatio characterum in præcedente figura
designatorum.

- A Intestinum rectum.
- B Pylorus, Ecphysis. 5
- C Implantatio pori bilem flavam deferentis in ecphysim.
- D Fundus ventriculi.
- E Venæ atque arteriæ in mesenterio, lactes vocatæ.
- F Alter porus à vesicula fellis in ventriculi fundum, circa principium ecphyseos.
- G Truncus venæ portæ: & initium suæ dispersionis. 10
- H Vas à vena porta in intestinum rectum implantatum, subtus demissum, quod postea latius explicabitur.
- I Implantatio vasis à liene deferentis atram bilem ad orificium ventriculi: cuius ortus sequenti figura describetur, O.
- K Vas insigne, à ramo portæ ad lienem, sub ventriculo delatum: ex quo nascitur vas 15
superius notatum. H. Id situm est inter splenem & mesenterium: ex quo eodem oritur aliud vas, ventriculi fundum ferè vndiq; ambiens.

Mesenterium.

CAP. VII.

Mesenterium siue mesarçum, id vniuersum dicitur quod est ab hepate ad intestina, quasi intestinorū medium. Constat autē venis & arterijs & membranis tenuibus has concludentibus, itē glandulis permultis carnosis in sui medio positis, & circa eius extremitatē infernam, quæ est ad intestinū colon: Præterea etiā venis & arterijs infinitis, quæ quidē latinis lactes appellatur, q̄ chylū adhuc crudū ex vētriculo sua facultate eliciant. Gaza autē in Aristotelē, lactes pro mesarçō cōuertit, estq; (inquit) membrana pertendens, cōtinua de intestinorū tenore ad venā vsq; maiore & aōrtam: plena venarū multarū ac frequētium, quæ ab intestinis ad venā maiorem portamq; permeant. Probus grāmaticus, lactes pro gracilibus intestinis sumpsit. Sed non est hic longius de vocabulis disceptandum.

Quod autē ad venas meseraicas attinet: Sciendum est, eas portæ ramos esse: qui fugunt à ventriculo substantiam cōcoctam, quā chylum vocamus, vt in hepar & intestina transferant. In his enim venis, chylus qui prius à ventriculo albus fuerat effectus, assumit rudem quandam sanguinis speciē, vt medius sit quodammodo colore & consistentia ad ipsum hepar, priusquam ad illud ingrediatur. Pallidum enim primum, deinde ruffum, mox flauum, postmodum rubrum efficiunt chylum ipsæ venæ, priusquam in hepar transferant, vt inde perfectior fiat.

Mesenterium (inquit Galenus) à situ appellatū, mesarçon autē à peculiari substantia, nam & medium inter intestina sitū est, & omnes venas ex iecore in se descendentes, vnā cū arterijs & neruis in orbē complectitur, quemadmodum intestina singula. Vbi igitur vasis & intestinis obtenditur, simplex est: vbi verò propter ligamentū ipsa interiacet, nō amplius indumēti vsu sed copulæ, qua duplex est, exhibet. Porrò mesenterij arteriæ & venæ, quæ veluti radices in gibbam anfractuum partē inseruntur, inuicem coeunt, ceu in arboribus radices, ad vnum omnes principium perueniunt. Venæ quidem à iecoris portis, in vnum colliguntur: arteriarum principium inter diaphragma & renes habetur. Hæc ex Galeno.

Quæ verò carnea & glandulosa substantia pancreas à græcis dicitur: ea sub fundo ventriculi reperitur, inter hepar & lienem, sub vētriculo iuxta ecphyfim, quam vndiq; cōplectitur: permultos habet exterius apparētes tuberculos, ad quos facilē venæ & arteriæ cōfirmantur, vt plerasq; glandulas in vnum concretas existimes figurā habentes veluti fungi cuiusdam arboribus adnascantis: oblonga est, turbinata ac cōpressa eius forma, secundum ecphyfim: à simis iecoris ad lienem producta. Ea autē glandula certe præter multas vtilitates, colligat epiploon, ne subduplicetur, & in se concidat aut conuertatur (inquit Galenus) firmat præterea venarum & arteriarum diuisiones aliarum glandularum more.

Ventriculus.

CAP. VIII.

Ventriculi vocabulum ad plura cōmune fecit Galenus, vt iam supra diximus: peculiari tamen significatione, pro eo sumitur quod vulgus nostrum, stomachum vocat: Atqui stomachus propria dictione, superius os ventriculi, antiqui appellauerunt, quod quidā etiam ventriculus.

Mesenteriu.
Mesarçon.

Lactes.

Lib. 4. cap. 4.
partium animalium.Venæ meseraica.
Chylus.Lib. 6. adm.
nistratiōnū.

Venarum & arteriarum mesarçei ortus & productio.

Pancreas.

Ventriculus.

- Cardia.* *καρδια* hoc est cor abusiue nominabāt, vnde cardialgia, cordis affectum, pro morfu oris vētriculi, cui est maxima cum ipso corde affinitas, sumpserunt. Atq; id quidem matronæ nostræ vulgo adhuc retinent: vt oris ventriculi affectus, cordis dolores appellent: Ventriculi quoq; vocabulum sumant etiam pro matrice, cuius affectum, ventriculi dolores nō verentur 5 appellare: propter quandam matricis cū ventriculo sympathiam.
- Substantia.* Ventriculi substantia ferè omnino neruosa est, tunicis mollibus, crassis, & densis constans, ne frangi periclitetur. Habet autem tunicas duas, quarū externa, quadā carne cōfusa: interna verò omnino neruosa est, quēadmo 10 dum in parergo quod sequenti figura subiectum est facile videbis ad literam, B. Atq; id quidem à natura factū esse indicauimus, ad diuersas actiones obeundas. Nam ventriculus, alimentū attrahit, retinet, & expellit, quapropter tribus villorum generibus cōtextus est, rectis quidē ad attractionē cibi, obliquis ad retentionem, transuersis ad expulsionē. Directos villos habet interna tunica, transuersos externa, obliqui vtriq; communes sunt: per 15 quos villos maxime duo illa ventriculi tergora inuicem connectuntur. Infunt præterea internæ vētriculi tunicæ, permultæ rugæ circūqua; discretæ, & tuberculis veluti quibusdam granis ex ipsa ventriculi substantia concretis aspersæ, quibus facilius cibus retinetur, ne tam cito elabatur, eosq; potissimum videas in vtroq; ventriculi latere, maxime dum ieiunus est. Ex- 20 terna verò ventriculi tunica pulpam habet quandam carneam ad chylum excalfaciendum, & calorem augendum in ventriculo, dum chylus conficitur: quæ enim carnosæ sunt, plurimum excalfaciunt, eo quòd multum habeant sanguinis: quēadmodū superiore libro dictū est, dū carnis substantiā explicauimus. Adiecta est insuper ventriculo tertia tunica, carnosæ illi de 25 qua sermo erat supimposita, quæquidē à peritoneo est, ad dispathiā visceris.
- Connexio.* Colligatur ventriculus primum cerebro per neruos in eius orificium superius implantatos: ori, per œsophagum: cordi, per arterias: hepatis & lieni, per venas: omento, ab interiori sui parte: dorso, à posteriori.
- Situs.* Situs est sub diaphragmate, vtrinq; hepar & lienē habens: hunc quidē ad 30 sinistrum, illud verò ad dextrum latus: posteriori verò sui parte arteriæ maioribus incubat, anteriori colon intestinum & epiploï partem superiorem habet, quibus omnibus partibus vndecūq; ventriculo circumpositis, augetur ipsius actio: & ab his plurimum excalefit. Eius orificium superius, in sinistram partem quodammodo inclinare videtur (inquit Galenus) idq; 35 interdum stomachum appellat. Nam est quando stomachum pro œsophago sumat: interdum pro eo meatu, per quē splen eructat bilem atram in ventriculum. Nonnunq̄ etiam emulgētes venas stomachos vocat. Itaq; (inquit) stomachus cōmune est quiddā ad plura. Ceterū inferius orificium vētriculi vulgo portenariū (vt iam diximus) græcis & Galeno, pylorus si- 40 ue ianitor appellatur: ad dextram quidem situs, satis à fundo remotus, & semicirculi cuiusdam formam seruans, anteq̄ inferne decidat: ne quid chyli inter coctionem & ebullitionem facile diffiliat. Est igitur pylorus initium ecphyseos, seu intestini duodeni: qui tantisper apertus est, dum cibus post coctionem exit: dum autem in ventriculo concoquitur, tum semper occlu- 45

6. vtilitatum

Stomachus.

4. vtilitatum

7. vtilitatum

4. vtilitatum

lib. 4. sympt.

cap. 2.

Portenarium

Pylorus.

fus est: quapropter à natura circa sui initium factus est angustior, quàm vbi paululum processit, ad maiorem retentionis & occlusionis vim.

Cæterum duo nerui à sexta cõiugatione orti, in superius ventriculi orificium implantantur, ad dignotionẽ tristantium, & sensum exquisitissimũ, quo certe ea pars præter alias insigniter est prædita. Recipit & aliam nerui propaginẽ, à primis & superioribus colli vertebris, inferne protensam: quæ plurimũ tum ad sensum tum etiam ad motũ iuuatur. Porrò nutritur, ab eo sanguine qui per venas meseraicas in eius fundum distribuitur. Truncus enim ille venæ portæ, qui à parte sima hepatis nascitur, diuiditur præcipue in septem ramos: quorum alij ad epiploï nutritionem extenduntur, alij distribuuntur in intestina: sextus ramus in lienem, septimus in ventriculum inseritur. quemadmodum fusissime docuit Galenus, & nos quoq; in sequentibus suo loco apertius explicabimus.

Nerui in ventriculum.

Vene in ventriculum.

Lib. 5. vtilit.

Ventriculi munus & officium est, chylosis, hoc est cibi in chylũ conuersio & coctio, chylicationẽ vulgus vocat. quod munus vt probe exequeretur, data est illi à natura carnosa quædã pulpa in secũda sui tunica, circa fundũ (vt diximus) quæ etiam facta esse facile iudicatur ad hepatis vtilitatem: ne dum durior fit interdum inferioris ventriculi partis substantia, propter repletionẽ, facile siquãdo aut currimus aut dextro lateri incumbimus, hepar offenderetur. Abusa est enim natura ad latera ventriculi, hepatis & lienis vicinitate, quorũ ope plurimũ excalescit quod in ipso cõtinetur. fit em̃ coctio à calido: alioqui quum neruis cõtextus esset ventriculus, imbecillã omnino ex sese habebat facultatẽ. Est præterea illi à natura datus quidã meatus venosus à liene, per quem eructat melancholicum humorẽ in ventriculum, ad excitandam appetentiã, veluti omnes autumant: nam siue ad expurgationẽ lienis, siue ad appetentiam vetriculi id fiat, haud maxime laboramus. Id autẽ facile credimus, tum vehementer appetere vetriculũ, cum atra bilis in eius fundum eructat: nam eo sapore acido & acri qui à bile atra est, corrugatur os superius ventriculi, atq; inde appetentia concitatur. Quinetiam humor melancholicus ventriculum roborat, dum sua acerbitate & aciditate cogit & constringit eius internam potissimum tunicam.

Munus ventriculi.

Pulpa carnosa vetriculi.

Meatus à liene in vetriculum.

Appetentia vetriculi.

Addemus etiam illud, quod ad ventriculi descriptionẽ attinet: in multis corporibus nos vidisse duos meatus excretorios à folliculo fellis, per quos bilis flaua excerneretur. quorũ alter in ecphysim prope ieiunum intestinum mittebatur, ad faciliorem excretionem: alter qui priore minor est, in fundũ ventriculi inferebatur, paulo supra pylorum, quod idem se vidisse affirmat Galenus. Atq; hinc est quod ait, quosdam inueniri, qui bubulam minori negotio quàm saxatiles pisces conficiant: nam id fit (inquit) quoniam hominibus quibusdã bilis ex iecore ad intestina defluens in vetriculum regurgitat. Hinc etiam fit, vt quidam ieiuni, bilem flauam puram euomant tertio quoq; die, aut etiam quotidie: quòd si id non faciant, accidit vt subuersionibus ventriculi, vomitionibus spontaneis, & interdum syncope tententur. Sed vereor, ne paulò liberius hoc loco digressi simus.

Meatus à vesicula fellis in vetriculum.

Lib. 2. temper.

*Lib. 1. alimen-
torum.*

M. iij.

Superior iecoris
 lobus inuersus hic in-
 telligatur, vt mani-
 festiores sint portæ
 & folliculi fellis in-
 sertiones.

Explicatio characterum in interiore proximæ
figuræ parte designatorum.

- 5 A Triangularis panniculi à diaphragmate pendentis anterior facies, de qua membrana suspenditur hepar.
- B Diuisio meatuum cum folliculo fellis prodeuntium: & ad hunc pertinentium.
- C Corpus, siue truncus venæ portæ, in simis hepatis.
- D Diuisiones venæ portæ, quæ maiores apparet, exempta mesenterij substantia: præter arterias tamen, & nervos, & quicquid aliud superest.
- 10 E Meatus à porta in fundum ventriculi insertus: notatus in hac eadem figura. D. super trunco, quem humi proiectum vides, & in superiori. K.
- F Venarum tum à porta, tum à iecore soboles in splenem deductæ.
- G Portæ ramulus ad intestinum rectum means, in superiori figura notatus. H.
- H Locus in quo porta desinit ac diuiditur in infinitos ramos, permultis glandulis confirmatos, & ad intestina demissos.
- 15 I Venæ emulgentes, à caua ad renes deductæ.
- K Pori deferentes vrinam à renibus in vesicam.
- L Corpus vesicæ.
- M Extremitas œsophagi dissecta, iuxta diaphragma.
- 20 N Figura, situs, & forma lienis.
- O Ortus vasis à liene, deferentis atram bilem, in orificium ventriculi: cuius implantatio, superiore fig. descripta est. I. in ventriculo humi proiecto. C.

Eorum characterum qui super arboris trunco signati sunt
in anteriore figura explicatio.

25

- A Orificium ventriculi, siue implantatio œsophagi in ventriculum: quo in loco permulti nervi à sexta coniugatione desinunt.
- B Membrana ventriculi interior, reuulsa superiore. ea est multo nervosior quàm superior, quæ quo magis ad fundum ventriculi vergit, eo carnosior ac spissior esse conspicitur.
- 30 C Meatus in superiori figura notatus. I. quo defertur atra bilis à liene in orificiū ventriculi.
- D Meatus à porta in fundum ventriculi, qui chylū crudum attrahit, in superiore figura. K. notatus.

Hepar. CAP. IX.

Consectoriam methodum obseruantes (quemadmodū institui-
 mus) à mesarēi & ventriculi descriptione, tandem ad iecur veniendum:
 quanquā nonnulli sint qui splen ante ipsum hepar cōsecent. Sed nos
 Galenum sequuti, atq; adeo eam rationem quam tertio libro subinde ape- 5
 riemus, iecur spleni præponendum duximus.

Hepar.

Iecur itaque latini, græci hepar, sanguinis officinam vocarunt: in quo vi-
 scere præcipue naturalis & nutritoria corporis nostri facultas consistit. Est
 enim venarum & sanguinationis principium: à sanguine autē omnes cor- 10
 poris partes vel mediate vel immediate nutriuntur. Itaque venarum nulla
 insignis diuisio in ipso hepate facta (inquit Galenus) ad meliorem sangui-
 nationem, non autē discretionis causa, vt voluit Erasistratus. Meatus enim
 plurimi & angusti à natura in hepate ideo facti, vt substantia quam per ve-
 nas meseraicas à ventriculo attrahit, perfectius elaboretur ac concoquatur.
 Quinetiam vt facilius chylus attractus immutetur: venæ illæ quæ infinitæ 15
 in ipso hepate sunt, omnium tenuissimas tunicas habuerunt. Atque hæc est
 hepatis officij siue facultatis descriptio.

Nulla vena-
rum diuisio in
hepate.Facultas he-
patis.

Situs.

Quod autem ad eius situm attinet: notum est, ipsum quidem ventriculo
 infidere, & incubare sub diaphragmate ad costas mendosas, suisq; lobis dex- 20
 tram partem ventriculi amplexari. Suspēditur autem de ipso diaphragma-
 te, quodam veluti membranoso perpendicularo (sic enim nostri vocant) for-
 mam habente aliquantulum accedentem ad triangulum. Cæterum hepar
 (in hominibus præcipue) dextram sedem occupat: sed nō æque in omnibus
 animalibus: nam (quemadmodū Herophilus scripsit) in lepore sinistrae par-
 ti magis incumbit. Sed dextri quidem situs in homine rationem reddit Ga- 25
 lenus in libris Vtilitatum, quod hepar liene dignius & nobilius sit: quapro-
 pter etiam ipso liene superiorem locum obtinuit. Est enim lien veluti quod-
 dam hepatis expurgatorium.

Perpendicularo.

Magnitudo.

Lib. 6. admini-
strationū.

Substantia.

Magnitudo iecoris, omnibus quidem non est æqualis, nam inter omnia
 animalia proportione sui, homo habet maximum: sed & hominum qui sunt 30
 magis timidi & gulosi, ijs Galenus ait maius esse ac amplius, ac numerosio-
 ribus fibris distinctum hepar quàm alijs.

Porte iocino-
ris.

Apophyses

Iecoris substantia, sanguini euaporato increffatōq; similis est: nutritur
 enim crassissimo & magis feculento sanguine: hæc autē substantia (quam
 siue carnem, siue cum Erasistrato parēchyma appelles, perinde est) stipatio- 35
 nis modo omnibus inter vasa scissa regionibus exponitur. Siquidem à por-
 tis iocinoris, qui dicitur locus (inquit Galenus) in quem omnes venæ colli-
 guntur: in singulos lobos vel fibras quotquot fuerint, venam vnam grandē
 produci deprehendes, quæ ceu caudex arboris in multos ramos, ita etiam
 hæc in multas alias exiles venas diffinditur: deinde rursus illæ in multos 40
 veluti furculos, atq; hi demum furculi, in multa ceu germina quedam tenuia
 desinunt: vt tota hepatis substantia, venis infinitis, & coagulato quodā san-
 guine constare videatur. idem quoque fit à vena caua in superioribus ieco-
 ris partibus. Porrò autem, ne sanguis qui elaboratur in hepate, interdum re-
 gurgitet, facti sunt à natura quidam veluti exortus, & apophyses membra- 45

narum, quæ huiusmodi periculo obsint, quemadmodum in corde valuulæ ad spiritus conseruationem. Cæterum neque ipsa substantia hepatis caret arterijs, quæquidem à parte ipsius inferiori ingrediuntur, iuxta venam portam. superior enim pars iecoris minus indiguit arterijs, propter diaphragma, quodquidē, cum respiramus, satis ipsum ventilat. Ad hæc inseritur nervus quidam paruus, à sexta coniugatione procurrens in hepatis ambientem membranam, ad dignotionē tristantium. Inuoluitur enim hepatis substantia, tunica admodum tenui, quam à peritoneo accipit, per quod inuolucrum omnibus partibus adiacentibus colligatur.

*membranam
in hepate.*

Arterij in hepate.

Nervus ad hepar.

Tunica hepatis inuolucris.

10 Figura hepatis partim gibbosa est & læuis (nempe quæ diaphragma attingit) partim caua, & sima, atque inæqualis, quæ præcipue ventriculo insidet: quæ figura, rupium præcipitio non est absimilis. Porro gibba pars, in acumen quodammodo fastigiatur, ne scilicet diaphragmatis facultati & officio noceat, quod est respiratio. ab ea autem parte vena caua (quemadmodum à sima,

Figura.

15 ma, vena quæ porta dicitur) ortum habet, de quibus mox dicturi sumus, ubi connexionem absoluerimus. Loborum insuper numerus ad hepatis figuræ contemplationem referri debet: fibras plerumque Galenus vocat, quæ in quibusdam plures, in alijs pauciores inueniuntur, pro ventriculi in quolibet corpore magnitudine inæquali. Sunt enim secundum ventriculi magnitudinem 20 multiplices, nam cum ipsius excalfaciendi gratia præcipue facti sint lobi, certe plures esse debuerunt, si quando capacior & amplior fit ventriculus. Itaque in quibusdam corporibus, ne fibras quidem habet, sed ex toto rotundum, minusque rectum conspicitur: in alijs autem, ac multis quidem, duas: in nonnullis etiam tres, & quatuor, nonnunquam & quinque, habet. Quot autem sunt lobi, 25 totidem esse puta primas venarum caue & portæ diuisiones, in vtraque ipsorum loborum parte.

Lobi hepatis.

Connectitur ventriculo & omnibus intestinis venarum beneficio, & tunica ea colligatis, quæ à peritoneo ducit originem: diaphragmati autem, per venam cauam, & quoddam ligamentum quod continuum est cum hepatis tunica, & ea quæ inferne ipsas phrenas succingit: Robustum quidem id est, 30 ne rumpatur in vehemēiori motu: ab eo enim ligamento dum erecti stamus, hepar de diaphragmate suspenditur: id vulgo pandiculū appellatur siue suspensoriū. Cordi præterea cōsentit hepar, arteriæ cōsortio, & per diaphragma: etenim caua vena, à gibbis hepatis ad cor ascendens (vt mox vberius docebimus) commune habet cum iecore durum crassumque tum inuolucrum tum 35 ligamentum. Cæterum etiam cerebro copulatur, neruorum beneficio: lienem, per vas venosum, à quo ipse lien feculentum sanguinem ab hepate attrahit.

Connexio.

Ligamentum hepatis.

Suspensorium hepatis.

40 Dicendum est nunc de partibus hepatis generalioribus: nempe vesicula fellis, venarum & arteriarum productionibus, quæ tum à sima tum etiam à gibba eius parte producuntur: inde verò ad lienem sermo traducetur.

Vesicula fellis.

CAP. X.

45 **M**Aiori iecoris fibræ, ab eius caua, vel sima parte, adsuitur vesicula quædam bilis flauæ susceptrix, quapropter à græcis κύστις χοληδόχη dicitur, nonnulli fellis folliculum appellant. Ea superfluum humorem ab hepate attrahit, calidum, & admodum acrem, per meatum quæ-

Cystis.

Folliculus.

dam angustum, qui vasis cuiusdam venosi similitudinem habet: ac subinde eundem humorem excernit per alium porum in ecphysin: qui porus interdum duplex est, quemadmodum in ventriculo diximus: conijcitq; suam bilem, partim in fundum ventriculi, ad expurgationem eorum quæ huic post absolutam concoctionem inhaerent: partim in ecphysin, ad pituitæ & excrementorum quæ in intestina quotidie cõfluunt expurgationẽ: amara enim & acris cum sit bilis flaua, certe potentissime deterget. adeo nihil est in corpore, quo non vtatur natura ad alicuius rei vtilitatem: vt etiam ipsa excrementa ad multa vtilia esse dicas. Ea est bilis flaua (à colore sic dicta) quæ hepaticalorem addit, vnde antiqui amorem in hepate præcipue consistere iudicant. Eam bilem, nonnulli fel, alij choleram vocarunt, vnde cholera morbus dictus, redundantis bilis flauæ regurgitatio in ventriculum & intestina. Simplici constat tunica, omnibus villorum generibus miro naturæ artificio contexta: nempe ad attractionem, retentionem, & expulsionẽ, quemadmodum est in ventriculo dictum. Connectitur autem cordi per arteriam quam ab eo assumit: cerebro item, per neruum: hepaticæ qua ratione diximus. Sed ad venas, quæ in simis hepatis partibus sunt. Nam de ventriculo plura qui volet, desumat ex bonis authoribus.

Portæ iecoris. CAP. XI.

Portas iecinoris (vt iam prædiximus) Galenus appellat, eum locum in quem omnes venæ colliguntur: quo in loco (inquit) maximum venæ os reperies, quod nostri venam portã appellant, in omnibus animalibus, sanguinẽ præditis: in quod orificium si specillum demittas, inuenies tanq̃ radicem aliarum venarum, in infinitos ramos & germina per totam hepatis substantiam diffundi: ab inferna autem parte in septem ramos diuidi: quorum vnum circa fundum ventriculi, & dextram eius partem quæ iecore integitur, reperies: duos alios epiplooo infidetes videbis, & per eius substantiam in ramos infinitos subinde diffundi. Est præterea quartus ramus, ad lienem missus. Duo alij, mesenterio distribuuntur, iuxta glandulam pancreas appellatam. Septimus ad finem intestini recti cõspicitur. Sed id si quidem vberius explicatum voles, petito ex Galeno. Nunc enim dicendum est nobis de caua vena quæ gibbis ac superioribus hepatis partibus infidet.

Vena concaua. CAP. XII.

A gibbis hepatis partibus, quibus diaphragmati applicatur, prodit maior, & sola omnium vena: quæ est veluti truncus & corpus aliarum omnium, quæ sanguinem repurgatum & elaboratum suscipientes, in omnes corporis partes demittunt. Ea, concaua siue caua à latinis, à græcis cœlis appellatur. Statim autem vbi iecur egressa est, in duos insignes ramos diuiditur: quorum minor, sursum per diaphragma penetrans extollitur, maior deorsum secundum vertebra inferiores tendit, magnæ arteriæ accumbens. Cæterum de eorum ramorum alijs productionibus, non est quod hic amplius dicamus: vberius enim & latius de ea re tractatũ est libro superiore, quàm vt aliam hoc loco diligentiam requirat. Itaq; de liene nunc dicendũ.

Lien. CAP. XIII.

Splenē græci, latini lienem appellauerunt, fæculenti sanguinis, qui ab hepate profuit expurgatorium: quapropter inferiorem & indiguiorem, nempe finiftrum in corpore locū sortitus est. Eius facultas est, fæculentū sanguinē ab hepate per vafa à portis attractum alterare, & apud fe, atq; adeo in fuæ carnis fubftantiam (quam aliqui parenchyma vocant, hoc est, affufionem) ad tempus tantisper adferuare, donec naturæ impulfu, aliò excernatur: quod munus vt facilius ac cōmodius obeat, multas atque adeo magnas arterias à corde mutuatum est hoc vifcus, imò etiam maiores quàm pro fui magnitudine: à maiore illa aorta prodeuntes, ftatim vbi diaphragma exceffit: quemadmodum priore libro in anteriore venarum & arteriarum figura notauimus ad literam, e: atque harum quidem arteriarū munus est, paulatim ipfum fanguinem craffum, terreum & melancholicum incidere & extenuare, vt commodum fiat illi nutrimentum. Quod autē ex nutritione reliquum est, tanquam inutile ad nutritionem, id proprie melancholicus fuccus à quibusdam, ab alijs atra bilis dicitur: quo excremento vfa est natura, quemadmodum & bile flaua, ad concitandam in ore ventriculi appetentiam. Est enim meatus quidam communis à liene ad os ventriculi, per quē eructatur bilis atra, quæ acerbitate & aciditate fua ipfum ftomachū corruget, ac constringat, vnde appetentia. Quod præterea de liene dicendū effet, id diligēs lector ab aliorū fcriptis accipiat. Nam eius magnitudinem (quæ ferè manus hominis extenfæ est, vel linguę bubulæ, item etiam neruū quem accipit à fexta coniugatione, quemadmodū alia vifcera fub diaphragmate contenta, præterea membranam quam à peritonæo accipit (veluti etiā reliquæ partes) cōnumerare, fuffra id à nobis factū effe videretur: Cum ea omnia, adeo fint vel mediocriter in re anatomica exercitatis communia: vt neminem exiftimemus reperiri, qui hæc ignoret. Nos autē, quemadmodum iam fæpe polliciti fumus, trita hæc, ficco pede ftatuimus percurrere.

Vafa emulgentia. CAP. XIII.

Riusq; renes defcribamus, de ijs venis & arterijs dicendum est, quæ veluti quædam aortæ & concauæ germina in renes inferuntur, vt per venas ferofa humiditas à fanguine fecreta deferatur: per arterias, vitalis fpiritus eò cōfluat, & arteriofi fanguinis quod ferofum est. A maxima enim tum vena tum arteria, duo vafa infignia, vtrinque fcilicet vnū demittuntur in ipfos renes: quorum quod dextrum est, hoc est, in dextrum renem infertum, fuperius est finiftro: quod verò finiftrum, dextro inferius: ea autem vafa à ferofis humoribus alias omnes venas & arterias totius corporis expurgāt. Vena autem cōcaua, priusq; in lumbos descendat, primum vicinis fibi partibus exiles impertit furculos, quorum omnium maximos in fingulos renes inferit. Atq; hi quidem furculi in renes demiffi, vulgo emulgentium, hoc est fanguinis ferum deferentium venarum nomen retinent: fub qua appellatione etiam fubaudiuntur arteriæ. Adeo parens natura omnibus excrementis diligentiffime prouidit, vt quæ craffiora effent post elaboratum in hepate fanguinem, in lienem: quæ biliofa & acriora, in folliculum fellis: quæ ferofiora, in renes deriuaret: de quibus mox agendum est.

Renes. CAP. XV.

*Utilitas re-
num.*

*Venis suum
serum inesse.*

Enum in corpore ea est vtilitas quæ & lienis : hic enim (vt diximus) crassa & fæculêta sanguinis excrementa , illi ferofiora & bili flauæ commixta tum à iecore, tum etiam à corde attrahunt, vnà tamen cum aliquantula sanguinis portione, qua præcipue nutriuntur. Neque vero interim erunt dicendæ aliæ venæ, suo sibiq; proprio sero vacare, quod ceu quoddam nutrimenti vehiculum in ijs inest: alioqui sanguis sua gravitate & lentore difficillime partes omnes, ad quas nutriendas mittitur , permearet. Id autem facile in sudoribus conspicias: nempe eadem sudoris quæ & vrinæ ratio est, sunt enim terciæ coctionis excrementa: atq; inde fit, vt quibus plurima per sudores defluit humiditas, eos parum admodum meiere necesse sit. Idem etiã si cupias apertius tibi ob oculos proponi , videto post sectam venam, sanguinem qui paulisper constitit: numquid huic supernatet humoris cuiusdam bile flaua tincti, haud multum ab vrinæ colore distantis. Sunt igitur renes ob hoc à natura facti, vt sanguinis vberiore humiditate & ferositatem (quam dicunt) eliciant, quam deinde (vt mox docebimus) per vrinarios meatus in vesicam transmittant.

situs.

Adiacent renes ab vtraq; parte venæ concauæ, parum sub hepate , ad lottium expurgandum: quanq̃ horum quidem alius semper alio altior conspiciatur, siue is sit dexter, siue etiam sinister, nam hunc & illum in varijs corpo-

*Ren vel dex-
ter vel fini-
ster alio al-
tior.*

ribus indifferenter eminere conspeximus. Porrò id à natura factum coniecimus, ad perfectiorem actionem obeundam : ne si ex diametro sibi inuicem obiecti fuissent, alter actionem alterius facile præpediret. Alterum itaq; renem altero altiore iure fecit natura, vt quod ab vno rectius aut diligentius fieri nequit, facile tandè ab alio fiat. quanq̃ tamè meminimus nos aliquãdo

*Vnus ren in
cadauere.*

vidisse in quodam cadauere (cui disseccãdo Ioannes Vasseus eruditiss. medicinæ professor apud nos præesset , vt partes corporis humani in scholis publicis de more interpretaretur) vnum tantum renem in medio spinæ exacte situm, eumq; maximum, vt lienis ferè magnitudinem excederet. Nimirum id in natura monstrum quoddam esse iudicauimus, quemadmodum in ple- risque alijs partibus sepe ludere solet. Sed & hoc nobis haud ita pridem maiori admiratione dignum est visum , in alio cadauere, ex ijs qui nobis priuatim disseccandi proponebantur: vtrūque renem non iam amplius seruasse mādregoræ feminis figuram, sed duas habuisse cavitates veluti crenas quafdam in sui parte interiore quæ ad cauam est venam: quarum vtraque crenarum vnum vreticum emitteret: quasi verò duplicem renem in vna & altera corporis parte iudicare posses: ab vtroque enim rene duo admodum conspicui vretices prodibant: neque ij quidè minores aut tenuiores , quàm qui soli in alijs corporibus conspici solent, qui tamen circa os pubis antequam vesicam ingrederentur in vnum coire conspiciebantur . Vt mirum naturæ artificium (non enim iam appellare ludum licet) in cuiusq; corporis constitutione facile admirari oporteat: quæ cum nihil ab re faciat, tamen illud imprimis nobis tanq̃ arcanum relinquit contemplandum, cuius ratio sibi tantum esset comperta.

*Duplex cre-
na in vtroq;
rene.*

substantia.

Renum substantiã, sunt qui inter glandulas ponant: Galenus, cum eos

inter viscera connumeret, certe à glandibus separat: sunt qui renes glandulis paulò solidiores esse velint. Propria enim eorum substantia, caro est quædam densa & solida, nihil sentiens, præterquam in interiore sui parte: & capacitate, qua serum expurgat: quæ capacitas sensu quodam obtuso prædita est, ob neruum quem à cerebro assumit, qui quasdam membranulas attingit & veluti tunicas in ipsa parte interiori renum, quæ cõtinuæ sunt partibus venæ emulgentis. Neque verò, præter has, aliud colatorium requirito quod nonnullis commentum placet. Ipsa enim emulgentia vasa, sanguinè serosum in renum substantiam deducunt: à quo postea quæ renes quicquid purioris sanguinis inesset, in sui nutrimentum exhausserunt: quod præterea reliquum est, planè serosum, id in communem internamque sui capacitatem excernunt atque exprimunt: vt per meatus vrinarios ad vesicam confluat.

Sentit itaque ren, sed non vsque adeo exquisite, vnde illud ab Hippocrate dictum, In renem dolor grauis. Cæterum quot meatus habeant renes quibus sanguinem & serum attrahant, vix etiam acicula discernere possis. Tanta enim in eorum substantia insita est vis attrahendi & excernendi: vt vel sine venæ cauæ contactu serosum excrementum protinus attrahant & excernant. Hinc fit vt Galenus affirmet quosdam vini helluones, amphoras integras cum ebibissent, parem ferè potus mensuram per vrinas excreuisse. Taccendus erit hoc loco quorundam mos, qui dum integros dies compotates mensis assident, facile ostendunt quanta sit vis renum in humano corpore. Inde illud est dictum de Bonoso imperatore suspeso, non imperatorè sed amphoram pendere: vt qui dum viueret tantum meieret quantum bibebat.

Vreteres. CAP. XVI.

Meatu vrinarios græci vretères vocant. Sunt autem vasa serum sanguinis expurgatum & percolatum in renibus, ad vesicam deferentia, vt inde excernatur. Interim tamen caueto, ne pro vretèribus, poros vreticos dicas. Porus enim vreticus Galeno, est meatus per quem vrina excernitur ab ipsis renibus in vretère: Vretèr autè eidem authori est vas ipsum, per quod (vt diximus) vrina transfertur & ducitur in vesicam: quod (inquit Galenus) quidam anatomici contenderunt, an venam an arteriam appellare deberent. Constat enim vna tunica, quemadmodum venæ, non tamen ita gracili, sicut illæ: Porrò exteriorè rem quandam tunicam à peritoneo habent vretères, quam si abstuleris, & ipsos libeat iuxta longitudinem dissecare ad vesicam vsque, tum vesicæ substantiæ similes apparebunt. Quinetiam ipsa vasa obliqua quodammodo, ad vesicam pertinent, & huiusmodi (inquit Galenus) operculum internæ vesicæ regionis sortiuntur quales in peristerijs syphones appellati. Atqui hoc operculum, non à vesicæ substantia diuersum est, sed corporis ipsius vna quædam portio, simul cum eius forma tam eleganter coccinnata, vt ab ijs solis adaperiatur quæ per meatum deferruntur. Incipiunt itaque hæc vasa ab ima regione, vbi peritoneum magnis vasibus obtèditur. Atque hæc pauca de vretèribus ex Galeni sententia collegimus.

Absoluenda est vretèrū processus ratio, vt inde vesicam attingamus. Vretères igitur in vesicam obliquo itinere inseruntur: & incidunt maxime circa eius collum. Per eos enim meatus, renes veluti in lagenam quandam vrinam demittunt.

Sensus renū
Meatus.Vis attracto
ria renum.Bonosus impe
rator.Meatus vri
narij.Lib. 5. vtilit.
partium.Porus vreti
cus

Lib. 6. adm.

Tunica vre
teris.Vretèrū pro
cessus.

Vretèrū via.

obliqui itaq; implantantur vsq; ad internā vesicæ capacitatē, & tunicā di-
 ,, scindūt, ac dirimunt, quæ tunica cū excremēta intrò deferuntur, tū euertitur
 Lib. 5. vtilit. & aperitur: reliquo verò toto tempore (inquit Galenus) accidit poro, & con-
 ,, trahitur, & exquisitum quoddam fit operculum eidē poro, vt nō solum hu-
 ,, moribus impossibilis sit regurgitatio & relatio in vrerere, sed etiā spiritui. 5.

Vesicæ. C. A. P. X V I I.

Vesicemunus

Esica à natura propter renes facta est, nepe quæ serosum sanguinis
 excremētū, à renibus expurgatū, & percolatū fusciperet p̄ vrinarios
 meatus, de quibus paulo atē diximus: illudq; cōtineret aliquātis per
 pro ipsius naturæ volūtate, ac deinde excerneret p̄ collū pudēdo continuū. 10.

Substantia.

Dne tunica.

Vesicæ substantia, planè neruosa est, præter eius collum, quod est muscu-
 losum. Duabus autē tunicis cōtextitur, rigidis quidē ijs, & tenuibus, quia con-
 coctionē non operātur: partes enim quæ cōcoctionē operantur, tunicis po-
 tentioribus cōuestiuntur. Prior igitur vesicæ tunica, telæ aranæ similis est,
 neq; sibi propria, sed à peritoneo nata. Aliā præterea habet internā mēbranā 15.

omnibus villorū generibus contextā: ad suas omnes, quas cū alijs partibus
 cōmunes habet, actiones facilius obeūdas. Cæterū datus à natura ipsi vesicę
 ad eius porū inferiorē (nepe in colli principio) musculus quidā ipsum con-
 stringens atq; adeo totū ferè collū ambiens, præcipue circa eius colli exortū:
 nā quò magis ad virgam virilem inclinatur (quæ est extrema pars sui) eo 20.

Sphincter
musculus

magis minuitur, & veluti in pennæ cuiusdā extremū definit, vel natura con-
 fractæ, & cuius caulis tantū supremus abscisus sit, vel etiā sua spōte diuisæ,
 qualis est hirūdinis auiculæ cauda: atq; hic quidē musculus à græcis sphin-
 cter à cōstringēdo appellatur. Is enim premēdo eū meatū & orificiū per quod
 vrina emittitur, facit vt celerius ipsa procurrat. Atq; hæc demū est naturę in 25.

Duplex vide-
tur sphincterCur in para-
lysi vrina spō-
te nō pro-
fluat.

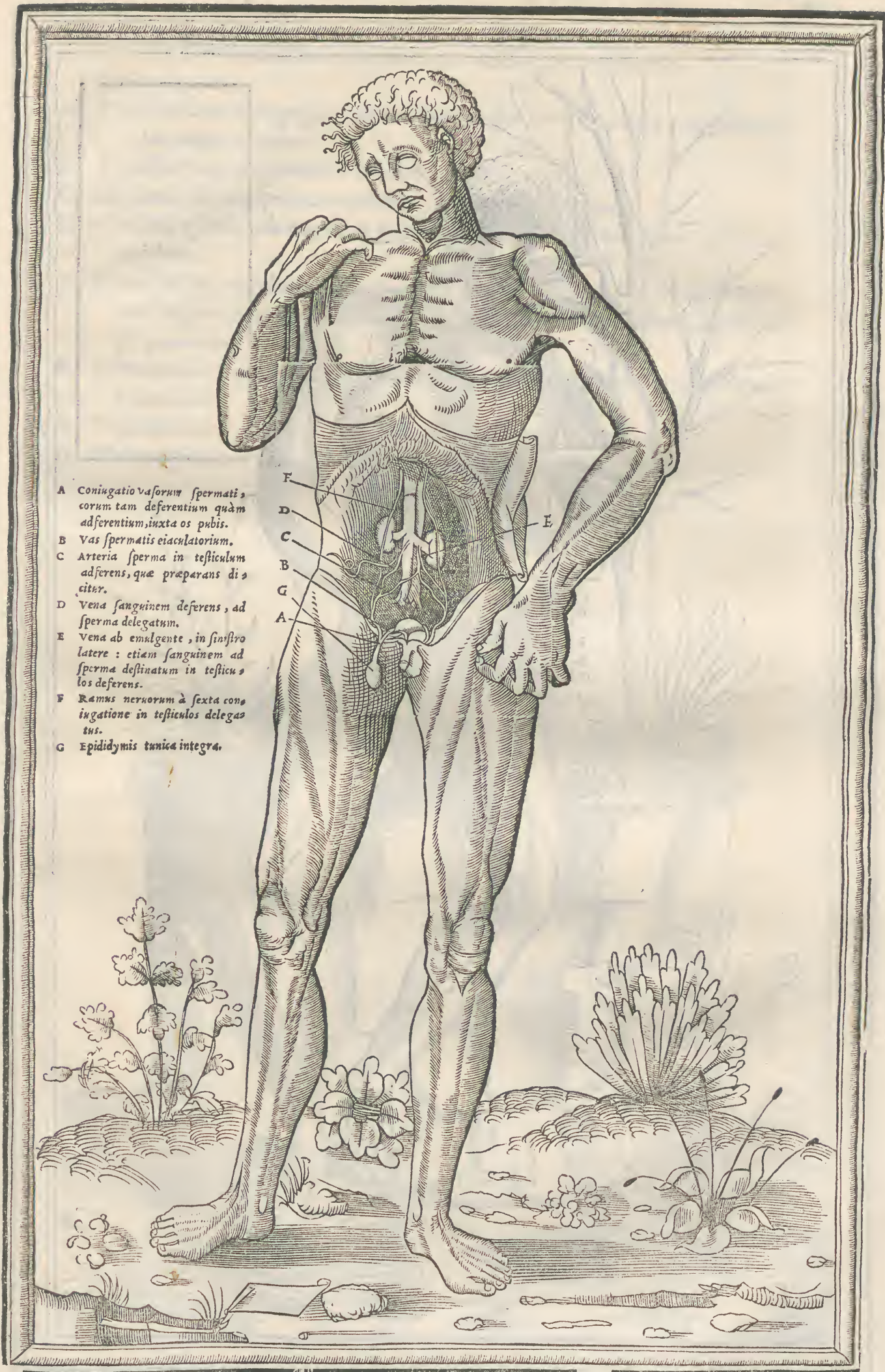
suis operibus mira cōsideratio. Vesica enim, & vrinā excipit per suos poros,
 & aliquātis per cōtinet, vt nō semper & cōtinue cogatur excernere, & præter-
 ea siquādo excernat, celeriter & cū quodā impetu id faciat: ne siquādo à bile
 flaua aut pituita vitrea vrina acrimoniā quandā cōceperit, ipsum collū mu-
 sculosum mordeat & erodat. Filamēta retinet sphincter musculus vtrinq; ob- 30.

liqua, sursum versus exporrecta, vt facile iudicare possis eū esse duplicē, col-
 lū vesicæ per mediū ambientē: etsi id merito dici nequeat. Munus tamen ha-
 bet quasi duo essent musculi, ab vna origine filamēta vtrinq; producentes.
 vnde nihil tibi mirū videri debet quòd in paralyfi, quæ alterum tātum la-
 tus occupet, vrina sponte non profluat, etsi tantum hic tibi videatur vnus 35
 musculus. Fit autem hoc neruorū beneficio, qui ab vna & itē altera parte, in
 sphinctera inferuntur, vt id præter institutum obiter sit declaratum.

Vasa ad vesti-
cam nutrien-
dam pertinē-
tia.

Quādo autē vesicę nulla est data facultas attrahēdi sanguinis ad sui nutri-
 tionē, vnā cū seroso excremēto: ob id à natura habuit vasa quædā in suū col-
 lū inserta. Tria enim vasa vtrinq;, in collū vesicę implātātur, nepe duę venę, 40
 duę arterię, & totidē nerui, quę per totā illius substātiā diffusa, nutrimentū &
 sensum præbēt. Hi autē nerui (quæadmodū libro superiore diximus) ab osse
 sacro prodeūt: sūntq; satis magni: vt admodū neruosa dicēda sit colli vesicæ
 portio. vnde illud est Hippocratis, vesicę collū semel dissectū difficillime ad-
 modum coalēscere. Diximus de vesica satis. Nunc ad vasa feminaria. 45

Notarum quas superior figura designat explicatio.

- A** Productio & item progressus in parte corporis dextræ venæ & arteriæ præparantium,
 5 à sua origine ad nates.
B Productio vasorum spermaticorum lateris sinistri.
C Implicatio vasorum spermaticorum inter se: peritonæo ea inuolvente.
D Glandula testiculo adnata, & ab eo dependens: ad quam initium habet vas sperma-
 eiaculans.
 10 **E** Procursus vasis eiaculatorij dicti, ad parastatas: item parastatum situs, forma, & impli-
 catio vasis eiaculatorij dicti circa ipsas, quo ad tandem ad commune vas quod in caule
 est producatur.
F Communicatio vasorum eiaculatoriorum vtriusque partis, in commune vas caulis virilis
 desinentium.
 15 **G** Testiculus dexter, sua membranula adhuc conuestitus.
H Testiculi sinistri membrana propria ab eius substantia reuulsa & detecta.

N. ij.

Vena
Arteria

Vasa feminaria (quæ tū etiam cum græcis spermatica appellare poteris) duo sunt vtrinque: vena vna, & arteria vna: vtraque longa, ampla, lata, profunda, varicosa & sinuosa, præcipue circa testes. In vena præparatur idoneus sanguis, ad spermatis generationem: in arteria, præparatur spiritus ad eundem finem.

Ortus vasorum ad spermata attinentiū.

Quod autem ad eorum ortum & productionem attinet. Sciendum est, ea à maioribus internis vasis ortum ducere, sed tamen varie: vt dextri lateris vasa, non inde nascantur, vnde & ea quæ ad sinistrū latus attinent: quæ propter nonnullis placuit incertum illis ortum attribuire, propter incompartam sibi venæ & arteriæ situs rationem. Vt igitur ex nostro sermone lector certi quid agnoscat, atque intelligat: attendat diligenter, venam sper-

Ortus venarū ad spermata attinentium.

ma præparantem, quæ dextri lateris est, paulò sub emulgente oriri, ab ipsa caua quæ illic subest: eam autem quæ ad sinistrum latus attinet, ab emul-

Arteriariū ad spermata attinentiū ortus.

gente sui lateris prodire. Itaque vides quemadmodum ortum variant. Arteriæ verò, tam dextri quàm etiam sinistri lateris, longiuscule ab ortu venarum prodeunt: nempe iuxta aortæ diuisionem, quæ prima in partibus infernis dicenda est. Neque certe quemadmodum de venis præparantibus dictū est, ita etiam dextra arteria à sinistra variat exortum, aut abinuicem longius absunt: sed si vtramq; vasorū productionē obserues, adeo inter se simile reperies, vt illic dicas vel arteriam maximam quodammodo diuidi, vel propaginem ex se (quod etiam facit) producere, quæ propago vtrinque arteriam vnam efficiat spermata præparantem.

Procurfus vasorum ad spermata attinentiū.

Cæterum supradicta hæc omnia vasa, quæ præparantia vocauimus, inter peritonæi membranas feruntur, tuto quidem. quo in loco primas circumuolutiones (quas Galenus commemorat) faciunt: etiam sanguinem commutare incipiunt: vt tum quidem albescentia exterius, intus autem semiexanguia conspiciantur: quousque tandem ipsa vasa per illum regionem delata, ferè ad os pubis perueniant. Nam illic quidem communem tunicam, siue operculum, tam vena, quàm arteria, item etiam neruus (de quo postea dicemus) accipiunt: ab interna peritonæi membrana, quæ maxime adiacet ipsi spinæ. Itaque hæc omnia simul obuoluta, iam tum secum pubis os inequant, & deorsum elabūtur ad testiculos, iuxta quos exacte collocata, ad epididymida vocatam tunicam alligantur, de qua postea vberius. Atq; hæc tū quidem vasa præparantia vulgo dicuntur, siue adferentia, nondum autem spermatica: sanguinem enim (quemadmodum diximus) nondum planè elaboratum, ad testes adferunt, à quibus tandem in spermata conuertitur. Illic vasa feminaria laxa & remissiora effecta, dum testes ambiūt, in rugas quasdam & spiras contrahuntur: quas varicositates vulgus vocat, Herophilus, vt refert Galenus, *μαρσάτιες κισσοειδείς*, hoc est varicosos siue varicosiformes parastatas.

Tunica, vasa præparantia operiens.

Vasa præparantia.

Circumuolutiones sub testiculis.

Parastate, varicosi.

In his diutius immoratur sanguis ad spermata delegatus, neque iam amplius ruber apparet, qualis in primis circumuolutionibus prædictis (quæ sunt sub renibus) syncerus conspiciebatur: sed tum quidem fit albior, & in spermatis substantiam quodammodo conuertitur, atque ita præcoquitur in vasis id humidum, quod deinde suscipiunt & exugunt ipsi

testiculi vt concoquant: exugunt autem, quemadmodum refert Galenus, per complures fistulas, & tenues meatus qui ex vase seminario ad testes pertinent. Sed & hæc substantia iterum elaboratur, dum vasa à testiculo sursum ascendunt, & tum quidem ea non dubitant aliqui vasa spermatica nominare (inquit Galenus) in quo ascensu vt firmiora sint, & facilius ascendentia figuram suam retineant, glandulam habet manifestam, ipsi testiculo adnatam & veluti additam, ac connexam à natura, ad ipsorum vasorum sursum meantium fulcimentum: quam glandulam nostri chirurgi didymum (non inepte mea sententia) vocitant: de qua in testiculorum explicatione fusius.

Abhinc autem sursum ex utroque latere, ascendit vas vnum spermaticum, iam non amplius deferens aut præparans appellatum, sed eiaculatorium dictum, hoc est semen à testiculis transsumens, vt postmodum emittat: quod quidem vas communi membrana à peritoneo assumpta, ipsis deferentibus & descendētibz, annectitur: quousq; tandē ad superiorem ossis pubis regionem perueniat: quo in loco à deferentibus seiunctum, eam vesicæ circumferentiam ambit, quæ à suo latere est: vt tandem decumbat in eam partem, in quâ vesica recto intestino connectitur. Atque illic quidem, ipsa eiaculantia vasa, latissima, & ampla admodum fiunt, permultasque venulas & arteriolas (siquidem ita nobis loqui liceat) sibi comites habet: quo in loco paraftatas efficiunt, in quibus tandem perfectissime sperma elaboratur. Sunt autem paraftata, numerosissimi vasorum sperma eiaculantium anfractus, permultis glandulis conspersi, inter rectum intestinum & vesicam siti, in quibus albissimum sperma fit: communi membrana obuoluti, quam nisi docta manu exacte detegas inter dissecandum, vnum quoddam corpus continuum & latum esse iudicabis, ita dictum quod pilæ cuiusdam formam habeat quæ columnis opponi solet, huiusmodi enim pilas græci paraftatas nominarunt. Galenus tamen *μεσοστέρας ἀδνοστέρας* appellatas ab Herophilo recenset, hoc est glandiformes adiutores, vel præfides: quod illic in permultis glandulis tertio elaboretur sperma, vt postea purum emittatur.

Inde rursus ea vasa eiaculantia appellata deorsum ducuntur, circa initium caulis virilis, à lateribus vtrinque optime custodita, & munita coarum ossibus: ab anteriore verò parte, ossibus pubis: à posteriore, osse sacro. Cæterum ipsum quidem sperma eructant, in eū canalem qui sub virga est, ne quis putet duos illic meatus subesse: alterum quo vrina alterum quo sperma emittatur. Vasa enim spermatica quæ masculorum sunt (inquit Galenus) natura ad pudendum extendit, & adaperuit in porum qui ibi est, per quem vrina quoque foras fertur: illuc enim quo diximus (nempe proxime ad initium caulis) desinunt vtrinque in mamillarem quandam extuberantiam, quæ in spermatis emissionem aperitur: atque eo in loco vas est multo latius quàm in alijs sui partibus.

Fistula tenues à spermaticis ad testes.

Glandula testiculis adnata.

Didymus.

Vasa eiaculatoria.

Paraftata.

Vasa spermatica ad virgā attinentia.

Lib. 4. vtilit.

Tantum hæc de spermaticis vasis dicenda à nobis fuerunt, quæ ventris inferioris postrema erat particula describenda. Cui quia caulis virilis pudendi, atq; adeo penis, & scrotū ita annectuntur, vt difficillime seiungi queat: de ijs partibus (quamuis exteriores sint, & fortassis alienæ ab instituto) certe hoc loco dicendum. Nam eas in tertiu librū noluimus referre, quod sine

vasis quibus imprimis constant apte explicari nequeant, & pauca admodum supersint ab ijs vasis explicanda. Itaque nunc de testiculis, scroto, & pene dicendum: atque adeo musculis à quibus extenditur. posthac autem obiter lumborum musculos, & alios etiam intrò occultatos qui coxæ motum efficiunt, aperto corpore & exactis iam quæ obstabant particulis exponemus, quem admodum priore libro sumus polliciti.

Testiculi. CAP. XIX.

Testes
Orchees

Gal. in fine.
14. vtil.
Figura
Substantia
Lib. 14. vti.
partium.

Spermatidis
generatio.

Vasa ad testi-
culos attinen-
tia.

Membra in-
ter testes.

Tunica testi-
culos involu-
tes.

Dartos
Erythroides
Epididymis
Scrotum

Enitales particulas primum explicabimus. Eas autem esse testes nemo dubitat, qui Herophilo didymi, græcis orchees dicuntur, quos etiam inter viscera nobiliora cõnumerat Galenus multis in locis. Hi autem ex musculis in ilium regionibus internis fitis dependēt, vt participant motu qui fit secundum impetum. Oblongam eamq; rotundā figuram habent testiculi, quemadmodum omnes norunt. Substantia sunt *σπερματώδης* (inquit Galenus) hoc est cauernosa & vacua, vt id humidum quod in vasis spermaticis præcoquitur facile suscipiant. Trahunt enim serosum humorē quem vasorum adferentium anfractus præparant, & eū rursus concoquunt: perfectum quidem ad animalis generationem in masculis & calidiorē redentes: quem postmodū inter coeundum excernerūt cum spiritu vitali in arterijs incluso. Emittunt verò in ea vasa, quæ sursum ascendunt, rectius tū quidem spermatica appellantur: syncerissima enim feminis substantia testiculis inest: atque inibi fit, vt in ijs, sperma quæ admodum in corde vitalē sanguinem, confici iudicare possimus. Quapropter magnis quidem vasis præditæ sunt huiusmodi partes, quoniam ipsas non solum nutriri, sed etiā sperma generare opus erat. Itaque vnum quidem eorum vasorum par magnū vtrinque, nempe vena & arteria, ex renum regionibus prodit, & ad ipsos testiculos demittitur. Natura enim diligentissime id obseruat quātum potest, vt nutriendis partibus per breuiorem distantiam ducat vasa nutrientia. Quinetiam nervos eæ quidem partes ab osse sacro suscipiunt, minorem quidem testiculi, notabiliores verò quæ ad pudendum sunt.

Inter vtrumq; testem diaphragma quoddam est, & veluti septum, ac membranula quædam tenuis, extensa, permultis venulis intertexta: quæ quidem obstat quominus seinuicem collidant.

Substantia testium cauernosa, operitur primum ex angui quadam & densa tunica admodum coherente, atq; ea quidem alba est, quæ græcis *dartos* dicitur. Sub ea, nonnulli aliam tenuem & albam tuniculam faciunt, quam *ἐρυθροειδῆ* vocant, his superiacet epididymis, de qua superius. Velamentum autem testium commune, scrotum Latinis, græcis *ὄσχεον* dicitur: id autem duabus tunicis constat: interna tenui, & subtili, quam à peritoneo accipit: externa rugosa, & valida, atque adeo cutea. vnde nihil est dubij, eam externam tunicam, quemadmodum cutem vniuersam totius corporis, esse cõtectam primum cute vera, deinde epidermide, quæ quidem est veluti cõmune quoddam excrementū cutis totius corporis. Atq; hæc potius calumniæ obtrudendæ ac rejiciendæ, quàm eruditionis & breuitatis causa dicta sunt. Dicendum est iam de pene ac caule virili, & cum erigentibus musculis.

Pudendum. CAP. XX.

CAudam, antiqui penem appellabant (inquit Cicero). At hodie penis est in obscœnis. Vnde Piso ille frugi, in annalibus suis queritur adolescentulos peni deditos esse. Virgam vulgus anatomicorum vocant, latiniiores caulem, cum græcis, qui *καυλον* appellauere. Eius autem extremum (quod carne constare simplici diximus libro primo, & ob id minimo sensu præditum) *ελάγιον* græci, glandem latini nominant, atque eam cutem qua supertegitur, præputium. Eam verò partem superiorem caulis, in qua pubes generatur, græci *ἐπισιόν*, latini aqualiculum vocauerunt: quemadmodum etiam lineam eam quæ à caule inter duos testes secundum septum exterius protenditur, vsq; ad anum in vtroque sexu græci *περίταιον*, vulgus corrupte si-
phac, quo etiam nomine peritonæon in ventre inferiore nominant. Atque hæc de caulis virilis partibus.

Quod autem ad eius constitutionem attinet, certe caulis virilis partim
ligamentosus est, partim venosus & arteriosus, item etiã neruosus: quæ omnes particulae, musculis iuuantur, ad actionem perfectam pudendi, quæ est extensio & erectio. Habet ligamenta duo cauernosa, vtrinque scilicet vnũ, qualia in nullis alijs partibus inuenias: quæ in erectione virgæ implentur spiritu, & protinus distenduntur, vt virgam erigant: ad cuius ferè extremũ
procurrunt: oriunturq; sub ijs qui virgam erectam sustinent, quorum explicationem mox prosequemur in musculorum caulis virilis interpretatione, nam & tendines & ligamenta ab officio iure quidem dici possunt. Venas & arterias nobiles atque insignes suscipit caulis ex magnis vasibus prope os amplum iacentibus. Neruum habet, à communi descendendum ad mouendas partes propagine, qui quidem in inferiorẽ glãdis partem implãtatur, vt per totam ipsius superficiem facile deerret: intus autem haud ita facile progredi conspiciatur. vnde insensibilem glandis substantiam omnes facile existimarunt. Sed & is neruus de quo sermo est, bonam sui partem videtur impertiri & consumere in eorum ligamentorum compositione, qui caulem extendunt, de quibus paulo antè agebamus. vt nonnulli ex antiquis anatomicis, temere existimarint, ea ligamenta de quibus egimus, neruos appellari debere concauos: aut neruum vnum concauum, in duos ramos per caulem distributum: quod alioqui nulla ratione, nisi cõficta, nobis persuaderi potest. Cæterum canalis vrinam & sperma eructans, cum à collo vesicæ ortum habeat, superius in eius explicatione descriptus est.

Musculos verò virgam erigentes vt facilius intelligas, sequenti figura tibi depingendos curauimus: veluti ipsi conspeximus: cui nostra subinde descriptio subiicietur.

N.iiij.

Cauda

Penis

Virga

Caulon

Balanus

Glans

Præputium

Epision

Aqualiculum

Perington

Constitutio

caulis

Ligamenta

Vena & arte

ria.

Neruus

Notarum in interiore pictura designatarum interpretatio.

- 5 A Productio rami à vena porta in rectum intestinum inserti, qui fig. 8. signatus est caractere. H.
- B Ligamenta quibus intestinum rectum appenditur & adhæret ossi sacro, & lumborum spondylis.
- C Musculus anum aperiens, tenuis admodum, & membranofus.
- D Situs vesicæ, quanquam hic nulla sit.
- 10 E Extremum alterius musculi anum & ceruicem vesicæ connectentis: cuius filamenta, parte interna, vt vides, recta sunt: externa autem (quemadmodum in proiecta ad terram figura cernis) duplicia: ad characterem. A.
- F Extrema vasorum, quæ à vena caua ad podicem demittuntur, confuse implexa, illicq; hæmorrhoides constituentia.
- 15 G Musculus ilium internus, prius admodum longus, ab vltima metaphreni vertebra ad os sacrum. Cui musculo subest alter breuior, & tenuior, hic notatus sub ea vena quæ hæmorrhoides facit, desinitq; cum prædicto.

Notarum parergi explicatio.

- 20 A Sphincteris vesicæ extremum virgam erectam sustinens.
- B Extremum recti intestini in podicem desinens.
- C Musculi virgam erigentes.
- D Alij duo musculi ad virgæ latera, minimi.
- 25 E Musculi ad anum attinentes, præter sphincterem.
- F Vreteris pori implantatio in vesicam.

Musculi ad pudendum attinentes. CAP. XXI.

Duo musculi
ad latera
virgæ.

Medius mus-
culus.

N ea parte quæ inter anum est; & virile pudendum, quâ partem perineon græci, vulgares (vt diximus) peritoneum appellarunt, execta cute & adipe separato, musculi tres apparent, tenues, ad virgam attinentes: quorû duo ab utroq; latere (vt vides) caulem erigunt suis villis fursum rectâ tendentibus; eandemque formam habent quam in superiori figura ad terram depictam cernis caractere C. Tertius medium situm inter priores seruat: atq; id canale virgæ subiectum eleganter tuetur, quod ipsi cauli commune est, & tam sperma quàm urinâ emittit: cæterum caulem is musculus quo de sermo est, erectum tenet. Quapropter villos habet in exteriori sui parte, fursum oblique tendentes, diuisos per medium, quodam veluti tendine, à musculo circulari ani, quem mox describemus prodeunte: qui tandem efficiunt, vt ij quidem villi in exteriori musculi parte, pennæ formam obtineant. Cæterum diuiditur pars ipsius musculi carnosa, ad extremum sui, in duas fibras, quasi duos digitos, quibus caulem per medium amplecti conspicitur. Interior autem eiusdem musculi forma, villos rectos ostendit, nullo tendine diuisos: vt quibusdam in dissectione minus exercitatis, videri possint duo musculi, cum alioqui sit tantum vnus.

Ligamentum
sub glâde ad
præputium.

Origo peri-
nei.

lib. 15. vtili.

Supradicti tres musculi, tendines suos virgam erectam continentes, in vnum tandem coniungunt, & vnâ cum supradictis alijs carnosis tendinibus (quorum munus est virgam extendere) item etiam cum neruo de quo superius egimus, tandem ad glandis partem inferiorem desinunt, circa cambalani coronam, cui præputium circulatim hæret: præputio autem distribuitur nerui beneficio facultas sensus. Inde verò, nempe à tendinum supradictorum & nerui complexu, emergit veluti filamentum quoddam duplex (facilius enim explicare non possum) ab ipsa glandis coronæ parte inferiore ad præputium extremum vsq; tendens, atq; ipsum quodammodo contexens: quod filamentum non solum illuc procurrat, sed & per totam glandis superficiem distribuitur, quæadmodum iâ superius in nerui ad caulem attinentis explicatione diximus. Huius autem filamentum beneficio, suspenditur præputium de ipsa glande: præterea eius ope, cutis per totam virgam colligatur ac connectitur, vt omne ferè caulis virilis robur inde pendeat: cum vel illuc vnde filamentum huiusmodi ortum habet, desinant omnes tum musculi, tum etiam tendines ac nerui ad virgam spectantes. vnde non ab re, quidam iudicarunt illic esse principium futuræ illius ac lineæ quam perineon supra appellauimus. Quibus autem est per negligentiam obstetricis aut naturæ incommodum breuius id ligamentum, vt facile coire nequeant, aut generare, nisi eo inciso, maxime si iunior sit puellula cû qua res habebitur, & tum quidem incorrupta, ij à Galeno *κατασβεστικοί* vocantur. Quod superest de musculorum forma ad caulem spectantium, figura superior tibi facile omnia ostendit. Quæ quia etiam ani musculos vnâ depictos habet, eos hoc loco describere non videbitur alienum.

Podex.

CAP. XXII.

Podicem siue anum claudit musculus sphincter dictus, intestini Sphincter
 recti extremum orbiculari quodam cinctu intus circumplectens: podicis.
 in cuius cinctus extremo, nullo pacto à cute separari potest, & in
 5 cutem desinere conspicitur, vt difficillime à cute reuelli possit.
 Nam eo in loco, cutis admodum tenuis est, & longiuscule ad internam ani
 partem producta. Vnde musculum hunc, quidam cutaneum appellarunt.
 Villos habet circulatim ab vtraq; sui parte ipsum anum ambientes, nisi ma-
 uis potius dicere amplectentes. nam ipsius sphincteris musculi villi qui ex-
 10 tremum ani circulariter claudunt, ita sibiinuicem occurrant inter ambiens-
 dum, vt mutuuum quendam contextum filamentorum videantur efficere,
 vnde nonnullis geminus hic musculus præcipue ab externa sui parte visus
 est, & ob hoc etiam munus suum facilius obire. Eius autem musculi de
 quo agimus officium est, vt anum claudat.

15 Sunt præterea alij duo musculi circa anum externi, vtrinq; vnus, etiam
 ad anum spectantes: sub eo magno & crasso musculo, qui nates efficit ap-
 parètes, de quo in musculorū vniuersali descriptione tractauimus. Signan- Duo musculi
 tur autem illi musculi, in superiori figuræ parergo, caractere. E. Ortum externi ad
 habent in interna ossium pubis regione: cui etiam adhærent donec ad ex- anum attinē
 20 tremum ani perueniant. Quo in loco dilatantur, & veluti cunniri viden- tes.
 tur extremitati recti intestini, Villis præditi sunt secundum rectum descen-
 dentibus, quibus anum aperiunt, in excrementorum eiectione: atque id de-
 mum eorum munus est.

Cutis autem internam ani partem ingreditur, ad eam vsque recti inte- Cutis.
 25 stini regionem, in qua venæ sanguinem eiaculantes conspiciuntur: quæ in Hæmorrhoi-
 quibusdam sponte sua, in alijs coacta quadam facultate expurgantur: de des.
 quibus in venarum descriptione diximus.

Musculi lumborum interni.

CAP. XXIII.

30 **P**artes internas quæ sub diaphragmate continebantur, qua potui-
 mus diligentia gnauiter persecuti sumus. Sunt igitur exacta om-
 nia, quæ prominentia viscera ventris inferioris dici debebant. Vi-
 dendum est, num quid præterea superfit quod postea discuti debeat, ante-
 quam ad ventrem alium aggrediamur. Restant igitur musculi lumborum
 35 interni describendi: item etiam qui post lumbos siti, ad coxam attinere vi-
 dentur. Quos certe musculos, vt permultis ignotos esse cognouimus, ita
 etiam dignos existimamus, qui nunc apte describantur: quandò & adem-
 ptis quæ superiacebant atq; incumbebāt partibus facile apparent, & priori
 libro cum externis musculis exprimi non potuerunt. Eorum autem exactæ
 40 figuræ, & filamētorum ac villorum genera, lib. tertio, suo loco describentur.

Musculi duo vtrinq;, lumborum lateribus insident, quæ latera græci hy-
 pogastria dixerunt: quorum alter qui inferior substernitur, ab extrema (infer-
 na tamen) metaphreni vertebra ortum habet, & in internam ossis coxæ re-
 gionem desinit: ipsòq; progressu incubat quinq; spondylis lumbi, quibus
 45 singulis tendinem singulum relinquit, cuius beneficio ipsi spondyli sibi in-

uicem cedunt & adiunguntur.

Alter proximus & superior prædicto, ab extremitate interna postremæ costæ ex nothis oritur, iuxta prædictam vertebram: desinit in circumferentiam (hoc est labrum exterius) ossis ampli: quodquidem os ipse musculus sua facultate sursum adducit: ad quod munus obeundum, filamenta 5
habet recta, deorsum tendentia. Is est quæ superiore figura notauimus. G.

Nervi superiorum musculorum.

Neruum accipiunt huiusmodi musculi, à primo ramo qui à secunda vertebra lumborum exit: ingrediturq; mediam ipsorum musculorum partem, non enim in caput implantatur, quemadmodum neq; in plerisq; alijs: attamen (veluti iam multoties diximus) caput musculi id nobis appellare 10
licet ex Galeno, locum in quem implantatur neruus.

Musculi interni, ad os coxæ attinentes. CAP. XXIIII.

Internus musculus vtrinq; externæ concauitati ossis ischij adheret, vsq; ad eiusdem ossis labrum internum superius, quod labrum 15
suo capite atq; adeo suo principio cõsequitur. Inde vero p cotylen (hoc est acetabulum) in quod os coxæ ingreditur means, in eiusdẽ ossis coxetrochãtera minorẽ implãtatur: vt coxã sursum versus adducat suo motu.

Alter est etiam ab utroq; latere, in interna ossis ampli capacitare situs, internam, supernam tamen ossis pubis circumferentiam & labrum sequens: 20
quæ circumferentia ab ossis ischio pendet, & ad os sacrum vergit. quo in loco per id spatium transit, quod est inter id ligamentum quod prodit ab ossis sacri prima extuberantia quæ à latere est, & implantatur in ossis ampli secundam apophysim: adheret tamen semper ipsius internæ præcipue parti. Tandem autem, infigitur trochanteri maiori ossis coxæ, circa eiusdẽ 25
partem superiorem externam, ad ipsius ossis collum. Sub eo tamen neruo protenditur, qui ab extremis lumborum vertebris prodit: filamenta habet recta, secundum suum situm. Tendinem admodum vastum & latum emittit, pro sui magnitudine: cuius tendinis actio est, vt semicirculari motu tibiam intrò deuoluat. Sed vt ipsius quoq; tendinis ortum præter alios mirabilem paulo longiori sermone prosequamur: Videbis in interna prædicti musculi parte quæ os attingit, circa ipsius ventrem, neruosos villos per musculum disseminatos, in quatuor atq; interdum etiam quinq; præcipuos & notatu dignos tendines desinere, qui quidem vsq; ad musculi caudam atque extremum procurrentes, tandem in amplissimum & nobilem tendinem exeunt, quem in trochantera maiorem implantari diximus. 35

Productio.

Tendo.

Est præterea alius circa eandem partem musculus, à circumferentia & orbiculo foraminis ossis pubis ortum habens, atque ipsius vtranq; partem, tam internam quàm externam claudens & ambiens: præterquam quod à superiore ipsius foraminis parte, neruus exit, nullum habens cum musculo 40
de quo sermo est consortium. Producitur sub ossis coxæ regione interna, superiore tamen, qua parte acetabulum ingreditur. Implantatur autem in eiusdem ossis coxæ trochanteris maioris partẽ quæ media est. Iuuat actionem eius musculi qui superius descriptus est, quem sursum coxam adducere commemorauimus. 45

Alius est, secundo & tertio superius descriptis musculis incumbens. Cuius ortus est circa extremitatem infernam, exteriorē tamen, eius ligamenti os coxæ cum osse sacro coniungentis, quod in secundo musculo descripsimus. Definit in trochanteris maioris partem exteriorē, inter secundum & tertium supradictos musculos: iuuat actionem musculi postremo descripti.

Hic verò musculus, quem quintum facimus, ossis ischij siue ampli posterioris processus labra externa circumplectitur: vnde & ortum habet, sensimq; supergreditur ac superequitat prædictos musculos, & in externā trochanteris maioris regionem implantatur: quem trochantera musculus ille maior nates efficiens, atque adeo ij qui in externa musculorum figura libro priore descripti sunt, facile conscendunt.

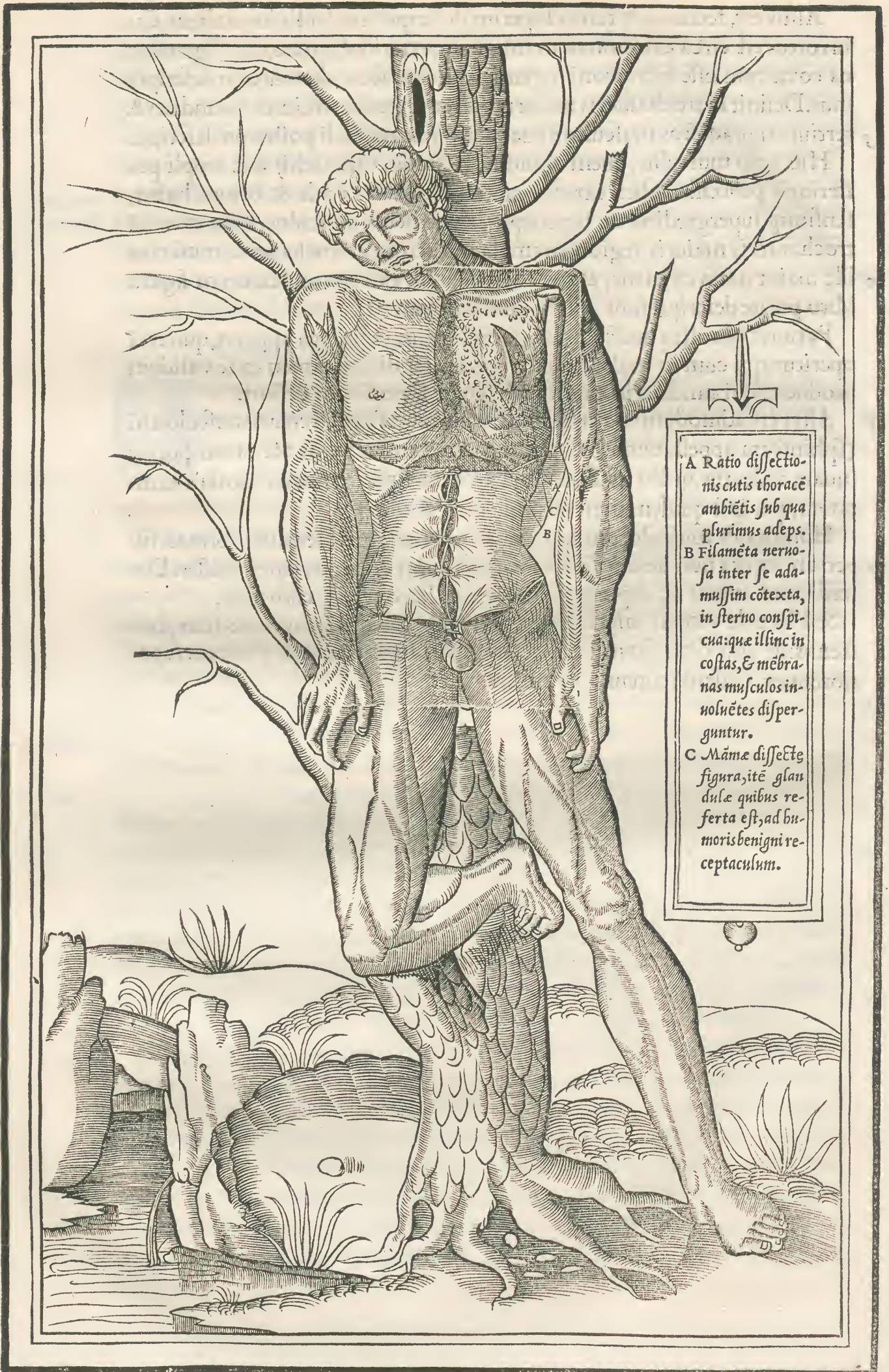
Paruus inde alius musculus sub secūdo prius descripto apparet, quo etiā operitur: qui cum sit multo breuior cæteris, tendinem tamen ex se validum producit, qui tandem in capitis ossis coxæ superficiem definit.

Alter est admodum etiam exiguus, sub priore situs, circulari musculo ani (sphinctera appellauimus) alligatus & adhærens, vt eius actionem potius iuuare videatur, quàm quiduis aliud agere: definit in membranofam exilitatem, qua ipsi quidem musculo ani connectitur.

Huiusmodi musculorum ad coxam internam pertinentium formas, superiore figura non descripsimus: vanum enim & præter opus fuisset. Describentur autem ac depingentur seorsum libro tertio, cum alijs.

Sed hæc de ventris inferioris partibus quæ sub diaphragmate sunt, hætenus: de alijs dicendum quæ diaphragmati superiacent, & ventrem superiorem ex Galeni sententia constituunt.

Venter superior, thorace

contentus.

CAP. XXV.

5 **D**iximus de ventris inferioris partibus quæ maxime vtilia, & apprime necessaria cognitu nobis visa sunt: vt parum admodum omisisse videamur eorum quæ præterea desyderari possint. Nunc est venter quem superiorem facit Galenus, eadem ratione discutiendus qua inferior: atque adeo eæ partes quæ diaphragmati incumbunt diligenter explicandæ: vt deinde ad caput deueniamus.

Propositio eorū quæ in sequentibus discenda sunt.

10 Quæ præcessit figura, exteriorem thoracem aperit, quemadmodum secunda ventris inferioris figura factum est. Itaque cutem primum, deinde
15 verò pinguedinem, postea autem mammas detegit: quarum partium explicationem subiungamus necesse est.

Quid superiore figura monstratum est.

Cutis vtriusq; totius corporis explicatio, tam in calce prioris libri, quam in prima ventris inferioris figura, iam abunde tradita est: vt nihil omnino supersit quod de hac nunc dicamus.

Cutis thoracis.

20 De pinguedine quæ cuti statim subiacet, nihil etiam restat quod explicemus: præterquam, hoc in loco minus humidam, & ficciorem apparere quam in ventre inferiore: præterea flauo colore magis tinctam quam in alijs partibus: membranis plurimum intextam ac confusam: ea enim desiccata videtur nescio quid membranosæ carni simile referre.

Pinguedo thoracis.

Mammæ.

CAP. XXVI.

25 **T**horaci mammæ superiacent, ad cor contegendum (inquit Galenus) cum enim cor ossi pectoris subiaceat: tegmen quoddam ipsi fiunt mammæ vtrinque; appositæ, in quibus excrementum benigni
30 nutrimenti plurimum in hominibus adseruatur. Natura enim & substantia ipsarum, glandulosa est, *ωηληρῆς κτῆμασι* hoc est penicillis siue philtris non dissimilis: quæ substantia, à corde calefacta, ipsum contra recalfacit: haud secus ac vestimenta lanea, quibus quotidie contegimur. Situs earum
35 est, à furcula siue clauæ, ad quartam costam, vt plurimum in hominibus: in mulieribus plerunque inferius: nam *ijs* (inquit Galenus) propter lactis generationem, ad foetum alendum propriæ sunt.

Lib. 7. vtilit. Mammæ.

Natura mammarum.

Situs.

Eodem loco. Utilitas.

Venas & arterias habent à vasis maioribus. Nam caua prius ad cor deducta, & per thoracis cauum sursum elata: cum iam ad clauas accedit, inde foras in exteriora thoracis, germina duo venarum emittit, notabili
40 magnitudine: quibus præterea accedunt alia duo arteriarum vasa: atque hæc omnia quatuor per totum pectus inferne descendunt. Quorum deinde duo, nempe vena vna & arteria, in vtranque mammam implantantur, eò ferè loci quem priore libro in venarum descriptione notauimus. H. Atque eam longam viam à natura factam Galenus existimat, vt admodum
45 quatur sanguis: & ad lactis generationem, & ad cordis tutelam. Allatus

Cauæ venæ ad mammas rami.

Arteriæ ad mammas.

Longa via vasis ad mamas attinentibus cur facta.

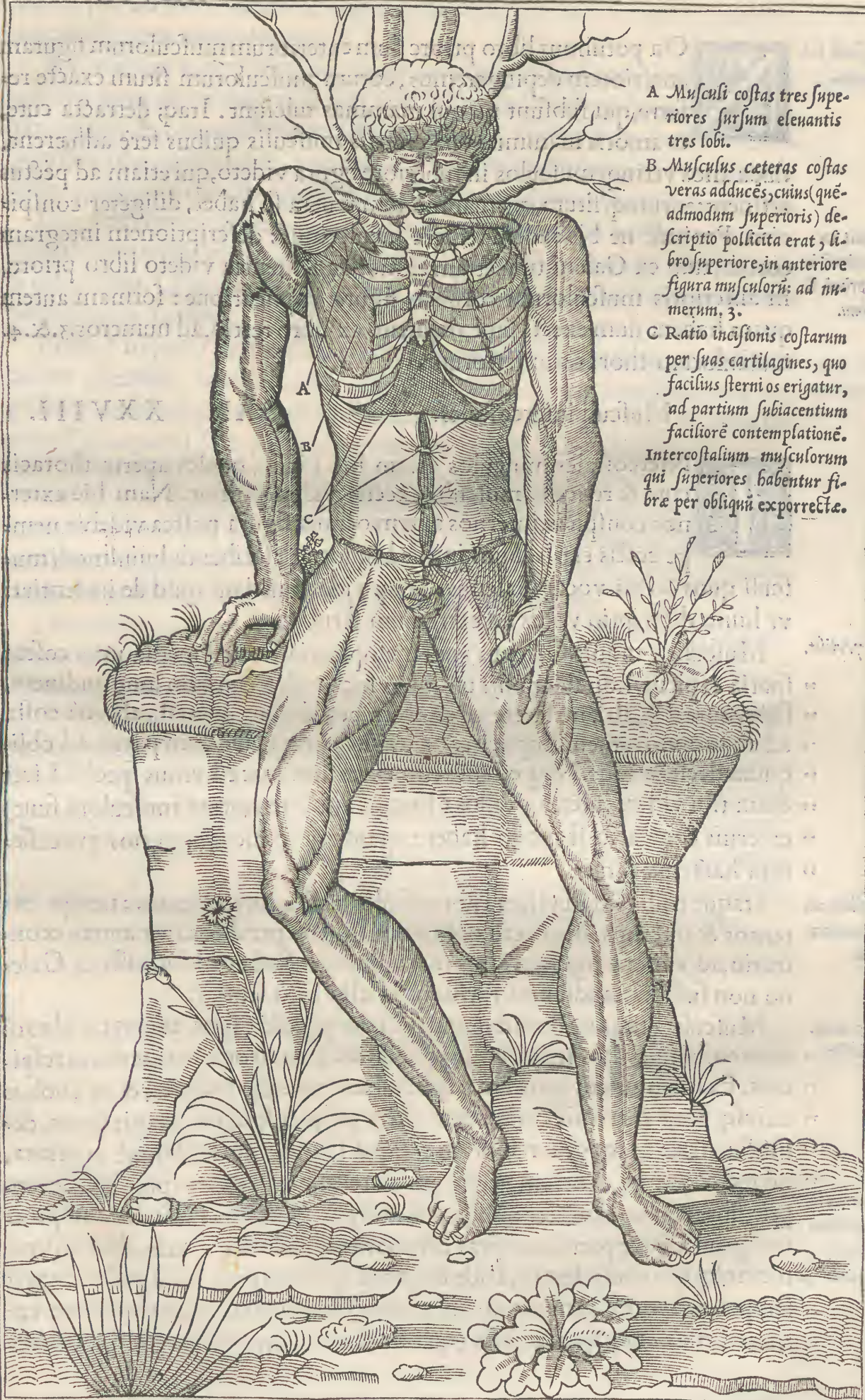

enim sursum sanguis per ca uam : primum cor perrepat , & rursus ad cla-
ues deductus, deorsum fertur secundū sternon, & à motu thoracis vicissim
côcutitur, & ita calefit per huiusmodi errabundam lationem, morans tan-
dem in semper mota particula. Porrò inter decurrendū huiusmodi vasa in-
finitos ramulos producut ad mammarum numerosissimas glandulas at-
tinentes, in quibus tum propter vasorum angustiam & subtilitatem, tum
etiam propter sinuosos anfractus, lac facillime generatur. In quibusdam
autem animalibus mammas natura posuit in hypogastrio : quòd videret
eorum cor non indigere huiusmodi calefactione aut munimento : quan-
doquidem recta non essent, & ijs spina pro cordis tutela sufficeret. In si-
gnem præter alias glandulam habent mammarum, quæ ad papillam est : in
qua potissimum & exacte tandem sanguis elaboratur & albescit in mu-
lieribus : atque ita lac conficitur eâ ratione quâ in tonsillis saliuâ, & in
testiculis sperma. Cæterum de lege consortij quam mammarum cum utero
habent, dicemus libro tertio : breues enim esse nos decet, & alias partes ce-
lerius pertractare.

Lactis gene-
ratio.
Quare mam-
me in quibus-
dam animalibus
in hypochôdrijs
sitis.
Glandula in-
signis præter
alias ad pa-
pillam attinens.

5
10
15

A Musculi costas tres superiores sursum eleuantis tres lobis.

B Musculus ceteras costas veras adducens, cuius (quæ admodum superioris) descriptio pollicita erat, libro superiore, in anteriore figura musculorum ad numerum, 3.

C Ratio incisionis costarum per suas cartilagine, quo facilius sterni os erigatur, ad partium subiacentium faciliore contemplatione. Intercostalium musculorum qui superiores habentur fibre per obliquum exporrecte.

Musculi subiacentes ijs exterioribus pectoris, qui mammas sustinent. CAP. XXVII.

Musculi sub
mammis.

Reijcit ex-
plicationē in
lib. primū &
tertium.

Non potuimus libro priore dum exteriorum musculorum figuram anteriorem depingeremus, eorum musculorum situm exacte referre, qui subsunt ijs qui mammas fulciunt. Itaq; detracta cute, & amotis mammis, vnà cum ijs musculis quibus ferè adhærent, duos alios vtrinq; musculos in superiore figura videto, qui etiam ad pectus attinent: eorūmq; situm, quemadmodum reuera se habet, diligēter conspicio. Proinde ne bis eadem temere inculcemus: descriptionem integram eorum, tum ex Galeni, tum etiam ex nostra sententia videto libro priore, in anterioris musculorum corporis figuræ explicatione: formam autem quam habent dum execti sunt, requirito ex libro tertio, ad numeros. 3. & 4. musculorum thoracis anteriorum.

Musculi intercostales.

CAP. XXVIII.

Intercostales musculos etiam hic vides, quales aperta thoracis cute & reliquis musculis exectis videri possint. Nam hic externos conspicias, internos autem octaua figura postea videbis, nempe costis elatis. Sunt igitur hoc loco describendi huiusmodi musculi quos *ἐαχίται* vocat Galenus. Itaq; videamus iam quid de ijs sentiat: vt huius descriptio vobis ad extremum satisficiat.

Lib. 7. vtilit.

Musculis (inquit Galenus) qui mesopleuria, hoc est media inter costas spatia explent, non sicut alijs omnibus sunt villi secundum longitudinem, sed e contrario, ab vno latere ad alterum perueniunt, hoc est, ab vna costa ad aliam: non tamen simpliciter (vt multi putant) sed cum parua ad obliquum declinatione. Neq; etiam vniformes sunt, hoc est vnus speciei. Licet enim tibi videre internos villos (hoc est qui internorum musculorū sunt) externis contrario se modo habere. quod anatomicos, qui nos præcesserunt hæctenus latuit.

Duplices mu-
sculi interco-
stales.

Itaque colligito duplices esse musculos costis interiacentes: nempe externos & internos: illos verò obliquis villis esse præditos, hos autem e contrario, ad *x* literæ figuram alios interfecantes. Sed ne id fortassis ex Galeno non sufficiat, audiamus rursus quid alio loco sentiat.

Lib. 5. anat.
administr.

Musculis (inquit) omnibus qui spinales prædicti sunt, ademptis: fibrarū intercostalium situs manifesto apparet obliquus: si omnes exteriores respicias. Examen autem ipsorum à spinalibus musculis incipies, & ex duobus cuiusq; fibræ extremis contuebere, altius propter spinales magis situm. demissum inde ac longius remotum, tanquā singulis fibris obliquè in priora, nō recto tramite, deorsum versus procurrentibus. Præterea spinalibus exemptis, fibras quoq; similiter obliquas ibidē ipsis subiectas spectabis. Auspicatus igitur à spinæ partibus, fibras exteriorū musculorū sequēris, obliquū vnus cuiusq; sitū consyderans. Inde fiet, vt dū ipsas inspicias, & ad pectus magis semper abscedis, etiā fibrarum sitū nōnunq̄ cum costarum conuersione variare cernas. Itaq; spurix costæ (quæ nothæ dicuntur) fibrarum situm deor-

Fibrarum in-
tercostalium
exacta cō-
templatio.

5

10

15

20

25

30

35

40

45

„ sum versus obliquè declinantem tenent. quæ verò pectori committuntur,
 „ fibras pro lationis varietate committunt: ab externis maxime partibus
 „ intercostalium musculorum.

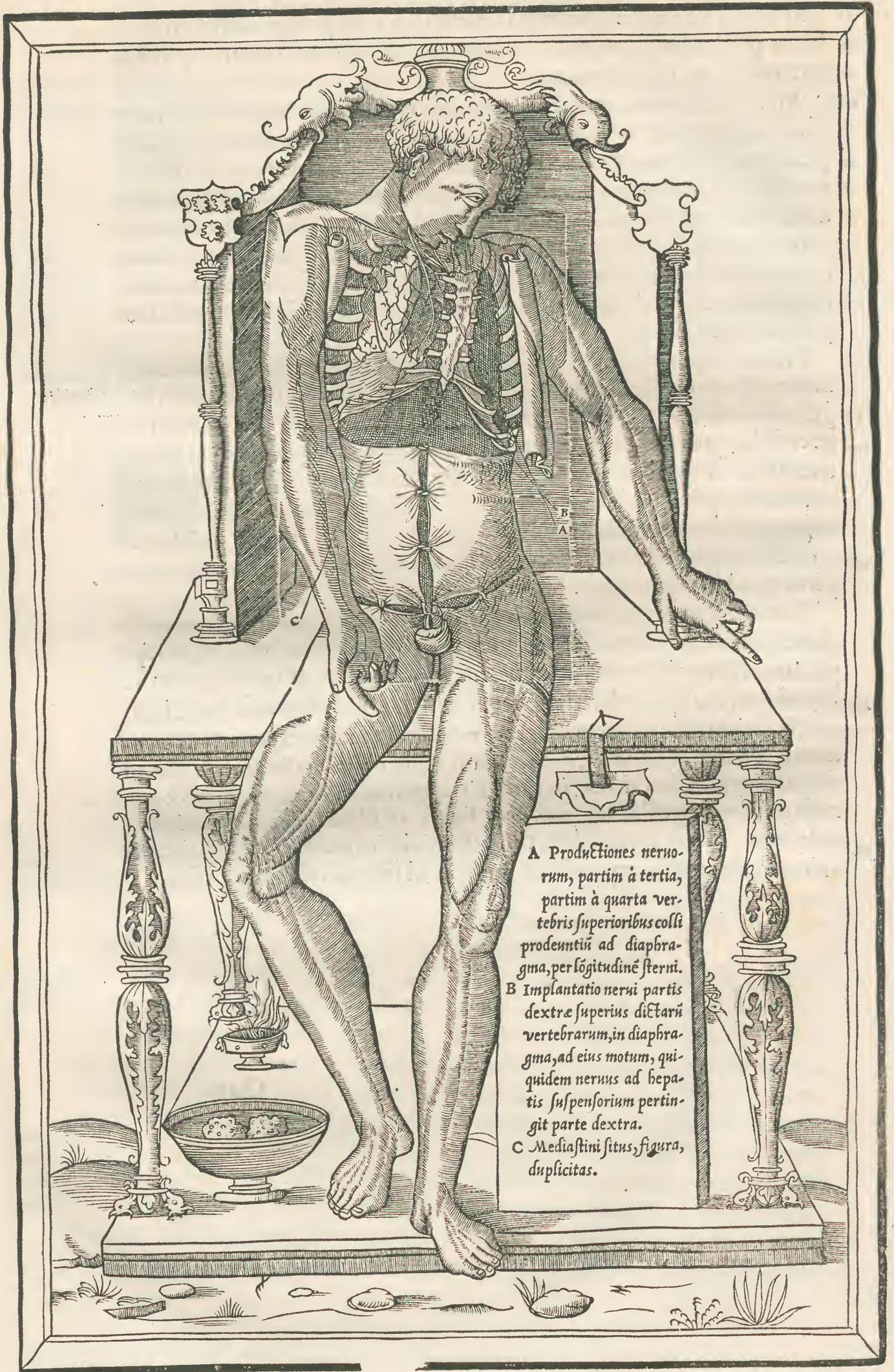
„ Ab internis autem partibus econtrario ipsi muscoli intercostales iuxta *Interni.*
 5 x. literæ figuram exteriores secant. Costis igitur à pectore diremptis, prom-
 „ pte dignosces omnes fibras ad spinam reflecti. Spuriæ itaq; sic ab internis
 „ partibus tibi innotescant, toto suo corpore fibrarum speciem continentes,
 „ aliter quàm externæ, ab humiliore costa ad elatiore obliquè procurrentes.

Iam verò intercostales muscoli, cum à spinali medulla nervos accipiant,
 (quemadmodum in nervorum anatome diximus) periculum est maximū,
 10 si offendātur. Quòd autem offensi, alius alio magis periclitetur, audiamus
 paululum ex Galeno.

„ Primi (inquit) intercostalis musculus, actione infirmatus, minimam *Lib. 8. anato.*
 „ adfert offensam. Secundi verò, iam maiorem: aliorum musculorum sin- *administr.*
 15 gulatim dissolutio, multo grandiozem offensam excitat: hoc est tertij in-
 „ tercostalis, quarti, sexti, & præterea septimi. Nam insequentia quatuor in-
 „ tercostalia, ad spurias pertinent, eatenusq; noxæ magnitudinē imminuunt,
 „ vt omnium postrema ne vel sensibilem offensam aliquam adferat: interim
 „ & primū omnium obscurissimam. Vides iam quid Galenus de huiusmodi
 20 musculis elegantissime sentiat, vt nihil præterea aut rectius aut vtilius su-
 perfit quod hic subiungas. Itaq; ad alia properandum.

Thoracem, costarum numerum & formam, item etiam sterni composi-
 tionem, & cartilaginum thoracis situm ac figuram, quibus costæ sterno ap-
 plicantur, libro primo explicauimus: in prioris ossium & cartilaginum ac
 25 ligamentorum figuræ descriptione: vt nihil hoc loco superesse facile iudi-
 ces (siquidem illuc recurras) quod ad earum partium interpretationem at-
 tineat. Tantum hoc loco, confectionis viam obiter indicauimus, quæ ad
 eas cartilagines fieri debet, in thoracis apertione: ne temere confectores
 nostri aberrare possint: quandò hæc figura ad id ostendendum aptissima
 30 videbatur. Tertio autem libro, confectionis huius methodum & rationem
 vnà cum alijs fusius exponemus. Sed iam ad internas thoracis partes.

Disseptum pulmonum.

CAP. XXIX.

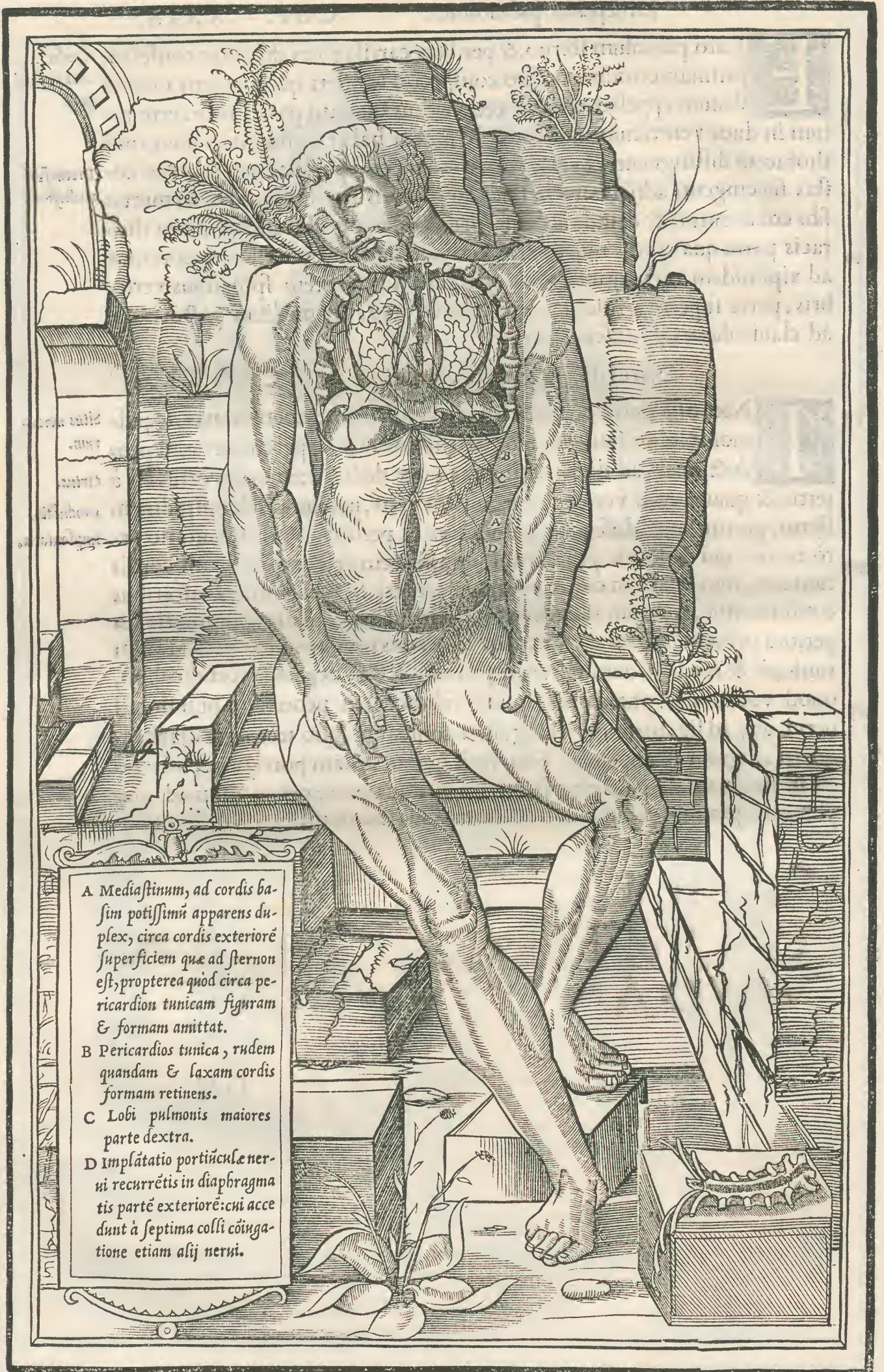
DLato paululum sterno, & per suas cartilagineſ diligēter conſecto: *Conſectio. Mediaſtini quid.*
 5 primum omnium noſtro conſpectui ſe offert quod vulgus mediaſtinum appellat, quia ſit ceu medius quidam paries, thoracem totū
 thoracem diuidens. Id autem habet membranas duas, totū thoracem diſtinguentem (vnde *διφραγματιδες* græcis appellatæ) membranæ conſtas ſuccingenti adnatas: recta linea ad pectoris ferè longitudinem mutuo
 ſibi cohærentes: & deinde abinuicem diſtantes atq; abſcedentes, in ea tho- *Procurſus mediaſtini.*
 10 racis parte qua cordis mucro eſt. hoc enim medium inter ſe capientes, ita ad xiphoidem cartilagineſ porriguntur. Tuto autem ſpinalibus verte-
 bris, parte ſuperiore inferuntur: anteriore verò, per medium pectoris os, ad clauiculas vſq; conſcendunt.

Nerui diſſepto vtrinq; innixi.

CAP. XXX.

Inter oſſa ſterni & mediaſtinum conſtituentes membranas, ac pul- *Situs neruorum.*
 15 monis lobos ſiniſtros à dextris diuidentes, apparent neruorū pro-
 ductiones, ad diaphragma vtrinque deductæ: quorum ortus eſt à *Ortus.*
 tertia & quarta colli vertebris: productio verò, partim per longitudinem *Productio.*
 ſterni, partim inter diſſeptoſ pulmonum & pericardion. Implantatio ve- *Implantatio.*
 20 rò eorum qui feruntur per ſterni longitudinem, eſt tum in ipſam cordis
 tunicam, tum etiam in cor & pulmones, vt ferè in ſuperioribus viſceribus
 conſumantur, quorum tandem exiles portiunculæ ad diaphragmatis ſu-
 periora perueniunt. Sed eius nerui qui à dextris partibus inter pericardium
 tunicam & mediaſtinum fertur, implantatio eſt in hepatis appendiculum,
 25 quod vocat. diaphragmatis enim ſubſtantiam penetrant huiusmodi
 nerui, atq; id ligamentum triangulum contexunt, quo iecur ipſi diaphra-
 gmati alligatur & appendet. Eius verò qui ad læuam porrigitur, inſertio
 eſt in ſiniſtram diaphragmatis regionem: qua parte pericardion ad dia-
 phragma pertingit: circa carnoſam eius ſubſtantiam.

A Mediastinum, ad cordis basim potissimū apparens duplex, circa cordis exteriorē superficiem quæ ad sternon est, propterea quod circa pericardion tunicam figuram & formam amittat.

B Pericardios tunica, rudem quandam & laxam cordis formam retinens.

C Lobi pulmonis maiores parte dextra.

D Implātatio portiūcule nervi recurrētis in diaphragmatis partē exteriorē: cui accedunt à septima colli cōiungatione etiam alij nervi.

De pulmone.

CAP. XXXI.

Sternon dissectimus & in terram coniecimus, vt facilius pulmonis forma ac substantiæ figura tibi proponeretur. Itaque de eo primum hic est dicendum.

- 5 Pulmo vocis & respirationis organum, ad cordis refrigerium & tutelam factus est: calorem enim refrigerari necesse est (inquit Aristoteles) quod re- Lib. 4. cap. 6. partium animalium. Actio. Utilitas.
- 10 ira comouetur. Cæterum quæ voce carēt animalia, ea etiā pulmonibus carēt.
- Substantia pulmonis fungosa, tenuis, læuis, rara, colorata: quibus duobus Substantia.
- extremis à lienis substantia differt: sed in recens natis pueris coloratior & rubicundior (inquit Galenus.) Raritatem autē plurimum efficit cōtextus trium Lib. 13. utilitatum.
- 15 vatorū cavitates insignes habētium, quæ vasa in ipso pulmone sunt implantata: nempe vena arterialis (duriolem & ampliorem tunicam habens quàm Vasa ad pulmones pertinentia.
- alia venæ) qua nutritur pulmo: & arteria venosa, simplici tantum tunica vestita, qua susceptum aërem in cor emittit ac distribuit: est item trachea arteria, per quam pulmo aërem frigidum recipit: de quibus vasis in cordis anatome mox agemus.
- 20 Pulmonis figuram vngulæ bubulæ similem faciunt Celsus ac Plinius: & reuera ipsius quidem lobi ab ea forma non longe distant. Sunt autem vtrique duo: & præterea quintus alter paruulus in dextra thoracis capacitae Figura. Lobi pulmonis.
- situs, qui veluti sedes quædam est, & substerniculum venæ cauæ à corde ad Quintus paruulus lobus.
- 25 iugulum ascendens: scissus enim est per medium sui, & in duos veluti digitos diuisus, quibus ipsam venam sustinet: cui etiam rei auris dextra cordis adiuuentum præbet. Recipit autē hic lobus germinationes paruas, à tribus Lib. 7. utilit. Membrana pulmonis. Motus pulmonis. Lib. 7. utilit.
- 30 vasis prædictis quæ in præpositū sibi, lobum magnum distribuuntur (inquit Galenus.) Continet autem extrinsecus membrana quædam subtilis omnes pulmonis lobos, eorum qui secundum œsophagum feruntur ad ventriculum neruorum portiunculas quasdam suscipiens. Quod autem ad motum pulmonis attinet: is ab eo nō est, sed à thorace (inquit Galenus) hoc est ab aëre Lib. 7. utilit.
- 35 attracto fuga vacui: contrahuntur autem nobis expirantibus pulmonis lobi, simul & vena arteriosa: qua contractione, emittitur quiddam spiritus in arteriam venosam: qui rursus cor ingrederetur, nisi valuulæ & membranæ, de quibus in cordis descriptione fiet sermo, prohiberent. In fœtu autem, pulmo à corde spiritū habet, nam in animalibus quæ adhuc in vtero sunt, germen est ab arteria magna & vena caua in pulmones. In perfecto verò animali, cor à pulmonibus spiritum recipit.

Pericardios tunica.

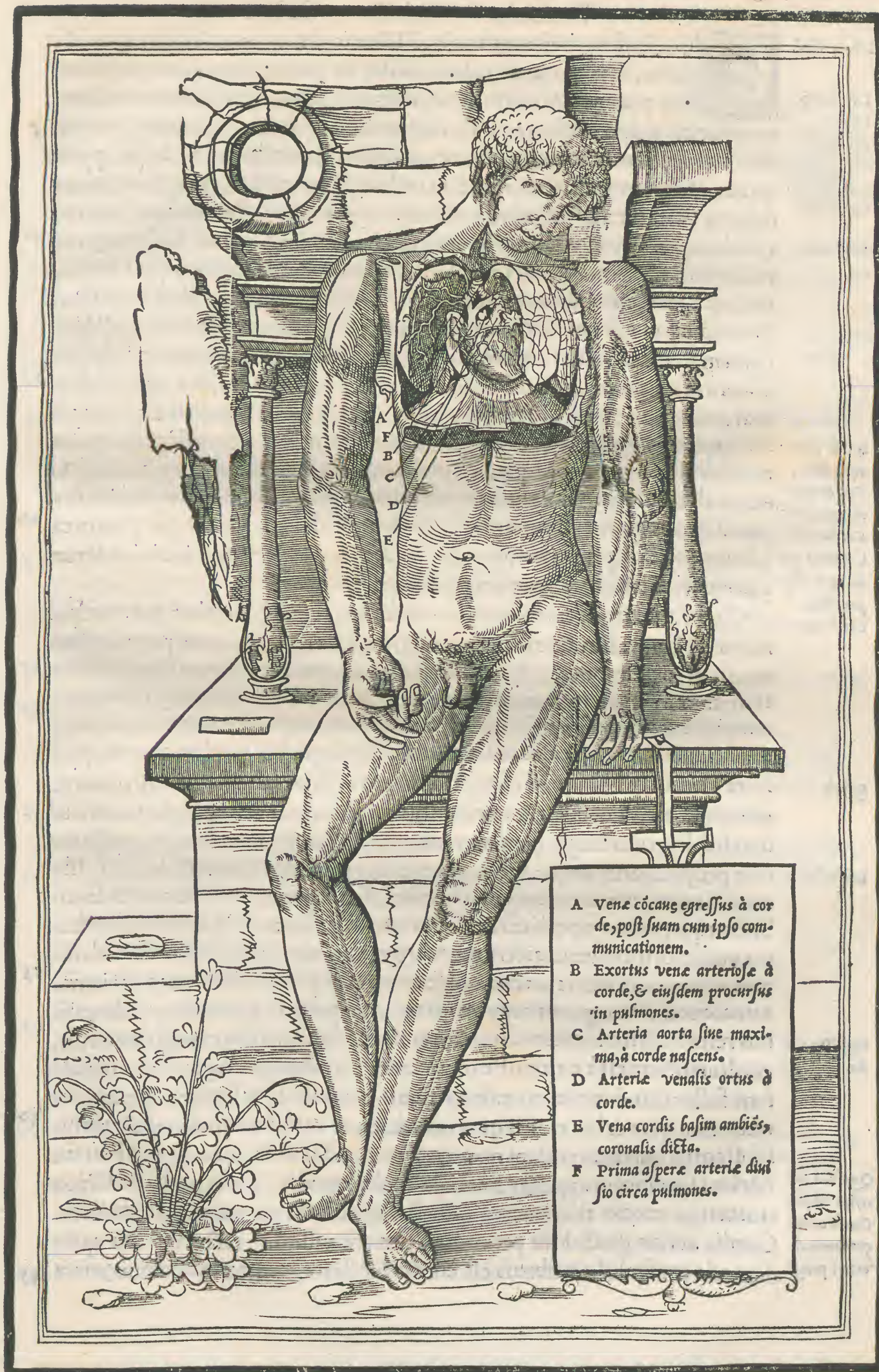
CAP. XXXII.

- 40 **A**ntequam ad cordis descriptionem aggrediamur, dicendum est primum de ea tunica qua contegitur & obuoluitur: quæ q; statim in conspectum prodit, cum pectus dissectueris, & membranas quæ totum thoracem intersepiunt ab inuicem dirempseris: græci περικαρδιου χι- Pericardios chiton.
- 45 τῶνα, hoc est tunicam cor contegentem, seu cordis inuolucrum appellant, O. iij.

Lib. 6. *utilit.* nostri capsulam. rectius tamen (inquit Galenus) qui verborum proprie-
 tati student, domū & casulam dixerint. Membranam autē siue tunicā nobis
 cum ipso licebit etiam appellare, altero à substantia, altero ab vsu nomine
 deducto. Huius facultas est: vt cor ab iniurijs externis tueatur, veluti
Utilitas. propugnaculum quoddam ac vallum ipsi circumseptum. Quapropter cor- 5
 dis corpori non exacte connexum est, imò in quibusdam corporibus haud
Distat à cor- parua inuenitur regio intermedia, motui cordis accomodata. distat enim
de. vndique à corde permultum: tantum intus spatium inter se & cor me-
Connexio. dium relinquens, quantum suscipiendo cordi dilatato sufficiat. Connexa
 est capsula, ad caput siue basim cordis: quæ orbicularis est, non quidem im- 10
 mediate, sed in quantum à vasis ab ipso corde prodeuntibus oritur. Huius
Lib. 7. admin. enim inuolucris, de quo sermo est, radix (inquit Galenus) non ex ipso cor-
 dis corpore oritur, sed ex vasis inde procedentibus: quorum alterum est,
 maxima arteriarum, sinistra parte sita: alterum, vena à iecinore dextrum
 versus tendens. Tandem ad diaphragma pertinet, ipsiusq; partē mediam 15
 quæ membranosa est contingit, illucq; finit atque insidet: vt id humidum
Situs. quod in eo continetur diaphragmate sustineatur. Situm est pericardion in
 medio tunicarum thoracem intercipientium: pectoriq; connectitur, maxi-
Substantia. mē quā ipsius vertex, & quædam vtrinq; verticis partes habentur. Substan-
 tia eius media est inter durum & molle: si enim mollis omnino facta fuisset, 20
 facile ab ossibus thoracis læderetur: si etiam dura magis, potuisset pulmo-
 nes offendere. Figura est turbinata, veluti & cor, cui circūdatur: basis enim
Figura. pericardij orbicularis est: inde sensim in turbinem definit, ossi pectoris (vt
 dictum est) coniunctum. Neq; verò ipsa basis cor contingit: sed in sui fun-
Humiditas in do, humiditatem quandam aqueam collectam habet: qua cor ipsum in suo 25
pericardio. motu humectatur & refrigeratur. Neruum accipit à propaginis cerebri,
 ad diaphragma delatis: quæ dum per internam thoracis partem discurs-
 runt, duos ramulos in pericardium inserunt, qui postmodum in cor demit-
 tuntur. Sed nunc proponenda sunt vasa ad cor pertinentia.

- A Vene cœcæ egressus à corde, post suam cum ipso communicationem.
- B Exortus vene arteriosæ à corde, & eiusdem prokursus in pulmones.
- C Arteria aorta siue maxima, à corde nascens.
- D Arteria venalis ortus à corde.
- E Vena cordis basim ambiens, coronalis dicta.
- F Prima asperæ arteriæ diuisio circa pulmones.

Lib. 6. vsu.

De placitis

Hipp.

καρδία.

καρδιαγίης

I. de art. cur.

Cardialgia.

Substātia cor
dis.4. de parti.
animalium.

Cor arteria-

rū principii.

Cordis actio.

Cōmūnio cor

dis cum alijs

partibus.

Cordis motus

systole.

Diastole.

Facultas cor
dis.Qualitas spe
cifica Mesue
Cordis motus
quodammodo
videri potest

COr, Galeno nostro, innatae caliditatis fomes, animosae virtutis ini-
tium, & fons natiui caloris: Sedes ac principium vitæ: eiusdem-
que præcipuum instrumentum: græci καρδία appellarunt: vnde καρ-
διαγίης, quæ vulgo cardiaca passio dicitur. quanquã & antiquis medicis καρδία,
ori ventriculi etiam commune nomen fuit: vnde cardialgiã facile appel-
larunt, affectum ventriculi, quo eius os bile flaua aut erodente pituita mor-
detur & irritatur: id verò, cordis dolorem appellarunt etiã matronæ nostræ:
quòd ori ventriculi maxima sit cum corde affinitas. Cor (ait Galenus) ca-
ro dura est, vix noxã sustinens, villis multiformibus consistens: qua ratione,
quanquam simile videatur esse musculis, euidenter tamen ab ipsis differt.
Non est enim alicuius sensus organum, aut instrumentum motus volunta-
rij: cum ipsius motum neq; retardare possit animal, neque immutare: sed est
illi motus naturalis, quem ab anima accipit: cuius est sedes, & à qua faculta-
tem animosam atque irascibilem habet. Atqui cor esse venarum principium
falso quidem, Aristoteles existimauit. Est enim sine cōtrouersia principium
arteriarum omnium, per quas naturalis calor in vniuersum corpus distribu-
tur ac diffunditur. Nam eius actio, est conseruatio caloris natiui in ipso cor-
pore. Quapropter commūnio est quædam cordi cum hepate, per venam ca-
uã: cum cerebro, per neruos, quos (vt in pericardio diximus) accipit à sextæ
coniugationis ramis: cum pulmonibus, per arterias.

Quod autem ad eius motum attinet, certe is est duplex: alter quo compri-
mitur ac contrahitur, vt expellat fuliginosa recrementa, tum per venosam
arteriam in pulmones, quæ tandem per os excernuntur: tum etiam per arte-
riam maximam in totum corpus, vt per poros cutis exeāt: quapropter tunc
temporis aperiuntur orificia venæ arteriosæ & arteriæ maximæ: clauduntur
autem orificia venæ cauæ & arteriæ venosæ: atque hic quidem motus appel-
latur græcis systole, quasi cōtractio. Alter verò motus, est quo distēditur &
dilatatur cor, vt deuoret & quodammodo absorbeat ac rapiat in ventricu-
lum sui dextrum sanguinem, ex vena caua: in sinistrum verò aerem inspira-
tum per pulmones. atque hic etiam motus græcis dicitur diastole, quasi dila-
tatio. fit enim cor tunc temporis breuius, sed capacius & latius circa suam
basim: quapropter aperiūtur orificia venæ cauæ, & arteriæ venosæ: claudun-
tur autem orificia venæ arteriosæ, & arteriæ maximæ: ne scilicet cor dilata-
tum, eorum vasorum materias ad se reuellat ex pulmonibus, aut arteria ma-
xima: quod est magnum argumentum, non posse sanguinem ex pulmonibus
retrahi. Omnis autem attractoria facultas quam quis excogitare possit,
cordi attributa est à natura. Primum enim attrahit aerē fuga vacui, in mo-
rem follis: deinde etiam vi caloris innati, haud secus ac flamma oleum: præ-
terea, non quia calidum, sed quia tale: denique verò per similitudinē totius
substantiæ, quemadmodum magnes ferrum ad se allicit: quam qualitatem
Mesues specificam appellat. Proinde duobus modis videri potest cordis mo-
tus: nempe execto thorace: aut ipso sterno dissecto per cartilaginum vias.
Cordis autem diastole fit per contractionem villorum rectorum (nã quo-
dāmodo musculosa & fibrosa est cordis substātia, vt mox dicebamus) attra-

hentium ab ipsis pulmonibus aerem, dum cor breuius & latius efficitur. Sy-
 stole verò à villis transuersis cordis substantiæ, cum expellit fuliginosa illa
 aeris recrementa, quæ adhuc nonnihil qualitatis igneæ in se habent: primū
 quidem in arteriam venosam (vt diximus) deinde in trachiã: inde fit vt aer
 5 quem expiramus, facilius videatur, quàm is quem inspiramus. Post diasto- *Quies post*
 len autem succedit quies: tantisper dum cor spiritum attractum conficiat, *diastolen &*
 & eo gaudeat: atq; hanc quietem facile tactu, in omnibus pulsibus percipi- *systolen.*
 mus. Post systolen item succedit rursus alia quies, quam tamen vix comprē- *Pulsus ratio*
 hendimus, nisi in maximis & vehementissimis pulsibus. Nam etiam arteriæ
 10 diastolen & systolen habent ex corde. In ipsis verò motibus ait Plato cor *In Timæo.*
 temperari & refrigerari à pulmonibus, & ipsorum carnis mollitie. Atque id
 fanè tolerabilius est, quàm quod voluit Aristoteles cum dixit cerebrum cor *Lib. 4. partiū*
 refrigerare: nam si id quidem debuisset, sensorias partes potius refrigerasset *animalium.*
 quæ ipsi sunt viciniore.

15 Cordis substantia carnea est & musculosa, robustissimis omnium gene- *Substantia.*
 rum villis, rectis, trãsuersis, & obliquis contexta: à musculis tamen corporis
 robore, rubore, & patiendi difficultate multum differētibus. Caro enim du-
 ra ipsi cordi à natura facta est, ad dispathiam, & vt sufficere possit cōtinuo
 motui qui fit per diastolas & systolas. Proinde in quorundã animalium ma-
 20 iorum corde, circa eius basim, os est quoddam cartilagosum, ad ligamen- *Os in corde.*
 ta, membranas, & arteriam magnam fulciendam: in paulò minoribus ani-
 malibus, substantia est quædam dura, & veluti corpus temperatum ex neruo
 & cartilagine (*νευροχονδρωδής* græci vocāt) ad prædictam vtilitatem. Omne au-
 tem animal (inquit Galenus) habet in corde nescio quid tale circa arteriæ *Lib. 6. vtilit.*
 25 maximæ originem, est enim substantia quædam dura, in omnibus animali-
 bus facta ad ligamentorum & vasorum firmitudinem: sed maiora anima-
 lia, duriores habent huiusmodi substantiam. Cæterum nullus neruus appa- *Neruus in*
 ret in cordis substantiam distribui, sicuti neque in hepar, renes, & splenem: *cordis tunicâ*
 sed tantum in eorum tunicas: non autem neruis opus habuit cor, ex ipsius e-
 nim corpore pulsatilis facultas oritur, & à vitali facultate procedit. Nonni *Adiposa sub-*
 30 hil adiposæ substantiæ habet in sui superficie exteriori: quæ substãtia ad- *stantia cordis.*
 modum flaua est, & ad eius pinguedinis formã ac colorem tēdens, quæ tho-
 raci post cutim superiacet. Naram autem huiusmodi pinguedinem siue adi-
 pem cordi existimo ad dispathiam. Mirumq; hoc videri debet, quòd cum
 adeps à frigido cōcrescat: sitq; cordis regio omnium calidissima: eo tamen
 loci non liquecat: sed non minus concrefcere videatur quàm cæteris locis.

35 Quinetiam ad cordis substantiæ explicationem attinēt auriculæ: ad for- *Auricula cor-*
 mam earum quæ capiti vtrinque annexæ sunt, etiam sic ab antiquis appel- *dis.*
 latae. Sunt autem particulæ, colore paulò nigriores, cuticulares, & concauæ,
 40 in vtraque cordis parte superiore sitæ, ad vasa materiam inuehētia: in dex- *Situs & for-*
 tra quidem, quã vena concaua iuxta cor delata sursum ascendit: quo in lo- *ma auric.*
 co, ipsa auricula efficit parietem finistram eiusdem concauæ ascendētis: vt
 communis sit quædam cavitatis ipsius venæ cū dextro cordis ventriculo per
 ipsam auriculam: in sinistra autē parte, quã venosa arteria ingreditur cordis
 45 substantiam. Cuticulares autem factæ, vt cordis motum prompte sequeren-

- Vtilitas.* tur: concauæ autē, finis cuiusdā ante cor efficiēdi gratia. Earū vtilitas est, vt sint veluti repositoria quedam alimenti ad cordis vsum: in sinistra enim aeris & spiritus, in dextra sanguinis portio reponitur. Concutiunt quoque vasa quibus adiacent: vt omnis materiæ tum ingressum tum exitū celerius excitent. Quinetiam id aliquando visum est à nobis, in cadauere, cuius propter aliquod vitiū, dextra pulmonis pars omnino cōsumpta ac corrosa esset: cordis auriculam eiusdem lateris in amplā magnitudinem vsque adeo excreuisse, vt triplo maior altera videretur.
- Situs cordis.* Situm est cor per omnem dimensionē exquisitè in medio thoracis (inquit Galenus) quod intelligendum est, de ipsius parte superiore, vel capite si maior appellare. Eius enim cuspis, siue mucro, aut fibra, in sinistrum latus sensim reflectitur. Vnde nonnullis placuit dicere, cor in sinistra thoracis parte situm esse, quod etiam nonnulli falsò suis picturis proposuerunt.
- Caput cordis Cuspis.*
- Figura.* Figuram habet nucis pineæ quam conum appellant siue strobilum: hoc est turbinatam, & quæ paulatim à summo in cuspidem exeat.
- Connexio.* Connectitur cerebro (vt iam paulo antè attigimus) per neruorum sextæ coniugationis ramulos in pericardion implantatos: hæpati, per venam cauam: pulmonibus, per arterias. Sequitur vt de vasis ad cor attinentibus dicamus.

Vasa ad cor attinentia. CAP. XXXIII.

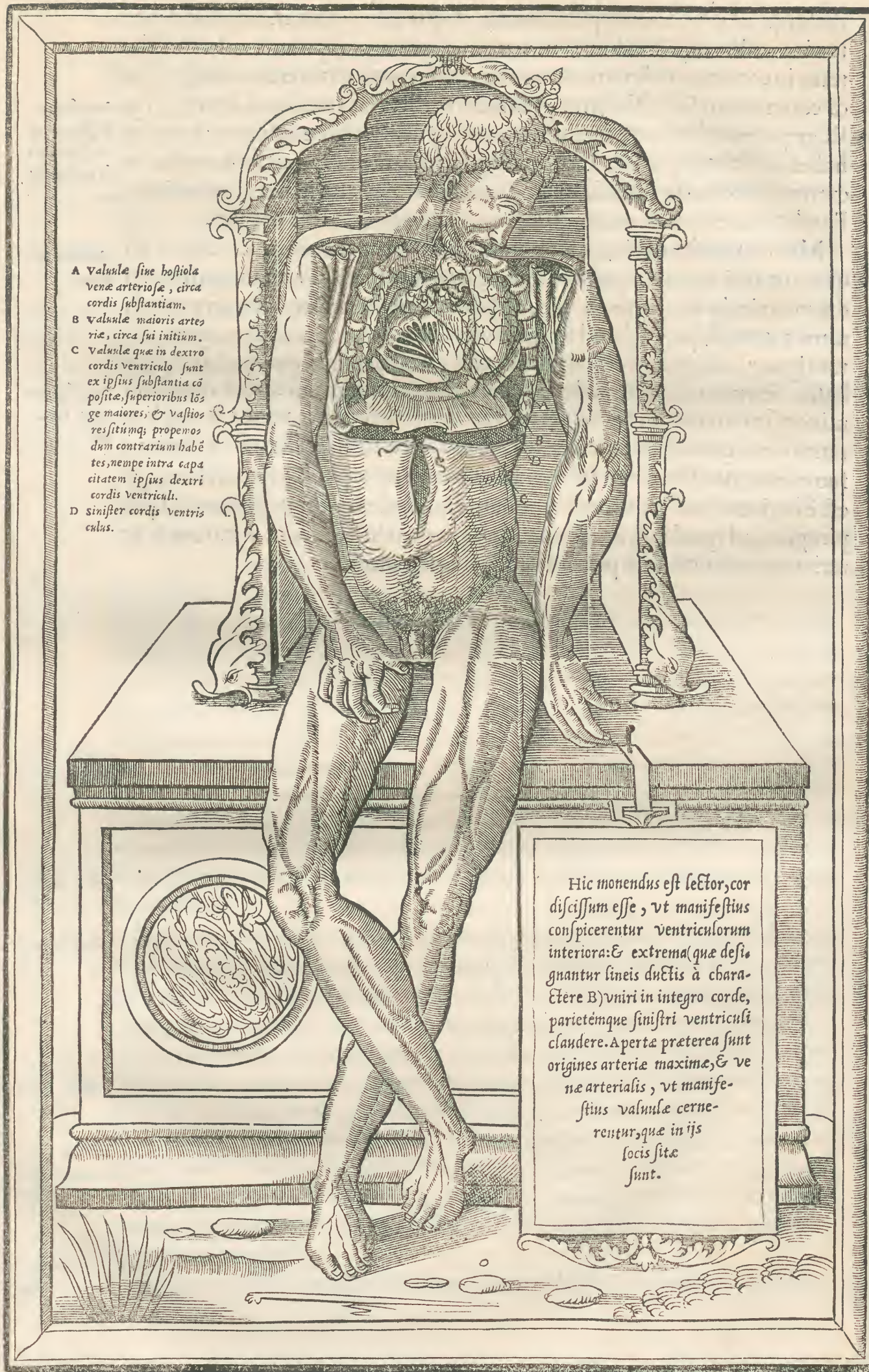
- Tria vasa à corde procedentia.* Basi cordis tria insignia vasa explantatur. A dextra eius parte, vena arteriosa: à sinistra, arteria venosa: à medio, arteria maxima: de quibus mox singulatim docebimus. Præterea sursum concaua per internum pericardion ascēdens, primum quidem ramulum effundit qui basin ipsam ambiat: coronalem vocant ex loco, græci venam stephaniæam: factum eū ad cordis exteriorum partium nutritionem. Postea autem ipsa cōcaua, dextro cordis ventriculo communicatur, secundum auriculam eius partis, veluti priore libro satis iam dictum est. Itaque recipit cor à concaua suum sanguinem quem concoquat, & in pulmonem demittat. Est & arteriæ ramus à maiore sursum ascendente protinus natus, circa sinistram auriculam: basin cordis vnà cum prius explicata ambiens, vnde coronalis quoque dicta est.
- Vena coronalis stephaniæa.*
- Arteria coronalis.*
- Vena arteriosa.* Vena arteriosa dicta, quòd cum sanguinem venosum in corde elaboratū contineat, ad pulmonum nutritionem: spissa tamen & robusta tunica contegitur, quemadmodum & arteriæ: quod factū est, ad melius & copiosius pulmonis alimentū: non enim tali sanguine indiguit, quali hepar: sed tamen multo copiosiore. Nullo pacto cōtinua est cum caua: neque ab ea nascitur: simile enim ex simili nasci oportuit (inquit Galenus). Nulla præterea sunt filamenta, quæ ex caua ad arteriosam dirigantur. Nascitur autē ex basi cordis, versus partem eius dextram: vt inter eam & arteriam maximam nihil sit ferè distantia, præter id diaphragma quod diuidit alterum cordis ventriculum ab altero. Immotam semper manet & tumefacta, etiam si vacua fuerit: præter arteriarum naturam: quæ dum respiramus constringuntur, dum inspiramus dilatantur.
- Lib. 6. vsu.*
- Ortus arteriose.*
- Arteria venosa.* Arteria venosa, à natura & vsu denominationem sumpsit: ideòq; venosa

dicta, quòd cum aerem à pulmonibus præparatū contineat, simplici tamen tunica vestitur, quemadmodum venæ: nempe vt promptius & celerius dilatetur in continuo pulmonis motu, dum ab eo receptum aerem vicissim cordi communem facit. Nascitur ex sinistro cordis ventriculo: aut si rectius ma-
 5 lis, ex pulmonibus nata, in sinistrum cordis ventriculum inferitur: maiusq; Membrane spissiores in arteria venosa extremitate. habet orificium, q̄ arteria maxima: spissioresq; membranas fecit natura in extremitate arteriæ venosæ, quàm venæ arteriosæ, atq; id non sine ratione. Eundem autem vsum præstat cordi quem aliæ arteriæ toti corpori.

Maxima verò arteria, ab amplitudine dicta, etiam aorta græcis, ea est
 10 quæ attractū aerem ex pulmonibus, & sanguinem elaboratū in sinistro cordis ventriculo præcipue recipit, ac subinde in vniuersum corpus per infinitos ramos dispergit, haud secus ac vena concaua ex iecore emergens. Simuligitur cum egreditur sinistrum cordis ventriculum, per mediam ipsius
 15 basim fertur: atque illic in duos ramos diuiditur: quorum maior deorsum, Productio arterie maxime. minor sursum tendit. Est autem ille ramus qui descendit, maior & amplior ramo venæ cauæ, illuc etiam delati. Minor verò sursum ascendens, statim à suo exortu, ne offendatur, festinat ad quintum metaphreni spondylum, qui est è regione basis ipsius cordis: nullum enim habuit corpus firmiter aut propinquius, ad quod ipsa firmaretur. Reliquas productiones in venarum & ar-
 20 teriarum anatome, quæ primo libro facta est, videto.

Ventriculi cordis. CAP. XXXV.

DVos esse in corde sinus in quibus fontes viui sanguinis (ait ille) cōtineantur, septo intercedente diuifos, omnibus est in confesso. Est enim (inquit Galenus) aliquod medium amborum ventriculorum *lib. 5. vtilit.*
 5 veluti diaphragma, ad quod terminatur extensa ligamenta ipsum copulan- *Diaphragma*
 ria, tegentibus extrinsecus utrosque ventriculos corporibus, quæ tunicas e- *ventriculos*
 ius nominant. quando autem hæ tunicæ accedunt prope id diaphragma, *cordis sepa-*
 extenditur quidem tunc longitudo cordis, confidet autem in seipsam latitu- *rans.*
 10 tur, longitudo fit minor. Cæterum in ventriculo dextro cordis, plurimum *Ventriculus*
 continetur sanguinis, ad præparationem, vnde sanguineus dicitur: hic verò *dexter cor-*
 pulmonis gratia factus est. In altero verò nempe sinistro, plurimum conti- *dis.*
 netur spiritus, vnde & spirituosus appellatus: estq; dux motus omnium arte- *Ventriculus*
 riarum. Hic verò, detecto & nudato corpore, videtur ad summum verticem *sinister.*
 15 patere, cum dexter inferius multo cesset, & circūscriptionē subinde propriā *Cap. 4. lib. 3.*
 habeat. Vnde decepti antiqui in extispicijs, videtes interdum corda anima- *de part. ani.*
 20 lium duobus fastigiata verticibus, temere pronuntiarunt duo corda esse in *Lib. 7. admi.*
 animali: non aduertentes dextri ventriculi verticem circūscriptionem pe- *Fouea in me-*
 culiarem habere. Neque verò cum Aristotele credendū est tres in corde ma- *dio cordis dia-*
 25 iorum animalium ventriculos inueniri. Si enim metiremur ventriculos se- *phragmate.*
 cundum animalis magnitudinem, quot quæso ventriculos in corde habe-
 ret Elephas? Sed id Galeno differendum relinquamus. In medio autem cor-
 dis diaphragmate (parietem quidam appellant) inueniuntur veluti foueæ
 quædam, & sinus per quos fit communicatio sanguinis & spiritus ab vno
 ventriculo cordis in alium.

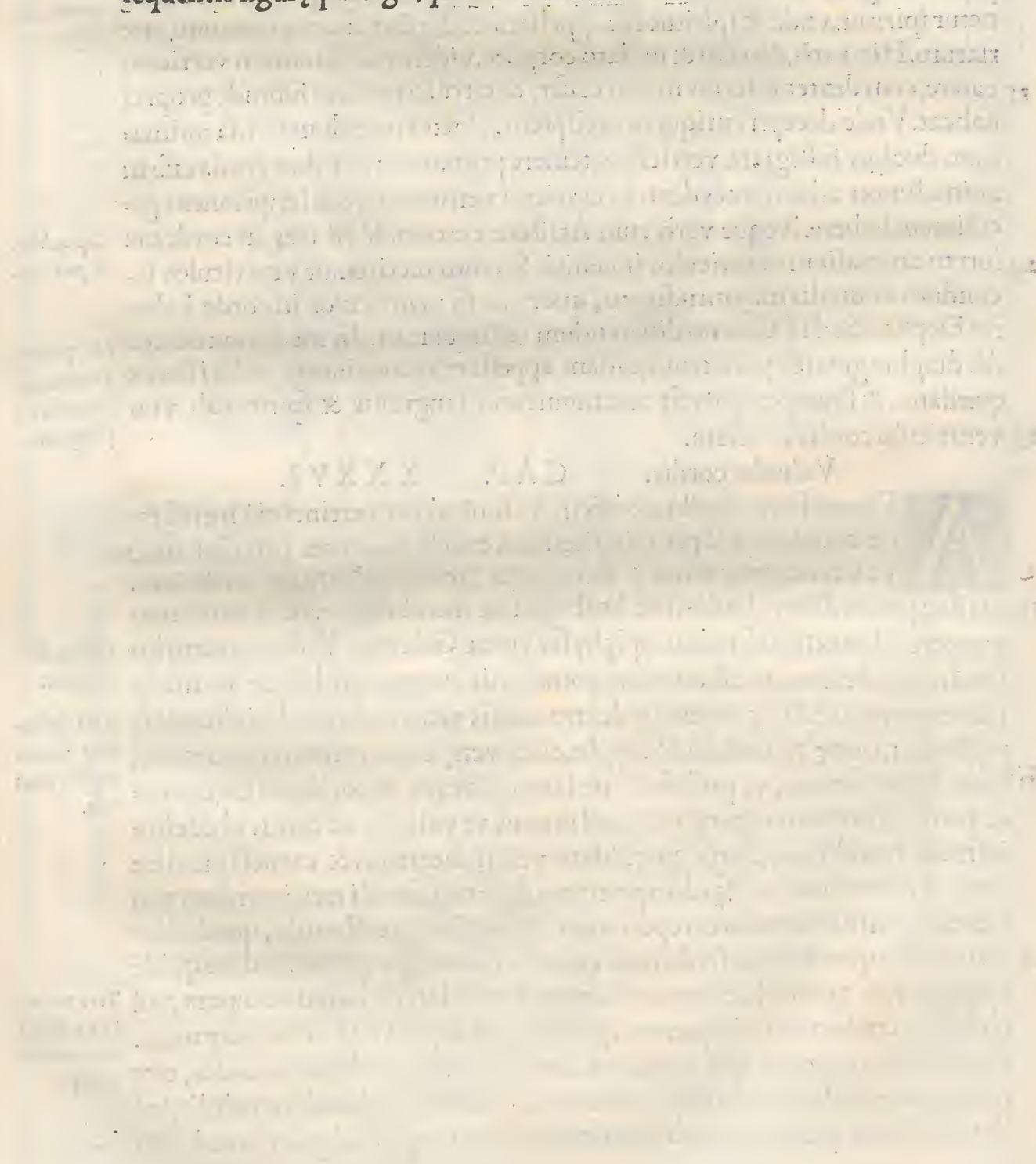
Valuulæ cordis. CAP. XXXVI.

ADnatæ sunt omnibus orificijs vasorū ad cor pertinentiū membra-
 næ ascēdentes super seinuicem: ita exacte habentes (ait Galenus)
 vt si tendantur simul & stent rectæ, totum obstruant orificium.
 30 eas siue portas, siue valuulas, siue hostiola, siue membranas voces, haud ma-
 gnopere laboro: membranarū epiphyses vocat Galenus. Vtilitas autem ip- *Vtilitas ho-*
 sarum membranarum est omnium communis, nempe prohibere ne mate- *stiolorum.*
 riæ retrocurrant. Sunt autem in dextro cordis ventriculo tres huiusmodi e- *Tres valuu-*
 35 piphyses, magnæ admodum & amplæ, circa venæ cauæ communicationem, *ls in dextro*
 intus foras nutātes, vt prohibeāt ne sanguis à caua in cor demissus, ex cor- *cordis vètri-*
 de rursus ad venam regurgitet. quod munus vt validius ac tutius obeāt hu- *culo.*
 iusmodi membranæ, fibris quibusdam veluti lacertosis & carneis præditæ *Tres valuu-*
 sunt, ad imum cordis cuspidem pertinentibus: cuiusmodi tres, interdum pau- *le circa orifi-*
 40 qui cæteris quas mox describemus valuulis non est proprium. Sed hæ quidē *cium venæ ar-*
 epiphyses, de quibus hic sermo est, totam dextri lateris basim occupant, nul- *terioss.*
 lum vacuum locum relinquentes, præter eum à quo vena arteriosa prodit.
 Quinetiam qua parte ipsa vena exit, iam cor ipsum paululum excedēs, tres
 rursus habet valuulas, paruas quidem eas, ligamentis admodum validis, sed
 45 ijs tenuissimis præditas, intrò foris nutātes, ne sanguis ad pulmones à cor-

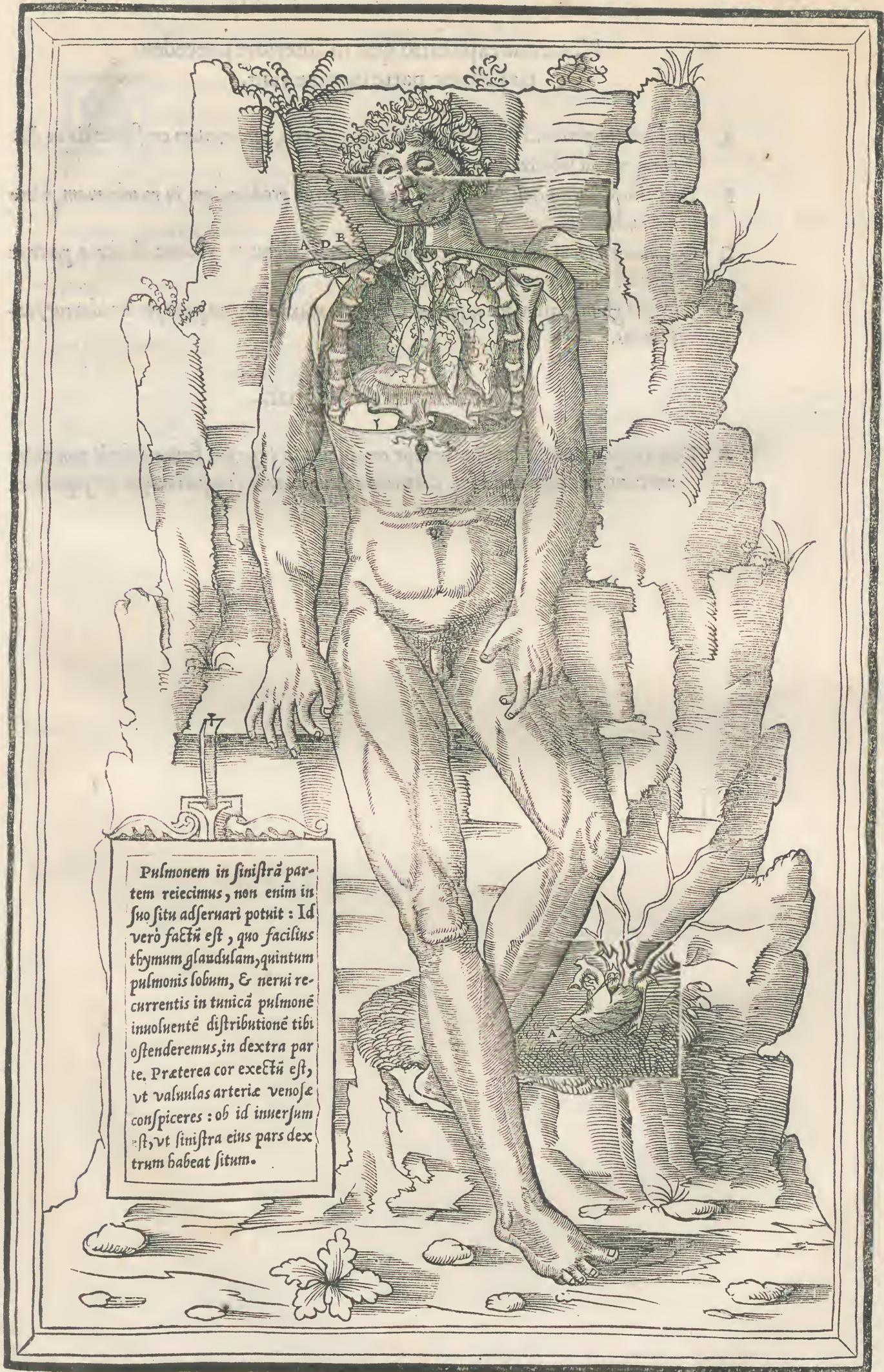

Tres valvule circa orificium arterie maxime. Valvula circa orificium arterie venose.

de demissus rursus ad ipsum cor redeat ac retroferatur: Sic quoque & in arteria maxima ubi iam aliquantulum cor excessit, reperiuntur tres membranarum epiphyses, intrò foris etiam nutantes, eandem cum mox explicatis substantiam retinentes, prohibentésq; ne spirituosus sanguis quem à corde accepit magna hæc arteria, rursus ad cor redeat. Sunt & circa orificia arteriæ venosæ etiam extra cor duæ valvulæ parvulæ & omnium minimæ introrsum protendentes, prohibentes ne dum pulmo contrahitur, contractaq; simul venosa arteria, is spiritus rursus in arteriam venosam ingrediatur, & à corde denuo referatur in pulmones. orificia habent, intus foras exporreta. Sed hæ duæ postremæ valvulæ cum in eadem hac figura ostendi non potuerint nisi confuse admodum, & dissecto iam corde, ob id eas distulimus in sequentis figuræ parergo, quod humi coniectum est.

Notarum explicatio quæ in interiore præcedentis picturæ parte signatæ sunt.

- A Implantatio portionis neruorum sextæ coniugationis, recurrentem constituentis in diaphragma, ad subiacentium partium sensum.
- B Deductio filamentorum insignium à superiori neruo prodeuntium in membranam pulmones ambientem.
- C Quintus pulmonis lobus, venæ concauæ substerniculum: cui concauæ, ab altera parte, respondet auricula cordis dextra, vt vides.
- D Thymus glandula thoracis arteriam & venam maximam, qua præcipue diuiduntur, confirmans.

Nota in parergo designata.

- A Duæ reliquæ valvulæ arteriæ venosæ cordis, quæ in superiori figura describi non poterunt: exterius enim apparent. Cæterum eodem munere funguntur quo & superiores.

Quæ tibi describitur hoc loco nerui portio à sextæ coniugationis ramulis enata, in pulmonis membranam inserta, ea libro superiore iam satis explicata est, in procurrentium ac recurrentium nervorum procurfu: hic autem tantum ad exactiorem & faciliorem cognitionem rursus depicta. maxima enim (inquit Galenus) cum sit sexta coniugatio nervorum, quamuis multas demittat in laryngis musculos epiphyfes, tamen nõ parua pertransiens collum totum, incidit in thoracem, primamque diuisionem mittit ad radicem costarum, aliam ad cor, aliam ad pulmonem, aliam ad ventriculum. vt interim relinquamus omnes distributiones quæ ad hep-
 5
 10 par, splenem, renes, & huiusmodi partes attinent.

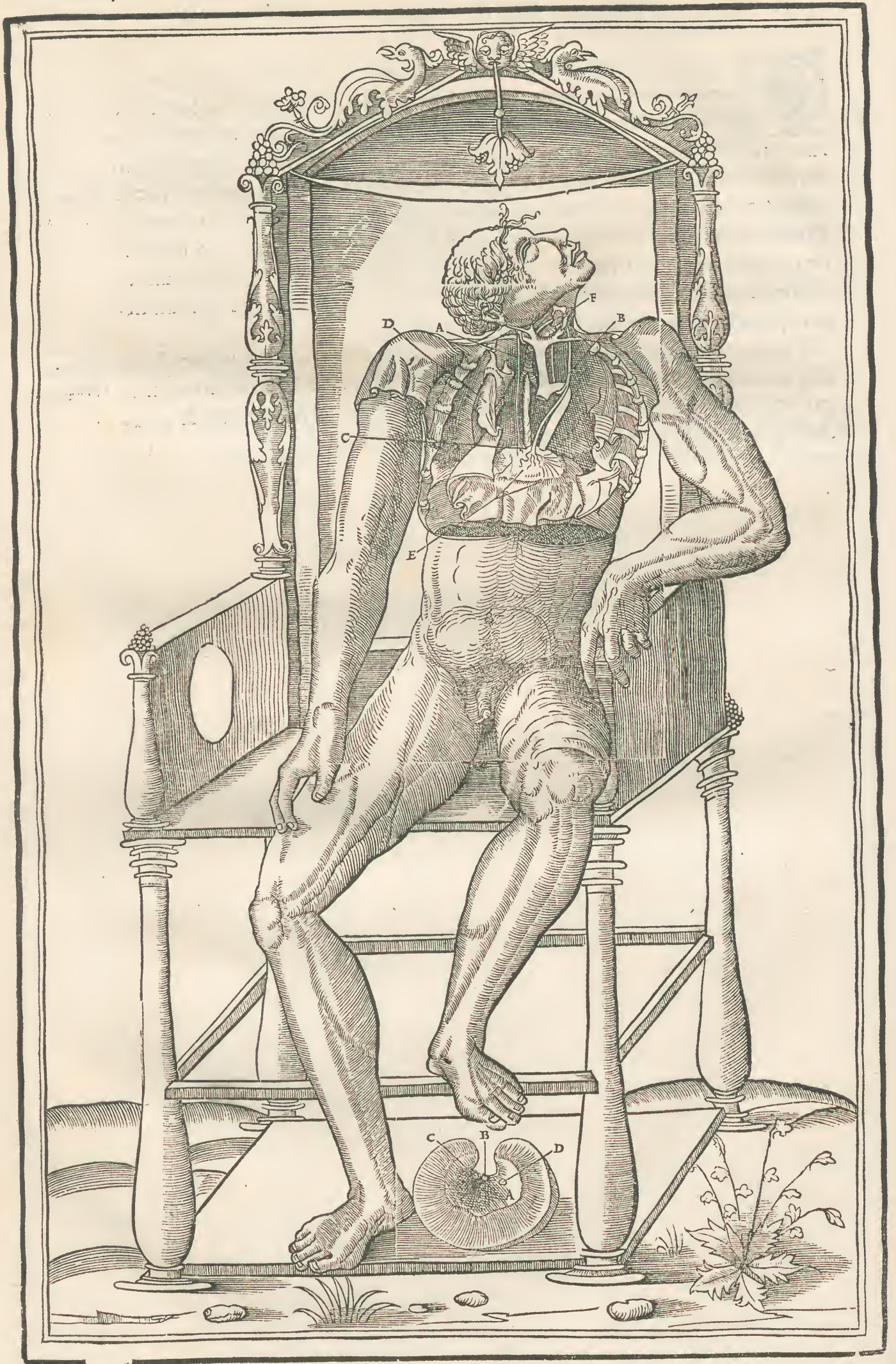
Lib. 7. vtilit.

Thymum vocant glandulam maximam & mollissimam, sub primo sterni
 15 offe iacentem, ad quam venæ & arteriæ maximæ sursum ascendunt magis æqualis diuisionem fit ac confirmatur, vt vides. Ea autem in adenum & glandularum descriptione iam antea satis fuit explicata.

Thymus.
Glandion.

P.ij.

Quæ habentur in præcedente figura, secundum notas in inferiore corporis regione fitas.

- A Quo in loco diuidatur pars nerui sextæ coniugationis, sursum recurrentis: sub clauæ dextra: arteriæ maximæ ramo (qui ad brachium dextrum meat) ingeniosissime innixa, & circumuoluta.
- B Recurrentis nerui sinistri lateris forma, multo inferior priorè, circa eam diuisionem arteriæ maximæ, quæ ad infernas partes tendit.
- C Penetratio œsophagi, per diaphragmatis substantiam.
- D Tunica costas internas succingens, partibus omnibus quæ superiores sunt diaphragmati commune inuolucrum præbens: vt etiam partem superiorem diaphragmatis vndique contegat.
- E Diaphragmatis partium carnosarum à membranosis secretio. vt exterior linea, carnosam: interior, membraneam notet.

15 Notæ in terram proiectæ.

- A Diaphragmatis portio neruosa, aut membranosa.
- B Foramen quod œsophagus subit, vt in ventriculum inseratur.
- C Foramen per quod arteria maxima exit, vt ad inferiores partes decurrat.
- 20 D Foramen, per quod vena concaua sursum ascendit ad cor.
- Vides autem hic diaphragma resupinum, & ab eo pariete qui ad viscera interiora spectat inuersum: in corpore autem, aliud latus cum situ ostendit.

Nerui recurrentes. CAP. XXXVIII.

Recurrentium neruorum delationem ac formam etsi libro superiore iam attigerimus, tamen hoc loco rursus etiam depingitur: tum propter partium ad quas pertinent commoditatem, tum etiã quòd res ipsa ex se satis explicari non possit. Horũ autem flexio sic habet ex Galeno. Sinistrum enim natura ad plurimum thoracis spatium impigre producens, circa maximam arteriam inuoluit, secundum illam maxime partem, ubi primum explantata à corde versus dorsum flectitur: Dexter autem, nullam habens similem ascensionẽ, in ea parte thoracis per quam fertur, coactus est inuolui circa eius partis arteriam, quã obliqua à corde ad dextram axillam effertur. Vidisti itaq; ex superiore figura, quo pacto descendant huiusmodi nerui, nunc ex hac vides quo pacto recurrant.

Lib. 7. vtilit.

Tunica costas succingens. CAP. XXXIX.

Hypozocota græci, nostri costas ambientem vocant, quidam pleuram: cum tamen id vocabulum ad costas ipsas proprie pertineat. Succingens dicitur ea ratione, qua costas totas intrinsecus ambit, quemadmodum peritonæum, à græca etymologia dictum, quòd vasis alimentĩ prætendatur. Membrana autem ab essentia, tunica verò ab vsu denominatur: quippe aranæ modo prætenuis, ac ex toto sibi similis, costas succingit, indumentum verò est ceu tunica quædam omnium spirationis instrumentorum: quemadmodum & peritonæum nutritionis vasis. Omnia enim principalia viscera, membranis proprijs ac veluti vaginis inclusit prouidens natura. Producitur hæc tunica (vt iam superiore libro fusissime dictum est) à pericranio, per faciem & partes subiectas delabente, vt continuum quiddã sint inter se membranæ omnes corporis: diuersum autem secundum loca ad quas attinent nomen assumentes. Constituit huiusmodi tunica, membranam vtranque thoracem intersepientem, mediastinum vocant, de quo paulo ante dicebamus. Viscera superiora conuestit, vt tandem cum peritonæo per diaphragma commune quiddam habere videatur.

Hypozocota tunicã costas ambientẽ vocant græci.

Essentia.

Officium.

Diaphragma. CAP. XL.

Post ea viscera explicata quæ thorace cõtinebantur: dicamus iam de septo quod ea ab inferioribus diuidit. Musculus est (inquit Galenus) quidam magnus & rotundus, quẽ iuste nominãt diaphragma, *δισφραγμα* enim, hoc est distinguit à vasis nutrimenti organa spiritus. Illis superiacet omnibus, his autem superponitur. Septum transfuersum latiniõres authores vocauerunt, græci antiquiores phrenas vocarunt, quasi particeps prudentiæ huiusmodi pars esse videatur, quòd hæc affecta continuo mentem sensumque planè perturbet: cum tamen nullatenus sit sensus particeps: sed quia propinqua sit per neruos ei parti quæ vim eam obtinet, nempe cerebro. Habet enim multas & copiosas easque maximas neruorum productiones à cerebri coniugationibus pendentes, quemad-

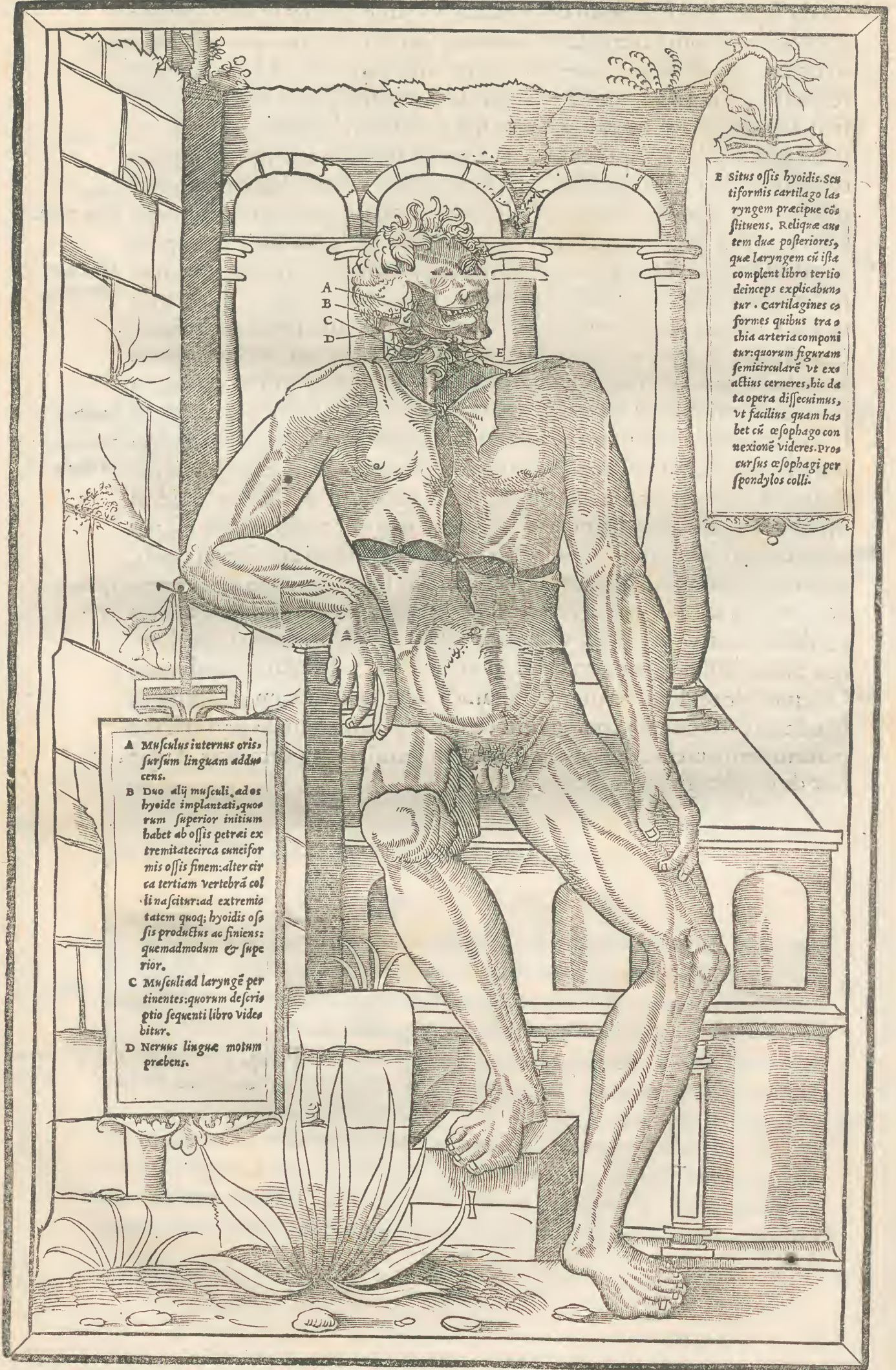
Lib. 5. vtilit.

Septum transfuersum.

- modū superius in neruorum descriptione visum est, præter infinitos ramos, quos tū à colli tum à metaphreni vertebris suscipit. Vtilitas eius est præter *vsus.* id munus quo distinguit superiores ab infernis partibus, vt sit præcipuum respirationis organum: quod vt probet Galenus, mille locis cõtendit ac dif-
- ⁵ferit. Iuuat præterea excrementorum qui per anum eijciuntur propulsione, quod quis facile ex seipso conijciat, si quidē animum attendat ad spiritus contentione qui fit in egeredo. A finibus pectoris inferioribus principiū ex *Situs.* plantationis supernæ habet (ait Galenus) qua parte capita rectorum muscu *Lib. 5. vtilit.* lorū epigastrij attolluntur: hinc vero ad notharū costarum fines vtrinq; de-
- ¹⁰scendit. Origo eiusdem ac compositio sic habet etiam ex Galeno. Ligamē- *Lib. 5. anato.* ta complura tenuiāq; ex ossibus prodeunt: caro simplex ipsis circūducitur: *administrat.* media verò pars totius ceu grandis circuli: exiguus circa punctum ipsius alius circulus exactus tendo existit, nullam adhuc carnem retinens quam prius habebat, veluti facile conspicias in septo à vicinis partibus dirempto
- ¹⁵& in terrā prostrato, in superiore figura. Supernis septi partibus obiecta est *Connexio.* basis pericardij, membranarum costas succingentium, & eius quod media- *Membrana* stinum vocant: infernis autem alia quædam membrana huic persimilis sub *ad diaphr.* strata est, quæ peritonæi vertex optimo iure nuncupatur. Sed hæ quidem membranæ, dum ad mediam septi regionem, quæ tota membranosa est, per
- ²⁰ueniunt: tum quidem sic vniuntur, vt nullo pacto diduci aut secerni queāt, imò neque duplices videantur. Tria sunt septi foramina: duo circa verte- *Foramina in* bras, per quæ œsophagus ad ventriculum & magna arteria ad partes inferio *septo.* res delabuntur, vt in pictura vides. hæc autem sibi admodum vicina sunt, quæ nisi doctissima manu confeces, in vnum coire videbuntur: quod etiam
- ²⁵Galenus ipse censuit. Tertium est foramen, longius remotum, ad dextram: haud exacte rotundum, communem venam supernis animalis partibus sanguinem deriuantem excipiens, & magna cū securitate transmittens. Atque hæc de diaphragmate sufficiant.

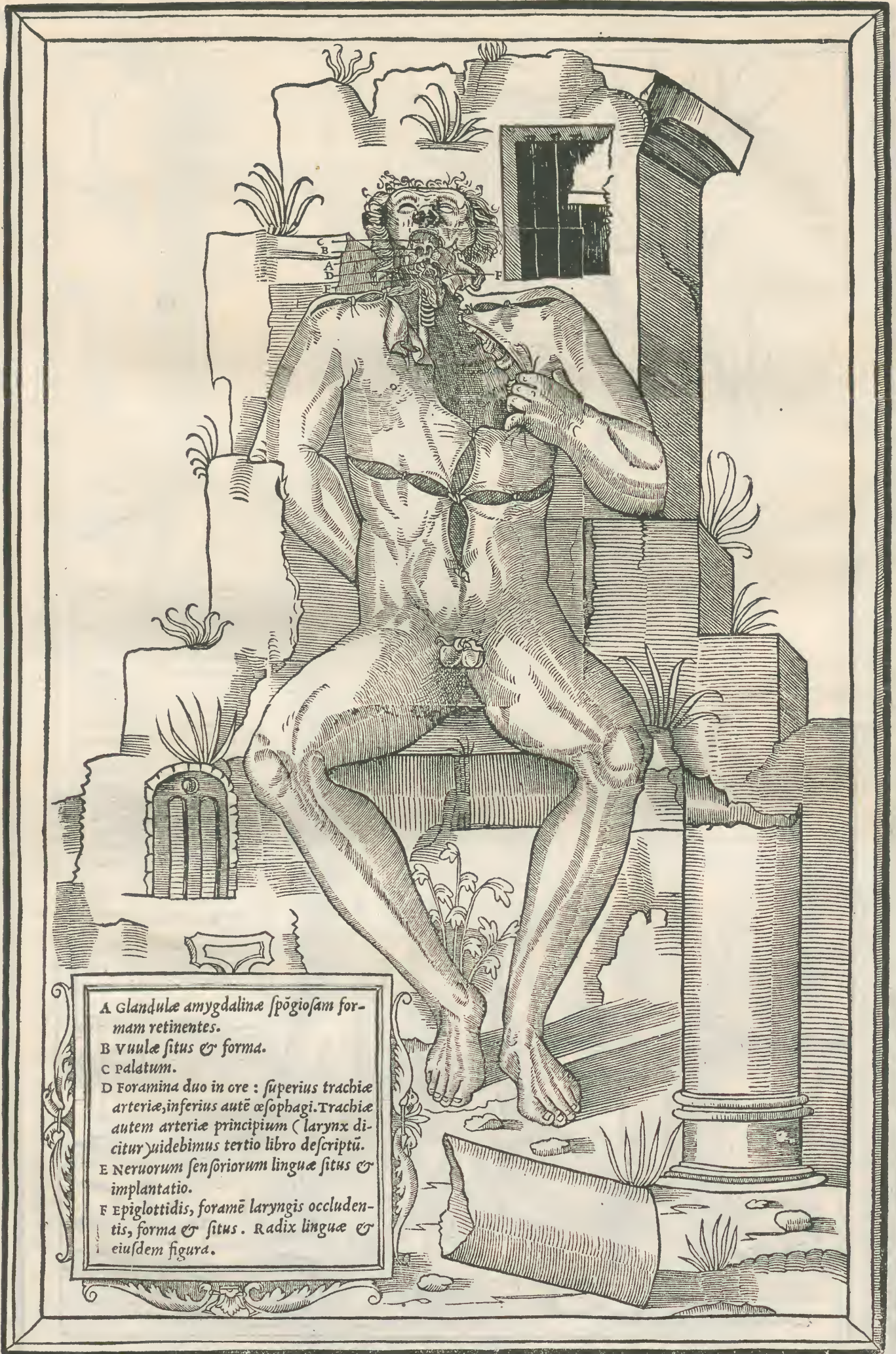

A Venæ sub lingua, & item arteria ac nervi motores in superioriori figura signati. D.
 B Membrana quæ a lingua subnasatur ranula dicta, sub qua ite sunt glandule salivæ elaborantes, præter amygdalinas.
 C Exactus scutiformis cartilaginei situs, ac forma.
 D Musculi finibus clavi inhaerentes, & extremitatibus suis cartilaginei laryngis (sub alijstamè proprijs ac veris) moventes: quos omnes tertio libro describemus. Divisio exteriorum musculorum, scutiformi cartilagini incubantium.
 E Cartilagineum arterie asperæ prima divisio in pulmones.
 F Confusa altera & infinita tracheæ arterie divisio in pulmonum substantiam.

Lingua, tonfillæ.

CAP. XLI.

LHoracem & quæ in eo cõtinebãtur partes spiritalis absoluimus: nunc paulo altius conscẽdendum est, & primum quidem lingua, ipsãmq; mouẽtes muscoli, deinde verò gutturis pars summa (quã laryngem vocant) postea autem arteria aspera, denique verò œsophagus & palatum explicandum erit.

Linguam homini summus opifex tribuit ad vtilitates varias. Ea enim ore inclusa, innumerabiles cantuum flexiones, & sonorum varios modos exprimit: vnde plectri similem quidam dixerunt. Præterea vocem motibus suis in verba discernit: estq; interpretis animi. Habet & aliud officium, quo commolitos dentibus cibos colliget, & conglobatos vi sua deprimat ac transmittat in ventrem: vnde Varro à ligando cibo putat linguæ nomen impositum. Homo igitur (ait Philosophus) linguam absolutam, mollissimam & latam præcipue habet, vt commoda ad vtrunq; officium sit, & ad sapores percipiendos, & ad literas exprimendas. Pars autem hæc (ait Galenus) peculiarem sibi substantiam ex carne fungosiore ac magis sanguinea sortita est: nam pura verãq; caro, muscoli sunt, atq; in ipsis media potissimum pars. Fortem autem (ait alio loco) & magnam ipsam ad basim fecit natura, firmitatis gratia: subtilem autem ad finem, vt celeriter moueatur. Gemina est, sicut alia sensuum organa, quod in quibusdam cerebri affectibus facile iudicabis: ex vtraq; enim eius parte æquales numero & magnitudine sunt carnes, vnica membrana conuolutæ ac contactæ: quæ quidem cõmunis etiam est cum œsophagi ac ventriculi partibus interioribus.

Habet etiam lingua duas arterias ad radicẽ implantatas, vtrinq; vnã: & duas similiter venas, sed non eò quidem loci deductas, quin potius sub ea fitas, vt in figura vides. Habet præterea binas coniugationes neruorum, alteram mollem, alteram duram: illam à tertia coniugatione externæ eius tunicæ distributam, ad gustum, & saporem: hanc autem, à vertebis colli superioribus (vt priore libro dictum est) in musculos disseminatam, ad linguæ motum præcipue obeundum.

Quoniam autem versus palatum oportebat linguam efferri, & inferne deprimi, atque ad latera circumagi, & traduci: propterea musculos habuit alios in superioribus partibus desuper implantatos, quibus sursum attollatur: alios ex inferioribus, laryngi etiam communes, deorsum eam inflectentes: secundum quos sunt laterales muscoli, ipsas in vtrunque latus motiones efficientes.

Ab infernis quoq; partibus ligamenta duo suscepit, valida, vtrinq; vnũ, ab osse hyoide in eius radice sito deducta: & ad eos musculos pertinentia quos in præcedenti figura vides, ad motionẽ ipsius linguæ destinatos. sunt autem hæc iuxta scutiformem laryngis cartilaginem. est præterea tertium ligamentum validum, ipsius linguæ carniũ diuisionem subtus sequens, quo ad infernas partes plurimum alligatur: atq; ita interdum crescit ac modũ excedit, vt in plerisq; si quidẽ id validius fuerit, sectionẽ exoptulet.

Subest ei ligamento in maxillæ inferioris capacitare, fungosa etiam carnis substantia, ad parenchymatis formam, multis glandulis intertexta, in

Lingua.

Utilitas.

Lib. II. de hist. animal.

Substantia. Lib. 3. alim.

Lib. II. vtili.

Musculi linguam constituentes.

Vasa ad linguam pertinentia.

Nervi ad linguam.

Musculi linguam mouentes.

Ligamẽta ad linguam.

Ranula. quibus elaboratur saliuā, ranulam vulgus nostrum vocat: quo etiam nomine, morbum qui eidem parti insidet, dum præter naturam intumescunt huiusmodi glandulæ, vocare solent.

Amygdalinae, Tonsillæ. Sunt porrò ad linguæ radicem sitæ maiores glandulæ, eæ'q; spongiosam substantiam retinentes, vtrinq; duæ (amygdalinas & tonsillas vocant) in 5

Lib. 6. vtilit. quibus præcipue saliuā elaboratur: ab ijs enim glandulis (ait Galenus) pori per obliquas & inferiores partes, eructât pituitosum humorem, liquidum, humectantes linguam ipsam, & inferiora & lateralia, & omnia quæ sunt in oris circuitu. de quibus libro superiore satis iam dictum, vt nihil hic præter exactam formam ac situm requiri possit. 10

Palatum, Columella, Epiglottis. CAP. XLII.

Palatum. **P**Xecta lingua, aut ea quidem depressa, palatum vides: quæ pars est oris superior, ad modulationem vocis præcipue facta, in qua maxime circa dentes superiores quædam veluti crenæ apparent, ob 15 eandem vtilitatem. Ea pars sensu prædita est, propter neruorum mollium particulas quas recipit ab ea propagine tertiæ coniugationis, quæ ad linguam demittitur. Perforatum est circa medium, vno vtrinq; foramine, sed visu admodum recondito (nisi si quando palatum inflammatione tentetur) per quod pituitæ portio à cerebro in os descendit. Palatum membrana contegit, ab interna ventriculi tunica sursum in os per œsophagum conscendente 20 nata, & in id palatum demissa.

Est circa fauces in imo palato, parte penitior, inter vtranque tonsillam carnosa particula, κλωρ græcis dicta, latinis gurgulio. Ea porrò à multis affectibus nomen variat: vt cum in longum porrigitur ac relaxatur, tum quidem à forma columella: cum verò in rotundum conglobatur, in vuæ formam, tum vuæ, aut vuula nominatur. Multum quidem confert ad magnitudinem & pulchritudinem vocis: vt ea deperdita, aut vitiata, vox vel imminuatur, vel prorsus nulla fiat: quod longiori sermone tibi Galenus ostendit: confert etiam ne puluis aut aliqua huiusmodi substantia in laryngem 30 incidat. de hac autem libro superiore vberius.

Ligula. Epiglottis. Ad radicem linguæ, inter tonsillas, patet quæ latinis ligula, græcis epiglottis dicitur. Particula est, meatui laryngis incubans, ipsūmq; operiens: paulò tamen amplior facta, quàm sit is quem operit meatus. Figura quidem refert linguam, quæ plerisq; fistulis incubat, ad continendum spiritum: maxime si infernam eius partem spectaueris, vbi copulantur inuicem arteria & larynx: item etiam supernam, quæ est secundum orificium quod fit à finibus qui inibi sunt aritenoidis cartilaginis, & scutiformis. Ipsum autem corpus glottidis, cartilagosum est, ad firmitudinē, ne cito euertatur: membrana conuestitum, vt repletum à spiritu non rumpatur: humidum autem, 40 non simpliciter, sed etiam viscosum ac pingue, vt madefiat semper propria humiditate: & ne sicut fistularū linguæ, siccata, superaddita semper aliqua humiditate indigeat: adiposum enim & vinctuosum, sufficit in tēpus multum, nec cito siccatur. Aperto autem orificio laryngis, apparet in epiglottide, circa inirium, vtrinq; foramen prælongum (rimam aut fissurā appella- 45

bis si voles) desuper infernè productum, veluti linea quædam stricta, tale quid efficiunt epiphyses quædam & membranosa substantia labiorum, quæ velut illabitur & decidit in cõcauitatem quædam, ventriculorum formam ipsdem foraminibus appositam efficientem: prochoas & eurytenas nominant. In huiusmodi autem vetriculos aër amplis vijs receptus, in arteriam irrumpit, nihil pellitur. at obstructo transitu, arctatus aër, pellitur violenter ab infernis, & epiglottidè sursum attollit, quæ alioqui clausa erat, labijs sese applicantibus. & eo vinculo subtus coarctatur, quod est à membranosa epiphysi: fit autem id, ne plus æquo extendatur in intensiore voce ligula. Impletis verò spiritu ventriculis qui sunt in lingua laryngis, molem spiritus ad ipsum porum effundi necesse est. In summa, non solum ad edendam vocem necessaria est laryngi epiglottis, sed etiam ad cõprehensionem spiritus. De larynge mox differendum.

Acetabula
aut sinus in
epiglottide.
Prochoe.
Eurytene.

Vinculū in
epiglottide.

Larynx: Arteria aspera.

CAP. XLIII.

Laryngem propria significatione vocabant antiqui, quod nos guttur appellamus, nempe caput & patentē viam, aut ostium spiritalis fistulæ: aut vocis meatum, quem bronchum & arteriam asperā nominant, græci pharyngem: quanquam sunt qui pharyngem dici velint, eam cauitatem, cartilaginibus communitam, in quam vel aër recipitur, vel humor ad trachiam humectandam.

Larynx.
Fauces.
Pharynx.
Guttur.

Constat autem larynx tribus magnis cartilaginibus: quarum maxima, & ea anterior quam tangimus, foris conuexa, intus concaua, scuto cuidam prælogo similis est: vnde tyroides, & scutiiformis appellata. Secunda quæ minor est prima, tanto tertia maior est: arytenoides dicta, à vasis olearij similitudine: internis partibus locata, quæ stomachus subsidet: in inferna basi strictior: ea totam cartilagine primam tangit, secundum omnes partes, hoc est, ante, retro, & ad latera: articulantur autem & committuntur sibi inuicem, in lateribus, & oblique. Vincula enim quædam membranosa & nervosa, ex prima, perueniunt ad secundam. Vbi autem minor quæ intus est, desinit, duæ quidem superiacent cõuexitates. Tertia verò cartilago quæ innominatam dicunt, inde incipit: cõuenientes exacte ipsis eminentijs concavitates sortita: in angustum valde trāsitum, eumq; oblongum, desinens: cuius superior terminus est, ad eos epiglottidis sinus, quos prochoas paulo ante nominauimus.

Lib. 7. vtilit.
Cartilagine
laryngis.
Scutiiformis
Tyroides.
Arytenoides.

Ligamēta ad
cartilagine
attinentia.

Innominata.

Laryngis cartilagine, quædo ad inspirationes & expirationes, cõprehensionē & retentionē totius respirationis, efflationes, & voces vtiles esse debent, idcirco natura prudens eas vtilitates omnes in nostro voluit esse sitas arbitrio. Hæc igitur officia musculorū ope administrantur: quorum alij proprij sunt, trium cartilaginum: vt eas tum claudant, tum aperiant: alij minus proprij, quorum munus est colligare laryngem corporibus quæ sunt in circuitu, vt trachiæ & œsophago: suntq; duces eius motus per quem totus spiritalis meatus amplificatur, dum inspiramus: & cõtrahitur, dum expiramus. Sunt igitur in summa (ait Galenus) musculi ad laryngem pertinentes ferè viginti: ad quorum motū, recurrētes dicti nerui producuntur.

Officium la-
ryngis.

Musculi la-
ryngem mo-
uentes.
Lib. 16. vtilit.

Positio musculorum lar.

Horum autem musculorum aliqui transversam quodammodo magis, alij verò obliquam habent positionem: rectam autem alij, quidam dissimilem etiam ipsi omnino inter sese. Nonnulli quoque eorum desuper incipientes, suis inferioribus finibus mouent aliquas laryngis particulas: alij verò everso, incipiunt ab inferioribus, superioribus autē finibus agunt. Sed hæc quæ cōfusa, quam tractatu difficilia vides, vt neque constet eorū musculorum numerus, neque positio exacta planè possit hic exprimi. Imò neque si centum corporum larynges confeces, quāta poteris adhibita diligentia, quidquam huius rei certum ac compertum inueneris. Nos verò quos percepimus, hic tibi proposuimus: nempe communes, & quibus larynx ad alias partes alligatur: reliquos qui magis proprii sunt, tu vel in maioribus animantibus dissecato, vel ex Galeni vtilitatum septimo & decimosexto libris repetito. nos enim eos rudi quadam forma simul confusos tibi proposuimus in figuris quæ præcesserunt, nō autem exactos aut separatos. Nam ea non vique adeo necessaria iudicamus quæ hoc loco curiosius persequantur. Præterea (vt ingenue fateamur) nunquam id præstare potuimus, vt eorum quidquam tibi proponeretur ad quod insisteres. libro tamen tertio dabitur operam, vt quanta à nobis fieri diligentia poterit, omnibus in hac re satisfiat.

Trachia arteria.
Aspera arteria.
Fistula spiritalis.
Meatus aëris.
Membrana trachia.

Lib. 4.

Ratio anulorum trachia.
Diuisio arterie asperæ in pulmones.

Laryngi continua est quæ trachia & aspera arteria dicitur, ad aliarum differentiam. Aristoteles, à dignitate arteriam tantum vocat: latini etiam guttur, fistulam spiritalem quidam nominant, alij vocis & aëris meatum, tu quo modo voles appellabis. Ea ante gulam necessario posita est: per quā attrahitur & redditur aër (vt iam superiore libro dictum est) dimidiatis aut nō completis anulis cartilagineis constat, membrana duplici, tum interna, tum externa, in seinuicem colligatis, vt se mutuo nō contingant: latiusculis, & paululum cōpressis, ac demum per easdem tunicas absolutis, quæ intus & foris ipsam arteriam iungunt, eoque loci adhærent œsophago. Constat trachia (inquit Celsus) ex circulis quibusdam, compositis ad imaginem earum vertebrarum quæ in spina sunt, ita tamen, vt ex parte exteriori aspera: ex interiori, stomachi (hoc est œsophagi) modo læuis sit: eaque descendens ad præcordia cum pulmone committitur. Conuestitur præterea tota arteria, alia tunica sibi communi, ab interioribus nata, & vsque ad pulmonem perueniente: quo in loco iam non amplius indiget operimento. Cæterum dum ipsos pulmones ingreditur arteria, tum quidē in duos primum æquales ramos (vt vides in picturis) diuiditur, etiam suos anulos, sed eos minores, & integros, non etiam interruptos recipientes. Nam vbi ab œsophago remota est arteria, tum anulos suos occludit & completos ostendit, quos prius propter ipsum œsophagum nō absolutos retinuerat. Cūque iam primam diuisionem excessit in pulmonibus: tum quidem efficit rursus aliam eiusdem formæ, in tot partes distributam, quot sunt in pulmone lobi: ac tandem in infinitos ramulos dissipatur, totam pulmonis substantiam vndecunque percurrentes.

EXecto larynge, amotáq; aspera arteria, tum tibi venit in conspe-
 ctum quæ gula dicitur, græcis *δισόφαγος* : improprie autem stoma-
 5 chus, præcipue ab ijs qui ventriculum aluum vocant. Linguam
 (ait Cicero) ad radices oris hærens excipit stomachus, quo primum illa-
 buntur ea quæ accepta sunt, & oris vtraq; ex parte tonsillas attingens, pa-
 lato extremo atq; intimo terminatur. Atq; is agitatione & motibus linguæ
 quum depressum & quasi detrusum cibum accepit, depellit. Ipsius autem
 10 partes eæ quæ sunt infra quàm id quod denotatur, dilatantur: quæ autem
 supra, cōtrahuntur. Est igitur gula aut oesophagus, ciborum ac potionum
 via, ad corporis nutritionem. Huius summum, fauces vocantur (ait Plin-
 15 nius) postremum stomachus. Constat gula (inquit Aristoteles) ex nervo
 & carne: ex nervo, hoc est interna membrana, transuersis filamentis con-
 texta, vt extēdi ac dilatari possit, cum cibis ingreditur: rursúm q; contrahi,
 vt cibum in ventrem deturbet: ex carne extrorsum, rectis filamentis ac vil-
 20 lis cōposita, vt mollis sit, & cedat, nec lædatur asperitate cibi descendens.
 Quæ autem animalia carent collo, ea gulam manifestam nō habent. Caro
 autē gulæ quæ superior est, alligatur ad gutturis summum, circa musculos
 laryngi communes: vt eo loco videas musculos, vnitam quandam substan-
 tiæ suæ rationem cum ea carne faucium præ se ferre. Imum gulæ, quo aluo
 aut ventriculo copulatur, stomachum nonnulli vocarunt, alij cor, aut ori-
 ficium ventriculi, quod carnosum est, & ad quod pars neruorum sextæ cō-
 25 iugationis cerebri peruenit. Atq; hæc de partibus ad os & præcordia atti-
 nentibus satis. Nunc ad cerebrum diuertendum: quæ pars huius libri po-
 strema explicanda est.

Lib. 2. de na-
tura deorum.

Lib. II.
Lib. 3. de par-
tibus anima-
lium.
Constitutio
gulæ.

Imum gulæ.
Stomachus.
Orificium
ventriculi.

A Locus in quo fieri debet dis-
sectio cutis capitis.
B Rimulae circa commissuras,
per quas membranae cerebri
interiores apparent sursum
ascendere atq; attolli, ad pe-
ricranion contexendum.
C Pericranion elatum, atque
euulsum & incisum.
D Musculi temporalis supe-
rior pars, inter membranas
pericranij.

Musculus cilia-
renus, & ca-
piti annexi a
cranio.

Descriptio earum interiorum par-

tium, quæ in capite continentur.

CAP. XLV.

Tertius
venter.

Caput.

Vam mox descripturi sumus anatomes partem, quidam⁵
tertium ac supremum ventrem appellarunt. Nos ventris
nomen ad alias duas partes referendum censemus, quas
iam absolvimus: tantum huic parti tribuētes, cū Galeno,
quod ipsi commune ac proprium est, nempe capitis ap-¹⁰
pellationem; in quo quicquid continetur ac comprehen-
ditur, quod tamen externis minime conspicuum est, explicaturi sumus, eo
more quem omnes dissectionum rationem optime callentes quotidie ad-
ministrare solent.

Pilos capitis, item etiam cutem (quam musculosam vocant) superiore¹⁵
libro satis exposuimus. Quapropter has partes vides in præcedente figura
de arbore pendere: quasi nihil amplius supersit quod hoc libro de his pro-
feramus. Succedit pericranion, cuius descriptionem quamuis libro priore
paucis attigerimus, tamen hic quoq; breuiter moliemur.

Pericranion.

CAP. XLVI. 20

Tunica peri-
cranios.

Ortus peri-
cranij.

Procurfus.

Duplex tu-
nica pericra-
nio.

Vid fit pericranios tunica, ferè omnes norunt, nam id vocabulum
ipsum indicat: nascitur autem (vt iam antea dictum est) ab ea
membranæ crassioris cerebri portione, quæ per suturas sursum²⁵
ascendit ac penetrat: cuius vestigium vides in superiore figura circa com-
missuras cranij: antorsum autem ad faciem & partes subiacentes, tum in-
ternas tum externas porrigitur, vt nihil sit membranarum in toto corpo-
re, quod non à pericranio, atque adeo meningibus cerebri pendeat. Po-
stica verò parte vsq; ad spinam delabitur, vt eadem cum periostio verte-
bras contegente fiat. Duplici tunica cõstat, quemadmodũ & peritonæum,³⁰
quod præcipue videas circa partem capitis anteriorem, & eius latera: in
quibus siquidẽ id velis experiri, facito quod in figura tibi paulo ante osten-
sum est: incidito enim temporales musculos, vt eorum finem superiorem
disquiras, qui est super petrosi ossibus: illic tandem videre licebit id-
ipsum caput quod indagabis, prominentiores ostendere vtriusque pericra-³⁵
nij meningibus quibus subiacet: vnde dubium non esse credimus, quin in
alijs quoque partibus tale sit. Sed de his plura in administrationibus, quæ
tertio libro fient.

EXciso capitis osse quod dependere ex arbore vides, tibi veniunt in conspectum meninges cerebrum operientes: quarum alia crassa (duram matrem vulgo vocant) alia tenuis, quam piam matrem appellant. Continent (inquit Aristoteles) cerebrū membranæ duæ, altera ossi adhærens, solidior: altera, ipsum attingens infirmior. Crassa autē meninx, cerebro multo durior est, paulo autē osse mollior: innatū nō est cerebri tegmen, passim tamen connatum (inquit Galenus) neq; ea simpliciter tegmen cerebri vocanda est, sed potius veluti propugnaculum quoddam aduersus cranij offensiones atq; occursum resistens & oppositū. Ipsius quoq; crassæ meningis velamentum, est galea cerebrum contegens, cranion vocant: cui cum non posset natura facere ipsam meningem connatam, vinculis tantum ad ipsa ossa colligauit, quibus hæret cranio per futuras: à quibus etiam inde foras prodeuntibus, nascitur pericranios tunica, vt mox dicebamus: obuiant enim huiusmodi filamenta sibi inuicem postquā egressa sunt cranion, copulantur, coalescunt, perfecte vniuntur, adeo vt communem ex omnibus seipsis membranam generent.

Tenuem meningem, piam matrem (vt iam diximus) vocant: est tamen vbi Galenus choroidem appellet, ab ea similitudine quā habet cum chorio, hoc est secundina, vteri tunica. Hæc enim quemadmodum ex multis arterijs & venis sibi inuicem occurrentibus constat, membrana subtili, media inter has spatia contextente: sic etiam tenuis cerebri meninx, omnes colligat cerebri arterias & venas, quocunq; sit loco: ne commutentur, circumplicetur, & à positione egrediantur, per cerebri motus. Ab ea meninge stringitur ac continetur cerebrum, vt ipsi quidem adeo connata sit & conuoluta, vt vix diuelli ac percipi queat: apparet enim ceu cuiusdam aranei tela tenuissima, quam (nisi propius aduertas) ægerrime percipias: vt nihil aut minimum esse iudices, quod ipsi medullæ post crassam meningem superiaceat, quemadmodum in secunda figura vides. Est igitur tenuis meninx, innatum cerebri tegmen, quemadmodum cutis animalis. Ea, duræ matri cuncta ac duplicata, quorundam filamentorum neruorum ope, discernit anteriores & medium cerebri ventriculos, à posteriore: quem etsi conuestiat atq; intercingat: habet tamē aliud operimētum durius, à crassa meninge: nam sequestratum est (inquit Galenus) ac discretum à pancephalide cerebrum duplitione crassæ meningis. Cæterum tenuis meninx, inter varicosos cerebri substantiæ anfractus, quasdam vndiq; emittit fibras, quibus ipsam substantiam validius continet: præter eos tamen villos, qui ad crassiorem meningem ab ipsa eadem tenui procedunt circa verticem, qua parte ad futuras pertendit. Eius præterea portio quædam infernè protensa, cōstituit corpus choanæ aut infundibuli, siue peluis aut lacunæ quā vocant: vt mox docebimus suo loco. Nam de cerebri substantia differendum est.

Dura mater.
Pia mater.
Lib. 1. de hist.
animalium.

Lib. 8. vtilit.

Cranion.

Vnde fit pericranios.

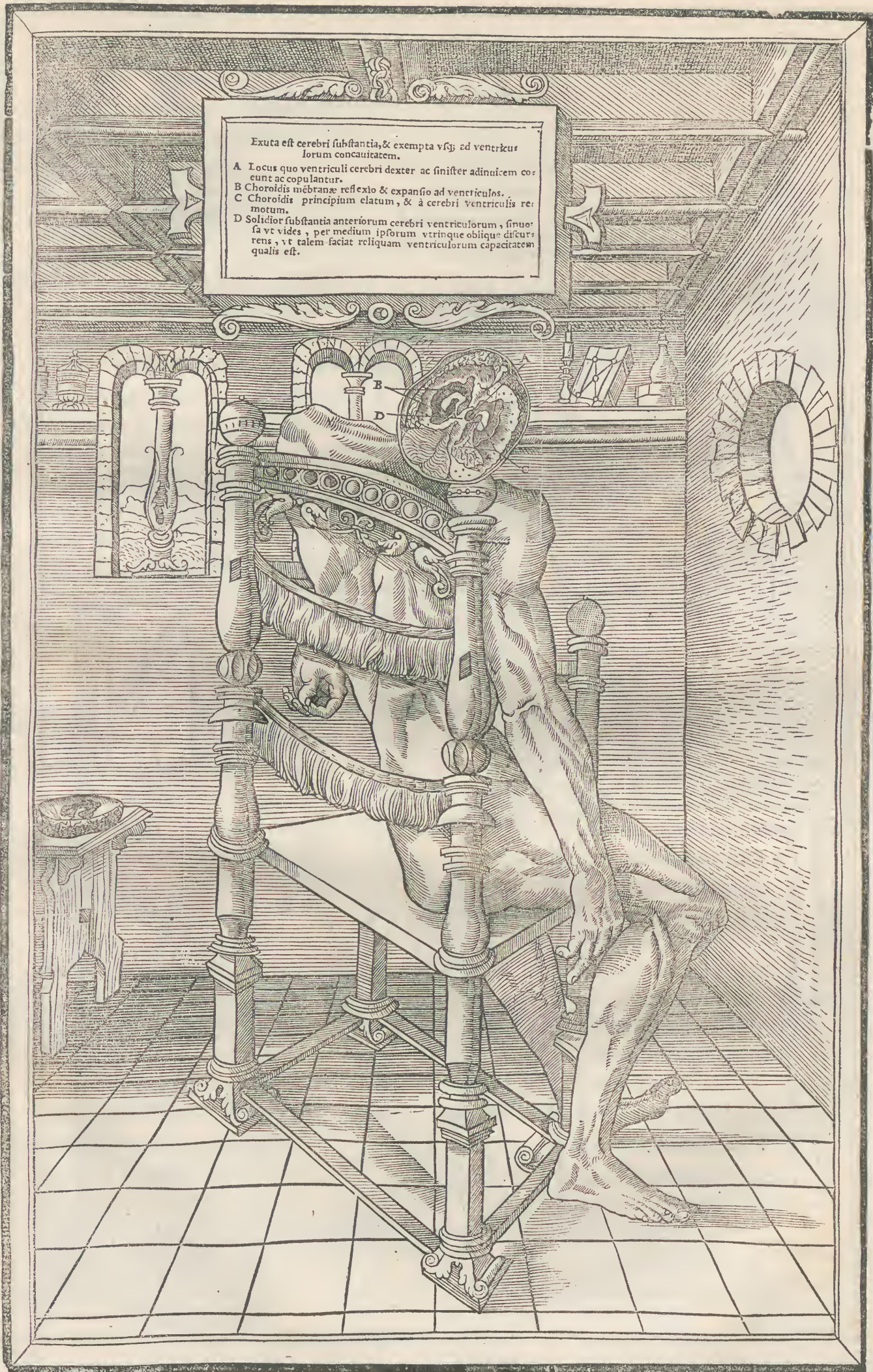
Tenuis meninx.
Choroides.
Chorion.
Lib. 8. vtilit.
Tenuis meningis officin.

Forma tenuis meningis.

Tunica cerebellum involuens.
Lib. 9. vtilit.

Infundibulū à tenui meninge cōstitutū.

Cerebri substantia; Ventriculi; & partes his
interiacentes. CAP. XLVIII.

Sublato tenui quodam hamulo subtili meninge, tum quidem cere-
bri substantiam conspicis: ad quam nominandam, cum non ha-
berent græci proprium vocabulum, vocauerunt *εγκέφαλον*, eo quòd *Encephalos.*
sit *ἐν τῷ κεφαλῇ*, hoc est in capite. Ea in quatuor ventriculos diuiditur: quo-
rum duo anteriores magni, longis interseptis constant, vt vides in superio-
ribus figuris. Interius autem vnita est eiusmodi ventriculorum medullosa
substantia, & candidior quàm exterius: quòq; magis ad imum tendit, eò
durior ac solidior est. Ipsa substantia aperta, videntur veluti glandulosa
quædam corpuscula (haud ita solida tamen) hinc & inde variè conspersa,
liuida, humidiora ac viscosiora quàm ipsum cerebrum: circa quæ existi-
mamus recrementa cerebri colligi, vt deinde in ventriculorū cavitatem re-
cipiantur. Cùmq; portionem substantiæ quâ describimus cultello in trans-
uersum abscideris (quod vides priore figura factū in parergo) tū anteriorū
vêtriculorū cavitatis formâ conspicis, quæ omnino ita sinuatur quæadmo-
dum vides, ad hominis auriculæ formam. Ea vtrinq; admodum capax est,
intus humore aquoso, subflauo referta, ferè ad summū vsq; in recens extin-
cto cadauere. eam existimamus esse humorū cerebri repurgamentū, à glan-
dulis quas nunc explicabamus illuc transmissum: qui siquādo profusiores &
abūdātiores fuerint, per cōmunes meatus in lacunā defluūt, cuius deinceps
habebitur sermo. In eo præterea humore, supernatat corpus venis & arte-
rijs infinitis contextum, circa retē quod vocant mirabile nascens: & tenui
meninge confirmatum, quod peculiari vocabulo quidam choriformem
membranam appellare malunt. Ita tamen id corpus innatat aquoso hu-
mori, vt vndecūq; & ad fundum, & ad latera ventriculorum, leuiter obuin-
ctum sit, & laxum in humore deerrans, sinūsq; vetriculorum formâ exactā
sequens, vsq; ad fornicem. Eius corporis officium est, inspirationem, expi-
rationem, & efflationē in ventriculis anterioribus operari: quibus motibus
nō est dubium totā cerebri substātiā cedere, vt manifesto in recens natis,
aut quibus à casu contracta est caluaria, moueri cerebrū conspicitur: vnde
Galenus voluit optima ratione, diastolem & systolem cerebro tribuere. In
eo quoq; choriformi sinu, aut plexu, aut mēbrana (vt appellare voles) reci-
piuntur, ac cōtinētur spiritus adhuc impuri, & crassi, quos elaborēt ac præ-
parent anteriores ventriculi, antequā ad sensus & medium ventriculum de-
mittantur: in quo perfectiores fiunt, vt deinde in quartū alium cerebelli ven-
triculum descēdant: quod cerebellum *πρεκεφαλικόν* græci vocāt. Erasistratus
επεικεφαλικόν: in quo perfecta spirituum elaboratio, tandem fieri creditur, ad
sensem præcipue idonea: atq; hoc quidē, nō flexuosis & magnis meandris
cōstat, subtili meninge interseptis, quæadmodū anterior cerebri substātia:
sed duriore, & magis vnita, velut in multos circulos tenuissimos exterius
diuisa: neq; adeo cādida, sed tanq̄ ex grumis quibusdā coagmētatis cōposi-
ta, & friabili: in qua plurimū spiritus cōtinetur: trāsmititur autē huiusmo-
di spiritus, à prioribus ventriculis in postremū, per viā cōmunē, quā appellat

Forma & sub-
stantia cere-
bri.

Humor in vè-
triculis cere-
bri.

Choriformis
plexus in vè-
triculis.

Officium an-
teriorum ven-
triculorum.

Præcephalis
Cerebellum.
Epenranis.

- Porus vētriculos distinguens.** Galenus, porum quendam anteriores duos ventriculos cum posteriore copulantes: nonnunquam & medium ventriculum, aut tertium vocat. Porus autem ille, à communi ventriculorum anteriorum cavitare procedit, & contentum in ea spiritum suscipit, quē parencephalidi tribuat ac transmittat.
- Tertius ventriculus.** Sunt tamen (inquit) ex antiquioribus, qui porum hunc perforationē tantum duorum anteriorum ventriculorum nominant, non autem ventriculi appellatione dignentur. Tertium ventriculum constituentes, corpus id cameratum, supra communem concauitatē ventriculorum anteriorum, quod
- Psallioides.** græci καμάριον ἢ ψαλλιοειδές nominant: quia fornices, & camerae testudines imitetur. Affirmant autem eum ventriculum esse omnium totius cerebri principalissimum, & cavitatem quæ est in parencephalide, quartum ventriculum appellari debere censent. Conciliabis autem hos Galeno, si à tertio ventriculo ad quartum perforationem, porum appelles: ut sit porus is, diuersum quidpiam à tertio ventriculo: neq; ventriculi nomine dignus sit.
- Corpus fornicatum.** Sed corpus id fornicatum, in cerebro factum est à natura, ut valentius sustineretur superior ipsius substantia: fornicem vulgus nostrum appellat.
- Fornix.** Cæterum quod ad eum porum attinet, quem tertium ventriculum constituebat Galenus: sciendum est eum varie contextum esse. Ac primum quidem superiores eius partes, à subtili membrana, non tamen illic debili, cooperiuntur: quæquidem vsque ad posterioris ventriculi concauitatem peruenit. Sunt autem ei poro ad latera, subtiles & prælongæ eminentiæ, à cerebri substantia natæ: glutia vocant, aut naticulas, quorum concursus & viciniam clunibus seinuicem cōtingentibus maxime possis assimilare (inquit Galenus) sunt autem qui didymis hoc est testiculis assimilantur, ea malunt appellare didymia, quàm glutia: anceformes recentioribus dicuntur, ab ancarum & clunium similitudine. confirmant autem & coarctant vermiformem epiphysim, cuius extremum est circa inferiores tertij ventriculi partes, græcis σκαληνωδής dicitur. Est autem secundum totā pori cavitatem extensa huiusmodi epiphysis vermi similis, multiformiter articulata, ut ex plurimis composita particulis videatur, quas membranæ subtiles copulant: conuexum atque incuruum finē habentes qui est secundum posteriorem ventriculum, vbi in superiacentem membranam finit. Ipsa autem epiphysis paulatim adauctæ & amplificata, dorsum habet prope modum æquale distantiae ac cavitati quæ est circa naticulas. Dicta vermiformis ab officio: quod longa quidem extensa secundum porum, tandem ipsum totum obstruat: in circulum autem retrorsum conuoluta, secum simul euellat membranam connexis suis particulis connatam. Porum autem totum tantum aperit, quantum retrorsum abscedit: quod opus cum vermibus aut lumbricis commune habere videtur: orbicularis enim ipsa epiphysis cum efficitur, secundum reflexionem, ac in seipsam confidet: quantumq; ei aufertur longitudinis, tantū augetur latitudo. Quoniam autem facile mobilis & multorum motuum erat futura: periculūque fuit, ne dum secundum glutiorum dorsum vecta, præcipitatum ac deuolutum porū relinqueret: quædā ipsius epiphysios cū glutij ligamenta excogitauit natura, à quibus vtrinq; cōstrieta & dentata, errabunda ferri prohiberetur.
- Glutia.**
- Lib. 8. vtilit.**
- Didymia.**
- Anceformes.**
- Vermiformis epiphysis.**
- Officium epiphysios vermiformis.**
- Ligamenta vermiforme ad naticulas copulantia.**

Ad principium pori tertium ventriculum cum posteriore cerebro copulantis, corpus subiacet glandulosum, colore subrubrum, consistentia tenui & viscosa, inter adenem & substantiam cerebri media: quod nisi docta manu tractetur, inter euellendum, facile dissipatur ac diffluit, adeo tactum & attractionem respuit: neque verò nisi in recenter admodum enecato animali potest ostendi: reuera tamen magis adenem refert quàm cerebri substantiã: Conariõ græci, & nostri quoq; appellant, à conî hoc est nucis pineæ figura. Eius autem eadem est vtilitas quæ & glandulæ pyloro incumbenti: prohibet enim, ne spiritus nondum elaborati in prioribus & anterioribus ventriculis, ante tempus in cerebellum transferatur. Sed de neruis à cerebri substantia nascentibus differendum est.

Conarion.

Vsus conarij.

Nerui tum sensorij, tum motores, à cerebro. CAP. XLIX.

QRiuntur ab anterioris cerebri substatiæ basi, ferè circa os, vtrinq; nerui omnium longe nobiliores ac digniores, quos sensorios appellamus, quia (inquit Galenus) instrumentis sensorijs immittuntur. ij verò ex ipsa cerebri substantia, non aliter quàm ex massa ceræ, veluti quidam cereoli producti, enascuntur: sibiq; comites habent etiam motores alios, in faciem demissos, veluti mox docebimus: qui vel hoc à sensorijs differunt, quòd ijs duriores sint, cum motus in faciendo præcipuâ actionem obtineat. Molliores enim sensorij facti, ad officium obeundum: & quòd extra cranion non excidunt, ob idq; minus periclitètur: de quibus vtilitatibus iam abunde dictum libro superiore.

Lib. 7. de placitis.

Nerui sensorij.

Nerui motores.

Septem neruorum coniugationes, aut paria, vel ordines à cerebro nasci ferè norunt omnes: quorum omnium ratio statim proponenda est.

Septè paria neruorum.

Prima neruorum apophysis, est eorum quos poros Herophilus, ab insigni cauitate, græci opticos, latini visorios ab officio nominarunt: propter quos, anteriores ventriculos cerebri præcipue factos refert Galenus. Toti inter cerebrum & oculum consistunt, interiorè partem molliorem habentes, externam duriorè, tum vt inter ambulandum tuti essent, tum vt cerebri naturam quoad licebat conseruarent. Omnium neruorum, nõ solum ex cerebro procedentium, sed etiam eorum qui ex spinali medulla oriuntur, pro vsus necessitate maximi effecti. Conueniebat enim oculum non exiguæ cerebri substantiæ participem esse. Oriuntur hi ex locis respondentibus: nempe vbi vterque ventriculus anterior desinit, circa latera: procedentes verò, sibiinuicem vniuntur, super osse palati, ad pyelon quem mox describemus: deinde rursus abscedunt, & diuiduntur, in suum quisque oculum extra caluam, per foramen prorsus æque patens ac latum, quanta est ipsius nerui crassitudo: non autem eos permutauit natura (ne falsò cū vulgo id putes) vt eum qui à dextris nascitur ad sinistrum oculum produceret, & eum qui à sinistris est ad dextrum: Hos enim aliquis si negligenter reseruauerit, forsitan permurari putabit, & super se mutuo cõscendere: res autem multo aliter se habet. Concurrunt enim sibiinuicem intra cranium, & meatus suos vniunt, ac confusim rursus separantur: vt in oculum sui lateris perueniant: & ceu quædam radix eo loco conspiciatur: deinde verò quisque eorum instar retis inuoluitur, plenusque fit, & in latum sese explicat: alioqui res geminæ apparerent, veluti longa demonstratione tibi describit Galenus. Amplificatur igitur ac dilatatur similis telæ aranei, in tunicam amphiblistroïdè quam constituit, sicque totum oculum generat, vt ipsa nerui substantia soluta, dilatataque, vitreum humorem, in orbem, sphaerè modo amplectatur, iuxta extremum crystalloïdis circulum: quo loco nihil verat quominus substantiam cerebri retinere putes ipsos neruos.

Primum par quod opticorū est.

Forma: Officium.

Lib. 10. vtilit. Ortus.

Loco superiore. Lib. 7. de placitis.

Nerui motores oculorum

Lib. 9. vtilit.

Secunda neruorum apophysis, est eorum qui motores oculos ambiunt, iuxta opticos nata, & in musculos ad oculum pertinentes distributa ad motum, quapropter multo durior facta est ea quam modo commemorauimus.

Cum huiusmodi neruis (ait Medicus) per strictiora, sed longiora foramina

transeuntibus, simul emisit natura maxillæ neruos: prælongum est enim foramen per quod egrediuntur, non autem rotundum, veluti est id, per quod optici penetrant. Neruus autem is, ad maxillam superiorem pertinens, & cū oculorum motore excidens: primum quidem secundum rectitudinem maxillarum fertur, perforatis his rursus, & transitum ei præbentibus ossibus quæ subiacent oculis: non autem in transitu musculos oculorum attingunt, ne his quidem noceant, aut ab eis offendantur. dum autem per ipsa ossa excedunt, temporalibus musculis explantationes delegant, de quibus superiore libro iam est satis dictum.

Nervi maxillæ superioris *Tertia coniugatio mollis.* Secundæ coniugationi dum per caluam procedit, nõ etiam comprimuntur nascitur, adiacet tertia neruorum explantatio, quæ mollis ab antiquis dicta est: mollior enim est reliquis omnibus præter primam. Ad eius radicem si penitus introspicias, plures numero videbuntur nerui, capillorum modo prætenues, ita paribus spatijs inter se adiacentes, vt citra compressum conueniuntque committantur. Incipit vbi pars cerebri anterior copulatur cum posteriori: simul autem cum ipsis explantauit natura tenuem meningem, quæ illos opertura sit, & venis quas recipit, nutritura. Perforauit autem & excavit crassam meningem, vt ipsas apophyses neruorum susciperet, at non sunt hæc foramina omnino perfecta & penetrantia: sed in modum fistulæ crassam meningem dilatât, ex quibus excidere neruos oportuit. Inde feruntur integri vsque ad foramen motorijs oculorum neruis commune: illic in duas partes diuiduntur, quarum mollior, ad tunicam linguam ambientem pertinet, gustum efficiens: reliquum, per maxillam exteriorem fertur, etiam ad temporales musculos mittens germina, ac postmodum vsque ad caninos dentes producta, vsque ad inferiorem maxillam delabitur, per ea foramina decurrens, vnâ cum vena & arteria, quæ libro priore explicata sunt.

Procurfus in facie, & partes internas. *Quarta coniugatio.* Paulo his durior neruorum ex cerebro prodeuntium quarta coniugatio, cum tertia miscetur ac perreptat, posteriorem ortum habens: Incipit enim ab ipsa basi cerebri, vltorius quam tertia procedens. Quum autem sibi iuicem proximæ iaceant hæ explantationes, mox quarta permiscetur tertiæ, postea longissime fertur, deinde verò discernitur, & toti tunicæ palati implatur. Primum igitur crassam membranam habet custodem, deinde etiam ipsum capiti obductum os: tum rursus ad palatum retrocedit. Parui verò sufficienter sunt ipsius rami, sed paulo duriores neruis tertiæ coniugationis.

Quinta coniugatio. Quintam cerebri neruorum explantationem post quatuor superiores nasci vides, ex obliquis partibus capitis quæ sunt ad latera, circa ossa petrosa. Non vult tamen Galenus vnâ omnium esse radicem, sed duas esse contendit sibi vicinas, ex quarum altera singulus ramus prodeat. Diuisa est enim hæc coniugatio in duas partes, in ipso per ossa transitu, quarum vna in auditorium porum tendit, operculo munita, mediam constitutionem habet inter molle & durum, propter iniurias. Altera illi opposita, per id foramen lithoidis (quod cæcum à flexuosa obliquitate dictum est) excidens, per aurem minori tertiæ coniugationis parti copulatur, atque in latum musculum, & buccam ac genas diffunditur.

Sexta coniugatio. Sexta autem neruorum ex cerebro nascentium coniugatio, foramine vsa

est quod ad futuræ labdoidis imum interpatet, tanto prædictis durior, quâ-
 to dorsali propinquior. Principia autem statim à cerebro prodeuntium triū
 nervorum obtinet, quæ ubi è calua emerferunt, multifariam inter se, & alijs
 adiacentibus à septima ramis commiscètur. Iuxta septimam igitur excidit,
 5 & in radicem linguæ separatur. Inde ad trachiam descendit secundum œso-
 phagi longitudinem, & ad os ventriculi peruenit, nervos etiam recurren-
 tes constituit, quos antea explicauimus. Altera verò eius pars, secundum ra-
 dicem costarum descēdit, vt multipliciter cum intercostalibus neruis com-
 misceatur, alijsque ferè omnibus qui per lumbos graciliores extenduntur:
 10 variè verò per extimam peritonæi regionem fertur, vt tandem vsque ad os
 sacrum perueniat: de quibus omnibus nunc iterū haberetur sermo, nisi iam
 satis in superioribus esset discussus.

Septimæ coniugationis nerui, illinc prodeunt, ubi & desinit cerebrum, & Septima con-
 iugatio.
 incipit spinalis medulla: procedentes autem aliquantulum, simul cū his qui
 15 à sexta sunt coniugatione: deinde rursus segregati, parte aliqua sui, eadē-
 que minima, rectos laryngis musculos complicant ac contexunt: maiori ve-
 rò sui portione in linguam totam implantātur. Durior est hæc coniugatio
 quàm reliquæ superiores: permiscetur tertiæ coniugationis ramis descēden-
 tibus, item etiam cum prima, & secunda coniugationibus, à colli spondylis
 20 nascentibus, quarum procursum in superioribus docuimus.

Atque hæ sunt tandem nervorum cerebri coniugationes perspicuæ & om-
 nibus notæ. Præter has autem, in ea parte interiore qua cerebrum desinit, &
 incipit spinalis medulla, infinitos propemodū ramulos vidimus, circa spi-
 nam descēdentes, & in interiore eiusdem spinæ inuolucro diffusos, atque ef-
 25 fluentes, vt nullam præterea ipsorum productionem vnquam viderimus.

Venarum & arteriarum procursus in cerebrum. CAP. XLIX.

Vgulares interne in verticem capitis secundum latera cerebri ascen-
 dunt hoc pacto. Primū quidem (veluti libro superiore dicebamus)
 5 per sinuosum foramen, quod est vtrunque in imo occipite, circa ma-
 millare additamentum, vena vna sursum per crassam meningem ascendit,
 iuxta futuræ labdoidis latera excurrent: quo in loco, manifeste vides cras-
 sam meningē duplicari: nēpe qua parte futura labdoides squamatis ossibus
 10 connectitur: per ipsam autem duplationem, venæ ab vtroque latere sursum
 elatæ, in se inuicem concurrunt, circa verticem capitis, quā regionem (nem-
 pe vbi ipsæ venæ inuicem ingrediuntur) Herophilus vocat lenon à torcula-
 ris similitudine. Altissimus ferè is locus est (ait Galenus) eorum qui in orbē
 cōueniunt: in quo alter rursus crassæ mēbranę implexus accedit, vt aliarum
 15 omnium ipsius partium quæ cerebrum orbiculatim cōprehendunt, crassitie
 quadrupla esse appareat. In superficie verò, alię exiles venæ simul cōgressæ,
 leno incūbunt, idque etiam iuxta crassam membranam, quæ intro quidem
 substantiæ speciem habet venis simillimam, qua ipsum sanguinem à venis
 in torculari demissum operit ac conuertit: Inde verò tenues venæ ab vtraq;
 20 leni parte oriuntur, quarum nonnullæ quidem adeo graciles sunt, vt vix se-
 tam porcinam in cavitatem suam admittāt, aliæ verò sunt ampliores. Cer-
 nes autem has (inquit Galenus) à parua leni superficie in propinquas cere-
 bri particulas superficiarias disseminari: illas verò, ab altitudine magna, tū
 in posteriorem totam cerebri partem (quę cerebellum continet) tum in prio-
 rem propagari: Nam in anterioribus cerebrum per crassam meningem mediam
 25 exacte sitam, secantēque ventriculos in partes duas æquales, sanguis deri-
 uatur: huic enim venæ frequentes per totam longitudinem in vtramque ce-
 rebri partem distribuuntur: omnes exiguæ, præterquam duæ: quarum vna,
 per lenon in anteriora penitus procedit ad totius capitis longitudinem: al-
 tera multo maior, neque propinqua admodum leni regioni, neque remota
 30 est, in medio præsertim totius cerebri. hæc in altum decliuis fertur, ac paulo
 post multifariam propagatur, tenues hinc & inde ramos in cerebri priores
 ventriculos mittens, tanquam foramina quædam erumpentia. Insignis au-
 tem hæc propagatio, in medio ventriculorum fit: cuius circunuolutiones
 & venarum intertextus, membrana tenuis à meninge subtiliori nata confir-
 35 mat: quapropter eo loco vocarūt Herophili sectatores membranam choroï-
 dem à forma circunuolutionum quæ in secundo embryi inuolucro conspi-
 ciuntur. Tale est igitur septū ventriculos cerebri diuidens. Cæterū vena de-
 cliuis de qua sermo est, circa glandulam quæ est iuxta plexum retiformem
 discinditur, etiam mēbrana tenui (vt prius) contenta, veluti firmamento
 40 quodam venis à magna decliui propagatis, quæ prædicto corpori glandulo-
 so insidentes descendūt, & latefcentes in fornicem permeāt septo superposi-
 tum, psallioide supra vocauimus.

*Inguhariū in
 ternarū pro-
 cursus ad ce-
 rebrum.*

*Lenon.
 Torcular.
 9. anat. insti.*

*Venæ in cho-
 riformē ple-
 xum distribu-
 te.*

Carotides.

45 Arteriæ verò ad cerebrum prodeuntes, sunt à carotidibus internis quas
 superiore libro descripsimus: quarum ad laryngem productarum tres vtrin-
 que rami sursum ascendūt: quorum vnus in linguam consumitur: alter, ad

maxillam inferiorem & partes capitis exteriores procurrit: tertius cranion ingreditur, per quoddam foramen cuius anfractuofus est meatus, inter aurem & eum finū, in quem inferitur maxilla inferior. Craniō igitur ingreſſe circa opticos, primum quidem plexum retiformem cōſtituunt, in infinitos ramulos diſciſſæ, de quibus ſtatim dicemus: deinde verò in media regione 5 cerebri, inter ipſum quidem cranion & craſſam meningē deerrant, quouſque tandem ad mediū ventriculi regionē perueniant: quo in loco, craſſam meningem perforant, ac tandem ipſum tertium ventriculum ingreſſe, in multas eaſdemq; paruas & ſubtiles arterias diuiduntur, per plexum choriformem circa ventriculorum concauitatem errantes, vnā cum venis im- 10 plexæ, vt hic ramus in partem capitis anteriorem, alter in poſteriorem: hic ad dextram, alter ad ſiniſtram per ſeiuicem implexi procurrant.

Aden colatorius, Plexus retiformis. CAP. L.

Glandula in-
ta retiformē
plexum.
Lib. 9. anat.
inſti.

N ſuperiore parte oſſis palati, quod baſilare vocant, ad oſſa iſthmoidea, ſinus eſt exiguus, adeni cuidam locum faciens ſub craſſa 15 membrana extra cerebrum deliteſcenti: nihilq; ab alijs glandulis conſtitutione ac ſubſtantia differenti. Cuius ea eſt vtilitas, vt arteriæ ad plexū retiformē conſtituendū ſuſum allatæ atq; illic diuiſæ firmitudinē præbeat: eſt præterea veluti propugnaculū quoddā aduerſus omnes iniurias, quæ tū extrorſum, tum etiā introrſum poterant ipſi plexui retiformi 20 aliquando obeſſe. Nā in hoc cōſeruando, naturā admodum fuiſſe ſolertem ac diligentē conſpicimus, ſi vel in alijs partibus cuſtodiendis diligētīā vllam vnquā adhibuit. Eum enim plexum nuſquā videas niſi primū ablata glandula, quæ quidem ipſum operit: item etiam execta aliqua oſſis baſilaris portiuncula ſupereminente, ſub qua deſidet, & tutus atque vndecunque valla- 25 tus iacet: quæ admodū libro tertio ſuſius in diſſectionū ratione docebimus.

Plexus reti-
formis.

Exemptis itaque omnibus hiſce particulis in recēter admodum extincto animali, tandem vides naturæ miraculum ab antiquis anatomicis tātōpere laudatū *δυσκρίοδος πλέγμα*, hoc eſt retiformis plexus appellatū: quod ad formā piſcatoriorū retiū aut plagarū quibus vtūtur venatores fit mirabili quo- 30 dā naturæ artificio infinitis arterijs cōtextus. Nullū autē filū piſcatoriorū retiū tam exile inueniri vnq̄ pūtes, q̄ id quod vides in hoc plexu: neq; plagas vllas venatorias exiſtumes poſſe reperiri vſque adeo denſas ac ſpiſſas, quæ cū hoc reti conferri poſſint, tamenſi eā habet formā ac cōtextū perſimilem. Huic verò, ſicuti iā dictū eſt, ſuperiacet primū quidē craſſa meninx, eo in lo- 35 co deſior ac robuſtior q̄ nulla alia cerebri parte, ad tutelā: quā etiā cōfringas licet, ſiquādo mirabile hoc rete videre cupias: deinde verò glandula hæc de qua ſerimo eſt, etiā ſub craſſa meninge ſita, ad quā glandulā videbis plexum retiformē ingenioſiſſime alligari. Factū hoc admirandū artificium à natura ad ſpiritus animalis, quem in cerebro conſiſtere non eſt dubiū inſignē elabo- 40 rationē: eſt enim huiusmodi ſpiritus, præcipuū animæ organū, eo enim cōtemplamur, ratiocinamur, & quicquid homine dignū eſt facimus. Actio igitur retiformis plexus, eſt elaboratio ac perfectio ſpiritus animalis ad vitam neceſſarij. Is verò nutritur atque augetur, & fit, vt vides, ab eo ſpiritu ſuſum allato per carotides, à ſiniſtro cordis ventriculo. 45

Exempta sunt omnia, quæ
 ossibus capitis contineban-
 tur, nempe tota cerebri sub-
 stantia, & quicquid neruo-
 rum, venarū & arteriarum
 ad caput pertinebat. Tātū
 hac figura vides ea forami-
 na, eosque sinus, qui post ex-
 emptum & ablatum cerebrū
 in interioribus ossibus cōspi-
 ciuntur.

Notæ in superiori figura signatæ.

- A Osium isthmoidū, ad nares & palatum pertinentium sinus in cerebro.
- B Rotunda opti^{corum} foramina.
- C Foramina quinque, per quorum anterius descendunt partim nerui qui ad oculos mo-
uendos decurrunt, partim etiam qui ad alas nasi, & labrum superius tendunt. Ab eo qui
sequitur, nerui procurrunt ad os & linguam. per tertium, quod amplum est, & oblongum,
carotides sursum ascendunt, ad plexum constituendum. per quartum quod rotūdius est &
amplius cæteris, exit tota sexta coniugatio: Per eundem etiam descendunt, & implantan-
tur in suam tunicam auditorij nerui. 10
- D Foramen per quod vena sursum ascendit.
- E Foramen per quod medulla in spinam descendit.

Foramina quæ in ossibus basim cerebri constituentibus
cernuntur, ablato cerebro. CAP. LI.

Retecta caluaria (vt vides) adempta item cerebri substantia, quam
explicauimus, diligenter etiam excæta & vndecunq; separata ac se-
creta crassiore meninge, primum quidem (vt à frôte incipiamus)
quod vides in osse concauum, paulo supra literam. A. id esse putato sulcum
& tramitem ac viam in interiore frontis parte & interna caluaria impres-
sam à crassa tunica dum anteriores vétriculos secernit. Est enim (inquit Ga-
lenus) sub futura per longitudinem capitis protracta, dextrâ eius à sinistra
partem distinguente, intra capitis ossa, linea medium cerebrum diuidés: ad
quam etiam peruenit anteriorum ventriculorum septum. procedit autem
membrana, primum ad viam quæ ad nasum & palatum fertur, inde verò ad
eam partem quæ plexum retiformem continet: Valida autem est eo loco, vt
efficiat meatus cerebrum repurgantes, qui tum ad nasum tum etiam ad pa-
latum perueniunt: de quibus est hoc loco paucis tractandum, vt eadem ope-
ra, sinus & foramina describamus ad quæ perueniunt.

Sinus iuxta
frontem.
Lib. 3. loc.
affect.

Meatus re-
purgatorij ce-
rebri.

A medio anterioris partis cerebri, secundum crassam meningem, inter duos
ventriculos, vsq; ad tertium, pori duo excrementa cerebri repurgantes in-
ueniuntur, ad nasum peruenientes. Cum namq; (inquit Galenus) in medio fa-
ciei iaceat nasus, decens erat, & poros ad eum peruenientes, medium antero-
ris partis cerebri comprehendere. Inde perueniunt huiusmodi pori ad locum
communem, hoc est meatum & concavitatem à portione crassæ meningis il-
luc protensa constitutum: superiacentem, & insidentem ijs sinibus per quos
isthmoides & cribro similia ossa transparent, multis foraminibus ijsq; ad-
modum tenuibus atq; imparibus velut in spongijs distincta, medioq; pro-
cessu osseo durissimo, & in columnæ modum efformato separata. Sunt præter-
ea duo pori ad palatum peruenientes, & ad eandem concavitatem quæ & ij, qui
ad nasum feruntur peruenientes: quorum vnus quidem (ait Galenus) ex fundo
medij in cerebro ventriculi (quæ tertiū supra vocauimus) prodiēs, decliuis
ac deorsum fertur, ad basim cerebri. altus verò incipit à poro cerebrum paren-
cephalidi coniungente: obliquus quidem versus anteriorem cerebrum. Cum primum
autem (ait) in idē mutuo concurrūt hi meatus, tū eos suscipit regio quædam
cōmunis, cōcaua, & decliuis, cuius labrum supernum circulus est perfectus velu-
ti cisternæ, & peluis alicuius vtilitatem præbens, vnde $\pi\eta\epsilon\lambda\omicron\upsilon\pi$ græci, hoc est scy-
phū & peluim, alij $\chi\omicron\acute{\omicron}\nu\mu$ quod est infundibulum nominant: nam inferne sem-
per magis ac magis constricta ac descendens perforata est, sensibili poro
implantato in manifestam concavitatem, & ceu ventriculum excauatum,
qui est in adene subiecto ipsi pelui, aut infundibulo, quem quidem adenem
suscipit os illud cuidam isthmo hoc est cribro simile, in palatum desinens:
atque hæc tandē est crassarum superfluitatum via, à cerebro ad nasum &
palatum deducta. Expurgantur autem huiusmodi superfluitates, atque ex-
crementa, tum in choana (quam lacunam nostri vocant) tum etiam ma-
gis in cauitate adenis choanæ subiecti, à quo ipsa quidem excrementa trās
mittuntur ac deerrant in cauitatem partim ad nares, partim ad palatum
pertinentem: est enim communis vtriusque via. Sed velim hic mecum

Pori in cere-
bro excremē-
ta repurgan-
tes.
Lib. 10. vtili.

Meatus ad
nasum.

Sinus, colato-
ria nasi exci-
pientes.
Meatus ad
palatum.

Lib. 9. vtilit.

Peluis.
 $\pi\eta\epsilon\lambda\omicron\upsilon\pi$
 $\chi\omicron\acute{\omicron}\nu\mu$
Infundibulū.
Aden colato-
rius.

Choana.

paulisper consideres ingeniosum ac diuinum naturæ artificium in huiusmodi colatorijs constituendis. Ademptis enim omnibus his quæ pauloante explicabamus choana glandula, atque adeo ijs quæ meatibus insident, tum quidem videbis finū ad nasum & palatum pertinentē, processu quodā stilo de distinctum, eoque duro, ac solido circa frontem prominentiore, vt ita sensim extenuetur ac desinat. Hunc autem finum constituunt tum interna parte ad caput & palatum, tum externa ad nares, ea ossa quæ græcis isthmoidea à cribri simili quadam perforatione, Hippocrati spongoidea rectius appellantur. In eo enim sinu ad cerebrum vergente processu medio distincto, videbis ipsa ossa plurimis admodum foraminibus pertusa, potius ad spongiæ quàm cribri similitudinem. Nam ea foramina vsque ad continuam ossium substantiam perueniunt, quæ in interno naso ad palatum plurima est, ceu quiddam admodum tenue aut cartilaginofum ac separatum, opertum tamen externis duobus ossibus superiorem nasi formā efficientibus, ad frontis os confutis, per medium inter se diuisis, quibus pinnarū nomē tribuunt, in alas cartilaginofas desinentium. Nam ea quidem ossa duriora sunt & minus firma quàm quæ colatoria aut spongiofa dici possint. comprehendunt autem, ac veluti murus quidam tuentur ipsa spongoidea, per quæ cerebri excrementa, vt diximus, in nasum & palatum commeant.

Isthmoidea & spongoidea ossa.

Pinnæ nasi. Ala.

Sunt iuxta hæc foramina, quæ ad nasum & palatum perueniunt, alia tum ad oculos tum ad aures producta: quorū nulla hic insuper descriptio haberi potest, præterquam quod opticorum foramina rotundiora sunt alijs, per quæ nerui motores etiam ad oculos transeunt, & à quibus auditorij meatus porriguntur. Sunt etiam alia admodum oblonga, lata & sinuosa, per quæ venis & arterijs iter est ad cerebrum: quorum formam in figura vides, exactā autem rationem in literarum explicationibus. Longum esset alia persequi. Itaque supersedebimus, vt tandem ad tertiū librum tēpestiue aggrediamur.

Secundi Libri Finis.

De dissectione partium corporis humani, Liber tertius.

Prooemium.

Vod erat officium suscepti muneris, duobus libris Quid dictum
libris superioribus. superioribus iam ferè compleuimus: quorū altero exteriores diuini huius ædificij partes, altero interiores propè omnes qua potuimus diligentia persequuti sumus. Cui præstantissimæ ac longè omnium utilissimæ cōtemplationi qui paulò attentius animum aduerterit, quo pacto tandem satis admirabitur Diuini illius rerum conditoris, atque immensi operis huius rectoris artificium? à quo ni-

hil in corpore vanum, nil redundans aut superuacaneum, nil non optima serie atq; ordine constitutum fuit: vt non solum membra omnia suum tenorē ac situm in omnibus seruent, sed etiam membrorum singulæ partes, in quibus perfectiorem videas atq; absolutiorē nostri corporis structuram, quàm quæ belluarum est, aut animalium rationis expertium. Nam cū sensus omnis hominum multo antecellat sensibus bestiarum, dictu est incredibile, quanta diligentia atque industria partes eas sensuum ministras atq; opifices Deus in homine condiderit, aures, oculos, nares, linguam, manus denique ipsas, nulli animali constructione similes. Vnde tota via mihi aberrare videntur, qui in reliquorū animalium, ratione minime vtentium cadaueribus, diuinā hominis constructionem, atq; artificium explorātur. Res (ita me deus amet) planè eo indigna, qui se verū anatomicū profiteri studeat. Etenim si vel à sensibus ipsis hominū dignitatem atq; excellentiam perscrutari velimus: certe fatendum est, instrumenta quibus ipsi sensus continentur, longè excellentiori artificio in homine confecta: quàm in reliquis animātibus: quapropter eas partes quibus insequēti libro præcipuè incumbendum erit (vterum, oculos, spinam, alias deniq; omnes sensuū ministras) velim in humano cadauere incidi potius quàm in reliquis animantibus, quorum sensus haud ita puri sunt, dignitāsque minor inesse conspicitur. Quòd si longiore sermone tibi persuaderi cupis, videto quæso quot officijs iisque dignissimis præ sint sensoriæ hominis partes, quibus reliqua animantia penitus careant: vt ea saltē ratione tibi facillè persuadeam nō esse aliundè petendā anatomen, quàm ab humano corpore: cuius partes omnes longè absolutiores, & multo politiore artificio constructæ sunt, quàm bestiarū, etiam si mihi hic simias proposueris. Atq; vt ab auribus incipiāmus, quàm quæso admirabile est artificiosumq; aurium iudicium? quo dignoscitur, & in vocis, & in tiliarū neruorumq; cantibus varietas sonorū, interualla, distinctio, & vocis genera permulta: canorū, fuscum, lene, asperum, graue, acutū, flexibile, durum: quæ hominū solū auribus iudicantur. Oculorū iudicium, vide quàm incredibile sit, in pictis, fictis, cælatisque formis

Admiratio conditoris in partium conformatione.

Nobilitas officiorum corporis humani partium.

Non esse aliundè petendā anatomen quàm ab humano corpore.

Auditus.

Oculorum nobilitas.

in corporum motione, ac gestu multa cernūt subtilius: colorū etiam & figurarum, tum venustatem atq; ordinē, & (vt ita dicam) decentiam oculi iudicant, atq; etiā alia maiora. Nam & virtutes & vitia cognoscunt, iratū, propitium, lætum, dolentem, fortem, ignauum, audacem timidūmq; cognoscunt.

Narium officia.

*Gustatus.
Tactus.*

Narium etiam & gustandi magna iudicia sunt: nam omnes odores & tetros & suaues naribus facilè discernimus: est quoq; cibi & potionis magnum ab his iudicium: vnde non sine causa vicinitatem oris secutæ sunt. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus vescimur genera deberet, habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis iter natura patefecit. Tactus autem, toto corpore æquabiliter fusus est, vt omnes ictus, omnēsq; nimios & frigoris & caloris appulsus sentire possimus.

Orationis instrumenta.

Eloquentia.

Ad vsum autem orationis, qua præcipuè à belluis distamus, quanta opera vidisti libro superiore naturam machinatam fuisse? Primum enim à pulmonibus arteria vsque ad os intimum pertinet, per quam vox principium à mente ducens, percipitur & funditur: deinde in ore sita lingua est, finita dentibus: ea vocem immoderatè profusam fingit ac terminat, quæ sonos vocis distinctos & pressos efficit, quum & ad dentes, & ad alias partes pellit oris. Itaque plectri similem linguam antiqui dicere solebant, chordarum dentes, nares cornibus his, quæ ad neruos resonant in cantibus. Ea verò omnia sunt instrumenta vocis, orationis, eloquētiæ: quæ primum efficit vt ea quæ ignoramus discere, & ea quæ scimus, alios docere possimus: deinde hac cohortamur, hac persuademus, hac consolamur afflictos, hac diducimus perterritos à timore, hac gestientes comprimimus, hac cupiditates iracundiāsque restinguimus: hæc nos iurum, legum, vrbium societate deuinxit, hæc à vita immani & fera segregauit.

Manuum nobilitas.

Quàm verò aptas, quàmque multarum artium ministras manus natura homini dedit: ad pingendum, fingendum, scalpendum: ad neruorum eliciendos sonos ac tibiarum, apta manus est, ad motionem digitorum, atque hæc oblectationis plerunq; gratia. Necessitatis autem causa, manibus agros colimus, tecta extruimus, curamus tegumenta corporum, vel texta, vel sutas: omnemque fabricam æris ac ferri: quin & agri multa ferunt manu quæ sita, quæ vel statim consumantur, vel mandentur condita vetustati.

*Cerebrum.
Ratio.*

Quid autem cerebrum, in quo hominis ratio consistit? nonne hoc tanto perfectius atque absolutius à natura fieri debuit in homine, quanto præstantior est ea pars qua sola nos à belluis differimus? Deo similes conditi ac procreati sumus? nonne in cælum vsq; penetrat ratio? Certe animum ipsum mentemque hominis, rationem, consilium, prudentiam qui non diuina cura perfecta esse perspicit, his ipsis rebus mihi propemodum carere videtur.

Quibus expositis, satis cum Oratore (à quo ferè has omnes rationes in hunc locum transtuli) docuisse videor, hominis natura quanto omnes antecellat animantes: vnde nihil est dubium, quin vel ob hoc præcipuè, structuram corporis ab alijs animantibus diuersam, & elegantiores atque in omnibus partibus absolutiorem obtineat: vt ab æquo & iusto recedere videantur, qui rationes anatomicas, partiumque ductus ac formas, ex alijs animalibus requirant.

Restat vt hoc libro doceamus, qua via quâq; ratione, partes omnes superioribus libris explicatæ, consecrari atque incidi debeant: quod ipsum sua sponte occurrit immensum potentia occultæ documentum: vt prorsus nec aliud vltra quæri debeat, nec par aut simile possit inueniri, ipsa se vincente
 5 natura, & quidem numerosis modis declarante. Quid enim excellētius dici aut excogitari potest musculorum sibijnuicem incubantium & intextorum indagata ratione? quid neruorum, venarum, & arteriarū implexu dignius? quid ossium & aliarum propè omnium partium connexionem admirabilius? quæ singula dum (vel præter cætera) perpendo atque exequor, crescit apud
 10 me certe tractatu ipso, diuinæ potentia atque artificij incredibilis admiratio: quantôque maior explicandarum partium copia restat, tanto magis adorare summi illius opificis in homine condendo ac constituendo curam ac benignitatem subit. Magnum enim ac mirabile quiddam esse debuit corporis huius ædificium, cuius causa videatur cuncta alia generasse natura.

15 Vt igitur nihil instituto operi desit, primum quidem (veluti libro primo propositum ac deliberatum fuerat) partes eæ describendæ sunt quæ superioribus libris recto ordine aut minus confuso explicari cōmode nō potuerūt: deinde verò docenda est consecutionis nostræ ratio, quôque pacto singula quæ tibi superioribus libris depicta ac demonstrata sunt, particulatim ad-
 20 ministrauerimus: vt à cute incipientes, tandem ad ossa finiamus.

Cum igitur libro secundo prætermissa sit vteri dissectio, antequâ aliarum partium administrandi rationem ineamus: primum quidem agendum de vtero. In quo statim modum extrahēdi fœtus viui demortua muliere, mox verò quo pacto demortuus fœtus viua adhuc matre sit eximendus, docebi-
 25 mus: Deinde verò, ad vteri adhuc suo fœtu grauidi consecutionem perueniemus: vt facilius ipsa matre fœtūq; extinctis, omnia quæ ad hanc rem pertinere videbuntur facilius innotescant. Nulla enim melior aut præstantior vteri consecutio, q̄ in grauida muliere. Proponemus autē ad ea explicanda figuras quicquid in mulieris corpore reperitur, præter id quod in masculis
 30 est, aperientes. In quo pertractando, si quid erit à Galeno venuste & eleganter expressum, facile hic vobis adferemus: ne quid præter eius opinionē descripsisse temere videamur. Quinetiam vnâ cū ipsa descriptione, dissectionis rationem attingemus, ne statim postea idem id nulla ratione sit repetendum: cum hoc potissimum libro post ea explicata quæ in superioribus des-
 35 syderabantur, dissectionis rationem explicaturi simus.

Propositio eorum quæ deinceps tractantur.

R. iij.

Extrahendi foetus viui ratio matre demortua. CAP. I.

Diuersa esse debet ventris confectionio in grauida muliere, ab ea quæ libro superiore demonstrata est in viro. Hominis enim ventrem super diaphragmate in transfuersum consecas, vt abdominis musculorum originem, & intestinis superiacentes tunicas exacte contueare: vel (si quidem leuiusculam & breuiorem confectionem attentabis) in dimidiatum circulum, cutem cum adipe fursum attolles, quam ad pectus deuoluas. In muliere verò grauida (nam alioqui nihil est discriminis) cum in musculis epigastrij conspiciendis parum sit laborandum, non vsque adeo alte confectionem attentabis, sed venter sub diaphragmate nouacula circumscribendus, quomodo superiori figura tibi depingitur, & vtraq; linea ad femora interna deducenda. Eo pacto tumorem omnem vuluæ conspicias, partes illæfas seruabis, & quicquid in vteri constructione spectandum erit, facillime molieris.

*Confectionis
varietas in
grauida mu-
liere, ab ea
quæ in viro
administrari
solet.*

Proinde si foetum nondum emortuum ex pulsu & subsultationibus conspicias, matre adhuc in extremis laborante: debes (antequam ea vltimum spiritum emiserit) virgula in triangulum inflexa, & à superiori dentium ordine ad inferiorem collocata, apertum morientis os continere, ne præcludatur foetui spiritus, atq; is suffocetur. Aequum etiam fuerit, obstetricem nunquã ab ostio vuluæ manum dimouisse, & incurua ac diducta mulieris femora quanta poterit diligentia continere, donec extremo spiritu exhalato, chirurgica manu foetus exactus fuerit. Viuum autem eripies, si statim emisso vltimo spiritu, ore etiam demortuæ mulieris aperto, & vuluæ ostio aut pudendo minime præcluso, confectionem ad lateris partem quam hic vides depictam, ita in transfuersum sectionem aggrediare. Sic nos aliquando foelicissime administrauimus, haud sine maximo astantium omnium applausu. Quo pacto autem deinceps in extractione viui foetus persequuti simus, mox audies.

*Quid agendum
circa mulierem
in extremis
laborantem, vt
postea viuum
extrahatur
factus.*

*Viuum foetus
quo pacto ex-
trahi debeat.*

Lineam cultro rasorio leuiter duximus, per sinistrum mulieris hypochondrium, circa vteri extuberantiam: haud ita profunde tamen, sed tantum vsque ad peritonæum: cauendum enim erat, ne quid intestinorum, aut attractum, aut vitiatum esset, si forte vnà peritonæum incisum fuisset. Rursus ita admouemus nouaculam, vt summa tantum cuspide peritonæum incidatur, ad digitos sinistræ manus intromittendos. Eo facto, digitos per rimam peritonæi intro demisimus, ipsiq; incuruatis, peritonæum fursum aliquantulum ereximus: altera deinde manu (nempe dextra) nouaculam admouimus in eam peritonæi portionem, quæ digitis intermedijs continebatur, leuiterque consecuimus id à peritonæo elatum, quod inter digitos comprehensum fuerat, secundum vulneris longitudinem. Iam tum libere totam manum intro deuoluimus vsque ad matricem, intestina paulatim fursum attolentes, nequando delaberentur: eademq; manu vulneris labrum superius diducentes, quo facilius veniret in conspectum vteri tumor. Hic non segnes fuimus, sed sinistra manu intus relicta, & vlcis labrum apertum continente, dextram ad confectionem aptauimus, ad vnus tantum digiti spissitudinem imprimentes nouaculam in tumorem vteri, eumq; pro

*Administra-
tio.*

Lib. de con-
secti. vteri.

vulneris longitudine quanta fieri potuit diligentia consecantes: haud ta-
men ita temere, vt prima sectione matrix ad integrum consecuta vide-
retur: incerta est enim & varia matricum spissitudo, quemadmodum Ga-
lenus optime censuit. Itaque sensim iterum atque iterum demissa noua-
cula, leuissime tandem dissecuimus vterum, quousque ad secundinam ven-
tum esset: eam verò facile cognouimus, ex venarum confusa multitudine
sanguinem veluti expressum foras eructante: quod agnoscendi chorij in-
diciu tibi sit omnium certissimum. Tandem nouaculam reliquimus:
iam ab obstetrice certiores facti, defluxisse aquosa excrementa quibus in-
natatæ soleret foetus: muliere nondum extincta. Alioqui nisi id & signis
& verbis compertum nobis fideliter fuisset, tum excrementa effluxisse tum
matrem iam pridem è dolore laborasse: nondum quidem nouaculam reli-
quissimus, sed etiam secundinam penetrare tutius fuisset, & summa noua-
culæ cuspide ipsam incidere, ad excrementorum effusionem: retenta enim
huiusmodi excrementa, integram adhuc secundinam esse indicant, quod
præcipue fieri solet immaturo adhuc partu. Itaque post factum in secundi-
na foramen nouaculæ cuspide, tum vtriusque manus digiti intromittendi
sunt, ad eam lacerandam. Nos autem & signis ipsis, & verbis, agnoscentes
effluxisse excrementa, & secundinam disruptam, tum quidem dextram ma-
num secundum vteri altitudinem in profundum sensim demersimus, vt ex-
tensis digitis integrum foetum comprehenderemus: sinistra matricis con-
sectæ labia sursum attollente, ne forte impediretur ab intestinis, atque in
se se concideret. Vbi foetum sub manu sensimus, tum ita leuiter ipsum
conuertimus, vt eius spina toti palmæ nostræ incumberet, atque extensæ
manui & brachiali insideret: nam plurimum cauendum esse duximus, ne
vel à thorace, vel ventre, aut pede, aut brachio, aut etiam capite compre-
henderemus: id enim sine periculo vix fieri potuisse credidimus. Sed quan-
dò caput infra deuolutum sensimus, tum manu secundum spinam protensa,
curauimus extremos digitos ad humeros paululum incuruare, quo facilius
fieret apprehensio. At si sursum caput reperissemus: tum quidem extremi
digiti sub natibus & osse sacro confirmandi fuissent. Itaque manum pau-
latim sursum attulimus, ita vt totum brachium in mulieris ventrem ex-
ternum leuiter incumberet, eumq; modice comprimeret: vt manus quæ in-
tus erat, sub foetu, sua sponte facilius erigeretur: foetusq; per vulneris aper-
tionem & matricem incisam prominere: Eum quando conspeximus, sinistra
manum dextræ adiutricem dedimus: & altera foetum ostendente atque eri-
gente, altera sensim extrahente, fecimus vt in venter mulieris supinus foe-
tus depelleretur. Voluimus autem confestim experiri viueret necne, cum
propter imbecillitatem ac laborem, nullum artuum promoueret, neq; etiam
spiritum emitteret. Id verò facile cognouimus, primis digitis foetus um-
bilicum prominentem iuxta ventrem mollissime atrectantes: & modice
per aliquod spatium comprimentes: sensimus pulsantem arteriam in um-
bilico, etsi circa parietalium ossium fines, in eo quem vocant fonticulum,
nihil attolli, aut moueri videretur: nec digito ori admoto lingua calorem
aliquem præ se ferret. Cum primum percepimus arteriæ pulsum in umbi-

Quo pacto di-
gnoscas viuus
sit foetus ex-
tractus, an
non.

lico, confestim filo cerato qui nobis erat in promptu, primum strictè ligauimus ad trium digitorum latitudinem ab ipso ventre, deinde iterum atque iterum alijs locis etiam constrinximus, extremos nodos semper strictiores efficientes. Scies quid postea acciderit: vix consummata hora integra, cœpit
 5 puer oculos aperire, os diducere, de fonticulo pulsare, artus etiam leuiter extendere: denique vocem atque eiulatum emittere. Idem autem persæpe accidisse comperimus in partu difficili.

Ratio extrahendi fœtus emortui, viua adhuc matre. C A P. II.

Vidisti quo pacto tãdem extrahi debeat fœtus viuus, aut saltem accipitis vitæ, matre defuncta. Si verò aliquando contingat fœtum
 10 emortuum in vtero esse, viuente adhuc matre, docebimus (modo paulisper attendas) qua deinceps ratione sit etiam eximendus, vtero minime vitiato, & qui semen postea admittere possit: quod non semel aut iterum, sed multoties nos expertos putes. Quo pacto autem administrauerimus
 15 audies.

Fœtus emortuus viua matre quo modo extrahi debeat.

Re iam propè desperata, & omni obstetricum ope prorsus vana atq; inani conuocati, primum interrogauimus ab ijs qui laboranti mulieri præfuerant, signa omnia quæ fœtum emortuum indicarēt: nempe immaturum esset pariendi tempus an non: nunquid violentum accidisset matri circa vterum: an
 20 verò id factum fuisset alia quauis causa externa, aut interna, interimente fœtum. Vbi neutrum horum accidisse cognouimus, nō etiam primum partum, non ætatem imbecillā, non vteri à præcedenti fœtu lacerationem: tum quidē petimus, vtrum excrementa aquosa omnino defluerint, & quampridem, cruenta etiam apparuerint necne: deinde frequentes ne præcesserint an
 25 terpollatæ dolorū accessiones: an iam præterierint omnino: & quanto antea tēpore: an etiā cum extremis doloribus aqua profilierit. Ea omnia posteaquā cognouimus, tū ad alia signa diuertimus quæ nobis magis peculiariora essent: quorum omniū certissimū est (ne hīc omnia temerè connumeremus) fœtus & corruptus vapor, assidentiū nares præter solitū, & plus æquo vehementer
 30 afficiens: ipsam etiam matrem plurimum torquēs, & ex ructu foras exiliens. Itaq; iam his signis diligentissimè excussis, vbi cōpertissimum nobis fuit, fœtum non amplius viuere: tum cogitamus de positione optima mulieris: eaq; ita deliganda & constringenda, vt inter operandum nihil periculi subiret: nobis quoque nihil obstare posset, quo minus diligēter fœtum extraheremus.

Signa fœtum in vtero emortuum indicantia.

35 Adducimus sedētem matrem ferè vsq; ad imā lecti spondam: tibias eius aliquantulum incuruamus, crura diducimus: fasciam latam, eamque lōgam ac validam, minime duram, à medio comprehendentes, sub planta media pedis parturientis cōponimus: deinde efficimus vt alia fasciæ pars in dextrum
 40 vincula sub poplite deuoluimus: illic crucem aliā rursus efficimus, cuius extremitates, adhuc sibi iuicem superuectæ per cruris medium, rursus tertiam crucem efficerent: tum ipsa extrema simul ad ceruicem per pectus ita deducimus, vt leuiter crus & tibiam inflexam continerent: à ceruice ad aliam corporis partem extrema prædicti vinculi penè deflectentes, atque ad crus alterius lateris exporrigentes: in eo ligamenta ducimus ex opposito in crucem,
 45

Quæ vincienti ratio mulieri sit comoda.

veluti in altero crure factū fuerat, deinde ad poplitem iterum aliam crucem
 componimus, & rursus tertiā circa pedion: quomodo in alio latere iam fece-
 ramus: quódq; extremū vinculi ad internam tibiam spectabat, id sub planta
 sic inflectimus, vt ad externū eiusdē tibiæ latus deuolutum cū alio extremo
 constringeretur, ne vel inter operandum dissolui posset, vel ipsam mulierem
 in motibus incōpositis aliquo pacto offenderet. Id vbi factum fuit, reclina-
 mus mulierem supinam: statuimus adiutores duos, qui crura diducta & fir-
 ma continerent: præter alios tamen qui corpus mulieris reclinatum ita co-
 hiberent, ne præ dolore vehementius subsultaret. Ministros autem huius-
 modi delegimus, ex ijs quos facile agnoscebamus infracto & audaci esse
 animo, quíq; ab opere haud ita citò cessarent, non etiam lachrymis, aut vo-
 cum pietate, aut rei ipsius crudelitate præter æquum mouerentur. Linteo
 calido, in multos sinus conduplicato, vtrāq; crurum mulieris regionem ope-
 rimus, ne spectantibus dolor aut pietas concitaretur ex opere: sub eo etiam
 linteo, manus vsq; ad mediam ferè vlnam oculimus, ne res ex se planè im-
 pia, astantium affectus plus æquo cōcigaret, animosque percuteret. Sinistram
 manum per pudendum intro demittimus, digitis sibi inuicem incubantibus,
 & ad internam manum arctissimè cōpressis. Sentimus per collum vteri fœ-
 tum in caput deuolutū: vix autem exilire potuisse, propter angustiam, quæ
 esset in collo matricis infimo, iuxta pudenda: tum aliam manum secundum
 palmam sinistrae concauam sensim intrò demittimus: cūmq; iam se inuicem
 contingerent manus, fœtuíq; proximæ essent: tum vtranq; in pugnum clau-
 dimus, quo robustior fieret totius brachij vis, in diducenda parte, & præmu-
 nienda fœtui via. Pugnis factis, totis viribus ad diductionem nitimur: me-
 dijs digitorum vtriusque manus articulis, sibi inuicem concurrentibus, inter
 diducendum: vt nostra brachia in huiusmodi motu plus viderētur foris ope-
 rari, quàm intus manus. Vbi sentimus iustam viam præparatam, tum nos
 dextram manū leuiter extrahimus, sinistra partē fœtus quæ magis sese offe-
 rebat (siquidem iusta nobis visa fuit) comprehendentes: erat autem caput.
 Nam si ex pedibus alterum sensissemus, nunquam is corripendus erat, vt à
 pede totum corpus extraheretur: si manum, intrò erat etiam propellēda, do-
 nec caput sese offerret: nunquam enim tuta est fœtus extractio à primis ma-
 nibus aut pedibus: si duplicatus sese obtulisset fœtus, hoc est ventre, vel nati-
 bus, vel humeris ad exitum præparatis: cōmodius fuisset leuiter partē pro-
 minentem intro repulisse, fœtūmq; ad caput quantum fieri potuisset deuo-
 luisset, quàm ita extraxisse: nunq̄ enim sine maxima parturientis noxa fieri id
 potest, quanquā aliquando fiat. Sed ad rem. Caput subtus corripimus, manu
 semper infrà residente, nunq̄ autē suprà: leuiter id extrahimus, donec altera
 manus adiutrix priori data esset. Sed & sinistra quæ intus erat, vsq; ad vmbi-
 licum fœtus, iterū fursum duximus: eum enim inculpatū in primis obserua-
 re necessum fuit, propter secūdinā: quam intus reliquisset lethale foret. Ipsum
 itaque inter duos digitos aut continuimus, aut molliter ijs circunuoluimus.
 Eoque pacto puer extinctus vnà cum suo chorio, nullo negotio tandem
 extractus est. Iam si visus nobis fuisset fœtus maior, aut tumidior, quàm
 qui nisi maxima difficultate foras exiliret, neq; viuētem matrem posse per-

*situs post li-
gationem.*

*Ministorum
delectus.*

*A qua parte
corripendus
intus fœtus
vt tutius ex-
trahatur.*

*Quid agendū
ne secundina
intus relin-
quatur.*

mittere: cum præcipua diligentia fit in vmbilico adhibenda, tum vmbilicum excepisse ac deiunxisse tutius fuisset, filiumque extra vterum depulisse, ne secundina intro concluderetur: deinde verò per ventrem & pectus incidendus erat foetus, viscera eius eximenda, quo gracilior fieret: postea autem vmbilico partes ad extractionem faciliores excipiendæ, atque ita altero genu nostro ad lecti spondam inclinato, diligenter extrahendus, quando id sola manus præstare non potuisset. Foetu quouis modo depulso, nunquam vmbilicus est relinquendus, donec integra secundina subsequatur. Talis est extrahendi foetus demortui ratio, si quando matrem viuam & integrum vterum obseruare cupias.

Si duos foetus gerat mater, quorum alter viuus, alter sit demortuus, vterq; autè ad exitum festinet, quid agendum. CAP. II.

Verum interdum geminos gestat mater in vtero, quorum alter extinctus est (atque is semper emergit prior) alter viuus subito cõsequitur. Huiusmodi quiddam subit hic tibi paucis recensere, quod fortasse mirum videbitur, vt inde scias quo pacto te gerere oporteat in gemini foetus extractione. Nam factum aliquando fuit, nobis præsentibus, vt ipsa mater cum obstetrice de foetu viuo quem se perferire aiebat, vehementer disceptaret: obstetrix autem contra, plurimum instaret signis exterioribus foetum demortuum indicantibus. Tandem autem accidit, foetu iam extracto (qui etiam in vtero mortuus iudicabatur) & eo pacto quo iam superius dictum est cum secundina foras exempto, vt alter foetus subito sua sponte viuus profiliret cum altera secundina: etsi nihil prius à nobis simile per signa exteriora perferiretur. Itaq; vtraq; earum verax facta est: mater enim cum viuum foetum se sentire assereret, non putabat duos in vtero gessisse: obstetrix autè dum contenderet mortuum esse foetum, minime existimabat alterum consequi debere. Vide quæso, quàm varie interdum res accidant. Atque hoc sit tibi maximum argumentum, non esse (vt quibusdam placuit) ferro tractandos foetus, in extractione: nihil enim manibus certius, nihil securius ac leuius. Redeo ad superiorem sermonem. Solo atq; integro foetu mortuo, libere foras extracto, petatum est à nobis, num signis aliquibus comperire possemus, quænam fuisset interimendi foetus causa: an id matris vitio, an aliquo impetu externo accidisse iudicaremus. Ibi nos secundinam, etiam integram correptam, manibus extēdimus, vt eam vnde cūq; circumspiceremus, luci expositam. Visum est nobis in parte chorij dextra, liuidum ac concussum quiddam, quale accidere solet ex inflicto ictu: vt venulæ eius partis omnino corruptæ & confractæ apparerent: tumorque circa liuidam partem promineret. Tum rem omnem ob oculos circumstantium proponimus: id asserentes, foetum ex ictu inflicto circa vterum matris fuisse extinctum, etsi nihil tale per corpus foetus appareret: imò cõspiceretur probè enutritus, nullòq; alimēto indiguisse. Gracilem autem foetum aliquando extraximus, & qui nutrimenti penuria laborauerat in vtero: huius secundina putrida omnino & corrupta visa est: foris confracta, foedissimūq; odorem referens: valetudinarius postea

Gemini foetus extractio, quorū alter mortuus alter viuus erat.

Iudiciū ab inspectione secundinae, quæ causa fuerit interimendi foetus.

Secundinarū variæ constitutiones.

fuit foetus. Quasdam secundinas vidimus aridas, & sua humiditate ac sanguine destitutas, alias multis partibus cōfractas, sed id foetus efficere potuit.

Habes quod in hanc sententiam de viui & mortui foetus extractione dici à nobis potuit. Nihil est autem quod præterea à nobis exoptules rationem eorum quæ ad medicamenta, vel exteriores post foetum mortuum applicationes pertinent: nō enim est instituti hoc loco nostri: tantū dissectonē ostendimus, pharmaca aut antidota nihil moramur. Ea omnia supponimus, prudentem & expertum chirurgum optime callere debere. Cæterum quod ad superiorem administrationem attinet: nolumus dissectorem vlla ex parte lentum aut negligētem esse circa opus suum: nihil enim est quod chirurgum magis dedecet: Immitem esse oportet, leuissima & ea securissima manu præditum, in multis cadauerum confectionibus exercitatum: deniq; nihil chirurgus deesse opus est eorum quæ à Celso diligentem & optimo cuiq; Anatomicarum rerū administratori attributa sunt. Alioqui maximum instat periculum, & foetus vitæ ancipitis, & viuæ adhuc matris. Diuertendum est iam ad vteri confectionem in singulas partes. Itaq; con-
 fingamus ex sequentibus, tum figuris, tum etiam descriptionibus, matrem, & item foetum extinctos, quorum confectionem diligenter moliamur.

- A Abdomine reuulso ve-
sica primum conspicitur.
- B Gracilia intestina sur-
sum elata, in grandida
muliere.
- C Exterior matricis fa-
cies, qualis est ipsa gra-
uida.
- D Situs coli intestini, quo
pacto se habet, ipsa
matrice grandida.
- E Exteriora matricis li-
gamenta.

Vteri descriptio.

CAP. III.

Nil hoc loco sollicitus esse debes eorum quæ ad rectam
 musculorum epigastrij dissectionem pertinent. Omnino
 enim ita se habent in muliere quemadmodum etiam in
 viro. Itaque nouacula circumscripam ventris partem vnà
 cum musculis attolles, aut infra deprimes, vtrum commo- 10
 dius videbitur: ac tum quidem situs partium in grauida
 muliere talis apparebit, qualem in superiore figura vides. Superior enim
 vesicæ pars prominet, cui subsidet totius vteri tumor, ita subleuans ac sur-
 sum constringens intestina, veluti conspicis. In fœmineo enim genere
 (inquit Galenus) τὴν ὑστέρα ἢ τὴν μήτραν, hoc est vterū, matricem, locos, aut vul- 15
 uā (quodcūq; enim horū dicas perinde est) ventriculo supposuit natura, re-
 gionem hanc optimam inueniens ad veneream copulationem, & ad sper-
 matis susceptionem: & adhuc ad κνήματ', hoc est concepti fœtus augmen-
 tum: vt instanter & citra molestiam extendi possit: & ad partis vtilitatem,
 quòd ad inferiora, & versus crura, exitus fœtui nascituro facilius sit. 20

Maximus factus vterus in prægante, & ilia & imum ventrem replet,
 multaq; intestina contingit, quæ etiam cogit sursum attolli, vt vides: colo
 intestino vndecunque totam aliorum intestinorum regionem ambiente. 20

Figura vuluæ cum toto alio corpore, tum verò maxime fundo, vesicam
 representat, quatenus autem ad latera processus habet mamillares, nō item. 25

Magnitudo. Magnitudo eius, non æqualis in omnibus existit. In virginibus enim
 admodum exigua est: omnium minor ijs, quibus nondum veneri indul-
 gere ætas permittit. In mulieribus verò (nisi vbi grauidæ sunt) haud
 multo maior est quàm vt manu comprehendatur. Ea (inquit Celsus) re-
 cta, concinnatâque ceruice (quem canalem vocant) contra mediam ili- 30
 um regionem orsa, inde paulum ad dexteriolem coxam conuertitur, de-
 inde super rectum intestinum progressa, ilijs fœminæ latiora sua innectit.

Connexio. Alligatus est vterus recto intestino, & vesicæ, fibrosis quibusdam & te-
 nuibus ansiculis. Verùm plures sunt vesicæ annexus ex peritonæo, qui cum
 sint admodum obscuro & admodum tenues, hic depingi non potuerunt. 35
 Sacro etiam ossi adhæret, de quo ex multorum sententia suspensum esse
 eius collum creditur, validis quibusdam vinculis tum neruosis tum muscu-
 losis. Totidem etiam corporibus ex lumbi vertebris dependet, idq; gran-
 dium musculorum interuentu, qui insignes vtrobiq; processus emittunt, in
 vtramq; vteri partem, & vesicæ ceruicem sedemq; partitos. Omnia hæc li- 40
 gamenta laxa sunt, vt vulua plurimum moueri, & in aliam transire figu-
 ram possit. Ea verò quia non nisi inuersa & vacua matrice ostendi pote-
 rant, in septimam figuram reduximus, ad literam. F. Præter hæc autem li-
 gamenta, sunt etiam alia duo, quæ tibi hoc loco depingimus, ipsi matrici
 propria, & quæ primum consecari debent, antequam ad eius demonstra- 45

Lib. 14. vtili.
 Loc.
 Uterus.
 Vulua.
 Matrix.

Figura vul-
 uæ.
 Magnitudo.

Lib. 4. cap. 1.
 Situs.

Connexio.

Ligamēta ad
 vuluam per-
 tinentia.

tionem peruenias. Ea verò à regione interna cornuum matricis procedentia, & super osse pubis delata, sub prima peritonæi tunica decurrant, adhuc integra, & robusta admodum: quousque tandem ad inguina peruenerint. Illic diuiduntur in permultas partes, quarum quæ breuiore sunt, in pectine aut pube verendi muliebris consumuntur, cum adipe. Reliquæ omnes, in membranas eorū musculorum finiunt, qui in interna coxa reperiuntur: vt extrema eorum ligamentorum portio, vsq; ad mediam ferè coxam perueniat. Huiusmodi ligamenta, neque in simijs, neq; alijs animalibus reperimus: tantum enim in ijs alligatur vterus ad lumborum spondylos.

10 Vesicæ & ano committitur vterus, tantum sua ceruice, membranosis arteriosisq; corporibus cum aliquanta pinguedine, sed ita, vt ab ipsis excoriari possit: verum tam exacte coäluit, vt vna eadèmq; caro existat.

Iuxta pudendum, vesica vuluam ceruice superat. Ea enim (inquit Galenus) in mulieribus ad pubem consistit, ceruicem & breuiorem & latiore

15 viris obtinens: quæ tum exteriori & superiori suo extremo ad muliebre pudendum inter pectinis ossa propius pertingit. Pudendum autem muliebre, spatiosa est illa laxitas, quæ inter pectinis ossa habetur: extrinsecus circum-

20 subiectum est. Sed de huiusmodi pudendo dicemus postrema omnium figura: de collo autem vesicæ, figura penultima.

Lib. de dissectione vteri.

Pudendum muliebre.

A *Secundina disse-*
cta, vsque ad al-
lantoidem.
B *Facies secundi-*
næ, ad allantoi-
dem peruenien-
tes.

Vteri & secundarum confectionio. CAP. IIII.

Am ad vteri substantiæ confectionem veniendum. Ac primum quidem vides ex superioribus figuris, ipsum vulvæ corpus duas tunicas absoluere, quarum exterior simplex, neruosa, & tenuis à prima peritonæi tunica est: eam elatam & complicatam atq; à suo situ remotam cernis, vt facilius agnoscas: Interior & propria vteri tunica venosa est. Eius substantia, exteriori facie satis aspera, & scabra est, præcipue ad fundum: interiori neruosa est, multisq; & venis & arterijs intercepta: nunquam autem conspeximus venas aut arterias in matricis substantiam ingredientes, proprias tunicas integras seruare. Verum cum primum implantantur & inseruntur in ipsum matricis corpus, tum tunicas suas amittunt & in primam vteri membranam consumunt. Sed & in ipsa matricis substantia, quidam veluti ductus ac canaliculi sunt, varij & anfractuosi, quales in spongijs videmus, latiores & ampliores inter vtrunque parietem, quàm in extremis: sanguinem intrò demittetes, ad fœtum præcipue nutriendum, cumq; iam intro perueniunt huiusmodi ductus, efficiunt quæ vocauit Hippocrates acetabula: quòd ipsorum canaliculorum fines, acetabulo, id est herbæ cymbaliti (inquit Galenus) similes sint. His autem acetabulis, chorion adhæret: possuntq; percipi nõ solum in prægnantibus: sed etiam in ijs quorum vterus ad suscipiendum semen aptus est, magis autem in ijs quæ iam conceperunt. Crassescit vterus ex frequenti conceptu. Non enim seruat semper eandem consistentiam. Nam sicut prima ætate paruus ac tenuis est, ita profluentibus deinde mensibus pro magnitudinis ratione crassitudo eius augetur: & si mulier vel concipiendi tempus vel mensium excesserit: quemadmodum minuitur magnitudo, ita & crassitudo etiam augetur. Cum menstruorum purgatio instat, crassa planè & densa est ipsa vteri substantia: vtpote sanguinis madore irrigata: tenuis contra atque arida, cum ab hoc expurgationis tempore longissimè abest: eius quæ iam vterum gessit crassior, crassissima eius quæ sæpissime gessit. Rursus in principio conceptus crassa: cum autem prope tempus pariendi accedit, maior quidem, sed tenuis euadit: crassitudo enim in longitudinem extensa absumitur, tempore autem intercedente, pro ratione magnitudinis latitudinem habet. Atq; ea est ratio qua superius paulo docuimus in fœtus viui extractione, incertissimam esse matricis crassitiem, quapropter primo quoque cultri admotu non esse penetrandam.

Quandò iam interna matricis substantia descripta est, veniendum nunc ad membranas in ipsa generatas, quibus inuoluitur fœtus in grauida muliere. Harum autem ea quæ magis vicina est ipsi vtero, chorion græcis, latinis secundina dicta: Vtero adhæret, ad quem suspensa est, nullius tamen interuentu membranæ sed ijs vasorū orificijs quæ superius acetabula vocauimus: ex quibus vterus cõponitur. Adhærescētia autē chorij ad fundū vteri sic fit ex Galeni sententia. Vas (inquit) quod in chorio nascitur initium habet illius extremum quod in vuluam ingreditur: vt duo hæc vnum esse dixeris: orificijs enim vniuntur, atq; alterum ab altero, vena sanè à vena sanguinem, arteria ab arteria spiritum haurit. Hac ratione, acetabula etiam

Exterior vteri tunica.

Interior vteri tunica.

Venæ ad vterum quomodo perueniant.

Acetabula.

Vteri crassitudo varia.

Membrane quibus fœtus inuoluitur. Chorion. Secundina.

Lib. de dissect. vteri.

5

10

15

20

25

30

35

40

45

firmum vinculum efficiuntur. Igitur chorij definitio talis erit: Chorion, hoc est secundina, vasa multa sunt, tum venæ, tum arteriæ iuxta se invicem sitæ, quarum media intervalla membranis replentur. Qualiter autem fiat compositio ac contextus venarum & arteriarum huiusmodi ab acetabulis fundi matricis, mox audies. Ab acetabulis igitur matricis, exorsa chorij vasa, chorion ipsum contextunt atque invicem miscentur & coalescunt: coalescentiaque, maiora quam prius erant evadunt: deinde rursus maiora effecta, tandem uniuersa in duos quasi caudices, in venas, venæ in arterias, arteriæ terminantur (haud ita tamen aperte, ut ex confectione percipere possis) ex utraque parte tam dextra quam sinistra circa umbilicum foetum ingredientes: atque illic est initium tunice allantoidis, de qua sequenti figura dicitur. Quod autem ad chorij crassitiam attinet, sciendum est, id ima parte circa collum vteri, in qua parte chorij est vrachus, multo tenuius esse, quam superiore: à lateribus autem, mediocriter crassum. Atqui crassities huiusmodi talis est, à maiori tum venarum tum arteriarum multitudine. Cæterum quæ pars chorij foetum attingit, ea læuigata & lenis admodum est: quæ verò ad vterum spectat, rugosa quodammodo, & vasis circuncursantibus aspera.

Chorij definitio.

Vasa ad chorion pertinentia.

Chorij crassities.

Non est ante secundina reuellanda, quam alias membranas ad foetum pertinentes diligenter conspicias. Nam reliquæ duæ à chorio pendent: hoc tantum ab eo distantes, quod æque duræ non sint ac solidæ: earum præterea altera, quæ à farciminis specie nomen habet, eminentibus tantum partibus, capiti, natibus, pedibus superiacet: chorion & quæ amnios dicitur, toti foetui circuniecctæ sunt. Sed quando ab eo vase quod in foetus umbilicum inseritur, initium est utriusque membranæ, primum quidem de eo dicere debemus.

Dissectio.

Chorij venæ & arteriæ inter se coniunctæ, alias se latiores gignunt (inquit Galenus) ex quibus invicem coeuntibus, aliæ, atque ex his item aliæ fiunt: cumque hoc sæpius contigerit, in duas arterias, duasque venas omnium vasorum cogeris redigitur. Quarum in medio meatus quidam gignitur, in fundum vesicæ infantis perforatus, quem confectionum periti (quod urinam recipiat) Vrachum nuncuparunt. Ea est de hac re Galeni sententia. Nos autem unam venam tantum, & unam arteriam, ex dissectione, & specilli admotu potuimus agnoscere, in recentissime extracto vtero: ut tribus solum vasis contextum huiusmodi meatum ad umbilicum foetus pertinentem viderimus: nisi nostros oculos mirum in modum fefellerit osculorum angustia, tamen diligenter cauisse videmur ne hac in re deciperemur. Tibi verò cupimus iterum esse liberum ut experiaris. Nolumus enim esse pertinaces. Sed quemadmodum ab Vrachum nascantur membranæ quas mox explicaturi sumus, audito etiam ex Galeno.

Galenus de formatione foetus.

Compositio vasis ad umbilicum foetus pertinentis.

Vrachus.

Alterum os vrachi à vasis sibi vicinis separatum, paulatim dilatatur, tenentque membranam farcimini figura persimilem constituit, quapropter dissectores allantoidem vocauerunt. In ea, qua parte dilatato primum vrachum incipit nasci, satis multa ac veluti scabiosa quædam asperitudo apparet: ab alio autem latere admodum læuis, & subtilis est.

Allantoides tunica.

Similis allantoidi alia est ferè continua atque exporrecta tunica, quæ foetum continet: circa quam ipse etiam embrio inuoluitur: atque hæc à molli-

Amnios tunica.

tiæ amneos dicta. Eam ut plurimum foetus secum foras adducit, eaque
Vittati fo- opertus (in facili potissimum partu) proflire solet. Vittam obstetrice:
tus. nostræ appellant, & vittatos pueros, qui cum amneo prodeunt: quod pu-
 tant esse foelicitatis indicium. Non potuit autem in superioribus figuris
 depingi, propter subtilitatem, & coherentiam cum allantoide. Atq; hæc
 demum sunt tunica à chorio ad foetum productæ. Lævis utraque & admo-
 dum tenuis, sed omnium tenuior amneos, & admodum fragilis. Quin &
Humor in tu- humor in utraq; membrana non paucus continetur, alter ab altero, tum co-
niciis cõtētus. lore tum copia differens: flauus enim in allantoide, albior in amneo, atque
 idē etiam copiosior cernitur. Tunica siquidem hæc, altera est maior, quippe
 quæ totum foetum induat, illa verò partibus tantum quibusdam superiecta
 fit. Horum humorum generatio est, partim ab vrinis, partim à sudoribus
 foetus. Sed quo pacto vasa à chorio per meatum ad vmbilicum pertinen-
 tem in foetum deriuent, libet paulisper ex Galeno hic proferre, antequam
 ad situm foetus perueniamus.

Lib. de for- Ex quatuor (inquit) antedictis vasis quæ vnà cum vracho id est vrinæ
matione fo- receptaculo vmbilicum constituunt, statim vbi cutem foetus transferunt,
tus. primum quidem vena vna ab vmbilico perueniens, vbi cutem foetus subijt,
Vena quo- statim bifariam scinditur, quemadmodum in duas maximas partes ple-
pacto ad ie- runq; caudicem arborum diuaricari videmus: deinde cum utraq; hæc vena,
cur foetus rami modo, alias venas procreat, atq; illæ rursus alias, deinde hæc generent
penetrent alias, donec ad fines utraq; propagines peruenerint: propria iecoris sub-
illudq; cõ- stantia circumcirca adnascitur, ita ut ramulorū interstitia perinde ac tho-
ponant. rus aliquis impleat. atque ita depressioris venæ germinationes, in caua vi-
 sceris parte efficiuntur, quæ dextrum ventriculi latus hepar circumdat: al-
 tioris in gibba, quæ septum transversum attingit. Itaq; vides ex magna ve-
Omnium cor- na quam per vmbilicum ferri diximus, omnes totius corporis venas, at-
poris venarū que ipsarum germinationes prodire.
initium.

Arteris ad- Arteriæ verò, à meatu ad vmbilicum pertinente productæ, statim vbi à
foetū per- natura in cutem foetus distributæ fuerint, nullam aliam sibi adnascentem
uenientes. substantiam obtinent, neq; in multas particulas diffunduntur quemadmo-
 dum venæ: verum duæ longo spatio permanent: assumentesq; cõceptus ve-
 sicam & inibi firmatæ, tum per ilia, tum in altum corporis feruntur, vsque
 dum ad latum sacrumq; os dictum perueniant: in quo duæ quedam arteriæ,
 in conspectum prodeunt, singulæ in utraque parte ad crura pertinentes: à
 maxima illa propagatæ, quæ spinam perreptat, & sinistro cordis finui cõ-
Vrachus. missa apparet. Vrachus autem, rectà (ut iam dictum est) ad vesicæ fun-
 dum peruenit. Dicendum est iam de foetus in vtero compositione atq; ha-
 bitu, deq; matricis sinibus: propositis ad ea explicanda figuris duabus.

A Secundarum pars interior membranosa.
 B Secundarum pars exterior carnosae, &
 infinitis venarum osculis referta.
 D Meatus ab umbilico fetus ad collum &
 axillas deuolutus.

Quo pacto sedeat in vtero foetus, antequam ad exitum prouoluatur, vides ex figuris superioribus. Eam vero positionem habet, qua neque commodior, neque minus noxia fieri à natura potuit. Ac si quidem media figura in membris exposulanda est: eam omnium membrorum exacte mediam figuram cedere debemus, quam in hac foetus positione cernis. Neque vero id ex auditu, aut coniectura compertum habemus: sed ita multoties vidimus, quemadmodum hic depictum est. Spinam mediocriter inclinatam & incuruam obtinet: crura paululum erecta, tibias ad nates complicatas, ut eas tali contingant: brachia iuxta hypochondria posita: vlnas secundum crura deflexas: manus genibus insidentes, & palmis ipsa comprehendentes: faciem leuiter incuruatam, & super manibus insidentem, ut inter medias manus & genua nasus conformetur. Duo vero si fuerint foetus, ita propemodum se habent, quemadmodum secunda figura vides. Nolim autem existimes, duos foetus vno tantum inuolucro comprehendi, sed quisque suas habet proprias membranas, abinuicem seiunctas, ac separatas, secundum allantoidem, & amneon. Cuique autem foetui, est meatus ad umbilicum perueniens: sed varie per artus antea circunvolutus. In nonnullis enim per crura & femora sursum ad collum ascendere vidimus: in alijs per brachia & axillas complicari, idque saepius: Semper autem circa collum inuoluitur, interdum duos, interdum plures ambitus efficiens, deinde vero ad umbilicum perueniens. Quinetiam rugas & nodos saepe vidimus in huiusmodi meatu: praesertim in ijs mulieribus quae foecundiores sunt, & plures foetus gesserunt.

Praeterea quod vulgo circumfertur, de sinibus in vtero varijs: id nunquam potuimus ex dissectione comperire. Sunt enim ex obstetricibus nostris quae dicant vterum septem cellulis praeditum esse, atque ob hoc septem foetus tantum in eo posse generari. Sed plures quam septem aliquando visi sunt: nos tamen nunquam plures tribus vidimus. Sunt rursus qui contendat, duos tantum in vtero esse sinus, dextrum & sinistrum, atque ob hoc duas etiam mammamas foeminis generatas: marisque in dextro sinu, foeminas in sinistro generari. Sit ita, nihil has rationes moramur: certissimum enim est, foetum dum est in vtero, in vnum eius latus potius inclinari quam in aliud: & si quidem semen in dextrum latus infederit, propter hepatis viciniam, secundum vasa ad id latus pertinentia, potius masculum generari quam foeminam: dextrumque testiculum magis attolli in ipso coitu, priorumque inflari si quando masculus generetur. Sed haec rationes perpetuae non sunt. Nam quod dicas duos esse sinus, facile crediderim, si quidem sinus voces matricis latera, quae non nulli parietes appellant. Sed nulla apparet membrana, nullum interseptum, aut diaphragma, nulla extumescencia, quae sinum alterum ab altero discernat, quemadmodum quiddam in corde aut ventriculis cerebri videmus. Atque id si quidem ita esset, mirarer quo pacto tres foetus in vtero generari possent, quod hoc anno in nostra Lutetia passim euenisse conspeximus. Adhuc duas mammamas qui dixerit ob id factas, quod duo sint vteri sinus, frigida mihi videtur haec ratio, potiusque ad animalium naturam pertinere, quam ad

Foetus positio in vtero.

Positio duorum foetuum

Membrana foetuum. Brachia circa uolutio, in foetu.

Sinus in vtero.

hominem, cum id persæpe in animalibus videamus, ut quot in eorum utero fetus gestentur, totidem mammæ extumescant, ac multo interdum plures, ad faciliorem nutritionem foetuum. In mulieribus autem, non item existimandum est factum à natura fuisse: sed cum earum maior numerus vnicum tantum foetum producat, plurésq; gestare præter solitum sit, præsertim singulis quibusdam gestationibus: duas mammæ effecit natura, vnicò foetui alendo commodas, ut vna affecta, altera supersit atque subueniat.

Quod autem attinet ad masculorum & foeminarum in proprijs lateribus positionem, ut masculos in dextro, foeminas in sinistro contendas generari: Certum est etiam masculos in sinistro latere plerumque residere, tum potissimum, cum prior gestatio fuit in sinistro. Cuius rei aliquando audiimus mulierem in priuatis confabulationibus apud nos conquerentem, quæ fieret, ut cum vulgo circumferretur masculos in dextro gestari latere, plurimumq; promoueri in utero: ipsa tamen in sinistra parte tumorem sentiret, minimamque foetus subsultationem, ac tandem masculum pepererit. Nullam verò aliam causam eius rei protulimus, quam semen in aliud latus insedis-
 10
 15
 20
 25
 30
 35

quod minus esset ex priori gestatione defatigatum. Illa enim prius in dextro gestarat masculum: quod si rursus semen in eodem latere cõcidisset, propter defatigationem, vix puto masculum iterum fuisse procreatum. Non est præterea quod vim feminis maiorem esse in dextro testiculo quam in sinistro putes. Vidimus enim quendam, isque adhuc hodie viuit, cui dexter testiculus, ex procidentia intestini cæci in scrotum exectus fuerat, quinque masculos ordine procreasse. Vide quàm varia quàmque sit locuples in suis operibus natura. Tandem hoc concludemus cum Galeno, in dextra vteri parte plerumque masculos, in sinistra foeminas generari, licet hisce diebus masculos duos vna gestatione quædam pepererit: id autem vis in femine viri contenta prorsus effecerat. Nã ex duobus in utero foetibus, persæpe accidit, ut alter ex ijs masculus, alter foemina prodeat. Pari modo, & testiculorum dexter habitior existit, ac prior in coeundo inflatus, masculum partum efficit: inhabitior autem & posterior intumescere incipiens, foemineum. Si quid autem eorum contrà fiat, id tribuendum est vel intemperie alterius feminis, vel alterius vteri laterum ob priorè gestationè defatigatione. Veniendum ad reliquarum matricis partium explicationem, quæ post foetum exemptum in conspectum prodeunt.

Lib. 2. de femine.

Notæ ad internam picturam attinentes.

- A Vas spermaticum, à sinistra emulgente.
 B Vas spermaticum, à caua, sub emulgentibus.
 C Copulatio venæ & arteriæ spermaticarum, antequam ad testes perueniant. 5
 D Testes, iuxta cornua matricis, & implicatio vasorum circa ipsos.
 E Fundum matricis rugosum, osculis vasorum infinitis conspersum: quæ quidem acetabula
 vocant, in prægnantibus.
 F Ligamenta musculos lumborum internos operientia, quibus maxime uterus confirmatur
 circa spinam. 10

Notæ in parergo designatæ.

- G Superior secundinæ facies in, qua oscula venarum plurima sunt quæ ad acetabula vul-
 uæ interna respondent. Altera item eiusdē secundinæ facies interna, læuis & nullis aspe-
 ritatibus prædita.
 H Membrana allantoides, qua præcipue cōestitur vrachus: læuis, nullo pacto perforata, & 15
 admodum tenuis, sed valida.
 I Vasa omnia chorion totum perreptantia, quæ tandem in duos ramos confluunt, ut vides:
 ut venæ omnes in vnum vas, arteriæ in aliud recipiantur, quæ tandē, cum vracho ad fœ-
 tum enutriendum penetrant. 20
 K Corpus fistulæ ad vmbilicum fœtus ductæ, eiûsq; longa productio.
 L Tria foramina in eadem fistula, quorum vnum, vena est in hepar fœtus means, aliud au-
 tem arteria est, quæ dum in ventrē fœtus ingreditur, tum duplex fit, ut dextra sinistra-
 que eius pars, ad eam diuisionem arteriæ tendat quæ est circa os sacrum. Tertium vas,
 est id, per quod vrina à vesica fœtus extra fertur. 25

Notæ in superiore pictura designatæ.

- A. Implantationes duæ à maiori vena in corpus matricis, anteriore parte circa eius summū.
- B. Origo venæ & arteriæ in corpus matricis dispersæ, tum ad ipsam vuluam tum etiam ad fœtum enutriendum, ex quibus secundina contextitur. Horum vasorum quod vides per meandros sursum discurrere, arteriam esse putato. Nam vena recta sursum fertur, arteria autē, anphractuose in multos locos dispersa, & à multis locis per vuluæ latus ipsam ingrediens, nempe à ceruice matricis ad cornua. Vena totidē habet ingressus, sed rectius progreditur, & quod in imo vtero distribuit, id multo maius ac capacius esse videtur, præsertim prægnante muliere, & cui proximum est purgationis tempus. 5
- C. Locus in quem vasa sub cornibus ingrediuntur, ea autem à prædicto loco per internam matricis substantiam discurrentia, vtque ad ceruicem vteri porriguntur, quod vides secunda virgula depictum. 10
- D. Vena & arteria à maioribus vasis ad rectos musculos epigastrii demissæ, dum in suo situ sunt: præcipue autem conspiciuntur in muliere. 15
- E. Situs intestini recti qualis est in muliere grauida.
- F. Vesicæ situs.

Descriptio vteri vasorum, ac partium ad hunc
pertinentium. CAP. VI.

EXempto foetu, consyderanda sunt primum matricis latera : & quæ
particulæ ipsis circumiacent: deinde verò, iterum fundum contem-
plabimur, & quicquid in eo dignum erit quod describamus.

Habet vulua ad latera (inquit Galenus) processus mamillares in ilia de-
clinantes, quorum figuram Herophilus circuli semisecti anfractui assimu-
lat, Diocles cornibus arietum enascentibus, ideòq; *νεπαίας à νεπαίαν* hoc est
cornu deducto vocabulo nuncupauit: Praxagoræ & Philetimi sectatores vo-
cant sinus, quia intro concaua sunt huiusmodi cornua: atque hinc est quod
alios impulit dicere, vterum mulieris duplici sinu præditum esse, vnde etiam
dicolpon vocari, quæadmodum & reliquorum animalium quæ multa pariunt,
polycolpon hoc est multifinuatum. Sed in anfractibus & sinibus vuluæ suis,
foetus existimat concipi Galenus. Quapropter recte non appellari sinus hu-
iusmodi cornua tam in muliere quàm animalibus vnum ad summum duos pa-
rere consuetis, cum in cornibus aut apicibus, huiusmodi foetus non continea-
tur: sed in reliquo toto vteri spatio.

Lib. de con-
sect. vteri.
Cornua vul-
uæ.

Testes autem, vuluæ lateribus adiacent, ad eius fundum: vtrinque; singuli
collocati iuxta cornua, magnitudine quàm viri longe minores: figura autem &
compage multum diuersi: lati enim sunt, cōpressi, & glandulosi. Eorum vterque;
propria membrana, qualis est in maribus, quam darton vocant, contegitur.
Erythroide verò membrana, ac scroto, foeminarum testes carent.

Testes vul-
uæ.

Vasa suscipiunt singuli testiculi duplicia: scilicet duas venas, & duas ar-
terias: quorum duo, à superioribus partibus descendunt, nempe vna vena
& vna arteria, ad spermatis præparationem facta sunt: alia verò, ab inferio-
ribus partibus sursum ascendunt, ad testiculi & partium sibi vicinarum
nutritionem.

Vasa ad tes-
tes pertinē-
tia.

Quæ vasa substantiam adferunt in testiculum, spermati conficiendo ido-
neam, varium quidem ortum habent: neque enim in dextro testiculo quemad-
modum & in sinistro se habent. quod optime videtur descripsisse Galenus.
Nam quæ vasa (inquit) ad dextrum matricis testiculum eunt, ex magnis qui-
dem vasis prodeunt, quæ sunt secundum dorsum, vena quidem à concaua
vena (paulo sub emulgente) arteria autem, à magna arteria. Quæ verò ad si-
nistrum testiculum feruntur vasa, tam in masculis quàm foeminis non item à ma-
gnis ipsis vasis, sed ex ijs quæ ad renes feruntur prodeunt. Nos tamen non repe-
rimus arteriam ab emulgente prodire, sed potius ab arteria maxima, iuxta ex-
plantationem eius rami qui in dextrum testiculū ferebatur, paulo sub sinistro
rene. Venam autem certissimam est ab emulgente proficisci, quæadmodum superiore
loco testatur Galenus. Vnde (inquit) manifestum est, impurum adhuc, excremen-
tosum, humidum, ac serosum sanguinem, sinistro testiculo in masculis, & sinistra
matrice in foeminis suscipi: atque hinc facile probat, dexteram partem ma-
sculorum esse procreatrices, ac susceptrices, sinistras autem foeminarum.

Lib. 14. vtili.

Cæterum antequam ea vasa de quibus sermo est ad testiculos perueniant, si-
bi iuicem cōmiscuntur vtrinque; vena suæ arteriæ: & anfractuose, non secus atque;
in maribus implicatur: ut si reuolutionem hanc persecueris iuxta testiculū, vna

incisione multa ora efficias, non tamen multa vasa, sed vnum & idem subinde fecueris. Quo pacto autem ea vasa à testiculis exeant, & in vuluam ingrediatur, tumq; spermatica appellentur, mox audies. Primum quidem inserta sunt vuluæ lateribus vasa feminaria, alter hic, alter illic: ad summum vtrinque cornu apicem delata, semine intro effuso, quod inter concipiendum hoc in loco colligitur. Prodeunt huiusmodi vasa à testibus, eodemq; modo vt in maribus continere semen conspiciuntur: Ea iuxta ipsos testes, lata sunt, & amplam habentia concauitatē: paulum à testibus dum recedunt angusta, & quasi concauitatis expertia apparent: deinde rursus iuxta cornua, vbi in vuluam etiam ingrediuntur, dilatescunt: & per eadem cornua manifeste videntur in matricis cauitatem ingredi ac penetrare: atq; inter penetrandum, ductus quosdā ac canaliculos manifeste demittere per vteri latera, qui quidem secundum interiorem ipsius matricis substantiam deriuātes, vsque ad os vteri producantur, quo in loco non iam amplius ductus aut meatus aperte conspicias, sed veluti quedam oscula, in matricis ore delitescentia.

Vasa ad vterum delata.

Quæ verò vasa tū ad vteri corpus feruntur (vt in eius fundo corpora polyporū acetabulis similia cōponant, ad quæ sanguinis perfluuium singulis mensibus ex toto corpore in vterū deriuatur) tum ad testiculi cuiusq; lateris & partiū vicinarum nutritionē sursum ascendunt, ea quidē (quemadmodū postrema figura vides) producantur à caua vena, & incubente ei arteria maxima, sed circa os sacrū, vt vena vtrinque vna à caua, & vna arteria ab aorta ad vterū deducantur. deinde verò cum ad vuluæ ceruicem accesserint, tum quidem inter duas membranas ipsius vteri inseruntur: nempe exteriorem quæ est à peritoneo, & eam quæ propria dicitur: nullōq; pacto tibi cōspicua sunt hæc vasa, donec tunicam vuluæ exteriorem diligenter consecueris. Videbis arteriam secundū vuluæ latus anfractuosis sinibus sursum conscēdentem, ad testiculum vsq; sui lateris: interim tamen portiones sui relinquentē admodum manifestas in ipsius matricis substantiam. Vena autem, rectā sursum etiam ad testiculum pergit, nullos meandros efficiens, sed ramos conspicuos, tum in ceruicem matricis, tum in ipsius fundū & latera distribuēs: Atq; ex his solummodo vasis nutritur vterus, generatur chorion, foetus alitur, vt à vena sanguinē repurgatum ex mensibus, ab arteria spiritū accipiat.

Cremastræ res nervi ad testiculos.

Quinetiā (ait Galenus) nervi perueniūt ad testiculos matricis, quos nervos græci cremastras vocāt, ab eo quòd ab eis nervis depēdēt testiculi. Sūt vtrinque singuli à musculis in ilia decurrētibus, atq; in vuluam per membrana peritonei foramina pertinere vidētur. Nervus autem quòd testibus auxiliatur, dictus parastates varicosus, in foemina visus nō est, inquit Herophilus. Præter cremastræ igitur, nullus est nervus, neq; ad testes neq; ad vterū pertinens: imò neq; ab vtero ad secūdinās, cū alijs vasis fertur aliquis nervus, neq; iuxta vmbilicū vel extrinsecus intro procedit, vel ab internis foras excurrit. Neq; enim (ait Galenus) erat omnino vsus nervorū principium eius quòd gignitur vtero esse cōmissum, quēadmodū arteriarū venarūq; initiū. Hæ siquidē materias ex ea quæ vterū fert, requirūt: initiū verò nervos nō desiderat. Nūc ad reliquas figuras properandū quæ collū & os vteri ipsūmq; pudendum explicent. Vt ab his vniuersam vteri dissectionem claudamus.

Lib. 6. de placitis.

Matricis substantia incisa per medium, vt & eius fundum, & membranas inuersas facilius cernas. Collum item vteri secundum rectitudinem diuisum, vt eius rugas & os vtrunque conspicias.

Superioris figuræ characterum
explicatio.

- A Os Vulvæ, formam habens rostri porcini inuersi.
B Collum matricis, incisum secundum longitudinem, vt rugas quibus refertum est videas, ceu
conspicis in bouis palato interno.
C Valuulæ, vtrunque vna, imum collum aliquantulum ocludentes.
D Implantatio venæ, ad cervicis initium, per quam repurgantur menses.
E Colli vesicæ breuitas.

Superioris figuræ characterum explicatio.

- A Meatus in pudendo ad matricem.
 B Meatus in pudendo ad vesicam. 5
 C Carunculæ inter alas, nymphæa vocatæ.
 D Ligamentum, utraq; alas pudendi copulans, peritonæo musculorum respondens.
 E Valuulæ pudendi.
 F Ligula, per medium, aliquantulum subtus incisa, ad finem colli vesicæ circa pudendum.
 G Pudendi partes externæ, cutim, labra, & perinæum complectentes. 10

Postrema hæc vteri figura, non ob hoc tantum facta est (ne quis impudicam picturam calumnietur) ut collum matricis, quod alioqui compertu in chirurgia difficillimum est, ostenderetur: sed multo magis ob eam demonstrationem, quæ ad matricum apertiones pertinet, tum in fœtuum extractione, tum in vitij quæ in hisce cervicibus contrahi solent comperiendis. In quo, vulgus anatomicorū plerunque falli ac decipi videtur: haud sine maximo corporis periculo, quod imprudenter attrectant: dum nesciunt viam quæ ad vesicam spectat, ab ea quæ in vteru porrigitur discernere. Unde permultos audimus suum errorem impudentissime retegentes, dum afferunt quiddam esse in medio vteri collo quod urinam recipiat, eamque contineat, qua collum matricis vicissim detergeatur atque abluatur: ignorantes collum vesicæ haud ita longe exeri atque ad imum produci, quemadmodum & collum vteri: ipsoque vteri collo dilatato protinus concidere meatum qui fertur ad vesicam: Etenim nisi paulo diligentius attendas ad eas carunculas quæ iuxta imum pudendum tibi superiore figura depictæ sunt, facile dum in meatum vteri tentabis aliquid iniicere, id ipsum in canalem vesicæ transferes: quod temere multoties factum est ab ijs qui superiorem rationem adferunt. Magnum autem est, atque haud scio an omnium quæ ad vterum spectant longe maximum, connexionem vnius cervicis ad aliam, partes etiam intermedias, exactamque productionem & longitudinem, apte cognoscere: omniæque hæc perfectè intelligere. Quæ qui negligunt aut imprudenter attrectant, nescio an plagiariorum an carnificum nomen potius demereantur. Est ea pars, omnium quæ sunt in muliere gravioribus incommodis obnoxia: & propter partuum difficultatem, & propter mensium atque humorum affluxum. Quapropter diligentissima eademque exercitatissima manu contrectanda est: nihilque non debet esse anatomico perspectum, eorum quæ ad colli vteri & vesicæ rationem spectant. Itaque vides in terram coniecta instrumenta quibus huiusmodi partes aperiri & contrectari soleant: ac præterea quanto intervallo distet vesicæ via, ab ea quæ ad vterum fertur: quod eius intermedium, quo situ ac positione se habeant: nihil ut sit administratione facilius post ea intellecta, quæ tibi figura superiore depinguntur. Sequitur ut descriptionem integram subiungamus earum partium quæ duabus postremis figuris continentur. 15
20
25
30
35

Descriptio ceruicis vteri ac vesicę,

partiũmque his adiacentium.

CAP. VII.

5 **R**eliquum est igitur vt imam partẽ vteri describamus, quæ
ceruicem ac pudendum continet: ipsi virorũ peni ferẽ cor=
respondentem: vt quod intus in foeminis habetur, idem fo=
10 ras excedat in maribus, sed & quod in viris est præputium,
id muliebri est pudendum: Nam (inquit Galenus) quem=
admodum vides esse quoddam vuluæ ostij operculum in
mulieribus, talis etiam in præputio virilis pudendi veluti cuticularis quædã
excrementia, intus caua, reperitur. Hoc tantum differunt inter se, quod mul=
to in foeminis quàm in masculis amplior sit huiusmodi concauitas. Nihil
15 igitur inuenire poteris in viris quod mulierum particulas excedat: ac si quid
tandem apparet: id positione sola permutatum esse credẽdum est. Quæ enim
intus delitescunt in mulieribus: eadem extra porrigũtur in viris. Nam quod
supra diximus, oscheo (hoc est scroto) carere mulieres: id quidem re vera ita
esse dixeris: nõ enim habent hæ scrotum virili simile: sed si conuertas exem=
ptam à corpore matricem (ait Galenus) inuenies externa eius parte, promi=
20 nere testiculos, quibus ipsa matrix extrinsecus veluti scrotũ aliquod circum=
iaceat: parastatas verò, etiam si non vsque adeo exactas videas quales in ho=
mine: tamen si circa resolutiones vasorum materiam in sperma commutan=
dam ad testiculos mulieris deferentium attendas, reperies in his vasis iuxta
testiculos nõ nihil parastatis simile. Sed de collo matricis, cuius causa hic ser=
25 mo institutus est, dicendum.

Collum, vel ceruicem in matrice, vocamus id, quod in pene virili caulem:
huic enim propemodum respondet. Musculosa pars est, carne dura & car=
tilaginea cõstans: duriõrque semper ac ficiõr processu tẽporis euadẽs: ijs præ=
fertim mulieribus, quæ vel sæpe conceperunt, vel anus iam factæ sunt: ijs ve=
30 rò quę cõsistenti sunt ætate, aut etiam iuniores, durum moderate creauit na=
tura matricis collum, vt in spermatis introlatione facilius extendatur ac di=
latetur: tantum enim remisit mollietiei, quantum opus erat ad dilatatio=
nem, tantum duritiei, quantum ad contractionem eius partis innoxie feren=
dam opus fuit. Præterea rugis quibusdam ac flexuris ad imum contextum
35 est, quales in boum palatis cernimus, vt facilius post tẽsionem in coitu con=
cideret in seipsam matrix: ac præter id nonnihil etiam oblectationis in mu=
tuo partium attritu pariunt, multũmque conferunt (inquit Galenus) ne re=
frigerentur ea quę matrix continet: quod post partũ interdum accidit, aper=
to paulo magis collo, & amplius dilatato, quàm consueuerat. Cæterum vte=
40 ri ceruix (ait idem) ad muliebrem sinum non rectã, neque statim in omnibus
pertinet, sed declinat ac peruertitur dextrorsum, sinistrorsum, sursum, ac de=
orsum pro imperantis arbitrio.

Duobus extremis clauditur matricis collũ: altero interno, ad vuluæ capa=
citatem spectantem: altero externo, inter anum & vesicam posito. Inter=
45 num os vuluæ appellant, quo foemina & menstrua expurgat, & maris geni=
T. iij.

Secundo de
semine.

Scrotum con=
uersa matrix
ostendit.
Lib. 13. vti
lit.

Collum aut
ceruix ma=
tricis.

Durities in
collo matri=
cis.

Rugę in collo
matricis.

Lib. 13. vti
lit.

Lib. de conse=
ctiõne vteri.

Internum os
vulvæ.

turam ad se excipit: facultate enim id præditum est attractrice: vnde non ab re Plato appellat vterum, animal prolis creandæ appetens. Eius enim os, ceu porcinum quoddam rostrum, semen quodammodo exugit, deinde in vterum conijcit, quod attractum. arctissime cõplectitur ac continet. Semper est humidum, viscoso quodam mucò præditum, spongiosa carne constitutum: coloris non admodum rubri, sed ex purpura in flauum degenerãtis. Reliquum autem totius colli, tanquam cartilago albescit.

Pudendum muliebre.

Imum cervicis os, pudendum vocamus, quod (vt iam dictum est) præputio virorum respondet: quale enim est vuluæ ostij operculum, talis etiam præputij virilis pudendi circularis excrescentia conspicitur: intus caua, multo in foeminis quàm in masculis amplior. Itaque muliebre pudendum nobis appellare licebit, spaciosam illam laxitatem quæ inter pectinis ossa habetur, extrinsecus cuticulari operculo contactũ, quod masculorum præputio respondeat. Muliebris autem pudendi sinus, pilis decoratus, græcis *κτῆς* appellatur. Quæ verò sinum ambiunt, alæ vocantur. Quam autem Nympham græci statuerunt: carunculam appellantes inter alas excrescentem, superiore pudendi parte, conspicuam: glandulosum quoddam munus præferentem, ac semper humidam, eam sanè nihil moramur: per nos enim licet vt sic habeat quædmodum illi autumant. Hymenem autem quam vocant membranulam, pòtius pie credimus in virginibus inueniri, quàm vt certum quid de ea proferre possimus. Atq; hæc de vtero satis. Deinceps ad oculi confectionem veniendum.

*Sinus pilis decoratus.
Alæ pudendi.
Nympha.*

Hymen.

Oculorum corporis humani particularis dissectio.

CAP. VIII.

5 **I**ncredibile diuinæ mentis in oculis construendis artificium fateatur necesse est, qui haud ita magnarum, sed longe maxima præ cæteris solertia conditarū corporis partium vsus, officia, actiones, altius consyderauerit. His etenim humanus animus, tanquam è speculis lucentissimo vitro aut
10 purissimo ac nitidissimo crystallo obductis, exteriora queq; non modo transpicit (quod reliquorū alioqui præter homines animantium commune est) verumetiam quales quantæ que sint rerum omnium species, facile discernit ac iudicat. His, ceu sensuum meliorum interpretibus, voluntatis affectuūque notas percipimus. Hōrum orbibus, gemmarū similitudinem præferentibus, seipsam mens intendit, vt cominus atque eminus cernat: miræque ad hoc efficiendum ratione, in vnum miscetur ac coniungitur
15 amborum luminum visus: vt non ab re totum caput oculorum gratia constitutum ac compositum fuisse philosophorum quidam existimauerint. Nam si paulisper ipsum oculi artificium percurramus, antequā ad singulorum eius partium exactam cognitionem sermo perueniat: facile tandem in vniuerso corpore nihil pari artificio compositum atque ædificatum fuisse iudicabimus. Quis enim opifex ab eo quo nihil sapientius esse potest, ornatus aut absolutius quicquam efficeret? Primum quidem oculorum orbis, qua
20 parte videndum fuit, mēbranis affabrè perpolitus conuestiuit ac circumsepsit, quas ad pupillam atque aciem pellucas fecit, vt rerum contrā positarum imagines, in humoribus, tanquam in speculo refulgentes, ad sensum intimū, per opticos penetrarent, ac per eosdem visarum ac conspectarum rerum iudicium rursus foras efferretur, quod vel voce exprimere, vel manu describere
25 possemus. Eosdem orbis, musculis ita deuinxit, vt non quidem in totum conuerti, moueri tamen atque inflecti cum modo possent: lubricos enim ac mobiles oculos esse oportuit, vt & declinarent, si quid nociturū videretur, & obtutum quò vellet animal facile cōuerteret. Munimenti aut potius thecarum vice, mollissimæ palpebræ effectæ sunt, ne læderent aciem: tenues autem vt celerrimè mouerētur. Has, ceu propugnaculum quoddam ambiunt
30 quæ dicuntur cilia: quorum pili, & ornamentum, & vtilitatem maximam adferunt. His enim repellitur quicquid in apertos oculos, cōniuentes, vel somno graues incidere potest. Quinetiam sub fronte, tanquam vallo, vtiliter latent oculi, supercilijs amplius contecti, excelsisque vndique partibus circumsepti: nihil vt diuino huic ædificio vel tegumentum, vel septi, vel ornamentum naturam omisisse iudicare queas. Prætermittenda est hoc loco ipsius aciei vis: quæ purissimo spiritu constans, primum quidem in vnum coit, deinde verò diducitur, vt singuli oculi separatim cernant: quo pacto etiam visus animi intensione constat, atque in cōmuni omnia perspiciantur. Quæ singula dum
40 philosophis longiore oratione describenda reliquimus, ad partium oculi de-

Oculorum dignitatis in corpore consyderatio.

Artificium oculi.

Membrarum oculi vsus.

Optici nerui.

Musculorum oculi vsus.

Palpebrarum vsus.

Ciliorum vsus.

Frons.

Supercilia.

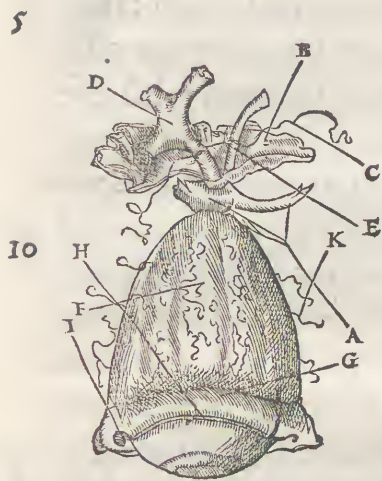
monstrationem accingimur: quæ non ipsis tantum scriptis: verumetiam pictis Iconibus (vt in superioribus factum est) absoluetur. Horum verò rationem prius nos explicare conuenit, quàm ad opus accedamus: vt inde quoquæque ordine describentur, facillè percipias.

Quis ordo in sequentibus obseruandus.

Primum itaque humanum oculum erutum, atque exectum è capite proponemus: ita tamen vt ossis basilaris portiunculam, cui ipse oculus adhæret, vnà conspicerere possis: quòd facilius superiorem eiusdem oculi partem, ab inferiore discernas: quod vt minus faceres, te quidem remoraretur ac retardaret ipsa partis rotunditas, quæ nullis angulis alioqui circumscribi possit. Inde verò, post aliquam descriptionem (vt iam in superioribus incoepimus) ad musculorum oculi ostensionem properabitur. quam duabus figuris absolutam conspicias: quarum descriptio non solum ex animaduersione nostra, verumetiam ex antiquorum authorum, quos in his scriptis præcipue obseruamus sententia desumpta subsequetur. A musculis, ad membranas festinabimus: in quarum ostensione (quæ duabus etiam figuris proponetur) vt facilius ac commodius negotium explere possimus: ossis portionem in tribus superioribus figuris relictam adimemus: atque adeo musculos ipsos: quorum descriptio iam præcesserit. Relinquemus tantum neruos præcipuos, ad membranarum generationem, ac contextum maxime attinentes: quarum omnium rerum explicatio, tum particularis, tum etiam vniuersalis ex bonis authoribus desumpta, deinde subijcietur. Postremo denique labore, humores oculi exponere necessarium erit: quorum vniuersam rationem vnica tantum figura facile complectemur: in qua, non solum ipsos humores: sed etiam humorum ad membranas coniunctio conspici poterit: quòque pacto altera pars ab altera diuinæ mentis incomparabili artificio pendeat. Atque is demum erit oculorù explicationis ac confectio finis. In quo si quid erratum, aut præter quorundam opinionem expressum à nobis esse perceperis: facillè te in hac re desydero: nihil vt temere, non prius diligenter excussis rebus omnibus, & ante oculos propositis iudices: facillimum enim est, de quibuscunque protinus iudicare, vbi res integræ atque absolutæ videbuntur: ipsarum verò conscribendarum atque attrectandarù laborem suscipere, omnium longè difficillimum. Sed est nunc prima oculorum figura tibi proponenda.

Prima oculi nudi, tantum a capite extracti figura.

Hæc figura, globum oculi tibi ostendit vna cum adipe. Est enim extracta pars integra ab ipso corpore cū aliqua ossis portiuncula.

Latinorum characterum superioris figuræ descriptio.

Ossis basilaris portio interna, ad hoc tantum è corpore extracta, A
vt situm oculi eiusque positionē exactam facilius conspicias. ostendit enim superiorem eius partem: ita quidem exactè, vt ipsum oculum huc atque illuc conuertens, perpetuo cognoscas ab ipsius portiunculæ nota, partem eam esse superiorem.

Quod reliquum est, ex crassioris membranæ portione adempta ac dilacerata: vt eius substantiam atque excessum, membranâsque inde productas ostendamus. B

Fili cuiusdam nota, quod excogitare debes ac mente comprehendere, manu chirurgica illuc iniectum fuisse, vt situm optici & motorij neruorum inter se longo interuallo distantium obseruare possis. C

Neruorum opticatorum concursus, non quidem in crucem apprensus (vt quidam existimant) sed in vnum veluti fluentem, ac riuum tandem coïunitus: è quo ramuli duo disiunctim, ac separatim omnino producantur: quorum dexter in dextrum, sinister in sinistrum oculum abscedit. D

Secundæ neruorum à cerebro productorum coniugationis portio, motorios oculi efficiens. E

A diposa substantia, orbem oculi ambiens: integrâque eius cavitatem replens: & singulos musculos in officio continens. F

Pars elatior atque altior cartilaginis palpebram superiorem efficientis, ac tarsum: quo ex loco idem tarsus membranam à pericranio recipit. G

Pars ima eandem palpebram superiorem constituens, ab vno angulo ad alium protensa, in cuius extremo, infixi sunt pili. H

Maior canthus, aut angulus oculi. I

Fibræ neruosæ designatio quæ ab osse secundum pericranium egrediens, in adipem atque adeo crassam meningem inseritur. K

Oculi dignitas ac delectus, & quo pacto à capite eximi
debeat.

CAP. IX.

Culum, partem esse organicam, atque inter instrumentarias nobi-
liorem: quòd omnium longe perfectissimas actiones obeat: satis
iam est libro primo demonstratum. Eius enim functio atque offi-
cium, cum à meliore spiritus animalis portione pendeat: mirum nihil esse
debet, si particulis constet plane infinitis: quarum aliæ à cæterarum forma
permultum distant: atque admirabili artificio inter se contexantur. Hæ ve-
rò quum intrò planè delitescant, ossiùmque solidissimis vallis vndecunque
communiantur, fieri non potest, vt ipsa pars, in capite adhuc sita ac colloca-
ta, tutò administrari atq; in suas particulas exacte diuidi possit. Quapropter
à suo situ ac positione industriè auferenda est: leuiterque hinc & inde con-
scindenda eius partis ossa, vt nihil in exemptione aut ablatione teneriorum
præsertim ac molliorum particularum, ad ossa pertinentium, ipsaque vnde-
cunq; contingentium vitiari ac corrumpi possit: Amputandæ etiam mem-
branarum cerebri aliquæ portiones, & (quod præcipui est muneris) ita sunt
asseruandi muscoli, atque integri abstrahendi: vt quod ossibus hæret, vnà cū
adipe leuissime discerpatur: filis etiã deligetur ea, quorū memoriã facilè exci-
dere posse post partē erutam iudicabimus: cuiusmodi quiddã in sequentibus
figuris tibi proponetur. Huius rei causa interior basilaris portio asseruanda,
eius præcipue loci ad quem cerebri meninges pertingere videbuntur. Ita fiet,
vt quo voles collocato deinde oculo, posteaq; extractus fuerit: quacunque in
parte ipsum os videris, minus quidem obuolutum, sed liberum: neque mem-
branis aut neruis implicitum: eam superiorem esse credas. Reliqua autem
paulo difficiliora, vt est neruus opticus, ac motorius, filis designatis obserua-
ri debebunt. Proinde quod ad alia dissectioni faciendæ accommoda perti-
net: id verò sequenti capite, post discussos ex Galeni sententia musculos ex-
ponetur. Hoc enim loco decretum est, confectionis rationem vnà cum ipsa
partium explicatione describere: nihil vt postea sit nobis eius negotij in vni-
uersali quæ deinceps proponetur dissectionum ratione repetendum. Verum
est hoc vnū interea à nobis plurimū animaduertendum, vt humani cadaueris
oculum, si fieri potest, consecemus: Nam in animalium oculis, confusum est
quod post musculos cernitur in membranis ac neruis. Nunquam enim id
nobis quispiam persuaserit, consimilem esse reliquorum animalium partium
cum humanis conformationem. Ac si quispiam hic obstet, oculos humanos
præsertim recens mortuorum corporum, atque eorum maxime qui floren-
te sunt ætate, magnosque atque exertos habent (tales enim consecari de-
bent) vix reperiri posse: aut si quidem reperiantur, minores esse quàm bu-
bulos, in quibus facilius omnia conspici possunt: Huic primum responden-
dum erit, quod de dissimili conformatione prædictum est: deinde verò hoc
etiam addendum, non esse celebrandam oculi sectionem, nisi à peritis: neque
ijs proponendam qui nondum alias corporis partes exactissime teneant, in
iisque versatissimi fuerint: Nam vt oculus pars est exigua, summo artificio
confecta, ita etiam exiguis instrumentis, maximaq; industria consecanda est:

Confectionis
ratio.

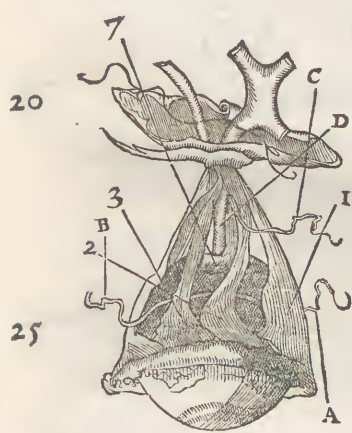
Humanum
oculum non
aliorum ani-
malium esi-
gendum.

neque ita frequenti conspicientium, eorúmque imperitiorum numero: cum non possint omnes ex æquo omnia exacte percipere. Quinetiam oculum ebullitum, aut aqua feruente duriorẽ effectum, nolumus consecari: hac enim ratione tota humorum ac tunicarum ratio peruertitur. Id vnum in oculo
 5 eximendo atque extrahendo obseruãdum, vt statim extincto animali, frontis os ferra sursum, atque ad latera (quæ sunt in ipsis angulis) leuiter diuidamus, inde verò oculum (vt dictum est) exemptum statim consecemus. Alio-
 qui (quemadmodum de vtero dictum est) protinus omnia in sese concidunt, atque elanguescunt. Verum de oculi confectione, & item delectu satis hoc
 10 loco dictum fuerit. Sunt nunc aliæ proponendæ figuræ, quæ musculos primum, ac deinde membranas ostendant.

Oculi ebullitum non esse consecandũ.

15 Prima musculorum oculi figura.

Hac figura vides discerptum omni ex parte adipem exteriorẽ, oculum ambientem, quem in prima reliqueramus. Ablatus est autẽ ad
 20 faciliorem neruorum, membranarum, & musculorum oculi demonstrationem, quæ sequentibus characteribus arithmeti-
 cis & latinis mox tibi patebit.

Maiusculorum elementorum descriptio.

Vtrunque extremum fili linei, aut fidis musicæ, arte chirurgica protensa, sub tribus musculis oculi qui magis eminent. Id autem factum
 25 est, ne inter reliquas confectiones, a suo situ remoti muscoli, chirurgum fallere possint.

Nerui motorij à secunda coniugatione producti portio, in tres superiores atque elatiores musculos dispersa.

30 Nerui optici insertio in oculum, post coniunctionem aut copulam prima figura designatam.

Numerorum arithmeti- corum expositio.

35 Primi musculi motorij locus ad angulum maiorem oculi: cuius ortus est, ab osse supra descripto: desinit autem in tunicam oculi cohærentem: vbi superius descripta cartilago incipit. I

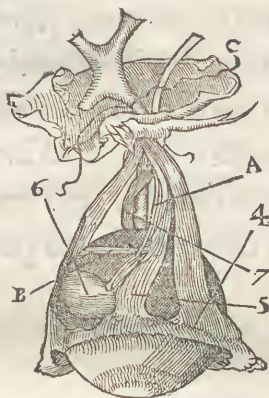
Secundus musculus, ab eodem osse natus, & in cohærentis tunice eminentiorem partem insertus, à qua cartilago supradicta incipit. 2

Tertius musculus, & item quartus, qui deinde describentur: quorum origo est à supradicta
 40 ossis parte eminentiore, vnà cum secundo prius descripto: cum quo atque etiam primo, ita coniungitur, vt vnicum principium habere conspiciantur. 3

Quod cerni potest in superiore oculi parte ex septimo musculo opticum neruum ambiente. 7

Altera musculorum oculi figura.

Hæc figura, superioris comes, id explicat quod in anteriore parte oculi ostendi non potuit, quantum ad musculos spectat, cuius characterum varietas sic est intelligenda.

Explicatio literarum quæ in secūda figura conspiciuntur.

10

A Nerui motorij portio, in sextum muscolum inserta.

B Carnosum quiddam, obliquè, à quinto ad primū muscolum delatum, circa imam oculi partem.

15

C Filum, quo nerui deligati cōtinentur in suo situ, ne variari, aut corrumpi possint.

Explicatio numerorum arithmeticoꝝ, ipso ordine, alterius figuræ supputationem insequentium.

20

4 Quartus musculus oculum mouens, cuius origo est in ambitu inferiore orbis oculi, desinit autem in minorem eiusdem oculi canthum.

5 Quintus eiusdem partis musculus, ab eodem loco natus, à quo & quartus, vt cōiuncti & simplices videri possint, ob copulam quam habent inter se. Desinit autem eo loci, in quo palpebra inferior incipit.

6 Sextus musculus rotundus, ad imum anguli maioris: cuius situs, est circa inferiorem primi musculi extremitatem: eo loco, in quem carnosam partem à nobis mox explicatam inseritur: desinit ꝑ vbi inferior palpebra oritur.

30

7 Quod conspici potest parte oculi inferiore, ex septimo musculo opticum ambiente, ab ossis basilaris portione, ad cohærentem tunicam perueniens. Cuius numeri repetitio hoc loco etiam facta, vt superioris & inferioris oculi positionis integra ratio haberetur: alioqui vterque musculus, ferè idem, in vna & altera figura indicat, habita tantum positionis descriptione.

35

Musculorum ad oculum pertinentium descriptio. CAP. X.

VT nulla particula motui qui fit secūdum arbitrium destinata, vno tantum ad opus suum vtitur musculo: sic etiam necesse fuit plures oculo musculos infuisse, quādo omniū corporis partium, motu perspicaciore, atque insigniore præditus est. Habuit igitur musculos quibus veluti habenis in contraria intextis pars altera contrahatur, altera relaxetur: vt qui cōtrahuntur musculi, partem ad se deducant: qui laxati sunt, trahantur cum particula. Musculorum autem internorum opus, est flectere particulam: extendere autem, eorum qui foris sunt. Cæterum connata vtrisque operatio, extensio est.

Varie ergo mouetur oculus: quapropter quatuor eius esse motus asseruit Galenus, sursum ad supercilia: deorsum versus malas: dextrorsum ad primum angulum: & sinistrorsum versus nasum: quibus motibus singuli præfunt musculi, singulas actiones obeūtes: ac præter hos alij duo sunt oblique positi: quorum opus est oculum circumferre. Est item alius, in circuitu totam radicem oculi comprehēdens, qui quidem oculum supertēdit, & sursum eleuat, vnāq; cum alijs conuertit. Septem igitur erunt musculi ex Galeni sententia ad oculum pertinentes, quorum explicatio vnā cum dissectione sic habet.

Duo sunt musculi ex obliquis oculi partibus siti (inquit Galenus) alter scilicet secundum vnum canthum, & alter secundum alterum: duces eorum motuum qui fiunt ad latera. Alij autem duo, sursum ac deorsum mouent: quorum alter ab infernis oculi partibus, circa malas: alter à supernis situs est ad supercilia. Aceruati verò omnes, circulum efficiunt tendonis ampli in iridem desinentis. Quoniam autem circunuerti quoque oculum melius erat: alios natura creauit duos musculos, sibi inuicem positione contrarios & inæquales: quorum vnus supernè, alter infernè situs est, secūdum vtrasque palpebras: versus paruum canthum extensi: ac per hos duos musculos quoque uersum oculum prompte circunducimus. Est & alius quidam magnus, ad radicem oculi positus, in circuitu totam ipsam comprehēdens: cuius opus est custodire mollis optici nerui productionem: oculum verò supertendere, & sursum alleuare versus cerebrum, & ad hoc simul cum alijs musculis conuerrere. Periculum enim erat ne neruus opticus propter mollitiem, atque insignem nobilitatem prompte disrumperetur, dum vehementius in caput concidit animal, violentiūsq; commouetur. Itaque vndique diductus est & comprehensus eo musculo, quo probe custodiatur. Veniendum ad nostram dissectionem, & id quod ipsi animaduertimus, Galeni sententiæ consonum.

Amota cerebri substantia, & diligenter consideratis ijs quæ in cerebro consideranda erant, primum quidem ferrula leuiter incidendum erit vt dictum est, os faciei, aut frontis per medium: quousque tandem oculorum cavitatem ac radicem conspicias. Id autem & circa maiore oculi canthum, & circa minorem rectis sectionibus ita diuides, vt vacillet: ac tum quidem digitis erit eximendum: seruata innoxia tunicæ crassioris cerebri portione, oculum inuolunte, ne musculorum quos dissecturus es situs peruertatur. Erit etiam eximenda & scapello diligenter conscindenda ossis (quod basilare vocant)

Cur plures in oculo musculi.

Lib. i. de motu musculorū.

Motus oculorum.

„

„

Numerus musculorū oculi.

Dissectio musculorū oculi,

ex Galeno lib. 10. vtilit.

„

„

„

„

„

„

„

„

„

Nostra con-

sectio.

Oculum à ca-

pite quomodo diuellas.

portiuuncula, quam in prima oculorū figura notauimus B. per quam neruus opticus ad oculum fertur. Eam ossis portionem vnā cum ipso neruo, & bona crassæ meningis parte seruabis illæsam, neruūque nullo pacto confringes, aut ab ossis foramine diuelles, ne deinceps inter administrandum deperdatur oculi auulsi situs. In membro enim rotundo, à sua positione reuulso 5
difficillimum est superiorem ab inferiore parte discernere, nisi velis vnā cum oculo palpebram superiorem eximere. sed longe securior est nostra administratio. His circumscriptis, integra iam tibi conspicitur oculi sphaera, quam temere deturbare non oportet: sed primoribus digitis leuiter ab osse diuelle- re, membrana exterior diligēter obseruata, neruisq;, qui motores in oculum 10
ferūtur, filo exceptis, & deligatis ac designatis ne inter administrandū fugiāt.

Oculū euulsum uti dissecare oporteat.

Oculum diuulsum & à corpore exemptum, cū ea ossis basilaris particula per quam opticus fertur, debes ad faciliorem dissectionem non quidem in plano sed semirotondo loco constituere, veluti dixeris super exemptę caluarie vertice. Nam eo pacto rectissime consecabitur. Primum autē adipe (qui 15
liquidior quàm in alijs partibus, cādidior, ac delicatior apparet) spoliabis: nō quidem cultello (ne vitientur nerui in musculos delati) sed obtuso aliquo instrumento, quo facilius omnia contueare. Sub eo adipe, videbis duos musculos oblongam figurā retinentes, ad medium oculum, versus palpebram 20
superiorem productos: in aponeurosim latam & tenuem desinētes: quorum ortus, est partim à motorio oculi neruo, partim à crassa meninge. Sub his, à latere, iacet alius musculus nō vsque adeo quidem longus, sed paulo minor: internus, adipe cōfusus ac conspersus. Oritur is à quodam neruo, secundum superiorum longitudinem delato, & in huius caput inserto. Atque hæc est pars oculi superior musculis denudata. 25

Musculi partis superioris oculi.

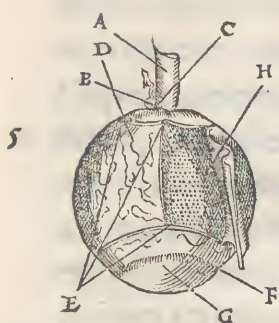
Inferiore autem oculi parte, primus tibi sese offert musculus prominens non vsque adeo longus, ad interioris palpebræ regionem perueniens, in aponeurosim latam desinens, & à neruo oculi motore caput exerens. Eo paululum elato, duo videntur alij longiores, se inuicem ita contingentes, vt ægre diduci queant: propria tamen membrana seiuncti sunt. Horum qui superior 30
est, obliquo quodam situ ad minorē oculi angulum inclinare videtur: alter rectam habet positionē, vsq; ad anteriorem oculi partem sensim perueniens. Oriuntur hi (quemadmodum & superiores) à motore oculi neruo & crassa meninge: desinuntque in exiles membranas, & latas aponeuroses tendonum loco, quas vides ad superiorem oculi palpebram. 35

Musculus septimus ad neruum opticum.

Quem verò septimū musculū describit Galenus ad neruum opticū, nobis haud omnino cōpertū est, musculus dici debeat necne: cū neruum cōspicuum nō recipiat, neq; desinat in insignem ac manifestā aponeurosim. Itaq; potius existimarunt nōnulli carnosam quādā esse dicendā substantiā, nullo sibi proprio ac definito neruo participem, multo adipe ita cōfusam, vt in præpingui- 40
bus nulla appareat: ad opticum neruum confirmandū à natura factā, vt etiam refert Galenus. vnde cum nihil aperte moueat, ac præter musculorū morem adipe cōfundatur, musculum nō audeas asseuerare. Tu verò, quam voles opinionem sequi poteris. Sed est nunc ad membranarū descriptionem diuertendum, quarum figuræ primum proponendæ esse videntur. 45

Prima tunicarum oculi figura.

In hac figura ablatum est id os, quod relictum erat in superioribus figuris, vna cum membranarum cerebri ad oculum pertinentibus: vt exactam musculorum positionem tutius cerneret: quorum descriptio, atq; integra demonstratio quum iam præcesserit, ob id omnino etiã deponendos ac remouendos esse censuimus. Proinde scito hic tibi tantũ demonstrari duas exteriores oculi tunicas, adnatam siue cohærentẽ, & eam quæ cornea dicitur.

Châracterum explicatio.

10 Optici nerui prokursus in oculum, ob id asseruatus, vt quo pacto inseratur, ac propagetur A facile conspicias.

Locus in quem videas licet, opticum penetrare ad primam & externam oculi tunicam, quam B cohærentem appellari diximus.

15 Portiuncula alterius nerui paulò durioris, ad omnes ferè oculi tunicas, præsertim maiores ac C spissiores pertinentis, illucque inserti.

Cohærens tunica, in qua permultas vides neruorum, venularum, & arteriarum vndecunque D dispersarum fibras.

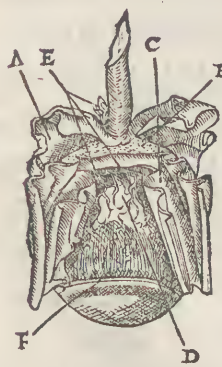
Dissectionis indicatio, & quo pacto ea in ambitu oculi fieri debeat. Huius verò primus cultri E rasorij tractus (leuis quidẽ is, & minime profundus) à neruo optico secundũ lógitudinẽ protrahi debet, circiter id spacium in quo fit eiusdẽ tunicæ cũ cornea coiunctio. Alter verò, transuersim, à dextra ad sinistram ducitur, in ea regione quæ est ad neruum opticum, iuxta primæ sectionis initium: cui sectioni alia ex diametro respõdet: etiam transuersim ducta, versus eam insertionem quam diximus esse cohærentis ad corneam tunicæ: atque ea quidem diligentissime tibi obseruanda est, vt fiat quemadmodum dictum est.

25 Cohærentis tunicæ ad corneam accessus, quoq; pacto, ac loco inter se coniungantur. F

Corneæ tunicæ facies exterior, omnino pura ac sincera, neque alio quouis impedimento obscurior facta, talis enim hoc loco apparet. G

Corneæ tunicæ facies etiã exterior, verũ paulomagis elata cohæretẽ, quæ illi hoc loco superiacet, H impeditq; quominus hanc recte cõtueri possis: quo in loco etiã dissectionis ratio tibi patere potest.

30 Altera membranarum oculi figura.

Hic tibi duabus primis tunicis ablatis (quæ duriores ac crassiores superiore figura satis patet) reliquæ interiores, molliores quidẽ, ac tenuiores ostenduntur: quarum productio vsq; ad primũ oculi humorem pertinet.

Châracterum huius figuræ explicatio.

35 Prima tunica cohærens, elata atq; abducta, vt aliæ facilius cõspiciãtur. A

Corneæ pars exterior, etiam à suo loco reiecta atque auulsa, ob prædictam rationem. B

Vueæ (quæ & rhagoides dicitur) exterior pars, pura atque extensa, vti C se habet in ipsa parte.

40 Reticularis siue retiformis (quæ amphiblistroides dicitur, ac retina) corpus tenue, humori D crystallino superiectum, ac supertensum.

Venarum atque arteriarum commercium circa prædictam tunicam: quæ commixtio, chorij E formam referre creditur.

45 Extremum reticularis tunicæ, quo vueæ cohæret ac committitur. F

Membranarum oculi descriptio.

CAP. XI.

Summaria
membranarum
explicatio.

Equitur vt relectis oculi musculis, membranas ab humoribus quibus præcipue constat diuidamus. In quo perficiendo, non est mediocris adhibenda diligentia. Cauendum enim est imprimis ne quid inter dissecandum effluat, aut temere corrumpatur: eritque semper profectus 5
quendus nerui optici ductus in oculum, crassiorisq; & tenuioris cerebri membranarum portio quam asseruauimus. Nam ab his ferè omnes oculi tunicae constant ac generantur. Nerus enim opticus cum à cerebro descendit, vestitur tenui est crassa meningibus: ex quarum crassa, nascitur cornea tunica, 10
quæ totum oculum ambit: quam etiam neruus opticus discernit, oculum ingrediens. Ex tenui autè meningis substãtia, fit tota rhagoides, siue choroïdes tunica: atq; aded bona portio retiformis, quã Amphiblistroidem appellant, huius enim altera portio, fit ab optico dilatato. Ac quẽadmodũ tota cerebri substãtia complicatur & contexitur, venis & arterijs tenui meningi infertis (præsertim in plexu, quẽ Choroidem appellant) ita & in oculi substãtia 15
fieri ab amphiblistroide & choroïde tunica postea ostendemus. Præterea, quemadmodum cerebrum non est cõtinuum crassæ meningi, sed ipsi tenuis meninx interiacet, sic quoq; inter amphiblistroidem siue retiformẽ, nascitur quẽ dicitur Arachnoides, hoc est tele araneæ similis tunica: estq; veluti quẽdã retiformis tunicae portio, quam tamen Galenus nullo modo contendit tuni- 20
cam appellari debere, neque ob colorem, neque ob substantiam: quin potius dicendam esse putat quandam cerebri portionem, quam si coëgeris (inquit) manifeste putabis te cerebri partem aliquam, nõ autem videre tunicam. Per eam sentit cerebrum alterationes quæ fiunt à coloribus ad edendam visionẽ, 25
quas in neruum opticum demittit: opticus verò in ventriculos posteriores cerebri: eõq; pacto fit visio. Atq; hæc demum esto breuis oculi membranarum explicatio: æquum est nunc vt ipsarum numerum, connexionem, & substantiam diffusius interpretemur.

Numerus tunicarum oculi.

Septem constituit Galenus oculi tunicas, nõ eas quidẽ (vt nõnulli putant) pro diuersis quæ in ipsis sunt formis appellatas, sed abinuicem distinctas, 30
propriisq; nominibus vocatas, & suis circulis in iride complantatas & coniunctas. Totidem enim sunt in iride circuli, quot sunt membranæ conuenientes oculũ. Irim autem vocat Galenus, siue *σεφάλη* locum in quẽ finiunt omnes huiusmodi membranæ in suum quæque circulum, vbi copulari vides, album oculi nigro. Si enim probe secueris hanc regionem, inuenies circulos 35
sibiinuicem ordine complicatos, crassitie & colore ipsas tunicas quæ illuc finiunt referentes, aded vt etiam si velis accõmodatius quam irim nominare, planè nequeas. Ab eo loco, incipit Galenus suas enumerare tunicas. ac primũ quidẽ iuxta crystalloidẽ à neruo optico dilatato & amplificato (inquit) fit quæ amphiblistroides hoc est retiformis tunica dicitur. Cõprehẽdit ea vitreũ 40
humorem in circuitu, neruis præterea omnibus qui à cerebro sunt, explantatur aliqua portio tenuis meningis, arteriam & venam deferens: hanc autem à vinculis vasorum quibus cõtexitur, Chorium appellarunt, & Vueam, qua parte acinis vuæ similis est: perforata est à medio, vbi pupillam efficit.

A choroïde tunica, quæ cõtinet retiforme corpus, subtiles & arachnoides, 45

10. Vsum partium.

Amphiblistroides.

Cõnexio tunicarum inter se.

Choroïdes.

id est araneæ telis per similes explantationes ad retiformem tunicam protensæ. Illi & vincula fiunt & nutrimentum deferunt: ea est tunica quam Arachnoide[m] vocat Galenus.

Ne verò choroides excidat in subiecta corpora, habet corneam tunicam, duram, & pellucidam, ad quam alligatur, qua continetur, & suspensa manet. Subtilis ea facta est, dura, densa ac splendida: nutrimentumque accipit à choroide.

Quinta verò complantatio (inquit Galenus) vltra prædictas quatuor, secundum Iridem facta est, omnibus subiectis membranis non paruum adferens vtilitatem: tum ne quid eæ patiantur à circumiacentibus ossibus, tum ne rumpantur aliquando abinuicem per motus vehementissimos.

In hoc autem circulo, sexta quædam tunica extrorsum producit, iuxta corneam implantata, quæ contexitur ex aponeurosis, hoc est nervosis tenuitatibus mouentium oculos musculorum.

Septima, vltra has omnino est alia, cataphisis & applicatio pericranij tunica, simul quidem colligantis totum oculum ossibus, simul autem & cooperientis mouentes ipsum musculos: eam ob id Cohærentem appellant. Sed iam de tunicarum substantia dicendum.

Substantiam igitur & compositionem tunicarum oculos contextentium, ordine dissectorio prosequemur, ab exterioribus ad interiores, vt inde ad humores finiamus, quos vltimo loco tandem explicabimus.

Cohærentem membranam, quam vulgus Coniunctiuam vocat, tibi videre licet etiam ante anatomen, albam quidem eam qualis exterius apparet, nam à pericranio, finientem autem (vt & aliæ singulæ hinc subiectæ) in eum circulum in quo copulatur album nigro, quem paulo antè vocauimus Iridem. Est igitur omnium vltimus in Iride, periostrij circulus, hoc est tunicæ cohærentis quæ est à pericranio: qui licet multo sit reliquis interioribus circulis durior, ipsa tamen tunica minorem operimenti vtilitatem præstat.

Ab aponeurosis musculorum nata tunica, præbet operimentum subiacentibus: tenuis est ea mediocriter, secundum externum circulum in Iride efficiens.

Sub hac alia est etiam ab interiorum musculorum extremitatibus aut tenuitatibus (quantum opinor) nata: vt priorem à musculis compositam existimes, qui circa angulos oculorum sunt: aliam, ab alijs qui superiores. Itaque duæ hæ tunicæ referuntur ad eas quas quintam & sextam facit Galenus.

Tres itaque tunicæ eximendæ sunt antequam ad corneam deuenias. Quæ verò Cornea tunica dicitur (Græcis κεραινοειδης, quod cornibus in laminas prætenues dissectis similis sit) vulgo Sclerotica: crassa est, & (minus quam operimenti vtilitas exigit) compacta ac densa: paulatimque procedens, tenuior semper efficitur, quo magis ad pupillæ regionem peruenit. Illuc enim pertenuis, sed tamen admodum densa ac dura effecta est: alba & splendida, qualia sunt abrasa cornua quibus lucernas contexamus: ob idque potest visorij spiritus fulgorem dispergere. Idoneum est etiam propugnaculum organi visus, quod humore crystallino perficitur. Impedit enim, ne visio ab extrorsum occurrentibus offendatur: non attingit autem crystallinum humorem, ne sua duritie hunc offenderet.

*Choroides,
Rhagoides,
Vnea.*

Choroides siue rhagoides tunica vulgo Vnea, ea dicitur quæ à tenui meninge sub cornea producta est: Choroides autem parte sui interiore dicta, quod præ se ferat vasorum permultorum vinculum & ligamentum, quale est chorion, secundum fœtus inuolucrum: ea verò parte concaua est, aspera, spongiosa, mollis & humida: vitreum humorem cum retiformi continens. Exteriore parte rhagoides dicitur, quod similis sit vuę vel acino auulso ab vua. Ea parte læuis est & densa, à medio perforata, quæ pupillam efficit. Eius tunicæ vtilitates sunt, vt propinqua sui positione nutriat corneam, ad Iridem & circulum quem postea explicabimus. Eadem prohibet ne incidat in crystalloidem. Visioni præterea fatigatæ atque ægrotanti, speculum futura est medicatorium. Quapropter multis sui partibus nigra, multis cærulea facta est: vt impediatur ne spiritus visorius à splendore externo corrumpatur. vnde solemus, dum nimius splendor oculos nostros offendit, pupillam conuiere. Prohibet etiam ne spiritus visorij dissipentur, cum ceratoides alba sit. Humida præterea, mollis ac spongiosa parte interna facta est, propterea quòd per mediam retiformem contactura esset humorem vitreum. Perforatio insuper huius tunicæ per medium necessaria fuit, ad visionis necessitatem: commodatum enim est id foramen (inquit Galenus) quæ autem perforatum est, nulla tunica interuenit media inter corneam & humorem crystallinum, sed veluti per subtile quoddam & album cornu, fit communio, concursus, ac temperamentum spiritus visorij, & interni splendoris cum externo: nempe spiritibus rerum visibilium, vel aëris splendore. Ne autem per pupillam & hoc foramen in rhagoide, aliquando cornea tangeret humorem crystallinum, eumque sua duritie offenderet, Creator noster plurimum abduxit in exteriora, partem corneæ, pupillæ respondentem, & mediam: simul autem humorem quendam subtilem & primum (qualis in ouis recentibus cernitur transsudare, cum igni admouentur) crystallino circumfudit (inquit idem) & præterea spiritu aëreo & splendido, hoc est visorio (quæ portio animalis est spiritus) totam pupillæ regionem impleuit. In summa, venosa est facta vnea, ad corneæ nutritionem: mollis, vt citra molestiam, & suauiter attingat crystalloidem: nigra, vt cogat & congreget splendorem externum, quem ad pupillam transmittat: perforata, vt quem transmisit splendorem, foras emittat. Verum quando de humoribus sermo est, postremo labore de his vberius agendum est, figurisque proponendum quicquid de hac re nobis in conspectum venit.

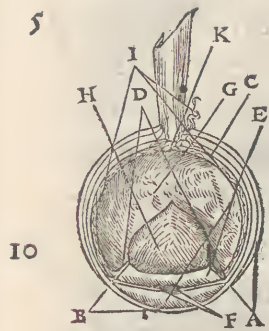
Cur in nimio splendore conuiemus.

Cur perforata pupilla. Lib. 10. vtilitatum.

Spiritus visorius.

Humorum oculi figura.

Hac figura ita tibi humores oculi patent atque exprimuntur, quasi verò ipsum oculum suis tunicis adhuc obduetum atque inuolutum, ex diametro, per rectam lineam quispiam diuiserit: primamque humorum figuram per medium dissectum videas: nempe à medio optico, secundum totius orbis centrum, ad eam iridis partem, quæ pupillam efficit.

Characterum huius figuræ explicatio.

- A Cohærens tunica, cuius hac nota locus ostenditur, in quo ipsa quidem corneæ cõmittitur.
- B Corneæ pars anterior, nullo pacto alia tunica operta aut occupata.
- 15 C Orbis vueæ siue rhagoidis tunicæ.
- D Locus in quo vuea amphiblistroidem efficit.
- E Aqueus humor.
- F Dilatacio vueæ, pupillam efficiens.
- G Humor vitreus.
- 20 H Humor crystallinus, vitreo innatans, in conum vergens, cuius acies medio optico introrsum respondet.
- I Neruulorum venarum & arteriarum fibræ, choroidem efficientes, ad internam vueam pertinentes.
- K Centrum optici, in quo tanquam puncto medio à nobis constituto, facillimum est vt cauitatem deprehendas ac discernas.
- 25

De humoribus oculorum.

CAP. XII.

7. method. &
10. vsuum
partium.

Crystallinus
humor specu-
li vice in ocu-
lis.

Membrana-
rū succincta
explicatio.

Quo pacto
nutriuntur hu-
mores oculi.

Iris corona
aut circulus
oculi.

10. vsuum
partium.

Dissectio.

Humorum, aut (si ita dicere mauis) liquorū oculi causa factas ac conformatas fuisse reliquas visorij organi particulas , hinc facile quis crediderit , quod vel Galeni testimonio crystallinus humor 5 inter cæteros longè sit dignissimus, primūmq; ac præcipuum videndi instrumentum esse existimetur: cui excipiendo, nutriendo, atque obuoluendo reliquæ particulæ inseruiant : in quem conspectarum rerum formæ atq; imagines primum recipiantur : à quo neruus opticus sibi traditas haustasque suscipiat , sensuque communi omnium principi ac iudici (quem solum esse 10 se animum , eoque nos cernere Plato ait) exponat : quo humore affecto ac vitiato , visionem protinus interire necesse sit. Atque id vt certissimum esse fateamur , facile his argumentis adduci possumus. Nam quum eorum quæ visu percipimus, ferè omnia colorata sint: horum formas aliquo corpore lucido , cui densum quoddam ceū in speculis ac fontibus videmus opponere- 15 tur, excipi oportuit. Id autem speculum in oculo , crystallinus est humor, reliquorum omnium præcipuus : cui deorsum opponuntur membranæ , ab vtraque cerebrum inuolunte meninge productæ : atque vnà cum optico (quem vt & alios cerebri neruos obducunt) in oculum excidentes : verum longè dissimili (vt iam explicatum est) in hoc, quàm in reliquis sensorijs ar- 20 tificio dilatatæ atq; seiunctæ. Harum enim quæ humoribus vicinior est , reticularis aut retiformis dicta , ipsa optici substantia , ceu quædam cerebri in oculis portione dilatata ita constat , vt ab hac in optici concauum rerum conspectarum formæ protinus deferantur . Eam continet ac confirmat ab araneorum telis consimilibus explantationibus , quæ Arachnoides dicitur, 25 quæ à medio perforata, coloribus per pupillam aditū in crystalloidem præbet , à tenui cerebri meninge nata, venisq; atq; arterijs quamplurimis à choriformi plexu pendētibus conspersa, quibus per arachnoides explantationes delapsis, nutrimentum humoribus adfertur. Choroidem obuelat à crassiore meninge nata cornea, cui per vasorum explantationes vndecunque copula- 30 tur, ne vel in subiectos humores concidat, vel per motus oculi vehementiores , aut agentium muscutorum impetum disrumpatur : à quorum extremitatibus nascitur alia membrana, ab aponeurosis dicta , quemadmodum & à pericranio excidente omnium exterior apparet quæ Alba & cohærens dicitur. Quæ omnes tunicæ simul annexæ in eum circulum coeunt, in 35 oculi medio conspicuum , quem Coronā aut Iridem appellauerunt. Atque hæc quod ad membranas spectat sic se habent: quæ rursus in memoriam reuocasse oportuit , vt facilius intelligeremus hæc omnia humorū causa constructa atque efformata fuisse. Primum enim (vt iam dictum est) membranæ humores contegunt, ipsiq; per vasa quibus scatent nutriuntur, atq; hu- 40 morem crystallinū vitreo coniungunt , eo circulo septenis alijs constante, quem à mēbranis circumscribi diximus. Quibus intellectis, iam est ad ipsam humorum narrationem ac dissectionem veniendum.

Retectis igitur membranis oculi (quem, propter corrigationes, ob extinctos spiritus in mortuo animali, subtus impresso digito, leuiter comprimere 45

oportet) post deraſum ſcalpelli acumine circulum , à membranis effectum , quem mox deſcribebamus : inciſamq; hac in parte corneam tunicam: primū quidē effluit aqueus aut albugineus humor, ceteros in oculo quantitate excedens, ouorū candido conſiſtentia ferè ſimilis, ac colore, vt quidam volunt.

Humor aqueus & albugineus.

5 Alijs autem magis placet, ad eum humorem ſubtilem, purum, limpidum atque aqueum ipſa ſimilitudine conferendum, qui in recentibus ouis dum coquuntur extra calycem reſudare conſpicitur. Cæterum , implet is humor id ferè ſpatium quod eſt inter rhagoidem & cryſtallinum tantum, quo in ſpatio, rhagoideſ cryſtallino humori adhæret : huic enim humor, de quo ſermo
10 eſt, irrigationem præbet : vt eo deſiccato , aut nimio effluente in compunctionibus ob ſuffuſiones, glaucoma accidere ſoleat. Huic humori nutriendo venæ atque arteriæ ex choroide & rhagoide ad id ſpatium pertinentes præſunt. Hoc humore cornea intenta attollitur , eoque morientibus conſumpto comprimitur, pupillæque exiccato contrahitur : nimium multo dilatatur atque extenditur.

4. Symptomatum.

15 Poſt hunc verò elapſum, palàm apparent reliqui duo, quorum alter alterius eſt pabulum & ſuſtentaculum ac fulcimentum. Nam vitreus cryſtallinum excipit ac nutrit, quapropter copioſior eſt, neq; liquidus neq; aridus, ſed quaſi cōcretus: vitri fuſi, aut liquati conſiſtentiam ac colorē referens: arachnoidem tunicam, & rhagoidem cōtingens, quæ hac in parte (vt Galenus refert) ſpongioſa ac mollis eſſe conſpicitur. Ex huius autem humoris colore, oculus aut glaucus, aut ruſſus, aut cæſius eſt.

Humor vitreus.

25 Huic humori, veluti ſphæra quædam ſemiſecta, molliculo liquori inſidens atq; impreſſa, innatat humor cryſtallinus, externa parte rotundus: quæ verò vitreo innatat, planus: humoribus alijs denſior ac compactior: cryſtallo & colore & conſiſtentia ferè ſimilis. In quem (vt dicebatur) tanquam præcipuum oculi inſtrumentum, per pupillam referuntur videndarū rerum ſpecies ac formæ: quo læſo atq; offenſo, viſionē omnino perire neceſſe eſt. Verū in eo ſpatio quod eſt inter cryſtalloidem humorem & rhagoidem tunicam,
30 humiditatem quandam ſubtilem atque igneam contineri Galenus autumat: quam putauit Guido à colliaco, eſſe quoddam æther lucidum : ſic enim appellare libuit. Eſt (inquit Galenus) ſpiritu plenus ipſius pupillæ locus: atq; hinc eſt quod tenſum exacte vides in viuſ animalibus oculum , vndique ita plenum, vt nuſquam corrugatam vel laxam aliquam eius particulam conſpicias. Si verò mortui iam animalis arreptum oculum diſſecare volueris,
35 iam eum quodammodo rugoſiorem, quàm qui ſecundum naturam , vides, etiam ante diuiſionem. Id verò eſſe puto quod violento in oculum inſlicto ictu, rubrum nobis apparet & flâmum. Quod ſuper eſt, ex reliquis anatomicis quiuis facile intelligere poterit. Nunc enim eſt ad muſculorū corporis particularem demonſtrationem accedendum.

Humor cryſtallinus.

Spiritus in pupilla. Lib. 10. vtitatum.

Musculorum corporis artus con- tegentium particularis descriptio. CAP. XIII.

Cur hoc loco
particularis
fiat musculo-
rum demon-
stratio.

Nihil esse in
corpore quod
nō varie dis-
secari possit.

Musculorum
consectio à
tendonibus
vel à capiti-
bus fieri po-
test.

Administra-
tionis ratio
diversa ex
instrumentis.

Vm primo libro musculos generatim explicarem, neque
 verò cōmodum esse videretur eo loco quicquam excinde-
 re, aut à suo situ ac connexione remouere: nolimus præter
 institutum, particulares musculorum corporis exteriorum
 ad artus maxime pertinentium, formas ac descriptiones te- 10
 mere attingere, ne confusum, aut minus ordinatum ac dis-
 positum id esse videretur: siquidem quod ad dissectionum rationem magis
 attinebat, eo libro moliremur, cum nihil tale propositum antea fuisset. Itaq;
 musculos exactos in hunc locum describendos reliquimus, quando ad disse- 15
 ctionum rationem magis pertineant: & admodum digni sint qui diligentif-
 sime obseruentur. Non enim hoc est *ἀπεριστόν* post ostensos in figura mu-
 sculos, sibi inuicem insidentes, & varie incubantes, vt plerique ex his delites-
 cant, & exactè conspici nequeant: omnes deinde (secundum eam dissec-
 tionis rationem quam postea ostendemus) eximere, & figuris ac descriptioni-
 bus proponere, quod libro superiore minus licuit. Iuuabit autem hoc plu- 20
 rimum nostri temporis chirurgos, in vulnerum tractatione: neque inutile
 futurum est, ad tendinum multiforsem productionem exactè consyderan-
 dam: ita enim fore credimus, vt hac ratione diligenter excussa, nihil postea
 reliquum sit futurum, quod in exteriorum corporis partium explicatione
 desyderari possit. Ad id autem munus antequam aggredimur, hoc vnum 25
 te admonitum cupimus (cuius superioribus libris frequentissimus sermo
 habitus est) vt nihil putes Galeni sententiæ atque authoritati hac futura
 oratione detractum, quem vnum de re anatomica perfectissime atque eru-
 ditissimè scripsisse, partes omnes corporis rectissimè administrasse perpetuo
 existimauimus. cuius vel minimæ sententiæ refragari, pro maximo piaculo 30
 ducimus. Verum quum nihil sit in corpore humano, quod non varie incidi
 & consecari possit, vt vix duos ex centum reperias quibus eadem admini-
 strationis ratio placeat: etiam si omnes ex æquo rectè dissecare videantur, &
 id in corpore humano tandem adsequantur quod planè cupiunt: tamen vt
 est alter altero expeditior, ita etiā alter, dū innoxias atq; illæsas omnes parti- 35
 culas obseruat, paulo magis lætus cōspicitur: tandem autē omnes huiusmo-
 di rationes in vnum recidunt. Quod enim quidam à tendonibus & summis
 digitis confectionem musculorum aggrediuntur, id verò non est improban-
 dum: sed neque etiam vituperanda eorum ratio qui à capitibus incipiunt, &
 neruorū ductus in singulos musculos persequuntur. Sūt qui scalpello buxæo, 40
 myrteo, aut eburneo mēbranas diuidunt, cultellis partes incidunt, hamulis
 tunicas attollunt, specillis internam vasorū cavitatem moliantur, ferris cra-
 nion & ossa seiungunt, quod certe vix reiiciendum esset. Alij, expeditio-
 re manu præditi, sola nouacula partes ipsas incidunt ac diuidunt: aduersa
 cuspide carnosam substātiā prompte diducētes, auersa reuellentes, aut sen- 45

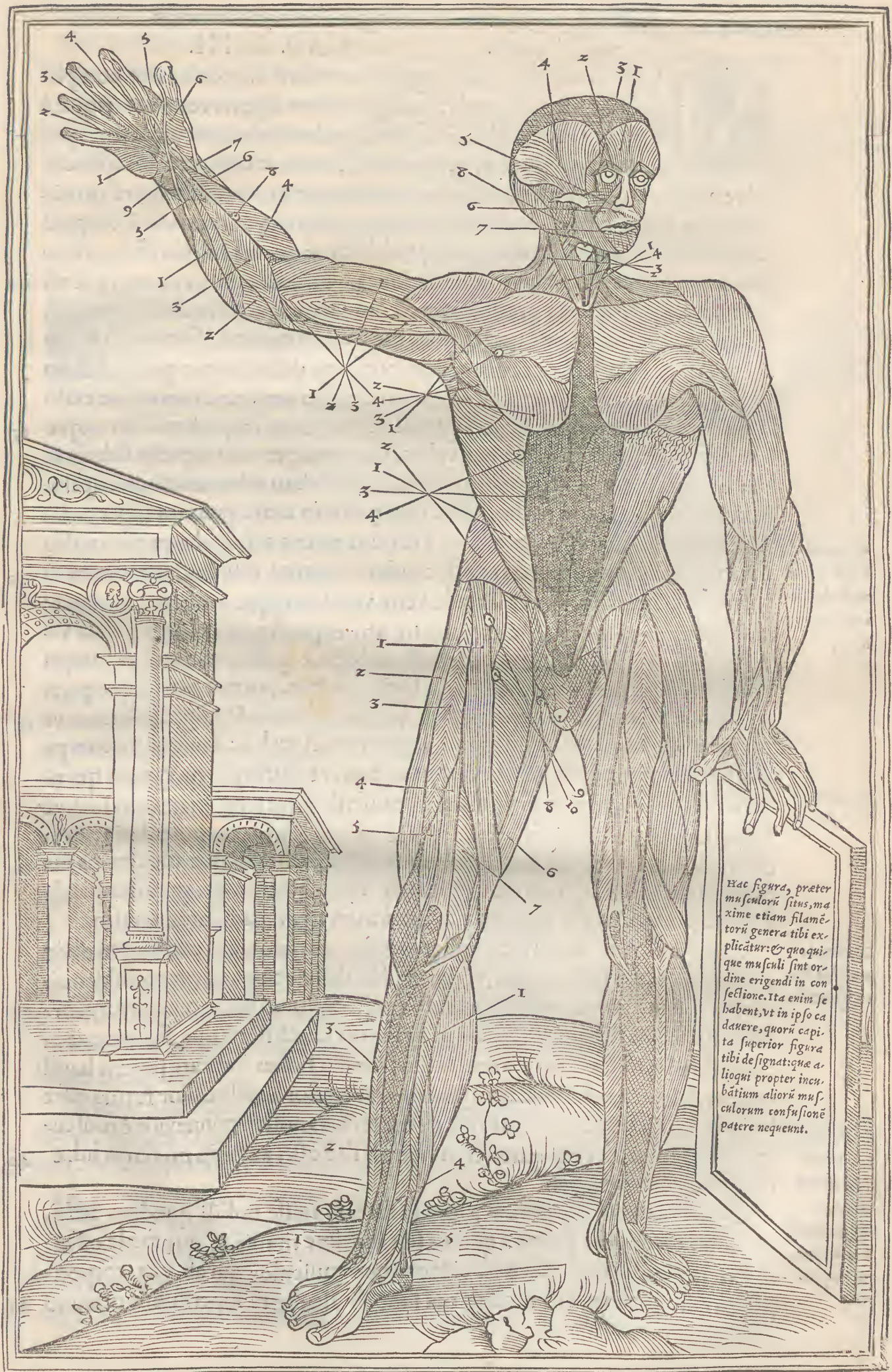
sim attollentes, & sine noxa partes abinuicem separantes. Sunt, qui extremo manubrio nouaculæ, aut etiam leuibus ac summis digitis membranas separant, forpiculis, apicibus, obeliscis, catheteribus, furculis, in reliquis vtentes. Sed hoc vel alio pacto aut quibus instrumentis administras, perinde esse debet, modo res ipsa gnauiter retegatur, & adhibita solertia id in corpore scrutemur, quod nos anxios & suspectos tenet. Verum id quò facilius ac dilucidius exponatur: rursus proponendæ sunt figuræ, quas primo libro iam semel conspexistis, in quibus numeros animaduertetis singulis artubus adnotatos, quos in exactis musculis nos sequi oportuit ad facilitatem: vt à figuris integris situm ac positionem, à confectorum musculorum picturis formam, ac filamentorum genera, tendinúmque multiplices fibras aut ductus accipiat. Est igitur nunc resumenda anterioris musculorû picturæ figura, quam deinceps secundum suos numeros diligenter exposituri sumus: deinde verò posteriorem, etiam ordine suo persequemur.

Repetita est hac figura, ob hoc tantum, ut capitū musculorum sitū ac positionē pernoscas in erecto corpore. Huius verò numeri, descriptionibus sequētibus ita respōdent, ut si quando literā A, designatā videbis in descriptione: eius capitū in hac figura requirendū sit, habita ratione partis, & numeri in parua figura, quę descriptionibus interiacet, designati.

Hac figura, præter musculorū situs, maxime etiam filamentorū genera tibi explicatur: & quo quique muscūli sint ordine erigendi in confectione. Ita enim se habent, ut in ipso cadere, quorū capita superior figura tibi designat: quæ alioqui propter incubitium aliorū musculorū confusionē patere nequeunt.

Musculorum superioribus figuris demonstratorum
vniuersa ratio. CAP. XIII.

Vsculorum ferè omniū, qui in anteriore corporis parte conspici possunt, situs, ac connexio, superioribus figuris continetur: quæ à summo vertice ad imū vsq; talū facile exprimi potuit. Ac ne quis interim existimet, ea propemodū forma ac ratione super ipso corpore apparere, qua hīc descripsimus: teneat oportet, nos ad faciliore demonstrationis viam, adipem intermuscularē, atq; adeò superiora vasa, è corpore exemisse: quæ facilitati nostræ obesse videbantur, quemadmodū libro primo iam exposuimus. Fieri enim nulla ratione posse videbamus, vt integræ & nō impeditæ musculorum productiones cum ipso adipe recte describerentur, quādo omnino is scopus noster esset, musculorū capita & fines, item etiam incubationes & filamentorum genera hoc loco describere. capitum autem demonstratio, ossea figura tibi ostenditur: carnea verò, tendines atque exilitates ferè omnes indicat. Quod igitur hīc vides, non id quidem adeò exquisite aut exacte pictum existimes velim, vt eo propemodum pacto se habere credas, quemadmodum in viuo corpore. Fuit enim inseruiendū descriptioni & commodo in hac re tuo. Sed id quo pacto in tuam gratiam super caduere administrauerimus, intelliges. Primum enim, vti singulas partes musculis ornatas vidimus, ita etiam eas secundum suorum musculorum situm ac formam planè dissecuimus: deinde verò vniuscuiusque musculi figuram & filamentum genus singulatim excepimus, atq; expressimus qualem postea videbis: tum demum obseruatis exactissime locis, è quibus musculi desumpti erant, rudi quadam minerua, & quæ facile conspici poterat, vnicuique parti nudatæ suos musculos reposuimus, suis membranis & adipe spoliatos, vt filamenta, item etiam situs facilius apparerent. Atq; hæc denique ita compacta, figuris exprimi diligēter curauimus: tum vt chirurgi ceu typum quendam haberent læsorū in vulneribus musculorum: tum etiam maxime, vt siquid sit propter abscessuum aut apostematū causas, in musculis incidendum, id quidem minori negotio facile administrent: absque alicuius partis motus offensione, qui alioqui ignoratis filamentorum progressibus facile deperdi posset. Atq; ea demum est superiorum figurarum integra ratio.

Quo pacto factum est vt musculos sic connexos videris.

Numeri in margine figuræ signati.

Characteribus notata musculorum connexio.

Quare tantū vna corporis pars descripta.

Cæterum quos in margine signatos vides numeros, eos existimato ob id à nobis præcipuè factos fuisse, vt particulari descriptioni, quæ mox subsequitur, inseruiant: in qua omnes musculos qui à capite ad pedes reperiuntur, seorsim enumerare statuimus: quorum figuras vt exactissima qua fieri potuit ratione depictas esse cernes, ita tendonum productiones indicare poteris haud minori diligentia obseruatas. Quinetiā quò certior ac dilucidior futura esset huiusmodi descriptio, institutū est, characteribus nostris connexionē musculorum ostendere: vt qua parte, cum hoc vel illo osse, aut alijs musculis inhaereant facilius intelligas.

Quando autem id primum à natura factum fuisse nobili quodam artificio conspeximus, vt partes à quibus sibi maxime timuit, & quæ facile offendi poterant, didymas effecerit: videmusque musculos qui ab vna corporis parte sunt, ijs propè esse similes, qui sunt ab alia: certè superfluum omnino

existimauimus, ambarum partium descriptionibus instituisse. Itaque alteram tantum corporis partem descripsimus, ab ipso capite incipientes, vt suo tandem ordine ad pedes sermonem deduceremus.

Sequemur autem eum ordinē qui paulo antè à nobis propositus est. nempe vt numerorū (quos in margine superioris figuræ adnotatos vides) seriem in descriptione cuiuslibet musculi imitemur: tum ad instituti nostri commodiorem rationem, tum etiam vt cōsectionis facilitatem atque adeò profectum ostendamus. Incipiamus igitur à capite, atque ipsa etiam facie.

Musculi capitis & faciei particulatim discissī ac confecti.

CAP. XVI.

10

Ntequàm ad hanc descriptionem accingamur, hoc vnum est præmittendum, nos tantum alteram corporis partē disseccare: ne musculum primum frontis integrum esse putes. musculos enim qui medium corpus occupant, etiam per medium findimus: ac ne quid præterea culpāre possis, quòd parui sint musculi depicti: hoc verò factū est, vt omnino præscriptis figuris ad lineam responderent. Quod autem ad positionem spectat, quæ nonnunquam sursum aut deorsum, vel etiam alio pacto conspicī possit: eius verò rationem exactam minus moramur, quum & ipsi characteres, & vniuersa etiā descriptio satis hoc tibi indicare possint. Sed est tandem ad explicationē veniēdum. Primus hic musculus (siquidē propria &

Quis ordo
insequendus
erit.

Descriptio
cr
tis siue mu-
sculi frontis.

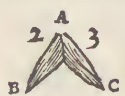
innata appellatione musculus dicendus est) ex pericranij tunicæ fibris compositus, à media coronalis siue sincipitis ossis regione oritur: atque ita est cuti quæ caput obuoluit frontēque facit commixtus & intextus, vt vix ab ipsa seiungi queat quin dirumpatur, & suæ figuræ formam amittat. Is est, quem Cutaneum nonnunquam Galenus vocat: aliquando musculosam compaginem, interdum musculosam cutem fronti obductam. Huius autē motus est, vt supercilia sursum ac deorsum adducat: nam & eius etiam extremitati adhærere videtur. finit enim ad nasi principiū. hinc fit vt cum frontem attollimus aut exporrigimus, rugas per medium sui secundum transuersum agat: cum autē demittimus, rectas rugas faciat: quod facile in iratis, & tædio, dolore, ac labore affectis apparet, aut etiam ijs qui oculorum aciem in rem aliquā vehementer intendere solent, ob visus interdum imbecillitatem, aut rei quæ conspicitur paruitatem, vel etiā magis longinquitatem. filamenta habet recta tantum, & à naso sursum tendentia, C. quæ vbi à suo principio deducta sunt, protinus dilatantur, B. & quemadmodum in vitium folijs conspiciamus, per musculi latitudinem vsque ad ipsius finem discurrunt, A.

Motus huius
musculi.

Filamenta.

Hi duo, quando nulla ratione propter suum motum seiungi potuerunt, simul (vt vides) à nobis coniuncti sunt, vt trianguli cuiusdam æquilateri formam referre videantur, dum maxime temporalibus ossibus cedunt parte externa: interna autem nasi ossibus, quæ Ethmoidea prius appellata sunt: horū superior angulus, cui signata est A litera, superioris palpebræ cartilaginem conscendit: iuxta eam ossis coronalis partem, quæ oculi superiorem atque adeò exteriorem & prominentem rotunditatem facit. Duo alij anguli, vtrique oculorum cantho respondent. Quod autem inter duas

Musculi pal-
pebrarum.

lineas, quæ duos musculos faciunt, medium internū conspicitur, simul cum ipsis duabus lineis. B. C. dum apertus est oculus, totam cartilaginem ambit:

Motus palpebrarum.

cum verò clauditur, iam quæ triāgulum æquilaterum forma faciebat, in oblongum commutatur, vt vides. Quod fit, dum anterior li-

nea motum exercet: superior enim cum agit, triangulum facit: quod est eorum musculorum minus officium, & media quædam figura. Magis enim operantur muscoli dum in rectum adducuntur. Hinc est, vt facultatem animalem in egrotis vehementer collapsam iudicemus, dum ipsis dormientibus vel quiescētibus oculi semiclausi apparent. Filamenta habet oblonga, secundum sui positionem, sursum tendentia, vt vides. Sūntque tenues admodum musculi, vt vix à cute separari possint, nisi maximam adhibeas diligentiam: id quod à natura factum credibile est, ne sua grauitate oculum offenderent, & vt leuiorem motum efficerent.

Descriptio temporalis musculi.

Musculus temporalis, ita dictus, quòd tempora conuestiat, & temporalem regionem communiat, omnium qui in corpore sunt, pro sui

& partis mouendæ portione maximus, circa medium parietaliū ossium ortum habet: magnamque coronalis & petrosi ossium portionem operit atque obuelat sua rotunditate, quæ est ab, A,

Tendines à præscripto musculi orti.

litera ad, B. Inde verò sub osse iugali prætergreditur: ita tamen vt illi non adhæreat parte interiori: sed tantum circa eiusdem extremitatem anteriorem quæ est ad nasum: Atque ibidem tendines crassissimos procreat, quorum vil-

li obliqui (haud secus ac membrana quædam) manifestè apparent totam regionem operire, quæ est ab ipso iugali ad imum maxillæ inferioris. Tendinè præterea alium implantat superiori eiusdem maxillæ parti, quæ sub osse iugali sita est: atq; illic diuiditur musculus, partemque sui minorem, inter ton-

Temporalis in duas partes diuisus.

fillas & ossis interioris maxillæ latitudinem ostendit: maior autem pars, tendinem minori inferioris maxillæ progressui mittit: atque illuc definit, circa mētum, versus eam partem in qua signatam vides, C, literam. Atq; ita demū maxillam inferiorem mouet. Is musculus in equis, & alijs animalibus, quibus est maxima inferior maxilla, admodum magnus apparet: atque etiam

ijs quæ *καρχαρόδοντα* à flexis, ferratis, & asperis dentibus Galeno appellantur: vt sunt leones, canes, & cætera id genus.

Quanquam hic musculus vix rite efformari possit, tamen eam nobis visus est habere formam, quam in margine conspicias. Prodit autē ab ea parte quæ

Musculus ad nares perti-

sub oculi circumferentia est, hoc est, iuxta os iugale, & nasi spongioidea, ubi literam A, signatam vides: alarūque nasi cartilaginibus inhærens, tandem sub eodem naso finem accipit, iuxta eum musculum

qui labri superioris formam eminentem constituit, de quo mox agemus. Filamenta habet admodum confusa: secundum faciei tamen rectitudinem, deorsum tendentia: adipe non paucò commixta, vt facile humores à cerebro defluentes recipiat. Quod manifestum est in ijs quibus propter vapores calidos ab hepate sursum ascendentes, ac deinde à cerebri frigiditate in aquam commutatos, & deorsum instillatos, plerūque faciei rûbor, item etiam quæ-

dam pustulæ circa eam regionem oboriri conspiciuntur.

Ab ea regione prodit hic faciei musculus, quæ sub osse iugali est, iuxta

6 paulo superius signatum musculum temporalem, A, formã labri superioris facit, B, confusãque filamentorum ac villorum texturam ostendit. Veniendum ad massiteres.

Musculus labri superni efficiens.

5 Ab ea colli regione incipit, quę est inter tertiam & quartam vertebra, cuius caput est, quo in loco signatam vides, A, literam, cum eo autem musculo societatem inquit, ac connectitur (ab ea parte cui, B, litera signata est) qui à clauibus ortum habet, primusque annumeratur inter partis anterioris colli musculos, de quibus statim postea. Cæterum, hic musculus de quo sermo est, in lateralẽ maxillę inferioris processum desinit, interim tamen nescio quid membranosę substantiæ carnosæ cuidam generi commixtę ac confusę, vsque ad mentum demittens, vt formam labri inferioris ea particula contextam iudicemus: quo in loco maxime signatam cernis, C, literam.

Massiteres aut maxillares musculi.

Labrum inferius vti contextatur.

15 Duos alios musculos constituit Galenus in internis partibus maxillę inferioris sitos, & in ore delitescentes: qua parte ipsa maxilla caua conspicitur, sursum tenfos versus os capitis: adiutores temporalibus datos, vt qui maxillam sursum vellere etiam possint. Tria enim musculorum paria maxillam mouent (inquit ille) temporales quidem cum interioribus sursum conuellentibus: massiteres autem in latera circumagentes. Hęc ex Galeno. Dicere autem hoc loco de lingua quando inter musculos à Galeno connumeratur, sed quia interna pars est maxime, eius tractationem absolvere commodũ fuit secundo libro, in quo de ijs particulis agebamus, ad quarum regionem inserta est. Sed ad collum.

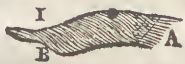
Lib. 6. anat. demonstrat.

”
”
Linguae musculi ex secundo libro petendi.

Musculi partis anterioris colli.

CAP. XVI.

25 **D**rior hic musculus, à sterni parte superiore externa prodit, versus eam regionem in quam clavis altera cum prædicto osse connectitur, A, producitur autem vsque ad posteriorem auris partem, circa os petrosum, qua in parte signatam vides, B, literam.

A media circiter inferioris partis internę clauium regione, A, desinit ad ossis petrosi extremum inferius, inter inferioris maxillę commissuram, quę ad mentum est, & tonsillas, B.

35 Ab ossis scapulę extremitate, versus superiorem internę regionis eiusdem ossis partem, qua furculam siue clauem annecti vides, A, finem eius videbis circa primum musculum colli superius descriptum, nempe ad ossis petrosi extremum, posterioris tamen lateris, B.

40 Hic autem musculus, secundũ primę costę longitudinem rectã fertur, ab osse pectoris (quod Sternon dicitur) A, inde circa spondylos eius partis ipsam reflecti conspicias, B, eorundem spondylorum rotunditatibus semper inhaerentem, quousque tandem ad occiput perueniat, C, sub primo tamen musculo, eorum qui à parte colli posteriore sunt, quorum in sequentis figurę explicatione sermo habebitur.

Musculi interiores brachij superioris, ab axilla ad cubitum.
CAP. XVII.

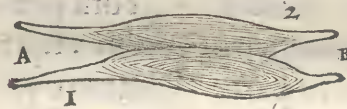
Cōsectio Galeni in musculis brachij ab extrema manu incipit.

Non fuit nobis incertum, quam rationem aut methodum Galenus sequatur in brachij musculorum confectione: & quemadmodum 5
tum in primo anatomicarum administrationū, tum etiam in secundo vtilitatum partium, ab extrema manu, atque adeò ab extremis digitorum 10
pulpis confectionem ordiatur. Nos verò, etsi tãti viri opinioni refragari minime cupimus, nunquam tamen assequi potuimus, vt id exacte quemadmodum cupiebamus persequeremur: quúmque id non semel attentauerimus, 15
certe ad extremum, tam difficilis nobis visa est huiusmodi ratio, vt non solum excellentissimos anatomes faciendæ & partium cognoscendarum magistros desyderet: sed etiam in confectionibus assiduis manuum leuitate tam exercitatos, quàm qui vnquã exercitatissimi fuerunt. Porrò autem duæ nos 20
rationes induxerunt, vt aliam dissectionem moliremur: & quòd ab extremis digitis incipere, ingenij potius sit quàm artis: & quòd noster ordo semper à musculorum capitibus ducatur, vt deinde tēdinum processus varios, & aliorum musculorū vicinias ac connexiones facilius ostēdamus. Præterea multo 25
facilior est hæc consectio (vt deinceps ostendemus) neque quicquam impedit quo minus primos musculos statim sequaris à capitibus suis ad extrema: quando superiores primum, deinde verò inferiores & internos persequimur. Cæterum hoc loco tantum internam superioris brachij regionem describimus, vt figurarum notas ac corporis prius depicti positionem facilius sequamur. 30

Nostra consectio.

Duo musculi hic depicti, à parte superiori capitis siue rotunditatis omoplatae sumunt initium, A, inde verò per superiorem ossis brachij (quod adiutorij vocant) regionem, quæ rotunda est, feruntur: iuxta cavitatem quandam exiguam, quæ in parte anteriori eiusdem ossis cōspicitur. Extremitatem eorum (siue caudam aut finem appellare mauius) videbis circa minus 35
os inferioris brachij (Radiū latini, vulgus Focile minus appellat) ad duorū digitorum latitudinem à cubiti flexu (regione tamen interna) iuxta os aliud maius quod cubiti nomen accepit, B.

Caput huius musculi videbis iuxta secundum musculum posteriorem A (de quo in sequenti figura agemus) finem habet versus anteriorem prædicti ossis partem, quo in loco membranam eidem ossi inhaerentem producit, quæ quidem vsque ad inferiorem & interiorem ossis cubiti regionem defertur quæ ipsi curaturæ est proxima, B. 35

Huius verò musculi initium est versus ossis brachij partem inferiorem internam ab, A, litera ad, B, Inde progreditur vsque ad mediam ossis radij regionem, C, circa eiusdem ossis partem interiorem. 40

Musculi ad vlnæ partem internam pertinentes, à cubito
ad carpum. CAP. XVII.

Vius musculi caput in osse brachij siue adiutorij (quod vocant) inferiori extremitate, interna, cōspicies: quā signatam vides, A, li-

Musculus ad pollicis motū pertinens.

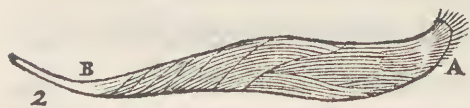

teram. Inde verò sub curuatura brachij descēdens sese paulò amplius dilatat, vt iam latior appareat, dum inferiori parti externæ ossis radij (quod Focile minus appellatur) inheret, circa literam, B, definit in tendinem, quiquidē per carpum deerrans, iuxta alium, qui

digiti maioris extremitatem mouet, ad pollicem meat. Ad cuius summum perductus, eius motionis causa est.

Ab inferiori & interna parte ossis brachij (quod adiutorij vocatū est) iuxta cubiti flexum, A, finit circa primam cōnexionem (vel si mauis appellare pri-

Musculus ad pollicem deductus.

mum ordinem) ossium carpi: internæ quidem & superioris regionis. satis adhæret extremitati radij ossis, maxime circa eum locum, vbi pollex ipsi carpo apponitur, &

vnde incipit, B.

A parte inferiori, interna tamen, ossis brachij, A, ventrem siue medium habet, quemadmodum hæc figura tibi ostendit, duobus quidem villorum siue

Musculus ad secundos articulos, digitorum manus pertinens.

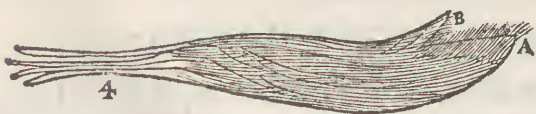

filamentorū generibus contextum, vt vides. Eius autem musculi extremū, in quatuor tendines exit, quorum vnusquisq;

in singulos secundos articulos, quatuor longorum digitorum manus deducitur, ad eorum flexum internum faciendum. Animaduertendum est autem diligenter, per mediū vnus cuiusq; tendinis supradicti, immediate prætergredi eos tendines, à quarto musculo qui mox describetur ortos, alteramq; digitorum flexionem facere.

Caput huius musculi videas licet, in parte superiori (externa tamen) ossis radij A, idq; circumamplectitur & inuoluit, vsque ad literam, B. illuc maiori inferioris brachij ossi (Cubitus vocant) inheret: inde radium superequitat, quousq; ad eius mediam regionem perreptet. Eo verò loco, quatuor chordas

Musculus mediam 4. digitorum flexionem faciens.

siue tendines ex sese producit, quemadmodū is qui postremò explicatus est. Atque hi quidem tendines, distribuuntur in singulos quatuor supradictos digitos, vt per medios tendones supradicti musculi immediate prætergredi conspiciantur: nempe in ea regione maxime, quæ est inter secundam & tertiam iuncturas. Mediam autem flexionem quatuor digitorum faciūt. Sed & inter eos tendines tum præcipue cum ad palmam perueniūt, musculi admodum tenues, graciles, & oblongi incubāt, quorū actio & præcipuus est

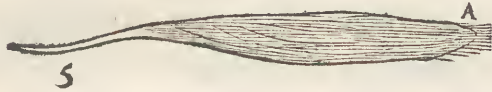
vsus, vt ipsos tendines confirment, ac solidiores efficiant, eorūque motum

Musculi aut carnes graciles, inter tendines supradicti actionis inuamentū.

præcipuo quodam munere adiuuent. vnde non veremur huiusmodi carnes inter musculos connumerare.

Ab extremitate infima regionis interne ossis brachij, quod adiutorij vocant, A, definit in tendinem, latum quidem eum, quousque ad carpum perveniat: illuc enim paulò rotundior fit, produciturq; vsq; ad medijs manus extremum, ab eo potissimum latere quod pollicem respicit. Cedit tamen inter procedendum, alijs tendonibus, quos paulò superius declarabamus, à tertio & quarto musculis inferioris brachij ortum ducentibus.

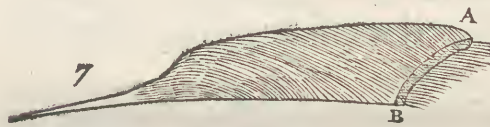

Huius verò musculi (quem proxime depictum vides) caput videre possis paulò supra cubiti flexum, ad quatuor circiter digitorum longitudinem in externa tamen regione, A, finit autem secundum ordinem ossium carpi, sub eo osse maxime, cui pollex annectitur, B.

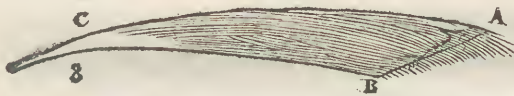
Ad pollicem
pertinens.

Ab osse maiori brachij inferioris, quod cubiti nomen retinet: ad trium plus minus digitorum distantiam à flexu cubiti parte inferiori, externa, A, B, definit in tendinem, qui radium superequitans, tandem in primi articuli pollicis os, parte quidem interna inseritur: proxime ad ipsum carpum.

Etiam ad pollicem tendit.

Caput huius musculi sub alio musculo conspicitur, qui decimus est eorum quos in sequenti figura subinde explicabimus, nempe exteriorum brachij inferioris. Prodit autem (quæadmodum & septimus paulò antè explicatus) versus partem inferiorem externam ossis cubiti, ut societatem quandam inire videantur hi duo musculi inter se, utpote septimus & octavus: ab eo potissimum spatio qui est ab, A, ad, B, literam: tandem autem hic octavus musculus (de quo sermo est) in tendinem definit: qui ad pollicem delatus, parte superiore, C, ipsum quidem movet, quo scilicet motu ipse pollex extrorsum diducitur ab alijs digitis.

Ad carpum spectat.

Ab inferiori interna tamen parte, ossis cubiti, quod Focile maius appellatur, A, protenditur secundum rotunditatem partis interioris, & eminentioris ossis radij, proxime ad ipsum carpum B, atque illic definit.

Musculi ad volam aut palmam manus attinentes. CAP. XVIII.

Sex manus musculi uti describentur.

Itabimus hac in parte confusam describendi rationem, & facilitati maxime consulentes, etiam manuum musculos (licet parvuli sint) hoc loco describemus: ut certior & apertior res nostra videri possit. Itaque qui musculi sex in interna potissimum manus regione conspiciuntur, rursus diductis à se invicem digitis, super ipsa manu describentur: neque verò particularem eorum figuram (quemadmodum & aliorum) persequi tam facile possumus: tum quòd exiles sint, tum etiam magis, quòd prolixiores, & ob hoc minus faciles videri possimus.

Primus musculus, internā regionē manus occupans, ab eo osse carpi incipere videtur, cui cōiunctū est & annexū os metacarpij quod paruo digito respondet parte inferiore, interna: desinit in os minimi digiti, primum ipsius articulū cōstituēs: haud lōge tamē à metacarpij ossis iunctura, vt vnū & alterū os, ab ipsa, parte quidem interna, coniungere & annectere ad seinuicē videatur.

Secūdi musculi caput, videbis inter ea duo metacarpij ossa (parte interna) quibus oppositi sunt minimus & annularis, iuxta ipsum carpum: medius quidem latitudine & longitudine inter primū & sextum. Emittit ex se tendines duos, quorum alter ad minimum digitum, alter ad annularem progreditur. Sūntq; ad ipsorū digitorū latera, interna, quæ seinuicē respiciunt, producunturq; vsq; ad ipsorū extrema, vt eos ab inuicē diducāt. Cæterum illud etiam aduertendū est, ipsos tēdines inter se parem omnino figurę & situs rationem habere, atq; hoc etiam pacto eandem ferè actionem & vtilitatem retinere.

Tertius, principiū sui ostendit inter ea duo metacarpij ossa, ad quę annularis & medius digiti annectuntur, iuxta carpū. desinit in duos tēdines, quę admodū & superior, quiquidē ad interna duo prædictorū digitorū ascendūt: eadem propemodū ratione ac forma, quæ superius in alijs digitis expressa est. Minimus autem hic est musculus si cum sexto conferatur.

Quartus hic musculus, caput suum exerit inter ea duo ossa metacarpij, ad quę implantātur medius & index digiti, iuxta carpū. duos ex se tēdines emit, quorum alter per longitudinem ipsius indicis, lateris interni, ad medij digiti internum etiam latus, alteri correspondens decurrit. Horum actio est, & vtilitas, vt alterum digitum ab altero diducant.

Quintus verò incipit iuxta secundum pollicis articulum, partis inferioris internæ, circa sexti musculi finem. Desinit autem inter indicem & medium digitos, magis tamen ad indicem declinans.

Sextus deniq; musculus, partis internæ ipsius manus, à primo ordine ossiū carpi incipit, regione quidem interna, iuxta extremitatē inferiorem ossis radij: desinit in secundum pollicis articulū, partis superioris, interne: quam partem (maxime quæ primi articuli est) exactissimè operit atq; obuoluit.

Cæterum quatuor exiles manus musculi de quibus superius à Galeno scriptum est, eo modo se habēt, quo ab ipso scriptū vidimus. Sūt enim inter tēdines digitos flectētes, cōmuni & eadē, qua ipsi tendines mēbrana inuoluti. Nihil igitur superest quod de ijs præterea dicamus. veniendū enim ad thoracē.

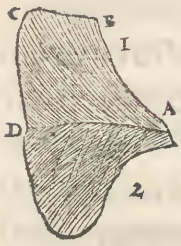
Musculi ad pectus attinentes, quos anteriores thoracis esse videbis.

C A P. X I X.

Duo musculi simul coniuncti & sibi inuicem applicati (quemadmodum in proxima figura cernis) ab interna ossis brachij regione (quod adiutorij quidam vocant) circa medium prodeunt: vt commune quoddam exortus ipsorum vestigium appareat inter vnum & alterum: quo in loco signatam vides, A, literam. Atque vt ipsorum seorsum distensiones ostendamus: sciendum est primum musculum ascendere vsque ad omoplatæ superiorem extremitatem, cui contigua est clauis, B. Exinde

X.j.

verò produci, per ipsius clavis longitudinem superiorem, vsque ad sternon, C, illinc secundum eiusdem sterni longitudinem descendere, vsque ad mediam ferè regionem, D, neque tam exactè medium ipsius ossis sequi quin cum eo qui sibi oppositus est (nempe ex altera parte correspondente) spatium quoddam duorum ferè digitorum intermedium relinquat.

Secundus verò, iam immediate primo succedit, descendens vsque ad sterni extremitatem: septimæ costæ veræ productionem sequens: atque interim excedens abdominis extremitatem, parùmque ad latus declinans, ferè idem cum primo musculo conspicitur, eandemque prorsus habere cum illo conformationem: quoniam hi duo muscoli simul iuncti, mammarum formam efficiant, & sint earum veluti sustentacula. Possunt tamen (ne quis aliter credat) apertissimè diuidi, ac separari à seinvicem, per eam lineam quæ proxima figura signata est: etsi connexionem admodum difficilem cognitu retineant, & inuentu non vsque ad certam: quòd sub ipso adipe oculetur & abscondatur.

Musculi mammarum extuberantiam facientes.

Tertius hic musculus pectoris, caput suum ostendit ad superiorem extremitatem omoplatae, cui connectitur ipsa clavis, A. Obliquè descendit versus anteriorem sterni partem, paulò infra medium: tres lobos facit, ad tres priores sterni costas peruenientes B. C. D. quibus ipsas costas sursum attollit.

Quarti proximè depicti musculi caput, sub primo & secundo musculis prædictis ab omoplata incipientibus videtur oriri: A, non è tamen longitudinis protenditur, quòd priores musculi. Nam circa eam regionem desinit in quam quarta quinta & sexta costæ cartilagine suas accipiunt, vel in cartilagine degenerant: qua scilicet litera, B, vsq; ad, C, protenditur: concauum autem axillæ constituit.

Ac de interioribus thoracis musculis satis: nam extremos vnà cum ijs qui Intercostrales appellantur (quando à spinalibus vertebris ortum habent) in posterioris figuræ musculorum descriptione tractabimus.

Musculi epigastrij aut abdominis, totum ventrem inferiorem contegentes.

C A P. X X.

Officiū præstant musculi abdominis, idè quod trabes in torculari.

Gendum nunc est de musculis abdominis siue epigastrij, qui ventrem inferiorem tegunt ac muniunt, eamque propemodum actionem corpori præstant, quam trabes tum rectæ, tum obliquæ, tum etiam transuersæ in torculari, vel prælo vinario collocatæ ad liquorem ex vis exprimendum. Vbi nanque (inquit Galenus) subiecta (hoc est quæ in ventre atque adè intestinis continentur) fortiter compelli oportet, & tanquam manibus premi: tum natura rectos musculos transuersis, obliquos verò sibiipsis inuicem protendit secundum rectum angulum: quemadmodum nos quoque ipsi manus sibi inuicem superponimus transuersim, quoties validè expellere aliquid & comprimere volumus. Cæterum quãdo quatuor sunt horum musculorum coniugationes, vel paria, aut ordines (si sic appellare libet) certe propriam ac peculiarem explicationem & descriptio-

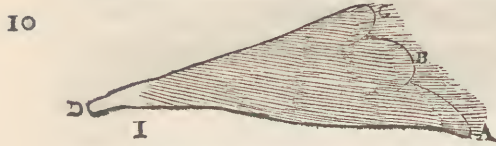

nem requirunt. Eos autem ordines Galenus interdum demonstratoria ratione describit: nempe rectos primū, deinde verò transfuersos, postea autem obliquos: interdum autem dissectoria, quam hīc quoq; seruare nos decet: atq; hęc certe est, ab obliquis ad rectos, deinde verò ad transfuersos.

Lib. 5. admini-
strationum.

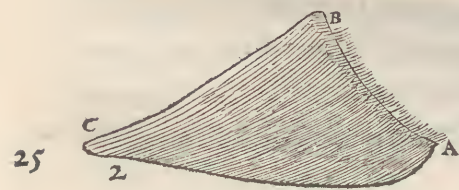
5 Duo musculi pares, in vtroque epigastrij latere eam propemodum figuram habent, quam hīc vides. Vocabuntur autē à nobis primi ordinis vel primæ coniugationis, hoc est primum ordinem vel coniugationem musculorum ventris inferioris constituentes: nisi malis, cum eruditis, paulò rectius obliquos descendentes appellare. Caput exerunt circa quintam sextam & septimam costas veras, paulò sub axillis. Ad septimam quidem costam, quo loco signata est, A, litera: ad sextam, B, ad quintam, C. Desinunt in tendinem membranofum, qui quidem à litera, C, vsq; ad, D, productus, operit musculos tertij ordinis, qui longi siue recti postea explicabūtur. Mutuam præterea connexionem facere videtur hic tendo, cum alijs tendinibus à secundi ordinis musculis deductis. Tandem finit vterq; tendo, & implantatur in vtrunq; latus commissuræ anterioris ossis pubis.

obliqui de-
scendentes.

20 Qui deinde sequūtur alij duo, etiam vtrinque, similem quidem habētes formam ei quæ in margine depicta est, secundæ cōiugationis siue ordinis appellantur: nos autem obliquos ascendentes vocabimus. Capita habēt circa ossa

Musculi obli-
qui ascendentes.

pubis, vt alterum à dextro, alterum à sinistro ipsorum latere emergere videatur, regionis quidem interioris, A, protenduntur vsq; ad metaphreni vel thoracis spondylos, B, desinunt in tendines membranofos, ab, A, ad, C, qui quidem vbi pertigerunt tertij ordinis musculos, tum quidem permiscuntur fibris eorum tendinum qui à proximo ordine sunt. Itaque simul coniuncti, & veluti connexi ac concatenati, per ventris inferioris longitudinem meāt,

30 à parte clauium inferiori, vsque ad ossa pubis. Faciunt igitur ex sese veluti membranam quandam, quæ quidem vbi iam ipsos musculos rectos attingit, in duas partes diuiditur, quarum altera, ad primum ex longis, altera ad secundum mittitur. Quibus membranarum portionibus, ipsi quidem musculi recti conuestiuntur. nullam enim aliam velaminis sui texturam habere videntur, præter eam quæ cognitu facilis, & apertissimam diuisuram habens, ex tendinibus quarti & primi ordinis musculorum epigastrij nascitur, atque inde componitur. nam à peritoneo vix credibile est eam constitui: desinūt autem hi musculi tandem ad ipsas costas, vbi signatam vides, C, literam.

Membrana ab
his musculis
ad rectos cō-
uestiendos.

40 Duo item alij sibi similes, recti appellati, quòd rectà producantur, & rectis villis constent, vtrinque eandem formam retinentes, qualis hīc descripta est, tertij ordinis vel coniugationis appellantur, interdum autem à Galeno vocantur carnosī, quòd eorum substantia per totam longitudinem carne constet, absque vllò membranoso tegumento: nonnunquam etiam medij, quòd super medio ventre inferiori exactè siti sint: vulgus nostrum, barbaro

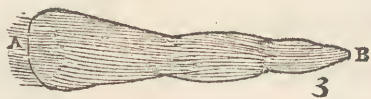
Musculi re-
cti.

Carnosī.

45 X.ij.

Longitudinos. vocabulo longitudinos nominat vel longitudinales. Capita sua exerunt inter quintam & sextam costas veras, regione anteriore: Alter quidē à dextra,

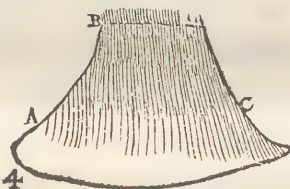

Vmbilici situs.

Fibræ tendinum quibus obvoluntur musculi re-cti.

alter verò à sinistra parte: proxime ad secundam ossium sterni commissuram, B. Circa medium autem eorum, exquisitè situs est vmbilicus. Solique inter omnes corporis musculos membranosus tegumentis siue pelliculis (quas vocāt) carent: vestiuntur enim quibusdam veluti tendonum fibris, latiusculam formā retinentibus, quæ quidem à primi & secundi ordinis musculorū præscriptorum extremitatibus illuc demittuntur, parte quidem externa: interna verò (superius quidem) ab exilitatibus nervosis à quarti ordinis musculis enatis, quorum descriptio mox subsequetur. Etsi nonnulli dicant à peritoneo id velamentum nasci. Ipsa autem rei certitudo sic habet, id quidem fieri à secundi ordinis tendinibus, qui quidem gemini videntur super quarto ordine musculorum prodire & ad re-ctos decurrere.

Transuersi. Ultimi duo trāsuerfi musculi, à situ ita dicti, & quarti ordinis (vulgus latitudinos vocat) capita sua exerunt, sub notharum costarum extremitatibus. sequūturq; parte anteriori sinistra quidem ac dextra, diaphragmatis circumferentiam ab, A, litera ad, B. Inde verò carnosam suam substantiam vsque ad

os pubis producētes, interna quidem regione sub obliquis musculis descendantibus, vsque ad eum locum in quo signatam vides, C, literam: tandem in tendines membranosos exeunt, qui quidē sub ordinis tertij musculis demissi, sibi inuicem æqualiter per trāsuerfum correspondent. Atque hæc est musculorum epigastrij absoluta descriptio. Nunc ad infernas partes veniendum.

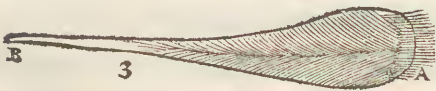
Musculi femoris interiores. C A P. X X I.

Primus femoris musculus, ab anteriore ossis pubis regione emergere videtur, partis tamen superioris, A. Terminatur autem ac desinit in ossis tibiæ, quod Cneme dicitur, caput superius: anterioris quidem, sed posterioris regionis. B.

Secundus, ab eadem ossis prædicti regione exit, paululum quidē remotum à priore caput ostendens, A. terminatur verò in ossis maioris tibiæ (quod Focile maius vulgus vocat) caput superius, regionis quidem posterioris sed exterioris. B.

Tertius quoque ab eadem ossis pubis parte, nempe anteriori, procedit: regione interna, ad latus primi superioris musculi, A, finit ad molā genu (quæ vulgo Patella, siue Rotula, græcis Epigonatis dicta est) quam posteaquam

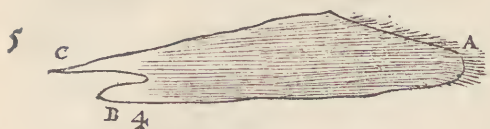

B. Duo genera filamentorum habet, qualia vides.

5
10
15
20
25
30
35
40
45

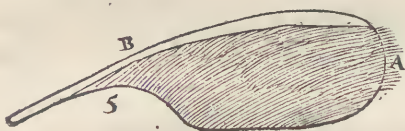
Quartus hic, caput suum ostendit ad ossis coxæ acetabulum, ab ipso tamē osse trium fere digitorum latitudine remotum: regione quidē exteriori, sed anteriori internæ, A, definit: in tendinem quidē diuisus, cuius alterū ramum

(cui signata est, B, litera) in molā genu, cum tertio & sexto musculis mittit: Alterum autem (cui, C, litera notata est) per longitudinem ossis tibię maioris deducit, partis quidē

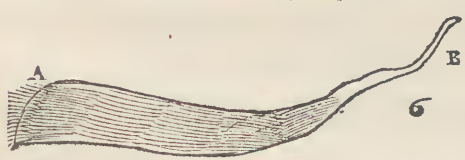
internæ, vt inde musculis ijs opera & tunicas præbeat, qui inter duos posteriores, & os prædictum maius tibię siti sunt.

10 Quinti musculi femoris caput, ab ossis coxæ superiori capite emergit,

partis quidem exterioris, sed internæ. A, definit autem cū tertio & sexto musculis, in molam genu: ipsi quidē ossi semper inhærens, ab eo spatio maxime, qui est ab, A, litera ad, B.

15 Sextus hic, ab osse pubis exit, iuxta mediorem ossium cōmissuram, A, definit in tendinem, qui quidem vbi ipsum genu cōtigit parte interna, semicirculum quendā faciens, in gibbosam & crassio-

riorem ossis maioris tibię regionē finit, circum processum oblongum, qui paulò antè descriptus est, sub tertio fere musculo, de

quo nunc erat sermo.

Septimus, ad tres circiter digitos ab eo acetabulo exit, in quod os coxæ circumuoluitur parte interiore, A, ipsi quidem ossi tandiu cohærens, quoad eo peruenerit quò vides, B, literam signatam.

Definit in tendinem, qui quidem in caput ossis maioris tibię inseritur, parte exteriori

sed interna, C. Ceterū hoc diligenter aduertendū est, venā & arteriā maiores, vnā cum neruo, sub eo musculo quem describimus occultari ac delitescere.

Neruus, vena & arteria maiores sub hoc musculo delitescunt.

30 Octauus, circa anteriorem ossis pubis regionē caput ostendit, proxime ad caulis ipsius pudendi egressum, A, definit in tendinem ligamentosum & latum, qui quidem ipsi ossi coxæ inhæret, circa eius medium, regione tamen

posteriore sed interna.

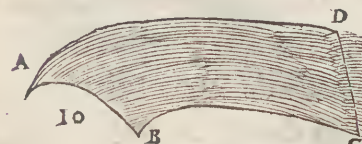
35 Nonus à parte ossis pubis superiore, quæ circa ventrē inferiorē est, exit, A, per foramen coxæ acetabulo vicinum: finit autem in eandem coxam posteriorem internā, paulò super 8. musculo, B. Huic musculo incubāt tria vasa maiora, nēpe vena, arteria & neruus, vt tutius ferātur, & molle substerniculū

habeant, nēve ab ipsius ossis duritie ac motu facile conterantur.

Eadem vasa maiora sub hoc etiā musculo ferri.

40 Decimus hic, ab inferiori ossis pubis regione sese exerit, super osse ischij vel cōxendicis, haud longè ab acetabulo, A, B, definit in os coxæ, superius paulò quàm nonus musculus prius descriptus ab, A, litera ad, D,

vt veluti colligare videatur ac cōnectere ipsum os coxæ, cum osse pubis.

45

Musculi tibiæ interni.

CAP. XXII.

Lib. 2. adm-
nistrationū.

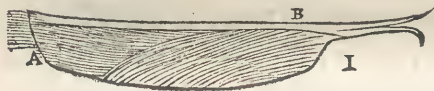
Cōsectio Ga-
leni in muscu-
lis tibiæ.

In quo vtra-
que dissectio
falli possit.

Nostra conse-
ctio.

Nibiæ ante coxarū musculos incidendos præcipit Galenus, imò vel ante omnes: siquidē eos abstuleris qui ex femore in tibiā descendunt. Qui fiat autem vt eū dissectionis ordinem nō imitemur: hoc certe est, quòd nos (vt paulò antè dicebamus) à capitibus, ille ab extremitatibus incipiat. Porro autē, quàm hæc nostra cōsectio sit certior, vel ex his musculorum tibiæ numeris facile comprehendes. Incertos enim musculos facit Galenus, hoc est, sex (inquit) vel septē, priores: sex verò posteriores. præterea certi nihil adducit: quin neq; ipsorū quidem integram descriptionē vsquam reperi: à libro enim tertio vtilitatum in aliū librū, in quo seorsum de musculorum exacta anatome se tractaturū pollicetur, rē totā reijcit. Quin neq; ex secundo administrationū aliquid certi potui vnquam elicere. Imò etiā ante Galenum qui anatomici priores fuerūt (eundē fortassis sectionis ordinem sequentes) plures, interdū pauciores, in vna parte musculos indicabāt: vnde & priores tibiæ musculi (inquit Galenus in libris vsuū) visi sunt eis tres fuisse: eò quòd parte plurima connati cōiunctiq; sunt. Atqui fortassis id nō accidisset vt dicerent, neq; etiā septē aut sex efferrentur, siquidē à capitibus nō autē à tēdonibus cōsectionē essent sequuti. Nos verò hac tantū in re falli possumus, quòd quædā capita per negligentia prætermittamus: illi verò quòd tot musculos indicent ac fecent, quot tēdines sursum erigūt: quòd item pauciores indicēt propter cōnexionem musculorū atq; ad eò neruosarū tenuitatum inter se. Itaq; meo iudicio, certior est nostra cōsectio, in qua minus est periculi, magis certitudinis. Præterea faciliore methodum ostēdit. nihil enim difficultatis habet, præterquā in capite musculi inueniendo & adnotādo: quem admodum ex sequentibus descriptionibus videre potes.

Primus musculus tibiæ, qui internus & anterior apparet, ab ea regione

exit, quæ est inter duo ossa, paulò supra sexti musculi superius descripti extremitatē, A. Cæterum ossis maioris tibiæ lōgitudini adhæret, quod ad pedis curuaturam permeat,

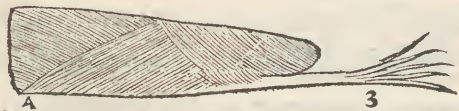
B, Illic quidem in duos tendines definit: quorum alter, super ipso pollice pedis deducitur, vsque ad eius extremum: ipsūmq; sursum extollit: alter verò, in ossa tarfi dispergitur, quos simul coniungit, ac colligat.

Secūdi huius exortus vicinus est iuncturæ ipsius genu, A, definit paulò sub curuatura pedis in quatuor tēdines manifestos, quorum singuli in singulos

pedis digitos meāt. Cūmq; ad primū vniuscuiusque digiti articulū peruenerūt, tum ipsi quidem singuli tendines bifidi apparēt, vt mutuo alter alterius extēnsioni obsequatur: eo tantum tendine excepto, quid igitum pedis mouet pollici vicinum.

Tertius musculus, inter duo ossa tibiā constituentia caput exerit, A, inferius paulò, quàm sint tertij superioris femoris musculi fines. Inde verò sub fibulæ extremitate inferiori demissus, atque ad eò eius ossis tarfi regione, cui minimus digitus pedis annectitur, maiorem sui

45

tendinis portionē primo pollicis articulo mittit, inter ea duo ossa sesaminea quę superius suo loco descripta sunt. Reliqua porro ipsius tendinis portio, in singulos alios pedis digitos distribuitur, vnā cum eius qui proxime describitur quarti muscoli particulis quibusdam, ad flexus digitorum faciēdos. Neque verò ita intelligendi sunt hi tendines inter se commisceri, vt alter per alterum ingrediatur, quemadmodum in tertio & quarto manuum tendinibus diximus: singuli enim ipsorum tendinum, primum, secūndum & tertium vnus cuiusque digiti articulos mouēt: præter pollicem, cui duo tantum sunt articuli, B.

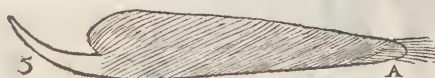
Quo pacto
moueatur pe-
dum digiti.

10 Quartus hic, ab osse maiori tibię producitur, paulò superius quàm pars ipsius ossis media, quę posterior tamen est & externa, ab, A, litera ad, B. adhæret autem inter decurrendum, tertij & quinti muscoli carnosus partibus, inde verò vsque ad prædicti ossis caput inferius delatū, ac sub ipso means, maiori sui parte (quę iam in tendinem desierat) eorum ossium tarfi extremita-

15 tibus annectitur, quibus minimus, & sibi proximus digiti pedis inseruntur & apponuntur. Prius tamen cū tertij muscoli ten-

dine, sub ipso pede transuersim coniugatus & literę Gręcę figuram fecerat: ita enim intelligēdum est. reliqua autem muscoli portio, in digitos pedis per tēdines distribuitur, ad eorum motus adiuuandos: præterquam in pollicem, ob eam quidem rationem, quę superius iam explicata est.

20 Quinti muscoli caput, circa medium fibulę (hoc est focius minoris quod vulgus vocat) parte posteriore interna emergit, A. Atque inde sub osse scaphoide (quod vulgo Nauiculare dicitur) prætergrediens, pollicis tendinem mittit, cuius quidem motum facit: adiutus tamē ter-

25 tij muscoli superius paulò descripti tendinibus, qui etiam ipsi pollicis peculiare sunt.

30 Superior pedis musculus, ab externo capite ossis tibię maioris exoriri mihi visus est: regionis quidē anterioris, externę tamē, itē etiā ab osse scaphoide, qua parte signatā vides, A, literā. inde verò per latitudinē tarfi protensum, atq; ad eò pedij, quod metacarpio respondet, in quinque particulas diuiditur, quarum singulę tēdinem ex se ligamēti cuiusdam formam habētem producant: quiquidē

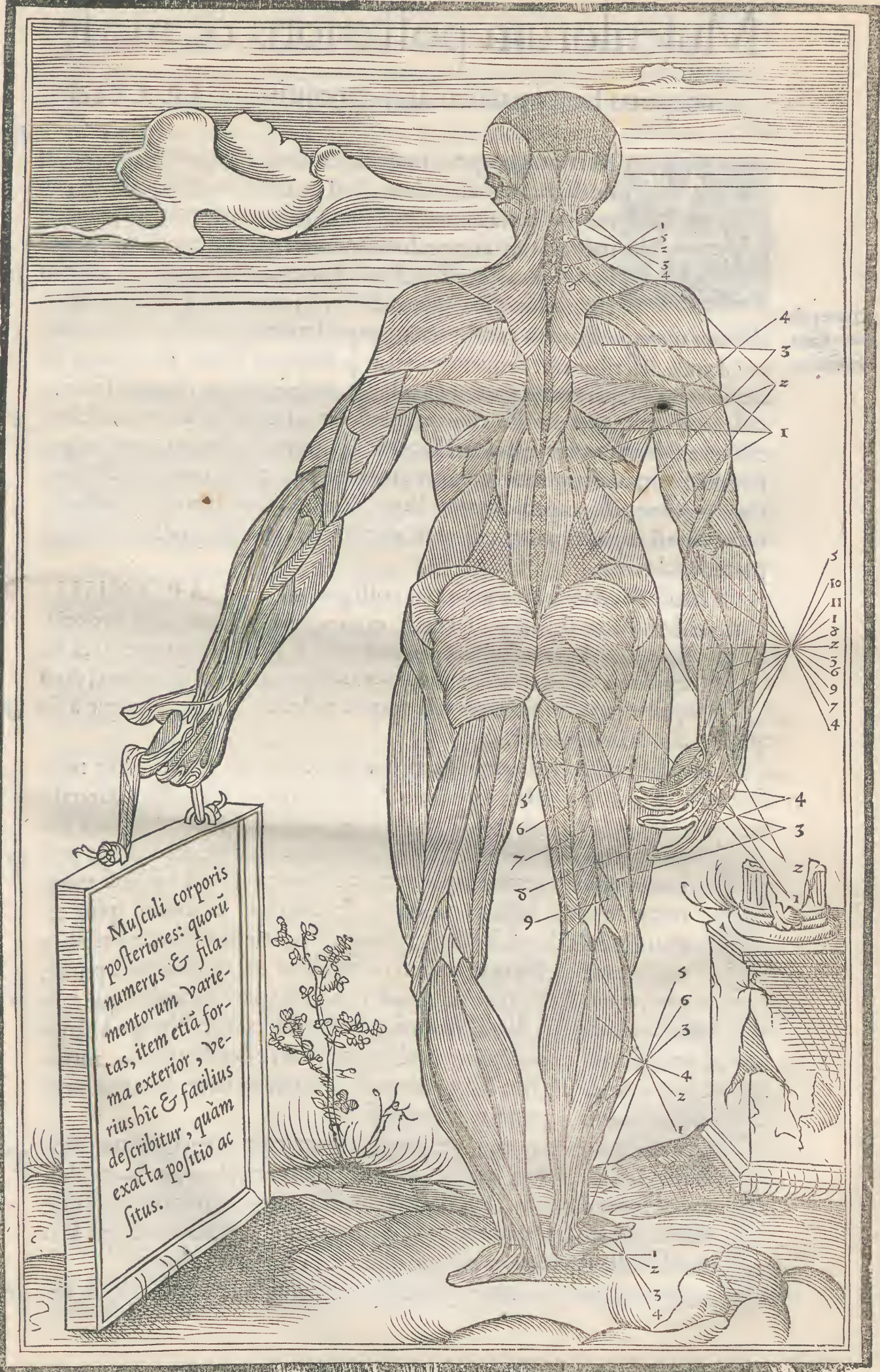
35 in singulorum digitorum pedis partem superiorem demittitur. Quod verò ad ipsius musculi superficiem attinet quę exterior est ac superior, poteris tu quidem in ea regione adnotare venas & arterias atque etiam nervos manifestos, non solum ad ipsius musculi vtilitatem ac vsum illuc à natura demissos, sed etiam ad aliarum partium sibi vicinarum ac subiacentium nutritio-

40 nem ac beneficium. Atq; hæc demum est partis anterioris corporis humani musculorum breuis enumeratio: Commodum iam nobis videtur, vt posteriorē exequamur, quemadmodum tum ipsæ figurę nobis indicant, tum etiam ordo noster expostulat.

Musculi corporis
posteriores: quorū
numerus & fila-
mentorum varie-
tas, item etiā for-
ma exterior, ve-
rius hīc & facilius
describitur, quā
exacta positio ac
situs.

5	1
10	2
11	3
1	4
8	5
2	6
5	7
6	8
9	9
7	10
4	11

5	1
6	2
3	3
4	4
2	5
1	6

1	1
2	2
3	3
4	4

Musculorum posterioris & auersæ

corporis faciei particularis expositio. CAP. XXIII.

Quare poste-
rior figura
depicta.

Nteriores corporis musculos abunde tractauimus: de poste-
rioribus mox dicendum. fieri enim nullo pacto potuit, vt
eadem figura omnes exactè musculorum formas atque adeò
indicationes comprehenderemus: quemadmodù neque qui
homo aduersus est, posteriores musculos, neque qui auersus
anteriores ostendere exactissimè potest. Itaq; fuit necessum
alteram quoque figuram constituere, quæ posteriores musculos ostenderet,
qui deinde describentur. Sequemur igitur præscriptæ figuræ musculorù se-
riem: atque à superiorum partium explicatione incipiemus: humani tamen
cadaueris capite prætermisso, cuius vniuersa ratio satis est in anteriori descri-
ptione explicata, vt iam nihil ferè supersit capitis musculorum, quod in po-
steriori figura descriptione indigeat: omnes enim ipsius musculi, ab ante-
riore regione, sua capita exerunt. Ergò à collo ducendum erit exordium,
quæ pars est capiti vicinior. inde verò ad reliquas quæ ipsi quidem subiacent
partes dilabemur.

Musculi ceruicis, quæ posterior colli pars est. CAP. XXIIII.

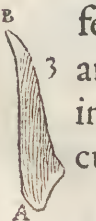
A posterioribus septimæ, sextæ & quintæ vertebrarum colli processi-
bus prior hic musculus præcipuè exit. A, B, C, desinitque circa in-
feriorem ossis petrosi regionem. motù autem edit obliquum, dum
ipsum caput in posteriorem partem reflectit. Neruum accipit à se-
cunda colli vertebra.

Secundus, per circumferentiam orbicularem, primæ costæ rectà
fertur, A, atque id quidem exterius. Adhæret autem processibus laterali-
bus ipsorum colli spondylorum, posterioris etiam regionis: à quibus sin-
gulis, singulos neruos accipit, quousque tandem ad occiput per-
ueniat, B. Illic enim implantatur ac desinit, ossisque lapidosi extre-
mitati inhæret. Inde portionem quandam sui, secundum spinæ re-
ctitudinem internè demittit, vsque ad quintæ metaphreni vertebræ
regionem, C. Ne quis autem putet alium esse musculum à priore,
certe non est. Nam neque diuidi vlllo pacto potest, eundemque mo-
tum habet: etsi duplici filamentorum genere contexatur. Nempe à clauis
ad occiput (vbi connectuntur) obliquos villos ostendit: abhinc autem
internè, quà descēdit, rectos. Motus eius est, vt caput ad latera inflectat. præ-
cipuümque neruum à prima vertebra suscipit.

Tertius quoq; eadem ratione per longitudinem rotunditatis primæ costæ
fertur, sed id quidem internè, A, processibus vertebrarum lateralibus
antrorsum adhærens. Desinit autē ad ossis petræi partem externā quæ
inferna est, versus superioris maxillæ regionem, B, neruum accipit à se-
cunda colli vertebra. caputque obliquè in anteriora mouet.

Quartus verò, ab extremitate superiori primæ vertebræ exit, A. de-

4 finit autem circa occipitis ossis mediam regionem, sub tertio prædicto musculo, B, neruum accipit ab eadem prima vertebra. caputq; in anteriora inflexum: retro, & in posteriorem partem inclinatur atq; attrahit.

5 Quinti musculi colli exortum videbis in ea regione quæ est inter superiora maxillam & tonsillas, A, eius extremum in inferiori maxilla conspicies, qua parte foramen manifestum apparet, in quod neruus arteria & vena ingrediuntur, B, de quo foramine superius in ossibus dictum est. Neruum à cerebro accipit, ipsamque inferiorem maxillam retro quidem inflectit, ac deprimit, tum maxime cum os aperimus: vt contrarium motum ipsi temporali musculo edere facile videri possit. Eum verò musculum post ademptos scapularum & colli musculos omnes Galenus describit, ne quis putet nos præter eius opinionem hunc posuisse.

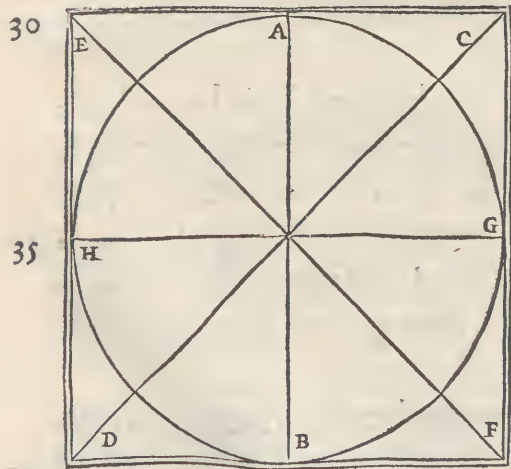
Lib. 4. anato.
insit.

15 Motuum capitis variorum, qui per musculos fiunt, brevis descriptio.

CAP. XXV.

Equum est, vt hoc loco musculorum varie operantium, ac caput mouentium vniuersam rationem describamus: quando nulla corporis pars insigniores motus referre videatur. Quum enim inter cæteras præcipua sit, motus etiã habuit longè exquisitissimos, & omni ratione absolutos, antrorsum, deorsum, ad latera & in circuitum: nihil vt in reliquo corpore absolutius aut perfectius reperiri posse quisquã iudicauerit. Primum igitur figuram proponemus, quæ motuum differentias tibi ostendat: cuius explicationem posteaquam cognoueris, nostram tandem in his intelligendis mentem facile percipies: ac deinceps nihil ambiges in reliquarum partium motionibus intelligendis. Est enim omnium motuum eadem ratio in vniuerso corpore: quam in humano capite describere maluimus, & quod (vt iam dictum est) pars sit præcipua: & quod insignes sint, atque exactissimæ huius partis inter cæteras motiones.

30 A B Linea recta, musculi recti positionem indicans.

G H Linea transuersa, transuersum etiam musculum designans.

C D Obliquæ lineæ descendentes, atque adiuuantes rectæ lineæ actionem.

35 E F Obliquæ lineæ ascendentes, atque adiuuantes transuersæ aut etiam rectæ lineæ actionem: vel ambæ simul, vel vna tantum.

40 Musculorum actionem à figura & positione desumimus: quæ vel recta sit vel transuersa, vel etiam obliqua. Dicimus autem rectam lineam & transuersam solas operari atque agere posse: iuari autem earum actiones, & robustiores effici ac valentiores, obliquarum linearum concursu: alioqui obliquæ lineæ solæ vix agere possunt. Itaque fit vt obliqua linea cū dextra operante, inflectatur
45 pars ad latus: cum sinistra, retrahatur in oppositum. Vtraq; verò linea, rectæ

cōiuncta, partem continet rigidam & extensam. Atque hoc pacto dicemus de obliquis transfersam adiuuantibus. Verùm est de ipsis musculorū motibus summam agendum, vt tota res facilius intelligatur.

Circularis motus.

Circularis itaque siue obliquus capitis motus fit, tribus musculis alternatim operantibus: nempe obliquis & recto. 5

Motus in anteriora.

Motus in anteriora, fit à musculis colli interioribus, qui quidem prima musculorum figura descripti sunt, quos etiam in costas & clauas inferi superioris ostendimus, cum posteriore parte secundi proxime descripti musculi.

Motus in posteriora.

Qui verò motus fit à musculis scapularum, quos mox descripturi sumus: hinc quidem non caput ad scapulas, sed scapulas ad ipsum caput sursum adducit, paululum quidem incuruatis & inflexis ipsius colli vertebris. 10

Extensio colli.

Extensio verò colli, fit à musculis scapularum inferioribus, dum eas quidē à collo diducunt, musculis posterioribus metaphreni ipsum motum nonnihil iuuantibus, quæ ratio etiã ad reliquas corporis partes, quæ musculis muniuntur, atq; his opus habent, communis esse debet. Sed ad ipsas scapulas. 15

Scapularum & omoplatarum musculi. CAP. XXVI.

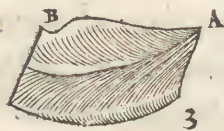
Aput musculi huius primi, ad latus occipitis ossis disquiras licet, quo loco signatã vides, A, literam: à qua vsq; ad, B, ossis humeri siue omoplatæ processui inhærens, discurret. Quin & ab, A, ad D, spondylis colli cedit, vt eos nō operiat, sed nudos quodammodo ac liberos relinquat ad motus facilitatem: definit tandem in decimæ octauæ vertebræ regionem (sic enim cōnumerabimus facilitatis gratia, à prima ad reliquas descendendo) quo in loco, C, litera signata est. duo habet filamentorum genera quemadmodum vides. 20

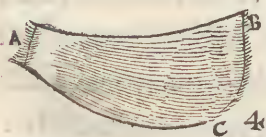
Hic verò musculus ab humeri parte anteriore circa medium prodit, A, per longitudinem clauis decurrens, eique inhærens, B, C, reliquam sui partem in omoplatæ internam regionem mittit: hoc est (vt intelligas) cui potissimum, B, litera signata est: ea enim parte, scapulæ cavitatem ingreditur. Duobus præditum est (vt vides) filamentorum generibus. 25

Tertius autem hic, ab ossis brachij superioris, hoc est adiutorij (quod vocant) exteriori regione producit, quatuor circiter digitorum interuallo siue latitudine ab articulo distans, A, vsque ad eam cavitatem quæ superior in osse scapulæ apparet, producit, C, inde verò ad eiusdem ossis extremitatem infernam descendit, B, duo genera filamentorum habet vt vides. 30

Quartus quoq; musculus, ab eodem osse (nempe brachij) incipit, à quo & alij prædicti musculi ortum habent, parte quidem externa, superiori: ad trium ferè digitorum ab omoplatâ distantiam, A, à qua quidem litera ad, B, inferiori eiusdem ossis parti inhæret. tandē definit in septimæ, octauæ, nonæ & decimæ costarum regionem: ad quarum initium, versus ipsos spondylos, bonam partem lobi, siue diuisuræ primi dorsalis musculi operit, cuiquid 40

45

dem parti in ipsa figura signatam vides, B, literam, interea dum antrorsum vergit, vt posteriorem axillæ regionem constituat. Veniamus iam ad brachium, descripti ordinis nostri memores.

Musculi posteriores brachij, ab omoplata ad cubitum.

CAP. XXVII.

5

Idebuntur hi quidem musculi (quos mox descripturi sumus) inter eos fortassis connumerandi, qui cum circulatim (quemadmodum libro primo Galenum dixisse audiuius) scapulas ambient, iisque mouendis ferè nati dici possint: tamè reliquis etiam partibus cõmunes sunt.

10 Eorum verò formam in hunc locum ob hoc distulimus, quòd cum externi essent, certè in priore figura cū externis brachij ostendi minime potuerunt.

Prior hic musculus à prima costa vera prodire conspicitur, A, in superio-

15

est ab omoplata articulo) per os brachij means, ipsiq; adhærens, in longitudinem producit, ferè vsque ad cubitū, ad duorum propè digitorū interuallum, B. Tum

demum ipsius cubiti extremitati inferiori implantatus ad literam, C, alium ex se musculum producit, qui quidem circa mediam ferè brachij inferioris

20 regionem deducitur.

Alter ab interna ossis brachij regione (superiori tamen) caput exerit, ad

25 uoluit, B.

articulum, A, definit in maioris focilis, hoc est ossis maioris brachij inferioris extremum, quod quidem extremum ab externa regione eleganter ob-

Musculi posterioris partis vlnæ, à cubito ad carpum.

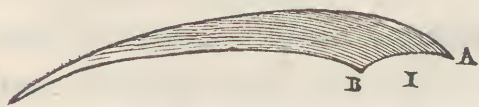
CAP. XXVIII.

30

Escendamus iam ad inferiorem brachij partem, quæ à cubito ad manum porrecta est, eiusque musculos, qui externi sunt, ex dissectione nostra diligenter contemplemur.

Primus hic musculus, circiter ossis cubiti medium, partis quidem super-

35

rioris anticæ prodit: ab, A, ad B. definit tandem in tendinem, qui quidem per longitudinē extremitatis radij ossis (in quam circunuoluitur) deductus, vsq; ad pollicis extremum meat, parte quidem externa. Cuius etiam externum motum facit, nempe quo prorsum ab alijs digitis diducitur.

Secundus, ab ossis radij parte superiori, antica producit: versus sexti musculi (de quo postea agemus) extremitatem, A. In duos tendines definit, qui-

40

quidem extremitatem ossis cubiti superequivalentes, in minimum digitum feruntur: alter ferè sursum (vnà cum tendine eius musculi qui septimus mox describetur) alter verò deorsum, secundum ipsius musculi à quo producit rectitudinem: cuius postremi tendinis actio & motus est, vt ipsum digitum minimum ab alijs diuellat ac diducat.

45

Tertij musculi caput, ab ossis brachij (quod adiutorij vocant) parte superiori antrorsum, sese exerit: proximū ipsi curuaturæ cubiti, A. definit autem circa secundū ossium carpi ordinem, externæ quidem regionis: maxime inter annularem & medium digitos. duas interim extremitates sibi vicinas ossium metacarpij connectens, & in seinuicem copulans, B.

Quartus quoque, ab eodem osse brachij exit, parte superiori: quod etiam inuoluit ab, A, ad B. finit autem in os cubiti: proximus ipsi curuaturæ, cui loco signata est, C, litera.

Quintus ab ossis eiusdem (nempe humeri quem adiutorium vocant) parte superiori interna, iuxta cubitum exit, A. definit verò in eam metacarpij ossis extremitatem, cui digitus index appositus est: parte externa, versus pollicem. quod etiam os colligat, ac firmum retinet cum eo

osse secundi ordinis carpi, cui & apponitur, B.

Sexti musculi caput conspicies circa mediam ossis radij regionē, exterio- rem tamen: quod etiam os obuoluit ab, A, ad B, literam. Desinit tandem in ossis cubiti extremum inferius, C.

Ab ossis adiutorij hoc est brachij posteriore, antica tamen parte prodit hic septimus: haud longè à cubiti flexu, A, desinit in tendinem: qui vbi iam ad carpum delatus est, tum in quatuor ramos diuiditur: quorum quilibet in singulos longiores digitos protenditur, vsque ad eorum extrema. Cùmq; ad articulos perueniunt, tum vndiq; in morem ligamentorum dilatant. præter eum tamen, qui in minimum digitum fertur, qui quidem priusquam ad ipsum perducatur, primi annularis digiti articulo communis fit.

Octauus itidem, partim ab eodem brachij osse exit, A, partim etiam à capite superiori ossis radij, B, partis anticæ. desinit in tendinem, prædicti ossis radij inferiorem extremitatem superequitans, tandem in id os metacarpij inferi conspicitur, cui minimus digitus apponitur, regione tamen externa.

Hic verò nonus, partim ab exteriori (superiori tamen) ossis radij extremitate prodit, A, partim etiam ab ossis cubiti capite superno, anticæ tamen, sed infernæ regionis, iuxta brachij flexum, B. Desinit autem postea in ossis cubiti extremum, parte interna, haud longè ab articulo, C. vsus eius est atque actio, vt duo brachij inferioris ossa sibi inuicem connectant ac coniungantur.

A superiori, externo tamē ossis cubiti capite, incipit hic decimus: ab A, ad B. Finit verò in tendinem, qui quidem vbi primum indicis articulum conti-

musculo ipsi indici distributo, C.

5 Undecimi musculi caput videas licet, ab ossis brachij capite inferiori re-

10 autem in secundi ordinis carpi ossiculos, eius potissimum regionis, quæ ex-
terna est inter minimum digitum & annularem, C.

git, tum in omnem ipsius digiti partem vndequaue distribuitur. cedens tamen alteri tendini, ab alio

Musculi manus externæ.

CAP. XXIX.

15 **E**Xterna manus (quam Græci ἀνεροχέραι vocant) musculos septem ex Galeno in ea figura descripsimus, quæ ad anteriorem corporis mus-
sculorum explicationem spectat. Hos verò tum externos esse cre-
diderim. Quamquam etiam (vt suo loco dictum est) quosdam præterea exi-
les enumeret, communi tendine obuolutos, & internæ manus parti (Græci
δέναι vocant) adjacentes. Præterea autem nihil prorsus aliud certi neque ex
20 anatomicis administrationibus, neq; etiã ex libris vtilitatũ partium cognoui.

Cæterum accuratè aduertenda est (quemadmodum iam sæpe diximus) Galeni confectionio, longè quidem alia, ab ea quam describimus. atque id hoc lo-
co præmonemus, quando ille à manu ac tendinibus confectionem musculo-
rum brachij orditur, nos autem à capitibus incipimus. Quam certè rationẽ
25 à tendinibus, cum semel atque iterum attentaremus, tam difficilem & con-
fusam atque adedò incertam reperimus, vt neque qui cuique musculo proprij
essent tendines affirmare aut iudicare possemus, neque quot musculi in ex-
terna aut interna membri parte siti essent exactè cognoscere. Quamobrem
qui manu diligentiori & magis exercitata præditi erunt, hanc iterum ratio-
30 nem nostro periculo attentabunt.

Itaque ex nostra confectione quæ est à capitibus musculorum, quemad-
modum postea ostendemus, certe reperimus, in interna manus parte quinq;
musculos, quos in superiori figura iam descripsimus: in externa autem, qua-
tuor, quos breuiter nunc describamus oportet.

35 Itaque videas licet in externa manus extremæ regione, quatuor musculos:
quorum tres, ipsius metacarpij ossibus interiacent & incubant: quibus signa-
ti sunt in margine figuræ, quæ in anteriorum musculorum explicatione su-
perius depicta est, numeri 2, 3, 4. alius verò musculus cui signatus est nume-
rus 1, secundum indicis digiti longitudinem extensus est, definitq; proxime
40 ad ipsius pollicis secundũ articulum. Tu verò beneuole Lector, ad figuram
priorem recurre, vt ex confectione verissimũ esse comperias quod dicimus,
nullam enim hîc aliam figuram musculorum externorum manus tibi sub-
nectimus: quòd ij sint admodum exiles, vt alia indicatione nõ egeant, præ-
terquam ea quæ numeros & situs indicauit. Festinandum nũc est ad lumbo-
45 rum musculorum explicationem.

Acrocheir.

Thenar.

Confectio Ga-
leni à muscu-
lorum tendi-
nibus.Numerus mu-
sculorum o-
mnium ma-
nus.

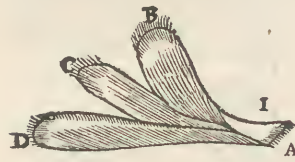
Musculi lumborum, à dorso ad nates.

CAP. XXX.

Rimus hic musculus, à dorsalibus vertebris exit, ea propemodum ratione ac demonstratione quæ mox subsequitur.

Primum quidem quo in loco signatam vides, A, literam, illic primum spondylum attingit: inde verò vsque ad septimum producit, B, duos ibidem lobos faciens, quorum alter ad septimam costam veram, C, alter verò ad octauam producit, D, sub omoplata tamen. Cæterum cui parti, B, litera notata est, ea quidem vsque ad principium cartilaginum sextæ & septimæ verarum costarum extenditur, proxime ad eum musculus qui rectus in epigastrio appellatur, tertiumque ordinem cum suo pari constituere superius dictus est.

Sequentis musculi caput, à sexta & septima dorsalibus vertebris est, A, produciturque secundum aliarum vertebrarum longitudinem: quibus etiam adhæret descendendo, vsque ad ossis sacri initium, iuxta eum musculus qui primus est inter posteriores coxæ.

A superiori ossis pubis extremitate prodit alter musculus: nempe ab osse ilium, A, vsque ad mediam ferè eiusdem regionem, qua in anteriorem partem declinat, ea autem parte os pubis appellatur, B. Inde verò sursum ascendit, per vertebrarum longitudinem, quousque ad eam regionem perueniat quæ inter decimamtertiam & decimamquartam est, C. (sic enim facilitatis gratia connumerabimus, ab externa lumborum vertebra ad superiores ascendendo) Iacet autem hic musculus, hac in parte sub primo & secundo superius descriptis.

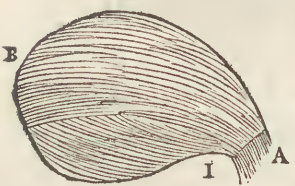
Musculi femorum aut crurum externi.

CAP. XXXI.

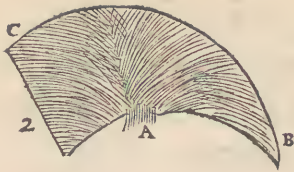
Collegimus libro primo, in superioris, hoc est anterioris musculorum figuræ explicatione, quod in vniuersum de coxarum vel crurum musculis differuit Galenus in libris vtilitatum partium. Non enim ipsos musculos segregat, aut anteriores à posterioribus diuidit: quod nobis opus fuit factum, vt picturis nostra descriptio exactius responderet. Itaque in prima figura huius libri anteriores descripsimus, in hac verò posteriores coxam mouentes musculi nunc sunt describendi.

Primus coxæ aut femoris musculus ab ossis coxæ parte posteriori quæ superior & externa est, A, formam natium ac rotunditatem facit, super quam dum sedemus veluti culcitrae cuidam innitimur. Finit autem secundum suam rotunditatem circa os pubis, B, nempe à media quodammodo regione partis ipsius ossis superioris vsque ad os sacrum. Vt inter hunc musculus & eum qui huic correspondet alterius lateris, vnus tantum digiti latitudinis interuallum relictum sit, circa ossis sacri medium.

Eius autem qui sequitur, nempe secundi caput inuenias, in ipsa cavitatè

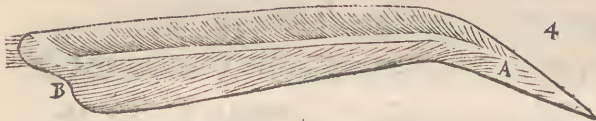
ossis pubis, parte posteriori, paulò super acetabulo, A, atq; hic quidem secundum suam rotunditatem quæ est à litera, B, ad C, ambit os coxæ, ferè sub ipsa iunctura, ut vtrunq; os adinuicè colligare videatur ac connectere.

5 Tertium hunc videas parte posteriore interna ossis pubis caput exerere,

iuxta ossa coccygis, A, definit autem in caput fibulæ, hoc est minoris tibiæ ossis, regione quidè inter minus & maius os media, partis posterioris, B.

10 Quartus, à parte ossis pubis posteriore iuxta acetabulum prodit, A, definit

in caput superius ossis maioris tibiæ, partis posterioris internæ, B.

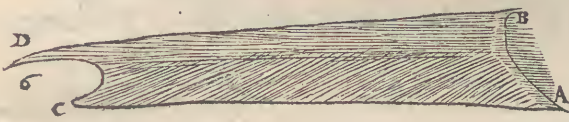
15 Quintus, in posteriore ossis pu-

bis regione, partis quidem inferioris, caput ostendit, A, atque inter decurrendum, parti posteriori internæ ossis coxæ adhæret ab A, litera ad B, secundum alterius muscoli longitudinem, qui mox suo ordine describetur. Inde verò terminari conspici-

tur ad ossis maioris tibiæ caput, anteriore quidem & externa regione, C.

20 Sextus autè, partim ab anteriore, interna tamè ossis femoris parte exit, proximus ipsi acetabulo, A, partim etiam à posteriore interna eiusdè ossis, quatuor circiter digitorum interuallo ab ipsa iunctura, B, finit tandem in ten-

dinem duplicem, quorù is cui litera, C, signata est, patellæ genu (quã vocant) implantatur, parte interna, ad

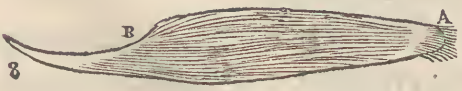
25 latus tertij muscoli superius descripti. Alter verò cui D, litera notata est, tandem in membranã degenerat, quæ secundum tibiæ longitudinem decurrit, primùmque musculum posteriorem eiusdem tibiæ connectit, cuius postea descriptio à nobis fiet. Cæterum is musculus quo de nunc agimus, ossi co-

30 xæ adhæret ab, A, ad B, literam.

Septimi verò muscoli caput à parte ossis pubis posteriore, iuxta coccygem exit, A, ossis coxæ posteriori regioni adhærens. Definit inde sub genu parte interna posteriore, circa eam regionem quæ fibulæ siue

35 minori tibiæ ossi apponitur, B.

Octauus, ab osse pubis exit, paulò post literam, A, definit in fibulam, siue minus os tibiæ, sub secundo prius descripto musculo, haud longè ab eiusdem ossis appositione, B.

40 Nonus, à posteriore ossis coxæ regione producitur, ferè circa medium, A.

Huic autè inheret ab, A, ad B, finit tandem ad trium ferè digitorù interuallũ à poplite, siue curuatura genu, quam vo-

cant, ad minoris ossis tibiæ caput, partis posterioris externæ, C. Nunc ad ti-

45 biarum musculos veniendum.

Membrana secundum tibiæ longitudinem extensa.

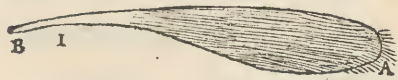

Musculi tibiæ externi.

CAP. XXXII.

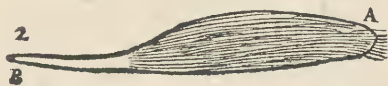

nternos tibiæ musculos nostro more in anteriori & priori figura descripsimus: supersunt externi, quorum picturam in posteriore figura præmissam, necesse est descriptio subsequatur.

Primus, à parte posteriore interna ossis coxæ exit super ipsius rotunditate, ad literam, A, definit autem vbi suprà dictum est.

Secundus verò proximè depictus, caput habet in eadem quidem ossis coxæ regione, sed à parte externa, proximū prior

musculo, paulò antè descripto, A, definit in eam formam quæ prius descripta est.

Tertius autem ab extremitatibus posterioribus externis vtriusque tibiæ ossis caput exerit, à perone tamen & sura maiorem portionem accipiens, A,

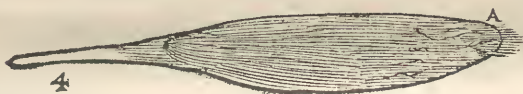

tandem sub præscriptis duobus musculis terminatur, in eum locum qui est prius descriptus, nempe in os calcis: ventrem quoq; hoc est mediam sui portionem quæ carnosâ est, ostendit latior

rem, quàm duo superiores, etiam simul connexi. Extremam quoq; portionem sui quæ tendinem emittit, rotundior & validior habet. Quin & illud præterea notandum est, sub eo musculo, quem nunc describimus, maiorem partem diuisionis nerui in tibiæ deducti prætermeare: quæ quidem sub osse scaphoide exinde delata, circa ossis tibiæ extremum, tandem posteriorem pedis partem mouet.

Neruus sub hoc musculo delatus.

Quartus hic musculus, à posteriore minoris tibiæ ossis regione, quæ superior est, partis externæ prodit, haud longè ab articulo, A, definit in tendinem,

qui sub extremitate præscripti ossis deductus, in tarsum tandem implantatur: circa eam maxime regionem, in quam primum os pollicis annectitur & inseritur:

subtus tamen meat, cum eo tendine copulam iniens, qui à tertio præscripto musculo producit. Cæterum in extremo sui, ligamenti cuiusdam formam seruat.

Sub quarto autem musculo, alius exit quintus, eundem ferè capitis locum

obtinens, A, producit quoq; vnà cum alio, definit verò in id os pedis, ad quod minimus digitus apponitur, ipsum quidem cum alio tarfi

ossiculo sibi vicino connectens, ab ea parte quæ subtus est.

Hic verò sextus musculus, inter duo tibiæ ossa reperitur, A, maiori tamen ipsius ossi (cneme dicitur) inhærens: ac demum in tendinem desinens: qui postquam ad eam pedis regionem peruenit, quæ sub ipsa curuatura est, in duos

ramos tandem finditur, quorum alter tarso implicitus, parte externa, in eum pedis ossiculum implatur, ad quod minimus digitus appositus

est. Alter verò, in alterum os definit quod prædicto vicinum est. Id verò non

tandum, hos tēdines, versus suas extremitates, hoc est vbi desinunt, ligamentorum potius quàm tendinum formam ostendere. Veniamus iam ad posteriores pedis musculos.

Musculi qui sub pede habentur. CAP. XXXIII.

5 **S**uperiorem pedis musculum in anteriore figura descriptum habes: nunc qui maxime interni sunt, & sub pede delitescunt, atque ad eō pedis digitos mouent (quemadmodum & qui in manu sunt musculi) describendi: vt ab his tandem musculorum anatomen claudamus.

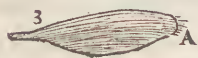
10 Primus ab extremitate ossis calcanei prodit, quæ iuxta os scaphoides est, parte quidem ima inferiore, A. Desinit in primum pollicis articulum non longè à tertio musculo qui proximè describitur. Cæterum cauitatem eam explet quæ est inter calcaneum & pollicem pedis, B.

15 Secundus ab externo latere ossis calcis exit, A, sub eo tarşi osse delatus, ad quod minimus digitus pedis apponitur: circa quem digitum desinit, ad primi articuli partem externam inferiorem. Formam facit

20 Tertius à secundo ossium tarşi ordine prodit, parte inferiore interna, A, in eum digitum desinit qui pollicis proximus est. Iuxta quem crassioris cuiusdam tendinis finis apparet, inter eos pedis articulos, qui pollicis & ipsi quidem musculo proximi sunt.

25 Quartus deniq; à parte inferiori externa ossis calcanei exit, A. Mox verò ab exortu suo paululum emergens, parte altera sui, ipsi cuti multum adhæret, altera tarso. Cæterum quælibet pars in tēdinem desinit, qui quidem in digitos subtus deducitur, ad eos à se inuicem separandos.

30 Quod verò substragulum & veluti culcitra quædam ipsi pedi subiacet, id quidem inter musculos annumerandum non est, sed inter adipem potius: cū eius substantia prorsus adiposa sit, & spisso ac solido quodam adipis genere constet, qui dura & callosa cute supertegitur, & pedis vtilitatem, nempe super quo tota corporis moles potissimum innititur. Recipit autem in se hic adeps neruosam & venosam quædam portionem, qua nutritur & incrementum accipit. Vnde fit vt & frigus sentiat, & ab eo atque ad eō humore plus satis copioso protinus offendatur: communicetq; partibus sibi vicinis & proximis quæ neruosæ sunt ac tendinibus fultæ, quod accipit à frigore malum.

*Substragulum
& culcitra pe-
dis.*

35 Nulla enim in corpore pars insigniorem offensam patitur quàm à suo simili, vt quæ calidæ sint maxime à calidis, quæ frigidæ à frigidis quamcitissime corrumpantur.

40 Hæc tandem sunt quæ de musculis qui in corpore humano exteriores reperiuntur, à nobis conspici potuerunt, & in studiosorum gratiam diligenter conscribi. Siquis autem melius sentiat, aut verius quidpiam comperire possit: sanè nō improbamus, modo ne nostram hanc mediocritatem eo tandem ingenio persequatur, vt nihil demum esse ducat, viam ad aliquid aperuisse. De spinalis medullæ neruis, quos data opera prætermiseramus, agendum est.

Spinæ dorsalis, particularis

descriptio.

CAP. XXXIIII.

Instituti ratio.

Vum libro primo, inter explicandum nervos, minus esset commodum cranion ac spinam aperire, atque ad nervorum artus demonstrandos retegere: necessarium esse duximus, id ipsum alijs postea locis exprimere, particularem earum rerum descriptionem ac demonstrati onem seorsim asseruantes. Cranion itaque suo ordine libro secūdo resectum est, cerebrique nervorum origo planè exposita. Superest, vt omnibus iam exolutis, carnibusque ferè ademptis, spinam hoc loco, postremo quodam labore describamus, eiusque nervorum originem ob oculos proponamus.

Dorsum veluti carina corporis.

Dorsum (Græci ῥάχις & ὄσφυ vocant) natura animalibus tribuit, veluti carinam quandam quæ corpori necessaria esset ad vitam. Subiecta enim ea est corpori animalis & subdita: multis ossibus constans (de quibus libro primo dictum est) insculptis, excauatis ac strictioribus factis ad multas utilitates, & vt firmamentum aut fundamentum ac sedes animalis esset huiusmodi carina, & vt per eam dorsalis substantia (quam Medullam vocant) tuto descenderet. Multis in circuitu propugnaculis, ac spondylis pluribus secundum articulos commissis munitum est dorsum, quibus veluti muro quodam, interna substantia securior esset, & adiacentia viscera tutius custodirentur ac communirentur. Præterea cum esset motus organum, non debuit osse perpetuo aut cōtinuo constare (quemadmodum libris superioribus iam abundè dictum est) sed quatuor & viginti vertebri compositu est præter os amplum, imo dorsi suppositum ab aliquibus vocatum ἱερόν, hoc est, sacrum: ab alijs autem ὠλατόν, id est, amplum.

Constructio spinæ.

Os sacrum.

Dorsi partes.

Spina & sepes.

Dorsi igitur partes sunt, collum aut ceruix, metaphrenon, lumbi, & os sacrum, quod omnium est longè maximum atque infimum, quodque veluti fundamentū quoddam compagini spondylorum subditū ac suppositum est. In his autem partibus quæ sunt ad medium dorsi, natura circa spondylos operata est vocatam ἀκάνθαρι, hoc est, spinam, ex medio posteriorum partium, velut sepem ac vallum aliquod totius dorsi: hanc præponens, frangendam & conterendam atq; omnibus modis passuram, priusquam ad aliquem spondylum noxa perueniat. Ea ad neutram partem inclinatur, hoc est, neque in collum neque in lumbos, sed exactè est inclinata, atque erecta, retrorsum contenta. Spinam autē latiori significatione etiā ad omnes quas enumeravimus dorsi partes significandas, & antiqui & nos quoque propriam esse volumus. Sed rem omnem paulò altius indagemus.

Quemadmodū igitur cranion & quæ cerebrū vndiq; cōmuniunt ossa, medullosæ substantiæ gratia facta fuisset, iam superius diximus, nempe quibus ipsa custodiatur ac circunualletur, vt nihil in his non solidum aut vndecunque colligatum ac constitutum appareat (præterquam in ijs locis per quæ necessarium fuit nervos extra ferri) sic quoque in dorso factum fuisse nulla

alia ratione existimandum est. cū enim ipsa *ἡ ποσειδωνική μελένη*, hoc est dorsalis spina, seu spinalis medulla, alterum quoddam cerebrum partibus capiti inferioribus futura esset, certe ipsam iure optimo oportuit (quemadmodum & cerebrum) duro, & quod ægrè afficeretur munimento custodiri. Insculpta
 5 sunt igitur ossa, carinam constituentia, quæ medullosam spinæ substantiam contineant: neruosis vinculis & cartilagine vndique colligata, & sibi inuicem compacta: tantum in ijs locis perforata, per quæ nerui duri ad artus hinc & inde procedere atque extra ferri debuerunt, venæ autem & arteriæ à ramis interioribus intrò demitti.

Cur ossibus
 varijs ac duris
 spina constet.

10 A Equum est iam ossibus ijs quibus spina constat apertis, ea ligamēta contemplari quæ primo libro pollicebamur. Interiora quidē sunt ea, & diligentissimo cuiq; anatomico faciliè perspiciua, modo ad confectionem eam (quam
 15 postea docebimus) aggrediatur. Quemadmodum enim antea docuimus exteriores vertebrarum connexiones (prima & secunda omnium supremis exceptis) fieri ab imis superioribus ad summas inferiores, partis potissimum
 20 aduersæ, quæ præcipua ac maiori vertebrarū portione constat: sic etiam hoc loco dicendum est, in eadem aduersa parte, sed ea interiore, ligamenta reperiri confectionis ossibus perspiciua, à superioribus ad imas vertebrae tendentia, aut si
 25 mauis dicere ab imis ad superiores. vtrunq; enim dixeris, haud magnopere laborauerim. Nam id quidem parum admodum facere videtur, modo scias ligamenta esse quæ describimus: strictiorem tamen antrorsum, & magis compactam rationem habētia, quam quæ exteriora erant, quibus etiam est quipiam commune cum interiore membrana ipsa ossa contegente, cuius vnā cum reliquis spinæ partibus nunc sunt proponēdæ figuræ, antequam ad medullæ
 30 explicationem deueniamus.

Ligamenta
 interna dor-
 si.

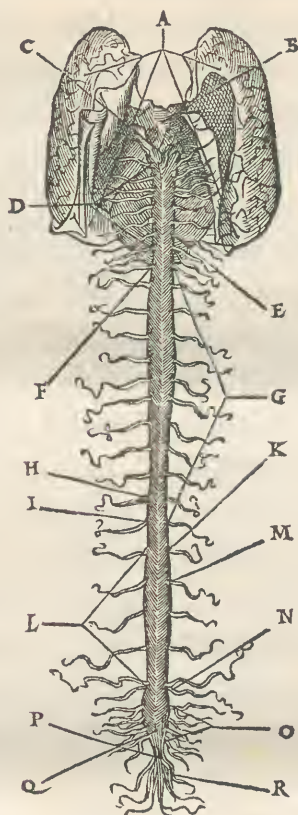
Ad faciliorem igitur huius rei cognitionem, tibi proponuntur duæ figuræ, quarum prima, vtraque membrana vndecunque conuestitam spinam ostendit, quas membranas à meningibus cerebri recipit. In eadē figura vides
 30 cerebri substantiam relictam & ossē denudatam: vt inde facilius percipias neruos qui secundum ceruicem ad spinam deferuntur, ipsiusque spinæ initium facilius conspicias, atq; ad eò substantiæ cerebri ad inferiora descensum.

In altera figura, cerebri substantia ablata est, primaque membrana diuisa atque separata, vt facilius ostendamus neruos etiam à tenui meninge, æquē atque à crassa conuestitos esse, quod in membranis eramus polliciti. Harum
 35 verò figurarum explicatio quæ ad characterum interpretationem spectat, mox tibi præponetur.

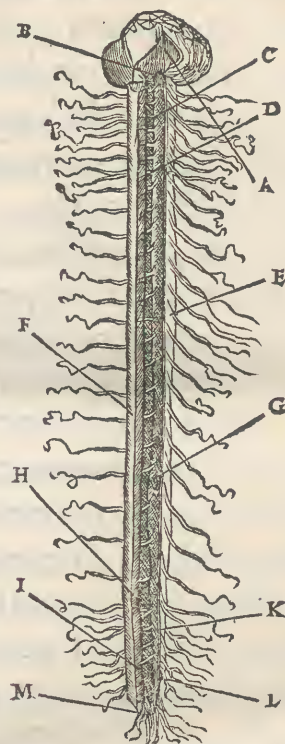
Y. iij.

Prima spinalis medullæ figura.

Secunda spinalis medullæ figura.

Primæ figuræ characterum explicatio.

- A Vtraque meninx, cerebri substantiam adhuc obuoluens: quarum altera, nempe dura, partem eam tantum obuoluit quæ ad spinæ dorsalis initium pertinet: vt inde facilius alteram meningem ab altera discernas, quibus vtrisque ipsa medulla spinalis inuolui creditur. 25
- B Locus in imo cerebri, ad spinæ initium, in quæ confluētēs ambæ meningēs, ita sibi inuicem connectuntur, vt vnica tantum appareat: neque verò possit exacta fieri ipsarum substantiæ diuisio, quantumuis docta manu præditus sit chirurgus. Quemadmodum neque diuelli potest exactè peritoneum à membrana costas succingente, circa diaphragmatis medium. quo fit vt libro primo in membranarum descriptione asseueratum fuerit, quibusdam in locis vnicam membranam, eamque perpetuam in toto corpore apparere. 30
- C Spinalis medullæ initium, in quo communiō est cerebri substantiæ cum ipsa medulla. quo in loco vnica quæ prius apparebat membrana, B, litera ostensa: rursus secernitur in duas, primamque substantiam ac formam resumit, ad inuolutionem & tegumentum spinalis medullæ, cuius figuram omnino obseruant ac retinent hæc duæ membranæ. 35
- D Descriptio totius cervicis secundum longitudinem, vt id spatium quod secta in duas partes linea tibi describit, comprehendat septem primas colli vertebrae. 40
- E Nerus cervicis postremus per collū in brachium delatus, secundum internā eius partem.
- F Primus neruus metaphreni, ad scapulas & pectus perueniens.
- G Spatium id atque interuallum, quod describitur duodecim metaphreni spondylis: quo etiam duodecim neruorum productiones tibi patent, ab iisdem spondylis vtrinque natæ atque productæ. 45

Præcipuus ramus eorum neruorum quos primo libro diximus, ab octaua, nona, decima, & H
vndecima metaphreni vertebris, per diaphragma ad musculos abdominis præcipuè ferri atque
implantari.

- Alter ramus, superioris comes, ad supradictas partes pertinens. I
5 Primus ramus, à vertebris lumborum deductus ad partes adiacentes. K
Quod comprehenditur ac concluditur spatium, quinque lumborum vertebris imam spinam L
efficientibus.
Ramus à secunda lumborum vertebra, ad imos rectos musculos, secundum coxendicum ambi- M
tum ac circumferentiam, aut exteriora labra delatus ac protensus.
10 Interior ramus, à postrema lumborum vertebra ortus, vnà cum cæteris ad musculos eiusdem N
partis etiam deductus.
Quatuor foraminum vtrunque in osse sacro apparentium designatio, è quibus totidem ner- O
ui ad vicinas partes feruntur.
Extremum spinalis medullæ, in quo nerui & membranæ atque aded ipsa medullæ substan- P
15 tia, ad extremum, in infinitos neruorum ramusculos abeunt: vnica tantum membrana conclu-
sos, dum ab osse sacro procedunt. Quapropter à quibusdam vnicus tantum neruus existima-
tus est, Sine pari appellatus.
Exterioris membranæ medullam ambiētis terminus, in quo & formã & substantiam ipsius Q
prorsus euanescere conspicias.
20 Propagines, ac fibræ tenuissimæ, à neruo sine pari ad partes vicinas, huicque adiacentes R
delatæ, ac transmissæ.

Secundæ figuræ characterum explicatio.

- 25 Crassioris cerebri membranæ post ablatam ipsius substantiam prima incisio, sub qua ner- A
uorum propagines permultæ conspiciuntur.
Medullæ spinalis initium, tenui tantum membrana contactum atque conuestitum. B
Tertiæ colli vertebræ productio, quæ inter cæteras vtrinque duplex est. C
30 Septimæ colli vertebræ productio ad partes adiacentes. D
Crassioris cerebri membranæ, spinalem medullam adhuc inuoluentis, per medium tamen dis- E
sectæ substantia ad spinæ longitudinem extensa.
Altera eiusdem membranæ portio, ab ipsa medulla seiuncta ac separata, vt facilius neruos F
exeuntes conspicias.
35 Tenuis membranæ spinam obuoluentis demonstratio, quæ sub crassa apparere conspicitur. G
Postrema lumborum vertebræ productio ad partes adiacentes. H
Quod vltimum apparet eorum neruorum qui ab osse sacro nascuntur. I
Vtriusque membranæ coitus inter se, spinali medulla finiente, & tandem consumpta: quo in K L
loco ita coniunguntur, vt iam amplius secerni ac separari non possint.
40 Neruosæ propagines quamplurimæ ac postremæ, à coxigis ossibus caudam efficientibus ena- M
tæ, ad ani & partium vicinarum musculos pertinentes.

De medullæ spinalis inuolucris ac

tegmentis, vasorumque ad eam peruenientium
vniuersa ratione.

CAP. XXXV.

5

*Medulla spi-
nalis.**Prima mem-
brana, spon-
dylos conte-
gens.**Due aliæ me-
branz à cere-
bro.**Vasa ad spi-
nam delata,
& ab ea excen-
tia.**Foramina in
spondylis.*

Vm vel hoc maxime distet à cerebro medulla spinalis, quòd & substantia durior sit, & nullum motum habeat: ob id ne-
cessarium fuit membranis eam validioribus contegi ac com-
muniri. quando autem mobiles esse oportuit spondylos, mo- 10
túque valido huc atque illuc ferri (cui simile nihil accidit in
ossibus capitis) ob id natura primam membranam aut tuni-
cam neruosam ac validam, ossibus interioribus adiacentem intus condidit,
viscoso humore circumfusam, quemadmodum & tunica quæ spondylos ex-
terius colligabat. Ea custodit dorsalem substantiam à circuniacentibus os- 15
sibus, dùmque inflectitur dorsum, velamen est ipsi medullæ, ne promptè cor-
rumpatur dum cum eo dorso flectitur atque extenditur. Id autem tegumen-
tum dedit natura, membranis alijs vnà cum ipsa substantia cerebri in spinam
descendentibus, cui nihil simile videas in cerebro: tantum enim duabus in-
uoluitur tunicis, cùmque ipsum pulsaret, necessarium fuit crassam meningem 20
tantum ab eo distare, quantum ipsi (dum dilatatur) suscipiendo esset satis.
Dorsalis autem cum non pulsaret, & mobilibus ossibus esset circunvallata:
primū quidem recepit eam membranam quam mox describebamus, deinde
verò duas alias meninges à cerebro descendentes, à dura & tenui natas, in idē
tamen coeuntes & coalescentes, vt vel minimum quidem inter se distare vi- 25
deantur, aut paruam admodum portionem à tenui meninge recipere: quarū
munus est, spinalis medullæ substantiam constringere, atque omnia vasa fo-
ris intrò demissa mirabili quodam artificio connectere ac colligare, quæ per
eundem meatum in vertebris, intrò feruntur, à venis & arterijs spinæ vicinis:
per quem etiam nerui foras egrediuntur. Huiusmodi tunicarum etiam mu- 30
nus est, neruos per suprascripta foramina exilientes, leuiter contegere ac con-
uestire. Nam sunt præterea antrorsum in singulis magnis spondylis alia te-
nuia foramina, per quæ, vasa nutrientia ad medullam penetrant. Paruis autē
spondylis sufficiunt prædicta duo foramina, per quæ intrò quidem arteriæ &
venæ, foras verò nerui deferuntur. His resectis, iam ad medullæ substantiam 35
veniamus.

Medullæ spinalis natura, eiúsque substantiæ consideratio in
vniuersum.

CAP. XXXVI.

*Lib. 12. vti-
litatum.*

Dorsalis medullæ natura, cerebro ferè similis est, vt symptomata
quibus hac effecta torquetur animal, similia his fiant quæ cerebro 40
patiente accidunt. Percussa enim ea, affectaque spinæ contenta sub-
stantia, motus & sensus quarundam partium deperire conspicitur: quod ele-
ganter ex Hippocratis sententia diffuso admodum sermone ostendit Gale-
nus. Ea verò spinalis medulla minime quidem existimanda est sursum ad ce-
rebrum regurgitare, vt cerebellum constituat, quemadmodū voluerunt ex 45

antiquis nescio qui, sed veluti fluuius quidam ex fonte (scilicet cerebro) ef-
 fluens, per id foramē quod postrema superioris libri figura notatum est, se-
 cundum vertebrarum cavitatem infrā delabitur, ad neruorum generationē:
 quorum distributionis gratia facta est ipsa medulla, ad omnes quæ sub capi-
 5 te sunt particulas mouendas. Quapropter tota ea videtur in neruorum ger-
 mina consumi, non aliter quā truncus arboris in ramos complures. Na-
 scuntur autem ea germina, non statim circa foramen in vertebris per quod
 extrā ducuntur: sed paulò superius: vt sensim quisque neruus in suum fora-
 men leuiter ducatur ac descendat: quòq; magis descendit spinalis medulla, eò
 10 longius distant nerui à foramine per quod exeunt in exteriores partes. Circa
 primas enim vertebrae ceruicis, videntur admodum proximi suis foraminibus,
 circa postremas autem lumborum, longissimè ab his distant. Cū autem
 ea medullæ spinalis substantia, cerebello similis esse dicta sit, tanto tamen
 eo durior esse credenda est, quanto duriores opus fuit esse quos emissura
 15 erat neruos. Est enim ea durorū neruorum principium, quapropter cerebro
 facta est multo durior. Nam ad sensum exactiorem, explantatione cerebri
 molliore fuit opus: ad robur verò & vigorem motus, duriore. Quamobrem
 videmus cerebrum ab anterioribus partibus incipiens, semper magis ac ma-
 gis seipso durius effici, vt quā copulatur cum spinali medulla, ea parte du-
 20 rius fiat quā alijs locis. Cæterū quod ad interiora ipsius medullæ spectat,
 cavitatem in interna eius substantia manifestam reperire licet, quæ ceu quid-
 dam ipsius ventriculus esse conspicitur, in quo aquosus quidam humor sub-
 flauus continetur, paulò tamen liquidior, q̄ qui in anterioribus cerebri de-
 litescit. Talis autē est medullæ dorsalis ratio, substantia ac procurfus. Medullā
 25 autem vocamus (vt iam priore libro dictum est) improprie, cum ea durior
 & sicciore sit quā quæ in reliquis ossibus contineatur: sed quia etiam ossibus
 comprehenditur, colore medullæ non absimili, hac tantū ratione medullam
 nominamus: quo nomine etiam cerebrum quidam appellarunt. Dicendum
 est iam de origine ac numero neruorum à spinali prodeuntium.

*Neruum à
spina procedē
tium ratio.*

*Cerebri confi-
sentia ad spi-
nalem medul-
lam collatio.*

*Cavitas in
interna spina
si medulla.*

*Medulla cur
dicta est.*

30 Neruorum à spinali medulla nascentium succincta
 enumeratio. CAP. XXXVII.

N octo & quinquaginta neruos dorsalis hominis diuisa (inquit Ga-
 lenus) qui numerus propè idem est, cum eo quem libro primo de-
 monstrauimus. Hos autem neruos sic colligito, vt primum quidē
 35 intelligas, ex quatuor & viginti vertebris, octo & quadraginta neruos pro-
 cedere: à qualibet enim vertebra, singulū par egreditur: quibus addito vnū
 aliud par, quod duos neruos efficiat, ex tertia ceruicis vertebra procedens:
 fiet hic numerus neruorum quinquaginta: cui si rursus addideris octo ab osse
 sacro prodeūtes neruos (nempe ab interioribus foraminibus quatuor, & to-
 40 tidem à posterioribus) videbis eam summam cum Galeni sententia coire.
 Nos verò præter eius opinionem, septimam colli, atq; adeò extremam lum-
 borum vertebram, duplicia habere paria cōspeximus: maxime quidem diui-
 sa, antequam ad vertebrarum foramina perueniant. Cui rei si tu quoque di-
 ligenter animum aduerteris, facile rem omnem comprehendes. Duo itaque
 45 paria supersunt numero superiori adiungenda, quæ ipsum quidem augeant,

*Lib. I. 2. uti-
tatum.*

*Septimā colli
vertebrā, &
extremā lu-
borum dupli-
cia emittere
neruorum pa-
ria.*

*Nervus sine
pari.*

vt iam duo & sexaginta nerui dici possint à spina prodire. Quòd verò etiam
neruum aliũ præter superiores nasci ab extremo osse sacro videmus, qui si-
ne pari nominetur, eum non ausim ita audacter asseuerare & adscribere inter
neruos, quin potius membranarum exilitates & aponeuroses existimauerim
dici debere, quæ tandem in vnum coeuntes tendinem emittant, verius quàm 5
neruum in musculos nates efficientes, & cutaneum ani dispersum ac fi-
nientem: ad coccygis ossium colligationem, verius quàm motũ ac sensum.
neruo enim durior est, colorem crassę meningis interne spinæ medullam in-
uoluentis retinens, hoc est rubicundam, neque exactè candidam. Tu verò de
his senties quod voles, vbi rem omnem tuis oculis vndecunque lustraueris: 10
nobis tantum hic libet tibi proponere quod ipsi vidimus ac dissecuimus.
Cæterum tutæ sunt regiones explantationum cerebri (ait Galenus) vt nus-
quam premantur, frangantur, rumpantur, aut afflicentur omnino nerui in
tam multiplicibus dorsi motibus. Moles verò vniuscuiusque talis est, quàm
magna est suscipiens eum particula: via verò vniuersa inter primam explan- 15
tationem & vltimam media, mirabiliter ad securitatem vnicuique constru-
cta. Superest vt ad dissectionum rationem accedamus.

*Lib. 12. vtili-
tatum.*

Singularum corporis partium admi-

nistratio, eo more proposita, quem in cadauerum
 dissectione plerunq; obseruauimus. CAP. XXXVIII.

10 **A**bsoluta est tandem partium corporis humani tum interio-
 rum tum etiam exteriorum descriptio, partim ex bonorū
 authorum, qui de hac re eruditissimè scripserunt, sententia,
 partim etiam ex ijs quæ nos inter dissecandum diligentissi-
 mè comperimus. Fidelissimus enim rerum describendarum
 testis oculus: Segniusque (inquit ille) irritat animum demis-
 sa per aurem, Quàm quæ sunt oculis commissa fidelibus. Fieri tamē interdū
 potest (neque verò id negandum est) vt oculus etiam si in quibusdam sit cer-
 15 tissimus iudex, in tenuissimis tamen rebus aliquando decipiatur, ac præsertim
 ijs quæ iudicium maximum ex rerum conspectu, atque indagatone requi-
 runt: cuiusmodi esse dixeris singularum humani corporis partium inuestiga-
 tionem: quæ non tantū in eo consistit, vt proferamus partem hanc alteri in-
 fidere ac cōnecti, aliam ab alia pendere aut enasci, sed multo magis vt qua ra-
 20 tione, quòque modo id fiat, summa diligentia interpretemur ac doceamus:
 vnde iudicium, quod ex vtilitate partium sumitur, enasci certissimum est. in
 quo explicando atque exprimendo quanto labore fieri potuit, non solum à
 nobis in hoc opere insudatum est, sed etiam omnem operam adhibuimus, vt
 antiquissimorum authorum, de hac re sententiam in hunc locum colligere-
 25 mus: quo res multo facilior legentiq; commendatior esset. In reliquis si de-
 ceptus est interdum oculus, si etiam iudicium quod ex partium cōspectu su-
 mitur aliquando incertum fuit: atque ob hoc nōnulla in scriptis nostris de-
 prehēdantur inter legendum, haud ita rectè animaduersa, se aut fortassis mi-
 nus diligēter à nobis attrectata, iudicioque nondum integrè repurgato pro-
 30 lata, dabitur in hac re venia & oculorum incertitudini & rei difficultati:
 quàm pauci sunt qui vno eodémq; pacto administrant. Nos enim quemad-
 modum dissecuimus ita sanè descripsimus, voluimúsq; nostram descriptionē
 ita dissectioni esse coniunctam, vt alterum ab altero penderet. verum id quo
 tandem pacto factum fuerit superest vt explicemus: vòsq; doceamus omnē
 35 administrationis viam, quam in exterioribus atq; interioribus corporis par-
 tibus dissecandis profecuti sumus, à qua tumdemum nostra hæc descriptio
 profecta est.

Itaque à cute primum incipientes, adipem & musculos ventris consecabi-
 mus, deinde verò ad peritoneum & partes ventri inferiori supertēsas progre-
 40 diemur, vt tandem nihil sit in toto ventre inferiore, quod nō doceamus, quo
 ordine quaque ratione administrari atque incidi debeat: seruata tamē vniuf-
 cuiusque partis integra substātia atque proportione. Ab inferiore ventre, ad
 medium deueniemus qui thoracem complectitur, omniāque respirationis
 & vitæ præcipua instrumenta. Quibus dissectis partibus, ad laryngem festi-
 45 nabimus: palatum, linguam, & os breuiter percurrentes, vt tumdemum

Oculus inter-
 dum decipi-
 tur in tenuis-
 simis.

Iudicium ex
 partium vti-
 litate.

Descriptio nō
 strā dissec-
 tioni obnoxia.

Propositio or-
 dinis dissecan-
 darū partiū.

Integrarum
 partium con-
 sectionis or-
 do.

à cerebro confectionem absoluamus, omnesq; vel minimas partes in eo contentas disseceamus, quod sanè fiet eo more, eaque dissecandi ratione ac via, quæ tum ab antiquis obseruari visa est, tum etiam quotidie apud nos publice, & apud omnes anatomicarum rerum studiosos administrari solet.

*Exteriorum
partium con-
sectio.*

Exemptis omnibus visceribus, aliisque partibus corporis interioribus, externæ partes erunt diligenter administrandæ, breuissimâq; ratione percurrendæ. Qua in re si nõ omnino antiquorum morem obseruare nobis liceat, saltem docebimus rationem, quamobrem ab eorum instituto nostra administratio recedat. non enim idem vnum perpetuo obseruari potest, quod ab antiquis olim institutum est: variandumq; interdum, pro consuetudinis, ingeniorum ac facilitatis ratione. Igitur à cute rursus incipientes (quasi verò nos internis suis partibus denudatum hominem, etiam externis spoliare instituamus) ad musculos atque adipem ipsis interiacentem properabimus: quos singulos exemptos, suisq; locis ablatos, iam superius particulatim ostendimus, etiam propositis figuris, quæ formas ipsorum, & filamentorum genera designarēt: id verò in dextra ac sinistra tantum corporis parte exequemur. Nam in altera, musculos integros relinquemus, ad venarum & arteriarum administrationem. ea enim proximè sequetur confectionem quæ de musculis est, atq; interea dum hæc à nobis describentur, neruorum propagationes quæ illuc feruntur, etiam indicabimus, easq; ad suos exortus prosequemur: quos facilitate ergò iam supra aperuimus, ipsam etiam spinam retegētes, quo commodius omnia tibi in conspectum veniant. Postremo ad ligamenta & cartilagineas festinandum erit: quibus explicatis, ad ossa tum demum dilabemur: eorumq; humano artificio præparandorum ac colligandorum rationē paucis docebimus ad osteotomen cõficiendam. Atque ad extremum res ita tandem concludetur. Verum antequam ad id munus acceleremus, quædam de chirurgicis instrumentis, theatro anatomico, corporisque exacta positione breuiter explicanda sunt.

Altera corporis pars exterior intacta relinquenda.

Instrumenta corporum humanorum dissectioni faciendæ commoda, quibus tum antiqui vtebatur, tum etiam vulgo quotidie incidere solemus.

CAP. XXXIX.

*Excisorium
scalprum.
Nouacula.
Culter raso-
rius.*

È varijs instrumentis ad anatomen exactamq; partium dissectionem commodis, pauca sunt quæ hic dicere instituimus: cum in huiusmodi varietate, parum admodum laboremus. Chirurgum enim expeditissima manu præditum esse oportet, ad omnes sectiones paratissimum, promptum, facilem, ingeniosum, qui solo incisorio scalpro (nouaculam nostri vocant, aut cultrum rasoarium) tanta dexteritate uti probe nouerit, ut cuspidem, & dorsum atque aciem quò velit inflectat, manumq; ita leuiter huc atque illuc ducat, ut quando imprimenda erit, altius facile pernoscat, quando etiam remittenda: eius dorso partes à cute liberet, manubrio nonnullas diuidat, quod myrtei scalpelli loco (quo vtebatur Galenus in muscutorum diuisione) facile esse possit. Alioqui spõgijs ad sanguinẽ hauriendũ anatomicũ cõmunitum esse oportet: culcitris paleaceis varij generis ad fulciendũ corpus: funiculis tenuioribus, quibus acu vel recta vel obliqua traiectis deligentur vasa: thure, ad olidos vapores emendandos: vasis capacio-

ribus ad interanea iam visa & ablata conijcienda: scalpellis multorum generum pro variarum partium duritie aut mollitie, fistulis æneis, folle, aut arūdinaceis calamis, ad pulmones vel alias partes inflandas, item etiam malleo ad thoracis cartilagineas diuidēdas, ferra ad caluariam eximēdam, forpicibus diuersi generis, & filis æneis, item subulis, ad ossium copulas faciendas in sceleto. Reliqua porrò instrumenta, quæ deinceps nullo ordine recensentur, non tantum ad anatomen & ossium aut aliarum partium repurgationem in sceleto facienda spectare videbuntur: sed multo magis ad vulnere, ruptorum, luxatorum atque huiusmodi operum chirurgicorum tractationē: quibus instrumentis continendis ac rectē ducendis primum est exercēda manus in demortuo cadauere, vt deinde tutius viua corpora attrectentur? Itaq; forpiculæ ad carnūculas & membranulas leuiter eximendas futuro anatomico necessariae sunt: item quæ vocantur Oricularia, ad vasorum apertionem eorūque cavitates altius inuestigandas: quæ instrumenta Sondas vulgus nōstrum vocare solet. Specilla etiam apprime idonea sunt, Probatulas vulgus appellat. Quinetiam oricularia caua, profunt ad spiritus intromissionē dum membranosa aliquam partem distēdere volumus, ad eius capacitātē ostēdendam. his etiam antiqui vtebantur ad obstructum vesicæ os aperiendum, siquando vrina non redderetur: siphonem, catheterem, aut fistulā vocantes: Arabes, & vulgus nostrum Algaliā appellat, quam argēteam esse malunt. Spathomelis, amphismelis, graphijs aut stylis varij generis etiam vtebantur: quæ instrumenta erant vel ærea, vel ferrea, vel argentea, vel etiā ligno densiore confecta: quibus similia ex buxo Galenus ait se confecisse: quæ hoc magis (inquit) conferunt: ne scalpellum quandoq; cōfringatur. Spathomelata erat ad meningarum circumscriptionem ac dilatationem: graphium, rotūdum: scalpellum, acutum, & probe exacuatum vt partes incideret. Ad ossa autē confringenda, veluti sunt vertebræ, vtebantur scolopomachærijs, optimo chalybe fabricatis (ait Galenus) qualis in Noricis habetur, ne subito hebescat, neq; reflectatur aut confringatur: machærijs quoq; oblongis vtebantur, quæ latera duo acuta haberent, in vnū extremum coeuntia, ad processus osseos excindendos. Nos ferrulis in hunc vsū expeditissimis vtimur.

Verum quando hic scalpri meminisse contigit, sciendum imprimis scalprorum plura fuisse apud antiquos genera, & ad anatomicam administrationem, & ad chirurgicam medendi rationem aptissima: quæ hic obiter facilitatis gratia paucis enumerare licebit. Erat enim scalprum ad amputandas carnes, quod magnum fuit. Erat & scalprum ligationi dicatū, quod Ancylotomon vocabant, cuius meminit Paulus. Aliud item tenue scalprum ad incidendas membranas aptū. Scalpellum etiam fuit acutæ aciei, ad venas secandas, Cultrū incisoriū dicere possumus: vulgus nostrū, à forma, Lanceolam appellat. Id autem apud antiquos lenticulæ specie factum erat, cuiusmodi forma nonnulli in scarificationibus adhuc vtuntur: Lenticulatum scalprum vocat Linacer. Aliud scalprum excisoriū appellat Celsus: quod forte Phacotum Græci vocabant: cuius cuspidem retusam, læuēque lenticulæ speciem, aciem verò per longitudinē erectā fuisse censet Galenus. Fuit & scalpellum duplici acie præditum, vt dextra æque ac sinistra incideret: cuiusmodi

Forpiculæ.

Oricularia.

Sondæ.

Specilla.

Probatulæ.

Catheter.

Lib. 6. anato.

administra.

Spathomela.

Graphium.

Scalpellum.

Scolopomachæria.

Lib. 8. anato.

Machæria.

Serrulæ.

Scalprorum

pluragenera.

Ancylotomos

Lib. 5. ca. 59.

Scalprum ad

venas secan-

das.

Lanceola.

Phacotus.

6. meth. li. 8.

- Cycliscum.* sunt lāceolæ suprā nominatę. Erat & aliud scalprū cōcauū quod Cycliscum
Ostagra. ob id Græci vocabant. Quinetiam scalprum aliud Ostagra dictum est ad ex-
 imenda ossa nimiū inter se coniuncta vel exaltata vel conuersa accōmodatū.
- Spatharum genera.* Spatharum quoq; vel spathularum multa fuerunt genera apud antiquos,
 tum administrationibus, tum etiam medēdi rationibus dedicata. Nolim au- 5
 tem putes spatham aut spathulam id esse quod vulgus vocat. etenim rudicu-
Rudicula. lam spatham aut spathulam impropriē nominat. Nā alioqui spatha seu ma-
 cherion, ad ossium & carniū excisionem præcipuē pertinebat. Igitur anti-
 qui medici (quos chirurgos etiam fuisse dubium nō est) Hypospatham vo-
 cabant maiorem spatham, ad ossa confringenda idoneam, quemadmodum 10
 spathulam in folij myrtacei formam acutam excidendis polypis dedicatam.
Semispathula. Erat & semispathula, ad incidendas fistulas accommoda: quod idem instru-
Syringotomō. mentum Syringotomon vocat Galenus. Spatham aliam ab imo paulò latio-
 6. *method.* rem excogitauerunt, qua vtebantur ad linguam continendam ac deprimen-
 dam, vt tonsillis mederentur, Glossocathocon vocarūt. Spatula etiam que- 15
Hyperos. dam Hyperos dicta est, ad luxatos humeros commoda, ea lignea fuit veluti
 Li. 6. ca. 114. describit Paulus.
- Vulscella.* Ad anatomes instrumenta præter ea pertinent, que Vulscellę dicuntur, ad
Hamuli. vasa siue alias partes leuiter educēdas idoneæ. Itē etiā hamuli, ad meninges
Acus. attollēdas: acus, ad partes iam attrectatas siquando opus fuerit pungendas, 20
 aut filo traiecto vinciendas. Sed & hamulos habebant antiqui ligationi dica-
Vncus. tos. Vncos etiam ad fœtus extrahendos. Aliud porrò instrumentum fuit ad
Dioptrion. diducēdam sedem aptum, quod Dioptrion appellabant. Bebulcum quoque
Bebulcum. instrumentum erat ad extrahenda tela comparatum. Perforandis ossibus si
Terebra. quando opus fuit instrumentis, vtebantur terebris, quarum duo præcipua 25
 fuerunt genera: altera enim similis fuit ei qua fabri nostrates vtuntur: altera
 capituli oblongioris, que ab acuto mucrone incipiens, subito fiebat lata, atq;
 iterū ab alio principio paulominus q̄ æqualiter sursum procedebat. Modio-
Modiolus. lo vtebantur ad ossa capitis eximenda, vel ea quæ parua essent extrahenda.
Chœnidion. Chœnidion porrò vel Chœnicida Græci vocabant, instrumentum chirurgi- 30
 cum, ferreum quidem ac concauum, teres, imis oris perforatum, per cuius
 medium clauus interiore orbe cinctus demittebatur. Terebellam quæ mer-
Terebella gi non possit Abaptista Græci vocarunt: in qua (inquit Galenus) parū supra
 que nō mergi-
 tur.
 Lib. 6. meth. acutum cuspidem, circulus quidā modicum extans circuncurrere videbatur.
 Sed de instrumentis hæctenus. Plura qui volet ab alijs authoribus desumat. 35
 Nobis enim abundè est, communia ac generaliora quædam de his hoc loco
 proposuisse.

Anatomici theatri apparatus.

CAP. XL.

Non videbitur fortasse à re nostra atque instituto alienum, si prius-
 quam ad confectionem aggrediamur, pauca quædam de loco ac 40
 teatro in quo fieri debet anatome disseramus. Quæ pars non est
 (mea sententia) vsque adè indigna, quam pertractemus: cum maximè ab ijs
 qui huic arti dant operam vehementer in hac re delinqui soleat, dum omnia
 confusa vt sint faciunt, spectatorumq; strepitum ac tumultum ob hoc maxi-
 mè excitant, quòd neque locus anatomicus sit commodè dispositus, neque 45

*Spectatorū
 tumultus ex
 anatomico
 teatro male
 disposito.*

dissectoribus facilis administrandi occasio exhibeatur. nihil enim in hac re probè fieri potest, nisi idem commodè atq; ordine administretur: quèadmodum neque publico alicui spectaculo vnquã applauditur, nisi omnia ad theatrum spectantia rectè composita fuerint, atq; ita se habeant vt decet. Eo fit
 5 vt quicquid in theatro spectandum exhibetur, id longè elegantissimum ac commodissimum videatur, dum omnes ex æquo innoxie & facile contueri possint: neque imber aut solis ac ventorum impetus ipsos actores ab officio remorantur: liberumque est singulis spectatoribus ob fastidium vel negotium aliquod, quando volent abscedere, quod præcipuum esse debet in re aliqua
 10 vulgo proponenda.

Itaque confingamus theatrum ligneum, è quo non modo qui medicinæ dant operam, verum etiam qui naturæ mirabile artificium cognoscere volēt commodè spectare possint. Cauea theatri sedentes aut erectos pro arbitrio spectatores facile continebit, siquidē in hemicyclum conformata fuerit: tribus contignationibus alta, aut ad minimum duabus: porticus exteriores in
 15 singulis contignationibus esse oportet, ad quas per scalas hinc & inde frequēs pateat accessus. A porticibus ad gradus spectaculorū in fronte theatri suo ordine dispositos constituta sit via. Eos gradus veluti subsellia conformatos esse oportet: non minus altos palmo pede, nō plus pede & digitis sex,
 20 neque etiam plus latos pedes duos & semis: vt per id spatium latius seu per ambulacrum quoddam, nullo negotio huc atq; illuc ad vacuas sedes discurrant spectatores. Circa theatrum aditus permulti & spatiosi disponantur, nō quidem coniuncti superiores inferioribus, sed ex omnibus locis perpetui & directi sine inuersuris: vt cum spectatores dimittentur, non comprimantur:
 25 sed habeant ex omnibus locis exitus separatos sine impeditioe. Gradus circa quindecim esse oportet: in quorū imis sedebunt medicinæ professores, vt facilius etiam minima quæque conspiciant: in secundo candidati: in reliquis partim ij qui medicinæ dant operam, partim chirurgi, & quibus placebit naturæ artificium contemplari, nullo discrimine sedere poterunt. Quinetiam
 30 ipsi gradus ad imum propendeant, non recti aut plani sint: à quibus per imbres copiosos, in porticus se recipient spectatores. Neq; verò incommodum fuerit, telam cera obductam aut (si hæc deerit) simplicē toti theatro, ipsiq; theatri areæ in tentorij formam extendere, vt spectatoribus vmbra faciat, solem atque imbres arceat: vtque vox eius qui partes explicabit, facilius per
 35 theatrum diffundatur, neq; in auram liberiolem euanescat.

Ante theatrum, quo in loco scenam antiqui constituebant, tabulam anatomiam, cardinis lignei versatili suspensam libramento, constituere oportet, super qua cadauer recumbat. Medicus rerum videndarum interpres, ante tabulam sedeat: spectatoribus ex opposito constitutus, ipsosque à fronte
 40 prospiciens: cui hinc atq; inde dissectores promptissimos adesse oportet, spectatoribus etiam frōtem ostendentes, atq; ante ipsos operantes: ne si ex altera parte siti sint, temere noceant: sed & in media theatri area iuxta versatiliē mensam, trabem altius extensam, cui alia in cruce adiuncta fuerit adesse cupimus, de qua possit fascijs suspendi atque attolli cadauer, si quando erit
 45 opus, ad partium situs exactius ostendendos ac cōsiderandos. Ac si quidpiã

Cauea theatri.

Porticus exteriores.

Graduum conformatio & magnitudo.

Aditus circa theatrum.

Graduum numerus.

Spectatorum dispositio in gradibus.

Tela theatro supertensa.

Tabula versatilis.

Medici & chirurgorum sedes.

Trabes erecta in cruce conformata.

seorsim ostendendum erit, vt est cerebrum, cor, atque aliæ huiusmodi post situm demonstratum exemptæ particulæ: eas volumus secundum altiorum graduum spatia, à chirurgis hinc & inde passim deferri ac demonstrari.

Talem esse desyderamus theatri anatomici formam, pro rei administrandæ dignitate, ac spectatorū frequentia. Huiusmodi autem apparatus, si non omnino similis extrui poterit ei quem describimus, saltem ad eam figuram ac cōformationē quo propius videbitur accedat. Eā enim longè omniū commodissimā esse iudicamus. Sed de positione cadaueris est differendum.

Cadaueris exacta positio ante theatrum anatomicum.

10

C A P. X L I.

Corpus de
trabe suspen-
sum.

Resupinum
corpus super
tabula li-
gnea.

Forma ta-
bulæ.

Varia est cadauerum in administranda anatome positio: sunt enim qui corpus malint de trabe suspendere, quam paulò antè describebamus: idq; ita fascijs deligare, vt vndecunque versatile fiat: operta tamen cadaueris facie ac pudendo, ne huiusmodi partium conspectus distrahat spectatorum animos. Verum hi quidem dissectores, dum attentius student inuestigationi partium situs ac positionis, veram atque exactam dissectionem prorsus negligunt: non enim potest rectum ac suspensum cadauer, tam exactè, adeoque facile disseccari, ac si decumberet: & propter partiū quarundam tenuitatem ac connexionem: & propter viscerum interiorum molliem, exteriorūmq; contumaciā. Itaq; tutior ac commodior multo visa est administratio, quæ fit resupino super tabula lignea corpore, ita quidē collocato vt caput & thorax altius porrigātur atq; promineant, semierectūmq; quodāmodo videatur corpus: in quam formā quo facilius contineatur cadauer, neque sua grauitate deformiter concidat ac delabatur: latioribus fascijs subiectæ tabulæ deligandum erit. Lata sit ea, ac perpolita, ab ijs lateribus quibus cadaueris humeri ac femora decumbent variè pertusa ac terebrata: ad fascias demittendas, quibus ipsius cadaueris artus constringantur. Sit quoq; tabula versatilis: per medium rotundo cardini ligneo infixæ, cuius basis lata, valida ac firma sit, ad molem corporis sustinendam. circa hunc cardinem ita rotabitur tabula, vt ea tamen quando voles eximi possit. Ad huius latera, vel sedētes, vel genibus innixi dissectores, facile partes omnes administrabūt. Recondent autem in proscenio, & sua ferramēta, & thus ad tetrum odorem fugandum, & stupas ad abstergendum cruorem: follem quoque ad spiritum per arteriam in pulmones immittendum: item omnia vasa ad intestinorū & partium exectarum repositionem: quicquid denique ad suam administrationem erit opus. Atque hæc demum est positionis cadaueris breuis ac succincta ratio. Veniendum ad confectionem.

40

Dissectio ventris inferioris.

CAP. XLII.

5 Partibus mollioribus ad nutritionem, vitam, & sensum per-
 tinētibus sectionem adoriri cōmodius est, vt ab imo ventre
 ad medium, atque ab eo ad supremum, quod est cerebrum,
 accedamus. quibus breuiter ac succinctè absolutis exteriores
 10 ac duriores partes suis carnibus erūt denudandæ. Postremóq;
 labore ipsorum ossium connexio ac coniunctio explicāda vi
 debitur, atq; interim leuiori pede ac perfunctoriè tractabimus eas partes, qua-
 rum dissectio hoc etiam libro seorsim inter describendum ostensa est.

Prima igitur cutis administratio in exterioribus corporis partibus, excoria- *Excoriatio.*
 tio dicitur, *ἀπόρου* Herophilus appellauit. Ea fieri debet sectione mediocri, quę
 15 reliquis (pręsertim mollioribus) corporis partibus atrectandis maximè con-
 uenit. Sectionem autem mediocrem vocat Medicus, eam quę nihil cutis in-
 sectum relinquat, nec tamen membranam subiacentem vnà incidat. Quod *Lib. 3. admi-
 nistratio.*
 munus, non est solis digitis citra scalpellum committendum: neque ita *Sectio medio-
 cris & mode-
 rata.*
 20 post primam incisionem progrediendum, quemadmodum si animali cuipiā
 corium detraheres. Membrana enim scalpello à subiectis sibi partibus leui- *Membrana à
 cute resoluenda.*
 ter sic resoluenda est (dum cutim altera manu contines atque erigis) vt ite-
 rum ac tertio difseces, paulò penitius postrema sectione quàm reliquis scal-
 pellum demittens, vel magis per summa circumagens: quę tumdemum me-
 diocris sectio dici debet: non solū huic ventri inferiori (de quo nunc prę-
 25 cipuè acturi sumus) accommoda, sed etiam reliquis in vniuersum partibus,
 quas cute primum denudare ante confectionem internam opus erit. Verum
 quod ad ductus linearum in cutis abdominis superficie faciendos attinet, vt
 quę huic subiacent partes facilius conspiciantur, ita quidem erit faciendum
 vt sequitur.

30 Cutis adeps, & membranæ.

Primum quidem linea recta scalpello acutiore exteriori cutis superficiē *Quo pacto
 ducenda li-
 nea circa vē-
 trem inferior-
 rem.*
 imprimatur, ab ea sterni regione quę mammis interiacet, ad pubem: seruato
 tamen vmbilico integro, eoque circūscripto, neque per medium exciso, quò
 35 facilius deinde cōspiciantur quę ad eū vasa pertinent, maximè in pusillo ad-
 huc corpore. Rursus autem sub mammis transuersam lineam duces, vt tranq;
 ad latera siue hypochondria protensam: atque eodem pacto facies à pube se-
 cū dum coxendices, etiam vtrinque, ad ea quę Hypogastria appellant: vt se-
 cūnda superioris libri figura designatum vides. Tutior enim nobis visa est
 40 hæc dissectio, tum ad musculos epigastrij rectius conspiciendos (quorū, prę-
 sertim rectorum, capita sub thoracis musculis delitescunt) tum etiam ad in-
 tegratatem partium cuti subiacentium commodius asseruādam. Etenim qui
 ventrem in crucem secant, quique ipsum circumscribunt lunato quodam du-
 ctu, rotam cutem cum vmbilico à pube cōsecantes, atque ad thoracem sur-
 45 sum reijcientes, id quidem ad expeditiorem dissectionem facere atq; admini-

strare videntur: dum enim nonnunquã promptè cõuocatur chirurgus ad ca-
dauer statim demortuum aperiendũ, vt viscerum interiorũ noxam tantũ re-
tegat: tum quidem id expeditius ac celerius facit. Altera verò quæ fit in cru-
cem, ornatus habet nescio quid, in publicis administrationibus: qua nimirũ
umbilicum tutius adseruari quidam existimarunt.

*Epidermidis
consectio.*

Tota deinde cutis à suo adipe syncerissimè diuulsa, ad latera retorquebi-
tur: mox verò vt manifestius constent eius differētia, manu subtus admota,
hoc pacto epidermidem ostendere conaberis. Scalpellum omnium tenuissi-
mum, leuissimè in cutis superficiem imprimes, lineis hinc atque hinc ductis
in angulum: cuius circũscriptam plagam, vel hamulo, vel vultellis ita cona- 10
beris attollere, vt summis eã digitis facilè atrectare possis, atq; in latus reij-
cere: quò rectius poros interioris ac veræ cutis cernere tibi liceat. Commo-
dius autem id fiet in ilium regione quàm alibi: quemadmodum secundi libri
secunda figura tibi demonstratum est. Sunt qui feruidissima aqua superinie-
cta, aut leuissima flamma parti admota, summam cuticulam à densiore cu- 15
te secernere conentur. Ea verò satis patet etiam in viuus corporibus, quibus
ambustæ nonnunquam partes conspiciuntur.

*Panniculi vul-
go carnosii
appellati ad-
ministratio.*

Post elatam cutim, membranam eam detegere conaberis, quæ quibusdam
Panniculus carnosus appellatur: cõspiciturq; tantũ in emaciatis aut gracilli-
mis corporibus. nam in ijs qui natura sunt frigidiores & obesi, ita confusa est 20
adipi, vt nulla prorsus appareat, ad quam nutriendam cõspicies in hec-
ticis & attenuatis venas & arterias neruõsq; permultos vndecunq; permeare. Itaque
crassum & obesum si fuerit cadauer, nullam conaberis ostẽdere mēbranam:
in alijs verò reperies eam veluti quodam sanguine in grumos collecto refer-
tam, qui quidem extra vasa delatus, caloris inopia congelascit. vnde carnosii 25
panniculi nomen assumpsisse videtur. Est enim membrana quædam cuti con-
tinua (inquit Galenus) fibras carnosiores per interualla obtinens, primũ ma-
iora deinde minora. Verum in hac particula ita exactè demõstranda atq; ex-
primenda, nolim te tantopere esse sollicitum.

s. administr.

*Mēbrana mu-
sculos vnuer-
sum operiens.*

Sub cute ac mēbrana supradiçta, cõspicito rursus aliã membranã, quæ mu- 30
sculos abdominis obuelat, ipsiq; affixa est. Eam autẽ nulla alia sectione à sub-
iectis corporibus secernere aut separare tẽtabis, quin ipsos etiã musculos ea-
dem opera suo ordine dirimas. Est enim ipsis omnino adherens atq; adiuncta.

Musculi epigastrij.

*Epigastrij cõ-
sectio.
lib. s. admini.
Linea candi-
da inter mu-
sculos epiga-
strij.*

Tota abdominis regione detecta, musculos epigastrij sic incidere cõuenit
ex Galeni sententia. Aduertes primũ (inquit) ad lineã candidiorem inter mu-
sculos rectos & mucronatam cartilaginem: per medium vmbilicum, vsq; ad
pubem apparentem, post primam cutis sectionem, si quidem rectè admini-
straueris. Ea linea rectos musculos distinguit, merito quidem ambientibus 40
candidior apparens, cum nulla ei caro subsit. Iuxta huius candorem, vide-
bis in idem coire tendines membranofos, rectos comprehendentes ac regen-
tes musculos, ab obliquis musculis procreatos. Itaque lineam hanc leuiter
diuides, nihil eorum quæ subsunt offendens, vt vsque ad tendines duntaxat
obliquorum, rectis insidẽtes, illucq; coeuntes peruenias: id si rectè peregeris, 45

habebis ferè dimidium totius. Vbi iam tendinem membranofum rectis mus-
 culis incubantem difsecueris (qui parū ftudiofe incidentibus, peculiare ipfo-
 rum mufculorum operculū eſſe putatur) ipſoſq; mufculos rectos detexeris
 ſibi mutuo connexos: rurfus bifariā incidet, distribuens aliam ipſorū partem
 5 primo maximóq; mufculo, aliā quæ ſub ea eſt, ſecundo: vt mufculi obliqui tū
 aſcendentes tum etiā deſcendētes, ſimul cū neruoſis ſuis tenuitatibus ita di-
 ſtinguantur. Nam ſi tendo à carne diuelleretur, vix poſſes ipſum poſtea ſepa-
 rare. atq; ea demū eſt Galeni ſententia de prima diſſectione abdominis: in qua
 non quidē rectos mufculos primum cōſcindendos docet, ſed obliquorū ad-
 10 miniſtrationē primū oſtendit, quorū deneruationes ipſos mufculos operiūt,
 ſeu membrana quædā ipſis ſuperpoſita. Itaq; quæadmodum hi tēdines prius
 auferendi atq; attollēdi ſunt q̄ ipſos rectos conſecet: ſic etiā vnà cum ipſis de-
 neruationibus attollēdi erunt mufculi ad quos pertinēt, & à quibus oriūtur,
 ſunt autē obliqui quos tū aſcendētes tum etiā deſcēdentes appellamus. Nos
 15 verò mufculis epigaſtrij ſic ſemper adminiſtrauimus quæadmodū ſequitur.

Obliquum mufculū deſcendentē per mediā carnis ſubſtantiam conſecui-
 mus donec cōſpicuæ eſſent ſubiecti obliqui aſcendentis fibræ: deinde verò in
 fiſſuram obtuſiore & craſſiore ſcalpello factam, manū admouimus, digitisq;
 extremis partem alterā mufculi in rectum ſibi vicinum deuoluimus ferè vſq;
 20 ad medium, quo in loco neruoſæ obliqui deſcendentis tenuitates intexuntur
 fibris obliqui aſcendentis: atque illuc in vnā eandēque membranā co-
 eunt ſecundum recti mufculi longitudinem.

*Obliqui mu-
 ſculi deſcen-
 dentis admi-
 niſtratio.*

Eādē adminiſtrationis rationē molimur in obliquo aſcēdēte, ipſius fibris
 in carnoſa parte circa ilia per tranſuerſum diſciſſis, manūque ſubtus admota,
 25 quemadmodum dictum eſt: vt membranā ipſorum oſtēdamus, rectos mu-
 ſculos intro operientem paulò ſuprà mediam regionem vſq; ad os pubis.

*Obliqui aſcen-
 dentis admi-
 niſtratio.*

His mufculis cū ſuis neruoſis tenuitatibus abinuicē ſeparatis ac diſiunctis,
 ad rectorum mufculorū conſectionē aggredimur: quorum (inquit Galenus)
 promptior faciliorq; adminiſtratio eſt, qua alterū ex ijs hamulo eleuatū vel
 30 ſiniſtra manu ad latus actum diſſecas, paulatim à ſubiectis corporibus ſepa-
 rans. Manus autē miniſterio vteris, quatuor digitis ſecundū mufculi longitu-
 dinem iniectis, deinde cū in eo fixi ſunt, ad latus modicè agētibus. Id ſi in al-
 tero mufculorū probè feceris, mediū ipſorū manifeſtius euadit, qua primā ſe-
 ctionem fieri præcepimus. Cū autē rectè diremeris, tum vel vnā manus ſuffi-
 35 ciet, quæ mufculū incidendum leuiter in latus abducat, quod idem licet etiā
 hamo peragere: quæ adminiſtratio fit ad vmbilici loca quoad inſignis pars
 mufculi detecta cognoſcatur: vt tum quidē digitis ſubmiſſis, reliquum facile
 auellas à ſubiectis partibus. Ea verò eſt ipſorum mufculorū diſſectio ex Ga-
 leni ſentētia, cui nihil hodie detrahimus in vulgari adminiſtratione, imò po-
 40 tius aliquando ſegnius adminiſtramus quàm ipſe præcipiat.

*Rectorū mu-
 ſculorū admi-
 niſtratio.
 Galeni ſentē-
 tia.*

Alter ex rectis mufculis ſub latiore pectorali mufculo ad mammarum re-
 gionem diſcerptus, atq; à corpore diremptus, reijciēdus eſt infernè, vel ſecun-
 dum femoris longitudinē extendēdus eſt, vt ipſius interiorem conſtitutionē
 cum altero qui adhuc in ipſo cadauere relictuſ eſt, conferamus. Veniunt au-
 45 tem examinandæ, primū diuiſiones duæ in medijs mufculi interna parte: nam

*Noſtra admi-
 niſtratio.*

in exteriori ipsius facie nullum harum diuisionū vestigium conspicias: videntur autem albæ lineæ seu quidā transuersim ducti tendines, ipsum musculū in tres veluti partes separare: quod ad valētiorem & potentiorē ipsius vsum factum esse recensent anatomici, quēadmodū suo loco docuimus. Videto præterea venam à concaua ascendente in caput recti musculi insertā, & secundū ipsius lōgitudinem deorsum procurrentē: quā tamen quidā autumant à lumbis productā, sursum per ipsum musculum ascēdere. ea tibi ostenditur tertia figura lib. secundi. Venas etiā atq; arterias videbis quæ ad vterum ab eadem radice feruntur vtrobiq; per quas potissimum māmaram cū vtero cōmunio est, Lactales vulgus vocat: ac si diligētius etiā omnia perscrutari lubet, nō solum in execto musculo, sed etiā in eo qui nondū à suo situ remotus est, videbis nervos à metaphreni vertebris deductos illuc deferri. imò etiā, si quo pacto medijs costis adhærent cōspicias, facilè iudicabis id esse verissimum quod dicitur, hos musculos respirationis vsum adiuuare.

Veng lactales.

Tametsi musculi exigua strij.

Rectis musculis ablatis, supersūt auferēdi quos Trāsuerfos vocamus, quorum tenues deneruationes peritoneo sic cohærent, vt pars eius videri possit, nisi fibræ intercurrentes dubiū auferret. Itaq; caueto diligenter ne dum hos musculos confecas, peritoneū offendas, aut ipsos quoq; musculos corrupas. summa enim scalpelli cuspidē leuiter auellendi sunt atq; eximendi, sensimq; partes quibus adhærent attrectandæ, à quibus tandem liberari possunt.

Peritoneum.

Peritonei administratio.

Li. 6. ad mini.

Ortus.

Duplex peritoneum circa ventriculū.

Subest musculis abdominis, præsertim transuersis, peritoneum: id autē ita incidēdum erit, vt duplicē eius tunicam facilè conspiciere possis: & qua parte ventriculo ac diaphragmati cōiungatur. Porrò (inquit Galenus) eū separare incipis, inuento vbi priuatim cōsistit loco: in quo nulli musculorū incubatiū adhærescit. Vnus autē hic locus est, non multo post vmbilici regionē, quum primum à transuersis secernitur musculis, & solū apparet ac relinquitur. Videbis eum ex musculorum transuersorum extremis, carnosæ septi particulae oboriri: à qua particula, eodem modo detrahere ipsum peritoneum cōuenit, quo & à reliquis musculis auulsum fuit: nempe summis digitis aut scalpello ligneo sensim adacto, neq; ita validè impresso. atq; hoc quidem pacto, ad profundiora vsque ad spinam descendendum erit: qua parte septum huic annectitur, atq; ab eo membranam accipit, vt vides quinta secundi libri figura adnotatum. Facilè itaque peritoneum à carnosâ septi particula diuelles, à neruosa autem, non ita facilè: attamen studiose ab ea liberandum erit, quousque ad cauam venam peruentum sit, propter quam gibba iocinoris, septo transuerso adiacent & connectuntur. Ab hoc connexu, ad sinistram diuertendum, & alia sectio ab orificio ventriculi incipienda, ad quod primum expanditur peritoneum, deinde toti intus spatioso crassiore substantia obducitur, vt labor sit ipsum à ventre detrahere. Iecinore itaque relicto, ventriculo peritoneum obtenditur, sed multo tenuius, donec ad extuberantiorem ipsius partem scalpello perueueris: qua magnam venam toti ventriculo sublimius insidentem conspicias. Atque illuc duplex habetur, quod videlicet ventriculū in orbem ambiens totum ipsum contegat. Cum verò in tali

circuitu ad priorem ipsius partem accesserit, inde rursus ad eminentiorem
 pergens, in vasa ipsa ibidem incidit, quibus etiam ex toto descendens occur-
 fabat. In hac igitur peritonei partium intercapedine, videbis ventris vasa cō-
 sistere: nihilominus tamen ipsis interiacet elatius vas magnū, cui arteria quę-
 5 dam apposita est, vnāque in ramos similes diffunditur. Videbis etiam illuc
 alias paruas magnorum vasorum soboles ex alto inter peritonei tunicas de-
 latas, & duabus ipsis comprehensas vsque ad vmbilicum deferri, & secundū
 hoc corpus ex duplici peritonei complexu compositum procedere. Quod vt
 exactius contueare, prima sectio facienda est in ipso peritoneo, à mucronatæ
 10 cartilaginis latere, vsque ad vmbilici sinistram partem: deinde verò relicto
 vmbilico integro, rursus ab ima eiusdem parte ad pubem deducenda alia se-
 ctio: atq; iterum tertiā transuersim facienda, ab vmbilici vtroque latere, vs-
 que ad lumbos: quo in loco duplicem peritonei tunicam facile videbis, vt est
 quarta figura adnotatum. illic etiam videbis venam quam Vmbilicalem vo-
 15 cant, quæ ceu funis quidam adipi cōmixtus atq; aceruatus, apparet vsque ad
 hepatis cimas produci. Imam peritonei partem postremo munere consyde-
 rabis, quæ tenuissima & nullo pacto duplex ad pubem & inguina apparet
 quibus in locis facilè disrumpitur, aut dilatatur, herniāque vocatas efficit.

Vasa circa
peritoneum.

Vena vmbili-
calis.

Omentum.

20 Abstracto, non quidem auulso omni ex parte peritoneo, ad omenti con-
 sectionem festinandum est: cuius ortum (antequam quicquam dirimas) te
 consyderare oportet: est autem is in sinistro hypochondrio, ad diaphragma-
 tis regionem, circa orificium ventriculi. Eius etiam situm conspicias à ven-
 25 triculi gibbo deorsum ad pubem, in sinistram latum sursum reuolutum, ver-
 sus mediam intestinorum regionem contractum. Eius autem figuram (quæ
 peræ aut marsupij similis est) item etiam substantiam ac compositionem du-
 plicis tunicæ neruis, venis, arterijs & multo adipe contextæ, vt facilius cer-
 30 nas: dextram ac sinistram manum vtrinque deuolues, in ventris supremas
 atque infimas partes: atque hoc pacto sensim duplicem membranam diri-
 mes ac separabis: dextram manum omento subijciens, atque intestina com-
 primens, sinistram sursum eleuans ac contrahens. Hac ratione fiet, vt huius
 partis duplicem contextum manifestè ostēdas: quo facto, tuismet digitis su-
 35 perioremem membranam lacerabis, eam tantum relinquens quæ intestinis su-
 perioremem membranam lacerabis, eam tantum relinquens quæ intestinis su-
 item etiam vasa quæ illuc apertè omento inseruntur, venam, arteriam, &
 duos neruos: præsertim circa glandulosum corpus Pancreas appellatum:
 quo ipsa quidem vasa retinentur ac confirmantur: quo etiam corpore re-
 40 tinetur epiploon, ne in se concidat. Videbis præterea vti colo intestino alli-
 getur ac cōnectatur, cui veluti cuiusdam mesenterij officium ac munus præ-
 stare videtur. Quibus conspectis, discissāque in vniuersum membrana, iam
 tibi patent intestina.

Ortus.

situs.

Figura:
Substantia.

Vasa pluri-
ma in omēto.
Pancreas
glandula.
Connexio.

Intestina.

45 Situs intestinorum primū est consyderandus, & quo pacto colon à sinistro

situs.

Z.iiij.

Conformatio. rene, secundum fundum ventriculi, ad dextrum renem deferatur: vti etiam spiras breuiores tenuiora intestina crassioribus obtineant: deinde verò antequam aliquid aliud administrēs, erūt ipsa quidē intestina solis manibus hinc & inde agitanda ac diducenda, vt mesenterij positionē exactā, eiūsq; naturam *Mesenterium vti exactè contemplari possis.* perfuntoriè cōtempleris: maiorem postea portæ truncum, vnà cū arteria & neruo, scalpello obtusiore, vel nouaculę manubrio diuides: quò facilius horū insigniū vasorū secūdem mesenteriū procursum cōtempleris: atq; adeò per multas glandulas quibus ipsæ etiā vasorū circūuolutiones cōfirmātur, quas octaua secūdi libri figura depictas vides. Cæterū priusq; etiā aliquid intestino rū cōseces, necessariū est vt mesenteriū sub recto intestino, quā ossi sacro incubat sursum ac deorsum duobus vinculis acu semicirculari subtrus traiecto factis deliges: quorū quod intermediū est spatiū, cultro rasorio lenissimè diuidendum erit, atq; interfecandū: ita tamē, vt inter duo vincula nihil excrementi relinquant. Posthęc colon, ileon, ac ieiunū à mesenterio liberabis, vsq; ad ecphysim: paulatim tamē discerpēs. Atq; inter id agēdū, obiter cōsiderabis coli cōnexionem, ad pingues renum tunicas, vnà cū vasorū frequēti serie ad ipsa intestina variè implicata. Vbi tādē ad summū intestini ieiuni perueneris, atq; omnia intestina elegāter à mesenterio summis digitis auulseris: tum quidem est ad rectū intestinū redeundū, quod duobus vinculis circa ossis sacri regionē factis erit intercipiēdum, vt in imo mesenterij dictū est: atq; in medio duorū vinculorum interuallo, faciendū erit sectio: vt sic ima intestina omnino diuidantur. Rursus ad summū intestini tenuioris erit aliud vinculū etiā duplex faciendum, atq; id ita vt dictū est interfecandum: quò facilius intestina à summo æque atq; ab imo eximi possint & in peluim cōijci: relicto mesenterio, ecphysi, ac recti intestini portione. Horū verò diligenter ablatorū longitudinem & formam si voles postea diutius examinare: id verò faciliè poteris crassiora à tenuioribus secernens, flatūque per tubum æneum iniecto, varios ipsorum sinus ac capacitatem inuestigās: item coli anfractus, & adiposam internam substantiam huic inhærentem, ac cætera huiusmodi.

Mesenterium.

Lactes. Primę venę. In relicto mesenterio, priusquā aliquid incidas, erunt vasa ad id pertinentia diligēter cōspicienda: quod faciliè fiet, ipso quidē secundū capacitātē ventris inferioris expanso, vt vides octaua secūdi libri figura depictum. Tum enim tibi apparebūt venæ atq; arteriæ, Lactes vocatæ (nos Primas venas dicimus) à quibus extrahitur chylus ex vētriculo, & ad portas iecoris transferuntur. Truncum item venæ portæ cōspicies, in multos ramos dispersum, quorum diuisionum confirmatio est ad pancreas grandulam: iter verò, per fundum ventriculi, ecphysim, folliculum fellis, vsque ad lienem & intestina: sub quorum præcipuo ramo delitescit arteria à maiore aorta deducta, atq; adeò neruus à sexta cerebri coniugatione secundum mesenterium ad partes adiacentes delatus. Quibus omnibus cōsideratis, erit mesenterium à suo situ remouendum & dilaniandum, vt cum ventriculo simul eximatur.

Ventriculus.

Ventriculum anteq̃ cōseces, eius positionem, formam ac connexionem

confyderare oportebit: quóq; pacto hepar, bonã ipsius partem operiat: alterã *Situs.*
 lien: vti etiam ad imum, versus spondylos decubat, atq; in alto corporis deli-
 tetcat. Tandẽ autem visceribus (vt nona figura secundi libri conspexisti) ad
 5 latus reflexis, iam tibi patebit in dextro latere, porus ab adsuta cimis hepatis *Porus bilem*
 vesicula ad ecphysim, aut vëtriculi fundũ, nonnunquã ad vtrunq; demissus: *deferens ad*
 Item pilorus (quẽ Portenariũ vulgus vocat) atq; ab eo duodenũ intestinũ ap- *intestina.*
 pellatum. altera parte cõtemplaberis vas à liene ad stomachũ, hoc est os ven- *Pilorus.*
 10 triculi superius delatum, ob appetentiã: atq; ibidem neruos à sexta coniuga- *Duodenum.*
 tionẽ cerebri deductos, ad sensum. Item aliud vas, ab eodẽ liene, ad ventricu- *Stomachus.*
 15 li fundum pertinens. Exactẽ etiã confyderabis diaphragmatis ventriculo su- *Diaphragma*
 periacentis ambitum, nõ solum ad eam partẽ, sed & ad hepar, & lienem obli- *tis ambitus.*
 quẽ spectantem: item quo pacto os ventriculi supernũ per diaphragma sur-
 sum penetret ad œsophagum excipiendum: adde etiam xyphoidis cartilagi-
 nis positionem & reflexum ad ipsius ventriculi gibbũ. Atq; hæc quidẽ sunt
 20 ante ventriculi à coniunctis sibi particulis solutionẽ cõsideranda. ad quam
 nõ solemus antè progredi, quàm totũ thoracem, eóq; cõtentas partes exactẽ
 dissecuerimus. Cum enim œsophagus ad os ventriculi supernũ tendat: cum
 etiã sextæ cõiugationis nerui ad id pertineant: ad quos exactẽ coniuncti sunt
 qui recurrentes dicuntur: adde diaphragmatis cum vëtriculo copulam: fieri
 25 non potest quin eo abstracto, plurimarum partium conspectus oculos nõ-
 stros effugiat. Verum quum nonnulli hoc ordine ventriculum dissecent, po-
 terimus etiam hoc loco integram eius dissolutionem proponere.
 Vt igitur ventriculum auferas, erit primum eximenda atque euellenda è *Ventriculi*
 corpore relicta peritonei portio, à septo trásuerso, ad ventriculi orificium su- *ablatio.*
 30 perius pertinens, vt tertiam ipsius ventriculi tunicam cernas, quæ est à peri-
 toneo: quo eodem loco, superiorem omenti membranam constitui atq; ori- *Omenti mē-*
 ri perdisces. Inde verò, duplici vinculo os ventriculi superius deligabis (vt *branæ supe-*
 iam factum est in intestinis) atque ab interuallo quod est inter duo vincula *rioris exor-*
 dissectum, manibus leuiter secernes à partibus quibus adhærere videbitur: *tus.*
 35 vt interim vasa quæ ad ipsum perueniunt, minime diffringas: & quædã inter
 auellendum deliges ac confirmes: dũmq; iam ad dorsum accedes, tum quidẽ
 mesenterij à peritoneo exortum atq; ad eò secũdæ omenti membranæ osten- *Mesenterij*
 dere poteris. Exemptum deinde ventriculum, curabis diligentissimè abluen- *exortus à pe-*
 dum cuius capacitatem, per tubum aeneum, aliquo liquore vel flatu (si vi- *ritoneo.*
 40 debitur) implebis: vt exactius carnosum eius fundum exterius conspicias, &
 quantum contineat ventriculus discere possis, atq; ad eò eius formam & ma- *Omenti secũ-*
 gnitudinem, peræ pastoris ferè similem pernoscere. Id posteaquã feceris, ad *dæ membranæ*
 eius interioris substantiẽ contemplationem, membranas exteriores lacerabis *exortus.*
 45 vëtriculi multiplices villos facilè cernas, eiúsque rugas atq; asperitates quas- *Ventriculi*
 dam, item tubercula ac veluti grana quædam in ipso fundo conspersa, quibus *fundum.*
 chylum facilius contineat.

Lien.

45 Lienem & hepar in suo situ relinques: neq; prius extrahes à corpore, quàm
 Z.iiiij.

insignia vasa ab huiusmodi visceribus, ad alias partes pertinentia diligenter cōsideraueris. Itaque retorquebis ipsa viscera ad latera, vt eorum gibba deorsum, cimas autem partes sursum elatas videre possis: quemadmodum nona figura tibi depingitur. Cæterum in horum viscerum demonstratione, frequentior est cōsuetudo, lienem prius absolueret: non multa sint in eo consideranda, & facilius à iecoris demonstratione ac dissectione ad renes & alias partes transeat, sine aliqua sectionis implicatione, quæ spectatoribus tenebras offundere possit. Ostendes itaq; vas à iecore ad ipsum lienem, per quod fœx sanguinis attrahitur ac secernitur: rursus aliud vas, cuius duo rami conspiciuntur, quorum alter ad stomachum, alter ad fundum ventriculi deferatur. Arteriæ quoque ramus satis conspicuus, vnà cum neruo ad cimas lienis decurrens, erit tibi demonstrandus: quòque pacto arteria, quam iuxta diaphragma cernere poteris, in infinitos ramos per lienis substantiam distribuetur, ad vsum quem secundo libro explicuimus. Ab his, consideranda venarum lienis cum his quæ ad vterum feruntur communio, ad portas iecoris, item etiam tenuissima tunica ab omento lienis distributa. Quibus exactè discussis, vasisque ad lienem spectantibus optimè deligatis, ac vinculo exceptis: ostensa etiam lienis cum ventriculo, diaphragmate, ac costis cōnexionem, tum demum auelli poterit à corpore: vt eius formam, magnitudinem ac substantiam internam facilius conspicias, rectis sectionibus nouacula in eius substantiam factis atque impressis. vt & atrum sanguinè, & vasa interiora percipias: & si qui sint in eius substantia calculi (vt nonnunquam reperti sunt) videas.

Hepar.

Ablato liene, tum quidem est ad hepar recurrèdum. in cuius gibbis, primùm quidem lobi cōsiderandi sunt, in nonnullis corporibus tantum duo, in alijs tantum vnus à medio circa imum crenatus, in permultis tres & quatuor reperiuntur. Inde verò panniculum, appendiculum aut membranam triangularem formam retinentem cōspicies, de qua, hepar diaphragmati suspenditur: vnde hepatis suspensorium appellant. atque hinc venæ concauæ ramum ascendentem ac descendentem intueberis, quòque pacto fiat hæc vasis diuisio. Quibus conspectis, viscus (vt iam dictum est) ad dextram reflectèdum, vt eius cimas consideres, ad quas vena vmbilicalis pertinet. itè arteria & neruus: quæ vasa arctissime deliganda erunt, ne cum alijs confundantur.

Ad sutam cimarum iecoris maiori lobo vesiculam fel continentem diligentissime cōtemplaberis, ad quam pertinere videbis venam, arteriam & neruum, præter porum, biliosum sanguinis excrementum ad ipsam vesicam deferentem: atque ab ea vesica rursus alium porum ad ecphysim aut ventriculi fundum deductum cernes, per quem expurgatur biliosus humor in intestina. Quo facto (si voles) lineam rectam acutiore scalpello ducere poteris, secundum ipsius vesiculae substantiam: vt fellis colorem videas, & tunicarum vesiculae naturam: item si quid in eius capacitate contineatur: reperiuntur enim illuc plerunque tophi, atque arenulae permultae, quales in alia vesica vrinam suscipiente generari videmus: idque potissimum in mulierum prouectorum cadaueribus à nobis conspectum est.

Omnibus his diligēter ablatis, & spongia exiccatis, ad portarū iecoris con-
 5 templationē accedendū: quarū vasa (quæ septē numero ostēdi solent) diligē-
 ter excutiēda erunt, vt ordine demōstres partes, ad quas ipsa pertinent: quod
 est secundo libro fusissimè demōstratum. nempe, vas vnū ad fundum ventri-
 10 culi circa dextram eius partem, duo ad epiploon: quatuor ad lienem & vici-
 nas huic partes: duo ad mesenterium iuxta pancreas glandulam: septimus ad
 finem recti intestini. Superest tantum ipsa iecoris substantia interior osten-
 denda, quam parenchima, & sanguinis affusionem aut congelationem appel-
 lant. Eam verò demonstrabis, duabus aut tribus lineis rectis secundum lon-
 15 gitudinem visceris scapello acutiore ductis, atque hoc pacto videbis sangui-
 nem ex tenuissimis osculis emanare: quasdam etiam membranarum epiphy-
 ses, ad quas puto elaborationem ipsius sanguinis purioris fieri: impediunt e-
 nim ne sanguis foras regurgitet, sed diutius illuc immoretur. Atque hoc pa-
 cto viscus in sua pōsitione relinquendum, vt venæ cauæ procursum facilius
 15 conspicias. Est enim his peractis, venæ concauæ descendētis productio exa-
 minanda, secundum mediam spinam maioris arteriæ aortę ramo descendenti
 incubans. cuius administratio sic fieri debet vt sequitur.

Porte iecoris.

Septem por-
ta vasorum
distributio.Epiphyses mē-
branarum in
iecore.

Vena caua, & arteria magna descendentes, item
 20 vasa ab his enata.

Deligatis ac constrictis vasis suprà nominatis, atq; ablato & spongia ex-
 cepto sanguine qui multus inde profluxit: hepate etiam à suo situ in latus re-
 truso, vt eius tantum cimæ appareant: tum quidem maiora vasa descenden-
 tia tibi patent: à quibus plurimæ propagines non solum ad renes & testes, sed
 25 etiā alias partes superiores, vt hepar, ventriculū, lienem, mesaręum, & omen-
 tum deferuntur. Verum quum nobiliores sint quæ ad renes & testes ducun-
 tur, de ijs paulò fusius agendum est. Antequam autem eas productiones ex-
 actè contueri possis, primū quidem erunt membranulæ, quæ alteram quan-
 30 dam venæ concauæ tunicam constituere videntur, ipsamque cum aorta ar-
 tiffimè deuincire ac connectere. Idque facies obtusiore cultello, cauam ve-
 nam ex sinistro ipsius latere, ab arteria magna diuidens, abruptis membrano-
 sis fibris, quarum interuentu, hæc vasa inter se vsque ad os sacrum commit-
 tuntur. Interea tamen diligenter aduertens, ne feminalem arteriam quæ ad
 35 dextrum testem fertur offendas. Ea enim tenuis est admodum, & membranæ
 modo albicans, multa pinguitudine (præsertim in homine) obducta. Qua-
 propter satius esse mihi videtur antequam apertè huius rei aliquid ostendas,
 ne quid confusum & abruptum oculos effugiat, vt omnia hæc vasa à se inui-
 cem (post alia maiora leuiter separata) etiam distinguas ac secernas: nihil vt
 eorum prius ostendas, quàm omnino vel minutissima quæque separaueris.
 40 Quemadmodum enim maiora vasa inter se membranulis continentur, ita e-
 tiam eorū rami crassiores, suis vinculis deuinciuntur ac cohærent. posteaquã
 hæc omnia dissolueris, circa exortum dextræ venæ feminalis, etiam arteriam
 spermaticam percipies: huic enim satis est vicina ac coniuncta, per membra-
 nulas, cauæ venæ corpus statim ab exortu transcendens: vt decima figura ti-
 45 bi designatum est. Hoc igitur pacto separatis duobus maioribus ac minori-

Membranu-
larum quibus
maiora atque
ab his penden-
tia vasa in-
uicem cohæ-
rent ac con-
nectuntur ex-
coriatio.

bus vasis abinuicem , exemptisque quibus vinciebantur membranulis : tum quidem venas & arterias ad viscera superiora exporrectas accuratè examinabis (id enim primum ostendendū est) à quibus, ad maiora alia vasa deueniendum erit , quæ serosam humiditatem sanguinis , tum venosi, tum etiam arteriosi ad renes deferunt.

*Emulgentes
dextra.*

A dextris igitur maioris venæ & arteriæ partibus, venam & arteriam percipies, ad dextrum etiam renem pertinentes: sanguine paulò aquosiore ac seriosiore refertas: satis quidem magnas ac conspicuas, secundum ipsius renis gibba, ad crenatum id ac sinuatum quod in ipso est delatas. His ex opposito,

*Emulgentes
sinistra.*

(hoc est, ad sinistram) totidem vasorum rami ad alium eius partis renem deferuntur: hoc tantum dempto, quòd altior est dextri renis explantatio, pro ratione ipsius situs paulò etiam altioris. Cæterum eodem pacto ad sinistrum renem deferuntur, quo cæteri venarum & arteriarum rami, ab officio emulgentes appellati: quorum productionem vt diligenter insequaris, opus est ipsos renes ab adipe circumfluo leuiter denudare: deinde verò vasa serum sanguinis adferentia vsque ad ipsius renis sinum persequi, atque eo loco ipsa deligare ac vincire, vt deinde à poris vreticis descendētibus aptissimè discernantur. Itaque hæc præcipua vasa tibi certo ordine distinguenda erunt, hocque pacto deligata ac secreta demonstranda.

*Quo ordine
vasa emulgentia & spermatica ostēdi ac distinguenda debent.*

Vasa spermatica.

Primum enim vena & arteria emulgentes dextri lateris distinguuntur, quorum exortus est à superiore loco maiorum vasorum, post alios ramos ad superiora viscera pertinentes: implantatio autem, in dextri renis sinum, è quo eodem porus vreticus emergit, qui etiam tibi hac parte distinguendus erit. Sub his alia vena & arteria demonstrabitur, ad renem sinistrum tendētes, à quo etiam porus vreticus vt prius emergere conspicitur. Ab his vasis, seminaria tibi sunt eadem ratione discutienda ac distinguenda: quorum quæ vena est sinistri lateris, & ad sinistrum renem delata, ab emulgente sinistra enascitur, cui interdum ramulus à corpore venæ concauæ paulo sub eadem emulgente enatus coniungi solet. Dextra autem vena, hoc est ad dextrum testem pertinens, perpetuò reperitur in medio venæ concauæ trunco, sub emulgentis sinistræ exortu: quòque loco hæc vena exurgit, eo quiddam instar rotundi tuberis prominere cernes. Sub his vasis, ab aortæ maioris arteriæ trunco, duo alia emergunt sibiinuicem ex diametro, ipso exortu opposita: quorum dexter ad dextrum, sinister ad sinistrū testem peruenit: quæ seminalia cum sint, ab emulgentibus & vreticis distinguenda debent. Horum enim demonstratio (habita situs atque exortus ratione) emulgentium atque vreticorum ostensionem iure subsequi debet. Verum quia præcipuum renum officium ab emulgentibus & vreticibus pendet: ob id post emulgentes demonstratas, renem alterum nos disseccare oportet, eo qui sequitur pacto.

Renes.

Renum situs.

Renis vtriusque positionem ac situm vbi satis indagatus fueris, dextrumque sinistro altiorem esse perspexeris, ad sinistri confectionē accedito: quem priusquam è corpore auferas, altero in suo situ relicto, post inspectam & diligenter examinatam seminalis venæ ab emulgente sinistra descendētis

originem: venam atque arteriam, quæ in renis concauum insertæ apparent,
 ita deligabis, ac postea incides, vt aliqua tamen earum portio in cimis ipsius
 renis conspicua relinquatur, per quam postea stylum aut catheterem immit-
 5 terere possis. Atque eodem modo, porum vreticum in vesicam descendentem
 incidet: relicta etiam portione, per quam possit catheter intromissus exili-
 re: hocque pacto sinistrum renem è corpore distrahes: membranæ atq; adipe
 (quibus, adiacentibus partibus adhæret) sensim ac summis digitis auulsis.
 Nam quæ supersunt vasa demonstranda, ad sensum & nutritionem renum
 pertinentia, item etiam pori vretici in vesicam insertio ac ductus: ea verò in
 10 dextro rene (quem in suo situ reliquisti) facile deinde ostendere tibi licebit.
 Exemptum hoc pacto renem, quem vel sinistra manu, vel (vt voles) conti-
 nebis: secundum eius gibbum, hoc est latus exterius, lineam rectam scalpello
 duces, vsque ad substantiæ renis medium: deinde verò manibus vtrunque la-
 tus diuisum, separabis: digitisq; calculos (si qui reperientur) eximes: ne con-
 15 spiciendis vasis obesse possint. Catheterem in emulgentem venam aut arte-
 riam renem ingredientem inferes: vt cernas quo pacto hæc vasa tandem in
 membranam degenerent: neque statum aut fixum locum habeant, in quem
 sanguinem deponere credas. Videbis eam membranam toti renis capacitati
 20 interiori circumfusam: à qua tandem exit porus vreticus, sinuoso tamen an-
 fractu: quem altero cathetere, secundum ipsum porum intromisso, facile in-
 uestigare poteris: cuius ductus priori catheteri respondere possit. Quod reli-
 quum est, vna aut altera linea scalpello secundum renis substantiam ducta,
 poteris ipsius naturam ac compositionem inuestigare.

*Renis sinistri
 à corpore ex-
 empti disse-
 ctio.*

*Membrana in
 capacitatem in-
 teriore renis.*

Pudenda virilia.

25 Vasorum seminariarum originem resumes, eorūque procursum vsque
 ad implantationem atque insertionem naturalem persequeris: quam vt re-
 ctius teneas, primū quidem à pubis osse recta sectio in pudendi cute ducenda
 30 est: ac deinde eius sectionis labra hamulo, aut vnguibus eleuanda, vt cutem
 cum carnosa membrana à pene auferas: quo detecto, diductisq; cruribus, rur-
 sus à pubis osse, inter inguina & sinistrum testem, alia sectio ad podicem
 vsque ducenda est: vt etiam scrotum à testibus liberet, quousque testes sua
 cute carnosâq; membrana denudaueris: quos tamen ne suo loco moueas in-
 uertâsve, accuratè obseruandum est: vt decima & vndecima libri secundi fi-
 35 gura conspicias. Quibus diligenter administratis, concaui penis ligamenti
 ad collum vesicæ pertinentis situm ostēdes: vasa item seminaria ad testes de-
 lata: quorum quæ Præparatia appellantur, antequam ad testem perueniant,
 complicantur inter se, ac sinuose circunuoluuntur: glandulis quibusdam al-
 40 bicantibus ipsas diuisiones fulciantibus, in quibus anfractibus venam arte-
 riæ subiacere conspicias, Adferentem vtranque appellant. Perueniunt autem
 ad didymum, quod est caput testiculorum, aut potius ad communem tuni-
 cam didymum operientem, quæ epididymis appellatur: quo in loco nullam
 cavitatem reperies, in quam ipsa vasa inserantur: quemadmodum neque vi-
 dere poteris, quo pacto ex anfractu tenuibus extremis, rami ad testium
 45 substantiam excurrant: nisi secundā tunicam internam, Erythroidem nomi-
 nis.

*Sectio in pu-
 dendis.*

*Concauum li-
 gamentum pe-
 nis.*

*Vasa semen
 preparantia.*

*Anfractus in
 seminarijs va-
 sis.*

*Didymus.
 Epididymis.*

*Tunica te-
 stium.*

*Vas sperma
deferens.*

natam, ipsum testem inuoluentem (nam superior Dartos dicitur) ingeniose
dissecueris. Rursus autem ad idem testis caput, vas aliud emergens discerni-
to, quod sperma deferens aut demandans appellatur, suos etiam habens an-
fractus glandulis confirmatos, iuxta vesicæ cervicem excurrentes: deinde
verò ad initium pudendi in communem canalem aut tubum finientes, cum
cæteris lateris oppositi vasis: vt dextri ac sinistri testis vasa, illuc in vnum
coëant eiculatorium appellatum: à quo sperma in cauum penis ligamentū,
& semini ac vrinæ dedicatum foras emittitur. Nunc si lubet testem alterum
incidere per medium, vt eius substantiam ac naturam contempleris: id verò
liberum erit vt facias, simulque ostendas, venam, neruum & arteriam, à qui-
bus testis sensum & nutrimentum accipit.

*Vas eiacula-
torium.*

*Musculi pe-
nis.*

Penis musculorum originem, detracta cute facilè conspiciere poteris: duos
ab vtroque latere, & tertium in medio: quorum tendines in vnum tandem
coëunt, atque in præputium abeunt, vt tibi descriptum est capite vicesimo
primo libri secundi. Venas item & arterias cum neruis, ad hanc partem per-
tinentibus consyderabis, vnà cum glandis natura simplici carne constante.
inde verò ad vesicæ & ani contemplationem accedes.

Vesica, & podex.

*Insertio poro-
rum vretico-
rum in vesi-
cam.*

*Sphyncter
vesicæ.*

*Intestinū re-
ctum cū suis
musculis.*

*Hæmorrhoi-
des.*

*Interni lum-
borum mu-
sculi.*

Resumes pori vretici ductum in vesicam, vt ipsa adhuc in corpore existēte,
ostendas quo pacto porus in eam inferatur: quicq; sit ipsius vesicæ situs, eiúsq;
colli incuruatio: literæ Græcæ figuram retinens in viris (vt recenset Gale-
nus) quæ singula quò facilius percipias, primum erit opus, post cutis sectio-
nem, pubis ossa secundum cartilaginem intermediam, obtusiore cultro, vi
adacto, & malleo impacto diuidere: coxamq; alteram ab altera separare, at-
que ita cadauer in mensa aut tabula dissectoria cōstituere, vt crura deorsum
pendeant, pulmonisq; lobi paulò altius erigantur. Ita fiet, vt musculosam
vesicæ cervicem facilè conspicias, meatúsque vrinarios sub pubis ossibus cir-
ca eius principium obliquo itinere insertos, vt in membranulam quandam
adnatam desinant, quæ subinde occludatur atq; aperiatur. Specillum aut ca-
theterem, per pudendum, in vesicæ capacitatem demittes, vt eius cervicem
erigas, quam per medium incisam videbis multis villorum generibus con-
textam: partim carneam, partim membranofam: orbicularem porrò muscu-
lum cernes, quæ ceruix in vesicam desinit, Sphyncterem appellant. Cernes
item ex ipsa diuisione ac dissectione, quo pacto ceruix vesicæ intestino recto
cohæreat, in cuius extremo, tres musculos dissecabis ac diuides, quos
lib. 2. descripsimus. Item venas hæmorrhoides, vsq; ad cutaneum ani muscu-
lum perueniētes. Quibus absolutis atque administratis, vesicæ corpus à lum-
bis, & partibus adiacentibus euulsum per medium linea recta dissecare pote-
ris, vt eius membranam interiorem conspicias: villósq; quibus contexta est
facilè discernas: interim non omittens vasa ad eius nutritionem & sensum
pertinentia, quæ per lumbos illuc confluunt.

Ablata vesica, consyderatisq; ligamentis, quibus intestino recto, ossi sacro
& lumborum spondylis adhæret, duodecima secūdi libri figura demonstra-
ris: tum quidem lumborum musculos internos contempleris: secundum

quos feruntur hæmorrhoides : item etiam eos , qui cum interni sint admodum, circa ischium delitescentes , tamen ad femur pertinere videntur. Hos verò dissecabis ac demonstrabis eo ordine qui tibi propositus est, vicesimo-
 5 tertio & vicesimoquarto libri secundi capitibus. Atq; hæc sunt quæ ad ventrem hominis inferiorem pertinere videntur, cui cū (præcipuè in hac parte) differat muliebri corpus , est ob id etiam de hoc pertractandum.

Vterus, & muliebria.

Muliebri igitur cadaver nactus, post superius expressa viscera diligentissimè excussa: vbi feminalium vasorum originem didiceris, eandem ferè quæ
 10 est in viris : ipsaq; vasa pinguioribus mēbranis, quibus obuoluuntur, liberaueris (vt eorum obliquam per ilia delationem iuxta matricis latera) ad eius testes pernoscas: tum quidem solis manibus disquirere vterum oportebit, veticam atq; aded testes ipsius vteri, & vasa quæ ad ipsum pertinent. Hoc enim
 15 faciendum est antequam aliquid diuidas. Deinde verò pubis ossa secundum cartilaginem, per medium diuides, vt in viris faciendum esse supradictum est: coxasque abinuicem violenter diduces, reclinato, vt iam explicuimus, corpore. Inde, situm aut formam vteri contemplaberis, diuersum quidē in grauida, ab ea quæ foetū nō gerit. atq; ab hoc cornua, testes ac ceruicē, quæ inter
 20 collum vesicæ & rectum intestinum media est. Quo factò, venam & arteriam feminales dextri lateris ad testem vteri exporrectas, pingui, cui obducuntur, membrana denudabis : vt anfractus eorum vasorum, eosdem quos etiam in viris percipias. rursus etiam alia vasa contemplaberis, quæ à testibus in vterum porriguntur, item quæ à magna vena & arteria in substantiam vteri
 25 feruntur : ijs socia, quæ etiam ad rectum intestinum pertinent ac mammas: quod tibi octaua huius libri figura demonstratum est. Quod superest, diligenter obseruabis, vrinarios meatus à renibus in vesicam delatos: quos suis membranis diligenter liberabis, vt inde sensim etiā vesicæ ceruicem, ab vteri collo, cui per ligamenta adhæret, facillè liberares ac dissoluas : ac tum demum
 30 ostensis pudēdi muliebris carnibus, decima figura libri tertij descriptis, ipsum collum per medium dissecabis : vt rugas interiores & os vteri conspicias: quoque pacto venæ sanguinem menstruum expuentes, ad pudendum deferuntur. Exemptum deinde vterum, atque ab intestino recto dissolutum per medium incidis: vt acetabulorum rationem habere possis, quæ in solis præ-
 35 gnantibus dum secundina ab vtero diuellitur, facillè conspici possunt, alioquin nihil prorsus in alijs ostendas. Substantiam vteri, partim carneam, partim membraneam contemplaberis, neruosque ad eam pertinentes : item cornuum formam ac substantiam, quæ perpetuò rubra est: cum tamen minimè sit carnea, sed membranosa potius: sinus denique vteri, & quicquid ad eius
 40 partis contemplationem spectare videbitur.

Cæterum vteri grauidæ dissectionem, satis patuloantè hoc libro demonstrasse videmur: quoque pacto chorion, allanthoides, & amnios membranæ à foetu eximi debent: ipsèque foetus viuens matre demortua, vel etiam mortuus, extincta matre discerpi atque adduci possit. Hic igitur postremus erit
 45 labor ventris huius inferioris dissecandi.

Vreteres muliebres.

Cornua vteri.

Acetabula.

Vterus grauida mulieris.

Partium thorace contentarum (qui medius venter appellatus est)
administrandi ratio. CAP. XLIII.

*Cutis pectoris
divisio.*

Blatis quæ ventre inferiore continebantur partibus, totam eius capacitatem spongia diligenter emundabis: cutisq; cum adipe lobos confues, ut decimatertia secundi libri figura factum vides: transuersim secundum pubem ad ilia: recta autem linea, à pube ad xiphoidem ducta. Inde verò à iugulo deorsum scalpello acutiore rectam lineam imprimes vsque ad xiphoidem cartilaginem: ac rursus aliam transuersam secundum clauium longitudinem extends, vsque ad humerum, deorsum incisionem inflectendo. Cutim vtrinque ad latera diduces, ut tibi sit adeps subiacens conspicuus, paulò flauior quàm in alijs partibus: ut item videas neruosa filamenta, inter se ad amussim contexta, secundum sterni longitudinem extensa, in costas & membranas musculos inuoluentes dispersa.

Mammæ.

*Glandulae in
mammis.*

Papilla.

Mulieris autem corpus si confeces, maior atque vberior adipis portio, post cutem deradenda erit, ut mammaram extuberantiam conspicias: quarum altera, per medium vsque ad papillam, recta linea à te dissecta si fuerit, per multas aperiet glandulas, fungosæ cuidem substantiæ aut spogiosæ potius circumfusas, quibus venæ & arteriæ sub rectis musculis ad mammam excurrentes, & introsum ad ipsas delatæ confirmantur: in viris quidem pusillæ, in mulieribus (præsertim vterum gestantibus, aut foetum alentibus) crassiores ac numerosiores. ad quas glandulas, lactis substantiam elaborari ac confici ab antiquis creditum est. Quinetiam interna mammaram substantia membranosis filamentis non caret: quorum fibræ vndecunq; productæ in vnam papillam concurrunt, venarum atque arteriarum ductus secum adducentes, quibus carnea quadam substantia commixtis, tuberculum enascitur, quod foris conspicitur.

Musculi pectorales atque intercostales.

*Mammaram
formam efficiens
musculus.*

*Intercostales
interni & externi.*

Mammillarum corpus nouacula circumscriptum facile dirimes ac separabis à subiacentibus partibus: id statim vbi feceris, adipemque circumfusum studiosissimè ademeris, tum quidem apparent musculi quos Pectorales appellamus, & item alij, qui iure Intercostales dicuntur. Pectoralium autem primus mammaram formam facit, quibusdam anatomicis duplex, alijs, vnus tantum existimatus: mæmis ita connexus, ut vix ab ijs diuelli possit. Duo alij, primo huic bipartito subiacentes, decimaquarta libri secundi figura demonstrati, à primis ac subsequētibus costis sic à te diuellentur, ut facile cartilaginum connexionem cum costis contueri possis. Horum verò disseccandorum ordinem, & capitum ac tendinum inueniendorum rationem, satis quidem huius libri superiore descriptione, quæ particulares musculorum dissectiones ostendebat, demonstrauimus.

Intercostalium autem duo genera cum sint, externa atque interna, villos sibi inuicem oppositos habentia: tantum externorum villos contemplaberis, aut (si voles) vnum aut alterum exteriorum, pectoralibus elatis dissolues ab

internis, mediocri sectione facta: sub qua villos externorum ita internis obiectos conspicies, vt & literæ Græcæ figuram efficiant. Quinetiam nerui productionem tutissimam sub vnoquoq; musculo videbis, venâsq; & arterias ad nutritionem earum partium deductas. quibus vt commodè fieri poterit contemplatis, erit ad sterni separationem veniendum.

Sternum à costis atque alijs partibus, vti separandum.

A clauiculis inciendâ sterni eleuatio. Primo igitur labore, scalpello acutissimo separare tentabis vtranque clauiculam: ab ea potissimum parte qua sterno alligatur, circa iugulum: eamq; hoc pacto elatâ, niteris à pectoris osse discerpere, atque in exteriora ad humerum reflectere: vel (si mauis) ab humeri connexionem, cum clauicula incipies, atque vtranq; clauem ab vtroque latere incidis. In sectione tamen operam adhibebis, ne cultrum altius aut profundius quàm par sit adigas. metus est enim ne iugulares venas aut arterias, neruôsque eius loci conuulneres. Quapropter separatam à sterno clauiculam, nō antè violèter retorquebis, quàm scalpello delatiori membranas, quibus sub ipsa sectione adhærere videbitur, vnâ cum vasis etiam annexis secernas ac separe. Claues vbi sternon dimittere videbis, protinus ad primæ costæ cartilaginem, aut verius articulationem, qua sterno committitur crassiore scalpello, aciei tamen optimæ sectionē ac diuisionem attēdes: etiam hoc aduertens ne cultrum profundius immergas. Prima costa secundum cartilaginem diuisa, rursus ad alias reliquarum costarum (quæ veræ appellatæ, thoracem claudere videntur) cartilagine transeundum erit: quas vtrinq; paribus sectionibus diuidere conaberis, scalpello crassiore, malleo adacto atque impresso, vt iam dictum est. cuius administrationis ductum ac formam decimæ quartæ libri secundi figuræ sinistrum latus tibi ostendit. Atque hoc pacto sternon cum aliqua cartilaginum ad costas attinentium portione dissolutum, non erit omnino auferendum, sed hinc & inde prius agitandum, nec antè reflectendum, quàm mediastinum huic subiaccens, & medio ossi interno adhærens, conspexeris: item diaphragmatis situm, neruorūq; à tertia & quarta colli vertebrae prodeuntium per sterni longitudinem procursum ad septi transversæ carnosam substantiam (cuius motum adiuuare creditur) contemplatus fueris, quæ singula decima quinta libri secundi figura tibi demonstrata sunt.

Sternon deinde sursum elatum, à membranis quibus maximè adhæret dissoluere oportet: idque partim summis digitis, partim etiam buxæ aut myrtheo scalpello, vel (vt quibusdā expeditiore manu præditis faciendum videtur) cultri rasorii manubrio. discerpenda etiam diaphragmatis substantia, à xiphoide ad costas pertinens: atque ita dissoluenda, vt iam nullus amplius hoc loco eius exactus situs rectè conspici possit. Hoc ferè pacto sternon à corpore dissolues (vt decima quarta figura vides in parergo) vel ad faciem cadaueris resupinam conijcies, aut ad latus faciei vel scapulæ deuolues. Quæ confectio, eorum est qui claues omnino non dissoluerunt.

*Clauium cō-
sectio.*

*Costarū car-
tilagine vti
diuidendæ.*

Mediaſtinum, & membranæ coſtas ſuccingentes.

Ablato ſterno, mediaſtinum hamulo (ea potiffimum parte qua medium ſternon ademptum attingebat) eleuabis: vt eius duplicem texturam circa cordis ſuperficiem exteriorem (altiorem tamen ac ſuperiorem) facilè cernas. 5
 Huius enim forma, in pericardio ferè deperditur. Ab hoc mediaſtino, membranæ ad latera deductæ, coſtas intercipientes reteguntur: hiſque adhærentes oſtendi poſſunt: quòque pacto ad diaphragma perueniunt. Quinetiam in ſummo pectore, ad iugula, hoc eſt inter duas clauiculas, ſi rectè memineras adempti ſterni: aut ſi id quidem ſternon ad faciem aut aliud latus (vt dictum 10
Thymus glandula. eſt) reieceris: oſtendes thymum glandulam 19. 2. lib. figura per D, literam tibi demonſtratam, iugulares venas, & arterias aliâque vaſa confirmantem: iuxta quam, venam & arteriam vtrinque delatas, retuſiore cultello inter membranas requires: quas ſingulas poſteaquã vinculis interceperis, mediaſtinũ ac membranas coſtas ſuccingentes ducta primum ſcalpello linea, deinde verò ſummis digitis vtrinque leuiter diuelles, vt muſculos intercoſtales internos demonſtres, uſque ad coſtarum ferè radicem: inde pulmonem, manibus ab vtroque latere ſeparabis uſque ad imum thoracem, ne coſtis aliquo pacto adhæreat: quò facilius poſtea ipſas etiam coſtas reuellere ac diſtrahere poſſis ad latera, ſine partium internarum noxa: vtque apertior ſit earum demonſtratio. Atque hoc pacto coſtis diductis, vel aliquo inſtrumẽto diſruptis, ad thoracis organa demonſtranda feſtinandum erit. 15 20

Pulmones, Pericardium.

Dextrum thoracis neruum à dextra ſuccingente, pleura appellata, ſcalpello diuides, ac deinde ſiniſtrum ſi placebit. Eſt autem ſectio à thymo aut glandio incipienda: mox membranas pulmones interſepiẽtes ſeparabis à pulmonis inuolucro, oſtendẽsque pulmonum ſitum, formam & connexionem, atque adeò pericardij laxum ambitum, in quo libere cor ipſum agitari ac moueri poteſt. Manu deinde intromiſſa, pulmonum lobos vtrinque reijcies, vt totũ 30
Pulmonũ ſitus & forma. pericardium cum ipſo corde incluſo retegere atque oſtendere poſſis in ſuo ſitu. In lobis autem pulmonis aduerſes quintum quendam puſillum, veluti alterius lobi ſobolem, ſiniſtro lateri incumbẽtem, iuxta arteriæ maioris productionem in pulmones, quo loco venæ ſine pari appellatæ exortum conſpicere poteris. fulcit is lobus venam cauam ſuſum aſcendentem: non quidem inter ſeptum tranſuerſum & cor, ſed inter thymum & baſim aut ſummum cordis potius. Videbis præterea hoc loco, num truncus venæ concauæ aſcendentis ipſam cordis ſubſtantiam ingrediatur, vel ſecus. Earum enim diſceptationum controuerſiam, facilè, poſt induſtriam diſſectoris manum, diſſoluet oculus. Pulmonibus igitur ad latera (vt decimaſeptima figura vides) 40
Quintus pulmonis lobus. reiectis, ad pericardium veniendum: cuius ortum, connexionem & naturã primum perpẽdes: deinde verò exiles venulas, ab eius mucrone ad baſim delatas à venæ concauæ propaginibus conſyderabis: ac tum demum poſt intermedium adipem tuis digitis auulſum, longa ſectioe ſecundum cordis longitudinem diuidendũ erit: in cuius fundo, ſiquis humor innatat, extergeri de- 45
Pericardion.
Humor in pericardio.

bet, vt nitidior fiat confectio: ac postremo quidem opere, à cordis vasis separari debet, ipsaq; quam habet cū septo transuerso connexionē: hoc etiam obseruato, ne sinistri recurrentis nerui principium vitietur.

Vasa ad cor pertinentia, & inde prodeuntia.

- 5 *Retecta cordis substantia, retrusóq; ad latera pericardio (vt decima septima libri secundi figura factum vides) venæ cauæ per septum transuersum transeuntis ductum in thorace examinabis: eiúsq; conscensum ad dextram cordis auriculam, ac cōmunicationem in dextrum cordis vetriculum. Item*
- 10 *ab eiusdem cauæ dextro latere, ad basim cordis, venā sine coniuge appellatā nasci cernes: cuius ductum ac ramos, secundum costarū radices contempleris, post quintā metaphreni vertebram deorsum, in octo costas inferiores, nōnunquā nouem ac decē dispersos: quos vt melius condiscas, dextram pulmonis partem, ad sinistrū latus eleuabis: ac rursus sinistram in dextrum retrudes: donec corde & pulmonibus postea exēptis, hæc omnia exactissimè con-*
- 15 *tueare. Fiet hoc pacto, vt ab vtraq; parte tam dextra quàm sinistra ramum à vena concaua ad costas deductum videas, eúmque æque vnus partis atque alterius lateri distribui: hoc tantum excepto, quod sinistri vasis productio, cōpertu atque erutu difficilior sit: ob incumbētis arteriæ maioris truncum*
- 20 *ascendentem, item propter adipem & membranulas huic parti circumfusas: cuius rei descriptio primi libri figura vndecima (quæ anteriorum venarum demonstrationē continet) satis tibi patebit. Videbis & aliam venā quæ Coronalis appellatur, totam basim cordis orbiculari tractu cingentem: ac deinde per totam ipsius substantiam exteriorē disseminatam. Alios item ramu-*
- 25 *los cernes, ad pericardion & mediastinum exeuntes. Sequēris inde venæ concauæ trunci ductum vsq; ad iugulum, versus thymum aut glandium: quo ex loco sub clauiculis vtrinq; insignem ramū demittit ad brachia: atq; adèd*
- 30 *mammæ, & partes huic loco vicinas. Reliquam portionē sursum ascendentem demonstrabis iugulares externas atque internas efficere. Quibus ostensis, vt arteriarū pari ratione demonstrationem facias: cōmodū esse videtur, ex*
- 35 *meliorum anatomicorū administratione (quando venæ arterijs superiacent, earúmque ostensionem præpediunt) vt circa glandium ascendentem concauæ truncum, eiúsque ramos membranulis exactissimè liberatos vincias atque ab hoc loco separes: spongia sanguinem eluendo, qui inter dissectionem pro-*
- 40 *fluere poterit. Quod certe in laqueo strangulatis corporibus factu difficillimum est, in quibus tantū erunt vasa abinuicē suis mēbranis reuincienda: vt quā fieri poterit securè, satis tamē confusè, ostendi possint. His verò expressis, ac corde adhuc in suo situ relicto, vasa reliqua demonstrare conaberis. ac primū quidem arteriam aortā (quæ omnium maxima est) ex sinistro cordis*
- 45 *sinu emanantem, vna cū cordis basi attolles, vt eius ramos facilè conspicias: quorū maior, ad spinā deflectitur ac descēdit, vicinis partibus vasa dispergēs: minor verò sursum ad iugulum fertur: ad quod antequā perueniat, in duos impares ramos scindi videbitur: quorum dexter sinistro maior, ad glandium fertur: quo confirmatus, rursus in duos alios ad brachia tendentes abscedit.*
- Alter verò sursum elatus, obliquè ad sinistram maxillam tendens, carotides

Venæ cauæ ductus sursum.

Vena sine coniuge aut pari.

In dextro eqz ac sinistro latere, veng ad costas feruntur.

Vena coronalis.

Venæ ad brachia.

Iugulares.

Arteria aorta.

Carotides.

Vena arteriosa. efficit. Videbis etiã venæ arteriosæ à dextro cordis latere exitum : arteriæq; venosę in eius sinistrum latus insertionem: quorum vasorum substantiam, situm ac procursum in pulmones, facillè etiam ostèdes. arterialem quidem venam, dextræ auriculæ cordis vicinam, & albicantẽ: inter cætera cordis vasa elatiorem, longiusculè productam. Arteriam autem venosam, demissio- 5
Arteria venosa. rem: iuxta sinistram cordis aurem, nigram apparentem: neq; ita longè procurrentem. Magna autẽ arteria, in cordis basis medio, sub arteriali vena quodammodo occultata conspicitur: cuius truncum deorsum ascendẽtem, & ad dorsum reflexum, vix demonstrare poteris, nisi sinistram cordis partẽ in dextrum latus erigas. Sed est nunc cordis corpus à suo situ liberandum, vt interiorem 10
Magna arteria in corde. eius substantiam liberius consyderes ac perpendas.

Cor.

Deligata maxima arteria, vassisque huic adiacentibus: atq; inter duo vincula incisione facta vt decet, ne sanguinis eruptio maior quàm par sit subsequatur: liberato etiam à membranis adiacentibus corde: tum demum diligentiore opera inuestigãda ipsius forma: & nunquid eius fibra aut ima pars, in sinistrum potius quàm in dextrum vergat, vt quidam existimarunt: cur item pinguitudine intertexta sit eius caro, musculorum naturam & contextum referens. auricularem præterea substantiam & cauitatem ostendes, item 20
 magnitudinem, atque operiendi cordis capitis modum ac formã. Quibus diligentissimè perpensis, vel in cadauere, vel etiam extra ipsum, linea recta scalpello infigenda est sinistro cordis lateri: è quo sanguinem spongiola expurgabis, vt facilius vasorum interiorum anfractus cernere queas: item etiam dextro, vt id ipsum quoq; aduertere possis. A dextro quidem latere demon- 25
Dextri cordis sinus consideratio. strationem incipies: vt primũ venæ cauæ in dextrum cordis sinũ ingredientis orificium ostendas, atque in eo circulum extuberãtem: cui tres membranas, omnium quæ in corde sunt maximas, carnosas fibras præditas, præfici demonstrabis: prohibentes ne sanguis ad cor allatus regurgitare possit. in eodem latere etiam indicare poteris venæ arterialis orificium, cui rursus tres 30
Valuule venæ cauæ in corde. membranæ præfectæ sunt, reliquis tenuiores: ligamentis fultæ, prohibentes ne sanguis confectus in sinistro cordis ventriculo, rursus ad dextrum (vnde exierat) referri possit. Deinde verò ventriculorum cordis interseptum, ipsorumq; capacitatem ac sinum aperire conaberis. In sinistro ventriculo, ostendes arteriæ magnæ orificium, cui tres membranæ præfectæ, impediunt ne san- 35
Valuule arteriæ magnæ. guis arteriosus ab ipso corde foras emissus, rursus in ipsum cor regredi possit, consimilem ferè obtinentes cum prædictis substantiam. Illic etiam arteriæ venosæ orificium cernes, duabus tantum membranarum epiphyisibus occlusum, omnium quidem minimis, prohibentibus ne spiritus à pulmonibus per hanc arteriam in cor delatus, rursus ad ipsos pulmones referri possit. Has au- 40
Valuule arteriæ venosæ. tem membranas, Valuulas, aut Hostiola vocant: quarum applicationem ad vasorum orificia, recentiores intrò foris, vel foris intrò fieri describunt: quod nos etiam superiore libro fecimus, quanquam tamen, ob confusionem, & verborum amphibologiam, verum anatomicum huius descriptionis minus sollicitum esse debere existimamus. 45

Nerui recurrentes.

Laryngis musculos mouentes nerui, non possunt commodiore loco ostendi, quàm post cor ipsum exéptum: modo tamen maioris arteriæ truncum ascendentem ex arte cōtinueris: eiúsque diuisiones ad iugulum & thymum glandulam diligenter asseruaueris: nihil etiam in mediastino aut membranis pulmonis lobos continentibus vitiatum, ac corruptum reliqueris. Eo pacto dextri nerui recurrētis appellati confectionē prius molieris ad thymū glandulam, aut paulò etiā altius, circa carotides arterias internas, vsq; ad clauiculam: quo in loco nerui quem ad arterias attinentem appellat Galenus, discrimen ab arteria cui arctissimè cōiungitur ostendes: atque adeò duos eius ramos, quorum alter ad axillarē arteriam veluti quidam funis trocleæ implicatus sursum regreditur, vt ad laryngis musculos recurrat, vnde nomen accipit: alter verò deorsum rectà fertur sub thymo, atque inter decurrendū, partibus adiacentibus ramos præbens, tandem ad diaphragma peruenit iuxta os ventriculi.

Neruus ad arterias attinens.

In opposita verò parte, ostendes neruum alium, secundum mediastini longitudinem vsque ad caput cordis rectà procurrentem, atq; (vbi magnam arteriam egredientē reperit) in duos ramos fissum: quorū alter (qui minor est) ipsi arteriæ circunuoluitur atq; implicatur, vt ostendes: eaq; parte regreditur vsq; ad laryngis musculos. Alter verò, totus consumitur in os ventriculi eius lateris, quod facilè ostendes, paulò magis distento ac dilatato diaphragmate. Quod reliquum est in his neruis consyderandum. id verò ex 45. capite libri primi repetes, eiúsque loci figura, cui etiam connectes demonstrationem 2. lib. 18. figuræ, huic præcipuè parti denotandæ accōmodatæ.

Neruus recurrens sinister.

Trachia arteria, Pulmones, & vasa ad hos spectantia.

Costas violentius ad latera retrahere oportet, vt altiores etiam confringas, si fieri poterit: quò melius quæ sequentur demonstrare possis. Imprimis igitur pleuram ostendes, mediastinum remouebis: pulmonumq; lobos (post eorū substantiæ, coloris, situs ac formæ consyderationem) abinuicem secernes ac separabis: intactis tamen neruis qui à recurrentium portione in ipsam pulmonum tunicā inferuntur. Ita fiet, vt arteria (quàm asperam & trachiam vocant) tibi manifesta sit: cui neruos adiunctos acutiore scalpello reuincies. venas item & arterias sursum ascendētes, vt etiam ab œsophago (cui incumbit) ipsam quoque asperam secernas: atque vsque ad laryngem & bronchum (quod ipsius trachiæ arteriæ caput est) separationem hanc moliaris. Sequēris inde cartilagineas semicirculares, quarum formam ac substantiam, item etiam medias membranas, ac posteriorem, quæ œsophago adhæret diligēter obseruabis. Videbis postea circa thymi glandulæ situm ac positionē, ipsam trachiam in duos tubos diffindi: quorum alter in dextram, alter in sinistram pulmonum partem defertur. Incides pulmones in sinistra parte: videbisque alterum trachiæ tubum, rursus in duos alios diuidi: qui iam conformationē ac constitutionem amittant: & in permulta vasa, arteriæ naturam retinentia

Bronchus.

separentur. Proinde arteriam venosam contemplaberis ab his vasorum ductibus nasci ac generari: quibus consideratis atque administratis, immisso in trachiam arteriam folle, pulmones inflabis, ut ipsorum actionem conspicias: ac tumdemum pulmonum lobos incidis, usque ad primam trachiae divisionem. quibus ablati, iam nudum oesophagum conspicias: cuius musculosam naturam ostendere oportebit, & quo pacto (ubi ad quintam vertebrae peruenit) magnae arteriae descendenti cedit, quousque ad septi transversae regionem pertingat: quo in loco ipsam arteriam conscendens, ad sinistram fertur: & in os ventriculi inferitur, per diaphragmatis substantiam quam etiam nunc integram ac nudam maxime contemplaberis, membranosa quidem mediam: externam autem carneam. atque in membranosa videbis ductus per quos sursum vena concava ascendit: deorsum autem fertur maxima arteria: quemadmodum etiam oesophagus ad os ventriculi deriuet: ut vicesima secundi libri figura conspiciere poteris. His peractis, diaphragma eximere poteris, cutemque, quam ad latera cum suo adipe reieceras, costis etiam reductis, reuocare ac consue-
re oportebit: inferiorisque ventris cuti adiungere, atque ita thoracem claudes, ut vicesima prima secundi libri figura, & sequentibus usque ad vicesimam quartam vides.

Larynx, & internae oris partes.

Mentum per mediam, qua maxillae inferioris ossa duo sibi inuicem coniunguntur lineam diuidere oportet: idque obtusiore cultro, vi & impetu mallei illuc adacto: ut tandem digitis vtriusque manus intromissis vtranque partem ad suum latus retorquere possis: quemadmodum vicesima secunda figura factum cernis. Hoc pacto fiet, ut palati rugas, foramina, & linguam conspicias. Cuius constitutionem, ac duplicis musculi formam, venasque sub hac apparentes, atque id os cui immittitur ubi conspexeris, tum quidem auferre licebit: ut tonsillas ostendas, vuulam, epiglottidem, nervos linguae motum praebentes, & tres musculos huius radici insertos ad motum: quibus exemptis exterior laryngis cartilago apparebit, scuto proelongo similis: item altera innominata, & tertia arithnoides dicta: quas mouetes musculi difficillime quidem non exacta parte auferri possunt: quanquam tutius esset eos in ipso situ disquirere. Videbuntur autem sex, laryngem cum vicinis partibus in ambitu colligantes. Duo quidem a minoribus hyoidis ossis lateribus enati, scutiformi cartilagini supertensi: tertius & quartus, a pectoris ossis regionibus, ad inferiorem cartilagini scutiformis partem attinentes. Quintus & sextus, transversim se habent, ex obliquis scutiformis partibus enati, atque in circuitu oesophagum comprehendentes: praeter quos in epiglottidis radice, duo adhuc reperiuntur pusilli: qua parte ipsa epiglottis scutiformi cartilagini adnascitur. Quod reliquum est, nervorum recurrantium appellatorum asseruatas propagines ostendes: quoque pacto epiglottidis cartilaginosum corpus, ipsius trachiae orificium claudat, & quantum ab eo distet oesophagus. atque haec postrema erit huius partis sectio. Superest ut ventrem superiorem ac cerebrum nunc ostendamus.

Capitis, atque in eo concludarum

Vibus placet exemptum è corpore caput dissecare, ijs certe commoditas sectionis, potius quàm demonstrationis securitas arridere videtur. Nam quum ob id præcipuè cerebrum reteggi solet, vt venas ac cætera quibus alitur, aut incrementum suscipit vasa conspicias: sintq; ob id iugulares ac carotides, in iam ostensis thoracis partibus asseruandæ: securius esse videtur, caput in sua positione relinquare, quàm exemptum, aut excussum (vt in his qui capitis supplicio afficiuntur) proponere.

Caput à corpore exēptū, an commodè disseccetur.

Itaque priusquam ad eius confectionem accedas, diligenter studendum est, ne venas aut arterias per collum sursum ascendentes conuulneres, vtq; eas integras, quantum à te fieri poterit, asserues. Inde verò, caput altius eriges, puluiniq; vndecunq; fulcies, ne dum postea caluariam eximes, nimium vacillet, vt etiam interiora cerebri facilius à te ostendantur. Sectio omnium prima, satis profunda, vsque ad pericranion, ab aure ad aurem, orbiculatim ducenda est, per frontis medium, atque occipitis ambitum: interim cauens, ne venam frontis antrorsum, item posteriorem (quæ Puppis appellatur) temerè confringas. Sunt enim hæ satis conspicuæ. Elatam cutim cum capillis, scalpello, circa tempora, iuxta musculos eius loci diligenter excoriabis: item ad frontem, quibus locis ægrè ab interiore membrana sine confectione diuellitur. Atque vbi ad prædictas venas accedes, aut cutim hac parte diuides, vt relinquuntur, aut aliquid cutis ad id negotium eo loco asseruabis, quod tibi postea ipsarum dilatationem indicet. Facile deinde auelles capitis muscolum, cutaneum appellatum: & veluti pileum quendam à toto capite detrahes: quemadmodum vides prima capitis figura factum, atque ad ministratum, ab arbore dependentem. Considerabis nunc muscoli temporalis partem superiorem, inter pericranij membranas delitescentem. Item etiam suturarum vestigia: in quibus rimulas percipies, per quas videntur cerebri membranæ interiores sursum tendere, atq; attolli ad pericranium conatendum. Quo loco, nihil te cōuenit incidere, nisi velis tenuissimo scalpello pericranium aliqua parte ossium media attollere, atque vsque ad suturam adducere: vt quæ dicta sunt melius conspicias.

Cutaneus capitis musculus. Musculi temporalis portio.

Caluariam vti eximere oporteat.

Sequēris circumscripam scalpello lineam, super vtraq; aure per frontem mediam, ad posteriorem capitis partem orbiculariter ductam. Ea enim tibi nota esse debet ferra eximendæ caluariæ. In quo peragendo, studendū fuerit, vt caput firmum contineas: ne nimium vacillet. In caluaria adempta, considerabis duas ossium capitis tabulas, porosamq; substantiam intermediam: adhæc, vestigia in ipsis ossibus internis, veluti quibusdam ramulis aut

Tabula ossium capitis.

riuulis similia, quæ venarum atque arteriarum sunt in superficie cerebri dispersarum. Postremo autem perpendes loca in ossium parietalium extremis ad occiput, per quæ vena puppis ad cerebrum manifestè deferri conspicitur.

Vasa ad cerebrum delata.

In eximenda caluaria, post sectionem ferra factam (vt dictum est) perpendito diligenter ductus ac filamenta membranarum subiacentium, ad internam caluariam pertinentes præsertim circa futurarum vestigia: cum quibus ductibus, etiam venarum & arteriarum ramuli non sine neruis ad eadem loca tutissimè deferuntur. Hamulo deinde (cuius figuram quinta cerebri figura super mensa depictam vides) tentabis crassiorem membranam attollere, ad quam ramorum variam dispersionem cernes, præsertim in intermedio spatio, quod per diametron à media fronte vsque ad occiput expressorèctum est: illic enim maiora ac crassiora venarum & arteriarum vasa apparent. Alia præterea vasa considerabis, quæ à temporibus deducta, per multos ramos efficiunt, ad supradiçtam lineam finientes: in cuius centro, circa id foramen per quod dexter ventriculus cerebri sinistro communicatur, duræ matris ortus apparet. Ab hoc igitur centro, incipienda erit crassioris membranæ sectio: quam hamulo sinistra manu continebis, dum dextra incidis, facièsq; vt post rectam lineam, quam prædiximus, rursus aliam transversam ab aure ad aurem scalpello leuiter ducas: atque hoc pacto in crucem, & quatuor partes, crassam meningem in faciem atque occiput deuoluas: inter excoriandum considerans permulta filamenta, neruosa, tenuia, à pia matre, quam vocant, ad duram producta, quibus hæ duæ membranæ inuicem cohærent. Idem quoque facies in tenuis membranæ excoriatione: per cuius substantiam admodum pellucidam: veluti per tenuissimam atque araneæ telis simillimam membranam, tota exterior cerebri superficies transpareat. Eam igitur diremptam (vt dictum est) ad latera deuolues: ac dum auferes, infinita penè filamenta, quibus medullæ cerebri annectitur, adnotabis atq; ostendes.

Cerebrum.

Dextra ac sinistra pars anterior cerebri.

Septum membranosum inter ventriculos.

Ventriculi anteriores cerebri.

Duas cerebri partes exteriores (amotis membranis) linea recta per mediū à natura diuisas cernis: quarū substantiæ formam, vermiculis inter se conuolutis similem conspicias, candidam, permultis venis atq; arterijs circumfusam: in cuius lineæ medio, vtriusq; manus digitos sensim immittes: vt dextram à sinistra molliuscule diducas. Ita fiet, vt interseptum ab vtraq; membrana genitum, venis & arterijs quâ plurimis refertum, tibi appareat: quod ad radicem in imo disseccare poteris: atq; expurgato sanguine retrudere, vt callosam cerebri substantiam internam ostendas. Deinde verò ipsam cerebri substantiam, cultro latiore per transversam diuides: vt vnicū tantū frustum (si fieri possit) ex auulsa substantia ostendas: quæ admodum vides quarta cerebri figura super scamnulo proiectum. Cernes hoc pacto, anteriores duos cerebri ventriculos, ad quos expanditur ac reflectitur membrana choroides appellata. Cernes item locum in quo dexter ac sinister ventriculus cerebri adiuicem coeunt, vt interim substantiæ anteriorum ventriculorum solidam formam, & in ea quasdam veluti maculas cinericias, & puncta quædam furfuracea, atq; in ipsis cavitati-

bus aqueum humorē contentū cōtempleris. Quibus ostensis, fornicē demō- Fornix.
 strabis, & principium vermiformis, circa septū anteriores ventriculos distin- Vermiformis
 guentem: eiúsq; vermiformis longitudinem & colorem: adde naticulas quas Naticulae.
 vocāt Glutiā, & partes vermiformi adiacentes: item conarium glandulam, Conarium.
 5 & tertium cerebri ventriculum, cuius substantia & magnitudo quæ sit faci- Tertius ven-
 lè videri potest. Ostendes inde viam quæ à tertio ventriculo ad quartum pa- tricus.
 tet, ipsiúsq; quarti vētriculi (cerebellum appellant) paulò durio- Cerebellum.
 diorem substantiam, vt deinceps ad neruorum ostensionem festinare possis.

Nerui à cerebro.

10 Maiorem cerebri portionē vacuabis, vt facilius ab hoc prodeūtes neruos
 conspicias. disquires autē primum in ima cerebri parte quosdā processus ad Processus ad
 nasum secundū ethmoidea prodeuntes, per quos fit olfactus: inde verò opti- nasum.
 corum neruorū originē ac concursum videbis: iuxta quos motorij eorundē Oculorū mo-
 15 oculorum nerui apparent: paulò autē inferius tertiā neruorū cōiugationem tores & viso-
 prospicies, in duos ramos diuisam: quorū minor in faciē & maxillam inferio- rij nerui.
 rem, alter ad linguam fertur. Ab hac quartā coniugationē cerebri disquires, Tertia con-
 tertiæ permixtā, ad palatum delatā, cui quinta ferè finitima est, ad meatus au- ingatio.
 rium delata. Post quā, etiam sexta conspicitur, ac deinde septima, linguæ mo- Quarta con-
 20 tui destinata. Sub quibus, à cerebello, infinitæ, ac sibi inuicem confusæ neruo- ingatio.
 rum productiones oriuntur: inter membranas spinam inuoluentes delatæ, Quinta.
 atque hoc pacto spinæ principium apparebit. Sexta.
Septima.

Quæ exempta cerebri substantia conspiciuntur.

25 Exercitatū oportet esse chirurgū, qui post ostēfos neruos, cerebri substantiā Substantia re-
 docta manu auferre studeat, nihil vt vulneret venarū aut arteriarū, partim liqua cerebri
 ad retiformis plexus cōstitutionē, partim ad cerebri nutritionē, sursum ascē- vi auferen-
 dentium. Quapropter nonnulli buxea rudicula eam substantiā auferunt, alij da.
 paulatim cultri manubrīo vasa à se inuicē diuellunt: hoc pacto fit vt crassam
 30 meningem cranij fundo adhærentē cōspicias: eiúsq; quod reliquū est ad late- Aden colato-
 ra retorqueas, vt colatoriū adenē ostendas: circa quē carotis arteria in retifor- rins.
 men plexum abit: qui si potest in cerebro ostendi, hoc maximè loco desyde- Retiformis
 rabitur, cuius situm satis iam in ossibus descripsisse videmur. Ab hoc, Lacunā plexus.
 in palatum cōmeantem ostēdes, expurgando cerebro dedicatam. Quibus o- Lacuna.
 35 mnibus ostensis, superest tantum oculus describendus ac demonstrandus:
 quem quia necessariò à capite eximere oportet, ob id particularem eius de-
 scriptionem post vterum adiunximus: nihil vt hoc loco desyderari possit,
 quod ad huius dissectionem pertinere videatur. Cætera conspicienda sunt
 foramina ad aures, ceruicem, palatum, nares & oculos deducta: quorum in Foramina in
 40 ossibus capitis vberimus ac copiosissimus sermo habitus est. Quapropter fundo ossium
 nihil hīc superesse videmus quod de his à nobis amplius comminisci possit. capitis.
 Est enim ad neruos, musculos, venas, arterias, ipsa denique ossa transeun-
 dum.

Exteriorum corporis partium, post

internas absolutas, brevis dissectionis demonstratio.

CAP. XLV.

*Cōstitutoria
demonstratio.*

*Dissectorius
ordo.*

*Totū corpus
dissecabitur
in vniuersum.*

Iuersa est cōsecandarum partium, dissoluendiq; corporis series, ab ea quę in descriptione aut demonstratione, quā Constitutoriam appellant, obseruari solet. In hac enim partes interiores primum, ac solidiores, deinde verò his adiacentes ac finitimas explicare solemus, vt ad superficiem corporis tandem finiamus: quemadmodum libro primo factum est à nobis, dum ossa primum: deinde verò ligamenta, cartilagine ac neruos, atq; inde musculos, venas atq; arterias describeremus: vt ipsam tandem sectionem à cute absolueremus. In illa verò contrà, ab interioribus ad exteriores (vt iam satis prædictum est) procedere oportet. Nobis igitur cum hoc maximè loco cōsecutoria ratio obseruetur: videndum est, post internas partes ex more dissectas, quidnam in exterioribus dissecandum primum sese offerat: vt hunc ordinem in vniuerso corpore persequamur: non enim aut tibiã, aut brachium, aut ex artubus aliquem particulatim hoc loco dissecare cupimus: sed maximè totum corpus in vniuersum: obseruatis ijs quę fusissimè explicata sunt, nihil vt temerè ac præter occasionem repetatur. Est itaq; cutis totius corporis exterioris auellenda atq; eximenda: eo more quem prius in his dissectionibus diximus. Inde verò, quia venæ & arteriæ non solum ad ipsam, sed etiam ad reliquas huic subiacentes partes nutriendas deferuntur: de his post cutim dicemus: à quibus, musculos dissecare studebimus: ad quos cū nerui perueniant ipsorum capitibus præcipuè inserti, quia tamen interni sunt magis, & ab ossium cavitatibus originem ducunt, ob id horum dissectionem post ipsos musculos asseruabimus. In ossibus autem dissoluendis, atque eximendis, membranarum, ligamentorum; & cartilaginum dissectionem exequemur. Est igitur à venis incipiendum.

Venarum & arteriarum corporis administratio. CAP. XLVI.

Tunicarū diuersitas in venis & arterijs.

Vasorum corporis situs frequentior.

A forū sanguinē vtrunq; per vniuersum corpus deferētium origo, satis est superioribus descriptionibus ostensa, dum cordis & iecoris dissectionē hoc libro indicarem. Productiones autē ad artus exteriores, tam faciles sunt inuentu, ex libri primi duabus figuris, ac descriptionibus: nihil vt videatur noua descriptione minus opus habere. Tantum est aduertendum ad tunicarum vtriusq; vasis diuersitatem, quarū quæ venarum est, tenuiorem: quæ verò arteriarum, crassiolem habet substantiam: vt ducendo scalpello attendas. Præterea, vix aut nunquam arteriam sanguine præditam reperies, venam ferè vbiq; ac perpetuè. Quinetiam, tria hæc vasa si quando simul reperiantur, neruus, arteria, & vena: aut ea communi membrana conuicta sunt, aut neruus arteriæ, venæq; arteria subiacet: demptis quibusdam locis, nempe diuisione quæ fit in extremis lumborum spondylis, vsq; ad inguina: quo in loco arteria venam superequitat, & circa parastatas, ac quibusdam

alijs: quorū prudēs chirurgus memor esse debet. Adde quòd præcipua tantū <sup>Præcipua ve-
nas & arterig.</sup> vasa demōstrasse satis hæctenus ab anatomicorū vulgo receptū est: venas potissimū in collo iugulares, atq; ab his alias sub lingua, in oculis, & frōte: item carotides arterias, & ab his rursus permultas alias, vt in brachio humerariam
5 internam & externam, quam Cephalicam vocāt: item medianam, in flexura brachij, ab vtriusq; compositam: cephalicam oculariam ad pollicem pertinentem, & splenicam ad annularem: in tibia popleticā, malleolarem internā, siue sopenam & ischiaticam externam: quarum omnium loca pernosse plurimum facit ad sectiones quæ in morbis & vulneribus fieri debent, vt libro
10 primo fusissimè declaratum est.

Musculorum corporis administratio.

CAP. XLVII.

Duidendorum autem musculorum rationem qui longiore sermone
15 perfequi voluerit, idem nouam anatomes administrationem comminisci velle mihi videbitur. Est enim eadem prorsus quæ à nobis enumerata est in ventris inferioris dissectione, dum cutis vtriusq; mediocrē
20 sectionem ostenderemus: atq; ad eò adipis, variarum deniq; partium quæ carnis incubare vidētur. Quibus abinuicem separandis, atq; intermedia membrana (quam Intermuscularem appellant) seiungēdis, siue sit scalpello obtu- <sup>Intermuscu-
laris membra-
na.</sup>
25 siore, siue myrtheo, aut etiam osseo, vel scalpelli manubrio vtēdum: hoc vnū aduertendum est, ne vasorum ad ipsos musculos peruenientiū ductus infringas: neruorūmq; in capita musculorum insertorum interdū secundū membranas, interdum statim à ramorum productione originē percipies. Id enim nobis persuasum fuit, atque optimū visum, vt capita musculorū illæsa asser-
30 uaremus, cui muneri præfectum esse oportet chirurgum admodū diligentē: atq; in rebus anatomicis exercitatum. Hoc præterea maximopere animadu- <sup>Adeps muscu-
laris.</sup>
uertendum, vt adipem muscularē & carnis vndecunq; confusum studiose dirimas. Impedit enim tēdinū productionū cōspectū: atq; ad eò ipsorū musculorū motibus perspiciendis plurimū obest. Fit enim ab anatomicis nonnunq̄ <sup>Motus mu-
sculorum
ostensio.</sup>
35 quædam motuum obscura demonstratio, ademptis omnibus impedimentis, dum artus aut inflectunt, aut extendunt, qui certè motus omnibus quæ descripta sunt obseruatis facilè fieri potest. Verū siquid est in hac re desyderandum, ne sit iterum aliquid hoc loco repetendum: habes primo libro anterioris ac posterioris partis figuras: ex quarū duabus osseis, per numeros in mar-
40 gine designatos, ipsorum musculorum originem: ex alijs, musculis opertis, cute & adipe denudatis, ipsorum situm, connexionem, ac productionem facile tenere potes: Quæ posteriora, cum non omnino huic officio satisfacere viderentur, vt nihil ad extremum in hac re desyderari posset: singulos musculos, ex dissectione nobis compertos, libro tertio seorsim depinximus ac des-
45 scripsimus: à quibus eleuandi atque extrahendi singuli muscoli methodum nullo negotio desumpserit, qui ad maiusculorū characterum notas aduertent. Ordinem autem ac positionem, & qui muscoli alijs incubant, quiq; altius occultantur, facillimè cognosces ex singulis numeris arithmeticis singulo membro repetitis. Quibus, vt dictum est, animaduertis, iam nulla dissectionis ratio describenda superesse videbitur.

IN neruis hæc consyderanda ante dissectionem: primum quidem eorum origo, quam desumes, partim ex hoc libro (quod ad spinales neruos attinet) partim verò ex postremis descriptionibus libri secūdi, quod ad cerebri neruos spectat. Verū horū quidē dissectio varia est: etenim si neruorū originē desyderes, ob hoc tātum, vt sensuum organa motūque musculorum faciliè percipias: nulla certè descriptione tibi opus est, præter eam quæ iam adducta est. Si verò neruorum integram descriptionem, & ab omnibus alijs partibus separatā ac seiunctam desyderes: ea sanè facienda est ac demonstranda, post partes omnes ossibus incubantes adēptas vel amotas: siue id cultris aut scalpellis fiat, siue cadauere torrenti appenso, siue calce aut alumine aqua infusis, vt postea docebimus: quod maximè probatur ab ijs qui particularem corporis anatomen asseruare desyderant. Nobis verò placet vtraque disseccandi ratio, modo nihil diligentia in chirurgo hoc loco desyderetur.

Dissectio ad neruorū originem ostēdendam.

Dissectio ad integros neruos demonstrandos.

Ligamentorum, cartilaginum, atque ossium administratio.

CAP. XLIX.

Postrema hæc fuerit instituti laboris administratio, ob hoc quidem commoda, vt post exemptas carnes atq; adē partes his subiacentes (quæ sunt membranæ) ipsa quidem ossa conspiciantur, quod tamen satis est difficilè: tum propter sanguinis omnibus partibus adiacētis eruptionem: tum etiam ob filamentorum in carnibus atq; alijs partibus confusionem: neq; id quidem in ossium articulis tantum, sed etiam circa perioestia, & quibus locis muscoli suis carnosissimis villis, aut etiam tendinibus, ossibus infinguntur, & quibus ipsa quidem ossa vasorum productiones in suam substantiam recipiunt. multo autem magis conducit inspectioni totius cadaueris ossibus constricti & assicati: quod fieri solet post omnes alias inspectas atq; exemptas & discissas partes: ipso cadauere capsula vndecūq; terebrata ac perforata incluso: & torrēti aut profluēti aquæ per aliquot dies exposito: vel scalpellis diuersi generis ossibus denudatis atq; emūdatis, vt inter id agendū ligamenta ferè omnia conspicias, tendinūq; insertiones facilius discernas. Ita fit, vt carniū reliquiæ exedantur, atq; absumantur, relictis tantum vasorum ductibus, quorum contemplatio perquam necessaria est: quæ etiam postea faciliè assiccari, atque per aliquod tempus adseruari cum ossibus possunt.

Sceleti utilitas.

Cadauer capsula pertusa inclusum & torrēti expositum.

Alia conspiciendorū vasorum ratio. Ligamentorū denudatio. Cartilaginū asseruatio. Ossium collectio.

Quibusdam alia conspiciendorum vasorum ratio magis placet, vt post internas atque externas partes exactissimè conspectas, ipsius cadaueris reliquæ carnosiores eradantur, illæsis atq; intactis ligamentis: atq; adē cartilaginibus iūcturis applicatis, vt genu maxillæ inferiori, auribus: & si quæ sint aliæ. Quibus conspectis, ac post seiunctionem ac separationem asseruatis (vt interea processus ossium tenuiores atq; acutiores illæfos serues) tum quidē ossa minutiora nodulis includere oportebit: manuum quidem seorsim, cū sesamoidibus: pedum item separatim, atq; ita de colli, metaphreni & lumborum vertebris faciendum erit: quorum ordinem siquidem obseruare cupies: erūt singularum manuum ac pedum ossa æneo filo deliganda ac traijcienda: quod

idem de vertebrarum ac coccigis ossibus efficere poteris. Ea, vel simul, vel seorsim (hoc est maiora primū ossa, deinde verò minora) amplo vase incoques atque ebullies, vt quod est reliquum pinguitudinis, item carnum ac filamentorum diuersi generis absumatur, totaq; medulla per poros exeat.

Incoctio atq; ebullitio ossium.

5 Alijs autem magis placet ipsa ossa seorsim deligata : prius tamen subulis perforata, in dolium aqua calcinata & aluminosa plenum conijcere : ac per quindecim integros dies illic relinquere: donec omnis pinguitudo ac sordes abeat. Deinde verò extrahenda esse censent, & sole exiccāda, terebra quoque secundo labore perforanda (præsertim quæ maiora sunt) vt medulla exeat: 10 ac rursus in doliū per mensem integrū reponēda: cuius aqua calce & alumine innouata sit. Extracta deniq; perpoliri iubēt, ac filis æneis forpicibus, quas in chirurgicis instrumentis descripsimus, deuinciri atq; iterum expoliri, & soli rursus exponi, donec nihil amplius medullæ exilire conspiciatur.

Ossium alia emūdandi ratio in dolio aqua calcinata pleno.

15 Verum post ebullitionem atq; emūdationē, sic quidem simul ossa inter se copulare oportet: Post os sacrū, cui coccygis ossa alligata sunt, spinę quidem vertebræ ferreo veru à summo incuruato excipiēdæ ac traijciēdæ: quibus caput, ingeniose connexum addatur. Ossis sacri lateribus coxendices adiunges, item femora, tibias, ac pedes: interea tamen, molā aut patellam genibus, atq; adeò ossa sesamoidea primę pollicis articulationi adiunges: & siquid cartilaginum his locis applicādum erit. Costas deinde suis locis adaptabis, vt tamē 20 sternon non omittas: quod cum suis cartilaginibus vnā tantum ebullitionem quindecim dierum in dolio exoptulat: longiorem tamē postea insolationem. Reliquæ autem cartilagines, sola insolatione emundantur: metus enim est, ne nimia ebullitione colliquescant. Costis addes omoplatas, vt ad 25 extremam superiorem perueniant, ipsāmq; cōiungant. Harum capiti claues adiunges, eāsq; sterno copulabis. Omoplatarū deinde ac clauīū extremis, humeros applicabis, hoc est ossa brachij superioris appellata. quibus vlnā ac radiū 30 *connettes*: atq; his carpum, metacarpium, & summas manus cum suis vnguibus si voles. Ita tandem fiet, vt sceleton componas, affliccatūmq; cadauer adserues, ad vulnerum ruptorum aut luxationū rationē perspiciendam.

Vti sunt ossa post emundationem copulanda ac reducenda.

Sterni præparatio.

Cartilaginum præparatio.

Quæ singula filis æneis affabrè contortis administrare oportet, atq; interrim operam dare, ne tuam sceleton loco humidiorē occlusam reponas: sed aëri liberiori atque editiori permittas.

35 Atq; hæc demum sunt, quæ de partiū corporis administratione à nobis his libris adduci potuerunt: quæ si tibi digna videbuntur, quæ legi possint aut debeant, est vnde mediocrē hunc laborem nostrum agnoscas: sin etiam minus, & te, & eos qui hæc tibi proposuerunt, homines esse putato: quibus & in agēdo, & in iudicando de laboribus alienis, falli ac decipi peculiare est atque innatum.

Peroratio.

FINIS.

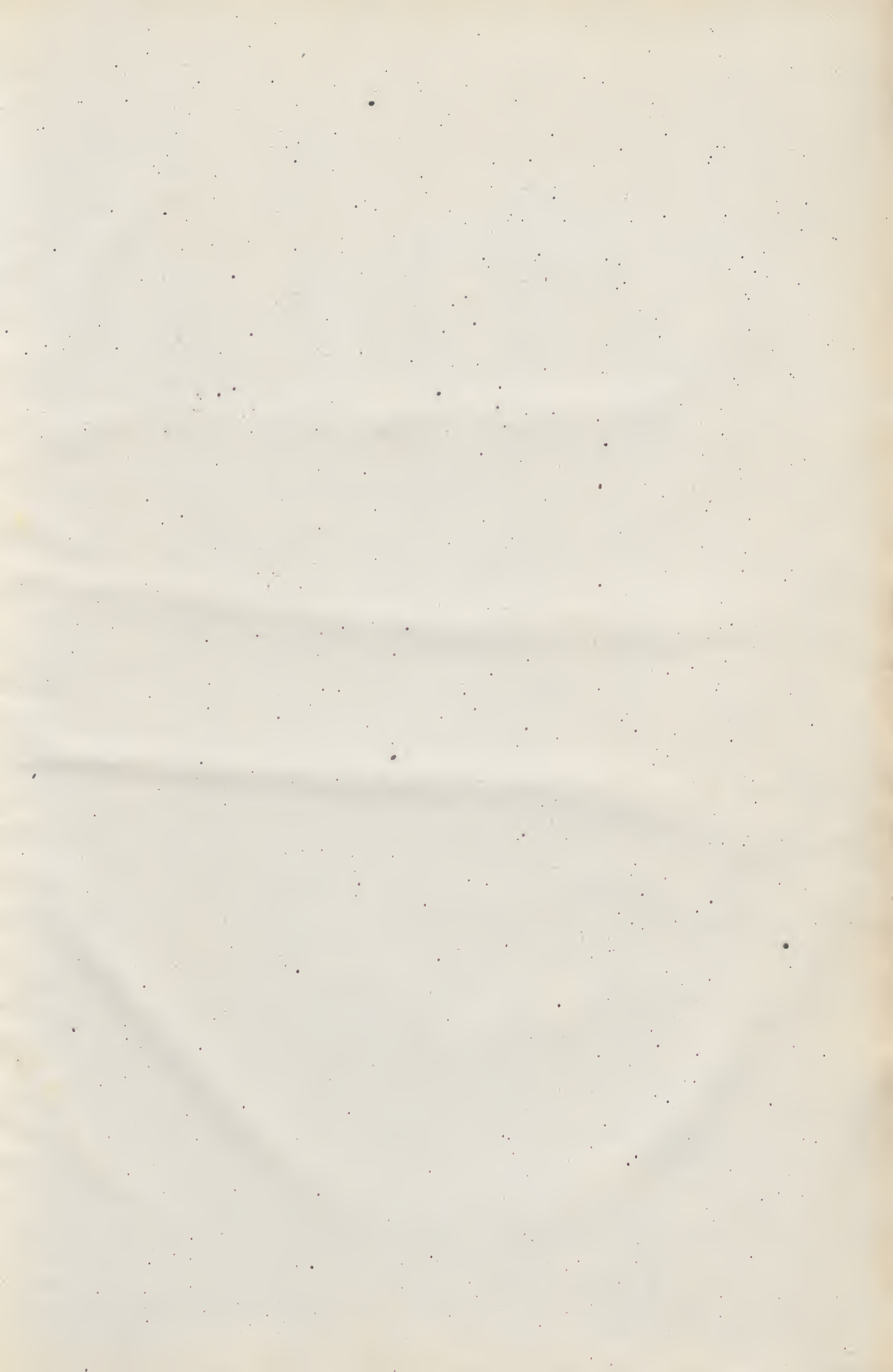
Guilhelmus Guilielmi De Meza

Doct: Med: Desph:

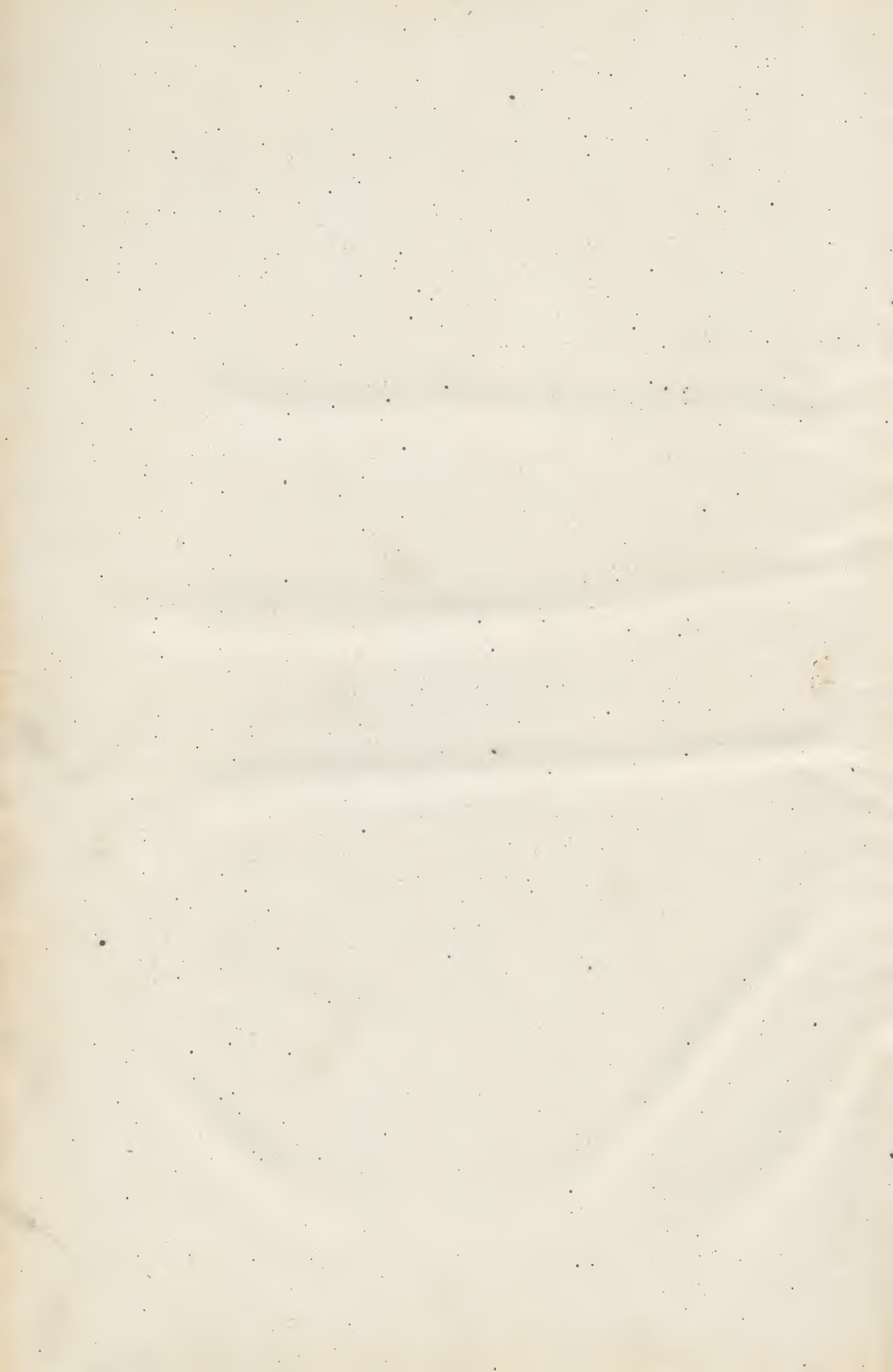
20-4-1596

CM 10410 515

Med. Hist.
NZ
240
♀ E81 del
1545

Anatomie,

The image shows a close-up of marbled paper with a repeating pattern of wavy, scalloped lines. The colors are primarily red, blue, and yellow, creating a complex, textured appearance. The pattern is dense and covers the entire surface.

Shown in *Dream Anatomies Exhibition*
At 5-10 footcandles (no UV) for 10 months
Pages 238-239; 242-243

